MIRCEA ȘERBĂNESCU

O FATĂ DIN CELE MULTE

MIRCEA ŞERBĂNESCU

O FATĂ DIN CELE MULTE

ROMAN

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Coperta de *Irène Rischleakov*

Un bărbat tînăr — bine făcut şi bine îmbrăcat — străbătu pînă la capăt strada mărginaşă care se sfîrşea în cîmp. Părea plin de sine şi cu toate că avea aerul că se plimbă, el îşi mişca braţele pe lîngă trup într-un fel cu totul neobişnuit, ca şi cum şi-ar fi făcut loc printr-o mulţime nevăzută. Se uita cercetător şi-n stînga şi-n dreapta, ca în căutarea cuiva anume, sau ca atunci cînd ar fi vrut să desluşească, cine ştie cum şi unde, vreun semn numai de el ştiut. Nu arăta să-l impresioneze în vreun fel privirile curioase care-l urmăreau, chiar dacă acestea veneau direct, sau se furişau numai printre ulucile gardurilor sau printre perdeluţele ferestrelor. În faţa ultimei case se opri şi privi contrariat în largul cîmpului pustiu, curmat destul de aproape de cîteva dealuri rotunde — cam golaşe şi triste.

O potecuţă ca o săgeată ducea spre ele ricoşînd pe unul dintre versante, atît de vizibil, încît părea că se frînge într-un efort zadarnic spre cerul arcuit deasupra, vînăt ca o buză de pahar. Un obraz congestionat şi obosit, ce-şi căuta reazim tocmai în cocoaşele de deal, ca-n niște pumni uriaşi şi molîi — era soarele acela de

sfîrşit de noiembrie. Îi slăbise puterea, dar vieţuitoarele străzii — oameni, copii şi animale — se mulţumeau încă şi cu atît, adulmecînd cu nelinişte nelămuritele răsuflări cu tăişuri reci, ale acelui amurg mohorît, răsuflări care prevesteau fără doar şi poate frigul şi zăpada iernii apropiate.

Întorcînd spatele dezolantului peisaj, tînărul porni îndărăt printre casele mici, cu ogrăzi largi, ale căror garduri înnegrite de vreme semănau cu nişte dinţi cariaţi dintr-o gură ce se străduieşte fără folos să rîdă cu drăgălăşenie. Iarba năvălise din cîmp pe aproape toată strada şi nu era de nici o mirare că, ici şi colo, capre priponite păşteau cu tihnita lor resemnare. Un băieţel trecu, mînînd o vacă. O alta mugi undeva. Răsună nechezatul unui cal şi-un trîmbiţat de cocoş se înălţă din cine ştie ce cotlon. Cîteva femei se duseră după apă la cişmeaua din colţ, lipăind cu picioarele desculţe pe drum. Se mai auzea adesea, scîrţîind, roata mare, pe care se desfăşura şi se înfăşura la loc lanţul ciuturii ce cobora în adîncul unei fîntîni cu ghizduri de lemn. Şi-n aer plutea o miasmă de fum şi de grajd, ca la ţară.

Tînărul bărbat strîmbă din nas, uitîndu-se încă o dată în jur, de parcă ar fi căutat pe cineva mai răsărit cu care să stea de vorbă, poate pentru a cere vreo lămurire de care avea nevoie.

Aducîndu-şi aminte de fata pe care o zărise mai înainte stînd ca împietrită pe-o bancă de lîngă una din porţi, hotărî să se ducă la ea. Adineauri, cînd trecuse prin faţa ei, îi atrăsese atenţia profilul subţire, străveziu şi trist, punctat de nodul sprîncenelor groase şi negre. Pielea îi era albă şi mată şi zadarnic îşi pusese în păr o panglică roşie, iată : nici cel mai palid reflex al culorii aprinse nu-i înviora obrajii. Chiar şi fruntea, netedă şi cu un luciu vag, semăna cu o petală de lalea peste care a dat un îngheţ tîrziu. Era îmbrăcată sărăcăcios, cu o rochie care parcă stătea să plesnească peste pieptul înmugurit bine. Era desculţă şi frumoasă

ca şi Cenuşăreasa din poveste şi-n timp ce se apropia de bancă, tînărului îi plăcu să şi-o închipuie îmbrăcată în haine de basm, atît de strălucitoare că la soare te-ai fi putut uita, dar la dînsa — ba!

O găsi în acelaşi loc.

Observă cum îşi trase mult sub bancă picioarele goale. Abia dacă îi aruncă o privire sperioasă, fugară, ca un zbor de fluture, şi ochi-i păreau a fi de un căprui foarte deschis, probabil cu multe firişoare de aur în ei.

— Nu te supăra, domnişoară, i se adresă cu un zîmbet politicos pe buze. Caut familia Magori. Bănuiesc că stă pe-aici, pe undeva. (Schiţă un gest vag cu mîna, arătînd în lungul străzii.)

— Nu stă.

Vocea fetei abia se auzi. Pe neaşteptate, obrajii i se împurpurară şi, la fel de neaşteptat, păliră după cîteva clipe. Chipul i se lungise parcă şi se făcu livid. În acelaşi timp se tot străduia să-şi ascundă sub bancă picioarele goale.

— Îmi pare rău! declară tînărul bărbat, adăugînd după cîteva clipe, de parcă ar fi vorbit cu sine însuşi. — Mă mir că n-am nimerit. Totuşi, n-ai auzit niciodată de o familie Magori?

Nu se mai alese cu nici un răspuns, pentru că fata se mulţumi doar să ridice din umeri. Îl apucă ciuda şi pentru că nu nimerise strada şi pentru că fata sta în faţa lui mută, cu ochii în pămînt, ca pierită. I se părea pe cît de neajutorată pe atît de bolnăvicioasă, deşi frumuseţea trăsăturilor continua să se menţină ca tăiată în sidef. Îl străbătu un simţămînt de generozitate şi compătimire. Şi un îndemn de a-i spune ceva cald, încurajator. Nu găsi altceva la îndemînă decît:

— Ai ochi frumoşi...

Simţi îndată că e caraghios.

Fata tot nu se uită la el.

Acum chiar că nu mai avea ce să-i spună. Ar putea să plece la urma urmei, deşi e nemulţumit, pentru

că n-a aflat ceea ce căuta, pe de-o parte şi pe de alta, pentru că s-a purtat aşa de stupid cu fata asta demnă de cea mai desăvîrşită milă. Tocmai atunci din fundul curţii se auzi un glas ascuţit, care-l izbi neplăcut :

— Jana, ce vrea domnu' ?

Fata tresări ; ar vrea să se ridice de pe bancă, dar îşi aminteşte de picioarele fără pantofi. Rămîne pe loc, în vreme ce tînărul bărbat căută să se orienteze în noua situaţie. Privind peste gardul nu prea înalt, de scînduri, el văzu o ogradă largă, pe-o latură cu cîteva clădiri ce ar fi putut fi considerate corp comun, dacă n-ar fi fost de dimensiuni diferite : casa de la stradă era destul de arătoasă, în timp ce, lipită de ea, era o altă construcţie mai scundă şi mai modestă, urmînd, în sfîrşit, nişte chichineţe, care parcă se retrăgeau ruşinate tocmai în fund. De aci răsunase vocea de adineaori şi de aci veni iute spre poartă o femeie, care nu e nici înaltă, nici prea zdravănă, dar care are ceva bărbătesc în înfăţişarea ei. El reluă, după ce schiţă cu capul un salut :

— Tocmai întrebasem de familia Magori. Nu ştii dumneata unde locuieşte ? Eu credeam că pe-aici, pe undeva !

— Dar dumneavoastră cine sînteţi ? întrebă ea, măsurîndu-l cu o privire rece, bănuitoare.

— Am fost coleg de şcoală cu Petre, cu Petre Magori ; băiatul, dacă-l ştii. Mă gîndeam să-i vizitez familia, ca să aflu pe unde e şi să-i scriu...

— O să fie cam greu ! rosti femeia sec. Magorii au plecat din oraş. S-au mutat, ştie Dumnezeu unde !

— Îmi pare rău ! îşi repetă tînărul bărbat declaraţia. Căută apoi să explice : Lui Petre i-am pierdut urma de cînd am terminat Institutul, de-acum trei ani. Întîmplarea a făcut să fiu numit aici. Sînt profesor. Numele meu e Balnojan !

După această prezentare, femeia de după poartă păru că se mai îmblînzeşte şi arătă că povestea pe care-o auzea ar interesa-o oarecumva.

— Adică, Petre al lui Magori-i profesor? Chiar profesor, ca şi dumneavoastră?

— Chiar aşa!

Femeia clătină capul, dar nu mai zise nimic; apoi păru că-şi aminteşte chiar atunci ceva.

— I-am cunoscut, vezi bine, că bărbatu-meu a lucrat împreună cu Magori ăl bătrîn la un atelier. Dar ei stăteau dincolo, spre gară. Au plecat mai de mult şi nu prea avem ştiri despre ei. Traian Magori, că aşa-l cheamă întreg, e om de partid sau aşa ceva. Dar nu ştiam că fi-său a ajuns profesor.

— Soţul dumitale nu-i acasă acum?

— Nu-i. Da ce-aveţi cu el?

— Poate că o fi ştiind dînsul adresa cea nouă a lui Magori bătrînul.

Ridicînd din umeri, femeia răspunse:

— S-ar putea întîmpla! Am să-l întreb. Deşi nu cred...

— Atunci, să mai trec eu pe-aici să aflu rezultatul, nu? Am să trec peste cîteva zile tot pe vremea asta. E bine?

— Mai treceţi! încuviinţă femeia.

Tînărul dădu să plece, dar îl opri un gînd; zise:

— Dacă nu-i cu supărare, de cine să întreb?

— De Gheorghe Dimineţ. Sau de mine, de Maria Dimineţ.

★

Jana a rămas singură pe banca de lîngă portiţă. Mama parcă i-a mai spus ceva înainte de a se duce la treburile ei, care nu se mai termină niciodată. Ea, însă, nu luase aminte la nimic. S-o lase-n pace, cu gîndurile ei! Toată ziua: „Jana-n sus, Jana-n jos!" — te şi saturi cîteodată. Dar curios, în seara asta nu-i vine nici să se supere, nici să se întristeze, cum i s-ar fi întîmplat în alte ocazii. Îşi aduce aminte, înfiorîndu-se, că tînărul profesor, în timp ce se depărta,

a întors de cîteva ori capul. I se-nfierbîntă fruntea: cum o mai privea! Jana se miră acum, tulburată şi neliniştită: a spus că am ochi frumoşi! Aşa să fie oare? Şi avea o voce aşa de plăcută! O cuprinde ruşinea, ca un frig: era îmbrăcată ca vai de lume, în rochiţa asta veche, care-a rămas aceeaşi în timp ce ea a tot crescut. Iar în picioare nu are nimic; oricît le-ar fi ascuns tot s-a putut vedea că e desculţă. Poate tocmai de-aceea o ţintise el cu ochii, de parcă ar fi vrut s-o străpungă: „Nu ţi-e ruşine ţie, fată mare ce eşti, să umbli aşa?" parcă vorbeau ochii lui. Numai aşa putea gîndi el, căci doar i-a spus „domnişoară".

Ce „domnişoară" mai era şi ea! O fi zis la nimereală, pentru că aşa se obişnuieşte. Parcă putea să-i spună altfel? Nu putea! Numai „domnişoară"... Şi de ce se gîndea atîta la dînsul? Un bărbat aşa de bine îmbrăcat, un profesor, nici nu se poate uita decît de sus şi cu milă la o fată ca ea... „Proastă ce sînt"! îşi zise plină de amărăciune.

Aceste gînduri îi trecură fulgerător prin minte. Poate că dacă el n-ar fi întors încă o dată capul şi de la colţ, nu s-ar fi muncit cu întrebări neroade. De ce s-o fi uitat îndărăt?

Tresări cînd îşi dădu seama că-şi privea cu stăruinţă picioarele goale. Urîte sînt! Îi apar prea mari şi cu noduri groase, peste care stă adunat praful unei zile lungi de muncă şi alergătură. Urîte picioare, îşi repetă ea, simţind nevoia să le ascundă şi faţă de sine însăşi, tot sub bancă, să nu le mai vadă, să uite de ele!

Se aude pe pietrişul potecuţii scîrţîind paşii cuiva. Ridică ochii. Nora, fata lui Cocoreanu, fostul cîrciumar din colţ, vine în graba mare spre ea. De peste drum se apropie fuga, lipăind în tîrlici, Măriuţa, cea cu năsucul obraznic, fata unui birjar. Şi-n acelaşi timp, de alături, Anuţa, cu un copil în braţe, ghemuit peste o sarcină nouă, şi cu altul care i se ţine de fustă, se apropie cu un mers legănat şi greoi, de raţă.

— Cine-a fost? întrebă Măriuţa gîfîind.

Întrebă şi Nora :

— Ce căuta dumnealui ?

Ca din pămînt răsare şi Nastasia.

— Ce-a vrut domnul ăla frumos ?

Numai Anuţa nu zice nimic.

— Căuta pe cineva, le informează Jana în silă.

— Pe cine ?

— Pe Magori, dacă ştiţi de el.

— Doar nu era să te caute pe tine ! observă veninos Nora.

— Nici după tine nu umbla ! o înfruntă Nastasia.

— Ce ştiţi voi ? se strîmbă dispreţuitor fata cîrciumarului. L-am mai zărit pe stradă. Să vedeţi cum se uita după mine. Am cochetat cu el ! Cine era ? întrebă din nou, întorcîndu-şi faţa spre Jana.

— Un profesor. Aşa'îcea.

— E un bărbat bine !

Tot Nora vorbise, dîndu-şi ca de obicei aere. Şi pentru că ştia că nu va mai putea scoate nimic de la „mototoala" de Jana, plecă, depărtîndu-se alene, cu mers alintat de păuniţă, atentă pe unde calcă cu pantofii ei de antilopă.

— Ce aere îşi mai dă ! rosteşte cu necaz Măriuţa. Parcă-i o gîscă. Uitaţi-vă cum îşi leagănă tîrtiţa !

— Credea că vine după ea, întregeşte Nastasia. „Am cochetat cu el" ! o imită după aceea, ţuguindu-şi buzele groase, din care pricină era poreclită „botoasa".

Nora se deosebeşte de ele, întîi pentru că a făcut şi patru clase de gimnaziu, pe cînd ele, Nastasia, Măriuţa şi Anuţa absolviseră numai şcoala primară. În al doilea rînd Nora stătea acasă fără să facă nimic — mamă-sa o ferea de muncă, pierzînd-o din ochi şi ar fi fost în stare să i se tîrască la picioare dac-o vedea îmbufnată. Erau în aşteptarea unei „partide bune", corespunzătoare cu zestrea pe care o avea, pe cînd celelalte nu se puteau aştepta decît la un măritiş pe măsura pungii lor sărace. Ele aşteptau mai degrabă să întîlnească un flăcău care să le fie drag pentru a-şi

lega viaţa de a lui, temîndu-se în acelaşi timp de o soartă ca a Anuţei. Aceasta născuse fără să fie măritată şi îndura o viaţă amară alături de un bărbat cam trecut, beţiv şi scandalagiu, căruia nu-i trecea deloc prin minte să se ducă să bage actele la starea civilă. Nora însă visa să ademenească un băiat cu „situaţie", un „cineva", şi de aceea ea le dispreţuia pe celelalte fete din cartier, iar acestea la rîndul lor o batjocureau cu fiece prilej.

După ce se săturară s-o vorbească de rău pe fata cîrciumarului, Măriuţa şi Nastasia şi mai pe urmă şi Anuţa, care se mulţumise doar să ofteze cît stătuseră acolo, o părăsiră pe Jana. Ea rămase să-şi privească mai departe picioarele goale. Ce-i păsa de Nora şi de necazurile ei? Oftă. Din rărunchi — dar un oftat de amară resemnare. Era atît de adîncită în sine însăşi, încît nu auzii paşii lui Păvălucă Pleşa. E adevărat că el se apropiase neauzit, pentru că era tot desculţ. I-a răsunat dintr-odată în urechi glasul lui; avea în el o intonaţie de dispreţ jignitor:

— Cine-a fost *tipul?*

Nu se supără; o cuprinse numai o nesfîrşită tristeţe. Îi explică şi lui, scurt, în silă:

— Căuta pe Magori!

Jana se uită cu luare-aminte la picioarele lui mari, puternice, dezgolite pînă sub genunchi, cum umbla cu pantalonii sumeşi. Urîte picioare!

— Aha, Magori! exclamă Păvălucă, aşezîndu-se alături de Jana.

Un timp tac amîndoi. Jana aşteaptă. Ştie că Păvălucă nu poate tăcea. Că îndată va începe. Sînt prieteni de mulţi ani şi se cunosc bine; s-ar putea spune că şi seamănă puţin la înfăţişare, căci doar sînt două vlăstare ale străzii aceleia de margine, crescuţi din acelaşi pămînt şi sub acelaşi soare. Jana se miră de tăcerea lui.

— Ce-avea cu el? întreabă el într-un tîrziu.

— 'Îcea c-a fost cu Petre la aceeaşi şcoală.

— Cu Petre la o şcoală? O fi şi Petre acum tot ca un domn, nu?

— Dînsul îi profesor!

Păvălucă Pleşa fluieră a mare mirare.

— Io-te mă! O fi şi Petre profesor?

Flăcăul mai fluieră o dată, după care cade pe gînduri. Cum o arăta Petre Magori în haine „de profesor"? iată ce-i trece prin minte. Îi răsare de undeva, din amintiri, chipul de odinioară al băiatului neastîmpărat şi ascuţit la minte — căpetenia ştrengarilor din cartier, tovarăşul şi iniţiatorul atîtor jocuri şi nebunii: „Petrică gură de aur" care ştie „zice" tot aşa de frumos ca-n cărţi, poveşti şi istorioare care mai de care... Poţi să ştii? O fi ajuns profesor, de ce nu? Că Traian Magori şi-a ştiut interesul, cugetă cu un dram de invidie Păvălucă.

— Ăia au fost oameni deştepţi! Au întins-o la timp din fundătura asta... Acu' le merge bine, văd eu.

Aplecîndu-se uşor către fată, el continuă cu năduf:

— Auzi tu?! Numai eu n-am avut baftă! Că deaveam rămîneam cu Ionică la şantier şi mă-nvîrteam de alt rost pe lume. Lucram la perforator şi toţi ziceau c-o s-ajung meşter renumit. Am ajuns la dracu-n praznic! Eu trebuie să mă-ncontrez cu zicala că „un părinte ţine zece copii, dar zece copii nu pot ţine un părinte"! Păi să fi venit măicuţa la şantier, să fi văzut cum aş fi ţinut-o! Da' bătrîna nu, că ea nu se urcă-n tren în ruptul capului; nu, că ea nu-şi lasă de izbelişte casa, că-i de la părinţi. De moştenire. Fir-ar mă-sa ei a dracu' de moştenire! Ce-am eu cu ea? M-a lovit drept în moalele capului şi din om m-a făcut neom.

Jana îi cunoaşte povestea; îi cunoaşte şi obiceiul de a turui la nesfîrşit, aşa că-l lasă în voia lui. Îl ascultă numai c-o ureche.

— Vezi, aşa se-ntîmplă pe lume! Unul să aibă noroc cu carul şi minte cu camionul şi altul să tragă scurta! Să crezi, Jana, că mă simt schilod din pri-

cina casei ăsteia de moştenire. Uite la ea, hîrca! Stă într-o rînă şi se rînjeşte la mine! Cînd vreau să plec întinde ghearele după mine. Nu mă pot mişca nicăieri de parcă n-aş avea picioare şi răsuflet. Nu pot să prind nimic în mîini, ca şi cum n-aş avea mîini... Şi uite-l pe-al lui Magori! Profesor! Om mare, învăţat, cu rost pe lume. Spune şi tu dacă n-am dreptate.

Jana nu spune nimic. Parcă Păvălucă se aştepta la altceva? El continuă din ce în ce mai pătimaş:

— Cînd am ajuns la şantier, parcă intrasem în altă lume. Puteam să-nvăţ orice meserie mi-ar fi dorit inima; c-aşa era acolo, toţi te băteau la cap cu asta. Parcă-l aud pe frate-tu cum zicea: „Aici îi de noi, Păvălucă!"

Acolo era de noi cu adevărat! Era la lume, şi toţi, băieţi veseli. Dar şi-nvăţam! Munceam într-un iureş, şi cînd puneam mîna pe steagul de fruntaş parcă-l prindeam pe Dumnezeu de picior. Ah, ce viaţă dulce! Nu ne mai încăpeam în piele cînd îi vedeam plouaţi pe ăilanţi de-l avuseseră înainte. Făceau spume la gură: „Las-că vi-l luăm noi îndărăt!"

Noi le-arătam cotul:

— Numai să puteţi!

Ne grozăveam noi, e adevărat, dar stăteam trezi. Nu pierdeam o clipă din ochi graficul...

Jana nu ştia ce-i aceea „grafic" şi se oprea să-şi repete cuvîntul necunoscut, pe care-l mai auzise de cîteva ori la Păvălucă. Dar nu întreba ce e cu el; tăcea şi asculta mai departe:

— Cum îi vedeam că saltă de-asupra noastră nu ne mai găseam liniştea. Ce fac ceilalţi? ne întrebam mereu. Aplică vreo metodă nouă? S-au organizat mai bine? Seara la baracă nu adormeam decît tîrziu. Ce să facem să nu rămînem de căruţă! Să fi văzut atunci ce putea ieşi din capetele noastre! Eram mai dihai ca nişte profesori. Aoleu! Să-l fi ferit sfîntul pe unul să zică aşa, într-o doară: „Urma alege, mă, nu vă mai bateţi atîta capul!" Se jura că n-o să mai vorbească o

lună ! Eu am păţit-o la început, pînă nu mă obişnuisem. Seara mă dobora oboseala. Dar parcă poţi dormi cînd în jurul tău toţi vorbesc ? Am zis o dată şi eu tot cam aşa. Ştii ce-am păţit ? M-au scos pe sus din pat şi m-au aruncat afară cu aşternut cu tot. Ar fi trebuit să dorm sub cerul liber, dacă nu-mi dădea prin minte să mă duc la Ionică. M-am culcat cu el într-un pat. Frate-tău mi-a spus să-mi bag minţile-n cap. El prinsese mai repede ca mine cum mergeau treburile pe şantier...

Jana ar vrea să întrebe : „Ionică mai e-n stare să se-ntoarcă pe totdeauna acasă ?“ Dar parcă-l poate întrerupe pe Păvălucă ? Acesta povesteşte, povesteşte mereu, cu gura plină. După părerea lui nu există viaţă mai frumoasă ca pe şantier !

— Niciodată n-am fost mai fericit, continuă el. Parcă-mi puteam eu închipui ce mă paşte ? Parcă ştiam eu că mă pîndeşte cu ochi răi hîrca ? Fir-ar mă-sa ei a dracu ! Aveam pe unu', care zicea că moştenirea e fata cea mai rea a proprietăţii particulare. Ăla era cu un cap mai mare ca noi, că era mai umblat şi mai şcolat. Cînd mi-a venit vestea că a murit tata — ştii tu cînd — şi că măicuţa mă cheamă acasă, cu el m-am sfătuit. Ce să fac ? Dacă rămîneam pe şantier se prăpădea măicuţa ca vai de ea, că nimeni nu-i mai rămînea în lume decît eu ! Dacă plecam, intram în ghearele zgripţuroaicei de moşteniri şi dracu mă lua, cum m-a şi luat. Ce să fac ? îl întrebam pe tovarăşul ăla. „Ce-ar fi s-o rogi pe bătrîna să vie la noi, la şantier. Îi găsim noi un rost şi ei, iar tu ai scăpat de grijă.“

Ideea nu era rea, dar o ştiam pe măicuţa, care-şi slugărea moştenirea cu credinţă.

„Hai, mă, o-ncercare moarte n-are !“ m-a îndemnat tovarăşul.

Măicuţa mi-a răspuns cu scrisul altuia : „Am moştenit casa de la mama mea şi-aici mi-am dus viaţa, bună-rea, cum a fost şi-aici te-ai făcut tu cine eşti“.

Uite, vezi, n-am să pot uita niciodată cuvintele astea. Şi colac peste pupăză, mai zicea la sfîrşit: „Casa-ţi rămîne ţie de moştenire, că altceva nu-ţi mai pot da!"

Dacă nu mi-ar fi scris despre asta ar fi fost mai bine. Mă supărasem aşa de tare, că nici n-am mai vrut să plec. Tot tovarăşii din organizaţie mi-au dat sfat să n-o las pe măicuţa singură. Şi n-am avut încotro, a trebuit să mă dau bătut în lupta cu zgripţuroaica... M-asculţi tu, Jana?

— Ascult! şopteşte fata.

— Dar am să mă răzbun eu! Nu numai pe hîrca asta de moştenire, ci şi pe coana Nataliţa, fir-ar mă-sa ei a dracu de viaţă, că am nimerit din lac în puţ. N-o cunoşti pe coana Nataliţa, sau ţi-am mai povestit de ea? Mai bine că n-o cunoşti. Bine ar fi fost să n-o cunosc nici eu. E responsabilă la „Alimentara" mea. Îi grasă ca o bute şi-i duşman pe viaţa noastră. S-o vezi cum stă! Cu un ochi rîde şi cu ălălat fulgeră. Cînd vin cumpărători de-ai ei, pe care-i cunoaşte, întoarce ochiul ăl de rîde. Iar cînd vin d-ăia amărîţi, pe care nu-i ştie, sau nu vrea să-i ştie, îi cîntăreşte dintr-o ochire cum îs îmbrăcaţi sau cum ţin banii mărunţi strînşi în pumn. Îşi fulgeră ochiul ălălant spre mine. Parc-o aud, auzi-i-aş numai de nume: „Tovărăşele, vezi ce vrea 'mneaei!" Dacă nu-i ce caută amărîta, o văd cum se bucură ca un drac. Nu mi-o dă mie pe mînă s-o lămuresc după cuviinţă. Se repede chiar ea, dar cu ochiul ăl care nu rîde: „N-avem. Nu ne-a venit. Nici n-o să ne vină... Că-aşa-s vremurile, nu să iei ce-ţi trebuie, ci ce se găseşte!"

Păvălucă o imită pe coana Nataliţa — o imită cu mînie: îşi schimonoseşte gura şi-şi încrucişează ochii pocindu-se, ca şi cum în asta ar găsi o biată satisfacţie a mîhnirii şi urii sale.

Jana nici nu zîmbeşte, deşi altă dată poate că ar fi rîs de poveştile lui Păvălucă. Şade pe bancă nemişcată, tăcută, copleşită de propriile ei gînduri

amare. Flăcăul e-nvățat cu tăcerile ei prelungite, dar astă-seară îl întristează nu știu cum, punînd-o poate în legătură cu tînărul acela sclivisit și bățos. Uită de coana Natalița. Îl năpădește un soi de tristețe, care-l apasă deopotrivă de tare, ca și tăcerea fetei. Se uită la ea; îi zărește prin întunericul încă subțire al serii, chipul. În asemenea momente el scoate din buzunar muzicuța de care nu se desparte niciodată, o bate ușurel în palmă ca-ntr-un fel de mîngîiere și-o duce la gură. Muzicuța zumzăie trăgănat. Gîndurile lui Păvălucă aleargă în voie. Ah, de-ar înțelege Jana o dată tot ce grăiește muzicuța lui! Numai ea îi știe focul de la inimă!

Jana ascultă dusă pe gînduri. Privește fugar la Păvălucă. Ochii lui îi caută cu tristețe pe-ai ei, cîntecul lui e acum dulce și duios. Șerpuiește ca un fir subțire și părelnic de borangic. Inima Janei se moaie; lacrimile amenință să se nască... Stelele, dacă le privește cu ochii limpezi, licăresc jucăuș sus pe bolta ca de biserică a cerului, de parc-ar fi umede; printre lacrimi ele apar tremurătoare ca și cum ar sta să se stingă... Jana se strînge în sine, înfrigurată.

— Se face frig! rostește ea încetișor.

— Da. E și timpul. Vine iarna. Încă o iarnă!

Păvălucă nu simte atît de puternic răcoarea serii de toamnă — și dacă ea îi atinge fața sau îi mîngîie ceafa dezgolită, aceasta-i face bine! Inima îi bate mai tare, încordată, înfierbîntîndu-l. Ce n-ar da să rupă acum tăcerea înghețată care-l desparte pe el de ea! Îi pare rău că nu știe să vorbească frumos. Cînd e lîngă Jana simte nevoia să găsească niște cuvinte deosebite, care să sune altfel decît cele de toate zilele. Ce s-ar face dacă n-ar avea muzicuța? Flăcăul o strînge în pumn și o duce iar la gură. Ce frumos „zice" ea tot ce are el în inimă. Micul instrument muzical îi traduce pe buze cuvintele acelea pe care nu le-a putut rosti niciodată pînă acum. Așa

grăieşte de frumos de parc-ar ţine între degetele sale inima-i, în care se zbate ca o pasăre, dragostea fierbinte, dragostea cea dintîi...

Cîntecul susură dulce în urechile Janei, dar îndepărtat, din ce în ce mai îndepărtat. Ea se gîndeşte la viaţa ei şi la tînărul acela frumos şi bine îmbrăcat. E un gînd sfios, înceţat, care pluteşte legănat şi firav ca un fulg de zăpadă.

Pînă la basmul cu Cenuşereasa gîndul ei nu s-a dus. De ce s-ar duce?

Întunericul răsare ca din pămînt, grăbit, cu toate petalele sale negre, năzuind spre înalturi. La corpul de casă din faţă, al proprietarului, se aprind luminile-n ferestre, iar din fundul curţii, acolo unde în vegetaţia de umbre se cocoşează o siluetă aproape diformă, cu un ochi care abia dacă poate clipi de obosit ce e, se aude glasul ascuţit al Mariei Dimineţ:

— Vasilicăăă! Unde eşti, drace! Lenuţo! Jana! Haideţi în casă! Jana! Jana!

Mama îşi adună puii şi Jana nu mai aşteaptă s-o strige încă o dată. Se ridică îndată de pe bancă, murmurînd:

— Mă chiamă!...

— Ţie nu ţi-e frig să stai aşa golaşă afară? o ia mamă-sa în primire. Cu cine erai?

— Cu Păvălucă.

Glasul Janei ajunge stins pînă la urechile flăcăului rămas nemişcat pe bancă. În schimb, ceea ce spune Maria Dimineţ răsună atît de puternic, de parcă era nevoie să-i cunoască toată strada părerea.

— Ţi-ai găsit şi tu cu cine să-ţi pierzi vremea, tremurînd pe la poartă. Lasă-l pustiului, Jana, că nu merită! Se prăvăleşte casa pe ei şi-i îneacă bălăriile şi n-ai să-l vezi mişcînd un deget... Să nu te mai prind seara cu el la portiţă!...

*

În bucătărie e cald şi umed, iar geamurile mici sînt aburite, de parc-ar asuda. Pe plita de zid bolboroseşte ca-ntr-o supărare un căzănel cu rufe puse la fiert.

— Jana !

Tăcere.

— Jana, tu n-auzi ?

Ba auzea foarte bine.

— Aud, mamă.

— Atunci de ce nu răspunzi cînd te strig ?

— ...

— Ce faci tu acolo ? Eşti bolnavă ?

— Nu.

— Atunci de ce nu vorbeşti ?

Din nou tăcere.

Maria Dimineţ oftează.

Jana freacă de zor, cu mîinile pînă-n coate în zoalele albe şi învolburate ca un clocot rece. Alături de ea spală rufe Maria Dimineţ. Spală şi vorbeşte. Arc mîncărime la limbă.

— O-of, Doamne, Doamne, că n-am şi eu cu cine schimba o vorbă ! Tat-tu pufăieşte ca un armăsar şi-i sare mustarul din te-miri-ce. Nu-i om de înţeles, că dac-ar fi nu s-ar certa cu toată lumea. Cînd îl cauţi, el îi cu cuţitu la brîu. Nu-i de mirare că toţi se leapădă de el.

Maria Dimineţ vorbeşte fără oprire în timp ce rufele îi saltă în mîini de parc-ar fi vii şi ea ar tot încerca să le îmblînzească neastîmpărul.

— Şi tu eşti ca piatra, continuă ea. Vine iarna şi eu trebuie să mă gîndesc la toate. Mă dau ca proasta de ceasul morţii că n-avem ce ne trebuie şi iar n-o să putem tăia porc. Lui tat-tu îi vine uşor să se supere pe ăi de la servici şi să-şi dea dimisia. Da' la noi nu se gîndeşte ! ? Ţie îţi trebuie atîtea, că mîine-poimîine o să-ţi dea inima brînci să te măriţi. Vasilică n-are palton şi nici nu ştiu cum s-o duce la şcoală. Pe Lenuţa o ţiu pe cuptor că n-are ce încălţa ! Ne trebuie lemne şi el, în prag de iarnă, dă cu piciorul salaru-

lui. Nu se uită la mine că-ndur batjocura cucoanelor, ca să-mi pot face interesul. Ptiu! trăsni-te-ar Dumnezeu, cucoană Ica, tare mult venin îmi faci tu mie! Stai cu rochia aia lungă şi înflorată, picior peste picior şi nu ştii alta decît să comanzi şi să strîmbi din nas. Auzi tu, cică frec cu peria gulerile la cămăşi, că de-aia se tocesc repede! Păi ea nu se uită la mîinile noastre? Că s-au lustruit de atîta frecat! Auzi tu, cică i-am pîrlit cearceaful la călcat. Arz-o focul de paparudă! Şi-n schimb mă duce cu vorba ca să nu-mi dea banii. Zi şi tu, dacă merită să-i mai luăm rufele. Nu le mai iau să ştiu de bine că murim de frig şi de foame în iarna asta. Nu mai vreau s-aud de ea!... Aoleu, Jano, ia du-te fuguţa şi întoarce rufele-alea din cazan, să nu se ardă...

Fata îşi şterge mîinile de şorţul cu care-i încinsă şi se apropie de plita dogorîtoare. Cu un băţ lung, rotund, ea mişcă în cazan rufele puse la fiert. Dogoarea îi înfloreşte obrajii doar în treacăt — pentru că atunci cînd se întoarce la albia de lemn, ei îşi reiau înfăţişarea obişnuită, aşternuţi cu aceeaşi paloare dintotdeauna. În trăsăturile lor s-a cuibărit tristeţea. Munca şi-o face mecanic. Cînd o strigă mamă-sa nu tresare. Nu aude totdeauna ce-i spune. Cînd şi cînd prinde cîte un crîmpei, care-i intră pe-o ureche şi-i iese pe cealaltă. Cu coana Ica e poveste veche; de cîte ori n-a jurat mamă-sa că nu-i mai ia rufele la spălat! Şi tot i le-a luat! Pentru că te strînge nevoia şi cu toanele cucoanei eşti nevoit să te înveţi, cum se-nvaţă calul la ham.

Jana o ştie pe coana Ica. O urăşte încă mai mult ca mamă-sa: pentru că are atîtea rufe, peste care ea îşi apleacă fiinţa firavă şi dorurile ei atît de multe, de nelămurite şi de îndepărtate!

— Jana! Jana!

Fata aude, dar tace; parcă nu-i învăţată ea cu de-astea?

— Jana, ce-i cu tine? N-ai fost niciodată aşa pierdută. N-o fi ceva cu tînărul ală de zicea că-i profesor? Te pomeneşti că vă cunoaşteţi de undeva şi-aţi născocit povestea cu Magori. Dacă-i ardeau aşa de tare cîlcîile după Magori de ce n-a mai dat pe-aici, hai?

— Mamă!

— Ce te miorlăi acolo? Mamăă! (îi imită glasul stins, plîngăreţ.) Ce tot: mamă încoace, mamă pe dincolo! Şi deodată glasul Mariei Dimineţ se moaie: Să fii cu ochii-n patru, fată hăi! Că am mai văzut noi de-alde-ăştia, îţi sucește capul, îşi face poftele şi pe-aici i-e drumul! Nici nu se uită-ndărăt, nici că-i pasă! Te poate lăsa cu burta la gură de-ai să tragi scurta toată viaţa, cum se chinuie biata Anuţa. Tu bagă-ţi bine minţile în cap, auzi tu? Să nu vii la mine pocăită, că nici în ochi n-o să te privesc! Să nu-mi păteşti ceva că-i prăpăd!

Janei i se zbate inima. Şi-i e necaz că cineva îi scormoneşte în piept, cum ar scormoni jarul din vatră. Prea izbucneau flăcări părelnice de dor şi de zbucium...

O aude pe mamă-sa strigînd:

— Jana! Nu aşa, Jana! Ce, freci în duşmănie? Vrei să-l rupi? Să mă nenoroceşti?

Jana a uitat că are între degete un combinezon de mătase, moale ca o spumă. Cu înverşunare îl freca, de parcă avea cu adevărat un duşman pe mînă. Se opreşte înspăimîntată. Abia acum îşi dă seama că frămîntarea gîndurilor trecuse şi mîinilor. Se simte sleită de puteri. O ameţeală iute ca un vîrtej îi împăinjeni vederea. Se rezemă de albie. Respiră greu, de parcă stătea să se-nece

— Ei, vezi ce faci? Vezi că oboseşti mai repede — dacă dai cu toată inima? Hai, adă-mi săpunul de pe raft, că pe ăsta l-am terminat... Unde-i coana Ica acu să vadă cît săpun se duce dracului cu boarfele ei blestemate? Şi cîte lemne! adăogă ea, zgîndărind

focul. Că pe cînd e la plată se face că uită, că se grăbeşte la alte treburi. Aşteaptă totdeauna să-i cer banii. M-ar da pe uşă afară, ca pe-o cerşetoare, dacă i-ar sta în putere. Jana, ia mai adă-ncoa un lemn!

Jana se întoarce la albie şi continuă să frece în tăcere. Cămăşi, batiste, cerşafuri, bluze... îi trec mereu prin mîinile ostenite, iar ochii i se întorc înlăuntru, privind ca-n altcineva. Cînd a fugit frate-său Ionică împreună cu Păvălucă la şantier, a plîns în rînd cu maică-sa, înspăimîntîndu-se în rînd cu ea de dezlănţuirea de furie a tatii. Îi era drag Ionică, dar n-a avut încotro! a trebuit să respecte cu sfinţenie cuvîntul tatii de a nu-i mai rosti nimeni în casă numele — chiar dacă mamă-sa îl pomenea cu năduf şi cu dor... Acum îi dă dreptate lui Ionică. Bine a făcut că şi-a luat lumea-n cap! Asta nu-i viaţă! Jana n-ar putea să spună cum ar trebui să fie „viaţa", dar ceea ce cunoaşte din ea nu-i place.

Se gîndeşte uneori cu amărăciune că Ionică se va întoarce acasă după ce va termina armata. Ar fi bine să nu vină! S-ar amărî toată ziua ca Păvălucă! Deşi acesta crede că Ionică n-o să se lase tras îndărăt cu nici un chip. „Ăla-i băiat deştept! spune el de obicei. Cînd Magori ne-a dat banii de tren, el n-a stat mult pe gînduri. Doar atît a zis: acum putem s-o ştergem!" Cînd se vorbeşte despre frate-său, Jana se tulbură totdeauna. Iar cînd vin scrisori, ascultă veştile cu inima îndoită: dar dacă anunţă că va sosi în curînd acasă şi nu va mai pleca? Pe furiş ia în mînă scrisoarea pusă bine de mama şi se uită lung la scrisul acela cu litere ascuţite. Nu mai poate să descifreze cuvintele, căci de cînd a terminat şcoala primară n-a mai avut prilejul să se apropie de carte ca s-o buchisească. Nici nu mai era sigură că poate să scrie. N-a văzut condei de ani de zile! Pe cînd Ionică pare obişnuit acum cu îndeletnicirea scrisului. De ce s-ar mai întoarce acasă ca să rămînă pentru totdeauna?

Jana încearcă să scrie un cuvînt, folosindu-se de-un cărbune. Desemnează cu greu pe-un colţ de perete litere mari şi neregulate: *j-A-n-A.* Literele apar aşa cum îşi aduce aminte de ele ca prin vis: amestecate — şi mari şi mici. Cîtă diferenţă faţă de scrierea lui Ionică. A aruncat supărată şi neliniştită cărbunele. Ce să facă ea cu ştiinţa scrierii şi a cititului? La spălat rufe nu-i trebuie. Mama îi spune de obicei:

— O da Dumnezeu şi-o veni să te ia de nevastă un băiat bun.

Jana visează altceva; o viaţă altfel, frumoasă şi dulce. Mama nu ştie. Iar fata-şi urmează gîndurile care-s numai ale ei. Se întreabă unde-o să-l aştepte pe tînărul profesor. În casă, sau la portiţă? Şi cum să se-mbrace?...

Din încîlceala gîndurilor o trezeşte strigătul mamă-si:

— Jana! Jana! Nu mai freca aşa, ca o nebună! Vrei să le rupi, să ne nenoroceşti?

Trîcneşte speriată. Se îndreaptă de mijloc; o dor şalele, dar nu-şi dă răgaz să se odihnească. În oboseala dureroasă care-o cuprinde, îşi găseşte parcă alinare. Freacă înainte şi dacă-i răsar lacrimi în ochi nici nu se mai osteneşte să le şteargă; e-atîta umezeală în bucătăria strîmtă şi joasă, încît ce-ar mai putea să însemne obrazul ei plîns?

★

Ziua trece greu.

Se apropie seara şi Gheorghe Dimineţ încă n-a venit acasă. Maria Dimineţ îl bombăne de pe-acum:

— S-a prostit omul meu şi pace bună! Cum îl iei, cum îl suceşti, el tot pe politică o-nvîrteşte. Că parcă-i dă lui politica ce-i trebuie!

Fata nu ia în seamă bombăneala mamei. Cînd se lasă seara fumegă în inima ei doruri nelămurite şi nestatornice. Se surprinde trăgînd cu urechea la zgo-

motele casei : oare nu cumva aude scîrţîind portiţa ? Stă şi ascultă cu întreaga fiinţă. Abia îşi poate potoli neastîmpărul care-o răscoleşte. Îndeplineşte mecanic porunca mamii de a aprinde lampa.

— Şi-acum un'te duci ? Iar te duci să dîrdîi pe la poartă ? Astăzi nu-ţi dau voie să ieşi. Poate să te aştepte Păvălucă, dă-l încolo că-i cogeamite găliganul. Tu să nu răceşti. Mi-ar fi greu singură, cu atîta lucru. Hai, Jana, mai avem apă fierbinte ! Te duci, după aia, dacă ţi-e dor de leneşul ăla !

Jana se întoarce la locul ei, hotărîtă să termine cît mai repede. Dar cu urechea-i la pîndă. Tresare. Rămîne stană de piatră şi-şi încordează auzul : ai cui paşi or fi ? Caută să-şi înfrîngă dorinţa arzătoare de a fugi afară... În halul ăsta să i se arate ? Speriată — priveşte în jur, pentru că el ar putea să intre pe neaşteptate acolo unde e lumină, adică în bucătăria asta mică, urîtă, plină de aburi albicioşi, scămoşi ca vata, s-o găsească cu rochia veche, peticită şi cu şorţul ud şi murdar, cu picioarele pline de noroiul de pe jos. Cum o fi arătînd la faţă ?

Dar nu se mai aude nimic. O fi fost chiriaşul de-alături, un om morocănos şi trist.

Jana îşi continuă munca. Aplecată peste albie, ea freacă într-una : cămăşi, combinezoane, cearşafuri, bluze, batiste...

— Jana ! hai de-mi ajută să arunc apa asta...

Fata se execută fără să crîcnească şi apoi se întoarce din nou la albia ei.

Şi din nou se aude scîrţîitul portiţei. Inima i se opreşte. Scîrţîitul îi e cunoscut şi paşii aşijderea. Nevasta proprietarului ! Îi aude distinct bocănitul tocurilor de la pantofi. Dimineaţa pilăreşte zarzavaturi şi găini în piaţă ; după amiază e un fel de cucoană : nu stă de vorbă decît cu a lui Cocoreanu...

Jana nu mai rabdă să stea înăuntru. Lasă lucrul baltă, fără s-o mai aştepte pe mamă-sa, care zice de obicei : „Pe azi ne-o fi de ajuns, fată hăi !" Se şterge

pe mîini şi-şi desface şorţul din jurul mijlocului. Iese afară, fără să-i pese de chemarea mamă-si. Parc-o aude : „Zăludă eşti, fată !“ Las-o să spună ce-o vrea ! Se încalţă în camera „din faţă“ şi-şi ia pe ea paltonul. Îşi strînge bine băsmăluţa galbenă cu floricele roşii în jurul capului.

Iese la portiţă, ghemuindu-se pe bancă
Aşteaptă.

Îi e frig, dar aşteaptă.

La fel a făcut şi ieri şi alaltăieri : a stat la poartă pînă a răzbit-o frigul. Aseară a venit lîngă ea Păvălucă. Îi rîdeau ochii în cap.

— Am auzit o veste mare. Mi-a spus cineva. O să fie un şantier chiar la noi în oraş. Se construieşte ceva, nu ştiu ce... dar o să se facă şantier !

Păvălucă vorbea repede, cu o bucurie nerăbdătoare care parcă-i gîlgîia în voce.

„Şi ce-i dac-o să fie şantier ? cugetase Jana. Las-să fie ! Pe ea şi-aşa nu o priveşte cu nimic.“

— Abia aştept să se facă. Primul mă duc acolo ! povestea mai departe Păvălucă.

Jana se mira de el : Parcă-i un copil. Se bucură de ceva ce nu există nicăieri în oraşul lor... Asta-i o ţîcneală a lui, săracu ! N-o întrebase el prosteşte :

— Spune-mi, Jana, tu nu te bucuri ?

— De ce să mă bucur ?

— De şantier !

Nu i-a mai spus nimic : că el s-a întristat — nu poate fi vina ei. Numai de n-ar veni şi astă-seară cu vreo trăsnaie, chipurile să-i ţină „de urît“. Nu, astă-seară n-are nevoie de nimeni. Ce s-ar face dacă el ar pica tocmai cînd ar fi şi Păvălucă de faţă ? Îngrijorată, priveşte spre curtea din vecini : flăcăul nu se vede. Răsuflă uşurată : aşa-i mai bine !

Jana aşteaptă în mijlocul acelui clocot uriaş şi tăcut de umbre, care se înstăpînesc pe întreaga împrejurime.

Şi dacă vine... ea ce-i va spune ? Va putea rosti vreun cuvînt ? S-a gîndit atît de mult la *el*, cu toată inima tremurîndă de emoţie şi de spaimă, încît conturul amintirii lui s-a subţiat, pînă ce i-a rămas în suflet ca un dor tainic şi tulbure, licărind sfios şi îndepărtat ca o stea. Nimic nu-i va putea spune, căci el e tare departe de ea şi punte de apropiere între ei nu se află. Ar fugi de pe bancă, dar tocmai atunci îi zăreşte silueta desprinzîndu-se dintre umbrele înserării. Vine repede... Sau poate că nici nu vine. Poate că nu-i el. Ba-i chiar el ! Vine drept spre ea...

Înspăimîntată, Jana fuge în curte. A uitat că-l aştepta, încălţată. Că o învăluia dorul fierbinte. A uitat tot.

Năvăleşte ca-ntr-o spaimă în bucătărie

— A venit ! geme gîfîind.

— Cine ?

— Domnul ăla, profesoru' !

— Du-te tu, Jana şi spune-i că Gheorghe nu-i acasă. Dar ce-i cu tine, de tremuri ? Te-a luat frigul ? Lasă atunci că mă duc eu.

Bombănind, mama iese afară. Jana ascultă nemişcată, într-o încordare fără seamăn. Îi curg lacrimile pe obraz, dar ea nu-şi dă seama că plînge. Maria Dimineţ îl anunţă pe Balnojan că bărbatul ei nu-i acasă.

— Da' să ştii că l-am întrebat de adresă şi mi-a spus că nu are habar de ea.

— Poate că îşi aduce aminte, se aude vocea plăcută, timbrată bărbăteşte a profesorului. Cînd îl pot găsi, totuşi ? Aş vrea să stau de vorbă personal cu dînsul.

— Dacă vă spun că nu ştie nimic ? !

— Mi-ar părea rău dacă nu l-aş putea întreba, pentru că pentru mine e important să aflu adresa fostului meu coleg de şcoală. Duminică n-aş putea încerca ?

— Dacă vreţi !

Deşi glasul Mariei Dimineţ răsunase aspru, provocător, el mulţumi totuşi înainte de a pleca. Jana ascultă ecoul paşilor pînă ce o-nconjoară tăcerea. Ba, nu ! Mamă-sa îi spune ceva :

— Pe el îl aşteptai ?

Jana nu răspunde nimic ; iese afară în noapte. O apasă cumplit, ca o piatră de moară, strivind-o, un simţămînt de zădărnicie...

*

Andrei Cocoreanu fostul cîrciumar a căzut ca mîţa : tot în picioare. În pivniţa lui se află acum un depozit al M.A.T.-ului. Cocoreanu lucrează la unul din bufetele de stat ca tejghetar, dar la depozit e un om de-al lui. Cum învîrtesc şi ce fac, nimeni nu ştie, dar în anumite locuri se cunoaşte că dacă vrei să bei un vin ales, n-ai decît să te duci pe la Cocoreanu „în vizită". Ce mai, omul are bani şi-acum, atît de mulţi că-şi permite să îndeplinească toate gusturile Norei, care, ce-i al ei e-al ei, e bine îmbrăcată. Numai fardul cam strident pe care şi-l dă pe faţă îi trădează originea îndoielnică. Mahalaua zice că-i cam lumeaţă şi de-aceea nu şi-a găsit un tînăr cu care să se căsătorească, deşi a fost logodită de două ori. Nora nu se sinchiseşte de nimeni şi de nimic. „Gura pizmaşului nici pămîntul n-o poate astupa" zice şi ea şi mamă-sa.

În fiecare zi iese la plimbare pe strada principală şi se pricepe ca nimeni alta să răspundă la ochiade.

A doua zi după ce Balnojan a venit iar să-l caute pe Gheorghe Dimineţ, ea face o vizită Janei. Strîmbă din nas cînd intră în bucătăria-spălătorie, dar se stăpîneşte imediat. Se întinde la palavre : ea vorbeşte şi Jana tace, mirîndu-se de atenţia pe care i-o dă fata cîrciumarului, la al cărei nas nici cu prăjina nu se putea ajunge.

— Am auzit că a fost iar pe-aici profesorul *tău*, spune ea în cele din urmă, cu neglijenţă. Ce vrăji i-ai făcut de l-ai zăpăcit ?

— Îl căuta pe tata.

— Fac amîndoi afaceri ? o zeflemiseşte ea, cu o sclipire răutăcioasă în pupilele negre.

— Tot pentru adresa aia l-a căutat...

— L-am văzut pe stradă cu o blondină elegantă, strălucitoare ca un soare ! minte Nora, potrivindu-şi cu nepăsare zulufii în jurul frunţii.

— Şi ce-mi pasă mie ? îngaimă Jana, dar Nora continuă să mintă :

— O ţinea tandru la braţetă şi-i şoptea vorbe dulci. Ah, ce n-aş fi dat să fiu eu în locul ei ! se scutură, ca de-o plăcere voluptuasă, Nora. Tu ce zici ? N-ai vrea să fii în locul blondinei ?

Jana tace.

Nora se răzbună fără milă :

— Pune-ţi pofta în cui ! Aia avea blană de vulpe argintie la gît şi ciorapi de nailon. Ce ştii tu ?

Jana se opreşte din frecat. Cearşaful ud îi atîrnă greu în mînă. N-o priveşte pe Nora, dar pieptul i-e zbuciumat şi degetele se încleştează ca nişte gheare pe pînza udă. „Acu o pleznesc drept în ochi !" îi trece prin minte. Nu are vreme, însă, să mai facă nimic. De afară izbucnesc strigăte disperate. Jana recunoaşte vocea mamă-si. Se ceartă cu cineva... Se ceartă şi strigă :

— Jana ! Jana ! Vino repede !

Fata lasă totul baltă şi dă fuga afară. O îneacă un fum gros ce se risipeşte peste tot.

— Hai, Jana, să strîngem rufele. Ce-ai încremenit aşa ? L-a apucat pe blestematul lui Pleşa vrednicia tocmai acum. A curăţat curtea de bălării şi le-a dat foc. Numai ca să mă oftice pe mine. Hai, dă zor, Jana, că-i păcat de munculiţa noastră ! Se afumă albiturile astea ca şuncile şi trebuie s-o luăm de la început.

Jana se apucă să strîngă rufele de pe frînghie. Sînt reci şi scorţoase. Atingerea lor o îngheaţă. Nu bagă de seamă cînd Nora pleacă. Mamă-sa bodogăneşte fără istov, dar de Păvălucă nici urmă. Curînd fumul se risipeşte. Rufele au fost salvate. Mama s-a liniştit. Numai Jana nu se poate ostoi.

— Mamă! strigă ea.

E vînătă toată şi corpul îi e străbătut de un tremur, care nu se mai opreşte. Ar vrea să-şi rostească în cuvinte întrebările care-o frămîntă: Mamă, de ce sîntem săraci? De ce n-avem tot ce ne trebuie? De ce ne sleim cu munca asta de ocnă? De ce n-am şi eu o rochie frumoasă? O vulpe argintie?...

— De ce m-ai strigat? întreabă mama.

Jana tace ca lemnul.

— Măi fată, tu eşti cam zăludă de-o vreme. De ce nu vorbeşti?

— Mamă, cînd ai să-mi cumperi o rochie nouă?

— Ce-ai zis?

— Şi pantofi.

— Ceee?

— Îmi trebuie!

— Ce-ţi trece prin minte?

— Nu mai pot umbla aşa, în zdrenţe!

— Acuma-s zdrenţe? Asta ai, asta îmbraci!

— Mergem chiar mîine să-mi cumperi...

— Asta-i acum! Comanzi ca un căpitan. Nu, draga mea, să nici nu te gîndeşti la găteli. Ştii bine cum stăm cu banii. Trebuie să cumpărăm porc, lemne... Ăi mici n-au de niciunele pe cînd tu tot ai ce îmbrăca!

Jana tace descumpănită. Da, trebuie şi porc şi lemne. Sînt şi cei mici. Dar pe dată se răzvrăteşte: „Totdeauna a fost mai înainte porcul; înaintea mea!" Vorbeşte cu îndrăzneală:

— N-avem destul nici pentru porc!

— N-avem acum!

— Nici pentru lemne.

— O să facem!

Maria Dimineț scoate cuvintele apăsat, ca să arate că este hotărîtă să „facă" bani cu orice chip. Jana ridică din umeri :

— Să-mi cumperi ce-mi trebuie. Altfel nu mai spăl...

Maria Dimineț rămîne cu gura căscată. Clocotul pornit din adîncul ființei ei chinuite o sufocă. Îi trebuie cîteva clipe ca să-și revină și să se dezlănțuie... Dar e prea tîrziu ! Jana a fugit undeva, pe după casă, în fundul curții. Maria Dimineț își bate gura zadarnic, certîndu-se cu întunericul care-o învăluie din toate părțile, nepăsător...

* * *

Coana Ica avea în dimineața aceea obrazul alb, de părea turnat în ghips. Își strîngea într-una capotul lung, desenat cu flori mari, violete și căuta mereu noi prilejuri de vorbă. I-a spus de vreo două ori pînă acum lui Gheorghe Dimineț, care meșterea morocănos la robinetele băii, să vină Maria sîmbătă dimineață „la curățenie mare". În baie mirosea vag a apă de colonie și stăruitor a rufe murdare. Două halate de pluș, cîteva prosoape și cearșafuri, se îngrămădeau într-un mic cuier de perete, aflat după ușă.

— Am vrut să facem baie aseară și nu știu ce au pățit robinetele că n-au vrut să curgă deloc.

Gheorghe Dimineț mai auzise asta. Plesnea de ciudă, gîndindu-se că de-aceea stă lîngă el cucoana, ca să nu-i fure ceva. „Naiba s-o ia de paparudă burjuie, păi ce-și închipuie ea ?" își mesteca între măsele furia și glasul oprit în gîtlej amenința să-l sufoce, dacă se va mai aduna mult.

Se sculase în zori cu un sentiment de apăsare și neputință. Dormise prost, chinuit de gînduri și pentru prima dată îi păruse rău că plecase de la Între-

prinderea de locuinţe şi localuri. De ce avusese nevoie s-o facă pe scorţosul cu inginerul-şef ? Deşi aceasta era la urma-urmei o hahaleră care merita să-şi frîngă gîtul ! Dar acolo nu-l putea duce el, căci ce era altceva decît un om oarecare, fără nicio putere, doar cu două mîini bune de lucru ? Parcă trebuia să o ia aşa, pieptiş, sau mai bine zis cam aiurea, pretinzînd să nu mai fie trimis cu reparaţiile numai pe la foştii domni şi pe ceilalţi (cei de-o seamă cu mine, adică, îşi precizase de atîtea ori pînă acum) să-i tot amîne şi să-i tîrîie cu zilele şi săptămînile ? Aşa ceva nu putuse răbda, deşi — dacă-i vorba pînă acolo ! — tot de la foştii domni cîştiga el ce ducea acasă, ca să aibă parte de cicăleala nevestei. „Că la *întreprindere* aia mai aveai şi tu un drept în plus, la pîine, la zahăr !" îi repeta ea la nesfîrşit şi avea dreptate. Dar iată că aşa s-a întîmplat ! De reparat nu mai putea repara nimic acum şi dacă pînă ieri îşi găsise justificări, astăzi iar era nesigur pe sine şi gata să se condamne pentru uşurinţa cu care-şi părăsise serviciul...

Şi-n timp ce gîndurile îi băteau sub tîmplă, iar mîinile îi umblau cu robinetul deşurubat, guriţa coanei Ica turuia într-una. Îi venea să-i trîntească robinetul la picioare şi să plece, căci glasul ei piţigăiat îi sfîrteca nervii fără milă. Îi spuse iar — ca să nu tacă, desigur şi astfel să-şi justifice şederea acolo — că în ultima vreme baia i se strică prea des, pentru că probabil e prea veche şi I.L.L.-ul, dac-a luat casele de la proprietarii lor, ar trebui să le şi repare cum se cuvine, nu numai să încaseze chiriile de la oameni.

— Asta-i o afacere bună, mi se pare mie. Nu bagi nici un ban, iei casa de la altul şi pe urmă numai încasezi...

Lui Gheorghe Dimineţ îi stătea pe limbă să spună : „Nu-i mai plînge, cucoană, pe proprietari, dă-i în mă-sa !" dar în loc de asta spuse aspru :

— Ia taci!

Ica Pintea căscă ochii, neașteptîndu-se la așa cuvînt greu, rostit tăios de un prăpădit. Își dădu seama și Dimineț.

— Ce-ai zis?

— Să taci puțin!

Gheorghe Dimineț ciuli urechile, de parcă, încremenit, aștepta să audă cine știe ce semn tainic. Îi veni să rîdă cînd o văzu pe cucoană ascultînd la fel de încordat.

— Ai auzit ceva, cucoană?

— Nu.

— Nici eu.

— Dar ce trebuia să aud?

— Dacă țevile cîntă. Văd că nu cîntă și asta-i bine.

Ca să nu-l trădeze zîmbetul, el se întoarse cu spatele și începu să înșurubeze robinetul la loc. „Stai că te prostesc eu pe tine, cucoană, de-o să mă lași în pace cu turuiala!" o amenință după aceea, gîndindu-se că păcălind-o se răzbună într-un fel și pe purtarea jignitoare pe care ea a avut-o de la început, păzindu-l ca pe-un vagabond lăsat în casă de milă.

— Te rog acuma, urmă el, te rog să asculți și dumneata. Că dacă se-apucă țevile și cîntă înseamnă că reparația nu-i bună și trebuie s-o iau de la capăt!

Și pentru că scăpă în sfîrșit de gura cucoanei, Gheorghe Dimineț își continuă tihnit treaba, în timp ce gîndurile se întoarseră sub tîmplă ca să-i ciocănească acolo mai departe. Aseară se petrecuse ceva cu totul neașteptat, care-i sfîșia sufletul. Venind acasă ca de obicei, își lăsase după ușa din bucătărie lădița cu scule și începu să se spele îndelung, după cum îi era obiceiul. Pe nevastă o simțise imediat necăjită și pusă pe ceartă. Bombăneala cu care-l primise cînd el intrase zicînd „bună seara" nu prevestea nimic bun.

De altfel nici nu se aştepta la altceva. În ultima vreme se întîmpla foarte des să izbucnească certuri. Ar fi vrut să aibă norocul de a se strecura binişor prin casă şi a se culca, în aşa fel ca focul mocnit să nu poată izbucni. Dar Maria nici nu-l lăsă să termine cu spălatul.

— Isprăveşte odată! Ce te bălăceşti acolo atîta, de parc-ai fi o raţă?

Se aşeză la masă într-o tăcere resemnată şi ostentativă.

— Cît ai adus azi? îl întrebase ea. Iar după ce află cît, îşi dădu drumul: Şi crezi că atîta-i deajuns? Sau poate-ţi pare bine că te-ai pricopsit cu vreo boierie ceva. Dar de mine nu ţi-e milă? Că m-am spetit muncind şi am albit tot bătîndu-mi capul cum să le împac pe toate, că lemne trebuie, ca să pot spăla rufe să mai cîştig şi eu ceva! Şi dacă nu-ţi pasă de mine, cel puţin gîndeşte-te la copii, că-s dezbrăcaţi şi mănîncă numai cartofi şi n-au cu ce să se ducă la şcoală. Sau poate nu-i iubeşti...

— Taci, tu! mormăise el.

— Taci, tu! Sigur că da, atîta ştii: taci, taci şi iar taci! Le laşi pe toate alea grele-n cîrca mea şi după aia îmi închizi gura. Dar eu nu tac! Iaca n-am să tac! Am să vorbesc atîta, pînă ce-ai să înţelegi şi tu pe ce lume trăieşti. Pînă ai să pricepi că-s dezbrăcaţi copiii, că n-avem porc şi lemnele-s pe sponci. Pînă-o să-ţi dai seama că Jana e fată de măritat şi că mîine-poimîine o să ajungem în halul de a o da din casă goală-puşcă. Pîn'or să-ţi iasă fumurile şi ambiţiile pe nas. Că serviciul nu ţi-a fost bun! Şi serviciul nu-i cîrpă să-l lepezi că nu-ţi mai trebuie! Şi pentru că el tăcuse, ea lovise din nou acolo unde ştiia că-l doare mai mult: Cînd l-ai aruncat nu ţi-a fost milă că arunci norocul copiilor, pentru că nu-i iubeşti.

— Asta nu rabd!

— Ia te uită la el! Nu rabdă! Dar te-ai apropiat tu de Jana s-o descoşi, să vezi ce-i zace în inimă?

— Ei, ce-i cu Jana?

— Mi-a cerut rochie nouă!

— O să-i facem!

— O să... Dar cu ce? C-am strîns cîţiva bani pentru porc. Am rămas fără el şi gata! Vezi ce fel de om eşti?!

— Şi ce fel de om ai vrea să fiu? Sînt unul dintre ăia fără noroc!

— Eşti fără minte, nu fără noroc!

— Taci!

— N-am să tac!

— Ba să faci aşa cum îţi spun eu, că tu ai ştiut că Ionică vrea să fugă de acasă. Tu şi cu Magori l-aţi ajutat. El i-a dat bani şi tu i-ai făcut bagajele. Acum ce mai vrei? Ionică nu mai e! Că dacă-l aveam lîngă mine şi mi-l primea Bebei, lua-l-ar dracu să-l ia de burjui, în ucenicie, azi am fi avut amîndoi atelier, am fi cîştigat bani frumoşi şi ai fi trăit ca o cucoană.

— Astea-s prostii! Nu cere nimeni să trăiască boiereşte. Ştiu să muncesc şi nu mă tem că-o să-mi stric pielea de pe degete. De boierit, o să boieresc în groapă, cînd mi-o veni vremea. Dar văd că tu *te-ai şi făcut* domn. Asta e!

— Taci!

— Şi copiii dă-i la dracu!

— Mario!

— Adevărul supără!

— Taci!

— Nu vreau! Nu porunceşti tu!

— Te pocnesc!

— Cutează numai!

Ridicase mîna a ameninţare.

Răsunase un ţipăt:

— Mamă!

Şi încă unul :

— Tată !

Jana îi privea din uşă, cu ochii înspăimîntaţi şi umezi de-un plîns care ameninţa să izbucnească dezlănţuit. El îşi apropiase mîna de obraz, frecîndu-şi ţepii de pe el.

— Nu ţi-ar mai ajuta Dumnezeu ! îl blestemase nevasta, palidă şi cu ochii scînteietori, pentru că întîia oară după mulţi ani, el ridicase din nou mîna asupra ei...

Îl întrerupse din gînduri coana Ica ; ea spuse repede.

— Cîntă, meştere !

— Cine ? Cine cîntă ? se miră el, privind-o năuc.

— Ţevile !

Îşi aduse aminte.

— Nu-i nimic, spuse el mohorît. N-am terminat încă. Dar să le asculţi mai departe...

Şi iar veniră gîndurile...

Se liniştiseră mai pe urmă lucrurile, sau cel puţin aşa părea, pentru că nimeni, nici chiar copiii cei mici, nu mai vorbiră, cît timp se pregătiră de culcare. El avea însă siguranţa că dincolo de tăcerea lor mocneau gînduri şi iar gînduri. Pe Lenuţa o surprinsese într-un colţ îngenuncheată, de parcă o pedepsise cineva.

— Ce faci aici ?

— Mă rog !

— Şi ce rugăciune spui tu acolo ? Tatăl nostru ?

— Nu, zic aşa : Dă Doamne, dă ! să se strice cît mai multe robinete...

Şi jucaseră lacrimi în ochii fetiţei, iar în pieptul lui se răsucise un cuţit. Ehei, să fi fost cu Ionică, ce mai atelier şi-ar fi făcut ! Dar feciorul era acum la armată, pierdut pentru totdeauna, pentru că din nici o scrisoare de-a lui nu putuse desluşi vreun semn că avea de gînd să se întoarcă acasă ! Aseară înţelesese mai bine ca oricînd că trebuia să-şi schimbe traiul.

Mai bine se ducea să lucreze într-o fabrică, poate la Hunedoara. Auzise că acolo s-au construit multe case noi — un întreg oraş — şi s-ar putea găsi şi-o locuinţă pentru el şi-ai lui. Cu aceste planuri în minte se întinsese în pat alături de Maria. Era întuneric beznă şi gîndurile căpătaseră un spaţiu mai mare de umblat. Şi deodată îşi dăduse seama că nevasta plîngea. Lacrimi în ochii Mariei? Nu mai văzuse de mulţi ani, din primele luni ale căsniciei lor. Atunci parcă i se sfîşiase inima. Nu găsea cuvinte, care să-i tălmăcească gîndurile, aşa că mormăi ceva neînţeles. Dar o apucă zdravăn de mînă.

— Ce zici tu? întrebă ea şi-n el se născu o linişte binefăcătoare: simţi răspunsul la strîngerea lui de mînă, la fel ca în tinereţe.

— Păvălucă zice că se începe un şantier aici, în oraş, suflă femeia.

— Am să mă duc şi eu acolo. Numai să se facă! Şi după o tăcere lungă el reluă: Mai plîngi? Să nu mai plîngi!

— Tu ştii ce-a spus Jana? Că nu-i mai trebuie nici o rochie. Că nu-i mai trebuie nimic. Sărmana fată! Vai de inima ei!

N-a putut dormi toată noaptea şi-acum lucrează în silă, mai ales că-l sîcîie şi prezenţa cucoanei ăşteia cu capul ca de ghips. Se simţi uşurat cînd putu s-o anunţe c-a terminat.

—Şi acum ţevile n-or să mai cînte? întrebă ea şi după ce primi răspunsul scurt a lui Dimineţ, se interesă cît trebuie să plătească. Suma i se păru mare.

— A, nu, meştere! Prea ceri mult! Prea vă repeziţi la preţ! Mai lasă ceva.

— Nu pot, cucoană! Atît face, atît mi se cuvine.

— Şi dacă ţevile cîntă iar? Trebuie să te chem din nou şi să mai plătesc o dată. Trebuie să înţelegi şi dumneata.

— Lasă ţevile-n pace, cucoană! se cam răsti Dimineţ. Dac-or cînta e treaba lor. N-are nici o legătură cu ce-am lucrat eu. Dă-mi banii!

— Vai de mine! Aşa vorbeşti cu mine?

— Uite ce e, cucoană. Unu şi cu un fac doi. Îmi plăteşti, sau nu? Că altfel stric tot ce-am făcut.

Închizînd lădiţa în care-şi adunase sculele, Gheorghe Dimineţ îşi îndreptă spinarea şi se uită aspru la Ica Pintea. Aceasta îl văzu cu pumnul încleştat.

— Stai să-l chem pe soţul meu. Te înţelegi cu el. Vlăduţ! Vlăduţ! Vino puţin.

„Nu pleacă nici acum de aici, blestemata asta de muiere!" îşi zice cu un necaz plin de amărăciune meşterul şi dori să scape cît mai repede de situaţia pe care o socotea înjositoare pentru el. Avocatul Pintea veni şi plăti fără nici o vorbă suma cerută de Dimineţ.

— Puteai rezolva şi fără mine asta! îi reproşă el nevestei, în timp ce îl urma pe Dimineţ în bucătărie, spre uşa care da pe scara de serviciu.

— N-ai să uiţi de sîmbătă, nu-i aşa? să-i spui Mariei c-o aştept!

Uşa se închise în urma lui Dimineţ, care mai auzi ţăcănind scurt cheia în broască. „Dracu să vă ia de burjui!" înjură el şi-şi scuipă cu mînie amarul. Coborînd scările înguste de piatră, îl întîlni pe Grigore Bebei. Stătea aplecat asupra unui colţ de perete lovit. Clătina capul, ca un om nemulţumit de ceea ce vede.

— Ce faci, domnule Bebei? Tot n-ai uitat că nu mai e casa dumitale?

Sarcasmul cu care rosti Dimineţ aceste cuvinte era atît de întunecat, încît celălalt tresări.

— Şi ce-ţi pasă?

— Uite că-mi pasă. Te-am mai văzut dînd tîrcoale pe-aici. Am auzit c-ai fost să faci reclamaţie şi la Întreprindere. Crezi c-ai s-o mai primeşti înapoi! Cotul! De-asta o să am grijă şi eu! Aşa să ştii!

Grigore Bebei începu să urce scările grăbit şi-n urma lui, Dimineţ îl ameninţă cu pumnul. „Aşa, Grigore Bebei, să te fereşti din calea mea, că tot o să-mi vină mie bine odată să te strîng în braţe. Şi-atunci n-o să-ţi fie prea cald!"

Lucrase în atelierul lui Bebei şi înainte de război cîţiva ani. Fusese meşter pe-atunci şi-n afară de el mai erau cîţiva ucenici, sfrijiţi, care cu greu puteau să pună mîna pe cartea de meşter. Şi dacă punea vreunul, Bebei se descotorosea de el. Cînd se înapoiase de pe front, în atelierul lui Bebei mai lucrau doi meşteri şi vreo şase ucenici. Treabă era pînă peste cap, dar patronul hrăpăreţ nu mai aducea alţi muncitori în ajutor. În vremea aceea se apropiase de Magori, pentru că-l vedea îndrăzneţ şi luîndu-se în colţi cu Bebei pentru drepturile lor. Acest nou prieten cunoştea legile care ocroteau pe muncitori şi crea obligaţii de tot felul pentru patroni, aşa că ştia cum să-i vorbească. Domnul Bebei făcea spume la gură, ameninţa, dar ţinea seamă de tot ceea ce spunea Magori, care, foarte liniştit, îi aducea aminte de sindicat şi de legi.

„Îi amintesc întotdeauna că sîntem după 23 August 1944 şi nu înainte. Că sîntem şi după 6 Martie şi nu înainte... obişnuia să glumească la un păhărel de vorbă cu Dimineţ. Aşa-s ei, patronii: dacă nu le aduci mereu aminte, uită într-una..." Îi mai spunea şi altele multe, şi muncitorului mai vîrstnic îi plăceau poveştile pe care le auzea. Le tălmăcea după puterile sale şi Magori se dovedea cu multă răbdare pînă ce-i scotea din cap cîte-o idee crescută greşit, strîmb şi încărcată de buruienile tuturor nelămuririlor.

Pe urmă Magori părăsise atelierul şi lucrase cîteva luni ca activist sindical. După aceea plecase din oraş. Dimineţ avusese vreme să se gîndească la „proorocirile" lui Magori. Se bucura cînd se îndeplineau — aşa cum fusese cu naţionalizarea, deşi Bebei se pusese din vreme la adăpost, lichidîndu-şi atelierul — dar

era furios cînd nu se întîmpla întocmai aşa cum i se vorbise.

„A sosit şi vremea noastră, a muncitorilor" îşi zicea el adeseori, repetînd cuvintele pe care le rostise de multe ori Magori. Îşi închipuise chiar că are chemarea de a continua lupta acestuia. O ducea însă aşa cum putea, în felul lui, mai mult amenințîndu-l pe patron, decît dezarmîndu-l cu cunoaşterea legilor celor noi. Cîte certuri nu se iscaseră între Dimineţ şi Bebei în vremea aceea! Era convins că se purta tocmai aşa cum se cuvine şi azi îşi mai amintea cu plăcere cum îl înfrunta pe patron.

Pentru că nu voise să mai angajeze alt muncitor în locul lui Magori după plecarea acestuia, Dimineţ, se repezea la Bebei cu obidă şi cu mînie:

— Mai adă pe cineva să ne-ajute, înţelegi?

— N-aş aduce eu? se jeluia ca-ntr-o mare neputinţă Bebei. Dar pe cine s-aduc? Nu vezi că nu găsesc pe nimeni? Toţi fug în alte părţi, la fabrici; la Hunedoare, la Reşiţa...

— Îl aduc pe fiu-meu ucenic, a propus o dată Dimineţ.

— Adă-l... dacă doreşti? Dar nu-l pot plăti decît atunci cînd ne-o fi cu adevărat de ajutor.

— Ai vrea să-ţi muncească de pomană! Băiatul mai ştie cîte ceva, ce-a deprins de la mine!

— O fi, dar după cîte înţeleg ai vrea să-l învăţ meserie şi să-l şi plătesc pe deasupra?!

— Isploatatorule!

— Ia seama ce vorbeşti. Nu uita că eu îţi dau pîine.

— Ba eu îţi dau! Şi cînd o veni „lichidarea" să-ţi aduci aminte! Că tot o să vină!

— Ce tot vorbeşti acolo? Nu ţi-e ruşine? Om în toată firea! Ne cunoaştem de atîta vreme şi mă ameninţi ca un satrap?

— Să nu mă faci satrap că te trăsnesc...

Înfricoşat Bebei se retrăgea precaut.

— Mai bine vezi-ţi de lucru. Nu şade frumos să ne certăm.

— Ţi-e frică de mine, hai ? Să-ţi şi fie că eu ţin cu comuniştii ! Te lichidează ei, nu purta de grijă. Or să-ţi puie pielea în saramură, să facă din ea mănuşi. Să ştii că eu am să le port, că destul am dus viaţă de cîine...

Hotărîse să-şi aducă feciorul ucenic, dar acesta plecase într-o bună zi de-acasă şi nu l-a mai văzut de-atunci. Dăduse semne de viaţă de la Bumbeşti-Livezeni şi apoi mai scrisese de vreo două ori de la Salva Vişeu. Maria Dimineţ trebuise să se ferească o vreme din calea furiei lui, pentru că-i intrase în cap că numai ea l-a ajutat să fugă. Venise apoi „lichidarea" atelierului de către Grigore Bebei însuşi. Presimţise ceva vulpea de patron şi-şi luase măsurile de siguranţă. Dar tot nu-i va scăpa el din mînă !

De cîte ori îl întîlnea pe stradă, se lega de el plin de mînie !

— Strîngi bani, domnu' Bebei ? Bani albi pentru zile negre ! În mormînt n-o să-i poţi duce. Eu ţi-l sap. Să ştii !

În ziua aceea, după ce Bebei îi fugise din cale, lui Dimineţ totul i se păru de prisos. Au trecut atîţia ani şi Bebei tot trăieşte. Şi-a cumpărat între timp o casă nouă, dar încă rîvneşte la ce a pierdut ! Iar el ? El a tot dat îndărăt ca racul. Poate că alta i-ar fi fost viaţa, dacă-l asculta pe Magori şi se ducea la Hunedoara. Deşi ar fi fost mult mai simplu dacă Bebei îl primea pe Ionică ucenic. Ar fi putut deschide cu el un atelier şi-ar fi dus-o altfel astăzi. Dar Bebei s-a purtat ca un porc-de-cîine, iar Magori i-a dat bani lui Ionică să poată fugi de-acasă. Naiba să-l ia pe Magori, pe unde-o fi !

Dar şi astea i se părură lui Dimineţ lucruri de prisos. Însemnată era pentru el în clipa aceea întrebarea : ce va face de-acum încolo ? Trebuia să găsească ceva, pentru că o asemenea viaţă nu mai putea continua.

*

La o întrebare cam de acelaşi fel căuta răspuns şi Maria Dimineţ. Într-una din serile acelea de început de iarnă, ea şedea faţă în faţă cu Jana, fiecare pe cîte-un scăunel cu trei picioare. Focul din plită le dogoreşte prin uşiţa lăsată deschisă. Împletesc fiecare cîte un ciorap de lînă. Ciorapii sînt pentru Gheorghe Dimineţ. Mîinile lor se mişcă iute-iute.

— Nu mi-ai spus cum îţi vine rochiţa, rupe tăcerea mama.

— Bine.

Maria Dimineţ a făcut ce-a făcut şi i-a cumpărat patru metri de stambă. A vorbit cu croitoreasa din cartier şi s-au înţeles din preţ. Azi Jana a fost la probă. Stamba înflorată i-a cuprins corpul. Se uita în oglindă şi se mira că obrajii aveau — ca niciodată ! — o culoare roză, plăcută. Eşti frumoasă ! îi spunea oglinda, iar croitoreasa îi potrivea cu migală talia.

— Eşti subţirică, drăguţă. O să-ţi stea bine ! o lăuda ea şi inima Janei bătea cu putere în zvîcnete scurte, icnite. Din apele oglinzii parcă se desprindea o altă Jană, aşa cum i-ar fi plăcut ei să fie întotdeauna. Cînd se va face cald va putea ieşi la plimbare, ca şi Nora sau ca Măriuţa, fata birjarului. Măriuţa doar a chemat-o de atîtea ori, dar n-a avut cu ce să se ducă...

Jana oftează din adînc, fără să-şi dea seama.

— Ce-i cu tine Jana ?

— Nimic, mamă !

— Cum nimic ? Te-am auzit de mai multe ori oftînd. Astă-noapte gemeai prin somn. Ai visat ceva ?

— Nu, mamă. N-am visat nimic. N-am nimic !

— Jana !

Glasul Mariei Dimineţ răsună blînd — aşa cum numai rareori se întîmplă. Mama are inimă bună ; Jana ştie asta, deşi totdeauna vorbeşte cu asprime şi e gata oricînd de ceartă. A înrăit-o viaţa...

Pe Maria Dimineț o îngrijorează felul de a fi al Janei. E prea închisă în sine ; ce gînduri are ? Întrebarea aceasta i s-a năzărit de multe ori în vremea din urmă. Poate c-ar fi mai bine dac-ar mărita-o...

— Ce să fie cu tine, fato ? Te zbuciumi de-o vreme, de parcă ți s-ar fi întîmplat cine știe ce ! Ia să-mi spui, ce ai ?

— N-am nimic.

— Poate că te simți bolnavă...

— Nu.

— Jana, draga mea, tu să te gîndești bine dacă-mi ascunzi ceva. Că nimeni pe lume nu ți-e mai aproape decît propriul tău părinte. Dac-ar trăi mama și tata, aș avea și eu la cine să-mi găsesc alean. Spune-mi și mie de ce te muncești așa de amarnic ?

Tăcere. Iglițele din mîinile Janei se ciocnesc una de alta, clipocind mărunt, asemeni unei ape în înserare.

— Poate că e cineva la mijloc. Vreun flăcău. Sau mai știu eu ce ducă-se-pe-pustii... Ai grijă, Jana, draga mea. Ai grijă. Că fata săracă n-are altă zestre decît cinstea ei. Dac-o pierzi nu mai ai nimic !

— Mamă !

— Hai, spune. Ce e ?

— Ce crezi dumneata despre mine ?

— Ce să cred ? Cred că ești bună de măritat. De-aia ți le spun pe toate astea. Că nimănui nu-i e mai greu pe lume, decît fetii sărace. Ascultă tu de mama ta și fii cuminte. Păzește-te ca pe ochii din cap, că tu trebuie să te măriți cu un băiat bun, de-o seamă cu noi, care știe ce-i aia sărăcia și truda și va avea dragostea să ne fie de ajutor la bătrînețe.

Jana tace ; obrajii i-s în flăcări. Mamă-sa reia :

— N-ar fi rău să aibă o brumă de gospodărie, sau o căsuță de s-o nimeri, să scăpăm de chirie. Să aibă și-o bucățică de grădină, să ne punem acolo legumele de care avem nevoie. Și-o cocină unde să crești un porc. Că vezi tu cît îi de greu fără o coadă de purcel

în casă. Şi-ar fi bine să fie singur la mă-sá şi la tat-su, ca să nu se ivească pricină de ceartă cu moştenirea...

În mintea Janei se face dintr-o dată lumină ; mamă-sa ţinteşte la Păvălucă ! Rosteşte pe negîndite :

— Mamă, mie nu-mi place Păvălucă !

— Ţi-o fi plăcînd vreun prinţişor !

— Nici prinţ, da' nici Păvălucă !

— Las că-i băiat bun ! E fără grijă ca orice flăcău, de-aia nu-i pasă să mai pună şi el mîna să cîrpească la casa aia a lor, care se prăvăleşte peste dînşii. Da' cînd o avea nevastă, bag seama, cu scaun la cap şi cu dragoste de mamă, se mai potoleşte el. Îl punem noi în bună rînduială, că nici n-o să-ţi vină să crezi că a fost vreodată zălud cum îi astăzi. Tu să te gîndeşti că are casă, ceva curte şi multe se pot porni dacă le ai dintîi pe astea... Eu zic că ar fi nimerit să te măriţi cu Păvălucă. Îl cunoaştem bine, a fost prieten cu frate-tău şi văd că te cam pierde din ochi.

Jana se opreşte din lucru pentru că i s-au umplut ochii de lacrimi şi nu mai vede nimic. În timpul acesta Maria Dimineţ chibzueşte în fel şi chip. Fata ţine capul plecat de teamă să n-o prindă mamă-sa plîngînd. Ar vrea să se împotrivească şi nu ştie cum. Nici nu-ndrăzneşte să rostească vreun cuvînt, pentru că ar trăda-o. Abia mai tîrziu reuşeşte să se stăpînească şi să îngîne :

— Mamă, eu mă duc la culcare !

— Te-oi fi ducînd tu, că alta nu ştiţi. Mîncare, culcare, plimbare. Eu să-mi bat capul cu toate ! Tu ascultă-mă pe mine ; Păvălucă-i băiat bun !

— Spuneai că-i un leneş, mai şopteşte Jana.

— Ei, spuneam ! Multe spune omul la necaz şi ce rămîne ? Nimic. Vorba zboară ca fulgerul. La vîrsta lui toţi flăcăii sînt aşa : fără nici o grijă. Mai bine bagă-ţi în cap ce ţi-am spus şi gîndeşte-te cu temei, nu să mă iei cu : mă duc la culcare ! Ce-i aia ? Mai lucrăm puţin.

Jana gîndește: i-a cășunat acum pe Păvălucă, Doamne ferește! Ce-o fi avînd mama cu toată lumea? De ce nu stă mai potolit. N-are liniște cîtu-i ziulica zi, din zori și pînă-n noapte. Alții mai ostenesc, alții se mai plictisesc să vorbească — dumneaei niciodată! Janei îi vine și să rîdă și să plîngă. Mîinile i se mișcă repede, zbuciumîndu-se de parc-ar vrea să se elibereze dintr-o captivitate dureroasă. Mai pe urmă se bucură cînd o aude pe mamă-sa strigînd la Vasilică. Deocamdată ea a scăpat. Acum e rîndul frățiorului să intre la frecuș. Zadarnic încercase el să se strecoare tupilat pe lîngă perete, ca să dispară pe ușa pe care abia intrase.

— Vasilică, repetă mama chemarea, ia vino puțin încoace să te văd mai de-aproape. Ce-ai pățit de umbli ca o mîță? Ia să-mi spui?

— N-am nimic. Nu voiam să fac gălăgie!

— Aha. Ia întoarce-te. Apleacă-te. Mai mult! Apleacă-te odată, că nu ne jucăm! Derbedeule! De aceea nu voiai să faci gălăgie, ca să nu văd că ți-ai sfîșiat pantalonii? Nu ți-am spus de atîtea ori să nu te mai tîrîi la derdeluș?

— Dacă n-am și eu săniuță...

Jana se folosește de întîmplare ca să se poată mișca.

— Jana! strigă după ea mamă-sa, un'te duci?

— Vreau s-aprind lampa!

— Las-că nu-i nevoie. E încă destulă lumină. Că gazul costă bani...

Jana dă din cap și iese repede din bucătărie. Vasilică o tulise și el, dispărînd în cine știe ce cotlon, pînă ce furia mamei se va potoli.

Maria Diminet bombăne de una singură:

— Sigur! Eu îmi răcesc gura de pomană, că și așa n-are cine mă asculta și înțelege. Amară viață mi-a fost dat să trăiesc! Săracu' Ionică! Poate că el mi-ar fi cu adevărat de trebuință la un asemenea sfat. Dar acum, puiul mamii, cine știe cum s-o fi chinuind cu pustia aia a lui de armată! Oof, puiul mamei, pui.

★

Jana nu-şi amintea s-o fi văzut vreodată pe mamă-sa bolnavă. Dar o auzise de mai multe ori, cînd tata o îndemna să se aşeze în pat, zicînd: „Şi dacă am să te-ascult, ce s-alege cu toate? Am să zac şi eu cum oi putea, pe picioare!" În duminica aceea însă n-a fost chip; durerile de pîntece ce-o apucaseră o doborîseră la pat. Şi-acolo gemea şi se zvîrcolea cu atîta furie, că parcă se tăvălea pe o vatră de jar. Îi curgeau lacrimi din ochi, amestecîndu-se cu sudoarea, dar cunoştinţa nu şi-o pierdu nici o clipă. Era duminică şi-n ziua aceea trebuia să ducă rufele spălate şi călcate, de unde le luase. În zi de sărbătoare, îl găseşti mai uşor pe om acasă, ca să-i ceri banii care ţi se cuvin. Într-o vreme cînd i se păruse că durerile o mai lasă, ea se şi sculă din pat, se îmbrăcă cu greutate, gîfîind şi scîncind, luă în braţe pachetul şi se porni. Nici nu ajunse la portiţă. Durerile o prinseră din nou cu aceeaşi furie.

Cînd o strigă, Jana fu numaidecît lîngă ea.

— Ţine... ţine ru...fele...

— Să te-ajut, mamă!

— Ru...fele! repetase Maria Dimineţ gîfîind şi se întoarse împleticit, rezemîndu-se de perete, spre casă...

Se mai zvîrcolise ca la un ceas pînă ce, văzînd că nu scapă în nici un fel de chin o chemă pe Jana lîngă ea.

— Jana! Eu nu mai pot. Du-te tu cu rufele. Şi grăbeşte-te că acuşi nu mai găseşti pe nimeni acasă. Pleacă unii ba la biserică, ba la local. Du-te tu şi cere-le banii. Să nu uiţi. Dacă dom'profesor Ticulescu nu-i acasă, le laşi la gazda lui. Poate-ţi dă ea banii. Tu să ceri. Aşa, Jana, du-te... Şi fii cuminte.

Pentru prima dată de cînd se ştia, Jana primea o astfel de însărcinare din partea mamei sale.

— Şi dacă nu-mi dau banii? întrebă fata cu sfială.

— Tu să-i ceri, să zici că aşa am spus eu. Să n-ai mămăligă în gură, că dacă ne-o trebui pentru doctor... Uite, aici am ca un cui care împunge în afară. Grăbeşte-te, Jana, că se face tîrziu.

Jana plecă zgribulindu-se în paltonul ei pirpiriu. Era senin şi ger ; îl simţea ciupind-o de obraji. Mergea repede pe stradă, gîndindu-se cum să-şi îndeplinească treaba. Se sfia de pe-acum numai gîndindu-se că va trebui să zică : „Vă rog să-mi daţi banii. Aşa mi-a spus mama !“ Dar lucrurile merseră mai bine de cum îşi închipuise ea ; mama lucra pentru oameni cumsecade. Plăti chiar şi gazda lui Ticulescu pentru profesorul plecat undeva, la o conferinţă. Janei puţin îi păsa unde-i dus Ticulescu ; ea se bucura că primise banii, să nu se facă de ruşine în faţa mamei.

Mergînd pe stradă, înviorată de voia bună pe care i-o dădeau gîndul că toate au fost bune şi sentimentul de libertate, permiţîndu-şi să poată face şi-o mică plimbare — pe cît de mică, pe-atît de neaşteptată — ea îşi lega o speranţă fierbinte de ideea că-l va putea întîlni cumva, cu această ocazie pe profesorul cel tînăr. „Oare lui cine i-o fi spălînd rufele ?“ se întrebă ea la un moment dat şi nici nu îndrăzni să-şi mărturisească sieşi că ar fi făcut aceasta cu drag şi cu sîrg. Firul gîndului începea să se destrame mai departe, pierzîndu-se : i-aş fi putut duce azi rufele chiar eu ! Dar firul se închega în altă parte : de ce n-o fi venit să-l mai caute pe tata ? se întrebă ea. A spus c-o să mai treacă într-o duminică dimineaţa şi-au trecut destule, dar nu s-a mai arătat...

Pe strada principală oamenii, îmbrăcaţi în hainele lor cele bune, treceau în sus şi în jos. Nimeni nu lua aminte la fata îmbrăcată în lucruri rămase mici, ceea ce făcea să pară cu cîţiva ani mai tînără. Ea se uita la toţi, pentru că-l căuta pe el. Şi inima îi spunea c-o să-l vadă azi. Nu crezu altfel nici cînd ajunse în capătul de stradă de unde trebuia s-o apuce spre casă. Avu o şovăială : mama zace şi ei îi arde de plimbare !

Orice-ar fi, ea tot se mai întoarce o dată. De data aceasta, se opri pe la vitrine şi-şi alese cu gîndul un palton, pantofi, o rochiţă ; ciorapi nu văzu, dar îşi alese şi o pereche de mătase. Cu toate astea nu pierdea din vedere nici un trecător. Însă nici urmă de cel căutat şi dorit ! În faţa Casei de cultură se opri pomenindu-se într-un puhoi de oameni ce ieşeau de-acolo. Încercă să se strecoare mai la o parte, cînd auzi ceva care îi atrase atenţia.

— Bine-a mai vorbit Balnojan ăsta !

Cuvintele se pierdură în tumult, dar numele lui îi rămase în inimă. Numai el putea fi. Hotărî să aştepte afară pînă ce-o să iasă şi el. Dar se trase ceva mai la o parte, în aşa fel ca să nu piardă din ochi uşa Casei de cultură. Lumea se rări şi pe urmă, timp de cîteva minute — care ei i se părură foarte lungi — nu mai ieşi nimeni în stradă. Poate că aştepta degeaba ? Ba nu, iat-o pe coana Ica. Are la gît blană cu fire argintii şi rîde, privind în urmă. După ea venea chiar Balnojan, însoţind-o în ochi cu o strălucire, care arse inima Janei. Avocatul Pintea urma într-un grup de bărbaţi tăcuţi şi gravi.

Jana se lipi strîns de zid, dorind cu toată puterea să se facă una cu el. O auzi pe Ica ciripind :

— Ce părere aţi avea, domnii mei, de-o ţuiculiţă fiartă ?

— Ideea e minunată ! zise aceeaşi voce care cîndva rostise cuvintele pe care Jana nu le putea uita : „Ai ochi frumoşi“ !

Trecură pe lîngă ea, pe-aproape şi nimeni n-o băgă de seamă. Cînd se află în spatele lor, fata nu mai aşteptă nimic. O gonea de-acolo o spaimă, şi-o durere şi-un plîns care i se zbuciuma în piept. Coti repede după colţ şi-n aceeaşi clipă simţi c-o lasă puterile. Încetini mersul. Şi-un gînd nebunesc o tulbură : să se întoarcă şi să-i urmărească. Coana Ica e măritată, are

şi un copil, iar bărbatul e cu ea! Îşi aduse aminte de Nora. Atunci n-o crezuse, dar acum vedea adevărul cu ochii ei. Atît numai că fata cîrciumarului povestea de-o femeie blondă şi coana Ica avea părul negru ca tăciunele...

Se ţinea la mare depărtare de ei, gata s-o ia la fugă, dacă cineva ar fi întors capul. Dar cui îi trecea prin minte una ca asta? Ei rîdeau fără grijă, în timp ce-n inima ei se zbăteau durerea şi disperarea. Îi văzu intrînd în restaurant. Descumpănită se opri. Nu-i rămînea altceva decît să se întoarcă în mahalaua ei, la mama bolnavă, la viaţa ei lipsită de orice bucurie. Pasul îi era greu. Inima sfîşiată. Şi-n acest timp cerul de plumb îi apăsa umerii, simţind c-o zdrobeşte...

* * *

Se făcuse ora zece.

Coriolan îşi ridică din nou ochii din carte, căscă şi întrebă:

— Mamă, şi dacă trenul întîrzie cinci ceasuri, noi o să stăm tot nemîncaţi?

Viorica Florincaş cîrpea nişte ciorapi; ochelarii cu rame mari şi rotunde îi dădeau o înfăţişare de bătrîneţe prematură. E adevărat că nu-i purta decît la îndeletnicirile migăloase, cu toate acestea lui Valer Florincaş îi plăcea cînd era cu ei pe nas. Îi spunea întotdeauna: „Bunicuţa mea". Era în glasul lui atîta căldură, că nu merita să se supere pe el; de altfel se obişnuise într-atît cu acest cuvînt, încît uneori dorea să-l audă.

Ea nu-i răspunse numaidecît lui Coriolan; mai întîi termină de ţesut ochişorul de ruptură, apoi depărtă ciorapul de la ochi şi-l privi cu grijă netezind de cîteva

ori cu degetul cîrpitura. Vorbi apoi cu un glas moale şi dulce :

— I-am promis tatei să-l aşteptăm să cinăm împreună.

— Dacă nu mai vine odată !

— Are să vină, mai ai puţină răbdare.

— Poate că l-a oprit acolo pînă mîine. Nu-i prima dată.

— Tata vine astă-seară. Tu ştii că el cînd promite ceva, întocmai aşa face. Dacă şi-ar fi schimbat programul, ne-ar fi anunţat.

Băiatul se resemnă. Încercă din nou să citească, dar nu mai avea chef ; îi era foame şi somn. Mamă-sa se apucă să cîrpească un alt ciorap. În cămăruţă era plăcut ; pînă adineaori focul îşi bolborosise poveştile şi acum se mulcomise şi el. Căldura sobei încinse învăluia pe mamă şi pe copil. Domnea o atmosferă tihnită de pace şi calm. În perete, vechiul ceas cu cuc, ticăia liniştit, ronţăind monoton minutele. În timp ce ţesea cu migală, Viorica Florincaş se gîndea că băiatul avea dreptate ; intervenise ceva care-l făcuse pe bărbat să întîrzie. Trenul trebuia să fi sosit de vreo oră. Iar cînd ceasul îşi zbîrnîi scurt arcurile, aruncînd pe cuc afară din cutiuţă ca să-l cînte în felul lui pe zece şi jumătate, ea lăsă hotărîtă deoparte lucrul. Îşi scoase ochelarii ; brusc chipul ei întineri. Arăta acum vîrsta pe care-o avea în adevăr : 38 de ani.

— Hai, Cori, să-ţi dau de cină.

— Nu-l mai aşteptăm pe tata ?

— O să-l aştept numai eu. Tu mănîncă şi te culcă. Mîine trebuie să te scoli de dimineaţă ca să nu întîrzii la şcoală.

Trecură în bucătărie. În cîteva minute mîncarea se încălzi. Viorica umplu o farfurie şi o puse dinaintea băiatului.

— Tu nu mînînci, mamă ?

— Ţi-am spus că-l aştept pe tata !...

O vagă îngrijorare i se cuibărise în inimă. Ştia că Valer anunţa totdeauna acasă dacă întîrzia. Îşi făcea socoteala că dacă a fost reţinut cu treburi la regiune, ar fi trebuit să dea un telefon cerînd să se comunice acest lucru familiei. Aşa se întîmpla de obicei. Dar în această seară ? Oricît ar fi fost de ocupat acolo unde-a fost chemat, tot putea să-şi găsească cinci minute pentru a telefona...

— Mamă, nu mai e nimic de mîncare ?

Pierdută în gînduri, ea nu băgase de seamă că băiatul îşi terminase porţia.

— Ba da, ba da... Stai o clipă ! Parcă se aude zgomot de paşi.

În adevăr, cineva bocănea la uşă ; Viorica se grăbi să vadă cine e. Îşi recunoscu numaidecît bărbatul, după cum tuşise. Îi deschise uşa cu un simţămînt de uşurare.

— Bine v-am găsit !

Valer Florincaş, un bărbat scund şi vînjos cu o faţă colţuroasă, deasupra căreia strălucea o frunte înaltă, inteligentă, o îmbrăţişă pe femeie, se dezbrăcă de scurta vătuită şi intră în bucătărie, vorbind tot timpul.

— Ce faceţi ? Nu v-aţi culcat ? Dacă aţi văzut că întîrzii trebuia să mîncaţi. Ce-i, voinicule, nu te-a doborît somnul ?

— Te-am aşteptat, tată.

— Cum, m-ai aşteptat ? Văd că eşti gata cu mîncarea.

— Numai cu un fel.

— Atunci la al doilea sîntem cu toţii.

Valer Florincaş era în voie bună, înviorînd atmosfera casei cu prezenţa lui, cu glasul lui plăcut, bărbătesc, cu accente de bas. Adulmecă mirosul de mîncare cu nările proeminente şi sensibile ale nasului expresiv şi rosti în timp ce se spăla pe mîini la robinet :

— Abia acum bag de seamă cît mi-e de foame. Nici n-am avut vreme să mînînc la prînz !

— Atunci o porţie dublă pentru tata ! strigă înviorat băiatul.

Mama zîmbea înveselită ; scăpase de grijă şi deodată simţi că-i e foame şi ei. Se aşezară amîndoi la masă. Cît timp mîncară, domni o veselie, pe care Valer Florincaş o alimenta necontenit.

— Ia, să-mi spui tu mie, Cori, care-i cel mai bun profesor al tău ?

— Cel mai bun ? Cred că-i tovarăşul profesor Balnojan.

— Şi de ce crezi tu aşa ? E şi părerea altora sau numai a ta ?

— Şi alţii spun aşa. Ne citeşte poezii şi ni le explică frumos.

— Aha ! Ăsta-i cel nou, de limba romînă. Păcat ! Eu aş fi avut nevoie de-un profesor de istorie. Nu mai faceţi cu Ticulescu ? Anul trecut erai entuziasmat de el. Ţi-ai schimbat cumva părerea între timp ?

— E bun şi tovarăşul Ticulescu. Dar m-ai întrebat de „cel mai bun" !

— Aşa e. Adică, eu am greşit. Zici că-i bun şi el. Dacă-i aşa, înseamnă că ştie carte şi ştie să vă înveţe materia. Atunci tu eşti tobă de carte, nu numai la romînă, ci şi la istorie. Despre trecutul oraşului nostru ce ştii ? Ai putea să-mi spui şi mie cîte ceva ?

— Despre asta n-am învăţat.

— De ce ?

— Dacă nu e în nici o carte ?

— Păi ziceai că profesorul de istorie e bun. Atunci de ce nu v-a povestit niciodată despre istoria oraşului nostru ? Şi voi de ce nu l-aţi întrebat niciodată ? Sau poate nu vă interesează ! Tocmai pe voi, care sînteţi viitorul lui ?

Băiatul se arătă încîntat de idee.

— Am să-l întreb, tată, şi-am să-ţi povestesc după aceea.

— Atunci, fuguţa la culcare. Eu am să-i mai ţin de urît maică-ti la spălat vasele...

Coriolan se duse la culcare. Valer Florincaş îşi aprinse o ţigară. Trase din ea cîteva fumuri, furat

de gînduri, iar în timpul ăsta Viorica se apucă să spele vasele.

— A-ntîrziat trenul ? întrebă ea.

Bărbatul tresări, de parcă ar fi voit să se scuture de gînduri.

— Nu. Nu-i de vină trenul ; el săracu' a ajuns la timp. Am avut treabă.

— Tu nu termini niciodată !

— Asta aşa e. Şi ca să te-mpac, să-mi dai voie să te ajut.

— Lasă, că nu e cine ştie ce !

Valer Florincaş nici n-o luă în seamă, de parcă n-o auzise ; el căută un şervet cu care se încinse peste mijloc şi hotărî scurt :

— Tu le speli şi eu le şterg. Îmi şterg astfel şi păcatul cu întîrzierea.

Zis şi făcut ; farfuriile treceau din mîna ei într-a lui şi treaba mergea strună. Bărbatul era bine dispus şi gata ! De altfel, nu se întîmpla pentru prima dată cînd o ajuta la treburile gospodăriei. „Trebuie să tindem spre o adevărată egalitate între bărbat şi femeie. Amîndoi muncim, fiecare la locul lui. N-ar fi drept ca tu, ca femeie, să munceşti în plus la gospodărie. Te ajut şi eu cît pot şi cît mă pricep !" Femeia a rîs la început, încercase să-l îndepărteze de la asemenea ocupaţii, dar el nu se lăsase. Cînd avea o seară de răgaz se oferea să-i ajute şi femeia socotea că nu are nici un rost să i se împotrivească. Nu-i părea de mirare nici veselia din seara aceea ; aşa se purta întotdeauna, ca şi cum şi-ar fi lăsat la uşa casei toate preocupările şi grijile. Adevărul era că mintea lui rămînea la fel de trează şi de iscoditoare ; chiar convorbirea de mai înainte cu băiatul îşi avusese un tîlc al ei. Acum o asculta pe nevastă-sa, care-i povestea din întîmplările zilei. El o întrerupea adesea cu întrebări ce păreau hazlii, dar care în realitate ţinteau să fixeze cadrul real, sau semnificaţia unor fapte în aparenţă fără nici o însemnătate. Ştiind că-i face plăcere, ea îi dădea

noi explicații, noi amănunte, pe care el le înregistra și le grupa într-un sistem al lui de gîndire.

Curînd se termină și cu spălatul vaselor. În cîteva minute toate lucrurile din bucătărie erau puse la locul lor. Acum urmau să treacă în camera lor. Viorica se uită mai întîi dacă băiatul e acoperit și dacă nu era nevoie să mai pună un lemn pe foc. Pe bărbat îl găsi apoi la masă, gata să scrie.

— Nu te culci încă? întrebă ea.

— Mai am ceva de făcut pe ziua de azi.

Fără un cuvînt, Viorica se așează pe scaun, își puse pe nas ochelarii, transformîndu-se în „bunicuță" și continuă să cîrpească ciorapi. Bărbatul se apucă de scris. Era o scrisoare:

Frate Traiane,

Îți scriu la atît de puțină vreme de la întîlnirea noastră, pentru că nu te-am mai găsit după ședința cu *primul*. Am, însă, să-ți comunic o veste mare. Nu știu dacă-ți spun ceva nou; poate că tu știai rostul sedinței la care am fost chemat. Dacă nu știai, poate că vei afla pînă ce-ți va parveni scrisoarea. Însă bucuria mea e așa de mare, încît simt nevoia să ți-o împărtășesc imediat. Doar sînt încununate cu succes strădaniile comune pe care le-am făcut, le facem și le vom face pentru ridicarea orașului — natal pentru tine; pentru mine drag și apropiat ca unuia ce e legat de el prin suferință, prin muncă și prin visuri. E adevărat că i-am cunoscut mai întîi închisoarea și am trăit aci clipe grele din viață. Cu toate astea, încă dintre zidurile ei, n-am încetat o clipă nici eu, nici ceilalți tovarăși să ne gîndim la viitor, la munca serioasă ce ne așteaptă. Azi facem realitate ceea ce ieri era numai vis. Printre altele am reușit ca orașul nostru să devină un oraș adevărat, un oraș mare, un oraș socialist.

Mi s-a comunicat azi că aci, în cadrul primului cincinal, se va construi o mare și modernă filatură. Poate

una din cele mai moderne din țară. Îți dai seama ce răspundere ne așteaptă!

Dar poate că tu ai să te-ntrebi de ce-ți scriu la plural despre răspundere. Am să-ți spun pe dată. Și aceasta explică, de altfel, mai bine decît am reușit eu la început, rostul acestei scrisori. După ce am discutat la ședință problemele care ne așteaptă în etapa imediat următoare, primul secretar de la regiune m-a întrebat: „Mai ai vreo propunere?" Am răspuns afirmativ. „Atunci să te auzim!" a spus dînsul. Și eu am propus ca tu, Traian Magori, să fii directorul viitorului șantier și al viitoarei fabrici. Ai priceput? Îți dai seama ce sarcini și ce răspundere ne așteaptă? Ne așteaptă pe amîndoi! Tu să te gîndești mai înainte de a-mi răspunde dacă am făcut bine sau dacă am făcut rău. Dar eu sînt convins că-mi vei scrie foarte repede, pentru că mult timp de gîndire nu avem: șantierul ia ființă încă în primăvara aceasta, de îndată ce timpul se va face frumos.

Asta e tot.

Te îmbrățișez tovărășește,

Valer Florincaș

După ce termină de scris, bărbatul reciti ultimele rînduri. Un zîmbet îi însenină fața.

— De ce zîmbești, Valer? îl întrebă femeia, privindu-l prin sticlele ochelarilor.

— Tu încă nu te-ai culcat, bunicuța mea? Florincaș se ridică de pe scaun și se apropie de ea. Îi puse mîna pe umăr. Îmi pare rău că te-am ținut atît de tîrziu, adăugă el; era mai bine dacă te culcai.

— Stăteam și mă uitam la tine. Nu-ți găsești odihnă nici acasă. Nu te gîndești la tine deloc; totdeauna la alții. Scriai atît de încruntat și deodată te-ai apucat să zîmbești. Ce pui la cale?

— Nimic, draga mea!

— Ce se-ntîmplă, Valer? În ultima vreme ai fost așa de neastîmpărat!

— Cred c-am fost ca de obicei, fără nici o schimbare. Nu ştiu de ce te-ngrijorezi aşa.

— Dar nu mă îngrijorez deloc. Sînt mîndră de tine. Bărbat ca al meu nu mai există pe lume!

— Bine, bine! exclamă cam stînjenit Valer Florincaş. Nu-i plăcea să fie lăudat, chiar dacă acest lucru îl făcea, în nesfîrşita ei dragoste, nevasta. Adăugă: Cred că e timpul să ne culcăm şi noi.

Întuneric.

Viorica se întinde cu plăcere în aşternut; pleoapele i se lasă grele peste ochi, de parcă le-ar apăsa cineva. Somnul e pe undeva pe-aproape; vine furişat ca un hoţ. Cu toate acestea femeia nu poate adormi; simte neastîmpărul bărbatului ei, care nu-şi mai găseşte locul în pat.

— Ce e cu tine? Nu ţi-e somn?

— Nu mi-e deloc!...

Pauză de cîteva clipe. După aceea răsună din nou vocea lui:

— Ce-ai zice, bunicuţo, dacă ţi-aş cere să-mi spui o poveste.

— Nu ţi-aş spune nimic, pentru că mi-e somn.

— Atunci am să-ţi spun eu una. Vrei?

— Asta da!

Valer Florincaş începu cu acelaşi glas, cu care spunea pe vremuri poveşti lui Coriolan:

— Va fi odată ca niciodată, căci dacă nu va fi nu s-ar povesti! Vezi tu, povestea mea nu e ca toate celelalte; nu începe cu: „A fost odată"... Adică, va fi odată ca niciodată, nu peste mulţi ani, un oraş frumos, care ar putea să fie chiar oraşul nostru. Într-un colţ al lui se înalţă ca din pămînt o fabrică nouă. Mai bine zis o înalţă braţele muncitorilor. Sînt mulţi şi mintea lor, inima lor cresc odată cu zidurile de cărămidă şi beton şi odată cu verdeaţa care va îneca cea mai tînără cetate a muncii. Oraşul se va lărgi şi se va înoi cu case pline de lumină. Aici vor trăi muncitorii de la fabrica cea nouă. Iar de la gară, vor

sosi rînd pe rînd, străbătînd un bulevard larg, autobuse noi şi frumoase. Oamenii vor fi mai tineri şi mai veseli şi se vor duce la clubul cu teatru şi bibliotecă ; iar sus de tot, pe cel mai înalt coş, va fîlfîi un steag roşu... Tu m-asculţi, bunicuţa mea ?

Nici un răspuns. „Bunicuţa" doarme !...

★

Sosind în dimineaţa următoare la birou, Florincaş ceru să fie chemat profesorul de istorie Radu Ticulescu de la liceul de băieţi. Apoi, în liniştea camerei de lucru, el începu pregătirile pentru şedinţa activului de partid, convocat la ora două.

Se gîndea la o ordine de zi şi în acelaşi timp, răsfoind însemnările făcute în ajun, căuta să-şi sistematizeze într-un punctaj minuţios, expunerea pe care urma s-o facă la şedinţă. Lucra cu plăcere, în singurătatea odăii ; ideile se orînduiau limpezi, înlănţuindu-se logic, notîndu-le pe scurt, pe o bucată de hîrtie :

— Sarcinile de plan pe regiune.

— Însemnătatea construcţiei fabricii ;

— Perspectivele de dezvoltare economică şi socială a oraşului ;

— Faza I-a : şantierul. Sarcină imediată.

— Faza II-a : fabrica. Sarcină de viitor.

— În faza I-a...

Şantierul trebuie să-şi caute chiar aici, în oraş şi în satele din jur una din principalele resurse de braţe de muncă, de forţe omeneşti, cugetă Florincaş, oprindu-se din scris. Acest lucru trebuie spus şi accentuat. Cele două faze depindeau reciproc una de cealaltă din acest punct de vedere ; viitoarea fabrică trebuie să se bazeze în principal pe oamenii din oraş, chemaţi să lucreze primii şi pe şantier. Traian Magori va fi de aceeaşi părere, dacă... dacă va veni, dacă va accepta să vină pe şantier, îşi zice Florincaş, lăsîndu-se pe speteaza scaunului său. Avea credinţa că Magori nu va sta mult

pe gînduri : N-ar fi avut nici un motiv să stea deoparte cînd oraşul lui natal trecea printr-un asemenea moment. Îl cunoştea prea bine ca să fie îndreptăţit a ajunge la această concluzie !

Se scutură de gînduri, reîntorcîndu-se la punctaj. În faţa activului de partid totul trebuia să apară cu limpezime şi dacă sarcinile nu erau înţelese perfect, atunci traducerea lor în viaţă va fi împiedicată sau întîrziată de cine ştie ce puncte obscure. Îşi concentră întreaga atenţie, căutînd să întregească în punctaj toate problemele care urmau să fie discutate.

I se părea foarte nimerit să facă şi o scurtă prezentare a istoriei oraşului ; de aceea avea nevoie de Ticulescu. Acesta sosi peste vreo oră, primit de Florincaş cu prietenie.

— Mă bucur că ai venit mai devreme, înainte de a mă prinde alte treburi, îi spuse el, în timp ce-l poftea cu un gest al mîinii să şadă. Te rog să te simţi la largul dumitale ; te-am chemat pentru o convorbire prietenească. Aş avea nevoie, pentru informaţia mea personală, să ştiu cîte ceva din istoria oraşului nostru. Am crezut potrivit să mă adresez dumitale, ca unuia ce te ocupi cu studierea trecutului.

Ticulescu îşi ceru permisiunea să fumeze. Părea încurcat şi Florincaş puse aceasta pe seama intrării prea directe în subiect. Profesorul avea un trup deşirat, puţin adus de spate şi pe faţa prelungă şi osoasă stătea întipărită o resemnare cenuşie, stăruitoare. Ochii obosiţi aproape că nu aveau clipire sub ochelarii cu ramă subţire, metalică. Degetele mîinii lungi şi osoase, erau atît de galbene, încît păreau înmuiate în bronz. Slobozind întîiul fum, el rosti cu oarecare asprime în voce :

— Eram preocupat într-o vreme să scriu o monografie a oraşului. Vă referiţi poate la aceasta ?

Florincaş se arătă interesat :

— Aşadar o monografie ? După cîte înţeleg ai renunţat sau ai amînat întocmirea ei ? Ideea îmi place.

Am putea chiar să discutăm pe marginea ei, căci în felul acesta voi afla şi eu ce mă interesează.

Ticulescu, care bănuise la început că secretarul comitetului de partid aflase de intenţia lui în legătură cu acea lucrare istorică, la care visa de mulţi ani, pentru care îşi adunase documentaţia şi din care abia dacă scrisese o parte, înţelese că se înşelase. I se cerea cu totul altceva. Nu mai voi să insiste, aşa că, ocolind să arate adevăratul stadiu în care se găsea cu lucrul, el îşi dezvoltă planul pe care şi-l făurise şi îl cristalizase atîţia ani. Florincaş îşi notă data la care un sat, obscur odinioară, devenise oraş, datorită aşezării sale pe o arteră principală de circulaţie şi la „răscruce de vînturi", cum s-ar zice. Luă aminte la naşterea şi dezvoltarea meseriilor.

— Această perioadă corespunde cu primii paşi ai burgheziei din această regiune şi are un anumit specific local. Plin de sevă, înflorit din punct de vedere economic, oraşul s-a dezvoltat un timp armonios. S-a format o pătură de intelectuali şi o mişcare culturală, destul de frumoasă. Şi s-au creat puternice tradiţii meşteşugăreşti, în timp ce alte oraşe deveneau cetăţi industriale.

Radu Ticulescu vorbea curgător, cu un glas uscat, în care abia străbătea un firişor de melancolie. Odată cu dezvoltarea industriei, decădeau vechile meserii : tăbăcăria, opincăria, cojocăria, ciubotăria. Locul de frunte în oraş îl luară negustorii şi reprezentanţii aparatului de stat. Oraşul care strălucise odată cu epoca meşteşugarilor, îşi pierdu pe încetul însemnătatea. Centrul de greutate cădea pe oraşele în care se dezvolta industria. Între cele două războaie, oraşul mai mult a îmbătrînit, decît a trăit cu adevărat ; dacă n-a murit de tot, aceasta se datoreşte faptului că era centrul administrativ al unei mănoase regiuni agricole.

— Oraşul nu are nicio pagină de glorie eroică, continuă cu acelaşi glas uscat Ticulescu. Numele lui nu e legat de nici o luptă şi de nici un război. N-are nici

un monument, în afară de obeliscul ridicat în memoria eroilor din celălalt război mondial.

Era o tristeţe totuşi în tot ce spunea profesorul şi pe care Florincaş mai mult o intui, decît o desprinse din glasul lui, al cărui ton rămase egal tot timpul. Simţi deasemenea că omul din faţa lui avea o părere proprie despre faptele pe care le relata şi aceasta îi trezi un interes deosebit.

— Aş vrea să ştiu ce concluzie tragi dumneata din toate acestea, zise el, jucîndu-se cu creionul între degete.

Ticulescu avu o şovăială.

— Concluzia se impune de la sine, dictată de întreaga dezvoltare a oraşului.

— Cu toate acestea, eu aş vrea să aud concluzia exprimată mai limpede. Nu sînt de specialitate, dar mă interesează foarte mult.

Ticulescu se hotărî ; glasul i se modulă uşor :

— Spuneam mai înainte că oraşul s-a născut în anii de copilărie a burgheziei. În joaca lui, acest copil a lăsat în urmă un oraş. Dar cînd copilul a crescut mare, s-a apucat nepăsător să calce în picioare ceea ce înfiripase odinioară. Ani de zile viaţa oraşului a pîlpîit ca flacăra lumînării. Nici faptul că aici a existat un centru administrativ nu a mai putut insufla vlagă flăcării. Lipsit de o viaţă creatoare, deschizătoare de drumuri, oraşul şi-a dus existenţa din ce în ce mai meschin, trăind ca un parazit. Cu anii s-au ridicat monumentele acestui mod de viaţă : prefectura, tribunalul, cazărmile şi închisoarea. Aceasta din urmă a dat orăşelului o faimă destul de tristă.

— Şi ce perspective crezi că îi stau în faţă ? întrebă în cele din urmă Florincaş.

— Perspective ? Ticulescu trase adînc din ţigară. Va fi şi pe mai departe ce-a fost.

— Adică îşi trage sufletul, ca şi cum ar zace de multă vreme pe patul de moarte ?

— Da, e un oraş îmbătrînit fără vreme, rosti încetişor profesorul. E un oraş care nu are tinereţe.

Florincaş se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe prin odaie.

— Mărturisesc că tare aş vrea să citesc şi eu monografia dumitale.

— Era numai un proiect.

— De ce nu l-ai realizat? Cu toate că ai impresia că trecutul e negru, există totuşi puncte luminoase, care ar merita cercetarea noastră atentă. Chiar dacă n-ar fi altceva decît naşterea, înflorirea şi decadenţa meseriilor. Rămîne totuşi problema perspectivelor ce se deschid oraşului în anii noştri. Am impresia că te-ai uitat prea mult îndărăt şi numai într-o singură parte. După părerea mea istoria trebuie să arunce o privire şi în viitor.

— M-am uitat şi înainte. Privesc tineretul, pe care-l frămîntăm noi, profesorii, ca pe un aluat. Dulceaţa aluatului copt o gustă alţii, aiurea. Nimeni nu mai vine îndărăt, decît în trecere, în vizită. Cine pleacă mai departe la învăţătură e bun dus. Oraşul sărăceşte an de an din acest punct de vedere. Asta e ziua de mîine!

Văzînd că Florincaş îl priveşte lung, Ticulescu conchise ferm:

— După părerea mea, concluzia e cît se poate de logică: oraşul îşi urmează destinul implacabil, destinul său tragic!

În tîmpla lui Ticulescu se zbătea o vînă şi acesta era singurul semn al încordării sale. Florincaş rosti liniştit:

— Eu nu pot fi de acord cu concluzia dumitale! În adevăr, oamenii fac istoria! Şi nu numai cei dinaintea noastră, ci şi noi înşine. Istoria oraşului poate că are un început, dar nu are încă sfîrşit. Ea va începe de-acum cu adevărat. Va începe cu cîţiva ţăruşi înfipţi în pămînt. Cu nişte camioane şi cîteva barăci. Şi cu oameni, cu o armată nouă, a muncii, dacă vrei; va fi o fabrică şi oameni noi. Aşa monument visăm noi să ridicăm! În timpurile noastre...

Se aşează alături de profesorul de istorie, pe a cărui faţă nu putea citi nimic. Poate că inima lui nu vibrase deloc auzind ce gînduri îl frămîntă pe Florincaş. Sau poate că din cauza negrelor lui concluzii viitorul nu-i apărea în faţă decît tot întunecat, sumbru. Florincaş se aplecă uşor spre el :

— Noi ne bucurăm că ai intenţia să scrii monografia oraşului, pentru care am înţeles că ai adunat materialul necesar. În privinţa concluziilor, cred că nu e bine să te grăbeşti. Aşteaptă puţin, foarte puţin de altfel şi vei putea consemna unul din cele mai frumoase monumente din istoria oraşului, care nu este altceva decît poarta spre un viitor deosebit ca de la cer la pămînt de trecut.

— Istoria se ocupă de trecut, observă iar Ticulescu.

— Dar dintr-o anumită prespectivă ! zise zîmbind uşor secretarul.

După plecarea profesorului de istorie, Florincaş trăi un sentiment de îndîrjire. Întîlnirea cu Ticulescu, cu trecutul oraşului, îl răscolise pînă-n adîncul inimii. Îi stimulase dorul de muncă, visările. Simţea clocotind în fiinţa lui o putere fără margini, o putere de uriaş. Se întoarse la masa de lucru ; această putere uriaşă, trebuia s-o insufle si altora, începînd cu activul de partid. Din acea clipă puterea lui devenea de neînfrînt !

* * *

Peste noapte chiciura împodobise oraşul într-un chip feeric, transformîndu-l într-un adevărat decor de teatru. Ninsă cu boabe albe, sclipitoare, strada aceea de la marginea oraşului semăna cu o poezie ; crengile pomilor şi-ale copacilor se acoperiseră cu muguraşi de gheaţă, în timp ce în ghirlande de sărbătoare se îmbrăcaseră sîrmele electrice. Gardurile arătau ca nişte

creste de cocoş, argintate. Pînă şi clanţa neagră a porţii îşi pusese cămăşuţa de gheaţă, pe care Maria Dimineţ o pipăi cu neplăcere. Un al doilea fior îngheţat o străbătu în dimineaţa aceea. Întîi fusese cînd ieşise afară şi gerul, apucînd-o de nas, aproape că-i tăiase răsuflarea. Dacă n-ar fi avut în braţe legătura cu rufe spălate şi călcate, ca să le ducă muşteriilor ei, s-ar fi întors îndată şi s-ar fi băgat la loc, în aşternutul abia părăsit. Nu era însă timp pentru şovăieli. Ziua de iarnă e scurtă şi ea mai are încă multe de făcut. Feeria albă, care i se deschidea cu generozitate în faţă, nu putu să n-o impresioneze, dar într-un anumit fel, silind-o să se gîndească la toate cîte le lipseau şi le-ar fi fost de trebuinţă ca să iasă cu bine în primăvară. „Bată-le norocul de frumuseţuri, că nu te poţi bucura şi tu, om sărac de ele!" îşi zise ea, apucînd-o spre oraş, pe potecuţa care gemea şi se văicărea la fiecare pas al ei, de parcă o certa : Nu ţi-e milă să strici o asemenea straşnică priveliştc cu făptura ta gîrbovită şi neagră ? !

— Iaca, na, ce-ţi mai trece prin minte ! bodogăni Maria Dimineţ, mutîndu-şi des mîinile, după cum îi îngheţau, pe legătura pe care-o strîngea la piept. Aerul era aşa de curat, de sticlos, că vibra ca o coardă de vioară, amplificînd chiar si cele mai neînsemnate zgomote.

În jurul ei gemea într-una stratul de gheaţă călcat de picioarele oamenilor, grăbiţi fiecare la treburile lui. Îi vedea trecînd pe lîngă ea, dar şi ei împodobiţi cu bobiţe sclipitoare în mustăţi, în gene, în sprîncene, în păr la tîmple sau în ţepii bărbilor nerase. Maria Dimineţ însăşi părea scoasă din cărţile cu poveşti : o băbuţă împovărată de ani — poate sfînta Vineri — dar ea nici nu se gîndea să ia aminte la propria ei înfăţişare. O preocupau alte lucruri : va duce rufele la domnul profesor Ticulescu, va lua pe cele murdare şi va primi ceva bani. Pe urmă va trece pe la Ica Pintea să vadă dacă n-are nevoie de ea. O ştie cărpă-

noasă, dar acum n-are ce alege: îi sînt de trebuinţă banii pe care i-ar putea primi de la cucoană...

A pătruns-o de-a binelea frigul cînd ajunge la prima destinaţie. Bate în uşa binecunoscută. Degetul îngheţat loveşte lemnul ca o crenguţă uscată.

— Cine-i? se aude dinăuntru.

— Eu. Am adus rufele. Maria Dimineţ.

— Îndată!

Se aude mişcare în casă, o tuse scurtă şi după cîteva minute uşa se deschide. Femeia se strecoară repede înăuntru, odată cu un val rece, care se transformă în abur pierind îndată.

— Bună dimineaţa, domnule profesor. Da' ştiu că-i un ger afară, de te seacă la inimă!

Maria desface legătura cu rufe pe masă şi pe urmă le potriveşte în dulapul a cărui uşă miaună prelung. Ticulescu, semănînd, în halatul larg şi vechi, cu o pasăre ciudată şi deloc frumoasă, o întreabă cît trebuie să-i plătească şi-i numără apoi banii.

— Mai e ceva negru?

Ticulescu ridică din umeri şi se apropie de fereastră, încîntat deodată de feeria peisajului. În grădină toţi pomii par înfloriţi.

— Parc'a venit primăvara! spune mai mult pentru el.

— Ce primăvară, domnu' profesor! Mai e pînă atunci. Paşte murgule!

Maria Dimineţ scormonea în coşul cu capac de după uşă. În cameră e călduţ şi stăruie un miros de tutun. Pe masa din faţa ferestrei se văd hîrtii răvăşite şi scrumiera plină de rămăşiţe de ţigări fumate.

— Iracan de mine! Că nu-ţi găseşti şi dumneatale o femeie să te-nsori. Amară viaţă de unul singur!

— Iar începi! Păi dacă mă-nsor, n-o să mai am nevoie să-mi speli dumneata! glumeşte profesorul, dar fără să zîmbească.

— Că dumneata o să-ţi ici altăceva decît tot o cucoană! Vreo profesoară, pe măsura dumitale. Tot

eu o să vă spăl şi-o să mai viu şi la curăţenie. Parcă nu le ştiu eu pe cucoane !

Rufele murdare le-a strîns într-o boccea şi acum încearcă să rînduiască masa de lucru şi să şteargă scrumul revărsat peste marginile scrumierei.

— Ce faci acolo ? Vrei să-mi încurci hîrtiile ?

— Mai dă-le pustiului, zău aşa ! că doar n-o să-ţi dea ele bucurie în viaţă !

— Uneori găseşti şi-n ele bucurie !...

— Şi ce tot scrii ? Faci scrisori pentru careva ?

— Ei, şi dumneata acum ! Doar nu crezi cumva că-s scrisori de dragoste ! E altceva, ceva despre trecutul oraşului, ce s-a-ntîmplat cu el în lungul vremii. Despre oameni şi faptele lor.

— Şi scrii acolo cît ne e de greu ? întrebă femeia mirată.

— Da. Şi despre asta amintesc !

Pe drum, Maria Dimineţ îl căinează un timp pe bietul om că nu-şi găseşte nevastă, să mai scape de păcatul hîrtiilor şi al scrisului. Ceva mai pe urmă urcă scara de serviciu spre uşa din dos a apartamentului lui Pintea. Bătu de mai multe ori, pînă ce veni şi-i deschise o fată de vreo paisprezece ani.

— I-acasă mama, domnişoară Lelia ?

— Da, o chem imediat !

Zdupăi grăbită din picioare, trîntind uşa în urma ei. În bucătărie era frig. Pînă să vină cucoana, Maria Dimineţ aprinse focul, suflînd din adîncul bojocilor, înciudată că nu găseşte puţin gaz, ca să-l înteţească mai repede. Cînd sosi Ica plita bolborosea cu un fel de veselie.

— Bine c-ai venit, Mario ! Aveam nevoie de tine. Sîmbătă seara primim. Să vii la curăţenie.

— Viu, cucoană, de ce să nu viu ? Parcă n-am venit şi altădată. Dar unde-i Ana ?

— A plecat, dragă ! De-o săptămînă m-a lăsat baltă. În mijlocul iernii, auzi tu ? A dat dracu-n ea să se mărite. Şi era fată bună ! O învăţasem să ser-

vească la masă ca la cel mai bun restaurant din Bucureşti. Am rugat-o să mai vină din cînd în cînd să mă ajute. Crezi c-a vrut s-audă ? Am bărbat, cucoană ! Aşa mi-a spus. Ce să-i faci ? Azi nu mai există recunoştinţă !

— Cucoană, venisem şi după banii ăia. Mi-ar trebui...

— M-ai prins rău, Mario. Dar ţi-i dau sîmbătă pe toţi. Şi pe ce-ai să lucrezi atunci. Îs vremuri grele, vezi şi tu singură.

— Sigur că-i greu. Mai ales pentru alde noi !

— Pentru toată lumea-i aşa ! Ce, crezi că mie îmi place să te amîn ? Dar avem atîtea cheltuieli cu pregătirile ! Şi toate sînt scumpe foc.

Maria Dimineţ gîndea : „Ia te uită, afurisita de cucoană ! N-am loc să mă plîng de ea !"

— Mi-ar fi trebuit, zău aşa ! Că am trei copii şi bărbatul cîştigă şi nu prea. Iarna văd că-i grea din cale-afară !...

— Dacă-ţi spun că sîmbătă primeşti tot ! Crede-mă că-i aşa !

— Dar sîmbătă să fie, cucoană !

— Să vii dis-de-dimineaţă, ca să terminăm la timp. Şi încă ceva. Nu cunoşti cumva vreo fetişcană, care să-mi ajute la servit ? Mi-ar trebui ceva drăguţ, să nu te gîndeşti la vreo pocitanie ! Şi dac'am să fiu mulţumită, poate c-o şi angajez.

Maria Dimineţ se gîndi cu un fior la Jana.

— Cît plăteşti, cucoană ? Că am pe cineva. Chiar pe gustul dumitale !

★

Sîmbătă spre seară Ica Pintea se cuibări între perinile brodate în diferite modele şi culori tari, cu gîndul să se odihnească puţin înainte de a sosi musafirii ; era sleită de eforturile făcute pentru a pregăti salonul şi a o instrui puţin pe fata adusă de Maria

Dimineț. O îmbrăcase într-un șorț negru de-al Leliei și-i pusese dinainte un șorț alb tivit cu dantelă înfoiată. Era slăbuță, aproape de proporțiile Leliei, care la vîrsta ei era totuși dezvoltată ca o fată de șaptesprezece ani. Fata mai era și timidă și chiar stîngace, dar era în adevăr drăguță. Va face o bună impresie. Din baie răzbește șuieratul vesel al lui Pintea, care se bărbierea. Asta i se pare nesuferit, mai ales că tonul e atît de fals, un adevărat „atentat la sensibilitatea ei artistică". Parcă avea habar Vlăduț de asemenea delicateți? Dac-ar avea n-ar mai fluiera niciodată cînd se bărbierește. Lelia nu se vede și nu se aude. A îmbrăcat-o cu o bluziță albă, imaculată, decorată simplu cu o fundă neagră, în chip de lavalieră în miniatură (astă-seară va cînta la pian în fața mosafirilor) și i-a dat în grijă să nu se clintească nimica, căci altfel, iese bocluc. Ica dormitează în semi-obscurul care parcă o mîngîie. Ah, dacă n-ar fi șuieratul nesuferit al lui Vlăduț! Prea îi amintește că soțul e pe undeva prin apropiere. Și tare ar fi dorit să se gîndească acum numai la tînărul profesor Horațiu Balnojan, care, din duminica în care l-a văzut prima dată la conferința aceea îi stăruie în memorie ca o prezență vie, ca o așteptare plină de promisiuni și-i place să-și spună cu atîta cochetărie că „și-a pierdut capul din pricina lui". Se cutremură de plăcere și abia îi așteaptă îndrăznelile, care-o umplu de voluptate. Totuși pînă acum s-a dovedit lipsit de inițiativă și de curaj!... constată Ica și e atît de politicos, încît îi vine să creadă că-i destul de insensibil ca să înțeleagă că inima ei se aprinde ori de cîte ori îl vede.

Deși la început acest joc i-a plăcut, farmecul lui a început să pălească. Ar trebui făcut un pas înainte. Și de ce n-ar fi chiar pasul hotărîtor? se întreabă Ica, din nou cutremurată de plăcere. Deschide ochii și privește în jur, fericită că toate-s în bună rînduială și că în curînd va putea să fie alături de Balnojan.

Ica era mîndră de „salonul" ei ! Poate numai în capitală să se mai găsească aşa ceva ! Dar aici, în oraşul ăsta prăpădit de provincie, nici pomeneală ! Al Luciei Mocanu ? Doamne fereşte ! O vechitură ! Şi apoi la ea se face puţină muzică, se joacă remmy şi serviciul ei e ca-n filme, cu fată-n negru şi cu şorţ alb. O minune, nu altceva !

„Salonul" familiei Pintea, mîndria Icăi, era în realitate o cameră ceva mai spaţioasă, dar care părea neîncăpătoare din pricina mobilei îngrămădită aci. Aranjamentul lui îi dăduse multă bătaie de cap Icăi, pentru că avea „mobilă pentru două camere" şi pe deasupra îi plăcea ca fiecare obiect considerat o valoare sau o frumuseţe să-şi aibă locul la vedere. Salonul era lipsit de intimitate şi părea dominat de lipsa de gust specifică unui magazin „Consignaţia".

În înghesuiala de mobilă îşi făcea loc cu maiestate pianul cu coadă, masiv şi negru ca un financiar îmbrăcat în frac, rîzînd nepăsător cu o claviatură albă, imaculată, intactă. Se vedea că se bucură de o îngrijire deosebită din partea stăpînei casei. Nu se deosebea pe luciul întunecat nici un fir de praf, în schimb o vază uriaşă, împodobită cu flori artificiale îşi cerceta necontenit frumuseţea îndoielnică în oglinda neagră de dedesubt.

În mijlocul camerei, o masă ovală de sufragerie, masivă şi ea, stătea resemnată în aşteptarea persoanelor care vor lua loc pe scaunele tapisate din juru-i. Se mai înghesuiau pe margini, care cum puteau, ca nişte rude sărace la ospăţul bogatului, un bufet jos şi lung, o vitrină cu oglinzi, două măsuţe gemene — pe una aflîndu-se un aparat de radio pîntecos şi pe cealaltă o vază de sticlă înaltă şi subţire, amintind portirele lalelelor şi decorată cu desene pictate în relief, ca şi cum ar fi fost măestrită din mărgele divers colorate. De departe părea un vas masiv de aramă, cu încrus-

taţii de preţ ; dar de aprope se vedea cît se poate de bine că nu are nici un fel de valoare.

În vitrina cu oglinzi străluceau servicii de cristal şi de porţelan de diferite dimensiuni. De asemenea erau risipite peste tot mici bibelouri de porţelan, graţioase şi decorate în culori difuze, plăcute.

La peretele din fund o canapea cu arcuri tari, pe care stătea întins în chip de cuvertură un covoraş cu motive oltenești. Deasupra se răsfăţau perini moi cu decoraţii geometrice moderne. Aici era locul de refugiu şi de contemplare al Icăi.

Podelele camerei erau acoperite aproape în întregime de un covor uriaş, lucrat fără pereche de maicile dintr-una din mînăstirile de pe malul Oltului.

Trei ferestre dintre cele mai obişnuite ar fi lăsat lumina să pătrundă din belşug în cameră, dacă n-ar fi fost oprită de storurile trase îndeobşte, ca să nu se deterioreze mobila modernă, furnirată.

Afară amurgea. Liniştea se lăsase grea ca o lespede, iar întunericul ieşea tiptil din colţuri, dar îndrăzneţ şi din ce în ce mai lacom şi hrăpăreţ ca un cotropitor. Numai perdelele subţiri de voal păreau că tremură îndepărtat, ca nişte pînze de păianjăn cu lumina soarelui în ele. Ica se simţea bine înconjurată de întuneric şi linişte : Vlăduţ încetase în sfîrşit cu şuieratul acela nesuferit. Şi-n tihna adîncă ce-o înconjura ea se încînta în faţa culorii din ce în ce mai verzi a perdelelor în înserare... Sub ochii ei culoarea verde se concentră pănă la albastru. Ce minunată e vraja acelui moment dintre zi şi noapte ; momentul albastru, unic al înserării !

În acea clipă zbîrnîi strident soneria. Ţăcăni scurt, ca-ntr-o tresărire, comutatorul electric şi candelabrul începu să zvîrlă sîrguincios din toate cele cinci braţe ale sale lumina crudă, care o buimăci parcă pe Ica. Ea îşi acoperi ochii cu cotul, ţipînd uşor. Vlăduţ rîdea. Rîdea ca întotdeauna, ca un ţopîrlan, de parcă

arunca bolovani grei peste inima ei gingaşă şi simţitoare!

— Vezi mai bine cine e! îl certă femeia. Hai, mai repede, Vlăduţ!

Dar trecu Jana, cu obrajii în flăcări, pentru că deacum începea rolul ei. Deschise uşa de la intrare, lăsîndu-l pe Romeo Iliescu să pătrundă în antreu. „Ia te uită ce apariţie!" se miră el, întinzînd degetele spre obrazul fetei. Gestul rămase în aer! Jana se restrăsese speriată. Romeo Iliescu intră în cameră frecîndu-şi mîinile cu jovialitate. Era un bărbat trecut, cu părul alb lăsat boem pe ceafă. Se apropie cu paşi legănaţi de Ica, gudurîndu-se ca un căţeluş dresat. Dar ochii lui mici şi vicleni stăteau la pîndă.

— Ce face mica noastră domniţă? o întrebă el, aplecîndu-se să-i sărute mîna şi privind-o apoi intens, parcă să-i descifreze răspunsul dinainte, sau alt răspuns care va rămîne ascuns, neştiut. Sau poate aspira numai parfumul tainic al trupului de femeie. Stai mai mult acasă. Şi dac-ai ieşi, ai putea să străluceşti fără teamă că soarele-ţi face concurenţă.

Rîse singur, ca de-o glumă bună. Ica îşi strîmbă gura într-un fel care voia să spună: „Te ştiam mai spiritual, domnul meu, dar se vede că te ramoleşti!" Vlad Pintea îl bătu protector pe umăr. În faţa lui, Romeo Iliescu era un flecar cu totul inofensiv: „E un reacţionar de care nu se poate teme nici un copil!" zicea el de obicei despre acest fost magistrat, care mai reuşea cîteodată să povestească cu sat o anecdotă cu poantă politică, sau fără perdea.

Romeo Iliescu se apropie apoi de Lelia, „odrasla familiei Pintea", care şedea ţeapănă lîngă pian.

— Ah, uite şi pe artista noastră!

Privirea lui obraznică se străduia să dea la o parte bluziţa albă dorind să guste măcar voluptatea de a mîngîia chiar şi numai cu privirea sînul alb, imaculat al unei fetiţe de cincisprezece ani. Ah, dac-ar fi fost singur cu ea! Fostul magistrat, azi pensionar, îşi mai

păstra tabieturile de odinioară, cînd avea în mîna sa un bun de mare preţ : puterea. Îl măcina mai ales pasiunea pentru fete tinere. „Apărînd legea, a început să-mi placă ceea ce e interzis. Ca Evei în rai. Minorele sînt interzise prin lege, îmi plac, deci !“ Asta era logica, lozinca, legea vieţii lui. Necăsătorit încă, era un obişnuit al străzii principale pe unde se plimba tineretul. Făcea pe pictorul, ademenind fete tinere şi naive pe motivul că le-ar face portretul. Se zicea despre el că a dat în mintea copiilor. „Lasă-i să zică ce-or vrea !“ obişnuia el să persifleze asemenea zvonuri, surîzînd leşinat la cîte un colţ de stradă, în timp ce-şi scurgea după fete ochii decoloraţi ca de mîţă. „Numai eu ştiu ce pot !“

— Ce mare te-ai făcut ! rosti el cu încîntare, mîngîind în treacăt obrajii fetei. Ce zici, doamnă Ica, nu ai vrea să-i fac portretul ? Am pus mîna pe nişte culori minunate. Din străinătate !

Ica era încîntată de idee, dar din spirit de contradicţie, replică :

— Se zice că nimeni n-a avut fericirea de a vedea un portret făcut de dumneata !

— Eu nu fac artă pentru a cîştiga bani. Eu fac artă de dragul artei. Nu am expus niciodată nicăieri şi nici n-am să expun. Poate post-mortem... Hei, dacă mi-ai vizita atelierul !

— Eşti periculos ! rosti cu cochetărie Ica, la care Vlăduţ izbucni în rîs.

— Vezi-ţi de treabă ! Te poţi duce fără grijă !

Lui Romeo Iliescu îi sclipiră ochii de mîţă.

— O laşi, Vlade ?

— De ce să n-o las ? În urmă cu cîţiva ani n-aş fi avut linişte dac'o ştiam chiar şi numai pe stradă cu tine, dar acum ! ?

— Atunci, doamna e invitată ! rosti grav Romeo Iliescu, cum ar fi declarat pe vremuri : „Curtea e luminată !“ În acelaş timp făcu o plecăciune în di-

recţia Icăi, care-i răspunse cu o uşoară înclinare a capului.

— Am să vin, dar cu Lelia. Dacă îmi place ce ai lucrat, ţi-o încredinţez să-i faci portretul.

— Eşti de părere, domnişoară? se întoarse spre fată Romeo Iliescu, învăluind-o într-o privire lacomă.

Lelia nu se pierdu cu firea; se uita îndrăzneţ la bărbatul care se purta cu ea ca şi cum ar fi fost din aceeaşi generaţie. I se părea firesc să fie aşa, pentru că Ica se străduise să facă din ea o adevărată „femeie de lume".

Ica se duse în bucătărie şi-i spuse Janei să stea la uşă, pentru că de-acum vor veni mereu mosafirii. Antreul era neîncălzit şi Jana îngheţă în scurtă vreme; trebuia însă să facă ceea ce i se spunea. Începea să-i pară rău că o ascultase pe mamă-sa, dar nu uita promisiunea: „Am să-ţi cumpăr ce vrei tu!" Şi mai era ceva!...

Soneria o alarmă din nou. Deschise. Intrară: un bărbat şi o femeie. Femeia se chinui să se dezbrace.

— Ajută-mă, tu! Ce stai ca de lemn? se răsti ea şi Jana întinse fără un cuvînt mîna după paltonul de blană.

Cei doi erau soţii Bebei. Femeia o cercetă în treacăt pe fata vînătă de frig. „Vezi ce aere îşi dau? S-au ajuns şi ăştia", şopti ea bărbatului, după care, în sfîrşit, intrară.

Grigore Bebei se retrase într-un colţ şi privea în jur iscoditor! Casa aceasta fusese a lui! Nu putea nici un moment să creadă că n-o mai stăpîneşte şi venea adesea să vadă în ce stare se află. Dacă observa un perete lovit ar fi fost în stare să se certe ca pe vremuri cu chiriaşii. Mai bine zis să-i ia la rost pentru neglijenţa de care dădeau dovadă. Era foarte mulţumit cînd îşi putea face drum să-şi vadă casa. De aceea primise cu multă plăcere invitaţia lui Pintea de a-l vizita.

Observînd că într-un colţ peretele era ciobit, se simţi năpădit de indignare. „Ce înseamnă asta? îşi zicea el. Dacă nici un om fin ca Pintea nu ştie să păstreze un imobil, ce mai poţi aştepta de la alţii, mai bădărani? !"

Din gînduri îl întrerupse Romeo Iliescu, care se apropiase, scîrţîindu-şi pantofii.

— Ce faci, Bebei?

— Bine, domnu' Romică. Mulţumesc de întrebare.

— Bine, că te lasă regimul, hai? căută să-l întărîte fostul magistrat.

— Ca şi la dumneata, domnu' Romică! i-o întoarse cu viclenie Bebei.

— Eşti tare, Bebei, eşti tare la politică, zise fără supărare Romeo Iliescu. Dar la remmy să şti că te curăţ!

— Abia aştept să facem o partidă!

— Întîi muzica, domnii mei! aruncă sentenţios Romeo Iliescu.

Venise şi Lucia Mocanu, ca de obicei fără bărbatul ei, care fusese pe vremuri decanul baroului, sprijinind — printre altele — pe Pintea să răzbească mai uşor în cariera aceasta cu foarte multă concurenţă. Soarta făcuse ca tocmai Vlad Pintea să-l epureze din barou, pentru activitatea lui colaboraţionistă din timpul războiului antonescian. Bărbaţii nu se vedeau niciodată; se ocoleau. Dar femeile rămăseseră prietene. Lucia Mocanu era partenerul de bîrfeală al Icăi şi agentul care difuza într-o mulţime de case şoapte în legătură cu rufele murdare, urît mirositoare, pe care nevasta lui Pintea se pricepea să le dibuie cu o agerime diavolească, oricît ar fi fost de bine ascunse.

Lucia Mocanu vorbi în treacăt cu Ica.

— Ai invitat-o şi pe Nataliţa?

— Fanteziile lui Vlad! Uită-te la ea că s-a făcut ca o butie. Hoaşca! Fură şi ea şi bărbatu-su, de sting!

— Sînt oameni deştepţi amîndoi! Dar dacă li se înfundă, n-o să-l mai aibă pe bărbatu-meu să-i scoată

basma curată, ca pe vremuri! observă cu răceală Lucia Mocanu, în timp ce Ica se îngălbenea de necaz. Lucia se așeză după acșea lîngă coana Natalița, care-i spuse încet:

— Ăștia au știut să strîngă și știu să păstreze! Ce avere ar putea face, dacă nu s-ar ține pe picior mare!

Lucia Mocanu oftă, plimbîndu-și ochii peste obiectele din jur.

— Toate au rămas la locul lor și îngrămădite cu bineștiuta lipsă de gust a Icăi. De la o parvenită nici nu poți aștepta mai mult. Se vede cît de colo că n-a vîndut și nu vinde nimic!

— Dac-ar fi oameni cu scaun la cap, ar cumpăra, observă subtil Grigore Bebei, care se apropiase și auzise ultimele cuvinte. Îl interesa conversația dintre cele două femei și de teamă să nu facă nevastă-sa vreo gafă, și pentru că se aștepta la o nouă afacere cu Lucia Mocanu.

Aceasta se aplecă în adevăr spre el, șoptind:

— Dacă te interesează, am o broșă de aur...

— Știi dumneata că nu eu sînt cu banii. Am să mă interesez însă, căci știu pe cineva!

Lucia Mocanu cunoștea povestea; era convinsă că el era adevăratul cumpărător, dar — precaut — se ascundea. Lucia Mocanu se apropiă de pian, răsfoind cîteva din notele aduse de Lelia. În minte, însă, făcea socoteli: „Oare ce preț mi-o face Bebei de data aceasta? E nemilos ca un zgripțuroi!" Și-l privi cu ură.

*

...Și mai era ceva, în adevăr! Jana tresărea ori de cîte ori soneria izbucnea strident și prevestitor. De cîte ori deschidea ușa, se strîngea în sine, neînstare să privească dintr-o dată pe cel ce intra. Cînd își dădea seama că nu e cel așteptat cu nerăbdare se simțea nenorocită. Deși o îmbrăcase așa de frumos, ea n-o putea suferi în preajmă pe Ica Pintea; la ura

veche, crescută lîngă albia de spălat rufe, se mai adăogase ceva, de cînd o văzuse pe cucoană rîzînd cu atîta poftă împreună cu Balnojan. O scotea din sărite, frumuseţea obrajilor plini, mîndreţa ţinutei şi a rochiei, felul cum îşi lăsa mîna sărutată şi siguranţa aspră a ordinelor pe care le împărţea la bucătărie. Se simţea înjosită şi o apăsa din nou aceeaşi veche zădărnicie, care devenea mai puternică atunci cînd era nevoită să se compare cu cucoana. Poate că *el* a şi ales ; putea să-şi dea seama încă de-atunci, din duminica aceea atît de tristă pentru ea ! Privirea îi căzu întîmplător asupra unei oglinzi montată în cuierul din perete. Era acolo chipul unei fetişcane cu ochii arzînd. Paloarea, buzele decolorate şi subţiate parcă de frig, accentuau febra privirilor. Nu putea visa nimic altceva mai mult decît îi proorocea mama ei : poate că într-o zi va fi nevoită totuşi să se mărite cu Păvălucă. Era pe măsura ei ; a frumuseţii ei sărace şi a sărăciei familiei ei...

Soneria zbîrnîi iar, sunetul ei strident înfingîndu-i-se în carne ca un cuţit.

Apăsă clanţa şi deschise.

Ţinea ochii în pămînt.

Şi un val de căldură o inundă din creştet pînă-n tălpi. Era el. Sîngele îi zvîcnea apăsat în tîmple, în urechi şi-n gît. Recunoscuse pantofii de astă-toamnă. Se dădu la o parte şi deodată nu-i mai fu frig deloc : ardea ca-ntr-un pojar. El dădu „Bună seara" şi se întoarse să închidă uşa, de care Jana uitase. Era îmbrăcat într-un palton bleumarin dintr-o stofă moale şi-şi luase în mînă pălăria cu boruri tari.

Îndrăzni să-l privească. El îşi descheia nasturii, uitîndu-se la ea.

— Aha ! O veche cunoştinţă, mi se pare. Ce faci ? Nu te-am mai văzut deloc ! Îşi dezbrăcă repede paltonul. Ea îşi aduse aminte că trebuie să-l ajute, după cum o învăţase cucoana. El îi prinse mîna.

— Nu-i nevoie, zise uşurel. Nu-i treabă pentru dumneata !

Ea şi-ar fi lăsat mîna în căldura palmei lui ! Tînărul bărbat însă îşi agăţă paltonul în cuier, făcînd un gest cu capul spre uşa salonului. De dincolo se auzea rîsul în cascade limpezi al Icăi Pintea. Jana tremura emoţionată şi fierbinte. El îi mîngîie obrazul care ardea, şoptindu-i „Te mai văd astă-seară !" şi pe urmă intră acolo unde era cald şi lumină şi stăpînea cucoana. Fata rămase nemişcată, gata să creadă că tot ceea ce se întîmplase nu fusese decît o închipuire a ei. Dar nu, paltonul era acolo. Privirea nesigură de adineaori se agăţă cu disperare şi fericire de el. Se apropie, îi mîngîie mîneca moale şi-şi lipi apoi obrazul de stofa care mai păstra ceva din răcoarea de afară. Închise ochii şi fericită îl revăzu lîngă ea blînd, bun, drăgăstos. „Te mai văd astă-seară ! Te mai văd ! Te mai văd !"

„Am să te aştept ! Am să te aştept ! Am să te aştept !" promise ea şi se simţi fericită ca niciodată : între ei se ţesuse o taină, o taină minunată, de necrezut.

— Ce faci tu aici ? răsună glasul aspru al Icăi. Te-a răzbit frigul, sau ce altceva ? Ia să te duci în bucătărie şi să nu te mai arăţi, pînă te chem eu ! Auzi ?

După ce Jana plecă, Ica Pintea se uită întrebătoare la paltoanele din cuier. Numai de n-ar fi umblat cumva fata prin buzunarele cuiva, se îngrijoră ea şi-şi propuse să fie mai atentă de-acum. Pe urmă intră în salon privind intens spre Balnojan. Rochia de catifea, strînsă pe talie cu un cordon lat, îi scotea în evidenţă bustul bine dezvoltat care părea tăiat în marmoră neagră şi roză. Lui Balnojan, comparînd-o pe Jana cu această femeie coaptă şi frumoasă, fata i se părea doar ca un mugure, care-şi avea totuşi farmecul lui deosebit. Şi oricît ar fi răspuns el de supus privirilor fierbinţi ale Icăi, înţelegea că fata-l tulbura mai mult. Întîi pentru că nu-l intimida, aşa cum i se întîmpla cu nevasta lui Pintea. Şi-n al doilea rînd îşi amintea de propria lui adolescenţă, cînd căuta cu tot dinadinsul să rămînă acasă, dacă ceilalţi din familie plecau în oraş. Rămîneau atunci depline orele lui de

voluptate. O slujnicuță era cît se poate de accesibilă ; punea mîna de vreo două ori pe ea și apoi n-avea încotro, trebuia să cedeze „domnișorului" care-i frămînta carnea cu gîndul la colegele de liceu, rîvnite desigur, dar inaccesibile în mintea tînără de-atunci !

— Acum puțină muzică, dragii mei ! rosti Ica, cu un aer de măreție. Vă rog să ocupați loc. Lelia, poți începe.

Fetița se supuse, după ce mai întîi făcu o reverență scurtă, îndoind puțin un genunchi și înfoindu-și ușurel cu degetele fusta cu volănașe.

Ica Pintea se așezase în așa fel, ca s-o poată supraveghea și pe Lelia, și-n același timp să nu-l piardă din vedere pe tînărul profesor, care asculta cu atenție, ținînd capul ușor înclinat de parcă-ar fi vrut să audă mai bine. Fata cînta destul de prost și el găsea perfect îndreptățită observația Luciei Mocanu pe care o prinsese din întîmplare : „Ica are ambiția să facă din Lelia o maimuță dresată !" Pe sub gene, neobservat, îi cercetă și pe ceilalți : toți păreau concentrați, ascultînd cu încordare. Cu toate acestea izbuti s-o surprindă pe Lucia Mocanu șoptind ceva în urechea Nataliței Bebei. Grigore Bebei abia își putea ascunde căscatul care-i troznea în fălci. Romeo Iliescu, așezat aproape de pian, își mijea ochii cu nerușinare asupra Leliei. Ica îi făcu un semn cu capul. „Îți place ?" întrebau ochii ei. „Nespus de mult" ! zîmbi el cu înțeles.

Adevărul era că se plictisea, întrebîndu-se mirat de ce Lelia își tot arunca ochii spre Romeo, de parcă-l provoca.

Cînd se termină cîntecul, femeile, cu excepția Icăi, care mulțumea din cap, aplaudară abia atingîndu-și pălmuțele. Grigore Bebei bătea din palme cu demnitate, înviorat că se putea mișca. Singurul care părea entuziasmat cu adevărat era Romeo Iliescu : aplauda și striga : „Brava ! Brava !"

Fata se ridică de pe scaunul pliant și mulțumi aplecîndu-și ușor, cu demnitate capul, așa cum o învățase

mamă-sa. Romeo Iliescu susţinu în continuare aplauzele :

— Brava ! Brava ! strigă el cu aceeaşi înflăcărare.

Atunci se petrecu ceva neaşteptat : Lelia îşi sumeţi născiorul şi-i strigă lui Iliescu :

— Brava se spune la măgari !

Ica Pintea se supără şi-o înghionti pe nebăgate de seamă şoptindu-i încleştat să părăsească imediat camera. Balnojan simţi cît de penibil se prelungea această situaţie, pe care tot Iliescu o salvă. El se apropie de Ica şi-i sărută mîna la încheietură.

— Fetiţa e cît se poate de spirituală. Străluceşte, parol ! Felicitările mele ! Nu era nevoie s-o expediezi. Îi place şi ei societatea, mititica.

Ica însă nu acceptă să-şi retragă imediat cuvîntul. Se apropie de Balnojan.

— Ei, ce zici de ea ? îl consultă ea.

— E delicioasă. De altfel, inteligenţele deosebite nu se împacă cu tiparele. Au nevoie de spaţiu cît mai larg pentru o deplină desfăşurare a posibilităţilor.

— Eh, dacă şi dumneata, ca pedagog, îmi dai un asemenea sfat, fie ! Mă duc s-o chem îndărăt.

Tînărul profesor înclină uşurel capul şi se apropie de grupul bărbaţilor care discutau tacticoşi, stînd în jurul lui Vlad Pintea şi a unei sticle pîntecoase de coniac. „Seamănă cu tat'su !" nu se putu opri să nu cugete Balnojan, auzind o observaţie lipsită de gust a avocatului. E de-o inteligenţă mediocră şi de-o bădărănie sclipitoare...

După ce i se întinse şi lui un pahar de coniac, cu care închină în rînd cu ceilalţi în cinstea „amfitrioanei" el dădu pe gît lichidul arzător şi uleios. Pe urmă deveni participant la discuţia bărbaţilor.

— Orice-aţi spune, va fi un factor de progres al oraşului, continuă Pintea un subiect început mai dinainte. Eu din partea mea, salut orice semn de progres. La dracu, să se termine odată cu înmormîntarea asta de clasa treia !

— O să ne-nece praful şi noroiul ! exclamă Bebei, care în peregrinările lui pe teren avusese ocazia să vadă şantiere mai dinaproape.

— Şi vulgul o să ne-nece ! observă cu scîrbă Romeo Iliescu, scuturîndu-şi cu degetele un fir de scamă imaginară de pe reverul hainei.

— Or să vină şi multe fete tinere şi libere ! o dădu pe glumă Vlad Pintea, dar fostul procuror se mulţumi numai să-şi mijească pofticios ochii de mîţă, ridicînd din umeri a nepăsare silită.

— N-o să mai avem o clipă de linişte, stărui Bebei. Nu-i aşa, domnule profesor ? Dumneata care faci conferinţe aşa de frumoase, n-ai nevoie de linişte ? Spune dumneata !

Şi pentru că tînărul profesor arătă că habar n-avea despre ce e vorba, Bebei îl puse în cunoştinţă de cauză din cîteva cuvinte. În oraş se face un şantier ; e vorba să se construiască o fabrică, sau aşa ceva !

— Dacă-i vorba de sexul frumos, glumi Balnojan, apoi cred că sînt în asentimentul domnului Iliescu să declar că ne mulţumim cu ce avem la ora asta.

— Brava, domnule ! exclamă fostul procuror, lovindu-şi palmele care plescăiră sec. Bineînţeles dacă nu te supără cuvîntul ăsta, cum a supărat-o pe domnişoara Lelia !

— Noi vorbim aici foarte serios ! observă încruntat Bebei. Nouă nu şantier ne lipsea. Nici fabrică. Sînt destule în ţară... O viaţă mai ieftină, da, o gospodărire mai chibzuită. Asta e !

— Totuşi, progresul...

— Progres ar însemna un teatru permanent, filme mai bune, sau cel puţin mai noi ! întrerupse Balnojan, foarte serios.

— Asta da ! îl susţinu Romeo Iliescu, gîndindu-se că un teatru trebuie să aibă actriţe. Mie mi-ar plăcea şi-un balet !

— Domnilor, sîntem neserioşi, adăogă Bebei, înghiţind un alt coniac. Aşa nu se poate discuta. În defi-

nitiv problema e cît se poate de serioasă. Şi mai are un aspect pe care nu se poate să-l neglijaţi. Şantierul va aduce muncitori. Fabrica va avea nevoie de muncitori. Aceasta va strica rînduielile oraşului nostru patriarhal, ca să vorbesc mai pe gustul domnului Balnojan. Se vor răsturna toate rînduielile pe care le cunoaştem. Asta e! Dumneavoastră n-ar trebui să fiţi aşa de superficiali în aprecierea unui asemenea fenomen.

— Şi dumneata ce-ai vrea să facem? întrebă Vlad Pintea.

Bebei ridică din umeri, strecurîndu-şi privirile bănuitoare spre ceilalţi, pe rînd la fiecare. Toţi tăcură indispuşi. În acel moment îşi făcu intrarea Jana cu o tavă încărcată cu sandviciuri. Mai ieşi şi reveni de cîteva ori. Masa ovală din mijlocul sufrageriei se umplu cu bunătăţi. Ica o dirija din aproape pe fată, ca nu cumva să facă vreo gafă. Ochii lui Romeo Iliescu sclipiră, devenind deodată expresivi, hămesiţi.

— Bună bucăţică! îi şopti lui Balnojan, înghiţind în sec.

— Am putea să ne apropiem să gustăm ceva!

— Eu vorbeam de fată, tinere. Uite ce piept fraged... care-ţi aminteşte în acest sezon de ger de merele domneşti ale lui august. Şi picioruşele ei de gazelă, uite ce culoare au! Coana Icuţa a ştiut de ce-a îmbrăcat-o în şosete albe. Pielea e tot aşa de pîrguită ca şi coaja piersicilor într-un anumit moment din procesul de coacere. Astea bucate, nu alea la care rîvneşti dumneata! Apropo, tinere, dacă te apasă patima gurmandă, ai să te îngraşi foarte repede. Şi-atunci eu te sfătuiesc să te-nsori devreme!

Balnojan protestă rîzînd; îl amuza nespus de mult o bănuială ca aceasta c-ar fi un mîncăcios. Fireşte că din aşa bucăţică s-ar înfrupta şi el neapărat — asta da! gîndea el furişînd priviri pofticioase către fata care avea ceva stîngaci şi deosebit de drăgălaş în acelaşi timp în mişcări. Se ghicea din tot ceea ce făcea că e

atentă pînă la crispație la fiecare pas și la fiecare gest. Ținea ochii în jos și numai o singură dată se uitase la el și atunci i se părură atît de expresivi, încît se tulbură. Într-o vreme îl observă pe Romeo Iliescu șoptindu-i ceva ; atunci pieptul fetei săltă agitat și Balnojan se simți străbătut de fiori de dorință, de parcă și pusese mîna pe căldura lor și pe fremătarea lor speriată. Hotărî că trebuia neapărat s-o vadă mai de-aproape. Mai dădu de dușcă un pahar de coniac, plănuind să facă într-un fel și să se apropie de ea, ca să-i fixeze o întîlnire... Trebuia să procedeze cu băgare de seamă, de asta era lucid, pentru că nimeni nu trebuie să observe ceva ; s-ar fi făcut de rîs în prima seară pe care o așteptase atît ! Mai ales că Ica nu-l lăsă multă vreme singur. Se apropie de el și nu mai plecă.

— Mosafirul nostru se plictisește ? întrebă ea cu o cochetărie pe care o voi plină de drăgălășenie. Trebuia să-ți fi găsit loc la partida de remmy. Dar mă gîndeam că e mai plăcut să stăm de vorbă.

— Îmi pare foarte rău, dar nu cunosc jocul !

— Vai de mine ! Dar cum se poate una ca asta ? Un joc de societate atît de plăcut ? Știi ceva, domnul meu, îmi asum sarcina de a-ți fi profesoară. Ce zici ?

Ica rîdea și-n ochii ei tremura un îndemn pătimaș.

— Sărut mînușițele astea dumnezeiești ! murmură tînărul bărbat fascinat, ațîțat, înfierbîntat.

— O să fie nostim. Inversăm rolurile. Eu mă transform în profesoară. Severă, bineînțeles. Iar dumneata în elev. Un elev sîrguincios și disciplinat, nu-i așa ?

— Am să mă simt minunat ! declară Balnojan, cucerit de privirile drăgăstoase ale frumoasei femei.

Atunci începem de poimîine. Mîine am să fiu așa de obosită ! De acord ?

— De acord !

— Hand, răsună biruitor glasul baritonal al lui Pintea. Avocatul era cîștigătorul primei partide de remmy din seara aceea...

Se făcuse tîrziu.

În bucătărie Maria Dimineț spală farfurioarele de tortă, abia aduse din casă de Jana. Fata le șterge; mama i-a atras atenția să fie cu băgare de seamă, pentru că stăpîna casei ține în mod deosebit la acest serviciu.

— Ție ți-o fi somn! zice Maria Dimineț. O să plecăm îndată ce terminăm cu spălatul vaselor. Curățenia rămîne pe mîine. Și paharele, pentru că dumnealor au încă nevoie de ele, dac-or ține-o pînă la ziuă. Vezi cum e lumea? Dincolo ei beau acum vin și petrec. Își fac ochi dulci și-și spun vorbe frumoase. Ca oamenii fără griji. Și aici, sîntem noi, care muncim. Ce să facem? Ei au bani și noi n-avem!

În mîinile Janei s-a oprit farfurioara subțire de cristal.

— Sînt caraghioși și scîrboși, mamă! S-o vezi pe coana Ica a dumitale (fata își coboară glasul și pîndește cu ochii ușa) se fîțîie și miorlăie ca o pisică, Domnu' Pintea mi se pare că a băut prea mult, că rîde gros ca din bute! Mai e un domn bătrîn, care scîrțîie din pantofi. A jucat el ce-a jucat în niște pietre, pe urmă a început să se-nvîrtească prin casă. L-am văzut eu cum o mîngîia pe domnișoara a mică...

— Auzi! Auzi! Și ea ce zicea?

— Nu zicea nimic. Rîdea.

— Apăi țandăra nu sare departe de butuc! Arză-le-ar focul de sătule. Că le stă capul numai la prostii. De tine nu s-o fi legat?

Jana tace întîi, șterge repede farfurioara uitată în mîini și, după ce-o pune pe bufet peste altele, răspunde cu un zîmbet palid, mai mult crispat:

— Mi-a zis și mie ceva, dar n-am înțeles ce.

— Să fii cu băgare de seamă, Jana!

— Dacă s-ar fi întins prea mult, îl plesneam, adăugă Jana cu vocea tare, hotărîtă, de data aceasta.

— Aoleu, fată ! Bagă-ţi minţile-n cap şi să nu faci una ca asta, că-i poznă mare ! Mai am de primit bani de la cucoană şi dacă-i stricăm cheful ne putem pomeni aruncate pe scări fără multă vorbă şi fără un leu. Tu să te fereşti numai, să fii la locul tău, iar dac'o fi totuşi ceva, vii şi-mi spui mie.

— Cum, mamă, cum vine asta... „dacă-o fi ceva ?" Să nu-l pot pocni dacă nu se poartă cum trebuie ? De ce să poată ei să-şi bată joc de noi ?

— Uite d-aia ! Pentru că au bani. Se vede că tot îţi mai aduci aminte de bazaconiile lui tat-tu de-acum cîţiva ani. Că dac'ar fi fost să ne luăm după ce ne spunea el, ar fi trebuit ca noi să petrecem şi dumnealor, de dincolo, să spele vasele ! Auzit-ai la el ? Zău că-ţi vine să rîzi. Dar parcă el ştie ce vrea ? Habar n-are ! Vorbeşte şi se zbuciumă în prostie de unul singur ca un cuc zălud. Adevărul e că fiecare trebuie să-şi ştie lungul nasului !

Jana n-o mai ascultă : se gîndeşte la promisiunea lui. Dar iată că se apropia ceasul plecării şi el parcă uitase cu totul ce-i spusese în antreu...

— Mă duc să văd dac'a mai rămas ceva neadunat...

Ieşi în micul coridor ce da spre apartament şi de unde se intra şi-n baie. Pintea tocmai dibuia la această uşă. O privi cu ochii tulburi. „Puicuţo ! bîlbîi el. Puicuţo, hai cu mine !" Întinse mîna, dar Jana se feri şi, întorcîndu-se brusc, intră în bucătărie.

— N-ai găsit nimic ?

— Nu.

— Atunci grăbeşte-te cu ştersul. E vemea să plecăm !

Jana pune mîna pe farfurie, cu gîndul însă în altă parte.

— Ştii, mamă, cine mai e aici ?

— Cine-o mai fi ? întreabă Maria Dimineţ, mirîndu-se că fata tace. Jana, ai început să-mi spui ceva. Iar amuţeşti, tu, după cum ţi-e obiceiul ? Aşa m-a

chinuit şi tat-tu o viaţă-ntreagă. Credeam că de la copii n-o să mă pricopsesc cu aşa ceva.

Jana încremenise cu ochii ţintă la uşă. Balnojan o deschisese încetişor. Maria Dimineţ urmări privirea fetei. Îl văzu şi ea pe profesor. Neaşteptîndu-se s-o găsească şi pe mamă, acesta rămăsese încurcat în rama uşii.

— Am nimerit în bucătărie fără să vreau. A, doamna Dimineţ ! Bună seara. Nu m-aşteptam să văd cunoştinţe aşa de vechi pe-aici ! Dar eu trebuie să mă duc în salon. Sînt aşteptat. Noapte bună...

Închise uşa, clipind din ochi către Jana, de parc-ar fi vrut să-i facă un semn anume.

— E lovit bine ! observă Maria Dimineţ. A început să i se împiedice limba şi abia îşi mai ţine ochii deschişi.

Dar Jana înţelese că el a chemat-o. Îi tremura mîna şi farfuria căzu pe ciment, spărgîndu-se.

— Jana ! M-ai nenorocit ! Vai de păcatele mele, unde-ţi zboară gîndurile ? Jana !

Fata alergă la uşă, fără s-o mai asculte. Balnojan îi şopti grăbit, fierbinte.

— Te-aştept mîine la 6 în parc. Să vii !

Şi cum tocmai atunci se auzi uşa dimpotrivă, cea care dădea spre apartament, el se răsuci şi se depărtă. Trecu, zîmbindu-i în treacăt Icăi, care vru să-i cuprindă mîna. El, însă, se feri.

— Ce s-a întîmplat ?

— Vezi ...în bucătărie ! spuse el la întîmplare şi intră repede în salon.

În bucătărie, Ica văzu numaidecît ce se petrecuse cu farfuria ; Maria Dimineţ aduna cu mătura cioburile, iar Jana tremura într-un colţ, chinuită de toate spaimele.

— Ce se-ntîmplă aici ? Aţi spart ceva... Te pomeneşti că tocmai din *servisul* de tortă. M-aţi distrus, amărîtelor ! Ce-aţi făcut cu mîndria mea ? N-am să vă dau nici un ban ! Auzi tu, Mario ! Nici un ban...

— Ei, nu chiar aşa, cucoană ! Se mai întîmplă şi din astea. Ce să-i faci !

— Să nu se-ntîmple ! Să nu vă bateţi joc de lucrul altuia !

— Cucoană...

— Vă ia omul din milă !

— Cucoană !

— N-am să vă dau nici un ban !

— Ba ai să plăteşti tot. Mîine vin cu bărbatu-meu. Hai, Jana, să mergem !

* * *

După ce trase oblonul şi se convinse că toate erau în bună rînduială, Păvălucă vîrî cheile în buzunar, nu însă fără a le juca în mînă mai întîi, ca un negustor sadea — cum se numea pe sine acum, după ce preluase responsabilitatea magazinului. „S-ar cuveni să mă duc cu flori ?“ se întrebă el, aducîndu-şi aminte de convorbirea de azi dimineaţă cu Maria Dimineţ.

— N-ai mai venit de mult pe la noi. Ce-ai păţit ? îi zisese ea. Te-ai certat cu Jana ? O văd cam bosumflată.

— Cum o să mă cert eu cu Jana ? Am mult de lucru, atîta tot.

— Aşa-i, maică ! Acum te-au făcut responsabil. Mi-a spus mie Leana. Ai mai mult de lucru, dar şi cîştigi mai bine ! Bravo ţie ! Acum numai să-ţi găseşti o fată pe plac, să te aşezi gospodăreşte. Hai ? Ia spune, ştrengarule, nu te-ai gîndit la nimeni ? Sau te pomeneşti că ţi-ai şi găsit pe cineva !

Nu, n-a găsit pe nimeni. Şi nici nu s-ar gîndi la altcineva, din pricina Janei. Astea toate nu le-a mai spus Mariei Dimineţ ! Le-a frămîntat toată ziua,

căci prea-i vorbise dulce vecina. Te pomeneşti că din cauza bătrînei s-o fi purtat Jana cu el aşa de rece tot timpul. C-aşa-i Maria Dimineţ, ştie el cît îi poate pielea. E ca un tiran, nu o pierde din ochi nici o clipă şi-o păzeşte cu străşnicie de zbir! Acum, dacă ea s-a muiat, poate că va avea mai mulţi sorţi de izbîndă. Ce *poate?* Era sigur de-acum! Jana va fi soţia lui dacă mamă-sa vrea asta! Se grăbise să-i făgăduiască că va veni chiar în seara aceea, după ce va închide magazinul.

Dar dacă Jana nu-l iubea totuşi deloc? Dacă pe Maria Dimineţ o impresionase avansarea lui, Jana desigur că nu se va încălzi cu aşa ceva. O ştie el bine şi pe Jana. Atunci era mai bine să nu ia nici o floare. De ce să se arate în faţa ei şi-a celorlalţi caraghios? Şi dacă nu-l iubeşte, e în adevăr groaznic! E pierdut pentru totdeauna! A, nu! Dacă mamă-sa vrea să i-o dea, n-o să aibă încotro. Jana va fi soţia lui şi pace bună!

Înfierbîntat de acest gînd, porni grăbit spre casă — şi spre Jana — cu bătăile inimii accelerate. Ar fi ea în stare să spună nu?! Jana e aşa de închisă, de tăcută! Niciodată nu poţi şti ce gîndeşte anume... Sau ar putea, supunîndu-se voinţei mămei, să-l ia de bărbat şi să fie nefericită toată viaţa. Aşa ceva nu vrea el şi nici nu-i trece prin minte să forţeze nota. Trebuie să se convingă neapărat ce simţăminte zac în inima ei. Învăţase la şantier de la acei tineri minunaţi că-n viaţă trebuie să fii cinstit faţă de tine însuţi şi faţă de ceilalţi deopotrivă.

Totuşi, de ce mă tot tem? se îmbărbătă el, în timp ce, trecînd prin centru, şovăi dacă să intre sau nu în florărie. Nu intră. Trebuia să vadă întîi ce doreşte Jana cu adevărat. Abia după accea va putea lua o hotărîre. Dacă n-o avea noroc — fir-ar mă-sa lui al dracu, de noroc! că nu-l prea ţinuse în braţe pînă acum! — atunci n-avea încotro, trebuia să-şi ia gîn-

dul. S-a mai dat o dată bătut. De ce nu s-ar repeta același lucru și de data aceasta ?

Își agață privirea de vechiul autobus care făcea cursele gară-oraș. Avea o caroserie în colțuri, aplecată mult înainte, gata parcă să se prăvălească asupra motorului, ale cărui capote tresăreau la fiecare hop ca urechile unui pește pe uscat. Vopseaua, verde cîndva, se scorojise de mult. Avea o ușă laterală și o alta la spate, cu o treaptă de lemn. Se revăzu într-o clipită copil, cucerind acel loc atît de rîvnit odinioară ca și astăzi. Pe vremuri îl gonea taxatorul, amenințîndu-l și înjurîndu-l, dar el era în stare să sară din mers cu o asemenea agilitate de acrobat, încît nu-și pierdea echilibrul ca să se prăvălească în praful uliței ca un sac.

Acum nu-l mai poate goni nimeni. Cu gîndul se ține bine de treapta bătrînului autobus, închipuindu-și că face drumul spre gară. Aci se urcă într-un tren, care gonește, gonește peste cîmpii... îl întîmpină brigadierii, aplaudînd ca dracii, i se năzare lui Păvălucă.

— Ce-i cu tine, mă dihanie ! Ai scăpat din ghearele moștenirii ?

— Am scăpat, tartorilor ! Am scăpat, că altfel nu eram între voi.

— S-a dărîmat coliba ?

— S-a...! S-a dărîmat tot ! Vreau să trăim laolaltă. Să nu mai fie nimeni ca noi ! Hai să punem mîna pe tîrnăcop. Cine-i mai tare cîștigă întrecerea !

Autobusul s-a tot dus și-acum nu-l mai vede. Iar el a rămas departe de șantier, încercîndu-și a doua oară norocul. Îi va surîde de data aceasta ?

Grăbește pasul, căci s-a făcut întuneric și nu vrea să întîrzie. Iarna, oamenii săraci se culcă devreme, ca să facă economie de lemne.

Îi găsește încă în bucătărie, îndată după cină. Gheorghe Dimineț se scobește în dinți cu un bețișor rupt de la cutia de chibrituri. Jana stă lîngă plită

zgribulită, cu braţele cruciş peste piept şi cu mîinile vîrîte subţiori. Maria Dimineţ îl primeşte cu bucurie, îl pofteşte pe scaun şi-l întreabă dacă-i e foame. El nu vrea să mănînce nimic. Priveşte furiş spre fata de lîngă foc.

— Ei, ce se mai aude cu şantierul? Se face sau nu? întreabă Gheorghe Dimineţ pe flăcău.

— Se face. Şi eu abia aştept. Că numaidecît mă duc acolo.

— Cum aşa, maică? se miră Maria Dimineţ. Să-ţi laşi bunătate de loc şi cîştigul de-acum?

— Responsabil azi eşti şi mîine nu. Dar la şantier înveţi meserie bună.

— Ai fi tu în stare să dai pasărea din mînă pe cioara de pe gard?

— Păi, după mine, asta de-acum stă pe gard. Nu-i de mine. Mie-mi place altceva. Despre un muncitor bun se scrie în ziare, îi apare fotografia. Dar despre un responsabil de Alimentara...

Maria se supără acum:

— Dacă ai aşa gînduri în cap, de ce n-ai lăsat-o în pace pe cucoana Nataliţa?

— Bine i-a făcut! interveni Gheorghe Dimineţ. Ia spune Păvălucă, ia spune cum a fost?

— Cum să fie? Era o scorpie. Vine, să zicem, o femeie slab îmbrăcată şi cere o lămîie. Numa' ce-ntoarce cucoana ochiul cu care nu rîde niciodată. „Nu mai este!" Aşa se răstea: scurt şi-ndesat. „Păcat, aveam mare nevoie. Mi-e copilul bolnav", se văieta sărmana.

— Dar parcă o lasă scorpia să mai spună şi altceva? povesteşte mai departe Păvălucă. Dacă nu mai este, nu mai este şi gata! zice coana Nataliţa. Eu de colo, cu ochii pe ea, numai ce mă stropşesc printre dinţi: Te văd! Te văd!

Păvălucă trăieşte scena, pe care o povesteşte cu acelaşi haz amar şi mînios dintotdeauna: Coana Nataliţa a întors spre el ochiul cel rău. O vede sufocîn-

du-se de necaz, dar nu crîcneşte, pentru că i-e frică să-l mai stîrnească. Ştie că ia foc numaidecît. Intră pe urmă o cucoană, la gît cu două blănuri subţiri, de culoarea tutunului. Îşi scoate tacticos mănuşile şi bodicăie printr-o poşetă de nailon, foarte roşie, după oglindă. Ochiul ăl bun al coanei Nataliţa rîde. Auzind că vrea cîteva lămîi, responsabila îl priveşte pe Păvălucă în fugă, ciudoasă. Glasul îi e plin de miere :

— Vai de păcatele mele ! Nu mai am nici una ! Adineauri le-am terminat ! Apoi, plecîndu-se mult spre zulufii cucoanei cu blăniţe în jurul gîtului, îi şopteşte ceva.

— Te văd ! Te văd ! scrîşneşte Păvălucă din măsele.

— De ce-i ziceai aşa ? întreabă rîzînd Gheorghe Dimineţ, cucerit de farmecul povestirii.

Păvălucă e încîntat de succesul său. Răspunde vesel :

— Aşa-i făceam de cîte ori o prindeam că umblă, sau vrea să umble, cu cioara vopsită. Îi spuneam în numele poporului c-o văd ce face şi să nu se-ntindă la caşcaval. Că dacă n-aş fi fost eu lîngă ea, mămuliţă doamne, ce-ar mai fi tras pe sfoară poporul ! Aşa, cum vedeam c-o scrînteşte în vreun fel, îi aduceam aminte : Te văd ! Te văd ! O înnebunisem, zău aşa ! Nici cînd se ducea afară, după treburile ei ca orice om, n-o lăsam.

— Asta-i bună ! hohoteşte Dimineţ. Zii, n-o lăsai nici cînd se ducea după treburi ? Să ştii că asta mi-a plăcut ! E grozavă !

— Cum se apropia de uşă, strigam după ea : Te văd ! Te văd ! continuă să povestească flăcăul. Ea de colo : Lasă-mă-n pace ! C-o să mă treacă, dacă nu fug afară. Nu ţi-e ruşine ! Ţipa ea la mine, dar eu nu mă lăsam : Te văd ! Te văd ! Nici cu spatele nu-ndrăzneam să mă întorc, pentru că era-n stare să fure şi oul de sub găină. Cîntărea cum ştia ea, n-avea niciodată mărunţiş, avea buzunare la rochie

sub halat şi mai vîra pe-acolo cîte ceva. Era dată dracului, ce mai!

— Şi zici c-ai reclamat-o? întreabă Gheorghe Dimineţ.

— Văd că tot bine a căzut, că eu am cerut cercetare şi nu s-a făcut nimic. Tot se lăuda că are oamenii ei sus-puşi şi că nu-i pasă. Pesemne e adevărat. Eu pe cine am? N-am pe nimeni!

— Cum n-ai pe nimeni? N-ai poporul? Ai spus c-o supravegheai în numele lui.

Păvălucă rămîne pe gînduri; dar nu pentru ca să se gîndească la popor, ci la Jana. O vede tristă, închisă. N-a zîmbit niciodată de parcă n-a auzit ce-a povestit el. Maria oftează îndoindu-se din nou dacă flăcăul ăsta e bun de-un ginere de ispravă. Jana numără zilele cîte l-a aşteptat pe Balnojan în parc; e a cincea şi el n-a venit niciodată. De ce-a amăgit-o atunci? N-are de unde şti că Ica Pintea, în nerăbdarea ei, îl chemase la prima lecţie de remmy, tot în ziua cînd îi fixase şi Janei întîlnirea. Mai degrabă era în stare să bănuie că i s-o fi întîmplat vreo nenorocire. Înţelege asemenea că mamă-sa îi pregăteşte măritişul. Îi pare rău de Păvălucă. Îl vede cum o priveşte. Iar lui, o voce înăuntru îi spune zvîcnit: Jana nu te vrea! Jana nu te vrea!

— Să mai vii pe la noi! îl îndeamnă la plecare Gheorghe Dimineţ, strîngîndu-i mîna.

Maria tace, dar cînd rămîn între ei şi bărbatul observă că Păvălucă-i un băiat bun şi simpatic, ea spune cam cu dispreţ:

— Brînză bună în burduf de cîine. Îi umblă gărgăuni prin cap. Nu l-ai auzit? Să-şi lase el bunătate de slujbuliţă, dac-o fi şantier. Păi nu-i zăpăcit? Deşi mă gîndesc: tot ar fi bun de-un ginere, că o văd pe fată pierită de tot. Nu ştiu ce-i cu ea!

★

Miercuri după-amiaza, magazinele Alimentara sînt închise. Păvălucă hotărîse să se ducă la comitetul raional de partid. Şi nu avea de gînd să se adreseze altcuiva decît însuşi primului secretar. Mare-i fu dezamăgirea, cînd o fată, ocupată să bată la maşină ceva, îi spuse că nu poate vorbi cu „primul" deoarece acesta era într-o şedinţă.

— Atunci am s-aştept ! hotărî scurt flăcăul.

Stătu o vreme în picioare ; după aceea se aşeză pe-un scaun. Timpul trecea greu şi lui i se păru, după un sfert de ceas, că a trecut o oră.

— Cam lungă şedinţa ! remarcă el, fără să se adreseze cuiva anume.

Fata îl privi mirată, clătinînd din cap a mustrare.

— Ţi se pare dumitale, tovarăşe. Şedinţa abia a început. Şi dumneata n-ai venit decît de zece minute.

— De-o oră.

— O fi, dar n-am ce-ţi face. Sîntem în plină campanie de însămînţări...

— Eh, uşor îţi vine dumitale, dar eu sînt sub presiune...

Şi iar trecură minute grele, sferturi de oră, două jumătăţi de ceas, însă Păvălucă se încăpăţînă să aştepte. Trebuia neapărat să vorbească primului secretar. Reclamaţia lui la direcţia O.C.L. Alimentara avusese drept rezultat că Nataliţa Bebei fusese mutată la unul din depozitele de aprovizionare a magazinelor din oraş. Se adeverea atunci că ea se simţea tare, pentru că avea oameni „acolo unde trebuia". Păvălucă nu avea încredere nici cu numirea lui ca responsabil în locul ei. Mai degrabă bănuia ceva necurat. Coana Nataliţa şi „oamenii ei" se temeau totuşi de dînsul, gîndea el ; de aceea căutaseră să-i „astupe gura". Păvălucă nu-şi mai putuse găsi liniştea ; totul i se părea atît de logic, încît hotărîrea lui de a demasca întreaga maşinaţie devenise nestrămutată. Îşi făcuse tot felul de planuri : se va duce la comitetul U.T.M. ca să-şi destăinuie bănuielile. Se

gîndea că aceştia se vor duce la comitetul de partid. De ce nu s-ar duce el însuşi de-a dreptul ? Hotărî, aşadar, să se ducă direct la comitetul de partid. La cine ? La primul-secretar, fireşte ! După aceea îşi făcuse o altă socoteală. Parcă era nevoie s-o ia de la început tocmai cu primul-secretar ? Nu era oare de ajuns dacă punea miliţia economică pe urmele coanei Nataliţa şi a bandei ei ? Cei de la comitetul de partid au şi-aşa destule treburi pe cap. Totuşi, dacă ea avea oameni în stare s-o apere aşa de bine, nu era cazul să stea de vorbă cu primul secretar ? Putea, orice s-ar întîmpla, să-i ceară sfatul cum să procedeze mai bine ; era vorba doar de întregul oraş, de obrazul comerţului de stat... Primul-secretar trebuia să ştie neapărat ce se întîmplă la O.C.L. Alimentara.

Sună telefonul, făcîndu-l pe Păvălucă să tresară. Cineva îl căuta pe primul-secretar. Fata răspunse liniştită că e-n şedinţă. Ce i se mai spuse la telefon el nu auzi, dar o văzu pe fată că-şi notează ceva pe-o bucată de hîrtie. După aceea liniştea se făcu iarăşi stăpînă. Păvălucă privi din nou în jur, deşi toate detaliile camerei aceleia mici îi erau de-acum cunoscute : soba cu plăcile ei de teracotă albastră, tapetul gălbui de pe perete, biroul mic, nou, din lemn de stejar şi însăşi mîinile fetei cu degetele lungi, care loveau nervos şi rapid clapele maşinii de scris. Păvălucă era hotărît să aştepte !

Abia într-un tîrziu o uşă se deschise şi un bărbat plin de vioiciune intră. Se ţineau după el cîţiva tovarăşi, dar Valer Florincaş se întoarse spre ei şi ridică braţele în lături, ca şi cum ar fi vrut să le stăvilească înaintarea.

— Gata ! zise el şi-n glumă şi-n serios. Pe astăzi ne-am terminat munca. Nu mai ascult nimic. Dacă vreţi să ştiţi, mă aşteaptă nevasta. Aveţi şi voi neveste. Să vă duceţi la ele !

Reuşi să-i înduplece să plece. Fata lăsase bătutul la maşină şi, cînd uşa se închise în urma grupului de

tovarăşi, ea raportă scurt, uitîndu-se pe bucata de hîrtie, pe care însemnase mai înainte ceva.

— S-a telefonat de la regiune că astă-seară soseşte cu trenul de zece un tovarăş...

— Foarte bine! Să sosească sănătos!

Valer Florincaş zîmbea uşurel.

— E în legătură cu şantierul! preciză fata. Aşa mi s-a spus, adăugă ea repede, văzînd gestul nerăbdător al lui Florincaş.

— Cine vine? N-ai aflat numele lui?

— Nu mi-au spus mai mult

— Bine!

Dînd cu ochii de Păvălucă, aşteptînd în picioare într-o atitudine respectuoasă, el întrebă:

— Cine eşti dumneata?

— Eu îs Păvălucă Pleşa. Utemist. Am lucrat pe şantierul Bumbeşti-Livezeni, adăugă el la recomandaţia sa acest amănunt, auzind că era vorba de un şantier.

Florincaş îl privi cam mirat.

— După cîte ştiu eu, Bumbeşti-Livezenii şi-au încheiat de mult lucrările. Ce te-aduce la mine?

— Tovarăşe prim-secretar, dacă se poate... între patru ochi! ceru Păvălucă, după ce înghiţi un nod zdravăn.

Intră după Florincaş în încăperea mai mare de alături şi după ce închise uşa, rosti:

— Eu nu despre şantier voiam să povestesc, ci despre coana Nataliţa...

— Dar asta cine mai e?

— Am să vă spun totul... Dar pe rînd.

Păvălucă Pleşa povesti tot ce ştia despre Nataliţa Bebei, cum se purta cu clienţii, sticlindu-şi pe rînd ochii: şi pe cel rău şi pe cel de rîde, după cum se potriveşte la om. Îşi dezvălui toate temerile sale în legătură cu schimbările produse după reclamaţia sa la direcţiune.

— Acum nu e că m-au avansat pe mine, deşi şi asta e cam cu ochi şi cu sprîncene. Dar au ridicat-o în grad şi pe ea. Mai bine zis i-au dat putinţa să fure şi mai mult, dac-o vrea, că acuma-i la depozit. De-acum poate să bage pînă-n coate amîndouă mîinile, nu numai una ca pînă acum, cînd stătea poporul cu ochii pe ea...

— Cum aşa? se interesă Florincaş, neînţelegînd de la început ce vrea să zică tînărul.

— Păi... eu o supravegheam în numele poporului!

Înghiţi iar un nod, dar acum, după ce trecuse hopul cel greu, nici nu-l mai simţi.

— Am să dau curs sezisării dumitale, dar să fii atent! Pisica cu clopoţei nu prinde şoareci.

— Am înţeles, tovarăşe prim.

— Atunci, noroc bun!

Florincaş îi întinse mîna; dar flăcăul nu se grăbi să i-o prindă în timp ce-şi schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul. Îşi dădu seama că făcuse o necuviinţă şi deodată obrajii i se înfierbîntară. Nu mai fu în stare să scoată o singură vorbă; desigur primul-secretar era acum supărat foc pe el!

Dar Florincaş se interesă liniştit dacă flăcăul mai are ceva pe inimă. Sigur c-avea! Şi încă ce of al naibii!

— Tovarăşe prim! Aş vrea să întreb... dacă nu-i cu supărare!... I-adevărat cu şantierul?

— Ce să fie adevărat?

— Că se face... Aici, la noi în oraş.

— I-adevărat!

— Mulţumesc, tovarăşe prim. Bună seara! Noroc!

Mergea de-a-ndărătelea, bîiguind ca-n neştire vorbele. Îl sufoca o bucurie, care se zbătea în el, gata să se reverse în afară. Cînd se izbi cu spatele de uşă, îl mai auzi pe Florincaş spunînd:

— Chiar în primăvara aceasta începe!!

Păvălucă coborî în fugă scările, aducîndu-şi aminte pe la mijloc că n-a mai salutat pe fata de la maşina

de scris. Se opri gata să se reîntoarcă, dar tot așa de brusc cum își adusese aminte de ea, renunță la ideea de a o mai saluta și continuă să coboare scările, fredonînd pe-o melodie aiurea și destul de tare ca să fie auzit și de alții : Hei-rrup ! Hei-rrup ! Hei-rrup !

★

Înserarea smulgea de prin colțuri umbre lungi și mătăsoase, ca niște panglici fumurii ce începură imediat un dans fantastic, imaterial. Valer Florincaș aprinse lumina de pe birou. Conul de lumină semăna cu un piron care fixă dintr-o dată prelata încremenită și tăcută a serii. Lucrase ceva pînă atunci, dar acum simți că-l năpădește o moleșeală dulce. Să fi fost oboseala ? Ca să se smulgă din toropeală, se apropie de fereastră. Nu se aprinseseră încă luminile pe străzi.

Își aruncă ochii roată peste oraș. În lărgimea priveliștii și gîndurile sale își găseau, parcă, un cîmp mai mare de acțiune. Iată în fața lui orașul : de la fereastra la care ședea, de la etajul întîi, putea observa o porțiune însemnată din partea centrală, cu casele înalte, îngrămădite parcă la întîmplare. Profilul fizic al orașului nu se schimbase în ultimii ani : orașul e așa cum îl știe din ziua de 25 august 1944 cînd s-a eliberat din închisoare. Vremurile s-au răscolit în furtună, dar orașul își păstra, îndărătnic parcă, aceeași înfățișare de somnolență posomorîtă. Cîte un zid se scorojea mai tare pe ici pe colo, în contrast cu o fațadă renovată în cadrul planului de reparații de clădiri al Întreprinderii de Locuințe și Localuri, sau vreo casă nouă durată în cîte-un colț — iată micile transformări pe care le suferea în trecerea timpului.

Trecerea timpului ! Florincaș știa că sub fereastra lui, în castanul cu crengile negre, mugurii viitoarelor frunze se pregăteau de primăvară. O apă verde, străvezie ca mătasea, va îneca atunci parcul — acum o uriașă pată neagră.

În trecerea timpului, frunzele fragede ale primăverii vor înfrunta mature arşiţa verii şi se vor ofili toamna. Vor pleca apoi într-o călătorie fără întoarcere şi arborii vor rămîne cu aceleaşi crengi din totdeauna arcuite şi negre ca sprîncenele. S-ar părea că şi oamenii rămîn mereu aceiaşi, cu fiecare an mai îmbătrîniţi — dar aceiaşi. Cel puţin aşa afirma profesorul de istorie, Radu Ticulescu. Dar Florincaş ştia bine că nu-i adevărat! Ticulescu judeca foarte personal trecutul şi prezentul. La viitor nici nu se uita cum trebuie. Pentru că soarta lui proprie părea pecetluită pentru totdeauna. Dar poate că nu avea dreptate! Din experienţa lui de pînă acuma învăţase că în ceea ce priveşte sufletul omenesc arareori se poate da o sentinţă definitivă. Oamenii se schimbă mereu în scurgerea vremii, datorită unor împrejurări obiective. Aşa după cum parcul din faţă păşea în primăvară sau în toamnă, în conformitate cu o serie de condiţiuni atmosferice. Într-un an, din cauza ploilor, verdeaţa izbucneşte ca un cîntec de cor: dintr-o dată din toţi copacii. În alt an, mai uscat, podoabele naturii se etalează pe încetul, cu un fel de chibzuială parcă...

Îşi aminti ce i-a povestit Coriolan într-una din zile. Elevii l-au rugat pe Ticulescu să povestească ceva despre trecutul oraşului. Profesorul s-a îngîndurat şi i-a amînat scurt: „Altă dată!" Poate că în conştiinţa lui se petrecuse ceva; îi fusese mişcată din loc — chiar dacă foarte puţin! — concepţia lui despre istoria oraşului. Poate că înţelesese că nu putea privi numai o parte din viaţă, ca să tragă concluzii definitive despre trecut, prezent şi viitor. Cînd va exista şantierul, poate că şi el va înţelege că oraşului i se deschide o perspectivă nouă şi că trecutul trebuia privit de la această înălţime...

Florincaş îşi propuse să se mai ocupe de Ticulescu, căci şi el ar putea deveni una din forţele vii ale ora-

şului, aşa cum era spre pildă tînărul cu care vorbise mai înainte.

Pe cer stăruia nemişcată o jumătate de lună, care semăna grozav de bine cu o bomboană de lămîie. Lumina ei rece şi difuză făcea să iasă şi mai în evidenţă silueta greoaie, neagră şi mohorîtă a închisorii. Îl năpădiră amintiri, pe care însă se strădui să le uite. Se gîndi la tovarăşul pe care-l aştepta. Era în legătură cu şantierul... Aşadar se vor urni din loc, înainte, spre mai departe şi spre mai frumos...

Oare, Traian Magori a acceptat să vină să lucreze pe şantier? Nu i-a răspuns la scrisoarea pe care i-o trimisese şi nici o altă veste nu primise de la el. I-ar fi plăcut să-l aibă alături în campania ce va începe peste cîteva zile şi se va termina cîndva, cînd oraşul va fi de nerecunoscut.

Jumătatea de lună dispăru după un nor; pe dată silueta închisorii se mohorî încă mai tare. Părea o vrăjitoare, aplecată ameninţător asupra oraşului.

Totul va fi altfel; iar trecutul se va destrăma treptat-treptat în negură...

Se hotărî să plece de la geam. Lumina de la birou strălucea prietenos, subţiind întunericul camerei. Totul părea apropiat, odihnitor. Se simţi ostenit. S-ar fi dus acasă, dar voia să-l aştepte pe tovarăşul anunţat de regiune. Se tolăni pe un fotoliu, ascultînd impresionat tăcerea măreaţă a nopţii. Clipe de odihnă. Clipe de linişte, înainte de asaltul ce va porni în zori. Închise ochii mulţumit şi tăcerea se furişă în întreaga lui fiinţă.

...Ca prin vis auzi un glas:

— Ce faci aici? De ce nu te duci acasă să te culci?

Se trezi din somnolenţa dulce în care plutise, frecîndu-se la ochi fără să vrea.

— Cine e? întrebă el nedezmeticit.

— Asta-i acum! Nu mă mai recunoşti? Să aprind lumina?

În faţa lui Florincaş stătea un bărbat înalt, zvelt, uşor în mişcări, care zîmbea cu toată faţa. Avea un chip plăcut, luminat de doi ochi inteligenţi şi vioi. Pe frunte, din părul lui suriu, cîrlionţat, scăpaseră cîteva şuviţe nedisciplinate.

— Magori, tu eşti ? !

Cei doi bărbaţi se îmbrăţişară.

— Dar ce-i cu tine aici, la ora asta ? întrebă repede Florincaş.

— Dar cu tine ce e ? răspunse tot cu o întrebare celălalt.

— Eu aşteptam pe cineva de la regiune. Pentru şantier... Traiane, rosti bucuros Florincaş, nu cumva eşti tocmai tu acela ?

— Ba *tocmai* eu. (Accentuă cuvîntul „tocmai" ca şi cum în el se ascundeau mai multe înţelesuri). Îţi stă la dispoziţie, tovarăşe prim, tovarăşul Traian Magori, directorul filaturii de-aici, din oraş. Şi pînă atunci al şantierului...

Şi cu toate că era ora înaintată — trenul cu care sosise Magori avusese şi vreo cincisprezece minute întîrziere — cei doi se aşezară unul lîngă altul, apucîndu-se să discute în tihnă, ca doi oameni care au destul răgaz, problemele şantierului. Amîndoi erau de părere că şantierul făcea corp comun cu oraşul, că problemele şantierului erau problemele oraşului şi invers. După cum, la timpul său, cînd va fi gata uriaşa şi moderna filatură, ea va face corp comun cu întregul raion. Florincaş îl informă pe Magori că are în vedere această perspectivă ; una din preocupările principale ale comitetului raional de partid era extinderea culturilor de bumbac. În anul curent se ajunsese ca toate gospodăriile colective şi de stat să aibă culturi de bumbac, unele din ele pe suprafeţe destul de mari.

După aceea reveniră din nou la oraş.

— Am avut ceva de furcă, declară Florincaş, cu uzina electrică. În proiectul aprobat de minister fila-

tura urma să aibă sursa ei proprie de energie. Noi însă am fost de părere că e mai bine să mărim şi să modernizăm actuala uzină electrică a oraşului. Tocmai pentru că noi avem planuri mai cuprinzătoare. Vrem să îmbunătăţim luminatul public şi să împingem reţeaua de electrificare pînă în cea mai îndepărtată străduţă. Ne gîndim la troleibuse... Cu vechitura asta de uzină electrică sîntem ca legaţi de picioare ; abia ne-am putea mişca. De altfel am şi stabilit cu cei de la Sfat ca îndată ce se porneşte şantierul, autobusul să circule de la gară pînă la şantier. Va fi nevoie să pietruim două sau trei străzi, dar comitetul executiv şi-a luat această sarcină.

Traian Magori mai află că se ţinuse seama, cînd se luaseră aceste măsuri, de ansamblul de concepţie al noii construcţii. Urma să rezulte un bulevard larg, care se va lărgi într-o piaţetă în faţa fabricii viitoare. Blocurile de locuinţe ce se vor construi în jurul fabricii, vor continua armonios actuala urbanistică, ba mai mult : acolo, în jurul fabricii, va fi cel mai frumos colţ al oraşului.

— Trebuie să ne gîndim bine la oameni, remarca într-un tîrziu Traian Magori. Trustul de construcţie ne va da specialişti şi un număr restrîns de muncitori. E necesar să atragem şi să calificăm cadre prin puterile noastre. Mă gîndesc că şantierul va trebui să pună în valoare toate forţele creatoare din oraş.

— Cu tine alături, nu mi-e teamă de nimic. Vom îndeplini totul, fără doar şi poate !

Traian Magori rămase pe gînduri. Apoi se ridică brusc din fotoliu.

— Sînt de părere să mergem şi noi la culcare. Ce zici, Valer, nu e timpul ?

— Ba da. Hai să mergem !

O fereastră licărise pînă tîrziu în inima oraşului, ca o flăcăruie care veghează trează. Iar cînd se stinse, oraşul păru că se cufundă mai adînc în puful moale al nopţii, pentru a-şi dormi odihna.

Copiii din cartier au prins primii de veste că se petrece ceva deosebit cu cei cîţiva oameni care apăruseră într-o zi de februarie pe cîmpul stăpînit pînă atunci numai de ei şi de capre. Se minunau cum ştiau ei mai bine de aparatele acelea cocoţate pe picioare lungi şi subţiri ca de barză. Unul a cerut voie să se uite prin „ochean", socotind probabil că va putea vedea prin el cerul cu stelele şi luna, aşa cum citiseră ei prin cărţi.

— Ăsta nu-i ochean, puştiule! E teodolit, a rîs bărbatul care manevra aparatul.

Băiatul a stăruit plin de curaj.

— O fi şi cum ziceţi. Da' lăsaţi-mă să mă uit...

— Mă, nu-i de nasul tău!

S-a înduplecat totuşi şi l-a lăsat, dîndu-i în grijă să fie cu luare-aminte, pentru că aparatul e delicat şi nu suferă să-l clatini măcar. Însă tot atît de adevărat grăise tehnicianul mai înainte: aparatul nu numai că nu era de nasul puştiului, dar nu se potrivea nici cu înălţimea lui. A fost, aşadar, nevoie de un alt băieţel care să-şi asume rolul de „scăunel", aşezîndu-se în patru labe. Pe spinarea acestuia s-a suit îndrăzneţul. Cît şi-a aprins tehnicianul acela o ţigară, păzind însă din priviri aparatul, operaţiunea era săvîrşită: băiatul de deasupra îşi şi lipise ochiul de lentilă. I se lăţise pe faţă un zîmbet de mirare şi dezamăgire, tot chinuindu-se să vadă mai bine. Ceilalţi strigau de te-asurzeau:

— Spune, mă!

— Ce vezi?

— Hai, mă, spune odată!

Tehnicianul a fost nevoit să-şi astupe urechile. În zadar: gălăgia creştea! A fost nevoit să-i ameninţe ca să-i poată potoli:

— Dacă nu faceţi linişte, nu se mai uită nimeni. (Copiii amuţiseră pe dată.) Şi-acum te mai uiţi şi tu

ăla de-ai stat capra. Şi cu asta, basta ! Noi avem treabă, nu ni-i de joacă.

Se înghesuiau acuma toţi să stea capra, în speranţa că vor smulge şi ei fericirea de a se uita prin „ocheanul" fermecat, dar băiatul dintîi nu s-a lăsat. S-a aşezat el însuşi în chip de scăunel, deşi trăgeau toţi de el ca să afle ce minunăţii zărise prin aparat. Să procedeze astfel îl îndemnase probabil un gînd viclean, căci celălalt nici nu i se urcase bine pe spinare şi el s-a mişcat puţin, chiar atît cît să-i pericliteze echilibrul. Aparatul s-a clătinat — şi înfricoşat şi înfricoşător — pe cele trei picioare ca de barză, iar tehnicianul abia a nimerit să arunce cît colo ţigara începută şi să prindă în braţe teodolitul tocmai la timp ca să nu se prăvălească la pămînt. I-a ocărît cu vocea lui groasă pe ştrengari, i-a alungat de lîngă sine, pentru ca apoi să-şi continue treaba supărat.

Împricinaţii s-au răfuit ceva mai încolo, luîndu-se la harţă, lovindu-se şi aţîţîndu-se unul pe altul, cu semeţie cocoşească. Traian Magori n-ar putea spune cine a ieşit învingător, dar îl vedea bine pe năzdrăvanul care reuşise să se uite prin lentilele teodolitului, grozăvindu-se printre ceilalţi copii, deşi era jupuit bine pe genunchi şi cămaşa îi era sfîşiată de-a binelea în spinare. Povestea cu gura plină, mîndru, ce lucruri fără seamăn văzuse el.

— Pîn' la soare, se zărea, mă ! Şi ce foc mare ! Era să-mi ardă ochii !...

Traian Magori îi ştia pe copiii aceia de cartier, îndrăzneţi, ştrengari şi neîntrecuţi plăsmuitori de poveşti fantastice (nu fusese la fel şi Petrică al lui ?) ; aşa că a trebuit să se mire de supărarea tehnicianului cu pricina.

— Nu-l auzi ce minciuni toarnă, puşlamaua ? a explicat acesta. Hai, treacă-meargă, că era să-mi răstoarne aparatul. Dar ce-or să creadă acum ceilalţi puşti despre noi ? Că sîntem căutători de pete-n soare ? Păi vezi ? !...

Magori, în schimb, era cît se poate de bine dispus şi-l amuza în mod deosebit întîmplarea. Îi plăcea băietanul care „văzuse" adineauri soarele, pentru că era : îndrăzneţ, abil şi plin de fantezie. Cînd băieţii se apropiară din nou, el îl întrebă :

— Cum te cheamă, ţîcă ?

— Dimineţ Vasile !

— Ia te uită ! Chiar aşa să fie ? Păi eu îl cunosc pe tat-tu, dacă-l cheamă şi Gheorghe !...

Se petrecu atunci ceva neaşteptat : băiatul o rupse la fugă şi se făcu nevăzut. Ceilalţi rîdeau de el şi-i fluierau în degete. Magori reuşi să afle, după ce se potoli asurzitoarea explozie de veselie, că Vasilică se temea c-o să-l spună mamă-si şi-atunci era de rău.

— Cum aşa ? se interesă Magori.

— Îl bate !

— Ce tot vorbiţi voi acolo ? Pe-un băiat aşa de mare îl mai bate mama ?

— Dacă-i rea !

Magori află că prietenul său Dimineţ locuieşte tot acolo unde ştia şi el. Hotărî să se ducă să-l vadă. Tăie cîmpul şi intră pe strada cunoscută. Deschise portiţa. Şi abia făcuse cîţiva paşi că-i ieşi în cale o femeie puţintică la trup, îmbrătrînită înainte de vreme, cu părul alb ca lîna, ieşind în cîteva suviţe — ca zdrenţuit — de sub basmaua decolorată.

— Dumneata eşti, Maria Dimineţ ! zise el, recunoscînd-o pe nevasta prietenului său. Bine te-am găsit ! Sau nu mă mai cunoşti ?

Creţurile multe şi dese din obrajii femeii avură un tremur ciudat, pe care nu-l pricepu decît atunci cînd femeia începu să plîngă bătrîneşte, numai cu lacrimi.

Dar mai întîi îl măsurase cu privirea de sus pînă jos, întrebîndu-l cu îndoială :

— Dumneata să fii cu adevărat Traian Magori ?

Îşi lăsase capul pe-un umăr, de parcă voia să-l privească şi dintr-o parte, să-l cuprindă în întregime în

cercetarea ei neîncrezătoare. Iar cînd îi confirmă că întocmai aşa e, femeia se clătină uşor de parcă i s-ar fi muiat picioarele.

— Mult te-ai mai schimbat, măiculiţă mamă! Aproape să nu te mai recunosc, măiculiţă mamă! Cine şi-ar fi putut închipui?... În haine de-astea... Şi faţa!... Şi ochii!... Ce om te-ai făcut dumneata!

Şi el o privea lung şi cercetător. Obrazul ei crestat ca o coajă de nucă îi spunea limpede că anii trecuseră, deşi el n-avusese niciodată vreme să se gîndească la asta. Aici, însă, întîlnindu-se cu trecutul, înţelegea că timpul şi-a scurs necruţător apele cu valurile sale mărunte şi monotone, care sînt zilele şi săptămînile. Descifra în creţurile acestui obraz, ca-ntr-o scriere ciudată, paginile unei vieţi grele de muncă şi de zbuciumare necurmată pentru mai bine.

Numai ochişorii ei negri, atît de vii îl înfioară; se duse cu gîndul la acel Întîi Mai — primul după 23 August — cînd a fost împreună cu familia Diminet afară la cîmp şi au mîncat pe iarbă verde, într-o veselie generală, atît de încrezătoare în zile mai fericite...

— Ehei, cum s-au mai dus anii! spuse el.

Atunci începuse femeia să plîngă.

— Ce-nseamnă asta? De ce plîngi? Doar n-o fi murit Gheorghe!

— Vai de păcatele mele! tresări Maria. N-a murit, cum o să moară. Trăieşte şi-ai să-l vezi chiar acum. E-năuntru... Dar poftim şi dumneata în casă!

Ca să intre trebui să-şi plece puţintel capul, ferind astfel pragul de sus. Încăperea în care se află o clipă mai tîrziu era modestă, dar curată. Masa, dulapul, scaunele, paturile întreţinute cu grijă vorbeau tocmai despre vrednicia gazdei. La masă, Gheorghe Diminet meşterea un robinet, şuierînd într-o doară printre dinţi.

— Gheorghe! Uite cine a venit la noi! Îl mai cunoşti?

Bărbatul se ridică în picioare, făcînd cîţiva paşi spre uşă. Şi deodată înmărmuri.

— Gheorghe !... Gheorghiţă, frate ! exclamă cu bucurie Magori, deschizînd braţele pentru îmbrăţişare.

Uimit încă de întîmplarea aceasta neaşteptată, Dimineţ se lăsă îmbrăţişat fără să reacţioneze, doar tuşind încurcat şi zăpăcit. Se desprinse cam stingherit din braţele prietenului său şi-şi frecă obrazul ţepos.

— Tot îţi ţii năravul, măi Gheorghiţă, şi te bărbiereşti numai sîmbăta ? Tare-mi pare bine că te văd !

Gheorghe tăcea, privindu-l numai pe Magori.

— Ia loc. Uite-aci. Poftim, tovarăşe Magori ! interveni Maria, ştergînd cu o zdreanţă apucată la întîmplare unul din scaunele fără spetează.

Gheorghe Dimineţ nu se mai sătura mirîndu-se de schimbările lui Magori. Îl cercetă într-una cît timp se consumară primele întrebări şi răspunsuri, pe care le întreţinu mai ales femeia încă surprinsă şi emoţionată. Trăsăturile feţei lui Magori se subţiaseră şi ochii îi ardeau cu o lumină nouă, necunoscută. Îmbrăcămintea — scurta de doc, pantalonii de stofă strînşi pe picior, bocancii de piele galbenă — îi reliefa silueta tinerească, sportivă şi arăta un fel nou de a se purta. Asprimea mîinilor se mai topise, deşi degetele sale groase, puternice, noduroase, îl trădau pe omul simplu de odinioară care lucra, cum e vorba : „unde pune el mîna pune şi Dumnezeu mila !“ Era în întreaga lui înfăţişare ceva nou, care-l schimba ; un fel de mîndrie şi siguranţă de sine, pe care Gheorghe Dimineţ le presimţea numai, fără să le poată numi. Descoperea la vechiul său prieten pe muncitorul amestecat cu încă ceva, acel ceva nou, poate, pe care el nu-l cunoştea. Să fie numai obişnuinţa cititului şi a scrisului ? Spunea doar că a fost activist al comitetului regional de partid. Probabil o funcţie mare, care-l frecase de viaţă într-alt fel decît odinioară şi-l şlefuise...

— Va să zică, Magori, aşa arăţi tu acum! constată în cele din urmă Dimineţ, aşezîndu-se pe-un scaun faţă-n faţă cu oaspetele neaşteptat. M-am gîndit de multe ori la tine. Şi să ştii că nu întotdeauna de bine. Am aflat după ce-ai plecat că tu i-ai dat bani lui Ionică s-o şteargă unde-a-nţărcat mutu' bălaia. Mult rău mi-ai făcut, mă, să ştii!

— Ionică mi-a scris că-i mulţumit cu toate. Habar n-ai tu ce băiat bun ai!

— Adică îţi scrie? Foarte bine face! Dar nici tu nu ştii ce greu mi-a fost mie fără el! Parcă tu nu vezi? Uită-te numai în jurul tău şi-ai să te lămureşti singur!

— Cine-a dus-o uşor? zîmbi cu îngîndurare Magori.

— Unii au dus-o mai altfel! Şi nu dintre muncitori, tot dintre burjui, Trăienică! N-a tras Bebei chiulul naţionalizării, de-am înghiţit noi hapul?...

— Are el ce are cu Bebei! suflă Maria.

— Tu să taci, o puse la punct pe loc bărbatul. Îţi mai aduci aminte cum îmi spuneai? Îi alungăm pe patroni şi scăpăm de ei. Chiar aşa ziceai şi eu întrebam ca prostul: Şi cine-o să vină în locul lui Bebei? Tu rîdeai ca un drac. Poporul vine în loc! Care popor? mă prosteam eu şi mai tare. Tu poate nu mai ştii ce mi-ai răspuns, căci vorbele se uită uşor. Se spun uşor şi se uită uşor. Dar eu n-am uitat! Ziceai: Poporul sîntem noi, adică tu, eu şi ceilalţi de-o seamă cu noi, cei care muncesc. Bebei a fost mai deştept ca tine şi ca mine şi ca alţii. Nu numai că şi-a risipit sub nasul nostru atelierul, dar acum se ridică din nou pe picioare. I s-a naţionalizat casa aia mare din mijlocul oraşului. El şi-a cumpărat alta. Mai mică, da-i a lui! Mîine-poimîine cine ştie ce mai face şi iar iese deasupra, ca untdelemnul...

Magori îl asculta cu un zîmbet uitat. Dimineţ avea dreptate în felul lui, deşi analiza lucrurile fără să aibă în faţă perspectiva lor. Se gîndi în fugă la propria-i viaţă. Şi-o închinase luptei, stînd din 1944 în

slujba partidului. Niciodată nu înţelesese mai bine ca atunci, în faţa lui Gheorghe Diminet, văzîndu-l şi ascultîndu-l, cît e de larg şi de adînc frontul pe care ataca. Se gîndise de multe ori la acest lucru, pentru că în ultimul timp, cît lucrase ca activist al comitetului regional de partid, putuse avea o viziune amplă a luptei. De aceea şi-a îndeplinit cu prisosinţă sarcinile, oriunde a fost trimis de partid, fie pe linie sindicală, fie în agricultură. Peste tot pusese ceva din propria-i inimă : pasiune şi dragoste. Niciodată n-a pregetat să se avînte în muncă ; niciodată n-a căutat să-şi găsească justificări pentru a sta deoparte, pentru a se odihni, sau a răsufla măcar !

— Nici mie nu mi-a fost uşor. Păcat că nu-i aici soaţa mea că aţi avea ce auzi. Şi ea se plîngea de mine şi zicea că se prăpădeşte pentru că n-o ajut destul. Parc-o aud. Mă lua cu dulceaţă : „Mai astîmpără-te, Traiane, că mi-ai mîncat zilele, tot aşteptîndu-te cu mîncarea pe foc. Ia-o, pune-o ! Alţii se mai gîndesc şi la ei înşişi, nu ca tine. Nu ne-am făcut mobilă, şi tot în hîrburile astea ne chinuim..." Ce mai, continuă Magori să povestească zîmbind cu aceeaşi îngîndurare de mai înainte, femeia nu vedea mai departe de pereţii camerei în care locuiam. Şi aşa i se irosea zadarnic viaţa. I-am zis într-o bună zi : „Da, draga mea ! Ai dreptate. Prea e de tot cu cratiţa : ia-o de pe foc, pune-o pe foc ! Orizont îngust, viaţă săracă. Parcă-ai fi o lumînare care arde ziua. Ţie îţi trebuie altceva !"

Ana a înţeles şi s-a angajat la fabrică. Încetul cu încetul ceva s-a schimbat în casa lui : încetaseră în primul rînd văicărelile femeii. Mai apoi, seara, cînd se adunau lîngă masa pe care se răcea cina pregătită în grabă, nu-şi dădeau rînd la povestit întîmplările zilei. Iar de la o vreme au început să schimbe păreri, să dea sau să asculte fiecare sfaturile celuilalt. Ana avea acum păreri proprii, pe care le rostea cu îndrăzneală şi siguranţă. Cam de pe-atunci au început ei

să-şi cumpere cărţi şi să citească. Sprijinindu-se unul pe altul, au crescut amîndoi, orientîndu-se spre lumină ca faţa aurită, de floarea-soarelui.

— O singură dată s-a mai purtat Ana ca odinioară, adăogă Magori mai pe urmă. Asta a fost după un atentat care era să-mi curme firul vieţii. Ascuns în cucuruz, un chiabur a tras cîteva focuri de armă asupra mea. Am zăcut cîteva săptămîni pe-un pat de spital, dar n-am încetat o clipă să fiu mîndru că am contribuit la înfiinţarea primei gospodării agricole colective din regiune. Dar asta-i altă poveste. Cînd m-am făcut sănătos, Ana mă ia din nou cu dulceaţă : „Stai binişor, Traiane, ia-o mai uşurel. Nu mai eşti în anii de zburdare !" E adevărat, nu mai sînt în anii aceia de care pomenea Ana, de-aceea nici nu zburd. Le îndeplinesc pe toate cu temei, că, slavă Domnului, sînt încă atîtea de făcut. Poţi avea răgaz, cînd au mai rămas încă în umbră colţuri ale ţării ? Eu nu vreau să zic că tu n-ai dreptate, frate Gheorghiţă, urmă el punînd mîna pe mîna lui Dimineţ. Inima ta de muncitor a simţit cît se poate de bine toate aceste lucruri de care mi-ai vorbit. Bebei, e adevărat, face parte din altă lume, pe care noi o vom zdrobi. Între lumea noastră şi a lui e un război pe viaţă şi pe moarte. Dar în război victoria nu se obţine distrugînd un pluton de infanterie. E nevoie să sfarmi marile unităţi şi comandamente. Şi pas cu pas să-ţi organizezi victoria. Altfel nu se poate. Îi va veni rîndul şi lui Bebei şi nimic nu-l va putea scăpa ! Aşa să ştii. Dar pînă atunci...

— Iată aci pumnul meu. Porunceşte-i cînd să lovească.

Îi vîrî sub ochi un pumn enorm, puternic, legat zdravăn. Magori întinse mîna şi-i desfăcu degetele.

— Acum, însă, noi avem nevoie de mîna aceasta pentru altceva. În oraş aci se va construi o fabrică. Şantierul s-a şi pornit. Vino la şantier.

— Dar tu de unde ştii ?

— Iacă ştiu !

— Sau poate ai venit chiar pentru el ?

— Cam aşa ceva.

Gheorghe vru să mai zică ceva, dar interveni cu mare grabă nevasta :

— Tu n-auzi, omule, ce-ţi spune tovarăşul Magori ? Să te duci la şantier !

— Taci, tu !

— De ce-i tot comanzi într-una : taci, tu ! Lasă femeia să vorbească. Doar cu ea împărţim necazurile şi bucuriile.

— Mai mult necazurile ! bombăni Maria.

— Tu în ce calitate mă chemi ?

— Eu sînt directorul !

Gheorghe Dimineţ îşi pironi deodată privirea asupra lui şi-n ea unduia neîncrederea şi uimirea.

— I-auzi, frate ! Ai ajuns şi director. Bravo ţie. Atunci ar trebui să ne purtăm altfel, mai cu respect. Mario, n-auzi, tu ? pune repede o faţă de masă ! Tovarăşul director ne face cinstea !

Maria se ridică iute de pe scaun, luînd în serios gluma bărbatului ei. Magori protestă, folosind la fel calea glumei.

— Vedeţi-vă de treabă, dragii mei ; deocamdată sînt director peste un cîmp gol. Adineauri am început să bat nişte ţăruşi. Şi-acum sînt director peste un cîmp gol, fixat în ţăruşi ca să nu mi-l fure cineva ! Zău dacă nu, totu-i ca o glumă. Mă pomenii într-o zi că mă cheamă cei de la partid şi-mi spun aşa de-a dreptul : Uite ce, tovarăşe, ai să fii directorul fabricii din... Staţi uşurel, zic eu, sînt de-acolo din oraş şi n-am auzit niciodată să existe vreo fabrică. Nici măcar o făbricuţă mică şi prăpădită, dacă nu pun la socoteală „fabrica" de sifoane. „Dacă n-a fost, o să fie ! Şi tu ai să fii director !" Aşa că eu-s director acum şi vreau să te angajez pentru că am nevoie de un mecanic bun. Totul e cît se poate de simplu, pentru că

am înţeles din ce mi-ai spus că pînă acum nu eşti angajat nicăieri.

— Aşa, tovarăşe Magori, aşa ! Fă-ne binele ăsta c-o să-ţi ajute Dumnezeu !

Magori se pregăti de plecare, indicîndu-i lui Dimineţ unde să vină a doua zi pentru formele de angajare.

— Pînă atunci sper să am şi-un contabil !

— Da' pentru mine nu s-o fi găsind vreun locşor la şantier ? întrebă Maria Dimineţ, străduindu-se să dea o nuanţă hazlie glasului ei, care abia-i putea ascunde emoţia. Că m-am săturat de nazurile cucoanelor şi de rufele lor murdare. Poate bucătăreasă, ceva...

— Am să mă gîndesc şi la dumneata.

— Că ar fi bine, zău aşa ! Jana stă acasă şi vede de gospodărie. O ştii, nu ? E fata noastră. Că n-oi fi uitat-o ? Era ea mititică, da' acu-i mare şi vrednică.

— O aducem şi pe ea la şantier...

— Jana ! Unde eşti, Jana ? Jana !

Fata apăru sfioasă pe uşă, salutînd cu ochii plecaţi. Fusese prevenită de frate-său mai mic că cineva venise la ei în vizită. Dar nu ştia cine e.

— Uite, fată, a venit la noi tovarăşul Magori. E director la şantier. Ne angajează şi pe noi...

Jana tresări cînd auzi despre cine era vorba ; îşi pironi ochii întrebători asupra lui Magori, care tocmai îi strîngea mîna lui Dimineţ.

— Mamă, suflă ea, dîndu-se lîngă Maria. Nu-ţi aduci aminte ? Profesorul ! Întreba de Magori.

— Aşa e ! Auzi, tovarăşe Magori. Cineva, un profesor vă căuta adresa. Spunea că l-a cunoscut bine pe băiatul dumitale. El unde-i ?

— Petrică ? E student la Moscova. La Şcoala de literatură „Maxim Gorki". Vrea s-ajungă mare scriitor ! explică mîndru Magori.

— Să-i fie de bine ! exclamă Maria Dimineţ, care nu ştia ce-i aceea un „scriitor", în timp ce Jana îşi memora stăruitor adresa de care avea nevoie Balnojan.

* * *

Şantierul deveni în scurtă vreme o prezenţă vie în oraş ; în gară, la rampa de descărcare, răsăriseră două barăci, în care erau adăpostite tot felul de materiale sosite cu trenul. Pe cîmpul pustiu, nu departe de cele cîteva dealuri golaşe şi triste, se începură săpături de fundaţii. Lucrau cîţiva oameni din cartier angajaţi de Magori — printre care şi Dimineţ — iar unicul şi vechiul autobus hurducăia al naibii pe strada nepietruită. În primăvara aceea iarba nu mai îndrăzni să se depărteze de garduri ; se pitea cum putea, furişîndu-şi căpşoarele nu prea vesele, pudrate din belşug cu praf. Nici ţipenie de capră în uliţă ; fiecare o ţinea închisă cu grijă, alimentaţia lor începînd să fie o problemă serioasă. Leana Pleşa fusese solicitată să lase cîteva să pască în curtea ei. Neaşteptatul cîştig ce i se arătase o făcea să binecuvînteze în gînd autobusul care sforăia şi gîfîia prin hîrtoape. De cîte ori îl auzea ieşea afară şi-l pîndea pînă ce-l vedea bine. De altfel zeci de priviri aşteptau trecerea maşinii. Pe seară femeile ieşeau la porţi să vadă „cine mai trece", prilej de taifasuri şi de „ţară pusă la cale". Iar dacă autobusul întîrzia, Leana se neliniştea şi ieşea de cîte zececincisprezece ori la stradă să afle ce se întîmplase. Păvălucă stătea ca pe jar, neştiind ce să facă, să-şi părăsească postul sau nu. I se părea că ăsta nici nu-i un şantier adevărat. Îl zgîndăra, însă, faptul că se făceau mereu angajări. Aflase că oricine voia se putea duce la tovarăşul Lupiţa, responsabilul cu cadrele, care făcea formele de primire. Oamenii rămîneau pe şantier, simplu de tot, ca şi cînd ar fi fost un lucru de la sine înţeles.

Într-o miercuri după-amiază, îmbrăcat în hainele sale de duminică, Păvălucă se duse la şantier, plimbîndu-se cu mîinile în buzunare ca orice om fără griji. Oprindu-se pe marginea gropilor, el se uită îndelung

la munca săpătorilor. Privea aşa, ca-n plictis, cum se afundau lamele hîrleţelor în pămîntul moale şi untos, deşi începuse să-l furnice palmele ; ah ! ce s-ar mai fi aşezat şi el în rînd cu săpătorii ! Cineva însă chiar îl goni de-acolo. Era o fată în salopetă şi cu băsmăluţă roşie prinsă în părul auriu.

— Cară-te de-acolo, n-auzi ? Du-te la cinema dacă vrei să te distrezi.

Tînărul nici n-o luă în seamă. Privea în dreapta şi-n stînga parcă preocupat să găsească ceva. Unul dintre muncitori lăsă hîrleţul şi ieşi alene din groapă. Tînărul îşi lepădă pe dată haina şi puse mîna pe hîrleţ. Scuipîndu-şi în palme, ca la început de muncă straşnică, el chiui o dată voiniceşte.

— Haide, băăă ! Să v-arăt eu cum se lucra la Bumbeşti-Livezeni !

Săpa pe spetite. Fata de adineauri îi strigă ceva, dar Păvălucă Pleşa n-o auzi. Mai tîrziu se întoarse muncitorul cu hîrleţul.

— Ce ai tu cu mine ? întrebă el, cînd înţelese că flăcăul îi luase locul.

— Lasă-mă-n pace ! Nu vezi că am de lucru ?

— Eşti *volontari ?*

Păvălucă nu-i răspunse : lucra cu plăcere şi muşchii îi jucau sub piele de parcă se bucurau şi ei.

Muncitorul se aşeză atunci pe buza gropii şi-şi răsuci o ţigară. Fuma tacticos şi din cînd în cînd observa :

— Nu aşa de repede c-ai să oboseşti şi nici n-o să am vreme să-mi fumez ţigara. O să cazi lat, de-o să te cărăm afară pe braţe !

Sau :

— Poate că te-aştepţi să-ţi dau un chil de vin ? Ia-ţi gîndul, băiete. Nu-s băutor. Norma-i a mea, iar tu ai să rămîi cu buzele umflate !

Glumeau şi ceilalţi săpători.

— Te-ai boierit, Costache, dar-ar boala-n tine !

— Îţi pică din cer mană cerească.

Rîdeau înfundat, de parcă icneau asupra hîrleţelor. Unul, un lungan uscat, dar vînjos, strigă :

— Hai, tovarăşe, nu vrei să lucrezi şi cu hîrleţul meu ? E mai uşor ca al lui Costache !

— Taci tu, că al tău are coada mai lungă, observă cu necaz numitul Costache, răsucindu-şi o nouă ţigară.

Atunci se auzi glasul lui Magori, care nu ştia ce era cu acel bărbat ce sta pe marginea gropii şi fuma de parcă n-avea nici o grijă.

— Ce faci, tovarăşe ? Ai obosit ?

Costache se ridică iute în picioare, înecîndu-se cu fumul de la ţigară.

— Ce să obosesc, tovarăşe ? Lucrez cît zece.

— Cît zece care stau ? prinse Magori gluma din zbor, glumind la rîndu-i.

— Ba de loc. Cît zece care dau zor. Eu stau, dar hîrleţul sapă. Am să depăşesc şi norma. Mi-a picat plocon un *volontir*.

Traian Magori înţelegea acum ce se întîmplase. Îi impută muncitorului că şedea degeaba.

— Dar ce să fac ? mormăi acesta cam stînjenit.

Magori sări în groapă şi se apropie de „volontir". Flăcăul se încruntă la el.

— Să nu te legi de mine, tovarăşe Magori ! Pe unul ca el îl dau gata în doi timpi şi trei mişcări. Te dau şi pe dumneata de-o fi nevoie.

— Lasă, nu mă da gata chiar aşa de iute, fără să te oboseşti puţin, îi replică vesel Magori. De unde mă cunoşti ?

— Am copilărit cu Petre. Noi îi ziceam „gură de aur". Aşa că îl ştiu şi pe tată-său.

— Ia să-mi spui cum te cheamă ?

— Pavel Pleşa. Prietenii îmi spun Păvălucă. Acum e adevărat că nu mi-am făcut formele la birou, dar eu mă socotesc angajat din clipa asta... Am lucrat la Bumbeşti-Livezeni şi ştiu ce-i aceea un şantier.

— Apăi dacă-i aşa, strigă Magori, hai să vedem cine-i mai tare. Tovarăşe Costache, du-te şi adă de la magazie încă două hîrleţe.

— Doar n-o să-l pui pe *volontir* să lucreze cu două hîrleţe! replică acesta cu haz, luînd-o din loc apoi.

Atunci, se apropie de Păvălucă fata în salopetă, cu băsmăluţa ca o floare de mac prinsă în părul auriu, şi întinse simplu mîna:

— Sînt Iacobina Suba.

— Îmi pare bine!

Sub privirea lui, obrajii fetei se împurpurară. Şi-n ureşul muncii care urmă, din îndemnul şi exemplul lui Traian Magori, Iacobina Suba lucră tot timpul lîngă Păvălucă...

*

Într-o dimineaţă, prin oraş se răspîndi ca fulgerul o veste, care părea a nu fi de crezut: aseară, tîrziu, pe cînd se retrăgea din ultima tură, autobusul fusese atacat şi jefuit. Lucrurile se petrecuseră cu repeziciune şi brutalitate. Trei necunoscuţi îmbrăcaţi în salopete, cum purtau unii de la şantier, căniţi cu funingine pe faţă, opriseră autobusul stînd în faţa lui. Şoferul fusese lovit cu o rangă de fier şi nu se ştia dacă va scăpa cu viaţă. Taxatoarea asistase neputincioasă la jaf, fiind legată fedeleş. După ispravă, atacatorii fugiseră în direcţia şantierului. Pintea susţinea că e doar un zvon, dar cînd văzu că autobusul întoarce în mijlocul oraşului, pe vechiul loc, înţelese că la mijloc era şi-un dram de adevăr. Mai află că măsura de a reduce traseul autobusului la vechea rută gară-centru-gară fusese luată de sfatul popular al oraşului.

— De unde nu faci foc nu iese fum! zise Grigore Bebei, care se întîlnise pe scările fostei lui case cu avocatul.

— Uneori se mai face fum şi din nimic!

— O fi, o fi! Dar eu cred că tot ce se spune e adevărat. Se mai aud şi altele.

— Sînt numai zvonuri!

Avocatul se grăbi să se despartă de Bebei, dar acesta mai ţinu să-l roage să fie mai atent cu clădirea.

— Ştii dumneata! Pe la colţuri... Şi o crăpătură mică de azi se poate face mare. E păcat să se distrugă o asemenea casă!

Vlad Pintea zîmbi cu o ironie răutăcioasă şi urcă. Bebei plecă spre casă. Îşi freca mîinile şi-şi făcea tot felul de planuri. Zvonurile care zburau prin oraş ca fluturii îi plăceau. Unul era mai năstruşnic decît celălalt. Se zicea că un trecător fusese dezbrăcat pe un maidan, foarte aproape de centrul oraşului şi silit să se ducă acasă, fără nimic pe el. Autorii atacului: doi necunoscuţi în salopete, cum purtau cei de la şantier. Erau căniţi pe obraji cu funingine şi atacau cu cuţitaşe scurte, dar tăioase ca briciul. Dintr-o curte au fost furate toate găinile închise în coteţ. Nimeni nu auzise vreun zgomot. Se găsiseră urme de sînge, iar un vecin ar fi zărit în noaptea aceea dînd tîrcoale pe-acolo doi oameni îmbrăcaţi în salopete.

— Numai de la şantier puteau fi! îi povesti Bebei nevestei, care asculta îngrozită.

— Se aude şi de-un scandal la o cîrciumă particulară. Trei tineri în salopetă, pe care nimeni nu-i putea recunoaşte. Singurul care ar fi putut să ştie cine sînt, patronul localului, a fost înjunghiat cu un cuţitaş cu lama scurtă. Cei trei au jefuit totul. N-au mai rămas decît pereţii, tejgheaua şi mesele. Pînă şi becul l-au luat...

— Trebuie să veghem, Gore dragă! Să nu ne jefuiască şi pe noi!

Ica Pintea se scutura de groază cînd trecea pe stradă pe lîngă vreun muncitor în salopetă. Îl ocolea pe partea cealaltă şi seara, după ce încuia toate uşile şi controla dacă ferestrele sînt închise, se uita pe sub paturi

şi în dulapuri cu de-amănuntul. Vlad Pintea făcea haz pe socoteala ei.

— Şi tu nu mai rîde în prostie.

— Sînt informat din sursă sigură că toate astea-s poveşti !

— Ţi-au spus de la miliţie ?

— Te cred !

— Parcă ăia au vreun interes să-ţi spună ţie adevărul ! riposta Ica şi cotrobăia mai departe pe sub paturi.

Rămăsese înmărmurită de groază şi de oroare cînd văzuse o fată în salopetă. Îi povestea Luciei Mocanu, într-o stare de nervi extraordinară :

— Închipuie-ţi ce oroare ! O fată în salopetă ! O şi vedeam cu cuţitaşul în mînă, amenin ţîndu-mă. Şi femeile sînt mai crude decît bărbaţii. Dacă n-aş fi fugit, cred că picam jos leşinată !...

Cînd se miră, Lucia Mocanu îşi rotunjeşte ochii şi buzele, scoţînd un „oooo“ prelung. Atunci faţa-i buhăită de femeie trecută pare mai respingătoare. De la Ica se duse la altă cucoană, căreia îi povesti ce-a păţit nevasta lui Pintea cu o fată în salopetă.

— Ţi se pare de necrezut că se-ntîmplă asemenea lucruri astăzi, încheie ea.

La urechile Nataliţei ajunse peste cîteva zile următoarea poveste : o doamnă din lumea bună fusese atacată cu cuţitaşele de trei fete în salopetă. În plină zi o dezbrăcaseră şi o lăsaseră aşa pe-o stradă depărtată de casa ei.

— Şi ce-a făcut, sărmana ? întrebă curioasă coana Nataliţa.

— Ce putea să facă ? A bătut la prima poartă. S-a iscat scandal, şi-au dus-o la spitalul de nebuni.

— Abia a putut-o scoate bărbatu-său de acolo şi acum vrea să dea divorţ, pentru că nu crede deloc povestea cu fetele în salopetă, îi relata ea cu de-amănuntul lui Bebei cele auzite. Apoi adăugă, scuturîn-

du-se înspăimîntată : N-o să mai am curaj să merg pe stradă !

Bebei se încruntă la ea :

— Vezi-ţi de treabă. Astea-s baliverne. Cine le-ar putea crede ? Scoateţi-le din cap. Aici se ascunde altceva.

— Ce ?

— Nu trebuie să le ştii tu pe toate ! Femeile au gura de petice !

— Va să zică, tot e ceva.

— O fi, dar nu-i de nasul tău. Tu vezi-ţi de treburile tale !

*

Grigore Bebei se sculase cu noaptea-n cap, pregătindu-se de plecare ; era într-o formă excelentă. Fluieră tot timpul cît se spălă la fîntîna din curte, admirîndu-şi muşchii braţelor, care-i jucau ca şi cum ar fi fost vii şi ar fi trăit o viaţă aparte de restul corpului. Ochii îi ardeau ca-ntr-o febră nerăbdătoare şi nu mai semănau deloc cu aceia obişnuiţi, care au o uitătură iute şi schimbătoare.

— Şi pe cînd te-ntorci ? se interesă Nataliţa.

El rîse ; cînd rîde parcă behăie : He-he-he !

— Ţi-o fi frică !

— Dacă află cineva că sînt singură... Păţim şi noi cine ştie ce.

— Vezi-ţi de treabă ! Nu te mai prosti atîta !

Bărbatul plecă ; mergea pe stradă grăbit, gustînd cu plăcere aerul tare, care-l înviora. Întunericul stăruia în umbre străvezii, vinete. Ca să scurteze drumul spre gară, care clipea obosită din toate luminile, voi să treacă pe lîngă rampa de descărcare. Dar abia făcu cîţiva paşi şi-n cale-i apăru o mogîldeaţă.

— Nu pe-aici, şefule ! Nu-i voie !

— Şi de ce nu-i voie ?

— Prea vrei să le ştii pe toate !

— Aha, eşti de la şantier.

O apucă pe drumul obişnuit, mormăind înjurături la adresa şantierului şi-a vigilenţei, şi-a tuturor „porcăriilor" care-i încurcau drumul.

După ce-şi luă biletul, aşteptă pe peron trenul cu care urma să plece în una din deplasările pe teren, aşa cum îi cerea serviciul. Se trăsese ceva mai încolo de forfota călătorilor şi-şi aprinsese o ţigară.

Un om se apropie de el, cerînd cu vocea înăbuşită foc :

— Îmi dai voie, tovarăşe ?

Bebei îi întinse ţigara cu jarul ei mic, licărind ca un licurici. Omul aprinse, dar nu plecă, aşa cum ar fi fost de aşteptat. Trase cu sete un fum, îl risipi pe gură şi pe nări în bătaia vîntului şi-apoi i se adresă din nou lui Bebei, cu un rîs gîlgîit din gîtlej :

— Ce-i cu tine, coane Bebei, ţi-ai vopsit pielea în roşu ?

— Dar tu cine eşti ? Cum vorbeşti cu mine ?

— Ia te uită cum mă ia ! Te pomeneşti că nu mă recunoşti.

Omul îşi vîrî chipul aproape în nasul lui. Ochii îi licăreau ghiduşi.

— Ei, acum mă recunoşti ? Mă ştii cine sînt ?

Grigore Bebei era să se dea un pas îndărăt, ca-n faţa unei arătări, dar omul îl reţinu trăgîndu-l de pulpana hainei.

— C-ce, ce faci ? Grigore Bebei se bîlbîia. Cum de-ai ajuns iar pe-aici ?

— Pe calea aerului, şefule ! M-am săturat să tot stau prin străini. Am venit la ai mei. Ce zici de mine ?

Îşi umflă pieptul sub scurta de piele uzată pe care o purta.

— Dar unde eşti ?... Ce faci ?... Cu ce te ocupi ?

— Normator într-un fel de uzină. Ţi-oi spune eu ce fel de uzină. Şi am nevoie de-un om.

— Pentru ce ? întrebă mecanic Bebei.

— Să mă adăpostească la caz de nevoie. Să-mi facă două-trei legături sigure...

Îi simţea duhoarea gurii în obraji. În obrajii palizi din care fugise pînă şi cea din urmă picătură de sînge.

— Aşadar, tu... tu...

Nu îndrăznea să rostească acel cuvînt.

— Da, da, eu... Am fost trimis în ţară... o grupă de rezistenţi. Ceva clasa-ntîi. Ce, nu-ţi place ideea? Îmbătrîneşti, Bebei, sau te-ai dat cu comuniştii...

— Nu. Nici una, nici alta. Gura scotea cuvintele fără ca Bebei să-şi dea seama. De ce să-mbătrînesc... Da' lasă-mă, omule, măcar să răsuflu puţin...

Şi-n timp ce pufăiau din ţigări, spionîndu-se pe sub sprîncene, Grigore Bebei îşi aducea aminte de legionarul Gavrilă Ursu. Lucraseră mînă-n mînă cînd a fost cu C.N.R.-ul. Grigore Bebei îşi amintea foarte bine şi ar fi fost bucuros să nu-l mai întîlnească niciodată pe Ursu. Şi-acum, iată-l în faţa sa. Şi încă îi cerea, ce? Nici mai mult nici mai puţin decît să se vîre într-o organizaţie subversivă. Îl trecură sudori reci. Era o nebunie! Şi Grigore Bebei mai avea atîta minte în cap să nu facă nebunii!

Celălalt parcă-i ghici gîndurile.

— Zici că ţi-ai făcut făbricuţa aia? Maşini ţi-am dat, slavă Domnului! Deştept să fi fost să le pui la loc sigur pînă se liniştesc lucrurile...

— Nu le mai am. Le-am predat! zise ferm Bebei.

— Aşa!? Le-ai predat? Mare prostie ai făcut. O să vină vremea să ai nevoie de ele. Tot pentru o făbricuţă. Să nu crezi c-o să-ţi dea cineva un vîrf de ac dac-ai ţinut cu comuniştii.

— Veniţi voi numai încoa şi stăm de vorbă după aceea! zise puţin batjocoritor Bebei.

Îşi revenise şi stabilise că trebuie să scape de acest om periculos.

— Adică aşa! Ţii minte ce ţi-am spus la început? Am nevoie de tine. Ca om de legătură...

— Nu.

— Nici un pericol. Aduc numai nişte aparate mai delicate...

— Nici prin gînd nu-mi trece !

— Atunci n-aduc nimic. Dar fă-mi legătura cu altcineva. Dă-mi numele cuiva pe care să mă pot bizui. Am neapărat nevoie.

— Nu-ţi dau nimic. Nu-ţi fac nimic. Nu-ţi răci gura degeaba. Nu vreau să dau de dracu şi să putrezesc cine ştie pe unde, de dragu' cui ? Al tău ? sau al americanilor tăi ? Să fim serioşi ! Atîta minte am eu în cap.

— Ai cît o gîscă. Începe războiul şi-ai să vezi !

— N-am să văd nimic. Eu sînt un om cinstit. Am copii mărişori. Lupt să-i cresc. Cum pot. Îmi cîştig existenţa cinstit. N-am nevoie de tine şi de ai tăi.

— Poate că nu-ţi cunoaşte nimeni autobiografia.

— Ba mi-o ştie toată lumea. Că n-am fugit nicăieri de aici din oraş. Îmi putea pune mîna-n gît oricine. Dar eu am mărturisit cinstit şi m-au lăsat să trăiesc cum îmi place. Ce să le mai cer ? Ce să mai pretind ? Mă mulţumesc şi aşa...

— Nu te mai recunosc, Grigore Bebei.

— E mai bine nici să nu mă mai cunoşti

— Mă, am să te strîng de gît !

— N-ai decît... Numai să poţi !

Grigore Bebei se depărtă precaut de Ursu. Îl ştia ce poate. Iar acum, venit cine ştie cum în ţară, era mai periculos ca oricînd. Se încordă gata să riposteze la un atac.

— Şi chiar dacă ai încerca, te-ai demasca. N-ai interesul ăsta.

— Hai să ne-nţelegem, ce dracu' !

— Nici prin minte nu-mi trece !

— Mă !

— Nu mă ameninţa că eu nu te-am ameninţat încă. Uite, la doi paşi e miliţia. Numai să strig şi gata, te-ai dus pe copcă.

— Mă, tu eşti nebun ? Taci, auzi tu ?

— Tac. Da' lasă-mă-n pace. Nu m-ai văzut, nu te-am văzut. Eu sînt om cinstit şi nu vreau să am de-a face cu nimeni şi cu nimic. Eu vreau să-mi hrănesc familia şi să-mi cresc copiii mari. Ai auzit, mă ? Cară-te cît mai repede şi lasă-mă-n pace !

Omul îşi apropie iar faţa de obrazul lui Bebei ; îi suflă în ochi :

— Te las... dar să ştii că la fiecare zi de început şi mijloc de lună mă poţi întîlni aici, în gară, pe peron. Dimineaţa sau seara. Dar să nu încerci să mă torni la miliţia aia a voastră, că în acelaşi ceas îţi sare-n aer casa cu copiii şi nevasta. Ai înţeles ?

Ursu se depărtă repede. Bebei îl mai auzi zicînd către un tînăr îmbrăcat în salopetă :

— Haide, haiducule !

Ambii pieriră în aglomeraţie. Bebei era leoarcă de sudoare şi tremura din tot corpul, ca varga...

*

Florincaş fu anunţat telefonic că „operativul" aştepta la poartă. Coborî îndată, îndesîndu-şi din mers şapca de postav pe cap. „Operativul" stătea lîngă trotuar, cu motorul în funcţiune, bîzîind ca un roi de bondari şi nu era altceva decît un „GAZ", care semăna cu o barcă fără vîrf. Nici nu se aşeză bine pe bancheta din faţă, de lîngă şofer, că maşina se şi smuci din loc, luîndu-şi vînt. „Operativul" gonea pe străzile oraşului, călcînd distanţele cu roţile lui mici şi simpatice. Şoferul lua cu îndrăzneală virajele, fără să încetinească viteza.

— N-o să avem surprize pe drum ? întrebă Florincaş, bine dispus.

— Din partea „operativului" nici o grijă ! E pus la punct ca un ginere.

Florincaş pleca în raion, dar ceru şoferului să treacă şi pe la şantier. Şoferul zîmbi, gîndindu-se că nicio-

dată nu făcea secretarul un drum, fără să nu dea şi pe-acolo o raită.

De cîteva zile şantierul căpătase un contur nou. Într-o dimineaţă au duduit greoi pe străzile oraşului cîteva camioane de mare capacitate ale trustului regional de construcţii, aducînd materiale şi muncitori. Primii veniţi pe şantier au fost dulgherii de sub conducerea meşterului Gross Alexandru. Ca din pămînt răsărise scheletul unei barăci. Camioanele au continuat să care materiale din gară, devenită şi ea un pui de şantier. În cîteva zile roţile uriaşe de cauciuc îşi săpaseră drum nou de la ultimele case ale oraşului pînă la închipuirea de poartă triumfală, ridicată de o echipă de dulgheri şi pe frontispiciul căreia era agăţată o scîndură lungă, scrisă cu vopsea roşie: „Trăiască Partidul Muncitoresc Romîn".

„Operativul" frînă brusc în faţa acelei porţi. Jumătate din pereţii uneia din barăci erau de pe-acum îmbrăcaţi în scînduri galbene de brad. Baraca strălucea în soare. Florincaş îl căuta pe Magori. I se răspunse că e „sus".

— Dar ce caută el acolo?

Punîndu-şi palma straşină la ochi, primul-secretar se uită spre acoperiş. În acea clipă izbucni flacăra vie a unui drapel roşu. Lîngă port-drapelul de lemn recunoscu statura dreaptă a lui Magori, proiectată pe cer ca o statuie. Iar peste cîteva minute Magori apăru lîngă Florincaş, care încă mai privea zbaterea vie a steagului.

— Acum se cheamă c-am început! rosti Magori, cu răsuflarea cam repezită din pricina efortului făcut. Te-am văzut de sus şi m-am grăbit să vin.

— Care-i situaţia? se interesă primul-secretar.

— Pregătim atacul! glumi Magori. Baraca ne trebuie ca aerul şi ca apa. Trebuie să instalăm birourile în cel mai scurt timp. Trebuie să dăm zor să începem şi a doua baracă pentru dormitoare. Muncitorii care ne-au

şi venit sînt nevoiţi să stea pe unde-apucă. Trustul ne-a promis specialiştii pe curînd.

— Ai grijă de oameni, Magori.

Magori rîse înveselit.

— Am grijă de ei ca de ochii din cap. Nu-i vorbă, am noroc şi cu meşterul dulgher, tovarăşul Gross. Echipele lui lucrează în draci. Barăcile se înalţă fulger.

— Să-ţi trăiască echipa-fulger a dulgherilor. Dar să te gîndeşti că oricît ar fi ei de draci, nu vor putea face faţă la sarcini. Pune-l pe Gross să-i califice pe cei mai buni oameni ai lui. O să puteţi ataca mai larg lucrările.

Magori vorbi şi despre un şofer.

— Am pe unul, Gică Turculeţ, din Bucureşti. Nu ştiu cînd se odihneşte. E primul la treabă. Şi maşina îi funcţionează totdeauna ca ceasul. Alţii se mai plîng. El niciodată. Vreau să fac acum un fel de serviciu de întreţinere a camioanelor. Am un mecanic bun.

— Gică Turculeţ e membru de partid ?

— Nu. Utemist. M-am şi gîndit la el pentru organizaţia de tineret.

— N-o mai tărăgăna atîta. Am mai vorbit despre ea. Organizaţia, calificarea şi dormitoarele se leagă între ele. Cred c-ai auzit cîte se vorbesc despre şantier şi oamenii lui.

— Ştii bine că numai jefuirea autobusului e adevărată. Restul sînt prostii. Şi Sfatul a dat apă la moară palavragiilor, cînd a luat măsura de a scurta traseul. Ar trebui vorbit cu cei de-acolo şi altfel. Dacă păstrează măsura, fac jocul celor ce urăsc şantierul.

— S-a vorbit cu ei. De mîine se reiau cursele normal. Am mai stabilit să pietruiască strada.

— Foarte bine !

— Stai, nu te grăbi. Şantierul trebuie să ajute în ambele direcţii. Întîi prin disciplină. Şantierul trebuie să-şi ţină oamenii uite-aşa !

Florincaş încleştă pumnul, iar Magori clătină din cap.

— Cîtă vreme n-avem barăcile gata... Oamenii sînt prea risipiţi !

— Ei, vezi cum se leagă una de alta ? Tocmai asta spuneam şi eu !

— Am să vorbesc cu Gross pentru calificare. Şi numaidecît cu Gică Turculeţ.

— Atunci ne-am înţeles ! Şi-acum eu te las, spuse Florincaş. Plec în raion. Am să mai trec pe aici !

— N-ai să mai recunoşti locurile, ascultă ce-ţi spun. Şi, nu cumva treceţi pe la gară ? Am şi pe-acolo nişte răzleţi şi-aş vrea să văd ce mai fac.

Se apropiaseră de maşină, al cărei motor începu pe dată să zumzăie. Şoferul, care auzise întrebarea, răspunse în locul secretarului.

— Trecem, tovarăşe Magori, că altfel nu se poate !

— Atunci mă luaţi şi pe mine, nu-i aşa ?

În zece minute au fost la gară. La rampa de descărcare era forfotă.

— Aici nu mai cobor, hotărî Florincaş. Te las.

Magori îşi luă rămas bun în grabă. Observă că nişte piese de maşini, sosite încă de ieri, nu erau acoperite cu prelate, aşa cum se hotărîse. Florincaş îl mai zări printre lăzi, căutîndu-şi oamenii. Îşi zise că Magori a devenit ochiul treaz al şantierului. Îi plăcu formula şi şi-o repetă de cîteva ori în minte : *„Ochiul treaz al şantierului"*...

Magori dădu el însuşi o mînă de ajutor pentru întinderea şi fixarea prelatelor. După aceea, ceva mai la o parte, se informă de la bărbatul care răspundea de descărcări, de felul cum mergea munca. Mergea bine, dar...

— Sînt unii cam lasă-mă să te las, uneori îmi vine să-i iau în pumni. Dac-aş avea eu douăzeci de braţe, le-aş face pe toate.

— Dar ai exact atîtea braţe. N-ai decît să le foloseşti ca şi cînd ar face parte din propriul dumitale trup.

— Uşor de zis, greu de făcut. Dacă m-aş putea înţelege cu ei...

Lui Magori nu-i plăcea nici felul de a gîndi al acestui responsabil, dar nici indisciplina pe care o bănuia. Se interesă dacă era un asemenea „caz" şi apoi se apropie de cel indicat. Avea în faţă un tînăr solid, cu nasul proeminent pe părţile căruia jucau doi ochi şireţi şi zîmbitori.

— Ai venit la mine cu iordanele, tovarăşe? La mine nu se-nghite. Eu nu-s papă-lapte ca ăla de l-aţi pus şef peste noi.

— Dar ce-ai cu el?

— N-am nimic. El are ce are cu organizarea. Noi facem una, el ne-mpinge la alta. De ce nu ne lasă să ne vedem de treabă cu de-a rîndul, cu socoteală? Ehei, dac-aş fi eu şef aici...

— Ai vrea să fii şef?

Magori îl iscodi cu privirea. Ce se ascundea dincolo de ochii lui şireţi? Şi cum celălalt îi răspunse la întrebare că pe el nimeni n-o să-l pună şef, pentru că nu are „sfinţi", reluă sever:

— Disciplina aşa cere: să te supui întîi şi după aia să-ţi spui părerea, ca să se-mbunătăţească munca. Altfel îi anarhie. Chiar şi atunci cînd toţi or să devină „şefi", cu sau fără „sfinţi"...

— Vezi că m-ai luat cu iordanele? Dacă-ţi spun care-i adevărul, mă iei că-i anarhie. Iacă, mai bine tac...

Îi întoarse spatele şi se duse după treburi. Cîţiva vlăjgani, care trăseseră cu urechea, îşi făcură cu ochiul şi se luară după celălalt.

— Cum îl cheamă? întrebă el pe responsabil.

— Petre Mantu. Îşi zice „Haiducul". Cică a fost un haiduc cu acelaşi nume.

Magori reţinu numele. De ce şi-o fi zicînd „haiduc"? Şi ce fel de haiduc era? Ar fi vrut să ajungă şef... Ar putea să-l încerce, deşi nu-i inspira nici un fel de încredere. Poţi să dai unui om dubios o muncă de

răspundere? Întrebarea îi stărui în minte în timp ce se întorcea spre oraş. Simţea un fel de apăsare neliniştitoare. Avea impresia că cineva din umbră i se opunea; era destul să se gîndească la toate zvonurile care umblau prin oraş. Erau stupide! Şi mai prost era că ele existau, că găseau naivi să le creadă şi să-i considere pe toţi cei care aparţineau într-un fel sau altul şantierului, derbedei cu cuţitul în buzunar, gata să săvîrşească vreo crimă sau cine ştie ce altă monstruozitate. Auzise, dat ca sigur, zvonul după care trei tineri în salopetă răpiseră un copil, îl tăiaseră şi vînduseră carnea zicînd că-i de viţel. Se interesase la miliţie dacă s-au primit reclamaţii în legătură cu dispariţia vreunui copil şi aflase că aşa ceva nu exista. Stăruise. Se făcuseră cercetări. Fără rezultat. În afară de atacul autobusului, de cîteva scandaluri la cîrciumă precum şi cîteva huliganisme prin parc, nu se întîmplase nimic. Zvonurile astea nu se iscau din senin; ele izvorau de undeva, alimentate în permanenţă. Dar de cine anume? Erau ele pornite de la oamenii şantierului, sau de aiurea?

Acestea erau gîndurile care-l frămîntau pe Magori în timp ce se apropia de micul birou instalat în fostul magazin de mărunţişuri sau fostă tutungerie. Totul era aşa de strîmt şi parcă îndepărtat de şantier! Abia aştepta să se mute în baracă. Şi mai hotărî ca în scurtă vreme să se construiască barăcile-dormitor, cantină şi club. Şi de asemenea hotărî să desfiinţeze cît mai repede brigada din gară, pe care n-o putea controla şi îndruma aşa cum s-ar fi cuvenit

*

Grigore Bebei se întoarse în acele zile din deplasarea sa pe teren într-o agitaţie pe care cu greu şi-o putea ascunde. Începea să-l chinuie tot mai mult amintirea lui Ursu; atacul autobusului şi zvonurile care pluteau ameninţător demonstrau limpede că acesta cu banda

lui de „haiduci" intrase în acţiune! Poate că ar fi fost mai bine dacă accepta să ia totuşi legătură cu el. Mai ales acum, cînd eşecul suferit îl obseda. A suta oară evoca întîmplările absurde ale acelei nopţi care lui i se păreau de coşmar...

...Trenul gonea în noapte, trepidînd peste liniile fără de sfîrşit. În vagoane, călătorii dormeau greu, somn chinuit, dar adînc. Rar de tot se mişca vreunul pe coridoarele strîmte, mirosind a fum de cărbune.

De pe scara unui vagon, Grigore Bebei pîndea.

Îl biciuia în obraji curentul de aer rece, care se zbătea de-a lungul vagoanelor ca un trup uriaş de reptilă nevăzută — el însă nu se clintea.

Pîndea cu ochii înşurubaţi în întunericul subţiat uşor de lumina albă şi neclintită a lunii şi a stelelor. Cu pumnul stîng încleştat pe bara de fier!

Pîndea cu urechea, înregistrînd fiecare nuanţă ivită în zgomotul viforos al trenului de mare viteză. Nici nu trecuse un minut de cînd ieşise pe scară şi totul se petrecea întocmai după socoteala ştiută. Se trase prudent în umbră. Ventilele Westinghouse oftaseră uşor, silind roţile de oţel să se zbată dintr-o dată în chingile frînelor: se zbăteau cu mînie, într-un vuiet prelung, adînc, scrîşnit...

Grigore Bebei aştepta cotitura: aci trenul îşi va încetini viteza. Apoi urma podul. Locomotiva trebuia să şuiere din clipă-n clipă. Cunoştea fiecare amănunt al drumului şi fiecare amănunt al locurilor pe care trenul le străbătea.

Deşi totul decurgea uluitor de repede, Bebei urmărea fiecare fază de parcurs cu luare-aminte, atent să nu fi intervenit nici o schimbare. Ar fi trebuit să prindă de veste numaidecît. Cu toate simţurile, pîndea. Mecanicul locomotivei nici nu-şi putea da seama cît de cu luare-aminte e supravegheat şi de la ce distanţă. Trăgînd de mînerul sirenei, şuierul prelung se înălţă ca o chemare în noapte, risipindu-se în largul cîmpiei

ca un vîjîit de bici cu mai multe curele, pentru ca să se piardă apoi undeva, în depărtare...

Grigore Bebei se ghemuise, adunîndu-se în sine. Acum e nevoie de precizie şi repeziciune. Pumnul cu care strînge ranga de fier e una cu metalul negru de funingine. Locomotiva a pătruns cu vagoanele după ea în ţesătura metalică a podului, care vibrează profund ca un violoncel. Grigore Bebei auzea. Auzea şi înţelegea că s-a apropiat clipa. Clipa lui. S-a destins ca un arc, întinzînd braţul liber în lături, mult — cît mai mult posibil. La capăt mîna i se prelungea cu o gheară de oţel... Ca o pasăre de pradă, care se repezea cu ghearele desfăcute la atac...

Grigore Bebei ar fi vrut să urle fioros. Urlet de victorie, aşa cum i se întîmpla întotdeauna în asemenea ocazii. Ochii îi erau reci. Abia şi-a putut potoli urletul care-l sufoca. Inima-i îngheţă. Ura sălbatecă îi ardea cu o flacără rece întregul trup. Pentru el clipele nu se scurgeau cu repeziciune, ci încet, ca trase alene dintr-un caier încîlcit. Le trăia intens pe fiecare în parte, căci aceasta era viaţa lui adevărată, aici simţea şi el că trăieşte o mare fericire...

Trenul aleargă. Din umbra scării gheara stă avîntată după pradă. Dar...

...Dar pentru prima dată prada i-a scăpat din ghearele ascuţite, neiertătoare. Era prea departe. Simplu de tot ; n-a putut-o ajunge. S-a auzit un strigăt ? Grigore Bebei gemu. Slăbiciune de-o frîntură de clipă... Dintr-un salt fu dincolo de uşă, în coridorul strîmt, care-l întîmpină cu mirosul lui greu de funingine. Trenul ieşise de pe pod, avîntîndu-se furtunos înainte. Roţile de oţel nu se mai zbăteau în chingile nemiloase ale frînelor. Sirena sunase încă o dată şi chiotul vagoanelor, care străbat distanţele, se auzise ca un ţipăt victorios. Dar nu era victoria lui...

Grigore Bebei se prăvălise pe locul lui, simulînd un somn greu, încremenit în nemişcare. Dar mintea i se frămînta spre a înţelege... Greu de tot îşi putuse da

seama ce s-a întîmplat. Abia dimineaţa, cînd a văzut că santinelele de la toate podurile nu mai stăteau chiar lîngă linia ferată, ci pe o platformă la cîţiva metri depărtare, a înţeles cît era de simplu totul... De-atunci îşi tot mesteca mînia între măsele ca şi cum ar fi avut de înghiţit bolovani de cremene. „Şi cît de simplu s-au apărat!" nu-i mai ieşea din minte. Santinelele de la poduri nu vor mai fi o pradă pentru el. O pradă atît de uşoară ca pînă atunci. Grigore Bebei nu mai avea nici o putere asupra lor. Gheara lui de oţel, cu care avertiza necontenit că există pe lume şi el şi că luptă la mare adîncime — această gheară nu mai era bună la nimic. Ura lui sălbatecă — atît de sălbatecă încît se ferise de complici slabi de înger — arsese ca o flacără singuratică într-o văgăună ascunsă. Grigore Bebei pîndea singur, ascuns sub falduri groase, întunecate şi nu voia să fie prins. Trăgea cu gheara de oţel sub roţile trenurilor santinelele care păzeau podurile. Striga triumfător în sinea lui: „Ca să se ştie că sînt şi din aceia care nu-i iubesc pe comunişti şi aşteaptă să treacă la revanşă, să-i înfrîngă, să le pună iar genunchiul pe grumaz!"

Dar acum îşi mesteca mînia ca pe nişte pietre grele, gata să-i sfărîme colţii. Îl scotea din sărite şi-l înnebunea aproape simplitatea ideii. Un fleac, o jucărie în fond, dar acest nimic îl paralizase pur şi simplu. Şi el — naivul! — îşi închipuise cum turbau organele de pază şi cum îl căutau de febril, cine ştie pe unde. Pe-atunci era conştient de forţa lui. Nu era uşor să lupţi împotriva lui Bebei, atît de bine ascuns, înconjurat de cea mai desăvîrşită taină. Nimeni nu-l putea trăda, pentru că nimeni nu-i cunoştea acţiunea. Era o acţiune a lui proprie — subterană, dar cu atît mai crîncenă...

Şi iată-l dezarmat pe neaşteptate, desfiinţat. Simplu de tot. Dintr-o trăsătură de condei. Îl năpădea o durere aproape fizică, cugetînd la aceste lucruri. Ar fi fost în stare să se bată cu pumnii în piept: „Mai bine m-aţi

fi descoperit ! Cel puţin v-aş fi putut zvîrli în obraz toată ura care îmi arde fiinţa întreagă !"

Ba nu ! Grigore Bebei nu se va da bătut ! Va continua lupta, trăgîndu-se încă mai la fund. Se va feri de complici şi de oameni slabi, care pot vorbi cu uşurinţă. El va rămîne mai departe singur. Totdeauna singur. Şi cu cît va fi mai singur, cu atît va putea lovi mai adînc şi va putea fi mai greu de descoperit.

Era nevoie de un nou soi de acţiune. Ce-ar fi dacă ar sprijini, din umbră, fireşte, campania de zvonuri, lansată şi susţinută desigur de Ursu şi ai lui ? Ideea i se păru bună şi promise să reflecteze şi să prindă în orice caz un moment potrivit...

*
* *

Tînărul sublocotenent nu-şi mai găsea locul de nerăbdare. Aseară, la plecarea trenului, avusese chef de vorbă şi se apucase să-i informeze pe cei din compartiment că se duce să-şi vadă familia. „După aceea, la datorie !" explicase el vesel.

Acum, dimineaţa, tăcea mahmur. Se bucura în sine, ascultînd vuietul pe care-l făceau roţile de fier, călcînd nesfîrşita cale de oţel. Sărea de la locul lui, cînd i se părea că acest vuiet, ca un cîntec neîntrerupt, de drum lung, începea să pălească. Privea pe geam, de parcă ar fi vrut să se adreseze zărilor. „Acum iar ne oprim ?" Nerăbdarea îl frămînta la nesfîrşit între degetele ei nemiloase, întocmai ca degetele mamei cînd spală rufe. Se gîndi cu duioşie la ea, la copilăria lui, ceea ce-i mări nerăbdarea, făcîndu-l să socotească această ultimă oră de călătorie drept cea mai grea. Ieşea des pe coridor şi se plimba de la un capăt la altul, oprindu-se la uşa din urmă, prin al cărei geam se vedea o privelişte largă, minunată, care se tot trăgea îndărăt de parcă fugea de cineva.

Soarele trandafiriu al primăverii îi scălda obrajii, făcîndu-l să închidă ochii cu plăcere. Pleoapele i se luminau roşii în faţă, ca două aripi de fluturi. Deschizînd ochii urmărea liniile lucii care se întindeau la nesfîrşit. Îl încînta fuga traverselor, care scăpau cu o iuţeală ameţitoare de sub ultimele roţi, părînd astfel o nesfîrşită panglică de fermoar care încheia strîns şi ermetic haina uriaşă a pămîntului.

— Ajungem în cincisprezece minute ! îl asigură însoţitorul de vagon pe nerăbdătorul sublocotenent, care era cît pe-aci să chiuie de bucurie.

Îşi făcu pregătirile cu mult înainte ca trenul să oprească în gară şi pe urmă coborî în goană şi din cîţiva paşi străbătu peronul. Voia să pună mîna neapărat pe singurul taxi din oraş. Avea de gînd să se ducă acasă cu maşina, pentru ca efectul să fie mai straşnic. Şi nici nu va permite şoferului să ia mai mulţi călători o dată cu el. Voia să fie singur !

Ajungînd în dosul gării o luă la fugă. Singurul taxi al oraşului îşi aştepta clienţii. De obicei, proprietarul maşinii — care era şi şofer — lua atîţia călători cîţi încăpeau înăuntru, dar sublocotenentul sări în maşină, zorindu-l :

— Nu mai luăm pe nimeni. Fă cum ţi-am spus.

— Dacă plăteşti toate locurile, mormăi supărat şoferul-proprietar.

— Plătesc, numai dă-i drumul. Haide odată, că mai vin şi alţii !

Veneau în graba mare şi alţi călători. Maşina se smuci din loc. Unii, mai tineri, alergară pînă lîngă portieră.

— Ia-ne şi pe noi ! Hei, ce porcărie ! Dar asta ce-o mai fi ? strigară ei, văzînd că maşina nu avea de gînd să oprească.

Ridicînd din umeri, şoferul apăsă pe accelerator.

— Mă întorc îndată ! le strigă el.

Sublocotenentul se întinse comod pe pernele automobilului. Iată, aşa se întoarce el în oraşul natal !

Urmărind prin geamuri priveliştile cunoscute, care se succedau în goană — căci şoferul se grăbea să se întoarcă pentru o nouă cursă — el trăgea cu coada ochiului şi la strălucirea steluţei de pe umăr...

Uite-aşa se întoarce el acasă !

★

Maria Dimineţ călca pe stradă mărunt şi iute ca şi cum ar fi vrut să apese cît mai puţin pe tălpile rupte ale pantofilor vechi şi-atît de scîlciaţi, încît nu mai aveau nici o formă. Înfăşurată într-o broboadă mare, cenuşie, cu cîrpituri pe alocuri, ea începea să simtă căldura soarelui de dimineaţă, care-i lumina obrajii crestaţi ca o coajă de copac. Arăta mai vîrstnică decît era în realitate şi mai tristă chiar, deşi inima îi tresălta de mulţumire. Ochii mărunţi, ca două cireşe negre, afundaţi în orbite, îi trădau vigoarea trupului obişnuit cu munca din zori pînă-n noapte. Ochişorii aceştia mai radiau o mare dragoste de viaţă, dîrzenia cu care ştiuse să înfrunte greutăţile de fiecare zi şi încă ceva, nou, un simţămînt de plinătate sufletească, foarte aproape de fericire.

Mergînd pe drum spre casă, ea se adîncise în tot felul de socoteli, care erau cu totul altele decît acum o lună şi chiar acum o săptămînă. În sfîrşit Magori îi trimisese vorbă să se prezinte la serviciu : baraca pentru cantină fusese terminată. De aci încolo începea o muncă nouă ! Se vor înlesni mai mult de-acuma ; cîştiga şi bărbatul, iar ea va putea să crească nu numai un porc, ci şi doi sau trei, să aibă şi de vînzare — că doar de la cantină rămîneau destule resturi ! Scăpa astfel de chinul spălatului pe la cucoanele mofturoase, dintre care unele nici nu-i plăteau la timp. Şi-n dimineaţa aceea tocmai făcuse ultima colindă pe la locurile ştiute. De data aceasta nu ca să mai ia rufe murdare, ci ca să le spună la cucoane, fără multe fasoane :

„Să vă căutaţi altă femeie, că de-acuma eu n-oi mai veni !"

— Ce-i cu dumneata, Mario ? Ţi-a picat vreo moştenire ? o întrebase în batjocură coana Ica.

— Nu, că aşa ceva nu cade pe capul unui om sărac. Banul la ban trage. Dar eu mă duc la şantier.

— Şi ce-ai să faci acolo, sărăcuţa de tine ? ! Te-or pune la săpat şi la cărătură. Asta-ţi trebuie ţie ? Vai de oasele tale !

Aşa-i vorbise coana Ica.

— Ce cărătură, cucoană ? Am să fiu la cantină. O iau pe seama mea, se grozăvise ea, deşi nu ştia încă ce muncă i se va da.

— Să fii sănătoasă ! Şi du-te nouă cu-a brînzei ! Că femeie-mi găsesc eu !

— Să dea Dumnezeu să găseşti, dar cred c-o să fie cam greu. Că şantierul văd că-i nesătul de oameni. Poate că pînă la urmă tot dumneata, cu mînuţele dumitale o să speli.

— Hai, nu te-ntinde ! Nu-mi purta de grijă. Şi nu uita că ţi-am dat de mîncare şi mi-a fost milă de tine şi de ai tăi.

— Apoi, dumneata să nu vorbeşti de milă, că m-am spetit pentru ea. Mila dumitale a fost chin pentru mine. Şi-acum s-a terminat. Poate o să-mi fie mie milă de mînuţele dumitale ! Aşa că eu plec...

O văzuse bine cum-o îneca necazul şi, cînd plecase, trîntise uşa cu atîta putere că se zguduiseră pereţii. Îi venea să rîdă şi-acum ! Să fie sănătoasă cu drăcuşorii ei. S-a dus fără să se uite înapoi, cum e obiceiul să pleci de la mort.

Numai de Ticulescu s-a înduioşat. Cînd a auzit că nu-i mai spală, el a spus cu tristeţe :

— Păcat. Mă obişnuisem cu dumneata. Mă mai luai la zor cu căsătoria, dar încolo te-ai purtat admirabil.

Şi ei îi părea rău, că-l văzuse a fi om cumsecade şi bun platnic.

— Apoi, domnule profesor, iată ţi-oi lua şi de-aici încolo rufele. Că ţi-o fi greu şi dumitale. Ştiu eu. Numai de la dumneata le mai iau!

Îşi făcuse planul aşa: Jana oricum stătea acasă degeaba; ar putea să facă atîta lucru. Adunase ca de obicei rufele într-o boccea şi pe drum croi mai departe la planuri. Pînă la urmă Jana tot pentru ea ar fi lucrat. Că-i fată de măritat şi-i trebuie atîtea. La şantier veniseră destui tineri, poate că s-o găsi unul mai răsărit s-o ceară de nevastă, căci cu Păvălucă nu se prea arătau speranţe. Dăduse cu piciorul unei situaţii bunicele şi acum săpa pe şantier ca un prostănac, sau mai bine zis ca un nebun! Deşi îi părea rău de curtea şi de casa Leanei Pleşa, totuşi nu putea să-şi nenorocească fata, după unul care se dovedise de-atîtea ori un neisprăvit! Să fi semănat el cu Ionică era altceva! Ea credea orbeşte în calităţile feciorului înstrăinat, deşi nu ştia pe unde umblase şi nici ce face el la armată. Îl ştia doar de-acasă, cît era de săritor şi ce inimă bună avea. Şi iată c-a sosit vremea să zboare din cuib şi Jana...

De cîte ori se gîndeşte la măritişul fetei i se aşează o nelinişte pe inimă ca o greutate care nici nu se lasă mai jos, dar nici nu se ridică mai sus, ci te chinuie tocmai cum e mai rău. Maria Dimineţ se înciudă şi se feri în lături auzind din urmă goarna unui automobil. O învălui apoi un nor de praf, care-i umplu ochii, nările şi gura. „Ptiu! Bătu-le-ar crucea de *otomobile*, că fac atîta praf!“ blestemă ea, în timp ce între dinţi îi scîrţîiau grăuncioare de praf. Scuipă cu mare năduf într-o lature...

Şi deodată auzi un glas care i se păru cunoscut.

— Mamă!

Maria Dimineţ tresări din gînduri, căutînd în jur mirată. I s-o fi părut! Dar glasul era de-aproape şi nu se putea să fie decît al lui Ionică. Nu i l-a auzit de mult, dar el îi trăieşte în inimă, lîngă amintirea chipului drag de odinioară. Nu-l vede pe băiat,

însă. La mașina care se oprise brusc ceva mai încolo nici nu s-a învrednicit să ia aminte. Dar nici la militarul coborît din ea și care îi fuge parcă-n întîmpinare cu brațele deschise ca pentru îmbrățișare. Se dă la o parte : cine știe de ce-o fi fugind bietul om ! Însă glasul lui Ionică răsună din nou și e atît de aproape că-i învăluie întreaga ființă într-o căldură binefăcătoare.

— Mamă ! Eu sînt, mamă ! Ce te uiți așa ?

Brațele vînjoase ale militarului care are vocea lui Ionică o cuprind năvalnice, mai-mai s-o doboare jos.

— Mamă ! Mamă !

Maria Diminet nu-și poate da seama ce se-ntîmplă. Dar știe un singur lucru : acum o îmbrățișează Ionică al ei ! Două lacrimi izbucnite de undeva din pungile lor ascunse îi picură pe obrajii scofîlciți, crestați ca o coajă de copac de necazurile cîte au trecut peste amarnica ei făptură. Lacrimile alea nu au altceva mai bun de făcut decît să cadă pe epoleții aurii.

— Ionică !

Dinlăuntru, glasul a pornit ca un țipăt, dar pe buze a ajuns ca un geamăt. Își îmbrățișează feciorul drag, într-un hohot de plîns, iar după ce se liniștește îl depărtează de la ea ținîndu-l cu mîinile de coate. Îl privește : lung și cercetător. Chipul e-al lui, dar hainele acelea frumoase, bine călcate, epoleții strălucitori care-i iau ochii îl înstrăinează pe Ionică al ei.

— Hai, mamă, să mergem mai repede acasă. Mi-a fost așa de dor...

O silește aproape să urce-n mașină : „Las'că vin eu pe jos... nu mai e departe !“ bolborosește ea și cînd se așează pe pernele moi se sperie și tace : i se pare că se cufundă în gol. Se mai sperie o dată : atunci cînd aude sforăitul motorului și cînd mașina se smucește din loc. Pe Maria Diminet o înspăimîntă toate acestea și ceafa puternică a omului din fața ei ; îl aude mormăind supărat : „Afurisite hopuri ! Afurisite coclauri !“ și se ghemuiește în colțul ei, ca și

cum ea însăşi ar purta vina pentru hîrtoapele drumului.

Şi din nou i se pare că militarul care-i strînge umerii cu braţul nu mai seamănă cu Ionică al ei. E ceva străin în toată înfăţişarea lui. Cînd a plecat la Bumbeşti-Livezeni, în urmă cu cîţiva ani, era un flăcăuaş destul de slab, ars de soare şi cu părul zburlit ca la motan. Iată-l acum : cu obraz moale ca de fată, arămiu însă ca al oamenilor obişnuiţi să stea toată ziua în soare şi-n vînt. Ochii îi sînt pătrunzători şi greu de pătruns totodată. Iar sub caschetă îi ghiceşte fruntea albă, cum a stat tot ferită sub cozoroc.

Numai glasul e-acelaşi ; ba nu, nici glasul : are o asprime necunoscută în el.

— Hai, mamă, ce stai aşa ? Te ştiam mai vorbăreaţă. Nu-ţi dădeau înainte nici zece femei de pe uliţa noastră cînd vă luaţi la harţă ! Nimeni nu m-a mai certat ca dumneata ! Ah, ce frumuseţe era cînd alergai cu băţul după mine să mă snopeşti în bătaie !...

Ce-i mai trece lui Ionică prin minte ! gîndeşte cu o înseninare înduioşată mama. Dar îşi fereşte privirea în lături : se teme încă. Vorbele lui o încurajează însă. Îl mănîncă din ochi acum. Îi desluşeşte în lungul nasului cicatricea unei răni de demult ; neastîmpăratul Ionică a căzut de pe o stivă de lemne. În cădere şi-a zgîriat atunci — naiba ştie cum ! — nasul, de la rădăcină pînă la vîrf, de parcă l-ar fi crestat cu un cuţit...

Apoi ochii îi coboară la haina militară şi ea tot nu poate înţelege ce se-ntîmplă : visează sau toate-s aievea ?

Ionică ghiceşte întrebările mute, întrebările care o muncesc.

— Am făcut şcoală, mamă, şi-acum sînt în militărie. Nu vezi ce grad am pe umăr ? Ia ghici ce sînt ?

— Ce să fii, dragul mamei ? *Plotoner !*

— Mţţ !

— Atunci îi fi *majur !...* Că doar nu vei fi fiind la muzică ! se miră ea, speriată.

— Sînt ofiţer, mamă ! Sublocotenent. De-ai şti ce-a însemnat armata pentru mine !...

Maria Dimineţ trîcneşte deodată. Şi-a adus aminte de ceva.

— Vai de mine, dar unde-i legătura mea ?

O avea pe genunchi, căci n-o lăsase din braţe nici o clipă ; o strînsese tot timpul la piept fără să-şi dea seama. Ionică rîde cu aceeaşi veselie tinerească, strălucitoare. Mama îl priveşte cu asprime.

— Ce te rîzi aşa ? Nu ţi-e ruşine ? Vino-ţi în fire ! Nu-s rufele mele şi dacă le pierd e vai de păcatele noastre !

Şi-a revenit. Glasul ei e acum acelaşi pe care-l cunoaşte bine Ionică. O simte apropiată pe maică-sa. Iar pe ea o încălzeşte şi o ameţeşte ca o băutură tare braţul pe care-l simte în jurul umerilor.

— Şi zici că eşti ofiţer... hai ?

Pronunţă cuvîntul „ofiţer" cu o tremurare sfielnică, pe care încearcă s-o ascundă sub acel „hai" din urmă, atît de bătăios şi-atît de nepotrivit cu starea ei sufletească. Simte nevoia să fie aşa, de teamă ca nu cumva totul să se destrame ca o vrajă şi Ionică să-i apară pe neaşteptate în faţă tot aşa cum îl ştia : zbîrlit şi îmbrăcat pestriţ, cu haine vechi şi peticite.

— Da, mamă, sînt ofiţer ! Uite-aici stelele. Stele de sublocotenent. Pe fiecare umăr cîte una...

Maria Dimineţ ridică mîna ei albă de spălătoreasă, mînă arsă de sodă, cu buricele degetelor zbîrcite şi boante, de parcă ar fi rotunjite neîndemînatic cu o pilă şi atinge fiecare epolet în parte. Lacrimile îi curg şiroaie pe obraji, deşi inima i se umple de o neasemuită fericire : visul nu e vis, e realitate !

E o fericire mare, întreţesută însă de nelinişti. De ce e aşa, nici ea nu ştie şi nici n-are vreme să-şi pună

întrebări, pentru că maşina s-a oprit la poarta lor. Din curte căsuţa veche pare că-l salută cu streaşina pe tînărul ofiţer, cu o reverenţă pînă la pămînt, demodată şi obosită. Ionică privea totul cu ochii larg deschişi şi cu inima deschisă de asemenea. Sînt locurile copilăriei. Iar mama, emoţionată şi mîndră, cercetează de jur împrejur, să-şi dea seama dacă e văzută lîngă copilul ei, care acum e ofiţer şi străluceşte că la soare te poţi uita, dar la dînsul ba. Au intrat apoi în casă şi femeia se miră că Jana nu e nicăieri.

— Jana ! strigă ea, bucuroasă că are prilejul să dea de ştire şi vecinilor ce se petrece la ei în casă. Jana ! Hai repede c-a venit frate-tău, Ionică. Iut', Jana !

Jana răsare sfioasă în uşa camerei. Ionică o priveşte zîmbind şi se apropie ca s-o îmbrăţişeze. Fata e copleşită de aceeaşi sfiiciune care-i sugrumă glasul.

— Ai crescut domnişoară în toată legea ! se bucură Ionică. Dar mută nu te ştiam !

— Cît eşti de altfel, suflă Jana, dar n-are vreme să se familiarizeze cu noua înfăţişare a fratelui ei ; mamă-sa o trimite prin vecini să caute puţin lapte.

Se supune ca de obicei şi iese în curte. Proprietăreasa fu prima care se interesă cine e „ofiţerașul". În stradă se întîlni şi cu alte vecine şi toate întrebau cine-a venit la ei. Anuţa, care-şi ţinea la piept pe cel de-al treilea născut al ei, fu singura care dădu glas bănuielilor tuturor :

— Credeam c-a venit să te ceară !

Între timp Maria Dimineţ se învîrtea în jurul feciorului care se interesa de fraţi şi de tată-său. Spune că e bine că s-a făcut şantierul şi că lucrau acolo. Mamă-sa îi destănui planurile pe care şi le făcuse şi se bucură că Ionică le găseşte bune. Îi pomeni şi de măritişul Janei. Se gîndise o vreme la Păvălucă, dar acesta nu-i prea inspira încredere. Discuţia se opri aci ; sosind Jana cu laptele, Maria Dimineţ îi spuse ce să pregătească de mîncare. Ionică se mira

că Păvălucă mai era acolo şi nu în altă parte. Jana venise din nou şi sta sfioasă după uşă, ca-ntr-o casă străină.

— Jana ! Vezi să nu dea laptele în foc...

Jana fugi în bucătărie.

După cîteva minute se întoarse, ca să asculte şi ea ce povestea Ionică. Stătea în apropierea lui tăcută şi-l asculta cu nesaţ ; afla cum a dus-o pe şantier, cum au scris ziarele despre el, cum a fost primit în U.T.M...

— Jana ! Jana, n-auzi ?

Parc-o lăsa mamă-sa să-i tihnească ! Iar o trimitea undeva, după cine ştie ce treabă. Fetei îi era necaz : mama rămînea să se învîrtească tot pe lîngă Ionică şi dacă era nevoie de ceva din bucătărie nu se îndura să plece. O trimitea pe ea ! Se mai făcea că n-aude, doar-doar o lăsa-o în pace. Dar Maria Dimineţ o striga şi-o îmboldea atîta pînă ce trebuia să dea fuga. Ar fi vrut să nu piardă nici un cuvînt din ceea ce povestea frate-său, dar abia se aşeza că mamă-sa îşi mai aducea aminte de ceva :

— Jana !

— Mai las-o, mamă, în pace, că pe mine m-ai ameţit tot strigînd-o, dar pe ea ! El îi cuprinse mijlocul. Ia să-mi spui ce faci tu, Jana ?

— Ce să fac ? Bine !

Ochii fetei străluceau de bucurie ; se simţea fericită lîngă frate-său, pe care-l vedea puternic, sigur de sine şi vesel ca orice om fără griji.

După ce mîncară, Maria Dimineţ hotărî scurt :

— Acum tu, Ionică, treci să te întinzi pe pat, să te odihneşti. Că eu cu soră-ta avem treabă. Hai, Jana, să strîngem repede de pe masă, să lăsăm băiatul singur.

— Nici să nu te gîndeşti, mamă dragă, c-am să mă culc ! rosti repede Ionică. Ce treabă aveţi ? Şi cînd află că trebuiau să sape în grădină hotărî că el va face aceasta. Pe Jana las-o în pace !

Maria Dimineţ nu-şi mai încăpea în piele de bucurie ; Ionică al ei era tot aşa cum îl ştia şi cum şi-l dorise : vrednic şi săritor la treburi. Cu toate acestea protestă :

— Nu se poate. Ai călătorit toată noaptea, săpatu-ţi mai lipseşte acum !

Ionică lucră în grădină cu poftă, răsturnînd una după alta brazde zdravene şi adînci, cu luciul metalic al hîrleţului prins de culoarea neagră a pămîntului. Maria Dimineţ îşi împărţea timpul între bucătărie şi grădină, pregătind într-o parte bunătăţile pentru prînz, iar în cealaltă mîncîndu-şi din ochi feciorul.

— Dragul de el ! îşi zicea. Dragul de el ! E-un flăcău şi jumătate !

Numai cînd se gîndea la Gheorghe i se strîngea inima. Îi era teamă să nu s-apuce de ceartă, deşi în ultima vreme parcă s-a mai îmbunat. Dar semne că l-ar fi iertat pe Ionică ea tot nu putuse desluşi. Şi cu cît se apropia ora cînd se întorcea el de obicei acasă, neliniştea îi creştea. Căuta să-şi alunge îngrijorarea : „Dă-l încolo de om, că n-o fi el chiar aşa de cîinos ! Cu Magori nu s-a putut certa, deşi credeam c-o să-l mănînce de viu, după cum vorbea el mai-nainte. N-o să se-apuce acum de Ionică !"

Pe urmă, cînd îl văzu intrînd pe poartă, îi ieşi înainte, strigîndu-i fericită şi îngrijorată :

— Gheorghiţă ! Ştii tu cine-a venit ? Ionică a venit ! Hai repede să-l vezi ! E ofiţer, Gheorghiţă ! Zău aşa ! Să mă trăsnească Dumnezeu dacă te mint.

— Unde e ? întreabă răguşit bărbatul, căutîndu-l cu privirea.

— În grădină.

— Şi ce face acolo ?

— Sapă !

— Ia te uită la ea, cîtă minte mai ai ! L-ai şi pus la treabă.

Gheorghe Dimineț porni cu pași mari spre grădina din fund, de după casă.

— Auzi tu, Gheorghiță ! Să nu vă certați, îi dădu în grijă femeia, ținîndu-se după el.

— Ia lasă-mă-n pace ! pufni el supărat, fără să se uite la nevastă.

Din cîțiva pași fu în grădină, deși n-ar fi vrut să se trădeze cu graba aceasta deosebită.

— Tată !

Cei doi bărbați se îmbrățișară.

— Mă Ionică, băiatule, mă... Să știi că-n inima mea tot nu te-am iertat ! Chiar dacă acum ești ofițer, cum zice mamă-ta !

Ionică era numai în cămașă și-ncepu să rîdă ; cînd îl va vedea bătrînul în uniformă o să-l ierte de tot.

Spuse :

— Dar sînt sublocotenent, tată !

— Și unde-ai să-ți faci serviciul ? Aici în oraș ?

— Nu. Mîine seară plec. Trebuie să mă prezint la unitate.

A venit și pleacă, se gîndi Gheorghe cu o ciudată amărăciune.

— Aha ! zise el, cu capul în piept, de parcă tușise. Pe urmă se întoarse către nevastă. Tu ce stai aici și ne păzești ca un polițist ? Ia-o frumușel din loc și vezi-ți de-ale tale. Știm noi să săpăm și fără tine și cînd ne-o goni foamea și n-o fi gata mîncarea, e vai și-amar de pielea ta. L-ai trimis pe Vasilică să ia vin ? Păi ce-așteptă ?

Și după ce femeia se duse, el începu să sape în tăcere. Ionică lucră alături de el și văzîndu-l că tace vorbi el :

— N-am făcut o greșeală c-am plecat atunci. Nu se putea altfel ! Prea eram dornic de altceva, ce nu puteam găsi aici. Să nu crezi că haina de ofițer m-a atras. Am înțeles în primul an de stagiu că pot alege din ansamblul vieții pe care o cunoșteam sectorul de pază. Ceea ce vrem noi să facem, adică o viață alt-

fel, mai frumoasă, se cucereşte totuşi pas cu pas, se smulge aşchie cu aşchie, la fel cum se întîmplă cu blocul de marmură, din care sculptorul desface, modelînd cu trudă şi măiestrie, un chip nou, o imagine nouă, necunoscută. Poate un simbol al viitorului...

— Mă, da' deştept te-ai mai făcut! mormăi Gheorghe Dimineţ, oprindu-se din lucru şi rezemîndu-se în coada de lemn a sapei. Şi pe urmă nu mă supăr de asta. E mai bine să fii aşa, decît să rămîi un prost ca mine toată viaţa. Mă iau şi eu după unul şi după altul. După un alde Magori, sau după tine dacă vrei. Te pomeneşti că aveţi dreptate şi se poate face în adevăr ceva bun. Văd că cu şantierul nu-i vorbă goală. Foarte bine! Să se facă. Ce-a fost a fost. Ne-o merge mai bine, las' să ne meargă! Eu pe tine nu mai sînt supărat. Te-am iertat de toate cîte mi-ai făcut şi pentru părul alb pe care mi l-ai scos...

— Am să vă pot ajuta şi eu acum!

— Tu să-ţi vezi de treburile tale. Ne ajutăm noi şi singuri. Nu de asta ţi le-am spus eu pe toate. Înţelegi? Adică eşti destul de deştept ca să le-nţelegi... Şi-acum hai la masă, că ne strigă mamă-ta.

Porniră pe potecuţă, tatăl înainte şi feciorul după el. Cînd ajunseră la larg, Ionică îi veni alături. Gheorghe Dimineţ îi puse mîna pe umăr şi-aşa merseră spre Maria, care-i aştepta cu ochii plini de lacrimi.

Masa decurse în bunăvoie, stropită şi cu vinul adus de Vasile „tot într-o fugă", cum îi comandase mamă-sa. Ionică se străduia să se apropie de fraţiorii mai mici, pe care aproape nu-i cunoştea. Îi fu destul de greu, pentru că atît Vasile cît şi Lenuţa se sfiau în faţa lui, nu numai pentru că era într-o uniformă atît de frumoasă, care nu putea decît să le impună respect şi teamă, ci şi pentru că despre fratele cel mare se vorbise întotdeauna pe un ton răstit, de parcă era vorba de o dihanie neobişnuită. „Dihania" însă se dovedi bună la inimă (Vasilică se alese cu cinci lei

pentru bomboane) şi-n orice caz arăta falnic în uniforma cu umeri de aur !

Jana vorbi puţin, închipuindu-şi cu o tăinuită emoţie cum o să-i stea cu ciorapii „Kapron" pe care i-a adus Ionică şi-i dăduse cu cîteva minute mai înainte. Avea şi rochiţa nouă de stambă, cu flori mari, roşii... Oare cum i-o sta cu ea şi cu ciorapii cei noi ? Păcat că n-are şi alţi pantofi, căci ăştia erau vechi şi cam scîlciaţi...

— După-masă ce-ai de gînd să faci ? îl întrebă Maria Dimineţ pe flăcău. Eu o să trebuiască să mă duc la şantier, că-i vorba să dăm drumul la cantină.

— O să ies prin oraş. Cu Jana împreună. Vrei, Jana ?

Mai era întrebare ? Da, se va duce ; cu dragă inimă !

*

Cît de puţin i-a trebuit Janei ca să fie fericită ! Urma să plece cu Ionică la plimbare în după-amiaza blîndă a începutului de primăvară. Hotărîse cu mamă-sa să îmbrace rochiţa cea nouă de stambă. Pentru prima dată o îmbrăca şi rochiţa îi plăcea atît de mult încît ardea de nerăbdare să vadă ce va zice Ionică de ea.

Deşi e greu să fii cochetă cînd n-ai cu ce, Jana nu se gîndea la asta. Îşi curăţă bine pantofii de pînză de anul trecut şi-şi trase peste cap — cu grijă şi emoţie — rochiţa. Florile roşii îi înfloriră trupul tînăr, plin de frăgezime, subţire. Cordonul îi sublinie talia, corsajul strîns îi reliefă sînii, care se arătau tari şi înmuguriţi. Avu oarecare bătaie de cap pînă ce potrivi ciorapii, care i se lipeau de picior atît de frumos ! Se pieptănă îndelung, în faţa oglinzii, îngînînd — ca orice fată într-o asemenea împrejurare — un cînticel de dor. Buzele i-l torceau în voia lor ; degetele potriveau buclele, iar gîndurile zburau slobode pe cărările lor. Era fericită că ieşea cu Ionică ; se vor

plimba împreună pe centru şi poate că se va întîlni cu el... De ce n-o fi venit atunci în parc? Cu toate acestea nu se gîndea la el cu necaz. Mai degrabă îşi închipuia întîlnirea cu el astăzi cînd era atît de fericită. Îşi concentră întreaga atenţie pentru a-şi lega în păr panglica cea lată roşie, care îi plăcea atît de mult. Îşi reţinu şi răsuflarea pînă ce reuşi să şi-o potrivească în aşa fel încît buclişoarele cîrlionţate să se răsfeţe în toată voia în jurul frunţii netede, iar pe umeri să-i cadă în inele fără cusur. De altfel această migăloasă operaţie trebui s-o repete de mai multe ori şi de fiecare dată îşi reţinu răsuflarea, pînă ce, în cele din urmă, rămase pe deplin mulţumită.

Se privi la sfîrşit în oglinda mică; cercetător ca şi cum ar fi fost vorba de chipul altcuiva. Pe obrazul proaspăt spălat cu apă rece pîlpîia o îmbujorare palidă, iar ochii îi licăreau plini de voie bună şi nerăbdare sub sprîncenele subţiri, arcuite frumos, prelung, pînă aproape de tîmple. Buzele — pe care şi le muşcase tot timpul — erau umede şi roşii, amintind coaja cărnoasă, înrourată a cireşelor. Jana începu din nou să cînte.

Ionică o aştepta în curte, stînd de vorbă cu maică-sa. Se interesase dacă nu cumva Păvălucă îi face curte Janei şi dacă nu s-a gîndit la o posibilă căsătorie între ei.

— Mi-am făcut şi eu o socoteală ca asta, dar ştiu ce să zic? Nu-mi prea place de el, ca gospodar. Nu vezi cum se dărăpănează căsuţa lor? Dacă s-o purta la fel şi cu nevasta apoi halal, praful se alege...

Ionică ridică din umeri. Nu ştia ce să spună despre părerile mamei, deşi el avea părerea că Păvălucă e un flăcău vrednic şi plin de entuziasm, cu un suflet plin de podoabe. Dar poate că s-o mai fi schimbat de cînd s-au despărţit. Gîndurile îi fură întrerupte de apariţia Janei. El o cîntări iute, rămînînd plăcut impresionat de înfăţişarea ei. Jana avea un fel de strălucire, care nu pornea de la îmbrăcămintea ei, ci de la prospeţi-

mea pe care o radia. Părea o femeie în miniatură ; o femeie frumoasă. Aducea a fruct care aşteaptă soarele verii să se pîrguiască. Soarele verii ? Care putea fi ? se întrebă în treacăt Ionică. Dragostea ? Sau o alfel de viaţă, mai largă şi mai plină ? Poate amîndouă.

Îi prinse cu palmele umerii şi-o răsuci în faţa lui, admirînd-o. Şi cum fata îl întreba nerăbdătoare cu ochii plini de bucurie „Să-mi spui dacă-ţi plac aşa ?" el îi dădu răspuns :

— Toată lumea o să se uite la tine, Jana. Pe mine m-ai lăsat în umbră !

Ce puţin i-a trebuit Janei ca să fie fericită ! Şi-n clipele acelea a fost fericită, fericită ca niciodată-n viaţă. Ionică a făcut în faţa ei o scurtă plecăciune şi i-a oferit braţul. Ea i l-a prins cu o inconştientă cochetărie veselă şi au plecat la plimbare.

— Să nu veniţi tîrziu, Ionică. Se face frig pe seară şi Jana n-are ceva mai gros, le dădu în grijă Maria Dimineţ. Iar cînd fură la portiţă, ea mai strigă o dată : Jana ! Stai puţin. Cred că-i mai bine să-ţi iei paltonul. Îl porţi pe mînă, şi ţi-l pui cînd te-ntorci.

— Nu-l iau ! răspunse încăpăţînat Jana.

— Jana !

Fata îi şopti lui Ionică :

— Hai să mergem, că mama o să ne mai ţină un ceas.

Ionică o ascultă şi trecură portiţa.

— Jana ! Jana ! Tu eşti surdă ?

Degeaba striga mama. Cei doi tineri se îndepărtau cu pasul viu. Ce-i mai rămase Mariei altceva decît să privească în urma lor cu o dragoste înduioşată ? Şi mîndră ! După ce-i pierdu din vedere, se întoarse spre casă cu ochii plini de lacrimi. Lacrimi de fericire, care însă îl stîrniră pe Gheorghe Dimineţ.

— Ia te uită la ea ! Ai dat drumul la robinet.

— Taci, tu !

— Iaca tac ! Astăzi nu am de gînd să mă cert cu nimeni, aşa să ştii ! Şi-n primul rînd cu tine, oricît ai să mă cicăleşti...

*

Drumul pînă la centru, Jana şi Ionică l-au făcut cu multe opriri. Se întîlneau cu vecini, care ţineau de datoria lor să schimbe cîteva cuvinte cu proaspătul ofiţer. Jana o zări pe Anuţa, privind lung la ei şi i se păru tristă şi prăvălită în sine, încît i se făcu milă.

— De Anuţa îţi mai aduci aminte ? întrebă ea.

— Care-i ? Aia cu copilul în braţe ?

— Are trei.

— Cu cine-i măritată ?

— Nu-i măritată. Are pe cineva. Nu-i nici o scofală de capul lui !...

— Aşa ?! Păcat de ea !

Ionică îşi aminti de fata zvîrlugă de odinioară, care alerga şi se căţăra în pomi în rînd cu băeţii. I se-nvăluie subţire inima în tristeţe... Dar n-are vreme să guste din fructul atît de dulce şi-atît de amar al amintirilor din copilărie. Măriuţa răsare în faţa lor. O îmbrăţişează pe Jana.

— Vai, ce bine arăţi ! Eşti ca o floare. Şi dînsul e fratele tău ?

— Iar tu eşti Măriuţa. Ce faci ?

Ionică a recunoscut altă prietenă de joacă, pe care o trăgea de coadele lungi ca de hăţuri.

— Credeam că m-ai uitat ! observă ea cu cochetărie, rîzînd cu gropiţe-n obraji.

— Tocmai pe tine ? Îmi pare rău. Dar văd că ţi-ai tăiat cozile !

Se despart de Măriuţa şi merg mai departe. Ionică vorbeşte repede, vesel, evocînd amintiri, întrebînd mereu de prietenii de odinioară. Jana îşi trăieşte din plin fericirea ; păşeşte la braţul lui Ionică uşoară ca

un fulg. Rîde cu poftă de toate glumele lui. Uită de sine cînd simte privirile trecătorilor ațintite asupra lor. Bucuria gîlgîitoare din inimă i se reflectă pe față într-un surîs dulce, uitat parcă în colțul buzelor și dă chipului ei un aer de îngîndurare. Dar în timpul acesta ochii ei aleargă în toate părțile, nerăbdători și neastîmpărați. Ar vrea să descopere, în zecile de figuri care se plimbă prin centru, pe una la care se gîndește cel mai mult. Ionică o poartă îndemînatic printre grupurile neastîmpărate și gălăgioase, de parc-ar despica înot valurile unui rîu umflat de viiturile primăverii. Intră mai apoi într-o cofetărie. Ionică e sigur pe sine și comandă prăjiturile în mod firesc, ca și cum acesta ar fi un lucru de la sine înțeles. Jana îl pierde din ochi. Ar vrea să-l întrebe, să-l întrebe cît mai multe. Cum de-a ajuns așa? Doar a fost și el un băiat ca oricare altul de pe strada lor. Nu s-a deosebit cu nimic de nici unul; tot desculț, și-a petrecut copilăria nebunatică și agitată.

Jana nu întreabă, însă, nimic: nu știe găsi cuvintele potrivite. Și îi mai e pe deasupra teamă că Ionică ar rîde de ea sau s-ar supăra. E în el ceva atît de ciudat, că imaginea lui de azi se depărtează de tot de imaginea știută odinioară.

În schimb Ionică începe cu întrebările. În cofetărie e liniște și tînărul ofițer îi vorbește în șoaptă. Par a fi doi îndrăgostiți.

— Și tu ce gînduri ai? Poate vrei să te măriți?

— Nțțț!

Jana clatină din cap cu pornire, încît buclele se agită în jurul frunții ca în bătaia unui vînt.

— Sau poate vrei să rămîi lîngă mama pînă ajungi fată bătrînă!

Jana nu răspunde.

— Nu te-ai săturat de spălat rufe?

— Ba m-am săturat!

— Atunci ce mai aștepți? Ar trebui să te duci în servici undeva.

Jana îl priveşte cu ochii miraţi :

— Parcă mă lasă mama !

Ionică dă din cap înţelegător.

— Aşa e. Ne-am învăţat să trăim izolat. Să nu îndrăznim a scoate nasul în lume ! De ce ? Cînd în lume sînt atîtea lucruri minunate ! Dacă ai lucra undeva, unde-s adunaţi tinerii într-un colectiv, ar fi cu totul altceva...

Şi deodată, neaşteptat, Ionică întrebă :

— Îţi place Păvălucă ?

Jana tace, cu aceeaşi încăpăţînare ca în faţa mamei, cînd nu-i place ceva sau e cufundată în gînduri. Ionică stăruie acoperind cu palma sa pumnul rece al Janei. Fata nu răspunde, nu pentru că n-ar avea ce, ci pentru că ar avea prea multe de spus, şi nu ştie cu ce să-nceapă. Tăcerea se aşează stînjenitor între ei. Ionică îşi dă seama că a ajuns la un punct mort. Cugetă că e mai nimerit să plece. Face plata şi ies din nou în stradă, pierzîndu-se în şuvoiul celor care se plimbă.

Merg un timp în tăcere. După aceea Ionică începe să glumească.

— Toată lumea se uită la tine ! Le-ai sucit tuturor capul.

Jana tresare din gînduri.

— La tine se uită ! şopteşte ea.

Ceva mai tîrziu Ionică îşi aminteşte iar de Păvălucă.

— Mi-e dor de el. Nu l-am văzut de-atîţia ani. Am vorbit şi cu măicuţa Pleşa. Este totuşi un băiat bun. Tu ce zici, Jana ?

— Mie nu-mi place deloc ! răspunde ea pe neaşteptate, cu îndîrjire în glas, dorind să pună capăt discuţiei.

— De ce nu-ţi place ?

— Aşa !

— N-ai nici un motiv special ? insistă tînărul ofiţer cu o intonaţie glumeaţă în glas. Nu cumva porţi pe altcineva aci ? Şi împunse cu degetul în direcţia inimii.

Jana nu răspunse de data aceasta.

— Mi se pare că am ghicit ! continuă Ionică jocul, sigur că va smulge fetei taina.

Jana zise repede :

— Nu-mi place pentru că vorbeşte urît !

— Numai asta e la mijloc ?

Fata tăcu.

Ionică înţelese că a ajuns iar la un punct mort.

— Dacă nu-ţi place, zise el în chip de concluzie, nu-i nimic de făcut. Inimii nu i se poate comanda : înainte marş ! sau : pe loc repaos ! Tu eşti la fel de încăpăţînată ca mine, ca tata, ca mama. Şi noi sîntem neam tare, care nu se pleacă în faţa nimănui. L-ai văzut pe tata ? Mai bine a lăsat serviciul, dacă nu i-a plăcut ceva. Iar mama se poartă ca o leoaică, luptînd pentru o viaţă mai bună. Ai să vezi acum, dacă munceşte pe şantier, o să ajungă în scurtă vreme cineva ! Şi tu, dac-ai lucra undeva... Ascultă, Jana, tu de ce nu te duci la şantier ?

— Pentru că nu mă lasă mama.

— Dar tu ai vrea ?

— N-nu ştiu !

Jana dădu acest ultim răspuns cu gîndul în altă parte. Nu-i păsa acum de şantier. Ea ar fi voit să-l vadă pe el ; mai bine zis *s-o vadă* el. Cînd ieşiseră din cofetărie apucase să se zărească într-o oglindă mare în care încăpea în întregime. Îi plăcuse cum arăta. Poate pentru că nu i se vedeau pantofii. Acum se lăsa seara, aşa că peste cîteva minute nimeni nu va mai putea deosebi cît îi sînt de vechi încălţările. Se simţea mai sigură pe sine acum, bucurîndu-se că se află lîngă un ofiţer tînăr şi frumos, cum era Ionică. Nu-i putea scăpa că unele fete întorceau capul după el. Ba, Nora Cocoreanu strigă după ea, ca niciodată :

— Jana ! Pa, Jana ! Şi după ce ea mormăise ceva în chip de salut Nora adăugă : Am ceva să-ţi spun. Nu uiţi ?

— Cine e ? se interesă Ionică.

— Parcă tu n-o cunoşti ? E Nora, fata cîrciumarului.

— Aha. Mi-ar fi fost cam greu, cînd e aşa de rujată. Sînteţi prietene ?

— Aş ! Îmi dă atenţie din pricina ta. Moare după băieţi !

— Las' să moară. Poate nu ştie cine sînt şi-acum moare de necaz !

Ionică se distra la rîndul său de toate acestea. Conştiinţa victoriei sale îi devenea din ce în ce mai limpede şi cînd trecură încă o dată pe lîngă Nora, îşi umflă pieptul cu mîndrie, făcîndu-se că n-o observă, deşi o urmărea amuzat cu coada ochiului. „Năzuroasa" — aşa-i spuneau în copilărie, căci făcea adesea, prea adesea chiar, botişor ca de iepure, părea acum să-l poarte în permanenţă, din cauza buzelor groase, prea vopsite. Comunică şi Janei, cu voioşie, cîte ceva din gîndurile şi amintirile care i se vălurau prin minte. Pînă ce simţi mîna Janei strîngîndu-l de braţ, ca şi cînd ar fi vrut să-i atragă atenţia asupra cuiva, sau asupra a ceva mai deosebit. Nu se vedea nimic deosebit. Doar un bărbat tînăr, cu o servietă sub braţ, îmbrăcat cu o eleganţă plăcută şi care afişa o figură severă. Îşi plimba pe lîngă corp braţul rămas liber, de parcă înota încordat prin mulţime. Toate acestea Ionică le observă dintr-o ochire. Îndată după aceea, cînd ajunse în dreptul lor, băgă bine de seamă cum îi tresar ochii — a uimire, poate ! — şi cum schiţează un început de salut, care însă nu mai ajunse pînă la capăt. Ionică îşi privi sora, care mergea alături cu o înfăţişare pierită...

— Cine e ?

Trebui să repete întrebarea, pentru că Jana părea a nu-l fi auzit. Ea ridică din umeri, cu obrajii goliţi de sînge.

— Îl cunoşti ? A vrut să salute ! Tu-mi ascunzi ceva ! Am să te spun mamei...

Amenințarea, făcută într-o doară, avu efect totuși. Fără să se uite la el, ea îi dădu cu înfrigurare cîteva explicații :

— Îl căuta pe Petrică al lui Magori. Au fost colegi de școală. Îi profesor. A nimerit la noi. Dar nici mama nici tata n-au știut să-l lămurească...

— Asta-i tot ?

— Tot ! suflă fata.

— Acum cred c-a aflat ce-l interesa. Că mi-a spus tata de Magori, că-i director la șantier.

— Dac-o fi aflat !

— Ce-ar fi să-i spunem noi ? zise Ionică, cu o intonație strengărească în glas ; îl zărise fără să vrea pe tînărul profesor ținîndu-se după ei.

— Cum așa ? se sperie fata.

— Foarte bine ; îl oprim în loc. Mă prezint cine sînt și-l informăm cum poate să dea de urma lui Petrică.

— Învață la Moscova acum ! completă Jana inundată de neliniște și fericire.

Ionică se opri hotărît, ca și cum ar fi vrut s-o ia înapoi. Tînărul bărbat, care-i urmărea, n-avu cum să-i ocolească.

— Tovarășe profesor, i se adresă Ionică. Sora mea mi-a povestit că vă interesați de adresa lui Petrică Magori. L-am cunoscut și eu. Era cu cîțiva ani mai mare ca mine... Dar întîi să mă recomand. Sublocotenent Dimineț Ion.

Balnojan îi strînse mîna întinsă, spunîndu-și numele. Adăugă cu un surîs politicos :

— Pe domnișoara o cunosc mai de mult. De cînd am venit prima dată în oraș și căutam adresa fostului meu coleg. Acum i-am aflat adresa. Mulțumesc !

Se înclină ușor, în partea Janei mai mult, pentru ca îndată să-și ceară scuze că e grăbit și să-și ia rămas bun. Se depărtă, cu un mers măsurat și plin de gravitate.

Jana căută să-şi ascundă zbuciumul inimii sub o tăcere îngheţată, pe care frate-său n-o putu zdrobi cu nici un chip.

Jana plecase de-acasă fericită, uşoară ca un fulg; se întorcea mohorîtă şi grea de tristeţe...

— Ce-i cu inima ta, Jana? Şi de ce ţii numai pentru tine? Dacă mi-ai spune măcar un cuvînt totul ar fi mai simplu. În orice caz profesorul nu mi-a făcut cine ştie ce impresie. Prea e încrezut şi filfizon. Nu prea-i de nasul nostru.

Jana abia îşi putea reţine lacrimile. În faţă le apăru o siluetă bine cunoscută ei. Căută să-şi învingă tremurul vocii cînd zise:

— Uite-l pe Păvălucă!

Tînărul ofiţer se repezi înaintea flăcăului care venea din direcţia şantierului.

— Păvălucă!

Acesta recunoscu glasul, dar, buimac, se întreba de ce-l îmbrăţişează ofiţerul cu atîta căldură.

— Ce naiba, mă, nu mă recunoşti?

Ofiţerul îi trase un pumn zdravăn în spinare.

— Ionică! Tu să fii chiar, Ionică? Mă, Ionică!

Păvălucă parcă gemu întîi. Dar după aceea îl cuprinse în braţe pe vechiul său prieten şi tovarăş şi-l învîrti de cîteva ori, strigînd ca un disperat:

— Hei-rrrup! Hei-rrup! Hei-rrup!

*

Ionică fu ocupat în toată dimineaţa următoare să viziteze şantierul. Stătu de vorbă cu Magori şi se învîrti multă vreme în jurul lui Păvălucă. Îl sfătui să se califice într-o meserie bună şi să înveţe. Iacobina Suba îl susţinu în aceste păreri, glumind pe socoteala lui Păvălucă, căruia îi plăcea mai mult să cînte la muzicuţă, decît să citească o carte.

Janei, Ionică îi spuse:

— Mi se pare că ai o concurentă serioasă. O altă fată a şi pus ochii pe Păvălucă. Să nu-ţi pară rău mai tîrziu.

Maria Dimineţ încercă tot timpul să-l reţină pe lîngă ea şi era geloasă şi furioasă pe Păvălucă pentru că Ionică prea se învîrtea în jurul lui.

— Mamă, pe Jana de ce n-o dai să lucreze la şantier? întrebă tînărul ofiţer, pe cînd îşi pregătea, pe seară, geamantanul.

— Unde s-o dau, Ionică? Nu vezi ce pirpirie e? O suflă vîntul, dacă bate mai tare. Mai bine şi-ar găsi un băiat bun cu care să se mărite. Deşi şi-atunci mi-ar fi greu, că n-are cine să vadă de dracii ăi mici şi de toate cîte sînt pe lîngă casă.

Sosind vremea plecării Ionică îşi luă rămas bun de la familia sa. Jana ţinu să-l conducă la gară. Maria Dimineţ încuviinţă, însă cu condiţia s-o însoţească Vasilică.

— Se întîmplă atîtea prin oraş, seara.

— Tu crezi toate prostiile! mormăi Gheorghe, dar nu se opuse mai hotărît.

— Paza bună trece primejdia rea! încheie femeia ca să aibă ultimul cuvînt, totuşi.

Îl conduseră pe Ionică pînă la staţia de autobus. I-au făcut cu mîna şi Maria, şi Gheorghe Dimineţ, şi Lenuţa, şi Păvălucă, pînă ce maşina se pierdu în fumurile învolburate ale înserării...

*

* *

În seara aceea Balnojan se întorcea acasă, fluierînd încetişor ca un om care nici nu se grăbeşte, dar nici nu e preocupat de ceva anume. Îşi petrecuse seara cu Ticulescu la restaurantul „Dunărea" la un pahar de vorbă. De altfel convorbirea pe care o purtaseră nu-l

prea dispusese. Colegul mai vîrstnic îi dăduse să înţeleagă că legătura lui de dragoste cu Ica Pintea era cunoscută în oraş şi că se pornise bîrfeala pe socoteala lor. Ticulescu spunea că oraşul e ca o mlaştină care înghite tot ce e tînăr şi viu.

— Am îmbătrînit înainte de vreme, şoptise el cu tristeţe. Zadarnic am încercat să mă menţin tînăr. Şi-mi pare rău că am să trec fără folos prin viaţă şi urma mea se va şterge de parc-a fost trasă cu creta. Mi se cerea să joc pocher sau remmy — ca să omorîm tocmai timpul, care mie mi se părea de aur, urmase el din ce în ce mai pătimaş. N-am jucat niciodată, nici una nici alta. Dac-aş juca, n-aş mai sta serile singur : aş fi invitat de fiecare dată în alt loc. Ai să vezi şi singur asta, dacă n-ai văzut pînă acum. Mi se impunea bîrfeala. N-am făcut-o pentru că mi se pare ruşinos să ponegresc sau să judec pe nedrept pe oameni.. De-ai şti cum priveau unele femei măritate şi cu copii, dîndu-şi aere de mironosiţe, tinereţea mea !... Ce să mai vorbim, că mi-e silă numai cînd îmi aduc aminte ! Ţi le spun toate astea ca să te previn. Vreau ca experienţa mea din oraşul ăsta mort s-o împărtăşesc şi altora spre avertizare. Uite ce, eu am să-ţi spun ceva astă-seară. N-am să te mai plictisesc altă dată, dar acum trebuie să-ţi spun. Prieteneşte, din toată inima ! Eşti tînăr... Tăcu două clipe, de parcă şovăia ; apoi îi strînsese braţul rostind fierbinte : Pleacă ! Fă ceea ce n-am făcut eu la timpul său şi ceea ce nu mai pot face acum pentru că e prea tîrziu. Salvează-te, fugind ! Salvează-te ! N-ai dreptul să te îngropi. Du-te-ntr-un oraş adevărat ! Salvează-te cu curaj, cît mai ai timp, cît se mai poate ! Te pîndesc multe primejdii ! Salvează-te ! repetă el cu o tărie neaşteptată în comparaţie cu resemnarea obosită pe care o arătase tot timpul.

Deşi nu voia să recunoască, totuşi convorbirea îl impresionase în mod neplăcut. Simţea adînc şi puternic dorinţa de a fi singur cu sine însuşi, ca să-şi limpe-

zească cugetul. Se gîndi să se plimbe puţin prin parcul înecat în întuneric. În poartă avu o şovăială, amintindu-şi de povestirile macabre care circulau prin oraş. Măcar să nu-şi fi ascuns luna faţa în nişte nori albi şi străvezii ca-ntr-un zăbranic de ceaţă. „La naiba! îşi zise el numaidecît, doar n-o să mă tem ca un copil de nişte poveşti stupide!"

Pătrunse pe aleea centrală, luminată undeva de un bec anemic, care abia putea smulge din apele întunecimilor un sîmbure galben de lumină pîlpîindă parcă. Era linişte şi pustiu. Dacă ar fi fost să se teamă de vreo primejdie, apoi aceea ar fi trebuit să fie tăcerea care-l pîndea pretutindeni. Ea însă îl impresiona mai degrabă prin măreţia ei întunecată, aspră cumva. Voia s-o înfrunte? N-avea decît. Începu din nou să fluiere uşurel, ritmînd melodia cu proprii lui paşi.

Se apropia de cealaltă poartă a parcului, prin care peste cîteva clipe urma să iasă din nou în stradă şi-acum parcă-i părea rău că nu putuse trăi o aventură. Căută să-şi închipuie cum s-ar purta, dac-ar fi atacat şi se declară mulţumit, cînd găsi în suflet destule resurse pentru a deveni erou. I-ar sfida desigur pe atacatori... I-ar sfida, căutînd să-i umilească, să-i desfiinţeze dinaintea sa. Dar iată, mai avea cîţiva paşi şi ieşea din zona care lui i se păruse atît de periculoasă. Urma s-o părăsească în cîteva clipe fără să fi avut ocazia să-şi încerce eroismul.

Adică era mai bine aşa! În definitiv, eroismul ăsta putea să fie plătit destul de scump. Numai gîndul că ar putea rămîne dezbrăcat pe-aici, pe-o alee din parc, îi dădea fiori...

Şi tocmai în clipa aceea îi ajunse la ureche un ţipăt slab:

— Ajutor!

Era o voce tremurată şi subţire de fată. Parcă venea din fundul pămîntului. Sau parcă cineva o sugruma. Balnojan încremeni ascultînd tăcerea nopţii. Nu se mai auzea nimic. Poate că imaginaţia prea înfierbîn-

tată îi jucase festa... Ba nu, undeva, destul de aproape, nisipul scrîşni sub nişte picioare, care nu păşeau, ci păreau că bat pe loc. Poate că acolo se dădea o luptă... N-ar fi fost mai bine să fugă ? Poarta parcului era aproape. Din cîţiva paşi ar fi fost dincolo... Cu toate acestea se pomeni fugind în direcţia de unde veniseră zgomotele acelea suspecte. Ba, încă mai şi strigă din rărunchi :

— Măăă !

Pătrunse în întunericul unei alei. Putu vedea două umbre care se topeau iute în bezna ce se întindea spre fundul parcului. Se opri brusc. Se pomeni că strînge la piept o fată. Fata plîngea cu nişte suspine grele, care-i zguduiau trupul.

— Ce s-a întîmplat ? Cine erau ?

Era firesc să năvălească întrebările, dar în acelaşi timp în Balnojan se născu groaza. Dacă cei doi se întorceau ? O tîrî pe fată după el. Sărmana, abia se mai putea ţine pe picioare ! Şi suspinele acelea zguduitoare care nu mai încetau ! Cînd ajunseră mai la lumină, în apropierea porţii, Balnojan, liniştindu-se, dori să ştie ce se întîmplase şi pe cine salvase. Fata i se smulse din braţe şi se depărtă puţin. Ţinea capul plecat, aşa că nu-i putea vedea faţa. Dar avea un corp frumos ; era desigur foarte tînără !

— Hai să plecăm de-aici. Derbedeii ăia ne pot urmări.

— Nu. Lasă-mă.

— Cum o să te las ? Hai cu mine ! Nu-i locul dumitale acum, aci.

— Nu merg !

Balnojan o prinse de mînă şi încercă s-o tîrască după sine, afară din parc. Dar fata se smulse din nou, ferindu-se într-o parte. Atunci observă el că rochiţa de stambă cu flori roşii era ruptă la umăr. Fata ţinea petecul la locul lui cu o mînă, de parcă ar fi voit să-şi acopere cu braţul chiar pieptul tînăr... Acum înţelegea limpede de ce fusese atacată fata. Se

pare că se apărase cu disperare. Şi un sentiment de mîndrie îl năpădi : scăpase o fată de la pericol. Ce bine se simţi în acel moment ! Parcă-i cînta o muzică în urechi ! O muzică plăcută, dulce şi cu rezonanţe extraordinare în inima lui. În acea clipă dori arzător să vadă chipul celei pe care o salvase. Şi pentru că fata îşi ţinea capul tot aplecat el spuse cu o blîndă politeţă :

— Domnişoară ! Am avut norocul să intervin într-un moment penibil pentru dumneata. Aş vrea să cunosc şi eu pe aceea pe care am avut cinstea s-o salvez...

Fata tăcea...

Suspina, semn că plîngea.

Tremura din tot trupul, de parcă abia atunci nervii încordaţi cedaseră şi oboseala o cutropea.

Balnojan se apropie şi-i căută cu degetul bărbia. Fata se strînse în ea. Tînărul bărbat îi ridică uşurel capul.

În faţa lui se afla Jana Dimineţ...

*

Tot ce-a urmat, a rămas în mintea Janei ca o poveste. Ca o poveste a altcuiva. El a întins mîinile spre ea.

— Tu, dragă ? Tu ? Ce s-a-ntîmplat ? Te-ai mai gîndit la mine ?

Să se fi gîndit ? El a trăit în inima ei necontenit, din acea seară de toamnă. De cîte ori nu i-a visat chipul ! Dar, pe cîtă vreme el avea putinţa să-şi rostească în cuvinte gîndurile, ea nu putea să facă la fel. Şi cîte-ar fi avut să-i spună, atunci cînd el a întrebat-o dacă nu l-a uitat !

După aceea el s-a interesat cum se face că se afla la o oră aşa de tîrzie în oraş ?

Ar fi vrut să-i povestească totul, pe nerăsuflate : venind de la gară, unde l-a condus pe Ionică, frate-său

s-a întîlnit cu Măriuţa, o fată din vecini. Măriuţa s-a bucurat grozav c-o vede şi n-a lăsat-o pînă ce nu i-a promis că se va plimba cu ea. Vasilică a vrut s-o ia acasă.

— Lasă-mă ! i-a spus. El a scos limba, a amenințat-o că o spune mamei şi după aceea s-a făcut nevăzut.

Jana a băgat de seamă cu mirare că după Măriuţa se ţinea un băiat. I l-a prezentat şi Janei i s-a părut că vecina e bucuroasă şi neastîmpărată cum n-o mai văzuse niciodată.

— Mergem acasă ? a întrebat Jana după o vreme.

— Ne mai plimbăm puţin. Mergem prin parc o dată, o singură dată !

— Ne ceartă acasă.

— Dacă sîntem amîndouă nu ne ceartă nimeni. Eu te apăr pe tine şi tu pe mine. Zicem c-am fost la film şi-a ţinut mai mult...

Au intrat în parc. Măriuţa se ţinea de mijloc cu băiatul ei şi tot rămîneau în urmă. Jana îi auzea cum se giugiulesc şi se simţea apăsată de tristeţea inimii şi de frumuseţea parcului înnoptat. Sufletul ei tremura ca aripile unor fluturi şi dorul pîlpîia cu pleoapă somnoroasă. Nu ştie cum dar s-a pomenit singură. Cînd şi-a dat seama de aceasta a rămas în loc, crezînd că cei doi s-au oprit undeva în urmă. I-a aşteptat şi se mira că nu se aud venind. A strigat după Măriuţa. I-a răspuns tăcerea, care se uita la ea cu ochii de cărbune ai nopţii. Nu ştia ce să facă. S-a dus cîţiva paşi pe alee îndărăt, dar i s-a făcut deodată teamă. Era aşa de întuneric în partea aceea. A strigat-o din nou pe Măriuţa. În zadar.

Şi deodată s-au apropiat doi vlăjgani.

— Ce faci, porumbiţo, singură pe-aci ?

Unul din ei i-a pus mîinile mari pe umeri, în aşa fel că podul palmelor îi ajungea peste sîni. S-a scuturat, încercînd să scape din strînsoarea ca de fier.

Dar n-a fost chip să reuşească ; palmele acelea parcă o ţintuiau pe loc.

— La tufă cu ea ! l-a auzit pe celălalt, care se aţinea pe la spate.

Atunci a strigat ajutor.

I-au astupat gura cu palma.

„Şi-atunci ai venit tu !“ îi spunea ea în gînd, privindu-l în ochi şi cum o ţinea el cu degetul de bărbie — a lăcrămat.

N-a putut să-i spuie nimic din toate acestea. Abia a îngăimat :

— Eram c-o prietenă.

Ah, dac-ar fi putut să-şi deschidă inima, să vorbească ea... Că, aşa se vede treaba, gura nu-i era bună de nimic !

Pe urmă el a întrebat :

— Şi-acum, ce ai să te faci ? Cum o să te duci acasă aşa ?

— Mă duc...

— Cu rochia ruptă ? Cine ştie ce-o să creadă mama dumitale. Ar trebui să ţi-o coşi... Ar fi bine să mergi pînă la mine acasă. Am ac şi aţă, şi nu stau departe...

Ieşiseră din parc şi mergeau pe stradă. Jana, înfiorată, se oprise în loc, gata s-o ia la fugă. El îi cuprinse umerii cu braţul.

— Vezi, ţi-e şi frig !

Lumina lunii era atît de albă că o ameţea. O ameţeau şi vorbele lui.

— Tu să ai încredere în mine, Jana ! Nu-i aşa că ai ? Spune-mi că ai !

Ea încuviinţase numai din cap. Păşea ca-n somn ; era lîngă el şi parcă visa. Visa că el era aproape de ea, o strîngea uşurel cu braţul pe după umăr. Şi îi era bine ; îi era cald şi călca pe caldarîmul moale, de parcă era de puf. Nu întrecea asta, oare, tot ce-şi dorise ea vreodată ? Se gîndise de-atîtea ori c-ar fi fericită numai dacă l-ar vedea. Şi deodată : el e foarte aproape, îi vorbeşte cald lîngă ureche şi-o poartă pe

sub lumina orbitor de albă a lunii, cu braţul petrecut după umerii ei...

A mai avut o tresărire îngrijorată, cînd el a descuiat poarta casei. Şoapta lui a răscolit-o pînă-n adîncul inimii.

— Jana ! Să ai încredere în mine !

A trecut pragul camerei lui.

Cum să-şi cîrpească ruptura ? El a căutat ac şi aţă. Îi tremurau mîinile. De ce ? Ochii lui ardeau. De ce aşa de ciudat ? Palma lui era fierbinte. De ce ? Glasul lui tremura, de parcă-l gîtuia cineva. De ce ?

— Uite, ai aici tot ce-ţi trebuie. Eu mă întorc cu spatele pînă termini.

L-a privit rugător, cu ochii plini de lacrimi, exprimîndu-şi mut temerile.

Şi el a repetat a treia oară :

— Aibi încredere, Jana. În mine poţi avea toată încrederea.

EL nu putea minţi !

Glasul lui cald şi sincer îi goni teama.

După ce el s-a întors cu spatele, privind pe fereastră în noaptea de afară, s-a dezbrăcat, cu gesturi frînte, tresărind la cel mai mic zgomot, ca o vietate a pădurii. Acum acul îi tremura şi aţa i se tot încurca între degete. Îi era frig în cămăşuţa veche, de pînză aspră...

— Eşti gata ?

— Nu ! Să nu te-ntorci !

Acul împunge într-o grabă sperioasă.

— Eşti gata ?

— Nu ! Nu ! Nu !

A strigat ?

A gemut ?

S-a întors pe neaşteptate spre ea.

A încremenit cu rochiţa pusă dinainte. El a rîs. Ea dîrdîia.

— De ce te temi de mine ?

Plîngea cu lacrimi mari, trăgîndu-se din faţa lui pas cu pas.

— Nu ! Nu ! Nu !

El o cuprinse în braţe. S-a zbătut, cuprinsă de friguri care-i zguduiau trupul. El a strîns-o cu atîta putere că i-a venit să ţipe. A gemut şi s-a cufundat într-o apă neagră şi rece...

*

Jana zăcuse cîteva zile ; pe urmă — mai mult încordîndu-şi voinţa — se ridicase din pat. Era slăbită, descurajată şi cu cearcăne vinete sub ochi. Mamă-sa vedea bine că tînjeşte ; umbla prin casă fără rost şi dacă punea mîna pe vreun lucru, gestul era descurajat, lipsit de vlagă. Primise explicaţiile fetei privind întîrzierea din seara aceea, dar în inimă îi tremura neliniştea ori de cîte ori o vedea pe Jana, ca o umbră.

Jana o întrebase de cîteva ori :

— Mamă, cît am fost bolnavă n-a întrebat nimeni de mine ?

— Cin'să-ntrebe ? A fost pe-aici Măriuţa. Şi Păvălucă... Dar tu pe cine aştepţi, maică ?

— Pe nimeni.

Jana se gîndeşte că în seara aceea, în timp ce se îmbrăca, i-a auzit prin întuneric vocea : „Trebuia să-mi spui că eşti aşa... că-i prima dată !...“ Ea suspina cu pieptul zbătîndu-se... „Hai, nu mai plînge ! a adăugat el. Am să vin să mai stăm de vorbă. Să nu-ţi fie teamă !“ Şi-apoi, în timp ce-o conducea spre casă, Balnojan i-a povestit cum se urcă ciocîrlia spre soare. „Toate ciocîrliile visează să ajungă la soare. Dar nici una n-a putut să-şi îndeplinească visul. Dacă s-ar apropia mai mult, şi-ar arde aripile...“ Ce-a vrut el să spună ? Poate că o asemuia pe ea cu ciocîrlia...

Durerea dinlăuntru o face să-şi crispeze obrazul.

— Fată, pe tine te doare ceva ?

— Nu mă doare nimic !

— Dar eu văd că te chinui. De ce nu-mi spui adevărat ?

— Nu mă mai doare nimic. N-am nimic. Mă gîndesc şi-atîta tot.

— Blestemată fire ai tu, fată ! Numai Dumnezeu ştie ce drăcuşori zac în inima ta. Alte fete mai spun părinţilor ce le joacă prin minte. Tu taci ca piatra !

Mamă-sa a mai bombănit ce-a bombănit, dar Jana a avut norocul să scape mai repede ca altă dată : o vecină a venit să-i spună ceva Mariei Dimineţ. Jana le auzi sporovăind afară, în apropierea uşii, dar n-a luat aminte să afle de ce se mira mamă-sa atît de zgomotos. N-o interesă nici că ea se pregăti în grabă să plece. Din uşă îi spuse :

— Să-i spui lu' tat-tu cînd o veni că m-am dus puţin în oraş. Să-i dai de mîncare.

Pe seară veni Păvălucă. El încercă să-i explice că mai toate femeile de prin vecini au plecat să-i vadă pe bandiţii care au atacat autobusul şi pe care se zice că-i vor expune în centrul oraşului.

— Dar eu nu cred nimic. E o prostie ! Un zvon caraghios, fir-ar mă-sa lor a dracu', ăi de umblă cu cioara vopsită.

Cum însă Jana nu arăta nici un interes pentru asemenea noutăţi, el se lăsă păgubaş. Începu să cînte la muzicuţă.

— Îţi place cîntecul ?

— E prea vesel !

— Atunci să zic altceva.

Păvălucă „zice" din toată inima. Un cîntec duios. Jana priveşte necurmat înainte, neclintită, mohorîtă.

— Jana, tu plîngi ?

Păvălucă nu mai cînta.

— Ţi se pare.

— Să zic una veselă.

— Da... una veselă...

— Jana, tu de ce nu vii la şantier ? Să ştii că ţi-ar plăcea foarte mult...

Jana ridică din umeri şi se strînge în ea, de parcă i-ar fi frig ; în realitate îşi simte ca niciodată singurătatea apăsîndu-i greu umerii.

Lui Păvălucă i se moaie inima : îi e aşa de dragă Jana...

*

Zvonul zbura din gură în gură, înteţindu-se ca un vînt şi umflîndu-se ca o pînză de corabie. În două zile toată lumea din orăşel ştia că cei trei atacatori ai autobusului fuseseră prinşi şi urma să fie expuşi în centrul oraşului, ca să-i vadă toţi cetăţenii.

— Păcat că nu-i putem bate cu pietre, ca-n Evul Mediu, sau în Antichitate, observă Romeo Iliescu, apreciind cu o sublimă aproximaţie două epoci, care fiecare se întinde pe cîteva sute de ani.

Vlad Pintea nu credea nimic din zvonul acesta care circula aşa de intens, dar nu fu în stare să-şi convingă nevasta să stea acasă. În ziua sorocită, ea se pregăti de plecare, fără să ia în seamă avertismentele lui Vlăduţ :

— Ascultă-mă pe mine, te duci degeaba. N-o să fie nimeni în afară de tine. Te faci de rîs.

La şcoală, Ticulescu tăcea mohorît, iar Balnojan demonstra „matematic" :

— Trebuia să se întîmple aşa ! Ameninţarea nevăzută care a plutit peste oraş trebuia să ia odată sfîrşit. Autorităţile au înţeles că opinia publică are nevoie de o satisfacţie. De o satisfacţie democratică...

— Nu există nici o legislaţie care să prevadă expunerea în public a răufăcătorilor. Eu nu cred într-un asemenea zvon stupid ! Glasul lui Ticulescu răsunase tăios şi ochii săi părură mai obosiţi ca oricînd.

Nimeni nu ştia de unde pornea zvonul, dar în ziua sorocită, pe nesimţite centrul oraşului se umplu de lume ; curentul pornit şi dintr-o parte şi din alta tindea să se contopească în faţa clădirii sfatului popu-

lar orășenesc. Erau aici cîteva trepte de piatră pe care se zicea că vor fi scoși bandiții. Capetele cele mai amestecate se tălăzuiau asemenea unor valuri bătute de vînt. Ica Pintea se instalase la fereastra unor cunoștințe, care locuiau chiar peste drum de locul cu pricina.

— Unde-i Vlăduț, zicea privind zbaterea cenușie a străzii, să-mi mai spună că nu se întîmplă nimic.

Maria Dimineț, înconjurată de grupul de femei de pe strada mărginașă a orașului, lupta să ajungă mai în față. Se țineau strîns una de alta și dislocau din calea lor alte grupuri mai firave de unde însă izbucneau strigăte sau complimentări puțin măgulitoare. Deasupra străzii întesate de lume, vuia, gemea și urla un balaur uriaș nevăzut.

*

Grigore Bebei era într-o agitație fără seamăn. El era singurul om din oraș, care știa cine a lansat zvonul și acum se frămînta întrebîndu-se dacă va putea obține vreun rezultat sau nu. O îndemnase pe Natalița să se ducă neapărat pe centru să vadă ce se întîmplă și chiar o bruscă, pentru că i se păru că se îmbracă prea încet. Rămînînd singur, el se foi o vreme prin camera de la stradă, repezindu-se la geam și privind printre perdele ori de cîte ori auzea zgomot de pași. Își închipuia că toți trecătorii sînt preocupați de ceea ce auziseră că s-ar petrece în centru și toți se duceau într-acolo. Dar dacă erau numai închipuiri de-ale sale? Se sufoca între pereții care i se părură strîmți și neprietenoși. În cele din urmă ieși afară, luptîndu-se cu dorința de a-și lua haina și a se duce să se convingă cu ochii lui de rezultat. Ieșind în pridvorul țărănesc îl văzu pe Balnojan încuind ușa la camera lui.

— Încotro, domnule profesor?

— Parcă dumneata nu știi? Vreau să văd ce e prin oraș.

— Şi dumneata dai crezare unui asemenea zvon? se miră Bebei, căutînd să-şi ascundă satisfacţia entuziasmată, care-i dădu aripi.

— M-am convins personal că există o bandă de huligani, poate compusă din oamenii şantierului. Eu însumi am salvat o fată din mîinile lor.

— Vorbeşti serios?

— Cît se poate de serios. O atacaseră în parc doi indivizi. I-am luat apărarea şi am salvat-o. A fost o întîmplare, dar una fericită pentru biata fată...

— N-o fi dracul chiar aşa de negru! făcu Bebei neîncrezător, gata să se îndoiască dacă el fusese acela care lansase totuşi zvonul.

— N-o fi negru, dar drac tot e! Dumneata nu mergi în oraş?

— Eu mai stau pe-acasă. Parcă tot nu-mi vine a crede...

Îi venea să urle de bucurie, după ce poarta se închise în urma profesorului. Îşi imagina lumea adunată în centru cerînd pe atacatori. Dacă şi un intelectual ca Balnojan putea să creadă, de ce n-ar crede şi alţii? Bebei îşi freca mîinile, cuprins de nerăbdare. Ce se întîmpla acum în centru? Desigur, omenirea adunată urlă dezamăgită. Sau furioasă. Şi el stătea acasă ca un prost. Trebuia să iasă în arenă şi să canalizeze forţa mulţimii împotriva şantierului. Asta trebuia să apară limpede! În doi timpi şi trei mişcări fu gata de plecare, decis să acţioneze cu hotărîre, dar şi cu dibăcie. Pentru a nu se trăda! „Ah, ce mare e puterea lui Grigore Bebei!" îşi zicea pe drum cu o mîndrie orgolioasă, care-l făcea să calce ca un comandant de oşti, în fruntea luptătorilor săi. Simţămîntul fu aşa de puternic, încît întoarse la un moment dat capul să-şi treacă în revistă forţele. Rămase dezamăgit că nu văzu pe nimeni în afară de o bătrînică, frîntă de mijloc, neagră şi uscată, care se tîra pe stradă ca un gîndac strivit.

Încrederea îi scăzu la jumătate şi nu-i reveni la aceeaşi intensitate de la început, decît cînd se amestecă în mulţime.

Cei care sosiseră mai pe urmă căutau să-şi facă loc, împingînd pe cei care le şedeau în drum. Întrebau curioşi :

— I-aţi văzut ?

— Unde-au fost puşi ?

— Oare-o fi ceva ?

— Păi dacă-au venit atîţia ! mormăi Bebei, strecurîndu-se prin mulţime şi bucurîndu-se cît îi era de mare puterea. Cu cît pătrundea mai adînc, auzea tot mai dese vociferări de indignare, sau ameninţări sterpe :

— Unde-s bandiţii ?

— Să ni-i dea numai pe mînă !

„Cît e de naivă mulţimea ! Turmă de proşti ! Vă duce Bebei de nas cum vrea el !" cugetă Bebei, dîndu-şi seama pe deplin abia acum ce putere clocotea acolo, pe o porţiune foarte redusă de stradă. Oare, dacă şi-ar ridica glasul cineva, ca să-i îndrepte într-o direcţie sau alta, ce-ar face mulţimea ? Era cît pe-aci să strige : Jos şantierul ! cînd înţelese că în faţa lui se afla o echipă de muncitori ceferişti, care îndemnau pe oameni să plece acasă, pentru că nimic nu era adevărat din zvonul acela caraghios. O luă în altă direcţie, cu ochii la pîndă, dar şi de data aceasta se opri descumpănit, luptînd cu valurile mulţimii care-l împingeau drept spre Gheorghe Diminet care gesticula în mijlocul unui grup de femei.

Trebuia să fie prudent. Poate că era urmărit. Un strigăt nechibzuit îi putea fi fatal. Ar fi fost o prostie să se dea legat pe degeaba. Un megafon îşi revărsă asupra străzii vocea metalică, amplificată puternic. Parcă-l apucă cineva de păr. Îndemnurile adresate mulţimii începuseră să-şi facă efectul. Dar erau încă destui gură-cască, dispuşi să mai aştepte şi să mai comenteze.

Florincaş urmărea îndeaproape desfăşurarea evenimentelor. Îşi imputa că, deşi zvonul îi ajunsese la ureche, totuşi nu-i dăduse atenţia cuvenită. Iată ce se întîmplă, dacă neglijezi asemenea amănunte, care par fleacuri doar pînă la un anumit punct. Era tulburat oarecum din pricina veştii pe care i-o adusese Magori : se strigase „Jos şantierul". E adevărat că fusese un singur glas, dar el putea fi un avertisment, în sensul că toată povestea asta cu expunerea unor aşapresupuşi bandiţi era direct îndreptată împotriva şantierului. De ce nu s-a ajuns pînă la o manifestaţie directă ? Aceasta era în adevăr o întrebare asupra căreia trebuia să stăruieşti în mod deosebit. Ajungînd la acest punct cu discuţia, Magori se lumină deodată la faţă.

— Stai, ia stai puţin, că ştiu cam ce-ar fi de făcut !

Şi după ce-şi împărtăşi planul, luă „operativul" lui Florincaş şi dădu goana la gară. Să fi trecut după aceea douăzeci de minute, şi un mic detaşament de muncitori în salopetele şantierului, aliniaţi cîte patru în rînd se apropia în pas grăbit, cadenţat, de centrul oraşului. La flancul drept se afla Traian Magori. Alături : Gică Turculeţ, care-şi lăsase de data aceasta uriaşul camion „Zis".

Magori se întoarse din mers către cei din mica coloană.

— Măi băeţi, dar să cîntaţi ! Să cîntaţi din toţi bojocii !

Mantu, care se afla chiar alături, privea drept înainte cu o faţă întunecată şi aspră. N-ar fi vrut să meargă, dar totul se petrecuse prea repede, înainte ca el să fi avut vreme să se ascundă, sau să se facă pierdut prin gară.

— Şi dacă ne snopesc în bătaie ? îşi mormăi el întrebarea.

— Te pomeneşti că ţi-e frică ? Acum o să te văd ce „haiduc" îmi eşti şi ce şef poate să iasă din tine !

replică Magori ; dar nu-i mai văzu rînjetul mohorît, pentru că se întorsese şi mergea normal.

Curînd, în mulţimea care se rărise, dar care încă mai stăruia pe întreaga lăţime a străzii principale, pătrunsese o coloană de vreo douăzeci de muncitori de la şantier, îmbrăcaţi în salopetele pe seama cărora se puneau atîtea ponoase. Cîntau : „Porniţi înainte, tovarăşi !"... Dar cîntau cu o asemenea forţă că mulţi cetăţeni se înfiorară. La început înaintarea nu întîmpină greutăţi. Cei de la margine se dădură uşor în lături. Mai încolo, însă, mulţimea se îngrămădi să vadă ce se întîmplă.

— Ce e ?

— Ce se aude ?

— Cine cîntă ?

— Sînt de la şantier !

— Păi se zicea de nişte banditi !

Pumnul de oameni se avînta mereu înainte, în aceleaşi rînduri strînse, cîntînd cu aceeaşi forţă a fiecăruia şi a tuturor : „Porniţi înainte, tovarăşi !"

Mantu cînta cu gîndul în altă parte ; mulţimea aceasta, adunată aci pentru a-i vedea expuşi pe atacatorii autobusului, îl impresiona, cu cît îşi dădea seama că era mai compactă şi mai uşor de dezlănţuit. O pulbere de sudoare rece îi inundă fruntea. Şi ghiontul pe care-l primi de la cel de alături, Alexandru Păştină, bun prieten de altfel, îl făcu să se clatine. Şi ce era altceva decît un biet ghiont repezit prietenește între coatele unui trup robust de haidamac ?

Se uită cam buimac spre Păştină.

— Cîntă, mă ! îi suflă acesta, arătîndu-l din ochi pe Magori.

Şi Mantu îşi slobozi din nou glasul puternic, plin şi aspru.

— Ăştia-s băieţii noştri de la şantier ! zise cineva.

— Uite-l şi pe tovarăşul Magori ! strigă Maria Dimineţ. Hai, dragelor, şi noi după ei, că şi noi sîntem de la şantier.

Porni ea însăşi prima. O urmară celelalte femei. După pumnul de oameni care cîntau, se ţineau acum şi alţi muncitori de pe şantier. Maria Dimineţ îi spuse bărbatului, după ce-l găsi mai la margine şi se apropie de el :

— Vezi, tu nu ştii să cînţi !

Gheorghe Dimineţ ridică din umeri, vru să spună ceva, dar se răzgîndi. În urmă rămînea strada principală, care se goli repede, atît de repede încît nu peste mult ea îşi reluă înfăţişarea obişnuită şi pînă tîrziu tinerii, obişnuiţii plimbăreţi, o măsurară gălăgioşi de la un cap la altul. Grigore Bebei se strecura printre grupurile vesele, zicîndu-şi cu amărăciune că ar fi putut obţine o mare victorie, dacă şi-ar fi dat seama de la început pe ce forţă uriaşă putea conta.

Peste o oră în biroul primului-secretar al raionului de partid, Florincaş şi Magori stăteau de vorbă cu aprindere. După ce analizaseră întîmplările acestei zile, ei ajunseră şi la unele concluzii.

— Noi am stabilit de la început că şantierul e oraşul şi oraşul e şantierul. N-am reuşit însă aceasta pe deplin, vorbea Florincaş. Voi munciţi bine pe şantier, dar prin oraş umblă zvonuri cu derbedei în salopete. Aici se ascunde, fireşte, altceva, dar vezi că sînt mulţi creduli în oraşul nostru. Pentru noi se impune sarcina să vă popularizăm rezultatele şi succesele, fruntaşii şi eforturile, iar voi trebuie să puneţi pe picioare în cel mai scurt timp, corul, echipa de dansuri, recitatori şi ce mai trebuie pentru o reprezentaţie în oraş... Să zicem în trei săptămîni !

— Aşa repede nu cred. Nu va fi gata baraca clubului. Abia am reuşit să punem la punct cantina.

— Bine, să nu fie trei săptămîni. Să fie o lună. Dar mai mult nici o zi.

Magori rămase tăcut, simţămîntul disciplinei, atît de dezvoltat în el, îi dicta să reflecteze bine asupra sar-

cinei și termenului și să găsească posibilitățile de îndeplinire întocmai.

— S-a făcut ? întrebă Florincaș.

— S-a făcut ! răspunse simplu Magori...

* * *

S-a obișnuit Jana să se trezească dintr-o dată, cu senzația că mintea-i e neobișnuit de limpede și trupul odihnit pe deplin. Mai e pînă la ziuă și ea știe aceasta pentru că-n jurul ei întunericul stăruie, căptușit cu vata liniștii. Dar dac-ar întoarce capul ca să poată vedea fereastra i s-ar părea că privește în zare printr-o sticlă cu sineală : albastrul nopții de vară are o minunată transparență luminoasă ! Ea însă nu face nici o mișcare. Stă înfășurată greu în tăcerea adîncă și neclintită, așteptînd să prindă cu auzul cele dintîi zgomote ale începutului de zi. Sînt zgomote noi cu care s-a obișnuit și pe care le așteaptă în fiecare dimineață. Va dudui mai întîi înfundat, zguduind pămîntul, uriașul camion al șoferului care-i adăpostit de Păvălucă Pleșa. Vor răsuna apoi pașii oamenilor ce grăbesc spre șantier — la început numai din cînd în cînd, apoi din ce în ce mai des... Jana știe că de la duduitul motorului de camion pînă la zgomotul de pași care va stăpîni o vreme strada lor, va rămîne în pat într-o amorțeală plăcută, de care obișnuit se desparte așa de greu ! Ce de vedenii n-o înconjoară atunci, pînă ce-o zguduie mama :

— Hai, Jana, scoală-te, că ne-ajunge din urmă amiaza !

...Și va începe o zi nouă ! E nouă pentru că așa i se zice, dar pentru ea e la fel cu toate celelalte care se înșiruie de amar de vreme ca mărgelele pe firul roșu al lunilor și al anilor. Pentru ea nu mai există

altă posibilitate. Se va scula şi va îngriji ca frăţiorii cei mici să plece la şcoală spălaţi şi hrăniţi, după care va rămîne singură cu treburile gospodăriei. Dacă are ghinion va spăla rufele pe care mama le mai ia de la profesorul Ticulescu. După-amiază se va duce la cantină să-i ajute mamei la cărat cele două căldări de rămăşiţe pentru porcul lor. Seara vine Păvălucă — dacă vine — să-i „ţină de urît". Îi povesteşte cîte-n lună şi-n soare despre şantier. Ea ar vrea să întrebe de fetele de la betoniere. A fost pe-acolo de cîteva ori pe furiş (dac-ar şti mama ! ?) şi-i place de ele pentru că sînt altfel decît ea şi de nimeni nu le pasă. Ce-au mai strigat odată, cînd s-a nimerit şi ea acolo, la unul care n-a ştiut cum să-şi ia tălpăşiţa mai repede. Într-o duminică dimineaţă le-a văzut îmbrăcate ca nişte domnişoare. Una dintre ele, care parcă e un fel de şef peste celelalte (a înţeles c-o cheamă Iacobina) s-a învîrtit pe călcîie, nu ştie din ce pricină şi atunci rochiţa i s-a înfoiat aproape ca o umbrelă. Purta în picioare o pereche de pantofi decupaţi, cu talpă groasă de crep (cît îşi doreşte ea asemenea încălţări !) şi o pereche de ciorapi de mătasă cu talon negru (un adevărat vis !). Ciorapul stă întins, cu luciu ca de sticlă, în timp ce glezna pare aşa de subţire din pricina acelei pete întunecate de la călcîi ! Aşa ar vrea să se-mbrace şi ea ! Şi-atunci să-l întîlnească pe *el*. (Se gîndeşte la Balnojan, dar niciodată nu-i formulează numele.) Ar trece pe alături nepăsătoare şi mîndră... Aşa ceva i-ar place nespus de mult, deşi undeva, în adîncul inimii se produce o ruptură care doare şi ustură...

Ar vrea să ocolească gîndurile care năvălesc de-acum încolo, dar nu e chip ! Ele răsar şi vin mereu, neliniştitoare, pline de ameninţări negre, chinuitoare. A trecut de-atunci, din seara aceea, o lună şi jumătate şi-şi dă seama că se petrece ceva neobişnuit cu ea. Abia îşi poate ascunde de ceilalţi greţurile. La început a încercat să creadă că stomacul e de vină, dar amăgirea n-a putut ţine mult. Oricît ar fi vrut să nu se

gîndească la asta nu putea : va avea un copil ! Şi el n-a mai venit, aşa cum i-a promis. I-a promis ? Mai degrabă îşi aminteşte de ciocîrlia de care-i povestea. Tîlcul ieşea la iveală : şi-a ars aripile. Ce-o aşteaptă ? O mare nenorocire. Nici n-o poate măsura cu mintea. Mama, tata, Ionică... vecinii — toţi vor afla şi-o vor dispreţui. Parcă ea nu ştie ce se vorbeşte despre Anuţa ? Şi cum e privită ! Şi de cîte ori o bate omul cu care nu e măritată (n-o va lua niciodată !) pentru că are un copil „din flori". Înspăimîntată îşi apropie soarta de a Anuţei. Îi răsare în minte chipul lui Păvălucă. Aseară a venit lîngă ea la poartă. I-a povestit ceva cu o serbare pe care au dat-o în oraş.

— Merita să fii acolo, să vezi ! (Parcă ei de asta îi ardea !) Am zis una cu corul de i-am făcut praf ! Eu i-am învăţat cîntecul. Îl ştiu de la Bumbeşti-Livezeni că l-am cîntat şi-acolo !

Se uita la el, de parcă-i sorbea cuvintele, dar ea se gîndea : „Oare dacă m-aş mărita cu el m-ar bate şi m-ar înjura ? De înjurat pot să fiu sigură, că prea e spurcat la gură ! Degeaba ! Nu ne potrivim. Mai ales acum !"

— Tu nu rîzi ? a întrebat-o el pe urmă.

— De ce să rîd ?

— Pentru că am spus o glumă.

Ea a început să plîngă. În clipa aceea i-a trecut prin minte că şi-ar putea lua viaţa. S-ar logodi cu moartea şi-ar trăi în braţele pămîntului ca-ntr-un leagăn !

Scînceşte prin somn şi se răsuceşte neliniştită.

— Jana !

Mama e ca o umbră ameninţătoare aplecată asupra ei.

— Jana ! Tu n-auzi, fato ? Greu somn mai dormi !

Mama o zguduie ca s-o trezească.

— Hai, hai, Jana ! Sus. Că ne-apucă amiaza !

Jana sare din pat. Ştie că acum a început o zi nouă.

E nouă, pentru că așa i se zice îndeobște, dar ea e la fel pentru Jana, la fel ca toate celelalte care-au fost și care-or veni...

Care-or veni ?

*

Au plecat cu toți și Jana a rămas iar singură ca-ntr-un pustiu. Mamă-sa i-a lăsat un nou rînd de rufe murdare să le spele. S-ar apuca și nu s-ar apuca de ele. Le privește lung, fără silă, mai mult cu o indiferență nepăsătoare, de lehamite, le întoarce după aceea spatele și se uită afară prin ușa deschisă. Nu vede nimic deosebit ; numai casele ca părăsite, amorțite în soarele dimineții. Și-n curtea de-alături, o umbră uscată păzește cîteva capre. Ea și cu maica Leana ! Amîndouă nevolnice, ca niște crengi înghețate care nu folosesc nimănui. Se reazimă cu brațul de ușor : o pînză alburie i-a acoperit vederea. S-a clătinat. Se scutură, căci vrea să se dezmeticească. Greturile o chinuie...

Se tîrăște pînă la pat și se trîntește pe el. Cu ochii în tavan, își urmărește gîndurile. Mama venea acasă cu toți banii (îi ridica și pe-ai tatii), îi punea pe masă și-i împărțea după cum știa ea : chiria întîi („Atîția bani pe-o magherniță !“ bombănea bătrîna cu nasul în hîrtii) ; pe urmă : cucuruz pentru porc (și-nainte de a-l avea, punea deoparte pentru el !), pe urmă gazul, săpunul și cîte și mai cîte se cer într-o gospodărie și în cele din urmă și ceva pentru pînză de cearșafuri sau crătiți. („Asta-i pentru tine, Jana, că n-o să te mărit goală !“) Erau griji multe și socoteli chibzuite îndelung de-un om învățat cu puțin. După ce împărțea banii de mai multe ori, luînd sau adăugînd într-o parte sau în alta, o mai mîngîia și pe Jana care-i cerea mereu o pereche de pantofi decupați.

— Lasă, Jana, lasă ! Vezi tu cîte sînt ! Data viitoare eşti tu la rînd. O să încep cu ce-ţi trebuie ţie...

„O să !" o îngîna în sine acum, copilăreşte, cu ciudă (o ciudă amară, neputincioasă !) şi se pomeni cu ochii usturaţi de lacrimi. Poveste veche : „Lasă, Jana, lasă !" A lăsat de-atîtea ori pînă acum, că nu-şi mai poate face nici o iluzie. Totdeauna e altceva înainte de ea. De afară, de la coteţul porcului se aude gălăgie : grohăituri ascuţite, tropăituri nerăbdătoare de parcă, zău aşa — n-ar fi un purcel slăbănog acolo, ci o turmă de mistreţi ! Da, înaintea ei era porcul, sau cucuruzul pentru porc, sau mai ştiu eu ce ! Ce bine-ar fi dac-ar putea cîştiga bani şi ea ca fetele de la betoniere. Le-a văzut ce frumos se îmbracă...

I-ar place pe şantier ! Să faci dintr-un pămînt pustiu cunoscut de cînd se ştie pe lume ca loc de joacă pentru hoardele de copii din mahala, ceva, uite-aşa, pe negîndite, nu-i totuna cu a păzi un purcel. Răsăriseră în mijlocul cîmpului pustiu baraci şi stîlpi de beton, îmbrăcaţi încă într-o ţesătură deasă de schelării. Cîteodată, i se oprea inima cînd vedea vreo fată sau vreun flăcău păşind în grabă pe scîndurile de brad, dintre care unele fac „burtă", de parc-ar sta să se rupă din clipă-n clipă. Ar vrea să se-nchipuie pe ea însăşi alergînd pe-o scîndură din acelea, elastică şi rezistentă totuşi.

Lîngă schelele unde se toarnă betonul zuăie înfundat nişte maşini greoaie şi murdare. Janei nu-i plac betonierele : prea seamănă cu nişte porci uriaşi, rotunzi şi flămînzi ! Cîteva fete din grupul Iacobinei, îmbrăcate, ca la muncă, în salopete, cară necontenit roabe cu nisip, sau cu pietriş, descărcîndu-le în gurile hămesite. Jana ar fugi cît mai iute de-acolo, pentru că şi zgomotul betonierelor îi e nesuferit ca şi cînd ar călca pe cioburi de sticlă. Şi dacă nu fuge, aceasta e din pricină că aici lucrează Iacobina Suba. Deşi are un nume ciudat, cum n-a mai auzit niciodată,

fata aceea e plină de viaţă şi totdeauna îi pare rău că nu e ea în locul ei. A trecut de vreo două-trei ori pe acolo şi de fiecare dată a auzit-o strigînd cu veselie şi forţă :

— Haideţi, fetelor, mai daţi-i pietriş !

A cunoscut-o la cantină zilele trecute. E lipicioasă al naibii, căci a prins-o îndată pe după umeri şi a întrebat-o de parcă erau prietene de cînd lumea :

— Cînd vii, Jana, la betoniere ? Şi pentru că s-a uitat cu atîta mirare la ea, a adăugat tainic, şoptindu-i : Mi-a povestit Păvălucă tot !

S-ar duce şi ea la betoniere, chit că nu-i place zgomotul pe care-l fac maşinile ; şi în ciuda asemănării lor cu nişte porci flămînzi întotdeauna. S-ar duce de dragul Iacobinei şi pentru că ar vrea să fie cu ea. S-a apucat să-l descoasă pe Păvălucă. Ce-a mai lăudat-o flăcăul ! Zicea că-i o fată şi jumătate. Mai rar una ca ea ! Îndrăzneaţă. Şi deşteaptă foc. A ajuns şefă de echipă şi visează să devină inginer.

— Cum aşa ? s-a mirat Jana.

— Învaţă şi la liceu. Că fără învăţătură nu poate ajunge nimeni inginer !

— Şi cum învaţă ? Că eu o văd tot lîngă betoniere.

Păvălucă a căutat să-i explice cum se poate învăţa la liceu fără frecvenţă şi de-atunci Jana nu gîndeşte la Iacobina decît cu admiraţie şi cu încă un simţămînt care-ar putea fi invidie (sau altceva ?) ; în orice caz ce n-ar da ea, să fie la fel cu Iacobina ! E însă aşa de departe, aşa de departe !...

Acum ştie că viaţa ei s-a sfîrşit ! Va avea un copil ; un copil, fără tată, pe care-l vor urî toţi. Acelaşi lucru se va întîmpla şi cu ea ! Mama, tata, vecinii vor arunca în ea cu noroi, cum aruncă în Anuţa. Şi nimeni n-o iartă ! N-au s-o ierte nici pe ea ! O încleştează o spaimă de moarte ! Nu are decît o singură cale : să-şi pună capăt vieţii. E atît de simplu : agaţă undeva frînghia de rufe, o unge cu puţin săpun ca să alunece, să-i poată strînge gîtul, să-l strîngă

pînă ce totul se va sfîrşi... I se pare că se sufocă şi sare din pat înspăimîntată. Un gînd strigă în neştire: „Nu! Nu! Nu!"

Porcul guiţă de parcă-l înjunghie cineva. Jana fuge afară. Trebuie să-i dea de mîncare şi să-l scoată pe o jumătate de ceas din cocină. După aia vor veni frăţiorii şi viaţa va curge înainte, aceeaşi, aşa cum a apucat-o şi pentru care se pare că e sortită!... Făcînd socotelile treburilor care o aşteapă se mai linişteşte şi cînd o strigă maica Leana peste gard îi răspunde aproape vesel.

— N-ai ostenit, maică?

— Abia am început!

— Aşa, maică, aşa! O noră ca tine mi-ar fi mie drag să-mi aducă Păvălucă.

Jana zîmbeşte dusă pe gînduri.

*

— Bună dimineaţa, tovărăşelelor!

Glasul lui Ioachim Boeru, responsabilul cantinei, răsună voios, puţin cîntat, de parcă tînărul bărbat s-ar alinta pe sine însuşi. Maria Dimineţ, de lîngă cratiţele care bolborosesc pe foc, răspunde cu un salut muţesc şi mohorît. Şi pe urmă o repede pe Paraschiva, ajutoarea ei, care frămîntă nişte cartofi fierţi:

— Ce-ţi tot sticleşti ochii ca o aia? Vezi-ţi de treabă.

Ioachim Boeru se crede bărbat frumos, atît de frumos încît nici nu are rostul să se uite la o urîţenie ca Paraschiva, care pe deasupra pute de la o poştă a bucătărie. Îi place să se-mbrace milităreşte, fudulindu-se cu pantalonii croiţi ca pentru călărie, foarte puţin bufanţi şi aproape plesnind pe genunchii puternici. La fel de mîndru se umflă şi în bluza de doc, foarte albă, cu fermoare la toate cele patru buzunarele. În picioare poartă cizme biurghere, bine lustruite ca de obicei. Obrazul rotund şi smead pare

mai întunecat decît este, din pricina părului negru şi lucios ca tăiat în lignit.

— Cum merge cu mîncarea ? Nu ţi-a lipsit nimic ?

I-a căzut pe frunte, ca o virgulă de tuş, o buclă de păr. O simte şi îi place să se lase admirat chiar şi de Paraschiva.

— Ce faci, frumoaso ? întreabă în treacăt, fără să aştepte răspunsul Mariei Dimineţ, pe care-l bănuieşte arţăgos.

N-a văzut-o încă niciodată mulţumită ; totdeauna are ceva de observat, ba că-i lipsă la cîntar, ba că zarzavaturile-s putrede, sau carnea cu prea multe oase. I se face lehamite numai cînd ştie că trebuie să dea ochii cu ea. Parcă-i vina lui dacă toate sînt aşa cum sînt ? Doar el nu face altceva decît să dea la bucătărie alimentele pe care le-a primit. O bucătăreasă bună, trebuie să aibă suficientă pricepere să mulţumească toate gusturile, cu ceea ce are la îndemînă. Ar fi terminat el de mult cu Maria Dimineţ asta, dacă n-ar şti-o sub aripa ocrotitoare a directorului. Ar coborî el milităria din pod cum se pricepe el mai bine, pînă ce-ar alunga-o ! Dar aşa n-are ce face decît să se grăbească să plece.

— Azi după-masă avem şedinţă la tovarăşul Mereuţă, anunţă el din uşă. Te-am chemat şi pe dumneata. Am să trec pe la patru şi jumătate să te iau. Să fii gata cu toate !

Îi face cu ochiul Paraschivei, răsplătind-o pentru admiraţia cu care l-a privit tot timpul şi dispare.

Maria Dimineţ bolboroseşte în rînd cu crătiţele de pe foc :

— Asta-mi era de lipsă ! Parcă de şedinţa lor nu mai pot eu ! Hai, Paraschivo, nu mai ofta atîta ! Dă-i zor că acuşi năvălesc nemîncaţii.

— Am terminat, ce mai vrei ?

Amîndouă se grăbesc acum, pentru că în adevăr soarele e-n cumpăna cerului şi curînd vor sosi primii oameni la masă. Totul nu durează decît maximum

un ceas, dar e atît de încordat că n-ai timp nici să te gîndeşti la ceva. Paraschiva trece dincolo, în sala de mese, şi-o aude ciocnind tacîmurile şi farfuriile de tablă ! Dacă nu mai aude nimic, bucătăreasa se uită pe ferestruica pe care dă mîncarea, să vadă ce se întîmplă dincolo.

— Ce faci, tu ?

— Am terminat.

— N-ai spălat mesele cum ţi-am spus.

— Ei, nu le-am spălat. Le-am spălat, lua-le-ar naiba.

— Ia taci tu, păgîno ! se supără Maria Dimineţ. N-ai nimic sfînt în lume ?

Paraschiva rîde pe tăcute şi iese afară. Se aşează pe treptele de lemn şi priveşte nemişcată.

— Bună ziua ! o salută Jana.

— Bună, bună ! Dar ai nimerit-o cam prost. Maică-ta-i foc ! Naiba ştie ce are toată ziua. Parcă-i tot tună şi fulgeră...

Auzind vorbă, Maria Dimineţ iese să vadă cu cine-şi pierde vremea Paraschiva.

— Ai venit mai devreme azi. Foarte bine. Că eu am să mai întîrzii la o şedinţă. Şi ca să nu staţi degeaba, ia să-mi curăţaţi cartofi pentru mîine.

Jana abia avu vreme să-şi lege un şorţ dinainte (pe care i-l aruncase în grabă mamă-sa) şi coşul cu cartofi se şi afla alături. Se aşează lîngă Paraschiva fără să spună nimic. Stau amîndouă în umbra îngustă la ora asta a prînzului, cu cuţitele în mîini. Printre degetele lor trec cartofii unul după altul, fără grabă. Şantierul stă desfăşurat în faţa celor două fete sub lumina crudă a soarelui de vară. Răzbat din cînd în cînd ecouri de vorbe omeneşti sau miresme vagi de pămînt şi ierburi uscate. Excavatoarele se aud mîrîind, înfundat şi greoi parcă a mare supărare. Jana le vede mai bine gurile uriaşe, la capătul unor gîturi lungi şi subţiri de oţel, repezindu-se flămînde asupra pămîntului uscat. Ea ştie că ele muşcă fără

milă în malul unei gropi uriaşe şi urmăreşte cum se înalţă în aer, vărsînd „bale" de ţărînă şi pietriş.

Undeva, mai departe, o macara înaltă salută cu braţul întins zările încinse de căldură. Uruitul betonierelor abia se aude şi Jana revede pe Iacobina Suba şi fetele din echipa ei hrănind maşinile uriaşe şi veşnic flămînde. Zemuirea cenuşie este cărată apoi pe schelele ridicate de dulgheri pentru fixarea cofrajelor.

A-nceput să deprindă cîte ceva din mulţimea cuvintelor noi şi necunoscute, pe care le aude atît de des şi al căror înţeles caută să-l pătrundă în fiecare zi mai mult. La început pe şantier toate i se păruseră fără noimă, o amestecătură de oameni şi de maşini, frămîntîndu-se ciudat, într-un uimitor neistov. Nu-şi putea da seama cu adevărat ce se întîmpla acolo, deşi a auzit de atîtea ori că se construieşte o fabrică. Ar fi vrut să-şi închipuie cum se va ridica din cîteva gropi uriaşe o fabrică şi cum va arăta ea, cînd va fi gata. Părea să fie vorba de un trup mare şi greoi, crescut pe cîmpul de la marginea oraşului, dar care pentru mintea ei nu se putea întrupa într-o formă anume : nu văzuse niciodată o fabrică...

Ce-i pasă ei de fabrică ? Azi are greţuri mai mari ca pînă atunci. Trebuie să fugă de cîteva ori şi de lîngă Paraschiva. Cînd se întoarce, pare obosită şi cu ochii arzînd ca-n febră...

— Ce-i cu tine ? Parc-ai fi bolnavă, zice Paraschiva.

— N-am nimic !

Paraschiva o împunge cu priviri zvîrlite pe sub sprîncenele groase ; prea groase şi prea negre. Dar tace din gură. Jana pleacă iar de lîngă ea.

— Şi nu vrei să ştie maică-ta nimic ? întreabă pe urmă Paraschiva, de parc-ar continua o convorbire începută mai demult.

— Lasă-mă-n pace !

Şi iar o împunge Paraschiva cu privirile ei ascuţite ca nişte ace. Obrajii Janei sînt palizi şi supţi. Paras-

chiva se opreşte din curăţat cartofii ; se pleacă spre Jana cu cuţitul în mînă, de parc-ar vrea s-o amenințe :

— Dacă ţi-o veni mintea la cap şi-o să vrei să ai încredere în mine, să ştii că eu cunosc o babă pricepută să te scape de bucluc !

Jana tresare. Îşi cuprinde cu braţele genunchii de parc-ar vrea să se apere. Pe ea şi pe încă cineva O fiinţă care trăieşte în ea şi numai în ea...

Se aude glasul Mariei Dimineţ, zorindu-le :

— Hai, Paraschivo, lasă cartofii. Treci la servit !

Jana taie mai departe cu cuţitul coaja pămîntie, care-i lunecă printre degete. Gesturile ei sînt însă fără vlagă. Dacă Paraschiva a observat, poate să mai observe şi altcineva. Jana se gîndeşte la mamă-sa. Pe urmă la baba aceea care „o poate scăpa de bucluc". Ar fi o idee ! Dar cum să se dea pe mîinile Paraschivei ? Peste gîndurile ei răvăşite se revarsă deodată o gălăgie infernală.

— Şi-aici, tovarăşă !

— Haide mai iute că mi s-au lungit urechile !

— Tovarăşăăă !

— N-auzi ? Hei, tovarăşă !

— Tovarăşăăă !

— Tovarăşăăă !

Jana tresare, nemulţumită că nu poate sta într-o mare tăcere ca să-şi asculte gîndurile. S-a uitat într-o zi în sala de mese. Cei cu gălăgia formau un grup ; erau tineri şi veneau totdeauna primii. Se băteau să prindă un loc ; apoi : rîdeau, se-njurau, se-nghionteau, se-nghesuiau unul în altul cît le permitea banca de lemn... Strigau, agitau braţele deasupra capetelor, ciocneau furculiţele de cuţite şi lingurile de farfuriile de tablă, sau tropăiau numai din picioare ca nişte mînji neastîmpăraţi.

Cînd erau serviţi nu le plăcea mîncarea. Dacă n-aveau carne se supărau : dacă pîinea era veche, strigau, dacă ciorba era fierbinte mormăiau furioşi...

— Mie de ce nu mi-aţi pus carne ?

— Se serveşte pe sprînceană.
— Ia vino-ncoa, tovărăşiţă!
După aia strigau alţii:
— Tăceţi, mă nebunilor!
— Ţineţi-vă gura!
— Doar nu eşti domnişoară de pension!
Şi în acest timp printre mese şi la uşă se înghesuiau alţii, care-şi aşteptau rîndul în picioare, pîndind pe cei care isprăveau de mîncat.
Strigau şi aceştia:
— Tovarăşăă!
— Adă aici felul doi.
— Vino-ncoa, n-auzi?
— Hai mai repede!
— Aici...
— Tovarăşăăă!
— Tovarăşăăă!
Se certau, strigînd ca să se poată face auziţi, dacă locul ochit era ocupat de altul. Iar acesta la rîndul lui ţipa încă mai tare că are dreptul să stea acolo pentru că locul fusese „vorbit" mai demult.
— Mari draci şi ăştia! îi şoptise Maria Dimineţ, arătîndu-i cu capul masa zurbagiilor şi Jana îşi aminti că între ei era unul care-i întărîta şi-i asmuţea, rîzînd cu o poftă drăcească, în timp ce ochii îi alunecau iscoditori pretutindeni...
De unde şedea acum, cu un cartof uitat între degete, ea asculta deprimată strigătele, care se contopeau şi vuiau laolaltă.
— Tovarăşăă!
— Tovărăşicooo!
— Tovarăşăăăăă!
În urechi nu-i mai răsună de la o vreme decît un „ăăă" nesfîrşit, ca vaierul unui vînt de toamnă. Din bucătărie răbufneşte un miros de mîncare, amestecat cu iz de vase murdare şi iar îi vine greaţă. Fugi după baracă, sigură că nu o vede nimeni. Istovită se rezemă de peretele de lemn, închizînd ochii şi dorind din

toată inima să nu-i mai deschidă niciodată... Abia i se liniştise însă respiraţia, cînd îi răsună în ureche un glas puţin răguşit însoţit de-un fel de rîs gîlgîit, fără nimic vesel.

— Ia te uită, leule, ce madonă!

— A dat de mîncare bobocilor, şefule, nu vezi?

Era o altă voce. Dar fără rîs.

— O fi tras la măsea, leule!

— E prea tînără. Poate că-i e rău!

— O fi mîncat la porcăria asta de cantină!

Jana deschise ochii şi cînd îl văzu pe şeful zurbagiilor de la masă fu gata s-o ia la fugă. Lîngă el se afla un flăcău subţiratic, care-o fixa cu o căldură ciudată a ochilor.

— Ce faci pe-aici, frumoaso? zise, făcînd un pas spre ea haidamacul. Zadarnic făcea sforţări să-şi îndulcească glasul, el răsuna mai degrabă ameninţător.

— Hai să mergem, şefule. Las-o în plata Domnului. E bolnavă, săraca.

— Du-te la dracu'!

Acela căruia i se spunea „şeful" se întoarse mînios spre însoţitorul lui pe care-l numea „leule".

— N-auzi? Du-te la dracu' şi lasă-mă-n pace!

— Nu plec decît cu tine. Ai zis că dai un kil de vin.

— Dau, dacă pun mîna pe ageamiu...

Jana dădu repede colţul şi năvăli în bucătărie. Maria Dimineţ întindea prin mica ferestruică farfuriile pline cu mîncare, pe care Paraschiva şi le potrivea stivă în braţe. În sala de mese era liniştе; oamenii mîncau tihniţi, schimbînd între ei vorbele încet, glumind şi rîzînd cu o veselie plăcută, odihnitoare. Primul şi ultimul val de furie trecuse odată cu banda de zurbagii.

La ferestruică apăru capul bălai, cu băsmăluţa roşie prinsă în creştet al Iacobinei Suba, fata de la betoniere.

— Sărut mîna, măicuţă ! Ce mîncare bună ne-ai pregătit azi ?

— Cum m-am priceput şi eu, drăguţă ! răspunse bucătăreasa şi Jana se miră cît îi era de moale şi de dulce glasul. În orice caz e pentru pofta voastră, că bănuiesc că sînteţi flămînde.

— E şi Jana aici ! Ce faci, Jana ? Cînd vii la noi la betoniere ?

— Are ea destulă treabă, drăguţo, n-are timp să se plimbe !

Celelalte fete o strigau pe Iacobina. Aceasta aproape nu auzi ce răspuns îi dăduse mama Janei.

— De ce n-o îndemni şi dumneata să lucreze cu noi ? se adresă după aceea Mariei Diminet.

— Are ea ce să facă... Şi nu-i mai băga în cap d-astea. Că ea-i altfel de fată.

— Dă-mi voie ! Loc ! Loc ! strigă Paraschiva, venită în acel moment cu un maldăr de farfurii murdare.

Iacobina se retrase de la ferestruică, după ce se mai uită o dată la Jana rîzîndu-i de parcă amîndouă ar fi avut o înţelegere a lor, neştiută de nimeni.

— Şi tu ce te zgîieşti aşa ? Maria Diminet o bruftuluia pe Jana, în timp ce băga vasele murdare într-un lighean mare, ca să le spele. Tu să-ţi bagi mînţile-n cap. Că astea-s fete fără căpătîi. Iacobina n-are nici mamă, nici tată. A crescut la orfelinat. Tu să nu ieşi din cuvîntul părinţilor tăi, că lumea-i rea şi numai un părinte ştie să-şi păzească de rele şi de răutatea omenească copiii... (O fi ! îşi spuse Jana şi se miră că aceasta răsuna a batjocură !) Că numai pe un părinte îl doare inima de copilul lui — continuă mamă-sa, după ce mai umplu o dată braţele Paraschivei cu un nou transport de farfurii pline — şi numai el ştie să-l înveţe să lucreze şi să se poarte-n lume !... Jano ! Ce-i cu tine, zăludo ? Jana !

Fata ieşise din nou afară, chinuită de stomacul care se zbătea nebuneşte, gata să se-ntoarcă pe dos. Graba cu care o luase din loc o intrigase pe mamă, dar acum

chiar n-avea timp să se ocupe de fie-sa. Paraschiva venea una-ntr-una după mîncare şi aducînd în schimb văsăria murdară. De la o vreme încoace nu se mai putea înţelege deloc cu Jana ; se făcuse mai închisă şi repezea cînd te aşteptai mai puţin cîte o vorbă care te putea îngheţa. Sau tăcea ca un lemn. Tăcea ore întregi pînă i se punea pe inimă... Şi-nainte avusese ciudăţenii din astea, dar de-atunci, din seara aceea cînd venise tîrziu acasă, se înrăise parcă. Nici dacă i-ar fi intrat sub piele o mie de drăcuşori şi n-ar fi putut căpăta asemenea deprinderi scîrboase ! Maria Dimineţ era furioasă ; se vedea după cum se certau în mîinile ei vasele de care se atingea : unele ţipau, altele gemeau, cîte-o furculiţă hohotea scurt, izbindu-se de burta de tinichea a unei căni, care icnea înfundat. Paraschiva îi cunoştea obiceiul ; ştia că trebuie să se strecoare neobservată, ca să nu încaseze ea raţia altuia. Accepta chiar şi farfuriile în care porţia de mîncare abia dacă ar fi ajuns pentru un copilaş. Şi făcea aceasta, deşi ştia că se va alege cu o dojană de la vreun om zdravăn, care muncise toată ziua şi avea dreptul de bună seamă la un prînz pe măsura lui.

Din păcate, în ziua aceea se nimeri între ciocan şi nicovală : trebuia să-l servească pe director tocmai cînd clinchetele certăreţe din bucătărie erau în toi. Şi din toate porţiile pe care le primi nu putu găsi una mai de Doamne-ajută ca s-o ducă lui Magori.

— Dă-mi o porţie ca lumea pentru tovarăşul director.

— Nu-ţi dau nimic !

— Pentru tovarăşul...

Maria Dimineţ îi întoarse spatele. Ce s-o fi întîmplat cu Jana în seara aceea blestemată ? Nu cumva o fi pus-o vreun păcat să-şi piardă cinstea ? Ea văzu negru. „Îi rup coastele şi-o arunc în stradă !“ îşi zicea ea încleştînd dinţii. „Dar dacă nu era nimic ?“

Ce rost avea să-şi facă atîtea gînduri? Jana e cuminte, ascultătoare, vrednică!

Capul Paraschivei apăru din nou în ferestruică.

— Ce e?

— Pentru tovarăşul Magori.

— Da, da, imediat...

Ca să-şi arate recunoştinţa îi punea întotdeauna porţii alese cu grijă. Aşa făcu şi-n ziua aceea, dar nu mai ieşi în ferestruică pentru a-i citi pe faţă mulţumirea (el o saluta în treacăt cu un zîmbet şi se adîncea la vorbă cu cine se nimerea la masă). Ieşi în uşa bucătăriei, pentru că o văzu pe Jana aşezată iar pe treptele barăcii, curăţind cartofi. Ea îi luă coşul de alături şi cuţitul din mînă.

— Las' că pe azi ţi-o fi de ajuns. Paraschiva şi aşa n-are altă treabă. Tu să te duci acasă. Nu mai căsca gura pe la barăci, că n-ai ce lucruri bune să vezi pe-acolo. Eu am o şedinţă, mînca-o-ar purecii, s-o mănînce! Şi să nu cumva să mai pui mîna pe găleată, auzi? Găsesc eu pe cineva s-o ducă. Tu să stai acasă, să ai grijă de toate.

— Iau eu găleata! se rugă Jana

— Vezi-ţi de treabă că-i grea şi-ţi dejghini oasele! Nu mă supăra iar!

— Dar eu nu vreau să te supăr deloc! Dimpotrivă, dă-mi voie, te rog, s-o car eu. Termin mai repede!

— Totdeauna te grăbeşti.

— Te rog, mamă!

— Bine, dar e ultima dată.

Jana mai cărase de cîteva ori găleata cu rămăşiţe de mîncare, pe care mamă-sa le aduna pentru purcelul de-acasă. Auzise că dacă o gravidă se încarcă peste puteri cu greutăţi îşi pierde sarcina. În inimă i se înfipsese această speranţă. Pînă atunci, zadarnic se chinuise cu găleata; nu se întîmplase nimic. Poate că azi! Azi ar fi fost bine să se petreacă marea minune! Cu fiecare clipă care trece îşi dădea seama că o altă viaţă prindea rădăcini trainice în trupul ei.

Îşi pipăia adesea pîntecele cu degetele tremurate; strîngea carnea în pumn ca pe-un burete, în speranţa că astfel va scăpa. Greţurile însă se ţineau scai de ea. Şi-acum ştia bine ce înseamnă asta! Marginile urii de la-nceput, îndreptată numai spre *el*, se lărgea cuprinzînd aproape tot ce o înconjura. Uneori chiar şi teama resimţită faţă de ai ei, se transforma în ură. Nimeni n-o va ierta. Nici chiar maica Pleşa, pentru că şi ea o spera noră. Iar Păvălucă va scuipa cu dispreţ şi va zice: „Fir-ar mă-sa ei a dracu'!" Mama o va arunca afară din casă sub privirea întunecată a tatii...

Închipuirile acestea o înnebuneau. Şi gîndul morţii se ţinea mereu în preajma ei. Atunci va scăpa cu bine de toate. O vor plînge poate şi o vor îngropa ca pe orice om din lume...

Găleata e grea în adevăr şi fata calcă drumul dintre bărăci, fără să aleagă gropile, ca un om cufundat adînc în gînduri. Se opreşte deodată în loc; o dor braţele prea tare din pricina efortului. Şi mai e ceva: nu s-ar duce acasă deloc. Îi e urît de toate. Ce-o aşteaptă? O viaţă monotonă, tristă, încărcată de griji, lipsită de bucurii. Şi iar o vor asalta gîndurile în pustiul care o aşteaptă, închizînd-o singură şi nefericită ca într-o închisoare... Ba nu, mai e cineva: porcul, care a şi început să guiţe de foame. Asta e tot ce-o aşteaptă acasă. Ea? Ea nu e nimic! O întoarce mama cum vrea: Jana! fă aşa! Jana! fă pe dincolo! Jana! pune mîna ici! Hai, dă zor dincolo!

Aşa ceva nu se mai poate îndura! Oricît ar îndemna-o inima ei de fată bună, ascultătoare, cuminte, răbdătoare! I se revoltă întreaga conştiinţă împotriva acestui fel silnic de a trăi — de a trăi mai rău ca un animal! Şi-aici, de undeva de-aproape, se aude rîs vesel de fete fără griji. De ce s-ar duce acasă? Ar sta mai bine la şantier, cu Iacobina Suba şi cu prietenele ei. S-ar duce s-o caute la baracă, dar la ureche îi ajunge un zvon cunoscut. E muzicuţa lui Păvălucă. Recunoaşte melodia. I-a cîntat-o şi ei. („Să

zic ceva vesel?") Şi cu cît foc îi „zice". Ea ce să caute între ei?

Apucă de toartă găleata şi porneşte spre casă. I se rupe inima că nu mai rămîne pe-aici, pe unde toate-s altfel, dar ce poate să facă altceva decît să-şi urmeze soarta? Merge şi nu se uită nici la dreapta, nici la stînga. Se aude strigată, dar nu se opreşte.

— Jana!

Una dintre prietenele Iacobinei o ajunge din urmă.

— Las-o încolo, de ce treci aşa pe lîngă palatul nostru? Hai puţin încoace. Azi avem program cu muzică. Cu muzicuţă, mai bine zis.

Fata e-mbujorată la faţă, cum se grăbea, ca să nu piardă probabil programul muzical. Jana nu i se poate împotrivi. Dau amîndouă colţul barăcii („palatul" pe care-l pomenise adineauri cealaltă). Aşezat pe una din treptele de lemn, Păvălucă, înconjurat de fete, cîntă de zor din muzicuţă. Jana îi vede bine pe deasupra degetelor strînse pe micul instrument muzical, ochii licărind — şi pentru prima dată îşi dă seama că-s frumoşi, ca la fete. Sînt puţin migdalaţi şi umezi; iar sprîncenele drepte şi scurte, ridicate-n sus ca două vîsle se pregătesc să lopăteze pe valurile visului... Deocamdată vîslesc spre chipul îmbujorat al Iacobinei Suba. Nu ştie nici ea de ce, dar i se strînge inima ca-ntr-un cleşte. De spaimă? De îngrijorare? Ar vrea s-o ia la fugă, dar nici picioarele n-o ascultă şi nici Iacobina n-o lasă. A zărit-o, o strigă şi sare de-o prinde de mînă. Păvălucă nu mai cîntă; o priveşte pe Jana mirat, încurcat şi fericit.

— Ce bine-mi pare c-ai venit pe la noi! Stai puţin colea, o invită Iacobina.

— Treceam numai. Mă duc acasă.

— Mai las-o-ncolo de casă că n-o ia nimeni de unde e! zise una din ele.

— Că aşa-i, zău! adăugă alta.

În jurul Janei e tinereţe şi veselie. Şi oricît ar fi de tristă, se simte cuprinsă de valul acesta avîntat,

care-o urcă spre cer şi lumină. O scapă şi de toate poverile care-o apăsau, căci se simte uşoară ca niciodată. Nu, acum nu-i mai pasă de nimic. Glasul Iacobinei şi al celorlalte fete o învăluie ca-n mătase şi i se pare că străluceşte şi ea lîngă ele. Nu ştie de ce, dar se duce cu gîndul la Balnojan. Acum să vină s-o vadă el !... Îşi înalţă fruntea şi priveşte în depărtare peste capetele fetelor şi al lui Păvălucă Pleşa. Pe cer se stratifică într-o uriaşă nemişcare nori albi, care seamănă cu un munte de zăpadă, scînteind în soare de-ţi ia ochii.

O aude pe Iacobina vorbindu-i de foarte aproape :

— Ce zicea astăzi măicuţa Maria, că eu n-am înţeles ? Nu vrea să te lase să lucrezi pe şantier ? Foarte rău face ! Ce faci tu acasă ?

— De toate !

— Ca un fel de fată-n casă ! ? Aşa ceva nu-i de tine. Ascultă-mă pe mine. Nu-i de fetele de azi să stea acasă şi să aştepte peţitori ! Tu trebuie să fii ca şi noi. Liberă şi fericită. Îţi faci o meserie. Vino la noi la betoniere. Noi sîntem ca nişte surori !

— Bine-ar fi, dac-ai veni, zău aşa ! întăreşte alta.

— Vino pe şantier, Jana ! o îndeamnă şi Păvălucă.

— Nu mă lasă mama ! şopteşte ea pierdută.

— Va trebui s-o lămurim. Nu-i aşa, fetelor ? Ce zici, Păvălucă ?

— Da ! Da !

Janei îi place că Iacobina are iniţiativă şi i se pare că tot ce spune e minunat din cale-afară. Niciodată n-a văzut-o aşa de vorbăreaţă. Îi surprinde în privire o sete arzătoare : cînd se uită la Păvălucă parcă-l soarbe din ochi.

— Nu există meserie mai frumoasă decît să faci beton ! exclamă pe urmă fata.

— Dar zidărie ? rîde puţin atins Păvălucă. Ce faci cu betonul fără cărămizi şi fără zidari ? Cărămida poate trăi fără beton, cum a mai trăit. Dar betonul fără cărămidă — nu există !

Sar fetele cu gura pe el.

— Azi nu se poate fără beton!

— Pînă şi casele se fac din plăci prefabricate de beton.

— Şi podurile tot din beton.

— Atunci: adio cărămizi!

— A fost odată o cărămidă! fredonează o fată cu vocea voit stridentă şi falsă.

Iacobina reuşeşte cu greu să facă tăcere. Trebuie să ridice amîndouă mîinile şi să le agite deasupra capului. Apoi rosteşte dulce:

— Uite ce e. Nu e cazul să facem duşmănie între beton şi cărămidă! Privindu-l cu căldură pe flăcău ea adăugă cu gingăşie: Dimpotrivă, să trăiască laolaltă bine, cît mai bine, de parcă s-ar iubi!

Ochii Janei se umplu de lacrimi şi fără să vrea se strînge în Iacobina, care-i cuprinde mijlocul cu braţul. Cît e de frumoasă viaţa!

— Vino şi tu la noi. Te primim cu drag. Trăiască betonul!

Fetele strigă vesele. Numai una singură mormăie destul de tare ca să se facă auzită:

— Sigur, ei îi convine să trăiască bine cu... cărămizile.

Dar cine ia aminte la ea? Numai Jana o priveşte mirată, fără să înţeleagă ce-a vrut să spună.

— Hai, Păvălucă, să ne cînţi ceva! zice una dintre fete.

Cîntecul lui Păvălucă vîsleşte către inima Janei. Ochii lui aşijderea. Ca de obicei viersul e trist şi-i învăluie inima în amărăciune. Iacobina abia îşi poate stăpîni emoţia şi lacrimile, care parcă i s-au înnodat în gît. Simte acolo o durere şi-i trece prin minte că dac-ar tuşi i-ar trece pe dată. Dar cum să tuşească? Tocmai cînd cîntă Păvălucă? Deşi ar merita să-i strice melodia. Prea se uită numai şi numai la Jana! Ce-o fi găsit el la fata asta moale şi neajutorată de se topeşte de dragul ei? E-un ghimpe în inima ei,

care-o îndeamnă s-o îndepărteze pe Jana de lîngă sine şi să fugă undeva unde să fie singură. Ce-ar crede fetele despre ea? De Jana îi e totuşi milă. Stă împietrită, căutînd să-şi îngroape adînc frămîntarea inimii. Dorul ei tălăzuieşte concentric de afară spre înlăuntrul ei, din ce în ce mai adînc, mai adînc.

Noroc că una dintre fete strigă supărată:

— Da' mai zi şi ceva de joc, că ne-am cufundat cu toatele în butoiul cu melancolie!

Jana zîmbeşte pierdută şi Păvălucă schimbă, cît ai clipi, cîntecul. Iacobina se dezmeticeşte repede. Vrea să-i arate lui Păvălucă ceva care ei i se pare foarte important: cît de mult se deosebeşte ea de Jana. Sare în picioare şi-şi dă capul pe spate.

— Cine joacă cu mine? strigă provocator.

Dar Păvălucă nu mai vrea să cînte.

— Lasă-mă, că nu sînt patefon! Pe azi e destul.

*

Pentru că Iacobina se poartă aşa de frumos cu ea, Jana e fericită. Aproape că a uitat că trebuie să se mai ducă şi acasă. A uitat aproape şi ce-o aşteaptă acolo. Totuşi e nevoită să plece. Se apropie seara şi revin toate grijile care-o înlănţuie şi-o fac să se simtă prizonieră. Nu i-ar veni să se mai ducă acasă. Ar sta pe şantier, ar rămîne pentru totdeauna între fetele Iacobinei Suba. Dar pînă la urmă tot e nevoită să se hotărască. Apucă de toartă găleata plină cu bunătăţile adunate pentru porc şi porneşte voinicește, cumpănindu-şi mersul cu braţul rămas liber. Merge ce merge şi se opreşte: găleata e prea grea! O simte din ce în ce mai grea, gata să-i smulgă braţul din umăr. Jana nu plînge. Încleştează fălcile şi pe obraz i se poate citi dîrzenia aspră a omului aflat în plin efort. Dac-ar putea scăpa de sarcina care-i îngreunează pîntecul, s-ar putea înălţa liberă pînă lîngă Iacobina. Şi se îndîrjeşte mai departe. E aproape furioasă cînd Păvălucă o ajunge din urmă.

— Hai să te-ajut! îi propune inimos.

După obicei, se apucă să-i povestească ceva. De data aceasta ce se întîmplă la ei în casă, de cînd e prieten cu Gică Turculeț. Mamă-sa se face foc cînd îl aude întrebînd-o încă de la poartă dacă n-a venit Gică acasă.

— N-a venit, maichii, Gică al tău! (Imită așa de bine felul de a vorbi al bătrînei, că dacă ai fi închis ochii ți-ai fi putut închipui că o auzi chiar pe ea.) N-a venit, mînca-l-ar vîrcolacii. Că dacă venea îi vedeai coșcogea semnul în bătătură! Să-i spui și tu, maichii, să-ntoarcă dihania aia cu mai multă grijă să nu se dărîme casa.

Păvălucă ar fi în stare să-i răspundă: „Las' s-o dărîme să scăpăm de ea, moștenire haină!" dar tace ca să n-o jignească pe bătrînă. Fluieră numai scurt, a pagubă. Păvălucă îi arată Janei cum a fluierat.

— S-a slăbit, maichii, numai de duduitul mașinii. Dac-o da și cu roata din greșeală sau cu dinadinsul, praful s-alege de bunătate de casă. Să vezi că i s-a mai crăpat tavanul într-un loc...

Păvălucă ar fi în stare să zică: „Praful să se-aleagă!" dar poți să amărăști inima mamei cu vorbe așa de grele? Aruncă într-o doară:

— Lasă, mamă, că-i facem noi ceva. îi mai punem o proptă.

— Ce te-o fi apucat pe tine să mi-l aduci pe cap pe fiorosul ăla? Are dihania aia a lui o roată cît casa, săraca! De la el o să ni se tragă beleaua. Hai, maichii, să-ți dau de mîncare!

— îl aștept pe Gică!

— O veni, o veni el, veni-i-ar numai numele! bodogănește Leana Pleșa și se duce-n bucătărie...

— Dar să-l vezi și pe Gică! povestește mai departe Păvălucă, mulțumit că e lîngă Jana, că ea-l ascultă și că-i poate fi de folos. Una-două scoate din buzunar o fotografie. Se uită la ea și oftează. Îmi arată și mie pe nevastă-sa pozată cu copilul în brațe...

Jana își aduce aminte că-i vede seara, stînd sub stelele cerului, așezați pe treapta de la cabina camionului și șușotind între ei.

Păvălucă îi poveste cam ce fel de om e Gică Turculeț.

— Zice că-i hotărît să n-aibă odihnă pînă ce nu se vede la un loc cu ai săi, într-o casă omenească.

— Și după aceea ? întreabă Păvălucă, numai așa ca să-l necăjească.

— După aceea, răspunde viclean Turculeț, nu mă las pînă ce nu mai facem un copil să avem doi și să-i creștem mari.

— Asta-i atunci pe toată viața ?

— Pe toată viața, Păvălucă !

Păvălucă întreabă din nou :

— Da' ce te oprește pe tine să-ți aduci nevasta și copilul să stea la noi pînă gătăm locuințele ? Ar mai da și mama ajutor lu' nevastă-ta să aibă grijă de ăl mic.

— Mai rabd eu o lună, două pînă-s gata locuințele cele noi.

— Mă, ție ți-e frică să nu se dărîme casa pe ai tăi !

Păvălucă îl necăjește pentru că Turculeț doarme în cabina camionului ; nu de altceva, dar „ca să nu se întîmple ceva mașinii", explică grijuliu șoferul.

— Crezi că se poate dărîma pe noi ? stăruie Păvălucă. Da' de unde, mă ? Asta-i casă trainică. De moștenire ! Dac-ai avea și tu o moștenire ca asta n-ai mai vorbi așa. Dar tu ai vrea să stai chiar pe șantier. Las' că știu eu... Și să nu mă faci, că-ntr-o zi urcăm casa în camion și-o mutăm lîngă barăci, unde știu eu !

Din întuneric izbucnește un bocet sfîșietor.

— Să nu-mi faci una ca asta, Păvălucă, maichii, că-i prăpădul pămîntului !... Să nu te pui la mintea lui, dom' Turculeț ! Păvălucă, fie-ți milă de bătrînețele mele !

— Ce m-aş mai duce eu să trăiesc pe şantier, la barăci, spune cu tristeţe Păvălucă şi nu se uită la Jana. Dar mă trage moştenirea de turul pantalonilor tot înapoi. Noroc de Gică. El ce-mi mai ţine curajul... Lui îi place aici, în oraş. Cică nu-s tramvaie şi maşini cu duiumul, conduse de şoferi bolînzi... Că-i ştiu eu pe şoferi, zice el, cît le poate pielea !... Jana, tu n-asculţi la cîte-ndrug eu ?

— Ba ascult !

— Să ştii că Gică ăsta are haz cînd vorbeşte despre şoferi ! O să-mi pară rău cînd o pleca de la noi. Ştii că-i aproape gata baraca în care o să fie clubul ? O să avem unde ne aduna, în timpul liber.

Au intrat pe strada lor acum. Merg cîţiva paşi în tăcere. Apoi vorbeşte tot Păvălucă.

— Amarnic te mai chinui şi tu ! Păcat de viaţa ta !

Jana tace.

— De ce nu vrei să le-asculţi pe fete ? Aud că-i vorba să se facă ceva cursuri de calificare. Ai putea învăţa şi tu o meserie. Şi eu am început ca săpător şi acum sînt zidar, de nu mi-e ruşine. M-a învăţat nea Paveloni... Nu ştiu dacă-l cunoşti. Unul înalt şi uscat, cu ochii puţin şaşii. Dar „vede" meserie nu glumă ! Poţi face şi tu atîtea. Trebuie să ieşi de sub poala lu' maică-ta, că altfel îi de rău. Şi-i păcat de tinereţele noastre să le irosim de pomană. Eu cînd am auzit de şantier, am lăsat cît ai zice peşte Alimentara. Că să rămîn, că-i păcat să plec dacă-s responsabil, că-s dezgheţat, mă tot descînta ăla de la cadre cu ăla de la sindicat. Eu nu şi nu ! Că n-o să se mai întîmple ce s-a întîmplat cu coana Nataliţa... Eu de colo : Spălaţi-vă pe cap cu ea ! Mie să-mi daţi transferarea că asta nu-i meserie, şi dacă nu se poate de bună voie, o să se poată altfel, după cîtă minte am ! D-aia zic eu că-i păcat să ne irosim tinereţele. Tu să stai la vase, la crătiţi, să putrezeşti de vie... Tu poate nu ştii că după ce terminăm şantierul, ră-

mînem la fabrică, dacă ne place. Dacă nu, a noastră-i lumea! Ascultă-mă tu pe mine!

Ajunseră în faţa casei, oprindu-se lîngă portiţă. Jana ceru cu glasul slab găleata.

— Acum pot s-o duc şi singură.

— Stai să te ajut pînă la capăt.

— Nu. Tu vezi-ţi de drum. Că vine Gică...

— Io-te, mă, de unde sare iepurele!

Jana îi ia găleata fără să răspundă. Păvălucă nu s-ar despărţi fără să audă un cuvînt hotărîtor. Stăruie:

— Şi tot aşa vrei să te chinui mereu?

— Degeaba, Păvălucă. Nu mă lasă mama. Nu mă lasă!

Glasul e slab şi-n el se simte sfîşierea inimii. Păvălucă se înfurie.

— Da' ce, mă-ta s-a prostit acum la bătrîneţe? Înţeleg să se fi supărat pe tine dacă ziceai de Bumbeşti-Livezeni... şi nici atunci n-aş fi înţeles, c-aşa-s eu, turc de felul meu! Da' acuma, cînd şantierul e lîngă noi, trăim în el, ca să zic aşa...

— Eu sînt departe de el, Păvălucă. Eu!...

Jana se răsuci în loc şi pe dată trecu dincolo de portiţă. În urma ei Păvălucă păru că-i ascultă paşii, care se depărtau. Apoi plecă, şi el spre casă.

*

* *

Pe Ioachim Boeru, care intră primul şi pe Maria Dimineţ, care parcă se furişa, Mereuţă îi primi în picioare, după felul lui, cu prietenie. Le strînse mîna şi-i pofti să se aşeze.

— Simţiţi-vă ca acasă, rosti el cu o voce metalică, bărbătească. Numai aşa trebuie să vă simţiţi la sindicat... Dar nu acolo, lîngă uşă, tovarăşă Maria! Vino mai aproape. Şi dumneata trebuie să te simţi ca acasă!

Foarte neconvinsă şi stînjenită, Maria Diminet se mută pe un alt scaun, la un colţ de masă, dar ţinîndu-se departe de Ioachim Boeru, care pufăia din ţigară — „chiar ca la el acasă" cum gîndi cu ciudă femeia. Dac-ar fi fost numai Mereuţă de faţă i-ar fi fost mai uşor, căci îl vede om cumsecade, cu mîini aspre de muncitor (nu albe ca ale lui Boeru) şi faţa, în ciuda mustăţii groase, negre şi lăsată pe colţurile gurii, blajină şi binevoitoare. Era totuşi tulburată, pentru că era prima şedinţă la care lua parte şi neliniştită, închipuindu-şi că responsabilul cantinei voia să se judece cu ea. Ce alt rost putea avea toată tărăşenia asta? Îi promitea lui Boeru o cruntă răfuială („Vedem noi, care pe care!") iar acesta, nepăsător, risipea fumul de la ţigară şi pe gură şi pe nări, vorbind lui Mereuţă ca unui prieten.

— Mai aşteptăm pe cineva?

— Trebuie să pice şi cineva de la administrativ. Aşa a fost înţelegerea.

— Foarte bine! încuviinţă cu importanţă Boeru şi se aşează temeinic pe scaun.

După cîteva minute veni şi şeful serviciului administrativ. Mereuţă dădu drumul şedinţei, explicînd că se simţea din ce în ce mai mult nevoia unei analize a felului cum merge cantina. Această nevoie decurgea din faptul că muncitorii nu-s tocmai mulţumiţi cu mîncarea, se plîng că uneori porţiile-s mici şi că-i aglomeraţie.

— Noi am făcut cantina ca să asigurăm condiţii cît mai bune de trai tovarăşilor noştri. Dar n-am mers pînă la capăt cu organizarea ei şi tocmai acest lucru vrem să-l analizăm acum. E nevoie să facem cît mai multe propuneri, ca să găsim cele mai bune îndreptări. Încheind, el ceru celor de faţă să-şi spună părerea şi să aducă propuneri concrete cît mai multe.

Începu numaidecît Boeru, care se vedea că venise pregătit; îşi arunca din cînd în cînd ochii pe-o hîrtie pe care-o scosese pripit dintr-unul din buzunarele cu

fermoar. Ştia să se poarte în şedinţe. Dădu mai întîi cîteva cifre de oamenii care iau masa, de cantităţile de alimente ce se folosesc, subliniă că meniul e întocmit în aşa fel ca să corespundă *caloriilor* („Dar asta ce-o mai fi ?" se întreba Maria, încordată ca-ntr-o pîndă), care se cer în asemenea cazuri şi constată că la cantină nu se poate vorbi numai de aspecte negative. („Parcă vorbeşte păsăreşte, bată-l să-l bată !" îşi zise femeia.) După ce făcu această introducere Boeru trecu să analizeze şi ceea ce, după părerea lui, erau „lipsuri şi slăbiciuni", începînd să se plîngă mai întîi de felul cum se făcea aprovizionarea de către unităţile locale ale comerţului de stat. Nu întotdeauna i se dă carne şi uneori calitatea ei lasă de dorit. Zarzavaturile e nevoit să le ia cîteodată veştede.

— Un al doilea neajuns, continuă el coborînd puţin tonul, ar fi chiar pregătirea mîncării. Tovarăşa Dimineţ are multă tragere de inimă, e muncitoare şi aş putea spune că se-ntîmplă să facă foarte bine cîteodată din alimente slabe, aşa cum am arătat mai sus, mîncare oarecum bună. Aproape că n-aş avea nimic de zis împotriva ei, dar... dar să vedeţi că dînsa, neavînd calificarea trebuitoare, nu poate pregăti mîncăruri mai variate şi de aci se nasc o mulţime de nemulţumiri...

De cum îşi auzise numele rostit, Maria începuse să se frămînte în sine, pînă nu se mai putu reţine.

— Ce vorbeşti dumneata acolo ? izbucni ea pătimaş. Eu fac mîncare din ce-mi dai. Doar n-ai vrea să pun untură şi carne de la mine ? De-astea n-am nici eu, că mă vedeţi doar că-s slabă şi uscată !

Boeru se uită rugător la Mereuţă, care asculta cu zîmbetul ascuns pe sub mustaţă. El atrase atenţia Mariei că nu i-a venit rîndul să vorbească.

— Ai puţină răbdare, rogu-te ! Continuă, tovarăşe Boeru !

Responsabilul cantinei îşi cercetă din nou notele ca şi cum îşi pierduse firul, după care reluă, cu vocea scăzută.

— Nu vreau să zic... Tovarăşa Maria e o femeie cumsecade, eu sînt mulţumit de felul cum munceşte, dar... dar în faţa reclamaţiilor numeroase trebuie să arăt aci că dînsa nu prea e învăţată cu disciplina, nu prea e învăţată să asculte ce-o mai sfătuiesc şi alţii. Totdeauna e pusă... cum să spun, pe ceartă. Aţi văzut şi dumneavoastră aci, în şedinţă... Nu are nivel profesional şi politic, ca să zic aşa, ca să fie la cantină o înţelegere reciprocă, tovărăşească, necesară bunului mers al lucrurilor. Eu aş propune să o trimitem la un curs de calificare, sau măcar la un schimb de experienţă...

— Ba să te duci dumneata acolo, să-nveţi să cîntăreşti cum trebuie! sări Maria cu mînie. Dai totul pe sponci. De ce n-ai făcut grădină? Că pămînt este, slavă Domnului!

— Sigur, acum să mă fac şi grădinar. Poftim!

— Şi de ce n-ai fi şi grădinar, dacă eşti pus să dai oamenilor de mîncare? Că aşa-i uşor, iei de la altul şi dai mai departe, ce-ţi pasă!

— Vedeţi, tovarăşi, se impacientă Boeru, vedeţi cum vorbeşte? Şade frumos, vă întreb? Eu muncesc cinstit. Nu-mi găsesc liniştea. Mă bat cu toată lumea ca să aprovizionez cantina cu ce-i trebuie... Puteţi veni oricînd la mine, cînd cîntăresc alimentele... Ca la farmacie, tovarăşilor, raţiile sînt exacte!

— Tare-ţi mai place dumitale cîntarul, dar eu cu ce-i satur pe oameni? interveni din nou cu arţag Maria.

Mereuţă începu să dea semne de nerăbdare, înţelegînd că a sosit momentul să restabilească mersul normal al şedinţei.

— Aşa n-o să mai terminăm nici pînă mîine. Tovarăşă Maria, o să-ţi dăm cuvîntul şi dumitale...

— Sigur, să vorbească numai dînsul ! Mie-mi puneţi pumnul în gură. Dar eu n-am să tac. Dumneata nu ştii ce-nseamnă să-ţi baţi capul cum să-mparţi carnea aşa ca să ajungă la toţi.

Maria Dimineţ se frămînta pe bancă din ce în ce mai nemulţumită, furioasă că Boeru era lăsat slobod să-şi bată joc de ea, fără ca ei să i se dea putinţa să se apere. Boeru vorbea înainte :

— ...trebuie să avem curajul răspunderii şi de aceea eu afirm aici că tovarăşa (nu-i mai spuse numele) nu ştie nici măcar carte. E greu dacă nu ştii să citeşti, să scrii şi să socoteşti !

— Eu îmi ţin toate socotelile în cap ! bombăni Maria, însă de data aceasta nu mai stărui. Lasă ochii în pămînt şi tăcu, frămîntîndu-şi mîinile, una-ntr-alta.

Mereuţă îi ceru la sfîrşit lui Boeru propuneri pentru îmbunătăţirea situaţiei de la cantină. El le avea şi acestea notate pe aceeaşi bucată de hîrtie. Desfăşură numaidecît un plan pe baza căruia să se dea mîncarea în serii.

— După ce se umplu toate locurile, ceilalţi să aştepte afară. („Şi cînd plouă, unde-or să stea ?" îl contrazise în sine Maria, dar tăcu.) Terminînd o serie, intră alţii. Şi aşa mai departe.

— N-ar fi oare cazul să se lărgească sala ? întrebă şeful administrativului.

— Dacă veţi crede de cuviinţă şi sînt posibilităţi, eu n-am nimic împotrivă, se grăbi să admită Boeru. Dar şi aşa, pînă atunci, ar fi bine să fie mai multe fete la serviciu. În general eu cred că trebuie să ne gîndim la o lărgire a capacităţii cantinei.

Cînd Mereuţă o îndemnă pe Maria să vorbească, aceasta ridică din umeri, ca şi cînd n-ar mai fi avut ce spune. Începu totuşi cu destulă greutate şi abia treptat se încălzi la vorbă.

— N-oi fi ştiind carte, dar ochi am să văd şi minte ca să pricep. Dînsul, tovarăşul Boeru, aci de faţă, nu mă poate înghiţi. Chiar de la-nceput. Cînd am

vorbit cu tovarăşul Magori, el a zis că mă primeşte la bucătărie. Îţi mai aduci aminte, tovarăşe Boeru, că aşa i-ai spus dînsului, tovarăşului Magori: „Dacă zîci dumneata, o iau". Dar dacă nu zîcea, nu mă luai! Că după ce m-ai pus la probă, să vezi dacă mă potrivesc la muncă, tot nu m-ai dus la cadre decît după ce-am auzit eu de la alţii cum trebuie de făcut... Şi-acuma, oricît m-ar nedreptăţi tovarăşul Boeru, aci de faţă, eu nu plec de la bucătărie. Uite-aşa, să-i fac în necaz.

Responsabilul cantinei făcu un gest din umeri şi din mîini, a neputinţă şi parc-ar fi vrut să spună: „Uite-aşa-mi face totdeauna!" Mereuţă tuşi sever şi cam nemulţumit.

— Noi am vrea să ştim ce greutăţi ai în munca dumitale şi ce am putea face ca să îndreptăm lucrurile, rosti el stăpînindu-se.

Maria însă nu se mai putea stăpîni. Ea continuă cu mînie:

— Şi să nu mă poarte dînsul pe la şedinţe de astea de judecată, că eu am albit în cinste şi omenie. Că-i gălăgie la cantină? Sînt cîţiva derbedei, ei fac totdeauna larmă şi ţipă ca apucaţii. Eu ce să le fac? Şi mîncarea e aşa cum e din cauza dumnealui. Mie mi le pune pe toate la socoteală, dar eu nu-i ştiu socotelile. Vrea să aducă altă bucătăreasă? De-aia se poartă cu mine aşa. Pînă şi ce iau pentru purcelul meu îmi scade din leafă... Că am şi eu un purcel ca tot omul. Dar şi asta-l supără. Să spună dînsul, tovarăşul Boeru aci de faţă, cît plăteşte pentru ce cară cu căruciorul, ce ştiu eu unde?

— Asta-i altă poveste, dar... dacă vreţi pot să vă spun că se plăteşte. Şi banii tot pentru cantină-i ţin. Să poftiţi să v-arăt scriptele.

Mustăţile lui Mereuţă se lăsară în jos a supărare. Şeful serviciului administrativ interveni, avînd şi el cîteva propuneri de făcut. Lăsă să se înţeleagă că numai aşa se putea ajunge la îmbunătăţirea situaţiei

de la cantină. După părerea lui, masa s-ar putea servi afară, construindu-se, cu puține cheltuieli, un umbrar lîngă cantină. Era de asemenea de părere ca ciorba să se servească din castroane dintr-o dată la mai mulți, iar pentru felul doi credea că ar fi foarte nimerite niște tăvi mari de lemn, pe care să poată încăpea cît mai multe porții.

— Cred că în felul acesta, se pregăti el să încheie, se poate îmbunătăți simțitor serviciul, se pot elimina aglomerațiile și gălăgia. Desigur e nevoie ca tovarășul Boeru să fie mai combativ cu unitățile care ne aprovizionează și tovarășa Dimineț trebue să se străduiască a pregăti mîncare mai bună și mai variată...

Boeru scoase la iuțeală o altă bucățică de hîrtie și un creion, pentru ca să-și poată nota ce auzea. Se apucă să scrie cu mult zel, dînd într-una din cap și avînd pe față așternută o vădită satisfacție. Erau lucruri atît de simple la care el nu se gîndise, încît le și vedea realizate fără mare bătaie de cap. Din cînd în cînd exclama încîntat: „Ia te-uită, frate! Așa, așa, foarte bine!"

— Părerea mea este, începu după aceea Mereuță, vorbind puțin tărăgănat, tacticos și liniștit, că această mică ședință a noastră a dat totuși rezultate practice. Unele propuneri ar putea rezolva problemele mai arzătoare pe loc. Dar noi trebuie să pătrundem mai adînc și mai departe. Se cere de la noi să privim problema aprovizionării nu de pe poziția unor interese mărunte, chiar dacă acestea sînt ale șantierului, ci de pe poziția unor oameni de stat. Eu vreau să atrag atenția că în realitate noi întîmpinăm cele mai serioase greutăți începînd chiar cu aprovizionarea, așa cum a reieșit cu prisosință din cele discutate aci. În această privință noi ne lăsăm cu toată greutatea pe fondul centralizat al statului. Nu avem acest drept, pentru că statul ăsta e un tată care are multe guri de hrănit. Noi nu putem fi un copil alintat, care să așteptăm să ne pice mură-n

gură de toate. Noi am putea să ne ajutăm şi singuri pentru a ne îmbunătăţi propria noastră aprovizionare. Am aflat aci, de exemplu, că unele rezerve ale cantinei sînt folosite într-un fel sau altul, aşa-i tovarăşe Boeru ?

— Aşa-i ! răspunse acesta scurt, cu mîndrie.

— E foarte bine că se valorifică. Însă, după părerea mea, cantina ar putea trage foloase mai mari prin gospodărirea acestor resurse într-un alt mod. E bine să evidenţiem spiritul gospodăresc, de care dau dovadă cei de la cantină, dar noi trebuie să mergem mai departe...

— Să mergem, tovarăşe Mereuţă, dacă zici dumneata ! întări Boeru, gata să scrie pe hîrtie.

Mereuţă zîmbi către Maria.

— În cantina noastră sînt doi buni gospodari. Dar există în mentalitatea lor ceva care nouă nu ne prea place. Ambii îşi folosesc spiritul gospodăresc oarecum în interesul lor strict personal. În acţiunile lor nu străbate grija pe care ar avea-o pentru nevoile tuturor, ale colectivului. Tovarăşul Boeru vrea să aibă mîndria că la el lucrurile merg bine şi-acolo unde se-aud scîrţîituri de vină sînt — din păcate — „cauzele obiective". Ne îndeamnă mereu să-i vedem scriptele. Sînt convins că-s foarte frumoase. Dar noi vrem să mîncăm mai bine. Şi nu din scripte, ci de la bucătărie. Tovarăşa Diminet se gîndeşte foarte mult la propriile ei interese, la purcelul de-acasă. Ce-ar fi însă, dacă ambii şi-ar uni eforturile ca să se gospodărească într-un spirit nou, în interesul adevărat al cantinei, în folosul tuturor muncitorilor de pe şantier ? Nu e prea greu de făcut aceasta ! Să îngrăşăm, spre exemplu, pe lîngă cantină, cîţiva porci. S-ar putea ?

— Se poate, tovarăşe Mereuţă, cum să nu se poată ! se entuziasmă Boeru.

Mereuţă se uită spre Maria. Se aştepta s-o vadă îngîndurată şi şovăitoare; dar se miră că era atît de întunecată.

— Dumneata ce zici? o întrebă direct.

— Ce să zic? Se poate, că nu-i mare lucru. Dar o găleată mai mult sau mai puţin n-o fi făcînd gaură-n cer. Că am plată mică şi nevoi multe... Să nu mai duc nimic purcelului? Că plătesc, nu pe degeaba...

Boeru o fulgeră cu privirea.

— N-ai auzit ce-a zis adineaori tovarăşul Mereuţă?

— Stai, să nu ne pripim, interveni Mereuţă, liniştit, zîmbind împăciuitor. Dumneata, tovarăşă Dimineţ, să faci ca pînă acum... E bine?

— Îi bine.

— Atunci ce crezi, se poate?

— S-ar putea!

— În cazul acesta socotim gospodăria anexă de pe lîngă cantină ca o sarcină imediată.

— Absolut imediată! întări şi Boeru, care iar notă ceva pe bucăţica lui de hîrtie.

— Şi-ar mai fi bine să socotim încă o sarcină: aceea de a gospodări cantina întocmai aşa cum ne-am gospodări pe noi înşine. Tovarăşa Dimineţ are dreptate: am putea face o grădină de zarzavaturi. Pînă la primăvară am putea face paturi calde, ca să nu ne lipsească legumele de care avem nevoie, continuă Mereuţă cu acelaşi ton egal, tărăgănat. Ne-am ajuta astfel direct şi n-am mai rîvni ca nişte copii neajutoraţi numai şi numai la fondul centralizat.

Boeru scria de zor pe bucăţica lui de hîrtie, dînd într-una din cap. „Ca un cal care se fereşte de muşte" îl asemui cu necaz Maria Dimineţ, în care mai clocotea supărarea. Deşi nu ştia ce-nseamnă aceea „fond centralizat, „gospodărie anexă" şi încă altele pe care le pomeniseră cei prezenţi în şedinţă, ea pricepu to-

tuşi că nu i se dăduse dreptate pe deplin nici lui Boeru. „Şi dacă-i aşa — gîndea ea mînioasă — uite, numai în ciuda lui am să îngraş porci pentru cantină. Să crape de necaz că nu-şi mai poate face afacerile pe care le tot cocoloşeşte prin terfeloagele lui! Las' că te joc eu de-acum încolo cum mi-o plăcea mai bine!" îi promitea în sine lui Boeru şi-n acest timp faţa i se lumina. Tot ce spusese Mereuţă nu erau lucruri noi pentru ea, căci doar grădină avea şi acasă. Adică se putea face şi grădină pe seama cantinei. Pămînt e cît poftești. Numai să bagi cazmaua să întorci brazdele şi să pui sămînţă la timp potrivit. Cum a-ngrijit ea ceapa şi usturoiul acasă, aşa va face şi pentru cantină că nu-i cine ştie ce! Pentru asta n-avea nevoie să ştie carte şi să scrie pe hîrtie cum făcea deşteptul de responsabil. Toate îi stăteau în degetul cel mic, uite colea! Numai să-l mişte puţin şi toate se fac cum îi mai bine. „Şi ce-mi sap în minte eu nu mai uit niciodată! Iar ce-a mîzgălit pe hîrtie alde Boeru o să-i scot eu pe nas, să n-aibă el grijă!" Îl privi fără să vrea cu un zîmbet batjocoritor în jurul buzelor. Ioachim Boeru băgă de seamă privirile repezi pe care i le arunca bucătăreasa; se miră la început, apoi se înfurie şi în orice caz se mistui îndată ce Mereuţă declară că şedinţa-i gata.

*

În dimineaţa aceea, într-o scurtă şedinţă ţinută la Magori în birou, se hotărîse să se atace întregul front de construcţii prevăzut în plan, în aşa fel ca în scurtă vreme să se poată da în folosinţă şi primele locuinţe, eventual chiar blocul social. S-ar fi eliminat astfel o mulţime de cheltuieli de prisos cu amenajările provizorii — baracamentele — şi se asigurau condiţii de lucru mai bune. Pe urmă fusese determinat maistrul Neghină să înceapă o acţiune de calificare în meseria de sudor. La început declarase

categoric că el fusese repartizat pe şantier ca să înalţe un schelet metalic pentru o hală şi nimic mai mult. De vreo şcoală nu i se spusese şi ca atare cerea meseriaşi gata pregătiţi. Directorul glumise: „Am să-l trimit pe Lupiţa la fabrica de sudori, să-i aducă de-acolo". Omul bondoc, cu ochii bulbucaţi, se supărase, dar pînă la urmă se înţeleseră să dea drumul la cursul de calificare cît mai repede.

Magori avea tocmai de gînd să plece acum la Sfatul popular să se înţeleagă în legătură cu pietruirea străzilor de acces la şantier, cînd uşa se deschise cam repezit şi Gheorghe Dimineţ, cu bluza salopetei descheiată, cu faţa încinsă şi ochii scăpărători i se înfăţişă, zicînd fără nici o altă introducere:

— Aşa nu mai merge!

— Iar Mantu? întrebă Magori, fără să ceară alte explicaţii, ca şi cînd continua o discuţie începută mai demult şi amînată pe ziua aceea la ora fixă.

— De ce nu vrei să mi-l iei din cîrcă? Nu mai merge aşa. Trebuie să înţelegi că ne avem mai rău ca pisica cu cîinele. Şi o să iasă flăcări cînd ne-om ciocni odată cu adevărat. Că pînă acum numai ne împungem şi ne încercăm puterile. E rău şi neisprăvit.

— Măi frate Gheorghiţă, trebuie să ai şi tu mai multă pacienţă. Educarea tinerilor e în mîinile noastre, ale celor mai vîrstnici. O fi Mantu recalcitrant, sau cum zici: rău, dar noi avem conştiinţa că ne-am făcut pe deplin datoria? Ia gîndeşte-te puţin. Dar gîndeşte-te în linişte, fără patimă, de parcă n-ar fi vorba de tine. Ei, vezi că trebuie să-l aducem şi pe Mantu pe cărarea cea bună?

— De ce nu-l aduci tu? Că văd că-l ţii al dracului în braţe!

— Tu ai vrea să le fac eu pe toate? Într-un colectiv, sarcinile se împart. Fiecare îşi are partea lui de care răspunde. Ţie ţi-am încredinţat întreţinerea utilajului...

— Tocmai despre întreținere e vorba, înțelegi? Betoniera... aia cu reclamația care a ajuns pînă la tine. Îl trimit pe Mantu și pe încă unul. Vine peste un ceas, înțelegi? Că-i gata. Asta a fost ieri, înțelegi? Azi, vine organizația de partid și mă întreabă de betonieră, înțelegi? Și-au bătut joc. Mă-ntorc la ei. Îmi venea să dau cu ei de pămînt. Rîdeau, înțelegi? Ca dracii!

Aducîndu-și aminte cum rîdeau pușlamalele, Dimineț îi pomeni cu cîteva înjurături, care lui Magori nu-i plăcură deloc.

— De ce vorbești așa de urît? Nu-ți șade bine. Noi, ăștia mai vechi, trebuie să dăm un exemulu bun tineretului. Dă-le încolo de înjurături! Mai bine ți-ai da seama că-n toată povestea asta ai și tu o parte de vină...

— Ia te uită la el!

— Ai vină că te-ai luat numai după vorbele lor. Vorbele nu fac două parale. Să-i fi controlat, Gheorghiță! Și să-i controlezi pas cu pas, pînă ce te încredințezi cu cine ai de-a face. Controlul e mama disciplinei!

— Mama ei de disciplină! înjură Dimineț.

— Acum ai rezolvat totul, nu-i așa? Te poți întoarce răcorit să-ți continui munca de conducător al unui resort așa de însemnat în viața șantierului. E de datoria mea de prieten să-ți spun că alianța ta cu înjurătura și bătaia n-o să ducă la nimic bun!

— Dacă mă provoacă!

— Nu te lăsa provocat. Fii mai înțelept!

— Ușor de zis, dar greu de făcut. La dracu'! Tu mă bagi totdeauna cu capul prin nori!

— Dimpotrivă, încerc să te țiu tot pe pămînt, pentru că mereu ai tendința s-o iei în zbor. Cu Mantu se cere: disciplină și control. Băiatul e ambițios. Ar vrea să ajungă șef. Și-a săpat peste tot șefii. Să fim cu băgare de seamă. Vedem noi dacă merită!

...Şi-acum te las, pentru că sînt aşteptat, zise Magori ajungînd afară. Mai vorbim noi!

De la Sfat se înapoie tîrziu, după-amiază, şi cînd se duse la cantină constată că a pierdut şi masa. Voi să mai obţină ceva, căutînd-o pe Maria Dimineţ. O găsi pe scăriţa de lemn de la bucătărie pe Jana. I se păru suferindă, cu frumuseţea ofilită şi cu ochii tulburaţi de gînduri neliniştite. Era în înfăţişarea ei o tristeţe care-i atrase luarea-aminte. Ştia că mamă-sa o ţinea acasă, cu gîndul s-o mărite „aşa cum se cuvine unei fete cuminţi ca ea"! Dar ce gîndea Jana cu adevărat? Magori dori să afle. Uită de mîncare.

— Ce faci aici, Jana? Mama unde-i?

— Şi eu o aştept!

— N-a terminat cu lucrul?

— Ia alimente pe mîine.

Jana răspundea cu privirea în pămînt, frămîntînd cu degetele în neştire capătul cordonului de la rochie. Magori se interesă cum îi merge cu sănătatea şi dacă-i plăcea acasă la gospodărie. Şi cum fata răspunse încet şi, i se păru lui, şovăitor, el întrebă cu ton de glumă:

— Mi se pare mie că nu te prea dai în vînt după spălatul vaselor şi al rufelor, sau ce mai faci pe acasă. Aşa-i?

Fata nu răspunse pe dată, dînd semne de neliniste. Magori continuă tot el să vorbească.

— Dac-ai veni pe şantier, multe ai putea face! Unde-ţi întorci ochii vezi un muncitor cu o meserie frumoasă. Ai fost vreodată să cunoşti tot şantierul şi să ţi se explice ce se face aici?

— Am fost singură...

— Atunci haidem amîndoi.

Jana se uită spre magazie.

— O să vină mama, rosti ea nesigură.

— Nu face nimic. Am să vorbesc eu cu dînsa.

Jana îl urmări pe Magori, ascultîndu-l îngîndurată. Şantierul era pustiu la ora aceea a după-amiezii; muncitorii plecaseră la odihnă. Păreau că stau toate

în repaus acum ; chiar şi zidurile abia începute, de la una din halele viitoare, după cum îi explică Magori. În urmă cu două săptămîni, cînd mai trecuse pe aici, pe acel loc nu era altceva decît o groapă, în care betonistele Iacobinei turnau fundaţia viitoarei clădiri.

— Acum meşterul Paveloni zideşte. Îl ştii ? (Fata, amintindu-şi de povestirile lui Păvălucă, încuviinţă dînd din cap.) Atunci să ştii că el e unul dintre fruntaşi. Să nu uiţi, pentru că am să-ţi arăt şi asta

Trecură mai departe. Jana recunoscu betonierele ; rezemîndu-se pe cele patru roţi mici de fier, ele păreau în adevăr, şi-acum, adormite, nişte animale greoaie, burduhănoase, ce stăteau încremenite.

— Aici avem cea mai vrednică echipă de pe şantier. O ştii pe Iacobina Suba.

Traian Magori îi vorbea încet, căutînd să vadă cum reacţionează fata. Ea se uita în toate părţile, căutînd să înţeleagă ceea ce i se explica.

— Cunoşti povestea Iacobinei Suba ? Merită s-o afli. Iacobina nu şi-a cunoscut niciodată părinţii ! A găsit-o de mult un om pe treptele unei biserici. Era un om sărac pe care-l chema Iacob. El a anunţat poliţia şi fata a fost dusă la orfelinat. După numele acelui om, au numit-o acolo, la orfelinat : Iacobina Suba. Dar nici de dînsul fata n-a mai aflat nimic !

Jana asculta înfiorată povestea fetei fără părinţi. Magori aminti că ea n-a avut o copilărie fericită şi deşi i-a plăcut să înveţe carte, n-a putut urma totuşi decît clasele primare. I s-a făcut apoi „*milă*" nevestei directorului de ea şi la unsprezece ani a luat-o acasă, „*de suflet*". Iacobina a slugărit în casa acelui om pînă cînd a împlinit şaisprezece ani. Într-o noapte, fostul director al orfelinatului a intrat în bucătărie unde dormea fata, năpustindu-se asupra ei. Iacobina a ţipat. S-a zbătut şi a ţipat din nou. A auzit stăpîna ei, venind într-un suflet. A fost norocul fetei,

căci neruşinatul bărbat o strîngea de gît, gata s-o ucidă. Cucoana l-a lovit pe soţul ei şi l-a dat afară din bucătărie, iar pe Iacobina a silit-o să se îmbrace, să-şi adune lucrurile, zvîrlind-o apoi în stradă. I-a strigat tot felul de vorbe urîte, învinovăţind-o că îi răsplăteşte „*mila*", stricîndu-i casa!

Magori povestea totul cu glas scăzut, cu ură, apăsînd într-un anume fel cuvintele „milă", „de suflet", „a slugărit", „stricîndu-i casa"... În inima Janei rămaseră ecouri dureroase; vibra întreagă: îndurerată, revoltată, chinuită.

Magori continuă:

— Iacobina a intrat să lucreze la un şantier. A avut ambiţia să se ridice. A învăţat cum se face betonul. N-a oprit-o nici o piedică, ci a mers înainte, pînă a ajuns unde e. Şi are de gînd să meargă mai departe. Acum învaţă liceul fără frecvenţă. Vrea să se facă arhitect. Fără învăţătură, omul rămîne să se zvîrcolească la pămînt, în întuneric şi neputinţă. Şi ea e fruntaşă. Stă în frunte de la început şi mi-a spus că de acolo nu va coborî niciodată!

Jana se întreba: Ei nu i s-a întîmplat nimic rău cu bărbatul acela? N-a rămas gravidă?...

— Tu n-ai vrea să ajungi ca Iacobina Suba, calificată şi fruntaşă?

Jana a tresărit din gîndurile care i se încîlceau în minte. Nici ea n-ar putea spune ce vrea şi ce nu vrea. Ea va naşte un copil... Cînd va afla mamă-sa o va bate... sau o va alunga de acasă... Dar pînă atunci ea se va duce şi-şi va face felul. Va scăpa de toate întrebările, de toate grijile, de toate durerile...

— De ce nu-mi răspunzi nimic? Ce e cu tine? Ce te apasă de eşti aşa de închisă? Eu credeam că dacă am să-ţi povestesc cum s-a ridicat Iacobina pînă unde e acum, şi se va ridica mai departe, pentru că are voinţă, aceasta-ţi va suna ca un exemplu. De ce taci?

— Nu mă lasă mama!

— De ce?

Fata se mulțumi să ridice din umeri.

— Am să vorbesc eu cu dînsa. E bine?

Jana nu răspunse.

Au mers mai departe și peste cîteva minute Magori îi povestea cu plăcere despre hala cea mare ce urma să se construiască chiar în centrul ansamblului de clădiri. Se însufleţea întotdeauna cînd aducea vorba despre această construcţie, care urma să aibă vreo douăzeci și ceva de metri înălțime și o deschidere de circa treizeci de metri.

— Scheletul va fi de fier și aci vor lucra sudorii. Ai văzut vreun aparat de sudură? E ceva interesant. Am să te iau într-o zi să-ți arăt. Vrei?

— Da.

În cele din urmă se opriră în fața panoului de fruntași. Magori îi arătă pe Paveloni și pe meșterul dulgher Gross, citind depășirile lor de normă și metodele de lucru pe care le foloseau. Jana se uită la fotografia Iacobinei Suba. Fața inteligentă, ochii vii, zîmbetul și cochetăria părului auriu o impresionau în mod deosebit. Ce se ascunde dincolo de îndrăzneala ei băieţească? Dincolo de drăgălășenia chipului ei? Nu cumva a suferit ca și ea? Nu, nu cred să fi suferit! A avut noroc, poate, pentru că s-a luptat, s-a apărat! Dar ea, ea a căzut ca o proastă, orbită de dragoste. O durere chinuitoare îi mușcă adînc sufletul. Și-n sufletul ei se zvîrcolea o ură răscolitoare față de tot ce o înconjura. Îl ura și pe bărbatul acesta, care credea că lucrurile sînt simple și că mama se va lăsa cu una cu două!

— Așa era și nevastă-mea. Toată ziua cu cratițele din bucătărie. Nu-și putea da seama cît e de largă și de frumoasă lumea. Și se purta cu mine așa cum te-ai purta cu un copil. Acum fotografia ei stă pe-un panou ca ăsta. Și cînd ne întîlnim sîntem ca doi tovarăși care au ce să-și spună. Și parcă la voi nu se-ntîmplă la fel?

Jana tăcu.

— Ei, ce zici? N-ai vrea să-nveţi o meserie? Deschidem acum o şcoală de calificare pentru sudori... Sau, pentru început, să lucrezi cu Iacobina Suba.

— Mama zice...

— Nu, nu ce zice mama, o întrerupse repede Magori. Ce crezi tu singură. Ce vrei tu cu adevărat! Asta ne interesează acum!...

— Mă duc. Că mă ceartă mama!

Magori abia înţelese ce-i spuse fata; o văzu fugind spre cantină. Clătină capul şi hotărî că e cazul să discute despre Jana cu mamă-sa în mod serios. Se mai uită o dată la panoul de onoare şi se îndreptă spre baraca cu steag roşu pe acoperiş fîlfîind în bătaia vîntului...

Lucră în biroul său, cufundat în liniştea obişnuită a după-amiezelor. Cînd începu să se facă întuneric, aprinse lumina. După cîteva minute auzi paşi pe coridor, care se opriră chiar în faţa uşii lui. Intră Mereuţă.

— Am văzut lumină. Iar nu te-ai dus acasă la timp.

— Şi aşa nu m-aşteaptă nimeni.

— De ce nu-ţi aduci nevasta? Sau îţi place să te plimbi cu fete tinere! Mereuţă glumea fără nici o urmă de răutate.

Magori acceptă să glumească.

— Exact. Mă plimb cu fete tinere ca să fac munca sindicatului. Am mobilizat-o pentru şcoala de calificare a lui Neghină.

— Da. L-am văzut astăzi. Era furios.

— Pentru vîrsta lui are destul temperament. Am auzit că l-a lăsat nevasta, pentru că se omora cu o inovaţie. Vezi cum sînt femeile!

— E un om dintr-o bucată. Cred că va face o şcoală de calificare, cea mai bună din cîte am avut pe şantier. Acum meştereşte o machetă pentru hala cea mare.

— Trebuie să fim cu grijă. Să-i dăm oameni buni. E păcat să-şi piardă vremea cu ciurucuri.

— Are o pică pe beţivi !...

Magori fu de părere că beţia e o boală care se răspîndeşte ca ciuma mai ales printre cei tineri.

— Am auzit c-aseară s-au bătut iar. Unul, Păştină, a provocat scandalul. A venit beat şi-a vrut să intre la dormitorul fetelor. Erau să-i spargă capul.

— E un sudor foarte bun. Lui Neghină-i pare rău de el. Zice că dacă nu se lasă de beţii îl goneşte de la el ! Mereuţă clătină din cap. Nu cred că are dreptate, dar aici e şi răspundere mare.

— Tocmai de-aceea trebuie să-i repartizăm oameni buni. E păcat de munca meşterilor noştri. Ştii cum îi visez eu ? Ca pe nişte profesori adevăraţi. Să-i învăţăm să cugete asupra meseriei lor, s-o desfacă în zece sau în cîte părţi se compune şi astfel să se ducă cu gîndul la îmbunătăţiri, la inovaţii, la invenţii. De ce nu ? Să-i învăţăm pe meşterii noştri cu tablele alea negre ca la şcoală, că multe lucruri bune au plecat de-acolo.

Mereuţă zîmbea uşurel, dar zîmbetul nu i se vedea din pricina mustăţii ; în schimb obrazul se iluminase din interior, parcă. El îşi aminti de cabinetul tehnic şi de cîteva schimburi de experienţă, care dăduseră roade foarte bune.

Magori izbucni într-un hohot de rîs, care-i exterioriză bucuria.

— Stai, stai, că mi-am amintit şi de altceva. Ai mai luat ceva cărţi noi pentru bibliotecă ? Am băgat de seamă că lacătul stă cam mult pe dulapul cu cărţi. Să-l dăm la o parte. Am putea face ceva foarte bun : să premiem pe fruntaşi cu cîte-o carte a unui maestru sovietic. O ia în mînă, se uită la ea, o sucşeşte, o învîrteşte. O să-i placă dacă vorbeşte de zidăria rapidă, de pildă... Ce zici ?

Magori se însufleţise ; capul i se umpluse de idei, care apăreau cu repeziciune. Nu mai răbdă să stea

pe scaun ; se ridică în picioare şi începu să se plimbe prin camera strîmtă.

Mereuţă se contamină de aceeaşi însufleţire.

— Stai, stai puţin, frate, să pun mîna pe-o bucată de hîrtie. Ia să vedem... Să încercăm să schiţăm un plan de acţiune. Ne mai gîndim la noapte, îl mai completăm şi mîine îl şi supun comitetului.

Magori îi întinse o hîrtie şi un creion. Se aplecară amîndoi asupra ei. Fixară obiective, mijloace, termene, responsabilităţi. Planul părea reuşit. Mereuţă exclamă :

— Frumos !

— Ce-ai zis ? întrebă Magori care se gîndise între timp şi la altceva.

— Am zis că-i frumos.

— Cine ?

— Planul.

— Mai lipseşte ceva. Pe şantier or fi şi din aceia care nu ştiu carte deloc sau ştiu doar pe jumătate, sau pe sfert. Trebuie să pornim numaidecît un curs de alfabetizare cu două serii, pentru înapoiaţi şi pentru cei care mai ştiu cîte ceva. Ce zici ?

Mereuţă se pregătea să treacă pe schiţa de plan şi acest punct, dar Magori îi atrase atenţia :

— Nu, nu acolo la coadă. Pune acest punct la început. Trebuie s-o luăm de la cea mai de jos treaptă...

Mereuţă scrise sus, cu litere mărunte şi înghesuite ca să aibă loc : „Alfabetizarea neştiutorilor de carte ; în 2 serii". După aceea îl privi pe Magori, pe a cărui frunte stăruia o îngîndurare nouă.

— Va să zică, tot mai lipseşte ceva ! ? ghici Mereuţă, vorbind cu o intonaţie glumeaţă.

— Da, mai lipseşte ceva. Lipseşte treapta de sus. Pentru cei mai buni muncitori trebuie să organizăm cursuri de îmbunătăţirea calificării. În legătură cu metodele noi în muncă sau cu mecanizarea. Aşa că scrie acolo şi asta... Da, se poate jos. Magori îl privi

pe Mereuţă scriind. În acest timp observă: Vezi cum e şi scrisul nostru? Pe hîrtiuţa asta se află o scară, care e tocmai pe dos decît scările obişnuite, cu treapta de jos sus şi invers...

Zîmbi reţinut, concentrat. Mereuţă se ridică şi el de pe scaun, întinzîndu-se de-i pîrîiră oasele.

— Planu-i bun. Cuprinde tot. Cînd l-om pune în aplicare, o să fie ca la universitate...

Magori observă:

— Da, va fi o universitate a constructorilor, a poporului...

Mereuţă fu acela care-şi aminti că era tîrziu, poate foarte tîrziu.

— Trebuie să mă duc. Şi-aşa o să primesc o papară bună de la muiere. Se pregăti de plecare, dar văzîndu-l pe Magori aşezîndu-se din nou la birou întrebă:

— Tu ce faci, nu vii?

— Eu mai stau puţin pe-aici.

— Ştiu eu ce înseamnă la tine „puţin". Eşti în stare să stai puţin... pînă mîine dimineaţă. Te cunosc eu ce fel de om eşti!

*

* *

— Jana! Unde eşti, Jana? Vino repede că avem treabă. (Fata ieşi din bucătărie, firavă şi palidă, pierzîndu-se aproape în aburii scămoşi care năvăliră pe uşă. Îşi ştergea mîinile în cîrpa udă pusă dinainte în chip de şorţ.) Deseară avem musafiri. Facem puţină rînduială, numai să dau nehalitului ăstuia să se satură, că m-a asurzit. Tu auzi ce spun eu? Lasă-le dracu' de rufe că pentru tine-i vizita. Hai, ghiceşte cine vine?

Iacobina! îi trecu mai întîi Janei prin minte. Dar atunci ce era nevoie de pregătiri deosebite? se întrebă numaidecît. Să vină Magori? Dar pentru ce?

— Ce stai ca lemnul, Jana? Nu poţi ghici? E aşa de simplu. E cu ochi şi cu sprîncene! Hai, spune ceva.

Ochii mamei sclipeau cu ceva tineresc şi vesel în ei, cum nu-i mai văzuse de mult. Doar nu cumva!... Gîndul îi rămase suspendat şi privirea începu să-i lunece în neştire pe lucrurile din jur. La vălău purcelul îşi înfundase capul pînă la urechi şi plescăia lacom prin bunătăţile aduse. Prin uşa bucătăriei se mai destramă, săraci, strecurîndu-se pe la colţuri, aburii albicioşi, cu miros urît de săpun şi murdărie. Asta e viaţa ei. Ba nu viaţă! E chin! Bine zice Păvălucă. La şantier e altfel. Iacobina Suba şi prietenele ei habar n-au de cîte-ndură ea. Îndură şi tace! De ce tace? De ce e proastă şi tace? Ar trebui să se aleagă într-un fel...

— Tu, fată, arăţi ludă rău. Eu te-ntreb ceva şi tu-ţi roteşti ochii ca o aia. Dacă nu eşti în stare să ghiceşti, apoi să-ţi spun tot eu. Astă-seară vine Păvălucă. I-au pus fotografia pe panou cum intri pe şantier. Cică e fruntaş între zidari. Fruntaş între fruntaşi, ce mai! E băiat bun. L-am întîlnit şi l-am poftit la noi. Că n-a mai fost de mult. Nu ştiu ce are. Ne ocoleşte sau ce? V-aţi certat? Spune tu, Jano, v-aţi certat?

Jana tace. Clatină din cap în semn de negaţie. Gîndurile i se răscolesc într-o învolburare. Ea de ce nu se duce la şantier, să lucreze cot la cot cu Iacobina? Cuvîntul „betonistă" a prins o rezonanţă caldă şi apropiată în mintea ei şi cîteodată i se năzare că ar fi de-ajuns un singur gest ca să-şi poată vedea visul cu ochii. Pe şantier e viaţă adevărată... Ce cuminte a fost Ionică: nu s-a încurcat în nimic; s-a dus şi şi-a făcut soarta pe care şi-a dorit-o... Ea se gîndeşte la moarte. Să nu găsească decît aici scăparea? Cum poţi să-ţi dai seama dacă n-ai pe nimeni cu care să te sfătui, sau să-l întrebi? Căci în minte i se nasc în fiecare clipă nenumărate întrebări. De ce? Pen-

tru ce? Ce-i de făcut?... Nu vrea să moară! Îi pare rău de viaţă. Ar vrea să se bucure măcar cîteva zile de libertate lîngă Iacobina şi celelalte fete!...

— Dar astă-seară, continuă cu o înverşunare veselă Maria Dimineţ, am să scot eu din mutulică ăsta un cuvînt limpede. Eu îl credeam un zăpăcit şi iată-l că s-a ridicat din nou. Dacă asta i-o fi soarta? Ce-ai zice, ţi-ar plăcea să te măriţi cu Păvălucă? Cum e el zidar acuma, îşi repară casa boboc. Ţie nu-ţi rămîne altceva decît s-o faci ca paharul şi să te pui pe trai. Vin copiii, dar tu eşti la adăpost. Ai casa întreagă, că bătrîna n-o trăi cît lumea.

— Ce-ai zis, mamă? tresări din gînduri Jana.

— Ce-ai auzit! Vreau să te măriţi cu Păvălucă. Deseară îi scot eu găluştele din gură!

— Mamă, nu mă mărit!

— De ce, nu-ţi place de Păvălucă?

— Nu-mi place *nimeni*, mamă! Nu vreau să mă mărit!

— Nu vreau! Sigur, e uşor să zici. Dar n-o să-mi îmbătrîneşti fată în vatră!

— Nu îmbătrînesc, mamă! Mă duc să lucrez pe şantier...

— Aha! Va să zică asta era! De-aia mă premîngîia tovarăşul Magori azi, că de ce te ţiu acasă şi nu te dau să-nveţi o meserie. Ei nu! Aflaţi amîndoi că nici prin cap nu-mi trece să te las acolo. Le-am văzut eu cît sînt de destrăbălate. Se hîrjonesc cu hăndrălăii fără ruşine. Şi Paraschiva e gata să-şi dea oricînd fustele peste cap. Ai să te măriţi cu Păvălucă! îi şuieră mama în faţă, apropiindu-şi ochii de ai ei. M-ai înţeles?

— Nu mă mărit, mamă!

Jana se rezemă de peretele rece al bucătăriei; glasul i-a sunat hotărît, deşi abia se auzea. Mamă-sa a holbat ochii şi-a ridicat mîna s-o lovească. Prima dată în viaţa Janei se întîmpla una ca asta. Dar nici acum gestul nu fu dus pînă la capăt. Braţul căzu moale.

— Ba ai să te măriţi. Şi dacă nu, mai bine ia-ţi lumea-n cap !

I-a întors spatele şi s-a dus.

Fata stă neclintită lîngă peretele bucătăriei. În spate i s-a lipit un frig umed, ca o ventuză. La apus, drept în faţa ei se desfăşoară, ca un steag comunist, uriaş, un amurg roşu. Parcă-i steagul care fîlfîie la şantier pe acoperişul barăcii unde-şi are biroul Magori, dar e de proporţii nemaivăzute, cuprinzînd sub faldurile lui lumea întreagă... Îi răzbat prin corp fiori ; îşi prinde umerii cu mîinile, încrucişîndu-şi peste piept braţele. Inima îi bate tare în închisoarea coastelor, iar gîndurile ciocănesc în tîmple necontenit, neobosite. Şi-acum trebuie să se aleagă într-un fel. Aşa nu mai e de trăit. Trebuie să hotărască încotro să apuce. Nu mai are dreptul să tacă, să se supuie, să se chinuie. O să vină copilul. Încă vreo trei luni şi n-o să mai poată ascunde sarcina. Şi-atunci mama...

Gîndul rămase suspendat, ca un om agăţat de buza unei prăpăstii. Îşi apucă în mîini capul. Geme şi suspină : „Ce să fac ?“

Scîrţîie portiţa. Speriată ridică ochii. Îl recunoaşte pe tata. Se dă după colţul bucătăriei.

„Ce să fac ?“

În faţa ei e cerul albastru şi cîmpul. Pe lîngă casa vecină se poate vedea un colţ din şantier. I se opresc aci privirile. Un gînd se înfiripă în mintea ei. Dar n-are vreme să crească, pentru că asupra ei năvăleşete purcelul, care zburdă sătul şi mulţumit de libertatea de-o jumătate de ceas în fiecare zi. Acum are chef să scurme cu rîtul lîngă peretele unde se află Jana. Dar se alege cu un picior peste burtă. Şi cu altul în coaste. Guiţă şi fuge. Jana îl urmăreşte cu un băţ apucat la întîmplare. Îl fugăreşte puţin pînă ce reuşeşte să-l bage în cocină şi să-l închidă acolo. Se apropie din nou de zidul bucătăriei, rezemîndu-se de el.

„Ce să fac ?“

Întrebarea revine cu stăruinţă. Pe Păvălucă nu-l vrea. Şi chiar de-ar trebui să se plece în faţa mamei, la mijloc mai e... sarcina. De-aceea : ce e de făcut ? Îşi pipăie cu mîna burta ; i se pare prea umflată şi tare. Într-o zi vor afla toţi. Şi mama... „Ce să mă fac ?“

Se lasă seara. Va veni Păvălucă. Şi ea nu va putea spune nimic. Parcă are ce ? Sau parcă poate să strige adevărul ? Gîndurile se îngrămădesc unele peste altele, se amestecă, se frămîntă şi ea nu poate înţelege decît că a sosit momentul hotărîtor.

„Ce să fac ?“

— Jana ! Unde eşti, ludo ? Vino de-mi ajută, că acum ne soseşte flăcăul ! După voce, îşi dă seama că mama e supărată. Chiar aşa e. O aude din nou : Dacă nu vii tu, vin eu la tine. M-auzi ?

Jana se urneşte cu greu de lîngă perete. Intră în casă şi-o ajută fără tragere de inimă pe mamă-sa la ultimele pregătiri. În uşă se arată capul ciufulit al lui Vasilică. Mamă-sa îl vede :

— Ia vino-ncoace, dihanie ! Uite banii ăştia. Du-te la Cocoreanu şi adă o juma' de ţuică. Şi să nu te mişti din bucătărie astă-seară, se-aude ?! Că dacă vii pe aici îţi moi oasele !

Vasilică îi trimite o tiflă soră-si şi dispare. I se aud paşii zdupăind spre uliţă. În casă aproape că nu se mai deosebesc lucrurile.

— Aprinde lampa, Jana !

În timp ce caută în dulapul vechi chibriturile şi tot meştereşte pe urmă la lampă pînă ce-o aprinde, fata gîndeşte că nimic nu se schimbase în casa lor. Şi nici nu se putea schimba. Chiar dacă ei nu-i mai place cînd o aude pe mamă-sa strigînd : Jana, fă aia ; Jana, du-te-ncolo ; Jana, vino-ncoace !

Lampa împroaşcă pereţii cu o lumină gălbuie, care se luptă să alunge umbrele prin colţuri, dar acestea se tot zbat să năvălească pentru a cuprinde încă-

perea. Maria Dimineț se mișcă repede prin cameră; trece apoi în bucătărie, de unde i se aude glasul:

— Jana! Vino aici!

Fata o aude și nu s-ar duce.

Greu de tot se urnește din loc. Și mersul îi e fără vlagă, căci e împotriva voinței ei. Mamă-sa îi spune să taie pîine. Jana se gîndește. E atît de adîncită în gîndurile ei, încît nici nu-și dă seama cînd termină.

— Nu trebuia s-o tai toată. Că n-om fi sparți, Jana!

Nici nu mai tresare.

— Jana! De ce nu răspunzi, hai? Pune fuguța fața pe masă.

Fata caută din nou în dulap. Întinde fața albă de cînepă, cu florile cusute la colțuri. Le face pe toate mașinal, ca prin somn. Maria Dimineț vine cu două farfurii: una cu pîine și cealaltă cu slănină tăiată felii.

— Jana! Pune la masă sarea...

Jana nu zice nimic. Acum, nu mai are nimic de făcut. Stă, dusă pe gînduri, într-un colț.

— Ce-i cu tine, Jana? Jana, tu n-auzi? Îți vorbește mamă-ta. De ce nu răspunzi?

— Mai lasă fata-n pace! mormăie bărbatul, care nu se mișcase de pe marginea patului, unde șezuse tot timpul.

— Ce s-o las? Tu nu vezi că parcă-i de pe altă lume? Îi vin peținori și ea nu vrea să se mărite. I s-a făcut de hăndrăleală. M-am întîlnit azi cu Magori și mi-a zis s-o las la betoniere. Una-două, gata, s-o las! Nici nu mă-ntreabă dacă vreau.

— Așa-i Magori! mormăie din nou Gheorghe. Nu văd de ce te superi.

Maria Dimineț se pornește ca o mitralieră.

— Apăi nu știi totul. Stai să-ți spun. Îi zic eu lui Magori că nu-mi las fata de capul ei, că eu vreau s-o mărit cu un băiat bun. Da' el de colo: „Mărit-o sănătoasă! Ce-are asta cu ce-ți spun eu?" Auzi

la el! Parcă vorbeam de-o străină nu de fata mea. Cam așa i-am și întors-o. Și el îmi toarnă una de mă lasă rece: „Dacă fata vrea! zice el. Dacă fata vrea, de ce să n-o lași?" Iaca n-o las, pentru că nu vreau eu! Și dacă nu vreau eu, nu poate să vrea nici ea. Ia să-mi spui, Jana, ai vorbit cu Magori de betoniere?

Fata se uită drept înaintea ei, cu o privire fixă.

— Am vorbit!

— Și pe mine de ce nu mă întrebi? Ce, ești de capul tău? Asta-mi mai lipsește acum! Să te văd cărînd la roabă! Nu te uiți la tine, că te bate vîntul?

Jana ar vrea să răspundă. Să spună ceva cu mînie. O apucă pe negîndite greața. O lăsase în ultima vreme, dar acum o gonește afară. Au răsărit stelele. Ascunsă în fundul curții, Jana își adună puterile. Caută să se țină tare. Mama n-o poate înțelege acum, dar cînd o să afle că va naște un copil? Un copil numai al ei și al nimănui altul? Îi vine să plîngă; să-și plîngă, să-și bocească nefericirea, durerea fără margini, soarta ei chinuită. Dar, cu o sforțare fără seamăn ucide în piept hohotul de plîns. Își încleștează dinții și pumnii. Nu, în acele clipe lacrimile nu pot ajuta. Nu pot ajuta deloc!...

O aude pe mamă-sa strigînd din casă:

— Jana! Vino odată, fată hăi!

— Mai las-o în pace, că ai amețit-o tot strigînd-o.

— Vreau s-o știu lîngă mine.

— Treaba ta, dar n-o mai înnebuni: Jana! Jana! tot timpul. Și pe mine m-ai dat gata, dar pe ea!

— Te-o fi apucat mila de fată! Mai slăbește-mă!

Maria Diminet se scoală de la masă ca să se ducă s-o caute. În ușă se izbește piept în piept cu ea.

— Stai cuminte, că acuși vine Păvălucă. Ce verde ești în obraji. Ce-i cu tine?

Jana are o privire fixă și trece pe lîngă mamă-sa, de parcă n-ar vedea-o. Aceasta strigă:

— Jana !

Fata tresare, nu se întoarce, nu se opreşte. Se apropie de dulapul în care-şi ţine lucrurile. Întinde pe pat o broboadă veche.

Maria Dimineţ priveşte şi nu înţelege ce se întîmplă.

— Jana, ce faci tu acolo ?

Fata bolboroseşte ceva.

— Jana ! Ce cauţi tu acolo ? Ce vrei cu lucrurile tale ? De ce le aduni în broboada aia ? Jana !

Jana înnoadă capetele şi face o boccea. Bolboroseşte fără şir. Nu o opresc nici ţipetele mamei, nici mîinile acesteia, care caută să-i cuprindă umerii.

— Nu vă uitaţi la mine... la chinul meu... M-am săturat pînă peste cap. Lasă-mă ! Lasă-mă-n pace îţi spun. Că eu tot plec !

— Ce faci, Jana ? !

— Plec, mamă !

— Păi sigur... Pleci ! Ce-mi pasă de proasta aia de mamă... Că şi eu m-am săturat de viaţa asta !

— Degeaba, mamă.

— Unde pleci ? Ce tot trăncăneşti tu acolo ?

— Plec de-acasă.

— Ce-ai zis ? Unde ? Unde vrei să pleci, nenorocito ?

— Mă duc la şantier. Mă mut acolo cu totul.

— Tu eşti zăludă !

— Nu sînt deloc ! Plec. Nu mă puteţi opri. Uite, am totul gata.

— Jana ! Ţi-ai pierdut minţile ? Pentru ce m-am spetit o viaţă-ntreagă ? Te-a orbit careva şi-acum ne-ntorci spatele ? Jana ! ţipă Maria de parcă atunci abia înţelegea în adevăr ce se întîmplă. Jana ! Să-mi spui acum pe loc cine ţi-a sucit capul ? Să mă duc să-l strîng de gît, auzi tu ? Jana ! Janaaa !

Fata îşi anină de braţ boccea cu lucrurile.

— Nimeni nu mi-a sucit capul. Vreau numai să te-mbrăţişez şi să plec...

Maria o privea aiurită, ca şi cum nu i-ar fi venit să-şi creadă urechilor. Rosti prostită :

— E nebună ! Nebună de legat !

Apoi se repezi la ea :

— Nu se poate să fie adevărat ! Lasă joaca asta prostească. Jana !

— Tată ! se opreşte Jana în faţa lui Gheorghe Diminet, iartă-mă.

— Măi fată, dacă vrei să lucrezi pe şantier, eu n-am nimic împotrivă. Dar de ce să pleci de-acasă ?

— Jana ! ţipă Maria.

— Lasă fata-n pace ! Rămîi acasă şi mîine eu te duc la şantier.

— Plec pentru că aşa trebuie ! Şi aşa-i bine ! repetă fata cu glasul sugrumat.

Maria începe să spumege de furie.

— Aşaa ? Fată hăi, nu merge aşa cu mine ! Eu te-am făcut... Cu mîinile astea te-am legănat, cu ele am să te omor...

Jana n-o asculta. Mergea drept, cu trupul ţapăn şi cu privirea aţintită înainte, ca şi cum nu mai vedea pe nimeni în faţa ei. Maria se repezi asupra ei. Fata se feri pe neaşteptate în lături.

— Să nu pui mîna pe mine ! rosti cu tărie. Chiar acum mă duc...

Maria întinde mîinile cu degetele desfăcute ca nişte gheare. O apucă de rochie. Pieptul i se zbuciumă în sughiţurile plînsului. Lacrimile îi curg pe obraji.

— Eu de ce mai trăiesc ? De ce ?

— Vă las cu bine, mamă ! Şi pe dumneata, tată... Şi iertaţi-mă !

Păşi grăbit spre uşă.

Maria o urmă cu disperare.

— Gheorghe ! Gheorghe ! Opreşte-o !

Jana vorbeşte ca-n vis :

— Nu ! Nu, tată ! Nu ! Lasă-mă să mă duc !

Gheorghe Diminet, zguduit, ridicase braţele deasupra capului. Glasul şi vorbele fetei îl pătrunseră pînă-n adîncul inimii. Gemu ceva neînţeles.

Jana mergea înainte.

Maria Diminet o prinse de rochie, trăgînd-o cu tărie îndărăt.

— Rămîi, că fac moarte de om!

— Degeaba!

Încremenirea obrajilor fetei, ochii ei limpezi, fără urmă de lacrimă, dar severi, mîna care nu se descleşta de pe clanţă, vorbeau Mariei despre o nestrămutată hotărîre şi voinţă. Izbucni neputincioasă în hohote de plîns:

— Jana... Jana... Fata mea!... Întoarce-te la părinţii tăi... Aibi milă de ei... Jana... De nenorocita ta mamă! Blestemat să fie şantierul... şi Magori. Şi toţi... Şi toţi...

Jana păşea în lumina albastră a nopţii, fără să se uite îndărăt. Dar genunchii îi tremurau aşa de tare că abia se mai putea tîrî. Nu găsi însă în ea forţa în stare s-o întoarcă din drum. Se împleticea, dar mergea înainte pînă ce fu nevoită să se oprească din pricină că picioarele i se muiaseră parcă. Bocceaua îi atîrna greu de braţ. Se lăsă pe marginea şanţului. A plîns multă vreme. Gîndurile i se împărţeau în două; spre casă şi spre şantier. Se scutură deodată. Nu se va întoarce! N-are ce mai căuta acasă!... Se ridică cu greu şi păşi înainte. Prin umezeala ochilor puzderia de lumini sclipitoare de jos se îngîna dulce cu puzderia de stele care clipeau în înaltul bolţii cereşti. Jana păşea înainte. Spre şantier.

*

* *

S-a obişnuit în scurtă vreme cu noua ei viaţă, trăită alături şi împreună cu Iacobina Suba şi prietenele ei. Îi place traiul la baracă; nu e singură

niciodată, şi-n momentele de uitare de sine e în stare să-şi închipuie că e la fel cu oricare dintre ele. Plănuiau ce-şi vor cumpăra cu banii pe care-i strîngeau pentru sărbătoarea de la 23 August.

— Janei îi trebuie o rochiţă!

— Să-şi ia rochiţă.

— Şi ciorapi cu talon! zise cu o neaşteptată îndrăzneală Jana.

— Toate ne luăm ciorapi de-ăştia! La 23 August defilăm cu ei...

Jana e fericită. Fetele au îmbrăţişat-o cu toată dragostea din clipa cînd a sosit cu bocceaua pe mînă între ele. Numai Iacobina a întrebat-o grijuliu:

— De ce te-au gonit de-acasă?

— Nu m-au gonit!

— Cum aşa? Atunci ce s-a întîmplat?

— Am venit de bună voie. Vreau să rămîn la şantier... Cu voi!

A doua zi dimineaţă i-au făcut rost de o salopetă. Dar era atît de largă încît ar fi încăput încă o fată lîngă Jana. Au făcut haz cu toate, întorcînd-o, sucind-o, rîzînd de înfăţişarea ei: părea vîrîtă într-un sac legat la gură. Nu-i ieşea decît capul. După aceea s-au apucat cîteva să i-o potrivească pe trup. Nu erau meştere la croitorie, dar pînă la urmă salopeta a stat pe ea ca turnată. A tot îmbrăcat-o şi-a scos-o de cel puţin zece ori, dar pînă la urmă a ieşit cum nu se poate mai bine.

Au pus-o să lucreze în echipă, explicîndu-i că munca ei consta în a arunca pietriş într-un grătar de sîrmă. Iacobina i-a spus:

— E un fleac şi e monoton. Cu ea nu te poţi ridica. Dar vreau să te înveţi cu munca în echipă. Şi pe deasupra o să ai destulă vreme să tragi cu ochii împrejur. Ce ţi-o place, să-mi spui. Că n-o să stai toată viaţa la grătar.

Stînd în aer toată ziua, mîncînd cu poftă şi scăpînd de vărsături, Jana începu să se îndrepte: se împlini

la trup şi obrazul îi căpătă culoare. Parcă era o altă fiinţă. Iacobina îşi spunea : „E frumoasă. Şi de la o zi la alta, parcă nu mai e copilul de eri !“ Începuseră flăcăii să-i dea tîrcoale, dar Jana n-avea ochi pentru ei.

— Nu trebuie să te ţii aşa mîndră ! îi spuse într-o zi Iacobina şi s-a mirat de răspunsul pe care-l primi :

— Nu mă ţiu mîndră. Mi-e frică de ei : sînt scîrboşi şi obraznici.

Jana nu-i explicase mai amănunţit de ce simţise nevoia să plece de-acasă şi Iacobina bănuia că era ceva în legătură cu Păvălucă. Flăcăul venea ca de obicei la ele la baracă şi-avea aceiaşi ochi de îndrăgostit cînd se uita la Jana. Era de mirare cum ştia să se stăpînească de bine. Se întîmplase desigur ceva foarte grav, pentru că Maria Dimineţ îi trimisese vorbă fetei că nu mai vrea să ştie de ea ; şi să nu-i iasă-n cale că nici n-o s-o vadă ! Pe Jana o duru această hotărîre, care era nestrămutată, după cum o cunoştea ea pe mamă-sa.

În ziua aceea fu abătută şi simţi nevoia să rămînă singură. Zadarnic o chemară fetele la terenul de volei ca-n fiecare după-amiază ! Ea nu juca. Stătea pe iarbă privind jocul. Îi învăţase toate tainele, dar se dovedise atît de stîngace cînd a lovit o dată în minge că s-a ruşinat.

— N-ai nici un motiv să te sperii ! o încurajau fetele. Aşa-i pînă înveţi. Trebuie să ai curaj !

Degeaba ! Jana a rămas tot spectatoare. Atît numai că într-un diferend dintre „echipe“ ea reuşi să demonstreze cine are dreptate.

— Ne-am găsit arbitrul, se bucurară fetele şi de atunci Jana căpătă un fluier. Jocurile decurgeau sub supravegherea ei. Ceea ce îi dădea simţămîntul că e folositoare la ceva şi că era şi ea o dată ascultată de cineva. Cine îndrăznea să atace hotărîrea arbitrei ? Dacă se întîmpla totuşi şi una ca asta, săreau fetele

cu gura : Jana nu greşeşte ! Păstraţi disciplina pe teren !

În ziua aceea fetele s-au despărţit de Jana, spunînd :

— Azi o să jucăm fără arbitru !

Jana a aşteptat-o pe mamă-sa lîngă poarta şantierului. Pe ambele părţi ale drumului ce duceau spre casă se începuseră lucrările pentru construcţiile de locuinţe. Fundaţiile fuseseră săpate şi în cîteva locuri începuse turnarea betonului. Mult se mai vorbea şi despre aceste locuinţe noi, care vor fi repartizate muncitorilor de pe şantier. Pe lîngă ea trecu hurducăind greoi şi sforăind puternic din motor, un camion uriaş care transporta un fel de stîlpi înguşti şi lungi, metalici. Jana nu luă seama la ei. Nici nu-şi închipui că vor servi la clădirea halei celei mari, despre care îi vorbise nu de mult cu mîndrie Magori.

Ea privea spre cantină, aşteptînd din clipă în clipă să apară dintr-acolo silueta cunoscută a mamei. Şi cînd o văzu, întreg trupul îi fu străbătut de o cutremurare. Simţi îndemnul să se ascundă, dar dorul fu mai puternic decît orice alt gînd al ei.

Îi ieşi în faţă, strigînd înăbuşit :

— Mamă !

Glasul răsunase stins, rugător şi Maria Dimineţ îl recunoscu numaidecît. În inima ei răsună prelung, ca un ecou ; ca şi cum fata stătea în genunchi şi-i cerea iertare, implorînd-o să-şi întoarcă privirea spre ea. I se înmuie inima, dar mintea îi spuse că nu trebuie să se lase înduioşată. Îşi aminti de hotărîrea luată. Nu se va uita la Jana ! Va merge înainte fără să întoarcă privirea, fără să arate că a auzit chemarea. Păşea înghemţată şi ţapănă. Cu un nemaipomenit efort a reuşit ca nici pasul să nu şi-l schimbe.

Jana s-a ţinut după ea cîtva

— Mamă !

Cum îi mai tremura glasul ! Ce rugă plină de umilinţă deslușea Maria Dimineţ. O ghicea frămîntîndu-şi

mîinile şi împleticindu-se în mers. Vorbele fetei îi ardeau inima ca o flacără.

— De ce nu te uiţi la mine, mamă ? De ce nu vrei să mă asculţi şi să mă înţelegi ? Iartă-mă, mamă ! Îndură-te de mine... N-am fugit de dumneata. Şi nici de tata. Nu-s pe lume oameni care să-mi fie mai dragi !... Dar eu nu mai puteam trăi aşa ! Iartă-mă şi lasă-mă să rămîn cu fetele. Am să vin zilnic să-ţi povestesc toate. Am să te iubesc şi mai mult ! Vreau să fim fericiţi cu toţii... Dar nu trece pe lîngă mine aşa ! Priveşte-mă ! O singură dată măcar ! Arată-mi că m-ai iertat ! Mamă !.., Mamă !...

Maria Dimineţ ar fi vrut să se oprească. Dar ce-i cerea Jana ? Să o lase tot cu fetele. Asta voia ea ? Să rămînă departe de părinţi, înstrăinată ? Auzi, cică : să vină în vizită şi să-i povestească. Păi de asta are nevoie ea ? De-un musafir ? Ea avea nevoie de fata ei. Maria Dimineţ şi-a strîns buzele a încăpăţînare şi îndîrjită a mers fără să întoarcă privirea spre fata care se tîra după ea. N-a întins braţele spre Jana ca s-o ierte... Fata a rămas în urmă, însoţind-o cu plînsul ei de jale, care-i zdrobea inima. Dar nici atunci Maria Dimineţ nu s-a întors spre ea...

*

— Tu de ce nu te duci la nici unul din cursurile de calificare ? a întrebat-o Iacobina, oprindu-se într-o dimineaţă lîngă ea. Îmi spuneai odată că ai vrea să fii altfel !

Jana se opri din lucru.

— E greu de ales ?

— Da. Şi seara-s prea obosită ca să-mi mai ardă de curs.

— De ce nu te duci la sudori ? Meşterul de-ocolo a zis că face calificarea la locul de muncă...

— Unde ? La hala cea mare ?

— Da. E o muncă frumoasă

Jana rămase pe gînduri ; s-ar duce acolo, dar ştie că sudorii trebuie să se urce pe schele pînă la 25—30 de metri. Rosti încetişor :

— Mi-e frică !

— Păi dacă ţi-e frică n-ai să faci nimic în viaţă !

Iacobina se depărtase, supărată parcă. Îi era necaz pe Jana ! Era prea moale şi lipsită de voinţă. Nu avea ce să-i mai facă : aşa va rămîne toată viaţa ! Îşi zicea că degeaba căuta în Jana forţa de care aceasta avea nevoie pentru a merge mai departe. Fată cocoloşită de maică-sa. Credea că şi aici, la şantier, va fi alintată. Ea, una, e sătulă de Jana şi de toate moftur ile ei „Eu am să mă trag laoparte ! Facă ea ce-o şti ! hotărî Iacobina, însă cu toate acestea nu-şi putu opri gîndurile aici. Ar face mai bine să se mărite cît mai repede. Va fi o nevastă bună, care va trăi fericită în umbra bărbatului. Numai că de Păvălucă îmi pare rău ! Nu merită o astfel de femeie." I se învălui inima în ceaţa rece şi umedă a durerii. Socotea că era nedemn pentru ea de a lupta pentru Păvălucă cu o fiinţă aşa de slabă. „Mai bine renunţ la el !" răsări în ea o nouă hotărîre, dar acum legată şi de-o durere, care-i săgeta pieptul.

Iacobina căuta să-şi învingă dragostea care-i sălăşluia în inimă, fără nici o speranţă. Uneori, după orele de încordare în muncă, obosită, ea îşi spunea că de-acum îl poate privi pe Păvălucă în ochi, fără să mai simtă în inimă fiorii de la-nceput. Dar era de ajuns să-l întîlnească. fie la organizaţia U.T.M., fie în preajma barăcii fetelor, ca să-i vină nu ştiu cum să plîngă. Succesele lui în muncă îi năşteau o bucurie fără margini. Şi oricît îşi repeta că ea nu e altceva decît o prietenă, o tovarăşă a lui Păvălucă, nu putea scăpa de înfiorarea dulce-amară care-o apăsa cînd se afla în apropierea lui.

Deşi părea că-n viaţa echipei nu se schimbase nimic, totuşi bulboana tulbure şi periculoasă care clocotea în inima Iacobinei se trăda în unele din purtările ei

Da, aparent era la fel ca-ntotdeauna : la fel de îndrăzneață, de energică și de perseverentă în muncă. Numai că parcă rîdea mai puțin. Și era un rîs care nu prea izvora din inimă. El trăda mai degrabă efortul fetei de a nu apare în ochii nimănui altfel decît obișnuit. Un ochi atent ar mai fi putut observa că uneori avea tendința de a-și îndeplini sarcinile cam în grabă, nestatornic, de parcă ar fi vrut ca timpul să fugă mai repede.

O apucase setea cititului, sub pretextul că se pregătea de examene. Cea mai mare parte a timpului liber și-o petrecea în tovărășia cărților. Iacobina ar fi vrut să fie singură. Fetele, însă, erau obișnuite s-o știe între ele și în fruntea lor.

— Hai, Iacobina, la un volei.

— Mai am puțin de citit. Vin și eu.

Nu mai venea.

— Iacobina, hai la plimbare.

— Luați-o înainte, că v-ajung eu !

— Dar să nu mai faci ca ieri !

— Nu. V-ajung cu siguranță !

Nu le ajungea deloc.

— Am luat bilete la cinema pentru toate. E-un film de-al nostru, romînesc. Lasă cartea deoparte și vino cu noi.

— Vin eu, dar nu acum. O să vă pomeniți cu mine la intrare.

Nu se pomeneau !

Iacobina rămînea singură. Se lăsa în voia gîndurilor, sau se înverșuna să citească pe nerăsuflate zeci de pagini. Jana parcă simțise că Iacobina voia să rămînă singură. Ar fi dorit să-și deschidă inima în fața ei și să-i ceară sfat și ajutor. I se părea că e supărată pentru că refuza să se ducă la unul din cursurile de calificare. Dacă i-ar spune totul ? Ar înțelege-o ? Dar de ce se purta astfel cu ea ? Iacobina căuta să o îndepărteze ori de cîte ori o vedea că se învîrte prin apropiere. O trimetea după celelalte fete

Jana nu se mişca însă. Iar pe Iacobina o stînjenea şi o enerva prezenţa fetei. Văzînd-o că nu făcea nimic, ci numai stătea şi o privea cu ochii mari, plini de dragoste, într-un fel de aşteptare răbdătoare, resemnată, ea nu mai putea de necaz. „Mi s-a acrit de codiţa asta!" îşi zicea supărată, aruncîndu-i priviri furioase peste marginea cărţii pe care o ţinea dinainte, fără să reuşească să citească măcar un rînd. Cînd auzi că despre ele se răspîndise o poreclă nouă: „Iacobina şi umbra ei", insistenţele ei deveniră din ce în ce mai mari.

— Du-te la plimbare, Jana!

— Nu. Lasă-mă să stau cu tine.

— Nu mai sta degeaba. Tu nu vezi că citesc? Eu mă pregătesc de examene. Nu-i joacă. De ce nu vrei să mă înţelegi? Vezi şi tu cît am de învăţat!

— Văd, dar tot stau.

Nu putea s-o scoată la capăt cu Jana. Într-o zi Iacobina se hotărî să-i dea ceva de citit, să nu-i mai stea în preajmă ca un lemn uscat. Îi întinse o carte.

— Uite, îţi dau ceva să citeşti. Nu se cade să stai degeaba!

Jana înghiţi în sec. Era o cărţulie cu copertă viu colorată.

— Citeşte-o. E despre noi, despre tineret.

Jana luă cartea cu mîna tremurînd uşor. Era mirată şi descumpănită; mirată — pentru că în glasul Iacobinei a răsunat o asprime pe care nu i-o simţise pînă atunci şi descumpănită — pentru că nu ştia ce-ar fi de făcut cu cărţulia aia. Ar deschide-o, dar nu îndrăzneşte. Desigur că-n paginile ei se vorbeşte despre calificare. De ce nu-i poate mărturisi că nu prea e tare la citit şi la scris?... Sub privirea celeilalte, cercetătoare şi severă, Jana se apucă să răsfoiască paginile cărţuliei. Ce n-ar da să poată citi şi ea, dar literele sînt aşa de mărunte şi îndesate unele în altele că i se aştern dinainte ca un ogor negru cu dungi de zăpadă între brazdele drepte. De ce e aşa de rea Iacobina? Nu-i

poate spune nimic, de parcă cealaltă şi-ar închide porţile inimii în faţa ei.

Jana se ridică şi plecă, strîngînd la piept cărţulia. Iacobina se arătă mirată de gestul neaşteptat al Janei; dar mai observă cu mirare că nu e deloc mulţumită că a rămas singură. Îşi dădu seama că se purtase urît. Jana nici nu bănuia poate că amîndouă priveau spre Păvălucă, probabil cu aceleaşi speranţe. De ce se purta aşa? Nu-şi putea înfrînge sentimentul dragostei? *Trebuia* să-l înfrîngă. Atunci îşi va recăpăta liniştea. Se gîndea la viaţa ei. Munca îi era mai dragă decît orice pe lume. Nu-şi mai putea închipui cum ar fi să stea degeaba. Era mulţumită. Ceea ce o nemulţumea era cealaltă parte a vieţii, puţină cît îi mai rămînea. Şi-n orele libere muncea: învăţa pentru examenele care se apropiau cu fiecare zi mai mult. Tot îi mai rămînea destul ca să se gîndească la fericirea de-a avea un cămin al ei.

Cum a trăit pînă acum? Mereu aceeaşi poveste! Cufărul încărcat cu toate ale ei; gara, trenul, un şantier nou, cu obişnuitul dormitor al fetelor. Aceeaşi grijă în alegerea patului, apoi mutarea lucrurilor din cufăr în dulăpiorul mirosind puternic a scîndură nouă de brad... La ferestre se arată capetele curioase ale flăcăilor de la baraca „burlacilor". Fetele aruncă după ei cu ce le cade-n mînă; se face haz, gălăgie şi astfel se leagă prietenii.

De cîte ori nu le-a invidiat pe nevestele care — în barăcile de căsătoriţi — îşi au cămăruţa lor, cu cheie la uşă, cu perdeluţe la fereastră şi cu lampa de gătit, care miroase a gaz şi a rîntaş... Şi-apoi bărbatul (care ar putea fi chiar Păvălucă!) ar veni, ar strînge-o în braţe şi ar săruta-o. De ce tocmai Păvălucă? Pentru că îi e drag. Şi de ce-i e drag? Nu ştie. Dragostea vine pe negîndite! Ba nu. Răsare ca un izvor, după ce vîna nevăzută de apă a luptat cu stînca şi-a înfrînt-o. Dragostea e de mult în inima ei, a tînjit aşteptînd-o. Şi acum a izbucnit la lumină şi-şi cere

dreptul la viaţă. Dar ea nu-i poate da nimic ; trebuie să-i pună zăgazuri...

Tresare din gînduri. În faţa ei s-a oprit cineva. Nici nu i-a auzit paşii cum se apropiau. E Magori, care-i spune că o căuta.

— M-am întîlnit adineauri cu Jana. Ea m-a îndreptat încoace. Ce faci, înveţi ?

Magori se aşează pe locul pe care stătuse înainte Jana. O întreabă ce citeşte şi se interesează cînd va da examenele. Îşi exprimă mulţumirea că o vede aşa de harnică.

— Şi ce vrei să urmezi mai departe ?

— Arhitectura ! spuse ea simplu.

Magori nu se miră. Ştia că Iacobina e o fată mîndră, îndrăzneaţă, voluntară. Dacă a hotărît că va deveni arhitectă, apoi aşa va fi.

După aceea Magori întrebă :

— Dar de Jana, ce părere ai ?

— E o fată bună ! răspunse scurt Iacobina.

— Ce se întîmplă între voi ? Mi-a spus că te porţi nu ştiu cum cu ea. N-am înţeles prea bine. Îi e încă legată limba.

Iacobina se aprinde :

— Sigur, ei nu-i place ! Ar vrea s-o cocoloşim ca şi mamă-sa. Ba, să ne cam scutească. E molcuţă şi închisă în ea ca într-o carapace. Nu poţi şti niciodată ce gîndeşte. La început zicea că vrea să se ridice. Acuma degeaba îi vorbesc de şcoala de calificare. Tace ca peştele. E mofturoasă ca orice „fata mamii"...

— Şi-atunci ce-i de făcut ? Tu, care vezi lucrurile altfel decît ea, mai larg, ce crezi c-ar fi mai bine să facă ?

— Eu ştiu ? M-am mai gîndit, dar tot nu-mi dă prin minte ce-ar putea fi de făcut. Deocamdată îi sîntem mamă şi tată, dacă altfel nu se poate.

— Crezi că nu se poate descurca singură în viaţă ?

Iacobina nu răspunse îndată. Păru că îşi chibzuieşte răspunsul.

— Trebuie să o învăţăm să fie curajoasă! S-o eliberăm de năravul de a se ţine neapărat de fusta cuiva!

— Foarte adevărat! încuviinţă Magori cu un zîmbet uşor. Şi faceţi voi ceva pentru asta?

Iacobina încercă să răspundă, dar nu prea găsi argumente. Ea personal a vorbit în mai multe rînduri despre cursurile de calificare îndemnînd-o să se înscrie unde i-o place. În afară de asta este exemplul celorlalte necalificate, care fiecare urmează un curs.

— Mai mult ce putem face? De ea depinde totul, la urma urmii.

— N-aţi încercat s-o apropiaţi de vreo meserie? Că ei, de unde să-i placă aşa, pe negîndite, zidăria sau dulgheria?

— Parcă pe mine m-a luat cineva de mînă să mă poarte prin viaţă! răbufni fata, zgîndărită mai ales de liniştea cu care discuta Magori. Şi-i mai era ciudă şi pentru motivul că ştia încotro bate directorul.

Magori rămase puţin pe gînduri. După care vorbi încetişor:

— Mamă-sa voia s-o mărite. Poate că era mai nimerit aşa!

— Da, i se potrivea mai bine.

— Ar fi rămas toată viaţa lîngă cratiţă, lîngă albia de spălat rufe, ştergînd praful şi aşteptîndu-şi bărbatul cu mîncarea gata. Spune-mi, întrebă el brusc, Jana nu şi-a exprimat niciodată dorinţa să se întoarcă acasă?

— N-am auzit-o niciodată spunînd aşa ceva. Dar de ce s-ar întoarce? Dacă a plecat de-acasă numai de bine n-a plecat. Cine-i nebun să fugă de bine? Văzîndu-l pe Magori că o cercetează atent cu ochii lui pătrunzători, ea continuă, înghesuind cuvintele unele în altele. N-aş vrea să fiu înţeleasă pe dos. Mie mi-e dragă Maria Dimineţ. Dar pe Jana o înţeleg mai bine. Cred că faţă de Jana mamă-sa a greşit. A

cocoloşit-o prea mult. S-a purtat ca şi cum ar fi ţinut-o la fund, zicînd că vrea s-o scape de la înec.

Magori vorbi foarte serios :

— Şi noi ar trebui s-o scoatem la suprafaţă. Dac-o lăsăm să gîndească întocmai ca şi pînă acum, atunci cred că e mai bine să se întoarcă acasă !

Iacobina se simţi copleşită de răspunderea care-i lumină deodată conştiinţa. Magori îi atrăsese atenţia că a greşit, apăsînd tocmai pe locul cel mai sensibil din inima ei. Îl văzu că se ridică în picioare, ca şi cînd ar fi terminat convorbirea.

— Eu mă duc. Te las să citeşti mai departe.

Îşi luă scurt rămas bun şi plecă. Iacobina nu-l lăsă să facă decît cîţiva paşi. Îl strigă şi veni fuga lîngă el.

— Tovarăşe Magori ! Ai de gînd s-o îndemni să se întoarcă ? Nu aşteptă să i se răspundă, ci continuă febril : Nu, acasă n-are ce căuta ! Eu n-am avut niciodată familie. Nu vreau să o îndepărtez de ai ei. Dar nici nu pot s-o las să se piardă, să trăiască lîngă cratiţă, cum ai spus. Jana are dreptul la fel cu oricare dintre noi la viaţă. Eu am greşit faţă de ea. Ştiu şi de ce. Să mai lăsăm lucrurile aşa o vreme. După aceea luăm o hotărîre...

Iacobina se frămîntă toată noaptea, dar nu reuşi să închege un plan după care să acţioneze în ceea ce o priveşte pe Jana. Era hotărîtă să nu se mai gîndească la Păvălucă. Acum era pe deplin conştientă de răspunderea ce-i revenea faţă de Jana.

A doua zi dimineaţă se defectă motorul uneia din betoniere. Se duse la atelierul utilajului mecanic. Nu-l găsi pe meşter, dar stărui pe lîngă Mantu să vină el pentru reparaţie.

— Bine, am să viu, porumbiţo. Dar ce capăt pentru asta ?

Fata glumi, fără să zîmbească !

— Am să rog conducerea să te propună pentru decorare.

— Uite la ea, şefule ! interveni un alt flăcău din apropiere. Fata-i plină de draci.

— Să veniţi imediat să vedeţi ce-i cu betoniera, că altfel ştiu unde mă duc !

— Ia ascultă ! Să nu mă ameninţi ! Parcă nu ştii cine sînt eu ! îşi umflă Mantu nările nasului proeminent.

— Ştiu că mi-a stat o dată o betonieră trei săptămîni din cauza ta.

— Atunci meşterul a fost de vină !

— Treaba voastră ! Dar să ştii că dacă nu vii într-un sfert de ceas, drept la comitetul de partid mă duc ! Să vă gîndiţi că e vorba de plan ! Şi de sabotaj !

Iacobina plecă.

— Iaca cotul ! rîse după ea unul din flăcăi, dar Mantu se apucă tăcut să adune sculele în lădiţă. Ceilalţi doi rîdeau de el : Ce, mă, te-a băgat în draci fetiţa asta ? Sau ţi-e frică de sabotaj ?

— Să taci, auzi ? Mă duc pentru că aşa-mi place !

— Îţi place pe dracu'. Ştiu eu ce ţi-ar place ţie acum. Un kilogram de ţuică. Băut cu tabiet, în pivniţa lui Cocoreanu, cu ochii scurşi după Norica...

— Tii ! Ce idee bună ! îşi linse buzele celălalt flăcău, care stătea pe bancul unei menghine

Mantu se întoarse spre el :

— Tu ai să mergi cu mine !

— Nu mai face pe seful ! Tu să dai ordine la tine-acasă.

— Dacă nu vii te pocnesc o dată de-o să te pupe mă-ta rece.

Celălalt sări de pe banc cu ochii scînteietori de furie şi cu pumnii încleştaţi.

— Să nu te legi de mama, că-i moartă, săraca, de mult ! ţipă el.

Mantu făcu spre el un pas.

— Ia-ţi picioarele la spinare şi hai după mine! Ai diseară o juma' de ţuică. Numai să nu-ţi mai deschizi botul ăla blestemat! Înţeles?!

Plecară.

Cînd ajunseră la betoniere, Mantu o întrebă în treacăt pe Iacobina:

— Care-i şontoroaga?

Iacobina i-o indică şi voi să-i urmeze, dar haidamacul n-o lăsă să se ţină după el.

— Tu să nu-ţi bagi nasul! Vezi-ţi de-ale tale. Hai, mă!

Şi-n timp ce se apropiau de betoniera defectă, însoţitorul lui Mantu îşi scurgea ochii după fete. Le arunca vorbe cu două înţelesuri, dar nimeni nu-l băga în seamă.

— Ia te uită, şefule, păsărelele astea au pus mîna pe-o porumbiţă nouă, zise el arătînd-o pe Jana. Mantu nu se opri şi nu se uită într-acolo.

— Dă-o-n mă-sa! scuipă printre dinţi „haiducul".

Mantu cercetă betoniera defectă. Nu era mare lucru de făcut. În douăzeci de minute aceasta funcţiona. După ce-şi adună uneltele în lădiţă, el zise:

— Şi-acum, hai să vedem de ce culoare-i sînt ochii porumbiţei celei noi.

Una din fetele care-i auzi strigă după ei:

— Mă, să nu vă atingeţi de ea, că-i protejata lui Magori.

— Dă-l în mă-sa! rosti automat însoţitorul lui Mantu, adăugînd după aceea, de parcă ar fi făcut cine ştie ce descoperire: Auzi, şefule! Protejata lui Magori! Ce zici?

Mantu nu zicea nimic. Se îndreptară cu pasul măsurat spre Jana. Aceasta nu luă aminte la cei doi tineri care se apropiau de ea. Iar cînd auzi un glas poruncitor în apropierea ei, tresări:

— Ia să-ţi vedem ochii, porumbiţo!

Mantu îşi înfipse privirea pofticioasă drept în ochii fetei. Dar Jana nu se intimidă. Mantu nu se sinchisea

de asta. El întinse mîna şi-i cuprinse umerii, în aşa fel că-i simţea sînii în palmele puternice. Pe Jana o străbătu o amintire : atacul din parc...

— Ştii că nu-i rea puiculiţa ? Ar fi bună de puţină drăgosteală ! zise celălalt înghiţind în sec.

— Bună bucăţică !

Mantu îi pipăia sînii, apreciind-o ca un geambaş de cai.

— Nu-i rea, bă !

În Jana se răscoliră toate durerile, umilirile, neliniştile, amestecîndu-se într-o furie oarbă, care-i zbuciuma pieptul. I se umplu gura de-o salivă amară, abundentă. Recunoştea glasul cu o luciditate care o înnebunea. Îşi adună puterile şi-şi crispă buzele, scuipîndu-l pe Mantu cu venin drept în obraz. În prima clipă flăcăul nu fu în stare să reacţioneze. Jana se dădu un pas îndărăt, speriată, ferindu-şi obrazul cu cotul. Mantu ridicase ambele braţe de parcă ar fi vrut s-o trăsnească în creştet. Urlă :

— Ce te-a apucat, fă ? Nu ţi-e ruşine ? Cînd ţi-oi da una ţi-adună oasele în batistă...

— N-am să mai strig ajutor ! gemu fata, revenindu-şi brusc.

Mantu îşi avîntă braţul şi Jana se prăvăli pe grămada de pietriş de lîngă grătar. Văzînd că gluma se îngroaşă fetele dădură fuga fără să îndrăznească totuşi să intervină. Poate că totul se sfîrşea cu atît. Îl ştiau pe Mantu scandalagiu şi nu voiau să dea proporţii incidentului. Dar Jana îşi amintea de seara aceea nenorocită şi mînia i se zvîrcoli în trupul întreg ca un vultur rănit. Strîngînd degetele, ea adună în ele ceea ce-i veni la-ndemînă. Sări pe neaşteptate în picioare şi aruncă cu amîndoi pumnii deodată, drept în faţa lui Mantu, umplîndu-i gura şi ochii cu nisip şi pietriş.

Iacobina, care venea în fugă, îl văzu pe Mantu pregătindu-se să lovească. Îi văzu pumnii zdraveni şi grei. Ţipă de departe :

— Nu da !

Jana însă nu mai putea da îndărăt. Se plecă şi culese de pe jos un bulgăr de pămînt. Cu el în mînă aşteptă să vadă cum va reacţiona Mantu. Îl pîndea cu ochii arzînd. Îl văzu făcînd un pas spre ea. Jana ridică ameninţător pumnul ei mic, în care se vedea bulgărul negru de pămînt. Parcă se speria un Mantu, viţă de „haiduc", de-o fetişcană ! El mai făcu un pas. Jana îşi încordă braţul, adunîndu-şi toate forţele şi aruncă bulgărele, care îl lovi pe Mantu drept în frunte. Aplecîndu-se din nou, Jana adună de pe jos alt bulgăre, gata să se apere. Mantu mai făcu un pas şi Jana îi simţea răsuflarea agitată. Dar nici nu-i trecu prin minte să se clintească. Privea cu o ură arzătoare faţa răvăşită a flăcăului. Îşi amintea bine de tot : în parc, în seara aceea, faţa-i era înnegrită cu ceva — cu funingine parcă. Şi atunci, ca şi acum, de o parte şi de alta a nasului se vedeau două şănţuleţe albe. Amănuntele acestea nu-i răsăriseră niciodată în minte : Şi cît de limpezi îi apăreau acum.

Mantu mai făcu un pas.

Jana ridică deasupra capului pumnul încleştat pe bulgărele de pămînt...

Atunci se petrecu ceva neaşteptat. Fetele, în frunte cu Iacobina, o înconjurară pe Jana. Fiecare avea cîte un bulgăre de pămînt în mînă. Şi aruncară cam în acelaşi timp, ca la un semnal.

— Păzea ! strigă speriat însoţitorul lui Mantu şi-o rupse la fugă.

Ca o ploaie neagră se abătură bulgării asupra celui rămas. Fetele aruncau într-una, făcînd o gălăgie infernală. Mantu fu nevoit să bată în retragere, ferindu-şi capul cu braţele făcute pavăză. Jana îi mai văzu de cîteva ori ochii injectaţi de ură aţintind-o de parc-ar fi vrut s-o ucidă.

Cînd ieşi din zona periculoasă, Mantu ridică pumnul spre grupul de fete, care strigau triumfătoare.

— Mă răzbun eu, n-aveţi grijă ! scrîşni din dinţi Mantu.

Tînărul care-l însoţea încercă să glumească :

— A fost ca pe front !

— Tu să taci, auzi ? Eşti un laş ! Şi dac-ai să te-apuci să trăncăneşti, am să te fac chiseliţă ! S-a înţeles ?

Obrazul lui Mantu era vînăt ; iar ochii îi erau aşa de ameninţători, încît celălalt se mulţumi să spună doar atît :

— Înţeles, şefule !

„Ce-o fi vrut să spună puştoaica, gîndea Mantu, cu vorbele acelea blestemate : N-am să mai strig ajutor ?"...

*

În bucătăria lui Cocoreanu era destulă murdărie şi muştele mişunau pretutindeni. Se lipeau de nasul lui Mantu, care le alunga cu cîte un gest leneş, în timp ce Vasile Păştină, prietenul său, se înfuria dacă vreuna îi intra prosteşte în ochi. Dădea din mîini în jurul capului şi blestema şi înjura, şi după aceea înjura iar. Cei doi se aflau în „vizită" la fostul cîrciumar. Pe masă se afla o sticlă de o jumătate, plină cu ţuică. Era a doua şi Păştină se şi „ciupise" puţin.

— Madam Cocoreanu, dacă ne-ai aduce o roşie... ştii dumneata cum ! (Mantu făcu cu palma stîngă în chip de cuţit semn de tăiere în felii, ţinînd palma dreaptă întinsă dedesubt. Cocoreanca înţelese şi se grăbi să se ducă după roşii, ca să-l servească pe cel mai bun client al ei.) Şi nişte brînză, dacă ai, madam ! mai strigă Mantu după ea.

— Ar merge şi-un ţambal, sau un clarinet ! să fie chef cu muzică ! grăi moale, bîlbîit, Păştină.

— Las' c-o să ne facă destulă muzică Ursu, cînd om da ochi cu el ! Mantu îşi apropie gura de urechea celuilalt : cică nu facem nimic, şopti el. Parcă-i aşa

de uşor ! Ne-au încadrat al dracului de nu ne mai putem mişca ! De-atîtea ori i-am spus ştabului să-mi dea dinamită. Nu vrea. Cică nu i-a sosit ! Parcă-i mare lucru, dă-i în mă-sa ! Vjjj ! (Mantu vîjîia printre dinţi întinzînd braţele în lături, mişcîndu-şi bustul ca-ntr-un zbor.) Şi gata ! Domnii sîn serviţi ! Războiul se duce cu bombe, nu cu bomboane ! Mă mai răcoresc şi eu, făcîndu-i zile fripte prostului ăla de Dimineţ. Îi am pe toţi băieţii de partea mea. Cînd văd că se slăbeşte prietenia, are ea grijă madam Cocoreanu săraca să ne servească prima !

Mantu se uită spre uşă, să vadă dacă nu se mişcă ceva la ea, apoi continuă şi mai şoptit :

— Eu m-am săturat de bomboane ! Mie să-mi dea dinamită ! Sînt eu bun la inimă, dar şi bunătatea are o limită. Unchi-meu, haiducul, a avut inima largă. O dată a întîlnit o femeie sărmană, care-şi ducea vaca s-o vîndă la tîrg să-şi plătească darea. Mantu a scos bani din chimir şi i-a dat femeii. Ehei ! A fost cineva, unchi-meu ! Degeaba a strigat Ursu la mine că n-am dat bine cu ranga. Ar fi fost mai frumos, urla el, dacă-l omoram ! Nimeni n-ar fi avut curaj să vină cu maşina pînă la şantier... S-o ia naiba de inimă bună !

Mantu puse la gură sticla cu rachiu şi bău cam jumătate din ea. Era şi timpul să tacă ; venise madam Cocoreanu cu gustarea.

— Sărut mîinile, madam ! îi mulţumi duios „haiducul". Dar domnişoara Norica ce face ?

— Mulţumesc, bine, domnule Mantu. Doarme, ca orice fată cuminte la ora asta !

— Fată cuminte ca a dumitale nu se găseşte în tot oraşul ! o complimentă Mantu, făcînd cu ochiul către Păştină. Cuminte de-a speriat lumea. Numai trenul n-a trecut peste ea ! Nu-i aşa, madam Cocoreanu ? o întrebă el rîzînd pe cîrciumăreasă.

— Aşa e ! răspunse aceasta ca să-i facă plăcere clientului, deşi nu înţelesese bîlbîiala beţivanului.

Cît mai stătu Cocoreanca în bucătărie, cei doi hăpăiră flămînzi gustarea, lăudînd-o pe gospodină. După aceea îi preocupă vremea. Nu plouase deloc în ultima lună.

— Pentru pruni nu-i bine deloc! observă Păştină căscînd a oboseală. O să fie criză de ţuică la toamnă!

— Am în cap o chestie! Vreau să-i fac o plăcere lui Ursu cînd o veni! E vorba de o răzbunare a mea, dar priveşte şantierul. Tu ai să mă ajuţi...

Madam Cocoreanu intră din nou în bucătărie, însă de data aceasta tinerii nu mai glumiră cu ea. Mantu încă o privi cam pieziş, rămînînd după aceea mut şi îngîndurat. Nu se mişcă decît cînd Păştină întinse mîna după sticluţă. Îl lovi pe sub masă cu piciorul, încît acesta gemu; mîrîi ceva şi întinse mîna din nou după sticlă. O apucă de gît cu repeziciune şi bău cu sete.

— Parcă ziceai că vrei să-mi spui ceva? se bîlbîi el din pricina limbii pe care o simţia grea în gură, îndată ce Cocoreanca plecă.

— Te-ai îmbătat, porcule! Îţi spun altă dată!

*

— Iacobina, aş vrea să-ţi spun ceva!

Jana stătea în faţa prietenei sale strîngînd la piept cărţulia primită mai înainte. Soarele ascuns la apus colora cu mîna-i nevăzută nişte nori de pe cer, care păreau de cristal cu reflexe violete şi sîngerii. Iacobina vedea chipul Janei proiectat pe splendida privelişte.

— S-a întîmplat ceva? întrebă Iacobina.

— Nu s-a întîmplat nimic. Dar să ştii că de-acum n-am să te mai mint niciodată!

— Cum aşa: m-ai minţit?

— Da. Mi-ai dat odată o carte. Pe asta. Îţi mai aduci aminte?

Iacobina îşi aducea aminte.

— M-ai întrebat ieri ce-am făcut cu ea, dac-am citit-o. Ţi-am spus că mi-a plăcut... Dar să ştii că nici n-am citit-o !

— Nu-i nimic ! Ai destulă vreme să te uiţi prin ea. Nu o cer înapoi.

— Degeaba ! Nu ştiu să citesc !...

Iacobina făcu ochii mari.

— Cum se poate una ca asta ? Dar tu n-ai fost deloc la şcoală ?

Jana stătea cu ochii în pămînt.

— Am uitat să citesc şi să scriu. Îmi aduc doar foarte puţin aminte, mai nimica. Şi, crede-mă, că am încercat s-o citesc. Pentru că mi-ai spus că-i despre tineret... Şi pentru că mi-ar fi drag. Şi pentru că aş vrea... Vorbea întretăiat, de parcă suspina. N-am putut ! Nu pot să leg cuvintele laolaltă... Oh, sînt aşa de nenorocită !

Începu să plîngă. Iacobina se ridică s-o mîngîie şi şoptea vorbe de încurajare : „Lasă, drăguţă, lasă că nu e tîrziu niciodată ; mai ai vreme să-nveţi. Şi-ţi va fi la fel de drag să citeşti şi de-aici înainte." Căci cărţile sînt ca un fluviu al înţelepciunii omeneşti : cu cît se duce mai departe, cu atît se face mai mare, mai lat şi mai limpede. Iacobina încheie dulce :

— E tocmai bine că mi-ai spus astă-seară. Se potriveşte ca să te-nscrii la cursul de alfabetizare !

Jana tresări ; ridică brusc ochii spre Iacobina rostind scurt :

— Nu !

— Ba, ai să te duci ! E spre binele tău.

— Ştiu ! Ştiu ! Dar nu vreau ! Mi-e ruşine. Am umblat la şcoală... Nu, nu vreau ! repetă Jana cu tărie făcînd cu mîna un gest ca şi cum ar fi vrut să se ferească de-o ameninţare.

— Doar n-ai de gînd să rămîi o proastă !

Jana se cutremură.

— Nu ! Nu ! Nu vreau !

— Atunci ? Şi dacă nu ştii să citeşti şi să scrii, nici la cursul de calificare nu te poţi duce. Căci şi acolo-i tot ca la şcoală...

— Vreau să mă duc. Vreau, uite, să-ţi arăt...

Jana apucă între degete cu febrilitate cărţulia cu coperte roşii. Căzu în genunchi pe pătură, chemînd-o pe Iacobina aproape.

— Vino aici. Hai să vezi. Uite aici... Asta-i litera A. Asta-i T. Şi pe asta o ştiu. E... B, şovăi ea, privind-o rugător pe cealaltă. Nu-i aşa că-i B ? Spune-mi dacă greşesc.

— Da, e B.

— Vezi, vezi că mai ştiu cîte ceva. Dar pe asta n-o ştiu. Şi nici pe asta. Dacă mi-ai arăta, eu aş putea... aş putea să-mi aduc aminte... Vrei ? Spune-mi că vrei !

Mai mult decît în cuvinte, în privirea Janei era o implorare mută, care arse inima Iacobinei. În Jana parcă se rupsese un zăgaz ; vorbea repede, ca-n neştire, împreunînd mîinile şi privind-o pe Iacobina cu ochii strălucitori.

— Vreau să fiu şi eu la fel cu voi ! Să nu mă tîrîi. Să nu mă mai ascund... Vreau să mă înscriu la cursul de calificare. Vreau să fiu altfel. Să pot citi, să pot scrie... A fost un tovarăş la noi, care ne-a vorbit de alfabetizare. Mi-a fost ruşine. Vorbele lui mă ardeau ca fierul roşu. Am fugit !... Ajută-mă, Iacobina ! Fie-ţi milă ! N-am să te uit niciodată. N-am să te uit. Şi-am să te iubesc... ca o soră adevărată !

Se lăsa înserarea asupra lor ca o mînă uriaşă şi blîndă. Iacobina o îmbrăţişă pe Jana. A plîns şi ea, gîndindu-se la flacăra iubirii, care-i pîlpîia în inimă. „Sărmană Iacobina ! Trebuie să dai totul pentru fericirea Janei. Fericirea Janei e fericirea lui Păvălucă. Şi nenorocirea ta !“ Astfel i se învolburau gîndurile, în timp ce Jana îşi ţinea capul pe umărul ei, cu suspinele din ce în ce mai stinse...

Au urmat zile de muncă încordată; după orele de lucru, în cele mai neașteptate colțuri — la club, în dormitor, dacă nu era nimeni, sau pe cîmp, sau și pe unul din dealurile din apropiere — Jana ajutată de Iacobina și cîteodată singură, își amintea pas cu pas învățătura uitată. Rotunjea literele cu migală și aduna sunetele laolaltă în cuvinte, din ce în ce mai sigur.

— Mîine dimineață mergem să te înscrii la cursul de calificare! declară Iacobina într-o seară.

— Mi-e frică!

— Dacă mai întîrziem mult o să rămîi prea în urmă. Poate că n-or să te mai primească. Merge destul de bine, și mai poți să exersezi...

Dis-de-dimineață cele două fete se țineau de braț, străbătînd șantierul.

— Chiar dacă n-o să mai lucrăm împreună, noi să rămînem apropiate ca două surori. Seara cînd ne întîlnim la dormitor să povestim tot ce am întîmpinat peste zi.

Vorbea Iacobina. Jana asculta. Promise că va face întocmai așa.

— De-acum să nu mai fie ascunzișuri între noi! accentuă Iacobina, gîndindu-se la sine, dar Jana tăcu și de data aceasta. Avea încă taine față de Iacobina. Cum ar fi putut să le dezvăluie?

— Jana, ție ți-e dor de acasă?

— Mi-e dor de mama! șopti fata

— De ce nu te duci la ea?

— Nu mai vrea să știe de mine.

— Eu n-am avut mamă niciodată. Tu ai știut?

Jana afirmă numai cu capul: Da!

— O să-și întoarcă mamă-ta fața spre tine! Cînd vei fi fruntașă și-ți va apare fotografia la panoul de onoare... Tu vrei să fii fruntașă?

— Da!

De data aceasta Jana vorbi cu tărie ; răspunsul ei sună limpede şi plin.

Se apropiaseră de terenul vast, pe care se vedeau nenumăraţi piloni de beton, scoţînd din pămînt capete pătrate, puternice. Într-o parte se vedea un fel de şopron cu trei pereţi. Aci îl găsiră pe meşterul sudorilor, Iancu Neghină. În jurul lui se aflau cîţiva tineri. Iacobina îl chemă deoparte.

— Dînsa, arătă ea spre Jana, care încremenise alături, vrea să se califice sudor. Ţi-am adus-o. E o fată bună.

Meşterul o cîntări cu o privire iute ; pe faţa lui grăsună nu se putea citi nimic.

— Ce-ai zis să fac cu ea ?

— S-o faci sudor.

— Tu vrei să te faci sudor ? o întrebă atunci meşterul de-a dreptul pe fată şi-i plăcu răspunsul afirmativ scurt, neşovăitor, rostit din inimă. Dar nu se arătă mulţumit nici cu asta. De ce vrei tu să te faci sudor, întrebă el privind-o cu încordare, ca şi cum ar fi voit să ghicească dinainte răspunsul. „Ce-o fi atras-o pe fata asta spre aparatul de sudat ?“ se întreba el, în timp ce Jana se uita fugar spre Iacobina, care-i făcu un semn încurajator, micşorîndu-şi ochii.

Simţi că-i acoperă spinarea o sudoare rece. Răspunse răguşit :

— Vreau să devin fruntaşă !

— Şi altceva n-ai găsit ? pufni meşterul şi deodată ridică glasul : Ai văzut vreodată un aparat de sudură ? Măcar atît : să-l fi văzut, dacă nu altceva !

— Am să-nvăţ ! se înverşună fata.

— Ai să-nveţi ! Sigur c-ai să-nveţi, dar ai să-mi scoţi mie peri albi. Crezi că aşa uşor se-nvaţă meseria ? Habar n-ai ce-i aia sudură. Habar n-ai ce facem noi aici. Ai să te poţi urca tu pe schele la 20—30 de metri înălţime ?

— Am să mă urc ! se îndîrji mai departe fata.

— Şi de ce-o iei aşa, tovarăşe maistru? interveni Iacobina. Ce-i dacă-i fată? Şi ea poate să lucreze tot atît cît şi un bărbat.

— Fugi de-aici, că mi-o suflă vîntul şi numai grija ei nu vreau s-o am!

— N-o să ai nici o grijă! se aprinse Iacobina. Dînsa vrea să înveţe sudura. Dumneata nu te poţi opune...

Meşterul se întoarse cu tot trupul spre cutezătoare. Mugi:

— Dar cine ţi-a spus că mă opun? Nu mă opun deloc. Am pus-o doar la încercare, să văd ce-i poate pielea. Să ştie şi ea ce-o aşteaptă. Eu sînt un om care nu înghite jucăriile. Dacă vrea să rămînă, să se pună cum trebuie pe lucru. Dacă nu, pe-aici ţi-e cărarea!

— Rămîne! declară Iacobina în locul Janei, care se cam speriase de ceea ce o aştepta.

— Nu tu să-mi spui asta. Pe ea s-o aud. Şi dacă i-i dragă munca, dacă e fată serioasă, eu o primesc cu dragă inimă. Ce zici, fată? Rămîi?

— Rămîn!

Jana stătea încordată în faţa lui. Se gîndea că-şi va pune în joc toată ambiţia pentru ca omul acesta căptuşit de grăsime să fie mulţumit de ea.

— Atunci treci colo, între băieţi, că avem lecţie. Păştină, trece-o şi pe fata asta pe listă!

Se depărtă pe urmă cu un mers legănat, ca de raţă. Iacobina îşi îmbrăţişă prietena, o sărută pe obraji, şoptindu-i:

— Să fie într-un ceas bun!

Meşterul strigă:

— Ia nu vă mai giugiuliţi atîta! Treci aici, ţi-am spus! Vorba lungă-i sărăcia omului. Şi n-am să încep cu tine din nou învăţătura.

Iacobina zîmbi cu îndoioşare şi simţi o strîngere de inimă, de parcă Jana ar fi fost cu adevărat sora ei sau chiar fata ei... Gîndul îi zbură numaidecît la Maria Dimineţ. Ce-o fi fost în inima ei de mamă, cînd Jana a plecat de-acasă? Trebuie că îndurase o durere

fără seamăn... Sărmana! Asemenea fapte nu se uită uşor. Nu se uită şi nu se iartă! cugetă Iacobina şi pe neaşteptate luă hotărîrea să se ducă la Maria Dimineţ. Nu ştia nici ea de ce merge aşa de repede. Poate pentru că voia să-i comunice cu un minut mai devreme o veste care ei i se părea de cea mai mare însemnătate.

Maria Dimineţ bolborosea laolaltă cu cratiţele; era supărată pentru că-i ceruse lui Boeru să cumpere porcii, după cum se hotărîse în şedinţă, iar acesta — deşi nu zicea pe faţă că nu-i ia — totuşi amîna cam mult o treabă care putea fi făcută repede. O privi cruciş pe Iacobina.

— Tu ce cauţi aici?

— Am venit să-ţi spun ceva despre Jana.

— Lasă-mă-n pace! mormăi bucătăreasa, dar înmuiată cumva şi cu inima friptă de curiozitate.

Iacobina se gîndi să folosească un şiretlic.

— Credeam că e bine să ştii. Dar dacă nu, plec!

— Ce face? Spune-mi mie! interveni Paraschiva la fel de curioasă ca şi Maria Dimineţ.

— Tu ce te bagi? o repezi bucătăreasa. Vezi-ţi de-ale tale! Întorcîndu-se către Iacobina, o privi bănuitor: Ea te-a trimis?

— Nu! Am venit după mintea mea.

— Aşa! Nu vrea să vină acasă?

— A început să înveţe sudura.

— Ce să-nveţe? întrebă Maria Dimineţ fără să priceapă.

— Sudura! repetă Iacobina, explicînd scurt: cum se lipeşte fierul.

— Treaba ei! Mai bine s-ar fi măritat şi ar fi fost şi ea în rînd cu toată lumea.

— Şi aşa o să fie!

— Asta o credeţi voi! Şi altceva mai ai de spus?

— Cînd o să am, viu eu!

Maria Dimineţ bolborosi mai departe între oalele ei, în timp ce Iacobina se îndrepta spre uşă.

— Ai zis ceva ? întrebă Paraschiva, care ciulise tot timpul urechile.

— N-am zis nimic, ce mă tot baţi la cap ? Apoi se mînie pe neaşteptate : Şi nu mă mai amărî şi tu. Că parc-ai fi un poliţai, aşa tragi cu urechea !

Dar Paraschiva nu mai era în apropiere ; fugise după Iacobina. O trase de mînecă.

— Ce vrei ?

— Spune-mi, ce-a făcut cu copilul ?

— Care copil ? se miră Iacobina.

— Păi, era în altă stare, spuse Paraschiva încet de parcă-şi vorbea sieşi. Poate-o fi scăpat de plod.

— Ce tot vorbeşti tu acolo ? Ce ştii tu despre Jana ?

Paraschiva o privi veninos.

— Eu n-am spus nimic.

Îi întoarse spatele şi fugi îndărăt spre bucătărie.

* * *

Grigore Bebei încremeni. Stătu ca de piatră cîteva clipe, buimac din pricină că se trezise pe neaşteptate în faţa celor doi miliţieni, care-l căutau. Îl luă cu frig şi cu fierbinte şi-l inundă o transpiraţie abundentă ca-n baia de aburi.

— Ce s-a întîmplat ? îngăimă el privind rătăcit ordinul procuraturii de efectuare a unei percheziţii la el acasă. Am dreptul să ştiu ! căută să se îmbărbăteze Bebei vorbind, dar cei doi miliţieni nu-i răspunseră la întrebare ; căutau în jur cu privirea cercetătoare.

În Grigore Bebei se trezi un soi de eroism disperat ; dac-a sosit clipa răfuielilor, ei bine ! să ne purtăm ca atare ! îşi zise el şi se îmbăţoşă în faţa miliţienilor. Dar aceştia nici nu-l luară în seamă. Porniră să colinde gospodăria cu pasul sigur, ca şi cum ar fi fost la ei acasă. Bebei îşi punea zeci de întrebări : Să-i fi dibuit urma ? Să se fi aflat de ascunzătorile lui ? Dar

de la cine ? Şi cum ? De ce se postase unul din miliţieni în grădină ? Să ştie el că sta chiar deasupra uneia din ascunzători ?

Celălat întrebă :

— Dar uşa asta unde dă ?

— E-o cameră închiriată. La un profesor.

Să le fi căzut în mîini Ursu şi acesta să le fi povestit despre întîlnirea din gară ? În cazul acesta n-avea de ce să se teamă. Şi-a exprimat limpede atunci dorinţa de a nu avea nimic de-a face cu banda aia de spioni şi de sabotori ! Răspundea mecanic miliţianului care-l întreba într-una cîte ceva. Aici e camera de culcare, aici e camera copiilor, aici e bucătăria. În uşa cămării miliţianul rămase timp mai îndelungat cercetînd cu privirea rafturile pe care se aflau înşirate cutii de conserve, borcane de dulceaţă şi de compot. Plutea o aromă plăcută de lămîie şi portocală şi-ntr-o lădiţă se zărea puful imaculat al făinii.

— Sînteţi buni gospodari ! zise cam în zeflemea miliţianul şi-n clipa aceea Bebei avu intuiţia că aici era baiul.

Sigur că au prins-o pe Nataliţa cu ceva. Cu toată gravitatea situaţiei parcă-şi mai reveni puţin. Aşadar nu el era cel căutat ! Grigore Bebei rămînea la fel de puternic şi de bine ascuns ! Se simţi din nou sigur de sine.

— De altfel, noi putem face oricînd dovada că le-am cumpărat pe toate cu forme în regulă ! zise el cu îndrăzneală.

— Cum ? întrebă într-o doară miliţianul.

— Cînd vine nevasta acasă o să vă spună, că ea se ocupă cu treaba asta...

— Aha !

— Cred că nu există nici o lege care să ne interzică să ne aprovizionăm cu alimente cum credem noi că-i mai bine...

Se străduia să dea vocii siguranţă şi sinceritate şi credea că reuşeşte foarte bine. Miliţianul însă nu-i

dădea nici acum atenţie şi asta-l descumpăni puţin. Dar dacă n-o fi totuşi Nataliţa ? se sperie el mai ales cînd îl auzi pe miliţian interesîndu-se unde-i pivniţa. Întrebarea aceasta-i încleştă inima într-un cerc de ghiaţă. Bănuiala că totuşi se urmărea altceva îl făcu să-şi piardă din nou cumpătul ca şi la-nceput. Şi iar dădură picioarele semne de slăbiciune. Arătă intrarea la pivniţă şi privi neputincios la miliţianul care se îndreptă cu pas sigur într-acolo. Îi venea să i se pună în cale, dar o ultimă licărire de luciditate îi spunea că s-ar putea da de gol, sau cel puţin ar trezi bănuieli. Iar cînd îl observă şi pe celălalt om în uniformă, plimbîndu-se tocmai peste acel culcuş ascuns în straturile cu cartofi şi varză, se simţi pierdut. I se părea că miliţianul calcă pămîntul într-un anumit fel, cu luare-aminte, ca şi cum ar fi vrut să trezească ecourile pămîntului cu călcîile ţintuite ale cizmelor, în timp ce cu urechea stătea la pîndă să poată prinde tîlcul vreunui zvon trădător izbucnit din adîncuri.

Grigore Bebei nu putea face altceva decît să stea neputincios între cei doi, căutînd dezorientat cînd spre uşa deschisă a pivniţei, cînd spre grădina cu miliţianul, care i se părea că are puteri vrăjitoreşti. Nervii — încordaţi de parcă stăteau gata să plesnească — transmiseră trupului un tremur ciudat, ca şi cum un frig subţire şi umed l-ar fi pătruns din tălpi pînă-n creştet. Se simţea umilit şi călcat în picioare de aceşti doi oameni care veneau în numele unei forţe pe care el o ura din toate puterile sale. Făceau cu el un fel de joacă : pisica şi şoarecele. Ei ştiau ce caută. El nu putea să-şi dea seama. I se părea că e în inferioritate şi asta-l scotea din sărite. Încleştă pumnii, albind deodată în obraji. În uşa pivniţii apăru miliţianul. Nu avea nimic în mîini — deci nu descoperise comoara ! E drept că pe chipul său stătea întipărită aceeaşi expresie de nepătruns, dar Bebei sezisă semnul prin care-l chema pe celălalt, din grădină. Şi tocmai

cînd se pregătea să răsufle uşurat, miliţianul care părea să conducă percheziţia zise :

— Să-ncepem acum sistematic !

Făcu cîţiva paşi spre casă, urmat de-aproape de celălalt şi din mers grăi către Bebei :

— Vino şi dumneata cu noi.

— Ce vreţi ? Ce vreţi de la mine ? izbucni în cele din urmă Babei, hotărît să afle ce se-ntîmplă cu adevărat. Şi cum nici unul nu răspunse, el continuă din ce în ce mai agresiv : Sînt un om cinstit... Ce-nseamnă asta ?

Miliţienii nu-l luară în seamă. Abia din prag unul spuse peste umăr, liniştit :

— Acum ai să afli. Hai numai înăuntru...

Scrîşnind din dinţi, Bebei îi urmă din nou în casă.

*

Parcă trăia un coşmar. Îşi luase un concediu de cîteva zile şi acum stătea acasă, tîrîndu-se dintr-un loc în altul, de parcă ducea pe picioare o boală, care nici nu-l dobora, dar nici nu-l lăsa să trăiască. Făcea cu stîngăcie şi în silă o mulţime de treburi gospodăreşti, căci copiii trebuiau îngrijiţi şi hrăniţi. Era fericit cînd îi vedea plecînd la şcoală. Nu mai trebuia să le înfrunte privirile întrebătoare şi triste şi nu mai era nevoit să le spună : „Hai, duceţi-vă la joacă... Nu staţi tot timpul gata de plîns !" Scrisese soră-si să vină să-i dea o mînă de ajutor şi acum aştepta cu nerăbdare să sosească, pentru ca el să poată scăpa de toate grijile astea mărunte, sîcîitoare, de fiecare zi.

Într-o seară intrase în curte un necunoscut. Purta o şapcă de postav, trasă mult pe sprincene şi se ferea să se apropie prea mult de lumină. Ochii îi fugeau necontenit în lături şi vorbea în aşa fel încît cu greu puteai să înţelegi unde vrea să ajungă. Se sucea, se învîrtea

şi se strecura printre cuvinte şi fraze întocmai ca un peşte alunecos. Bebei fu nevoit să stea tot timpul la pîndă, de teamă să nu fie vreo cursă întinsă pentru el însuşi. Căuta să se liniştească spunîndu-şi că Nataliţa nu ştia nimic despre ceea ce făcea el dincolo de gardul gospodăriei lor — şi nu ştia multe nici din cele ce făcea în interiorul gospodăriei. Cu toate acestea se temea, considerîndu-se pîndit de tot felul de primejdii.

— Sînt prieten cu coana Nataliţa, declarase străinul, din capul locului. Săraca, a avut ghinion! Şi lucra aşa de frumos! Are însă cîţiva prieteni credincioşi, gata s-o ajute materialiceşte. Pe ei îi reprezint!

— Cum vine asta: „lucra" frumos? A făcut pe dracu' ghem! O să zacă la puşcărie şi asta-i „frumos" după dumneata?

— Eu n-am zis... putea să se-ntîmple şi mai rău...

— Sigur că da! Putea să-i cadă o cărămidă în cap!... Şi nici asta nu-i aşa de rău. După dumneata o fi chiar *frumos!*

— Doamne fereşte! Eu voiam să spun altceva. Mă gîndeam la legi. Dacă lîngă ea ar mai fi încă doi sau trei, lucrurile s-ar complica urît de tot... Nu ştiu dacă mă-nţelegi!...

Grigore Bebei, luînd aminte că era vorba de o chestiune foarte serioasă, că această vizită îşi avea un scop precis, începu să participe la discuţie cu multă prudenţă. În curînd pricepu ce voia celălalt. Totul era cît se poate de simplu: dacă Nataliţa îşi asuma răspunderea faptei, recunoscînd că s i n g u r ă a încercat să sustragă unele mărfuri alimentare din depozit, întreaga afacere n-ar fi prezentat gravitatea pe care ar fi căpătat-o dacă ar mai fi fost amestecaţi şi alţii. El a putut de asemenea trage concluzia, din cele cîteva aluzii strecurate cu abilitate, că Nataliţa a avut complici şi că aceştia cer de la ea un „mic sacrificiu". Iar îl cuprinse furia, bănuind din nou o cursă. Se apropie ameninţător de străin, gata să-l apuce de piept.

— Domnule !... Domnule !... Ce vrei de la mine ? De ce nu spui odată ?

Foarte liniştit, străinul răspunse :

— Dar nu ţi-am spus ?

— Atunci sînteţi nebuni de legat ! La mine nu vă gîndiţi ? La copii nu vă gîndiţi ? Măcar la ei, că au rămas fără mamă... N-am să admit asemenea ticăloşie ! Poate că ea-i cel mai puţin vinovată şi voi vreţi s-o înfundaţi cel mai rău... Am să fac ce-oi putea — şi pot multe ! ca s-o scot basma curată şi să vă bag pe voi, ăştialalţi, la apă ! Nemernicilor !

Omul nu-l întrerupse, nu se mişcă din loc. Ba un zîmbet zeflemitor îi tremură părelnic pe buze. Bebei repetă scrîşnind :

— Nemernicilor !

Răbdarea celuilalt părea de nezdruncinat. El vorbi cu aceeaşi linişte de neclintit :

— A fost de la început o înţelegere. Dumneata nu ştii, dar coana Nataliţa ştia foarte bine ! Dacă mai cade şi altcineva mesa, pedeapsa se schimbă, e mai mare. Se consideră furt în bandă constituită... Aşa-i legea !

— S-o ia dracu' de lege, cu cine-a făcut-o ! izbucni din nou Bebei, dar de data asta mînia lui se irosea în gol. Începea să priceapă. Îl scotea însă mai mult din sărite liniştea străinului, care adăugă :

— Dacă-i singură... scapă doar cu cîteva luni...

— Auzi la dumneata ! Cîteva luni ! Un fleac, nu-i aşa ? E-o porcărie...

— Şi noi o vom ajuta ! Plătim avocatul şi lunar veţi primi prin mandat poştal echivalentul salariului ei... Aşa ca toate să fie suportabile...

— Ieşi ! Pleacă ! Pleacă pînă nu-ţi dau cu ceva în cap !... Criminalilor ! Mi-aţi corupt nevasta ! Pleacă, n-auzi ?

— Mai gîndeşte-te, domnule Bebei, şi ai să vezi că am dreptate. Întreabă pe un avocat ce zice legea...

— Pleacă... Pleacă !

Rămas singur, Grigore Bebei se simţi caraghios, bicisnic, anacronic. Era furios pe Nataliţa, pe necunoscutul care abia plecase şi pe ceilalţi complici de hoţii, dar începea să prindă contur ideea că va trebui să se resemneze să aleagă dintre două rele pe cea mai puţin rea. „Dar cînd voi pune mîna pe blestemata de muiere, am s-o bat la sînge, s-o învăţ minte. Şi-am s-o ţin la coada cratiţii, că asta nu-i de scos în lume, dracu' s-o ia de tîmpită ! Neam de hoţ, că cine nu-l ştia pe tat-su, geambaşul de cai ! Şi-ar trebui nici să nu-mi mai bat capul cu ea !" O ameninţa şi-o înjura, zbătîndu-se în crîncena lui neputinţă. Altădată aşa ceva nu s-ar fi putut întîmpla. Nevasta lui ar fi fost o cucoană în adevăratul înţeles al cuvîntului. Ar fi avut servitori, ar fi trăit respectată de o lume întreagă. Dar aşa ? În regimul ăsta ce putea să facă ? La cine putea avea el crezare ? Nimeni nu l-ar fi luat în seamă ! N-avea altceva de făcut decît să ia drept bune toate sfaturile necunoscutului complice al Nataliţei...

Ura lui împotriva regimului crescu şi cu cît treceau zilele, timp în care-şi putu rîndui gîndurile atît cît îi îngăduiau furia şi neliniştea, era înclinat s-o aprobe pe nevastă-sa. Se folosise de prieteni şi aceştia se dovedeau buni la vreme de necazuri. Că era şi-n interesul lor se putea înţelege de la sine. Dar el — Grigore Bebei — era singur şi credea că întrece în deşteptăciune o lume întreagă. În realitate el nu era mai mult decît rîma pe care în clipa aceea o strivise sub călcîi, frîngîndu-i trupul în două. Ba nu, în el clocotea forţa de nestins a urii fără de margini. Se gîndea la Ursu. Cît de limpede îi vorbise acesta : ne trebuie un om de legătură, avem aparate delicate... Îşi poate închipui ce fel de aparate ! Şi acest gînd îl făcea să ajungă la o altă perspectivă a luptei. Abia acum era în stare să-i pătrundă sensul. Îndărătul lui Ursu şi alor săi stătea o putere uriaşă, dar îndărătul lui nu stătea decît ura, o ură oarbă, care deşi nu era numai

a lui, ci a unei categorii întregi de oameni, se irosea în zadar arzînd izolată ca un foc în largul cîmpului. Încetul cu încetul se cristaliză în el dorinţa de a lua legătura neapărat cu Ursu şi cu banda lui... Se gîndea cu înfiorare la aparatele acelea delicate. Poate erau printre ele unele capabile să azvîrle în aer întregul şantier de la marginea oraşului... Sau oraşul întreg! Sau regimul ăsta blestemat care-a pus burgheziei pumnul în gură! Ursu însă era uşor de prins. Cădea el, cădeau şi alţii. Prin releu s-ar fi ajuns pînă la el. Nimeni n-ar fi putut scăpa din cei înşiraţi pe fir. Aşa e cînd ai complici...

Grigore Bebei avea alte năzuinţe şi speranţe. În mîinile lui stăteau *bogăţia* şi *forţa*. Chiar dacă ele zăceau în pămînt erau ale lui şi-l serveau cu credinţă. Păşind apăsat pe potecuţa îngustă dintre straturi, bătătorind aceeaşi porţiune de pămînt, i se părea că gratii nevăzute îl ţineau prizonier numai acolo. Se opri, urmărind curios la început zbaterea jumătăţii de rîmă rămasă nevătămată, dar pe măsură ce se uita mai atent, neînsemnatul spectacol îl fascina. Căută să descifreze în zvîrcolirile aparent lipsite de sens, marea taină a perpetuării forţei şi vieţii. Altădată l-ar fi scîrbit această vietate respingătoare, cea mai înapoiată dintre tîrîtoare, dar acum, descoperind şi-n el aceeaşi zbatere pentru viaţă şi forţă, nu-şi putea dezlipi ochii de pe trupuşorul ca un fir de inele de culoarea lutului şi care încetul cu încetul se trăgea cu prudenţă spre un adăpost tainic, de nebănuit.

„Aşa e mai bine să fac şi eu!" reflectă Grigore Bebei reluîndu-şi plimbarea, liniştit întrucîtva. Nu-i bine să scot capul acuma la drum. Încet-încet ajunse la concluzia că trebuia să respingă ideea de a lua legătura cu Ursu şi cu banda lui. Îi răsăreau în minte imagini uitate, mai de demult, cînd cunoscuse bine pe licheaua de Ursu, mare-n gură, e adevărat, dar laş, lipsit de scrupule, deopotrivă canalie şi animal de pradă. Ăsta i-ar denunţa pe toţi chiar din prima

clipă în care s-ar întîmpla să cadă pe mîna autorităților. Și dacă nu-l durea capul, de ce să se lege la el? Nu! Grigore Bebei adoptă definitiv tactica jumătății de rîmă. Un om ca el nu se putea expune primejdiei de a fi trădat de complici. Avea aliați prea puternici pentru a fi capabil — și a merita — să ducă în continuare o politică de rezistență, activă pe cît îi va fi posibil, dar în nici un caz în sensul de a scoate capul la drum. Grigore Bebei trebuie să supraviețuiască, să supraviețuiască oricăror încercări, ca să poată lovi hotărîtor atunci cînd va sosi ceasul.

*

— Pe cine cauți? întrebă Bebei pe necunoscutul care se uita prin crăpătura porții în toate părțile ca și cum ar fi căutat ceva sau se ferea de cineva. Prin întuneric își dădu seama că are un nas cam borcănat și i se păru cunoscută mutra asta suspectă.

— Aici stă Grigore Bebei? fu întrebat și după ce primi răspunsul afirmativ, îl auzi continuînd cu nepăsare. Te pomenești că ești chiar dumneata. Tocmai pe dumneata te căutam. Și lasă-mă înăuntru, că nu-mi place să stau în prag.

— Dar dumneata cine ești?

— Îți spun eu numaidecît. Numai să închid poarta. Nu ne aude nimeni? întrebă el în șoaptă, uitîndu-se bănuitor în jur.

— Vorbește odată! Nu mai face figuri din astea. Ce vrei?

— Sînt de la șantier... începu prevăzător Mantu.

— Nu-mi pasă! Și nu te mai băga în sufletul meu. Nu sînt singur acasă. Dacă încerci să mă ataci, o să-ți meargă rău, auzi tu?

Tînărul rîse ca de-o glumă bună, spunînd vesel:

— Lasă că știm noi pe cine să atacăm! Pe oamenii noștri niciodată!

— Ce vrei? Spune odată, că de nu te dau afară!

— Te sfătuiesc să nu încerci! E mai bine să ne înţelegem. Vin din partea unui prieten al dumitale. Făcu iar un pas spre Bebei, iar acesta încleştă pumnii. Vin din partea lui Ursu. Îl ştii dumneata...

— Nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta, aşa că poţi pleca precum ai venit.

— Ce tot vorbeşti acolo? Cum nu-l cunoşti? Te-ai întîlnit cu el în gară astă-iarnă...

— Nu-i adevărat. Mă iei drept altcineva. Hai, hai, ia-o iute din loc!

— Ursu are nevoie de un om...

— Nu mă interesează. Nu-l cunosc pe ăla al tău şi-i treaba lui ce lipsă are...

Îl tot împinse spre poartă, o deschise neslăbindu-l pe necunoscut şi pe urmă o trînti încuind-o imediat. Se rezemă de scînduri, ascultînd încordat, cu mintea tulburată. Toată povestea asta cu Ursu, cu tipul care pretinde că-i de la şantier nu i se părea prea limpede. Înţelese că şi celălalt aştepta dincolo de poartă vreun semn, sau cine ştie ce, căci nu-l auzi să se fi mişcat din loc...

— Hei, Grigore Bebei, auzi el o şoaptă strecurată printre scîndurile porţii, nu mai fă pe nebunul, Ursu are nevoie de tine!

Pe Bebei parcă-l muşcă o viperă; nu-şi dădea seama dacă totuşi i le şoptise cineva la ureche, sau dacă acele cuvinte răsăriseră din adîncul conştiinţei lui frămîntate.

Fugi de la poartă.

Gîndurile nu-i dădură pace. Dacă l-au prins pe Ursu? Dacă se aflase că se cunoşteau, că au stat de vorbă? Putea să-l întrebe oricine: „De ce nu l-ai denunţat?" Rînduri de sudoare îl inundau şi încetul cu încetul, luă hotărîrea să fie încă mai prudent de-acum încolo. Poate că oamenii lui Ursu erau puşi sub urmărire... Instinctul jumătăţii de rîmă îi impunea să se tragă la o parte din drum pentru a nu fi strivit complet.

* * *

Maria Dimineţ se putea reţine numai cu greu să nu întrebe pe cei care veneau la cantină: „Ce face fie-mea? Spuneţi-mi, se mai gîndeşte la mine?“ Pe Iacobina n-o putea suferi. Ea sau una dintre prietenele ei lua şi mîncarea Janei, ducînd-o la baracă; Jana nu venea niciodată la cantină. Şi ar fi vrut să întrebe: „De ce nu vine? Nu-i pasă de mamă-sa chiar deloc?“ Şi cu vremea, în inimă i se născu convingerea că nu-i mai rămăsese nici o bucurie pe lume în afară de Ionică. Se gîndea la el ca la singura ei nădejde şi iubire. Era destul să-i recheme amintirea, pentru ca să se simtă mai uşurată, desprinsă de necazurile şi de durerea ei cea mare. Retrăia cu evlavie şi adîncă emoţie clipa revederii cu el, cînd ea, Maria Dimineţ, o femeie simplă şi amărîtă, şi-a văzut feciorul — feciorul ei: născut, legănat, veghiat, crescut de ea! — îmbrăcat în frumoasele haine de ofiţer. El a scris în mai multe rînduri şi de vreo două ori a trimis şi bani. Ce bun băiat! Banii i-a pus deoparte cu gînd că-i vor trebui cîndva, cu vreun prilej oarecare. Îşi făcuse carnet la Cec, dar socotelile tot în minte le ţinea, privind cu dispreţ hîrtiile lui Ioachim Boeru. Gîndul că Ionică i-a rămas singurul sprijin al bătrîneţelor, îi ungea inima cu balsam. Şi nu exista sărbătoare mai mare pentru ea decît cînd primea scrisoare de la Ionică. Strîngea plicul la piept şi clipea din ochi ameţită, de parcă se cobora asupra ei o lumină orbitoare. Cu cîtă nerăbdare îl aştepta pe Gheorghe ca să-l pună să-i citească răvaşul! Gheorghe citea rar, de parcă se gîndea la însemnătatea fiecărui cuvînt. Ionică întreba de Jana. Lucrează şi ea la şantier? De ce nu-i scrie? Îl întrebase şi pe bătrîn: „Ce faci, dragă tată? Abia aştept să ne întîlnim, ca să mai stăm de vorbă!“ Maria Dimineţ asculta ne-

mişcată şi se supăra că Gheorghe tuşea, oprindu-se să-şi aprindă o altă ţigară.

— S-o mai laşi pustiului, iarba dracului! mormăia ea, mai mult pentru sine, ferindu-se să nu-l stîrnească pe bărbat cumva şi să nu-i mai citească. Aştepta pe urmă cu înfrigurare cuvintele cele mai dragi, pe care Ionică le presăra ici şi colo în scrisorile lui: „Dragă mamă!" Sau şi mai frumos: „Mamă dragă!" Aici Ionică i se adresa numai ei şi aceste cuvinte le auzea, în ciuda glasului răguşit al lui Gheorghe — dulci, atît de dulci încît ar fi vrut să-i fie repetate la nesfîrşit. Şi cum bărbatul trecea repede peste ele, dulceaţa pe care o gusta Maria era amară şi aceasta o făcea să lăcrămeze, pierzînd firul.

— Mai zi o dată!

— Ia mai lasă-mă şi tu!

— Nu, nu! Te rog, mai zi o dată!

Bărbatul o privea mirat: uite ce frumos poate vorbi Maria lui! Nici nu-şi putea închipui! Mai ales în ultima vreme, de cînd cu plecarea Janei.

— De unde să citesc iar?

— De-acolo... de la „mamă dragă"...

Maria Dimineţ punea bine plicul primit de la băiatul de departe, dar atît de drag. Lăcrăma de cîte ori se gîndea la el. Dac-ar fi fost lîngă ea, toate ar fi fost altfel. Ar fi avut o mîngîiere şi-ar fi găsit la el un sfat. Maria revărsă o vreme tot ce avea mai bun şi fierbinte în inimă asupra lui Ionică, dar aceasta nu-i putea ostoi durerea pricinuită de purtarea Janei. La început căutase s-o alunge din sufletu-i îndurerat şi o bună vreme crezuse c-a reuşit. Nu-şi putea explica de ce-a fost nevoie să-şi părăsească familia şi casa părintească! Curînd îi ajunseră la urechi vorbe de laudă la adresa fetei, care la şcoala de calificare a lui Neghină se dovedise serioasă, perseverentă şi cu o mare dragoste de muncă. I se trezea atunci în piept un fior de mîndrie. „Aşa e Jana! Fată muncitoare! îşi zicea, bucurîndu-se numai în adîncul fiinţei ei,

fără să se trădeze în vreun fel. Aşa am crescut-o !... Dar de ce-a plecat ? De ce ?" Fiorul de mîndrie se rupea uşor ca un fir de aţă. Se înnegura. Şi iar se însingura în fiinţa ei.

— Tu de ce te porţi cu fata de parcă ţi-ar fi o străină ? o întrebase o dată Gheorghe.

Ea-l privi bănuitoare :

— De ce întrebi ?

— Vorbeşte lumea.

— Ce-i pasă lumii cum mă port eu cu o fată maşteră ?

Gheorghe Dimineţ o cunoscu că-i supărată, după gălăgia pe care o făceau blidele ciocnite a duşmănie şi care vorbeau în locul femeii. Nu prevesteau nimic bun ! Nici nu-şi termină bine gîndul şi Maria începu :

— Te pomeneşti că tu vorbeşti cu ea ! Şi mă judecaţi că rău fac !

— Nu te judecă nimeni, măi femeie ! Dar fata-i fata noastră !

— Eşti scurt la minte, Gheorghe ? Ai uitat cînd a plecat Ionică de-acasă ? Ne-ai jurat să nu-i pomenim nici măcar numele, de parcă nu era tot al nostru. Acum fac şi eu la fel !

— Nu-i tot una !

— Ba-i acelaşi lucru. De ce nu vrei să recunoşti ?

— Atunci am fost un prost şi gata !

Maria nu se aşteptase la asta. Grăi într-o doară :

— Atunci să mă laşi în pace ! Poate că-s şi eu o proastă !

Într-altă zi îi aduse veşti despre fată, Traian Magori însuşi.

— Lasă-mă şi dumneata în pace ! Te ţii scai de capul meu. Ba cu alfabetizarea, ba că la cantină ar trebui să fie ca la mine acasă, cînd aştept oaspeţi. Dar eu pe cine aştept ? Mai am eu vreo bucurie ? Sau v-aţi pus cu toţii să mă împăcaţi cu maştera ? cumpăni ea, cercetîndu-l bănuitoare pe director.

Dacă nu l-ar fi privit cu ochi buni ca pe un om înţelept ce era, iubit de toţi muncitorii de pe şantier, poate că i-ar fi spus ceva urît de tot. Credea el c-a uitat ce i-a spus atunci cînd Jana a plecat de acasă? Aşa ceva nu se poate uita! I-a spus că întîmplarea era trecătoare. Jana se va întoarce în sînul familiei altfel, crescută, învăţată, îndrăzneaţă şi fericită. Şi cu toţii vor fi şi vor trăi atunci altfel. În minte i se agăţase ca de-un cîrlig cuvîntul *„trecător"*. Trecător? îi strigase inima, zvîrcolindu-i-se în piept. Trecător cu durerea mea? Trecător cu viaţa mea?

Dar Magori nu numai că i-o lăudase pe Jana, ci în adevăr o întrebă de ce nu se împacă. Nu mai putu să-i răspundă: o inundau lacrimile, dorul, supărarea, durerea, bucuria... Dar cînd rămase singură şi ştiu că nimeni n-o poate vedea sau auzi, ea gemu sfîşietor.

— Jana!

Şi-şi şterse lacrimile cu pumnul...

*

Ioachim Boeru îi aduse vestea că în sala cantinei se va ţine cursul de alfabetizare, care va începe peste o săptămînă şi trebuia făcută curăţenie mare.

— Nu se mai astîmpără oamenii ăştia niciodată! Parcă-l au pe necuratul în ei! bodogănea Maria Dimineţ stînd pe gînduri lîngă cratiţele ei care bolboroseau ca de obicei pe foc. Alfabetizare, calificare, nu te lasă să trăieşti cum ai apucat! Îţi fuge fata de-acasă şi nimeni nu vede cît e de rău şi de urît asta; ba dimpotrivă, vin la ea şi-i spun *să se împace* (nici măcar *s-o ierte!)* cu Jana, mai-mai să-i bage ei vină, ca şi cum ea ar fi vinovată că fata a plecat de la ai săi ca o zăludă! O să le facă o cantină pahar, să nu zică nimeni că nu vrea s-o facă tot aşa ca pe propria-i casă cînd aşteaptă oaspeţi! Că doar o să vină un profesor ca să-i înveţe buchile pe ăi neştiu-

tori. Oare cine-o veni? Ce bine ar fi dacă s-ar nimeri Ticulescu! Atunci s-ar apuca şi ea de învăţătură. Şi de ce n-ar veni chiar Ticulescu? Dacă l-ar chema cineva, cu siguranţă că n-ar spune nu!

Gîndul i se păru atît de ademenitor încît îi veni să rîdă ca proasta, de una singură. De ce să spună nu? Că doar e prea cumsecade pentru aşa ceva. Şi-i om înţelept şi bun la inimă.

„Am să mă duc să-l chem! hotărî ea, chiar eu am să mă duc, cine altul, că-l cunosc bine, doar! Dar dac-o fi supărat că nu i-am mai luat rufele la spălat?" De cînd plecase Jana renunţase la suplimentul acesta de cîştig. La ce i-ar mai fi folosit? I-a spus atunci că şi fata îi lucrează pe şantier şi ea singură nu poate să răzbească cu toate. Atunci nu arăta supărat, dar poate că n-o fi găsit altă femeie şi-i poartă pică acum. Poate că-i mai bine să nu se ducă. Ce-o interesează pe dînsa alfabetizarea? Să se spele pe cap cu ea cine-o vrea! O să le spună la fete (căci acum mai lucra la cantină încă o fată alături de Paraschiva) să spele podelele, mesele şi geamurile. Altceva ce mai putea face?

Roiul gîndurilor, retras pe-o jumătate de ceas, reveni cu mai multă forţă. Dar dacă vine totuşi Ticulescu? Or fi chiar aşa de mulţi profesori în oraş ca să-l aleagă pe altul? Nu era de ajuns spălatul. Mai trebuia ceva... Se apropie de ferestruică, ridică oblonul şi privi lung, însemnînd în minte tot felul de socoteli. Pe urmă lăsă cratiţele în seama Paraschivei şi se duse la Ioachim Boeru.

— Mi-ai zis de curăţenie. Eu vreau să fac cantina ca o floare. Îmi trebuie pentru asta material pentru perdeluţe şi pentru feţe de masă şi douăzeci de scrumiere ca să nu mai arunce fumătorii scrumul şi mucurile pe jos. Pe urmă şase vaze pentru flori...

— Zău aşa? Te pomeneşti că-o să le stea mîncarea-n gît fără scrumiere şi fără flori! o zeflemisi responsabilul cantinei.

— Dumneata să nu vorbeşti aşa. Vreau să fie flori pe masă!

— Dar de unde-ai să le găseşti în fiecare zi?

— Mă priveşte. Parcă nu pot pune de-alea de hîrtie? Să-mi cumperi dumneata vazele, că ştiu eu ce-am să fac!

— Asta-mi lipsea acum!

Ioachim Boeru nu era deloc mulţumit de zelul Mariei Dimineţ, care-i ameninţa liniştea şi micile lui satisfacţii de cuceritor, pe care le plăteşte nu atît din salar, cît din modestele „învîrteli" pe care şi le permitea din cînd în cînd. El nu fura, cum fac alţii; nici n-ar fi îndrăznit, cît timp o avea pe Maria în coastă. Ştia doar din puţina experienţă pe care-o căpătase ca sergent-major în armată, că nimeni nu putea fura singur. Dac-ar fi avut o bucătăreasă pe placul lui, ar fi fost cu totul altceva. Dar aşa? Îşi „făcea" mîncarea gratis, ca să-i rămînă întreg salariul. Într-o vreme făcuse cîte-o ciupeală în combinaţie cu coana Nataliţa, dar destul tremurase de frică, după ce aceasta fusese arestată. Mai bine să se mulţumească cu puţin, dar să fie în siguranţă. Căci tot mai bine e să „pice" nevinovat de la sine, decît să sileşti robinetul să curgă şi să te ia lumea la ochi pînă ce-nfunzi puşcăria.

Maria Dimineţ n-a uitat nici o clipă că avea de gînd să înfrumuseţeze cantina. A doua zi, pe cînd prelua alimentele, îl întrebă ce se aude cu cererea ei.

— Bine, bine, se face! răspunse Boeru în doi peri şi se pregăti să se descotorosească de bucătăreasa asta sîcîitoare, căreia i s-au ridicat la cap fumurile de „înfrumuseţare"!

Maria îi tăie calea şi-n ziua următoare:

— Dacă ai de gînd să mă duci mult cu vorba, să ştii că n-am să mai tac. Drept la tovarăşul Mereuţă mă duc.

— Asta n-am hotărît să facem. A fost vorba numai de îmbunătăţirea alimentaţiei, vorbi repezit responsabilul cantinei. Să ştii că eu mi-am notat tot ce s-a hotărît atunci.

— Nu-mi pasă de ce-ai scris dumneata. Eu am să mă duc la tovarăşul Mereuţă şi am să-i povestesc şi despre porci...

Asta nu i-ar fi convenit lui Boeru. Fu nevoit să promită Mariei că-i va cumpăra tot ce doreşte, dar după aceea să-l lase în pace!

— Mai vedem noi! bombăni Maria, întorcîndu-i spatele supărată. „Ce fel de om mai e şi ăsta! Toate le face în silă şi cu ceartă!" cugeta ea necăjită. Îşi puse în gînd să-i ceară lămuriri lui Magori, căci i se părea de neînţeles ca un responsabil să se poarte astfel, sau poate că ea era aceea care greşea. Atunci e mai bine să nu întrebe nimic. Şi cu toate acestea, simţindu-se neliniştită şi spunîndu-şi că ea avea totuşi dreptate, socoti că e mai nimerit să-i vorbească lui Magori, decît să tacă.

— Vreau să vin pe la dumneata să te-ntreb ceva! îi spuse ea, cînd îl văzu la masă.

Magori îi promise c-o va aştepta în biroul lui şi rămase mirat cînd ea îşi spuse păsul.

— Mîine vreau să mă duc la un domn profesor, cunoscut de-al meu, ca să-l chem să vină la ăi neştiutori, iar pentru asta vreau să fac o cantină ca o floare!

Ce părere avea el despre toate acestea? Ea ar fi dorit ca omului să-i fie drag cînd vine la cantină. Şi seara, la cursul de alfabetizare, dorea ca sala să fie frumos aranjată, că doar vine din oraş un profesor, ce naiba, nu un fitecine. De ce atunci o purta cu vorba Boeru, că doar i-a explicat şi lui ce vrea ea! Ce fel de responsabil mai era dacă nu putea înţelege atîta lucru?

Lui Magori îi plăcu planul şi deşi ştia că secţia învăţămînt a Sfatului repartizase un învăţător, el

încuviință ca Maria Dimineț să-l cheme pe profesorul Ticulescu.

— Cred c-ai să vii și dumneata la curs, nu-i așa?

— Eu nu vin, tovarășe. N-am nevoie. Am cap mai bun ca hîrtiile lui Boeru. Eu sînt doar acolo, ce mai vrei? La cantină eu sînt gazdă! mai zise ea, pregătindu-se de plecare.

— Noi ne punem multă nădejde în dumneata, ținu să mai adauge Magori vorbind cu căldură. Muncitorul trebuie să se simtă la locul de muncă întocmai ca la el acasă; să se uite la toate gospodărește. Cînd vei învăța scrisul și cititul, ai putea ajunge responsabilă. Mie personal îmi sînt foarte dragi oamenii care nu se mai mulțumesc cu traiul de pînă acum, și vor ceva mai mult!

După plecarea Mariei Dimineț, la Magori veni Mereuță.

— A fost adineauri la mine Boeru, povesti președintele comitetului de întreprindere. Are un proiect foarte bun de înfrumusețarea cantinei.

— Da? Și ce vrea să facă întreprinzătorul nostru tovarăș?

— Vrea să cumpere materialele trebuitoare pentru a pune fețe de masă, perdeluțe, scrumiere și vaze de flori! Ce zici?

— Ideea e foarte bună. Numai că nu-i aparține.

Magori îi explică pe scurt cum stătea situația, amintind și de supărarea Mariei Dimineț pentru „bețele-n roate" puse de Boeru.

Mereuță clătină capul, grăind cu blîndețe:

— Și eu îl credeam altfel de om!

*

De nerecunoscut deveni cantina în cîteva zile doar; la ferestre fluturau perdeluțe de tifon încrețite pe

sforicica ce le susținea, în timp ce mesele se răsfățau cu fețe noi de olandină albastră, încă neatinse de cineva. Scrumierele și vazele de sticlă cu flori artificiale completau noile schimbări ale cantinei, așa cum le plănuise Maria Dimineț. Lucrase în aceste zile de una singură dinaintea aripei albe a zorilor și pînă la tăcerea necuprinsă a miezului nopții. A meritat însă osteneala ! Așta-i adevărul ! își zicea ea mîngîind toate podoabele acestea pregătite cu mîna ei pentru ca totul să fie frumos cînd se va începe cursul de alfabetizare. Retrăia întîlnirea cu profesorul Ticulescu, de neuitat pentru ea, cînd îi bătuse la ușă cutremurată de toate emoțiile din lume. Aceeași tăcere stropită cu foșnete ușoare, cu o tuse bărbătească bine cunoscută, o întîmpinase. Și același glas :

— Cine e ?

— Eu. Maria Dimineț.

— Îndată !

Totul era neschimbat, așa cum le știa de la început de cînd spăla rufe pentru Ticulescu. Tăblia ușii s-a dat la o parte și-n fața ei s-a ivit bărbatul uscat, înfășurat ca și altădată în halatul de casă — semănînd atît de ciudat cu o pasăre.

— Ce-i cu dumneata, Maria ? a întrebat-o profesorul, dîndu-i drumul în casă. I-a spus mai departe : N-ai să te suprei, nu-i așa, că n-am nimic negru, cum ziceai obișnuit dumneata, căci chiar aseară le-am dat cuiva la spălat. Se adunaseră cam multe, n-am găsit prea ușor o altă femeie.

— Dumneata ar trebui să te-nsori, zău așa, zise ea, dorind parcă să restabilească vechea atmosferă de oarecare intimitate și simțind în nas izul acru de tutun.

— Iar începi ? mormăise profesorul, cu gîndul în altă parte. Și iar sărise ca ars cînd o văzu apropiindu-se de hîrtiile răvășite pe masă. Nu, acolo să nu umbli ! Că mi le smintești de la locul lor și-s și așa

destul de încurcat, încît mă întreb şi eu cum o să le pun în bună rînduială.

— Măcar scrumiera asta plină, domnule profesor. Că strică aerul. Zău aşa, ce blestem te-o apăsa de nu te poţi însura ?

— Nu-i nici un blestem ! Cine ştie ce-o fi ? Poate că ai dumneata pe cineva în vedere, că eu n-am găsit nimic pe placul meu pînă acum.

— Iracan de mine ! Că dumneata eşti omul să te peţesc eu ! Păi ce ? Eu cunosc profesoare, sau alte femei de soi, care se potrivesc cu dumneata ? Iacă na, ce-mi fu dat să aud în dimineaţa asta !

Pe urmă profesorul îşi aduse aminte că nu venise pentru rufele murdare, ci desigur pentru altceva. O pofti să şadă, luă loc el însuşi pe scaunul din dosul biroului şi-o iscodi să afle pricina adevărată a vizitei. Mult nu ocolise, că nici n-avea de ce şi nici nu prea ştia ea să umble pe cărări întortocheate. Îi spuse pe scurt de şcoala de alfabetizare de la şantier, adăugînd la sfîrşit :

— Şi eu credeam că ai să vii poate dumneata. Sau nu ştii nimic ?

— Nu, nu ştiu nimic ! spuse Ticulescu cînd înţelese ce dorea să afle Maria Dimineţ ; zîmbea uşurel amuzat de întîmplarea aceasta care i se părea tare hazlie. Alfabetizarea nici nu intră în competinţa noastră, a profesorilor. Noi avem alte rosturi ; spre pildă, eu am specialitatea istorie...

Îi vine greu să se gîndească la vorbele profesorului, în primul rînd pentru că nu le-a înţeles pe toate şi-n al doilea rînd, pentru că — şi acesta era cel mai însemnat lucru — îşi dăduse seama că nădejdile ei şi planurile ei căzuseră-n baltă. O fi arătat atît de amărîtă atunci, încît Ticulescu, după ce a privit-o lung, lung şi dus pe cine ştie ce gînduri ale sale, i-a explicat că probabil conducerea şantierului se va fi înţeles cu secţia învăţămînt a Sfatului să trimită un

învățător, căci doar și aceasta e o treabă organizată, cum sînt toate în țara noastră.

A oftat adînc.

— Degeaba! Eu credeam c-ai să vii dumneata!

— Rău îmi pare. Dar eu nu m-aș pricepe la așa ceva...

Vorbea și tot îngîndurat era; îi vedea ea bine privirea îndreptată în altă parte, în timp ce gura rostea alte cuvinte decît cele frămîntate în minte. Înțelegînd că nu mai avea de ce să stăruie, se ridicase de pe scaun.

— Apoi, eu oi pleca.

Ticulescu o petrecuse pînă la ușă.

— Și cînd zici că începeți cursul?

— Mîine seară.

— Va să zică e totul aranjat?

— Da

— Și dac-am să vin și eu la-nceput o dată, să-ți întorc vizita, ar fi cu supărare?

— Doamne ferește!

— Vei fi și dumneata acolo?

— Am să fiu, că se-adună la mine, la cantină. Avem o cantină foarte frumoasă.

— Atunci, vin. Să mă așteptați! Cred că n-o fi cu supărare dac-am să spun și eu acolo cîteva cuvinte, dar am să vorbesc despre ceva simplu, care mie mi se pare deosebit de însemnat și de semnificativ

— Cu dragă inimă! Am să vorbesc eu cu Magori. Dar să veniți negreșit!

— N-avea nici o grijă. La revedere!

Atunci se petrecuse ceva neașteptat pentru ea, ceva care nu i se mai întîmplase pînă atunci: profesorul Ticulescu îi întinsese mîna ca unui prieten. Niciodată nu mai făcuse aceasta! Avusese o șovăială, dar după aceea îi prinsese repede vîrful degetelor și îngînase pierdută:

— Te las cu bine, dom' profesor... Și „sănătate"...

Pe seară veniră cîţiva tineri şi aduseră o tablă neagră cu trei picioare.

— Fiţi cu atenţie ! Să nu-mi clintiţi vreo faţă de masă sau să-mi răsturnaţi ceva. Hei, voinicilor, n-auziţi ?...

Dar trecu cu bine şi asta. Pe cîteva minute Maria Dimineţ rămase singură. În întunecimea uşoară ce cuprinse încăperea, i se păru că pereţii se depărtează, că sala de mese se făcuse mai mare în timp ce florile de hîrtie prinseseră viaţă, în aşa fel că totul părea mai frumos de cum visase ea că va face totul. Oare cînd vor veni oamenii aici şi vor vedea schimbările, vor şti că le-a făcut ea, Maria Dimineţ ? Se vor simţi ei bine şi inimile lor vor tresări altfel ? Numai un nesimţitor ar fi putut să le treacă cu vederea pe toate. Şi ea se gîndi cu ură la astfel de oameni. Dar numai în treacăt, pentru că sentimentul de mîndrie domina totuşi în inima ei ! O să vedeţi voi cine e Maria Dimineţ ! se întoarse ea cu faţa spre şantier, de parcă i se adresa lui fără cuvinte rostite, ci numai gîndite. Trebuie să trăim altfel, mai frumos, mai curat ! Chiar dacă Ioachim Boeru e un nesimţitor şi-un egoist ! Dar îl pune ea — Maria Dimineţ şi nu altcineva — la punct...

— Hei, pe-aici nu-i nimeni ? auzi ea o voce de-afară, care-i rupse firul gîndurilor. Recunoscu vocea lui Mereuţă şi se grăbi să aprindă lumina. Preşedintele comitetului de întreprindere intră, făcînd loc înainte unui tinerel, cu o părere de mustaţă şi cu ochii inteligenţi, puţin oblici. De ce stai pe întuneric, tovarăşă Maria ? Uite, dînsul este dascălul Constantin Perian, care se va ocupa de neştiutorii de carte.

Maria Dimineţ îi pîndea pe cei doi, dorind să afle dacă le va place aci, sau nu. Învăţătorul observă mai întîi tabla cu trei picioare, zicînd că-i foarte bine că se află acolo.

— Aveţi o cantină frumoasă ! declară el după aceea, ungînd inima bucătăresei cu balsam şi înve-

lind-o în fericire, mai ales cînd Mereuţă preciză că aceasta este meritul ei.

— Atunci, în privinţa programului sîntem înţeleşi, nu-i aşa ? se adresă pe urmă Mereuţă lui Perian, aşezîndu-se la masa din fund. Tovarăşul Magori doreşte să deschidă el. După aceea va vorbi un profesor, pe care l-am invitat noi. Şi pe urmă vii la rînd dumneata... Tovarăşul Magori s-a gîndit să dea puţin fast deschiderii, ca să mobilizeze mai bine pe oameni. Ştii dumneata că nu e aşa de uşor să-i convingi pe cei mai în vîrstă să înveţe carte. În primul rînd îi obligă să recunoască faţă de alţii că sînt neştiutori ; înţelegi cum devine cazul...

Maria Dimineţ ieşi din cantină. Deşi nu voia să recunoască, totuşi în inima ei vorbele din urmă, auzite de la Mereuţă, lăsaseră o dîră de amărăciune. Nu voise să se înscrie la curs, oricît insistase Magori şi Mereuţă. Ar fi plesnit de ruşine ! „Dacă vor să mă pună responsabilă n-au decît s-o facă şi aşa. Ştiu eu să-mi ţin socotelile-n cap ca nimeni altul ! Ce folos de Boeru că ştie să scrie, dacă e nepăsător şi lasă-mă să te las ?" Aşa cugetase ea tot timpul, dar în seara aceea nu mai avea aceeaşi tărie a gîndurilor. La urma urmelor, ar putea să stea la curs, sub pretextul că-şi păzeşte cantina. Asta era de înţeles şi-ar fi scăpat de ruşine... Interveneau acum alte gînduri, în timp ce se îndrepta spre staţia de autobus ca să-l aştepte pe Ticulescu. Tocmai atunci, în primele ore ale nopţii, se aprindeau stelele sus pe bolta cerului şi jos în leagănul cel mare al pămîntului.

*

A fost o seară de neuitat pentru ea. Profesorul Ticulescu venise punctual şi ea îl întîmpinase bucuroasă. Aşa cum se înţelesese cu Magori, ea îl conduse în primul rînd în biroul directorului. Cei doi bărbaţi îşi strînseră mîinile, privindu-se cu interes. Ea fugise

să vadă dacă lumea-i adunată. Magori deschisese cursul pornind, în scurta sa cuvîntare, de la lozinca „Şcoala e a poporului!" S-au înmulţit astăzi şcolile şi poporul învaţă în fiecare zi mai mult. Sînt cuprinşi în ele, într-o formă sau alta şi cei care n-au putut învăţa la vremea lor din cauza vitregiei vremurilor ce s-au dus pentru totdeauna. „Cursul acesta este o părticică din marea şi frumoasa şcoală a poporului!" Cu aceste cuvinte rostite cu înflăcărare încheie.

A vorbit frumos Magori şi oamenii l-au aplaudat pe merit, dar Maria Dimineţ a sorbit cu nesaţ cuvintele pe care Ticulescu le rostea rar şi apăsat, de parcă ar fi vrut să atragă atenţia asupra fiecăruia dintre ele. Omului care ştie citi sau scrie un gînd frumos pe hîrtie, spunea el, îi stă în faţă deschis larg tezaurul culturii şi ştiinţei omeneşti, cel mai de preţ tezaur, alături de care un munte de aur bătut de soare e palid şi fără preţ.

— Sînt unii care se ruşinează că nu ştiu carte, ca de-o boală urîtă, pe care n-o trădezi nimănui. Dar cel mai îngrozitor lucru pe lume este să accepţi a trăi şi pe mai departe în întuneric şi-n neştiinţă. Aceia care se hotărăsc să înveţe carte, chiar dacă au tîmple ninse cu argint, cum sînt şi printre dumneavoastră, trebuie să fie mîndri. S-a schimbat ceva în lume? S-a schimbat. În seara aceasta, aci, se petrece o asemenea schimbare. Cunosc dintre dumneavoastră o femeie. Venea tot la două săptămîni să-mi ia rufele la spălat. Niciodată n-am ştiut mai mult despre ea. Legăturile dintre noi la atît se rezumau. Şi iată că acum legăturile noastre au luat alt curs. Mai întîi a venit la mine şi mi-a spus că nu-mi mai poate spăla rufele! De ce? Pentru că, mi-a spus dînsa cu o mîndrie pe care atunci n-am înţeles-o de loc şi parcă nici nu mi-a picat bine, pentru că, zice, mă duc să lucrez la şantier. Mai tîrziu, zilele trecute mai bine zis, vine din nou la mine. Eram tot noi cei vechi, dar dînsa

nu mai era spălătoreasa de altădată. Dînsa îmi vorbea de cursul de alfabetizare al dumneavoastră şi mă poftea să ne întîlnim. De data aceasta am înţeles-o pe deplin. Era o femeie a vremii noastre, eliberată de umilitoarea viaţă pe care bănuiesc că a dus-o, chemată spre alte rosturi şi cu o demnitate nouă care m-a impresionat. („Atunci mi-a întins pentru prima dată mîna", gîndi înfiorată, gata să lăcrimeze Maria Dimineţ.) Iată aşadar cum s-au schimbat relaţiile dintre noi, creîndu-se altele, asupra cărora îmi propun să reflectez în mod serios, aşa cum de altfel mi-a recomandat un prieten comun, pentru că sînt sigur că mulţi îl cunoaşteţi pe tovarăşul Florincaş. Sau poate numai aţi auzit de el. Asta am ţinut să vă spun. Vă urez spor la muncă şi fericire!

Ce aplauze s-au mai pornit! A bătut din palme şi Maria Dimineţ, de i s-au roşit mîinile. Iar pe obraji îi curgeau lacrimile în voie, fără să fie în stare să le oprească în vreun fel.

A venit atunci rîndul învăţătorului cel tînăr, care vorbea sigur pe sine şi cu un zîmbet vesel pe faţă.

— Veţi vedea cu toţii că scrisul şi cititul este accesibil şi pentru dumneavoastră. Nu există şi nu trebuie să existe graniţe în această privinţă. Eu am să vă dovedesc că nu e greu deloc!

Luînd creta de pe masă, el se apropie de tablă continuînd să vorbească:

— Dumneavoastră sînteţi constructori, nu-i aşa? Ştiţi cum se fac căpriorii acoperişului unei case.

Desenă un A de tipar.

— Acest semn este litera A de tipar. Dacă-i tăiem linia de la mijloc şi-o întoarcem am scris un V, tot de tipar... Dumneavoastră puteţi scrie aceste două litere? O s-o invit la tablă pe tovarăşa Dimineţ.

Maria tresări, se sculă pripit de la locul ei şi voi să spună că ea nu e înscrisă la curs. Dar n-are glas. „Du-te odată!" o împinse cineva de la spate. Se apropie de tablă cu un mers nesigur. Îi bătea inima,

simţind toţi ochii aţintiţi asupra ei, dar mai ales pe ai lui Ticulescu. Încercă să deseneze şi ea, imitînd literele învăţate, dar creta i se rupse în mînă. Perian prinse momentul şi explică felul în care trebuie ţinut orice condei, între cele trei degete de la mîna dreaptă.

Maria Dimineţ desenă după aceea un A şi un V de tipar. Perian se declară mulţumit, ca şi cum n-ar fi luat aminte că unghiul era cam strîmb. Maria Dimineţ se retrase fericită, zăpăcită şi cînd se aşeză pe bancă se miră că-i aşa de transpirată! Privea neîncrezătoare tabla neagră; ea să fi scris cele două litere, care i se părură în adevăr frumoase, demne de laudă? Se uită spre Ticulescu. Acesta asculta ceva ce-i spunea Magori la ureche. Se uită chiar spre ea, dădu din cap a dojană — sau a ce altceva? — şi zîmbi prietenos. Un val de ruşine îi înfierbîntă obrajii, desigur Magori se referise la ea şi la neştiinţa ei de carte. Era îngrozitor! La sfîrşitul lecţiei nici nu mai îndrăzni să dea ochii cu profesorul. Se ascunse, furioasă pe Magori că mereu îi face cîte-o boacănă!

*

Începuseră să izbucnească din cine ştie ce adîncuri ambiţii mai vechi, dar care acum luau o formă nouă. Voia neapărat să-i vadă mulţumiţi pe toţi cei care mîncau la cantină. Îi pretindea lui Ioachim Boeru alimente bune, se certa cu el cînd cîntăreau şi mereu întreba dacă mîncarea a fost bună, dac-a plăcut şi-a fost destulă. Ţinea la curăţenie ca la ochii din cap şi Paraschiva bombănea toată ziua că spălatul feţelor de masă de două ori pe săptămînă e o nenorocire. În acea vreme Maria Dimineţ începu să-l sîcîie pe Ioachim Boeru în legătură cu cumpărarea porcilor. După mai multe amînări, ştiind că n-o să scape de gura ei, acesta îi spuse că în dimineaţa următoare se vor duce amîndoi în tîrg.

— Bine că a dat Dumnezeu! răsuflă uşurată Maria. Că-mi era groază să mai dau ochii cu tovarăşul Mereuţă.

— El îi cu ale lui. Eu cu ale mele. Dac-ai şti dumneata cît am alergat pe la contabilitate şi pe la bancă pînă ce am pus mîna pe bani! Că-mi venea de multe ori să mă las păgubaş. Şi dumneata...

— Şi eu îs cu ale mele!

Maria Dimineţ şi-l aminti cu ce zor nota pe hîrtie atunci, în şedinţă, şi cum se uita la ea cînd a văzut-o şovăind. Zise:

— De ce nu le-ai prevăzut pe toate de-atunci? Şi de ce nu le-ai spus în şedinţa aia? Dădeai din cap ca un mînz şi scriai pe hîrtie...

— Aşa-i felul meu: săritor la nevoie.

— La mine-a stat ca un cui înfipt în cap. Bine c-am scăpat de grija asta!

În dimineaţa următoare, Maria Dimineţ colindă tîrgul de mai multe ori fără să se poată hotărî. E aşa de plăcut să cîntăreşti din ochi marfa, să întrebi de preţ şi să te-ncontrezi cu negustorul: „Are 80". „Da' de unde, trece de sută!" Negustorul cu una, ea cu alta. „Dacă ăsta are o sută de kilograme, atunci înseamnă că eu am orbul găinii!"

— Hai, tovarăşă Maria. Să ne fixăm odată! Că atîta alegi pîn-o să culegi. Doar nu-i iei ca să-i pui la expoziţie. O să-i tăiem şi-o să-i mîncăm!

Ioachim Boeru se ţinea după ea fără nici o plăcere. El ar fi terminat toată operaţia într-o jumătate de ceas, dar nu îndrăznea să-i lase pe mînă banii. Cine ştie ce mai făcea ea cu ei de nu s-ar mai fi putut descurca cu contabilitatea. Îi părea rău că o luase pe Maria cu el. Mai bine o lăsa să-şi vadă de treburi, deşi ştie că s-ar fi expus la noi frecuşuri cu bucătăreasa. Şi era sătul pînă în gît de gura ei! Veşnicele nemulţumiri cu care îl bătea la cap îl sileau să fie mai vrednic decît i-ar fi plăcut lui. De multe ori a trebuit să renunţe la comoditatea în care se complăcea

pentru a nu fi nevoit să se certe cu ea. Şi acum, n-avea încotro, trebuia să vadă de zece ori aceiaşi porci şi să audă aceleaşi întrebări şi aceleaşi răspunsuri. Nu i-a dat pace pînă ce n-a obţinut zidari şi material pentru clădirea cocinilor de care aveau nevoie. A pornit lucrările cam în pripă, căci după aceea a venit conducerea şantierului indicînd un alt loc pentru gospodăria anexă şi anume : în apropierea viitoarei cantine a fabricii.

Cînd totul a fost gata, s-a dus la Mereuţă şi a raportat cu mîndrie realizarea cantinei. Cu toată modestia a lăsat să se înţeleagă că e meritul lui. Mereuţă, însă, s-a făcut că nu observă şi nu l-a felicitat.

— Iar o iei de la început ? întrebă el gata să se înfurie, văzînd-o pe Maria încă nehotărîtă, fără să fi arvunit măcar un singur porc. Doar nu crezi cumva că vreo scroafă fată aci, special pentru dumneata. Am văzut de şapte ori toţi porcii, dă-o-ncolo !

Maria Diminеţ nu i-o lua în nume de rău. Era preocupată. Ea explică fără să arate supărare :

— Caut o scrofiţă cum îmi place mie ! Să-mi facă în primăvară doisprezece purcei !...

Maria Diminеţ trăia clipe de adîncă mulţumire, cum de mult nu mai simţise. Ea, care şi-a dorit în fiecare an porc în gospodăria ei, putea să aleagă acum, după placul inimii, cinci porci deodată. Chiar şi o scrofiţă ! Nici o clipă nu-i trecu prin gînd că nu erau ai ei. Asta-i treabă gospodărească ce trebuie îndeplinită cu o anume chibzuinţă. S-o mai lase-n pace Boeru cu contabilitatea şi banca lui ! Şi cu graba lui ! Dacă nu-i plăcea ceea ce făcea ea, n-avea decît să se ducă s-o aştepte la camion ! Responsabilul cantinei, însă, clocea o răzbunare. În timp ce se ţinea după ea, el întrebă :

— Şi cu fata tot supărată ?

Maria Dimineţ se făcu a nu auzi, se închise în sine şi doar grăbi pasul, de parc-ar fi vrut să scape în felul acesta de el. Boeru, însă, se ţinea aproape.

— Hai, tovarăşă Maria, hai mai repede, că am ameţit învîrtindu-mă pe aici. Alege ce-o fi, că ne-aşteaptă camionul, o grăbea el. Doar nu-i iei pentru dumneata !

— Şi ce-i dacă nu-i iau pentru mine ? Trebuie să-mi bat joc ?

— Alege-i odată să se potrivească şi la greutate şi la preţ şi să mergem. Am scos camionul din producţie !

Boeru căuta argumente tari. Dar Maria Dimineţ nu se lăsă înduplecată. Greu de tot se hotărî, alegînd şi părîndu-i rău după alţii. După ce urcară porcii în camionul care aştepta, Maria Dimineţ îşi făcu loc sus, pe platformă, între cuşti. Zadarnic o pofti şoferul în cabină. Nu primi în ruptul capului să se ducă. Vroia mai degrabă să se mai uite la marfa cumpărată, ca să-şi dea seama dacă s-a înşelat sau nu. Dar nu găsea nici un motiv pentru a fi nemulţumită. Dimpotrivă, îşi dădea seama că porcii sînt de rasă bună, cu pielea roz-trandafirie, foarte potriviţi pentru îngrăşare.

După ce-i descărcă, instalîndu-i gospodăreşte la locul lor, Maria întrebă pe şofer :

— Ce zici, tovarăşe ? Nu-i aşa că-s frumoşi ?

Întrebă pe toată lumea cam la fel şi pe care-l auzea admirîndu-i, ea îi îndemna :

— Scuipă-i, să nu le fie de deochi !

Pe urmă le hotărî soarta ; pe care-l va tăia primul şi pe care-l va păstra pînă la sărbătorile de iarnă. „Aşa, dragilor ! Acum o să am unsoare destulă şi carne şi ce mai trebuie ca să fie lumea mulţumită... Nu mă las eu cu una, cu două. O să fac şi grădină şi dacă mă pun la o ambiţie am s-ajung în stare să fiu şi responsabilă de cantină, că doar n-o fi capul lui crai să nu pot eu învăţa scrisul şi cititul. Dar nu

trecea mult şi gîndul se întorcea pe partea cealaltă: „Păi sigur, parcă-i musai să ştiu carte şi să fiu responsabilă? La urma urmii aş putea fi şi responsabilă, că Boeru e-un papă-lapte. Şi-am să fiu, chiar dacă nu se poate altfel decît dacă mă dau prietenă cu buchea."

Gîndurile i se întorceau pe faţă şi de zece ori din nou pe dos. O încercau: mîndria (doar a scris acolo, pe tablă şi toţi au zis că reuşise!) apoi un fel de ruşine şi după aceea o ciudă cu sclipiri de mînie ca pe urmă să-i pară rău de toate şi să-şi zică încetişor, cu nepăsare: „Ce-mi pasă mie?"

Într-una din zilele acelea primi o scrisoare, pe care-o cunoscu că-i de la Ionică, după mici semne care i se întipăriseră în minte pentru totdeauna; felul cernelei, rotunjimea literelor, iar numele oraşului era scris altfel, mai mare, ca să se poată deosebi uşor. Una din literele acelea mari semăna cu căpriorii tăiaţi cu o linie, care ştia acum că înseamnă A. Gheorghe nu era acasă. Să se ducă la altcineva nu se cădea (cine ştie ce le scria băiatul drag). Să-i dea scrisoarea lui Vasilică să i-o citească el? N-o făcuse niciodată. Nu s-ar fi simţit bine dacă Vasilică şi-ar da seama care e tîlcul poveştii cu ochelarii. A folosit-o o dată, cînd Vasilică a dat peste ei. Gheorghe citea şi ea asculta. L-a spurcat atunci pe nedrept pe omul ei că nu-i vrednic să-i cumpere ochelari să poată şi ea desluşi scrisorile... De-atunci s-ar fi putut învrednici să-şi facă rost de nişte ochelari. Şi-aduse aminte de vorba ceea care spune: „Sări-ţi-ar rotaşii, să-ţi rămînă înaintaşii!" — că ea degeaba şi-ar fi luat „înaintaşi", dacă „rotaşii" sînt orbi cînd e vorba de citit! Vezi, ce bine-ar fi dac-ar învăţa şi ea rînduiala asta a scrisului şi a buchisitului! Pînă să vină Gheorghe l-a gonit pe Vasilică la jocurile lui (ştia că iar o să-i vie acasă sfîşiat, dar acum nu la asta îi stătea gîndul!) şi se bucură că Lenuţa stătea ca de obicei mai mult pe la naşă-sa, pe la Leana Pleşa care

o avea dragă şi o pierdea din ochi, jucîndu-se în rînd cu ea ca o babă fără minte ce ajunsese.

Pe Gheorghe îl luă în primire de cum deschise uşa casei :

— Hai mai iute, omule, c-am primit scrisoare. Prea te ţii toată ziua cu şantierul, de parc-ai avea ibovnică...

Bărbatul rupse plicul, fără să ia aminte la scornelile neroade ale muierii şi începu să citească cu glas tare :

— „Dragi părinţi, cu mult drag îmi îndrept gîndul către dumneavoastră, către Jana şi ceilalţi şi doresc din adîncul inimii să vă găsească scrisoarea mea sănătoşi şi mulţumiţi. Eu vă scriu acum în grabă, pentru că peste cîteva ceasuri plecăm. Nu ştiu cînd am să vă pot scrie din nou. Ne ducem în misiune. Eu m-am gîndit şi mă gîndesc cu drag la ai mei, la dumneata, tată, la dumneata, mamă, şi la Jana ca şi la Vasilică şi Lenuţa. Mi-am dorit şi-mi doresc mai presus de orice să fiţi fericiţi. Îmi scrieţi că aveţi cu toţii locuri bune la şantier. Omul, cu munca lui, cu cinstea lui trăieşte fericit între tovarăşii săi. Vă doresc la toţi sănătate şi fericire. Aveţi grijă de Jana ; iubiţi-o, căci e o fată fără pereche. Ei îi stă viitorul deschis înainte şi sînt sigur că va fi fericită. Mamă dragă, mi-ai scris să nu-ţi mai trimit bani, că-mi trebuie şi mie..."

Maria îl întrerupse pe Gheorghe din citit.

— Te rog. Te rog mai citeşte o dată...

— Iar începi ? De unde ?

— De aici... de la „mamă dragă"...

Gheorghe Dimineţ tuşi şi reluă lectura de acolo de unde dori nevastă-sa. Nu se mai burzului ca altădată, căci era ceva în tonul întregii scrisori care-i dădea de gîndit şi-l neliniştea.

— „Eu ţi-am mai trimis ceva bani, să ai pentru trebuinţă. Să nu te superi, dar mie acum nu-mi sînt chiar de folos. Să nu vă faceţi griji dacă n-o să pri-

miți o vreme veşti de la mine. Eu vă rog să nu mă uitaţi, să vă gîndiţi la mine, tot aşa cum mă gîndesc şi eu la dumneavoastră. Îndată ce-mi va fi cu putinţă, am să vă scriu. Şi să nu fiţi îngrijoraţi, pentru că gîndul meu este la dumneata, tată, la dumneata, mamă, şi la Jana..."

Maria Diminet căzu pe gînduri, căutînd să pătrundă înţelesurile tainice pe care i se părea că le ascund expresii ca: „plec în misiune", „nu vă faceţi griji", „să vă gîndiţi la mine"...

— Se întîmplă ceva cu băiatul, zise ea îngîndurată şi neliniştită.

— Ce te-a apucat? Ce să se întîmple?

— N-ai văzut cum scrie?

— Scrie cum se cuvine. Nu mai pune tu ca de obicei răul înainte. Aşa-i la cătănie. Totdeauna cu griji şi cu necazuri. Le-am apucat şi eu, dar voi muierile habar n-aveţi de ele!

— Numai voi sînteţi deştepţi de desfundaţi toate gropile de pe drum! Tu ai orbul găinilor? Nu vezi că-i cu ochi şi cu sprîncene? E în pericol băiatu' mamii!

— Că doar nu-i război, măi femeie! Nu te mai boci degeaba şi mai intri şi în păcat...

— Mă nevoie! se supără de-a binelea nevasta. Eu nu ştiu de ce-ai mai învăţat să citeşti, dacă nu pricepi măcar atîta lucru. Şi pe deasupra mai porţi şi *înaintaşi*. Dă-i încolo că tot nu vezi cu ei mai bine. Ah, Doamne, că nu ştiu eu să citesc!

— De ce nu înveţi? Că toată lumea zice că te-ai evidenţiat la şcoala aia a voastră.

— Am să învăţ, să ştii! Dar ce se întîmplă cu băiatu'? Ia mai citeşte-mi o dată.

— Sigur, de la „mamă dragă". Ba să mă scuteşti! Femeii îi venise însă un alt gînd.

— Plec la el! strigă ea cu hotărîre. Vreau să-l văd cu ochii mei că-i sănătos şi ce face.

— Tu te-ai bolînzit, Marie! Cum o să pleci? Dar pe cine laşi gospodăria, copiii, porcul? Tu nu te gîndeşti puţin?

— Treaba ta! Descurcă-te cum poţi!

— Nu mă pot descurca. Dac-ar fi cineva să aibă grijă de toate, mai zic, dar aşa...

Amîndoi se gîndiră la Jana. „Dacă le-aş putea împăca?" se gîndea el. „Acum mă loveşte ea pe mine; unde mă doare mai rău! Prăpădita", cugeta ea. Şi nu mai zise nimic. Se-nchise în inima ei, care fierbea sub mare presiune, eliberîndu-se din cînd în cînd prin supapa cîte unui oftat adînc, apăsat.

Peste noapte o vizită un vis înspăimîntător. Ionică al ei era în pericol. Ce anume îl pîndea nu-şi putea da seama, dar era ceva îngrozitor. Parcă era moartea cu coasa ei neagră. Fugea după Ionică. Ea după moarte. Şi n-o putea ajunge, pe cînd coasa şuiera la urechile băiatului... Se trezi lac de sudoare. O teamă tulbure şi presimţiri negre i se ridicau din adîncul fiinţei ca un abur înceţoşîndu-i ochii şi judecata limpede; o ameninţare întunecată îi plutea în suflet... Întreaga ei inimă striga numele drag, care i se părea că răsună ca o ameninţare.

— Ionică! Ionică!

— Ai zis ceva? Ce-i cu tine? auzi ea prin întuneric glasul lui Gheorghe.

— Nici tu nu dormi?

— Nu. Mă gîndesc să-i scriem mîine dimineaţă o scrisoare. Şi-om vedea noi ce ne răspunde.

*

* *

La una din şedinţele de producţie din vremea aceea, Păvălucă Pleşa susţinu că nu este just să se aducă de la gară cărămizile cu maşini basculante,

combătîndu-i pe acei zidari care pretindeau că fabricile de cărămizi trimeteau materiale de proastă calitate.

— Şi de fier dac-ar fi să fie şi tot s-ar sparge, descărcate cu grămada din maşinile basculante. Aşa le-am zis şi s-a pornit o larmă, de-ţi venea să-ţi astupi urechile, i-a povestit el după aceea lui Gică Turculeţ, care lipsise de la şedinţă.

— Nu-s de fier, dar nici de sticlă! susţinuse meşterul Paveloni.

— Cred că se uita în altă parte, dar cum e el cu un ochi la slănină şi cu altul la făină, mi se părea că numai la mine priveşte, a povestit mai departe Păvălucă. Acum mie mi-e drag meşterul că de la el am învăţat meserie şi el mi-a băgat în cap toate secreturile de-am putut ajunge iute, înaintea altora, fruntaş. A altora care vedeau meserie mai de mult ca mine.

— Cărămida-i cărămidă, am strigat eu.

— Poate c-ai vrea s-o ambaleze ca pe ouă! au zis unii deştepţi ai naibii.

— Să se descarce cu mîna, cum se obişnuieşte de cînd e lumea şi atunci n-o să se mai strice atîta amar de bogăţie!

Triumfase punctul de vedere susţinut de Păvălucă: de-acum încolo cărămizile nu vor mai fi descărcate de pe maşinile basculante cît ai zice peşte, ci cu grijă, după cum merită ele. La şedinţă fusese de faţă şi-un ziarist. Îl asaltase cu întrebări, cînd toată lumea se ridicase să plece. Dar Păvălucă nu-i povestise lui Gică Turculeţ ce se petrecuse mai departe. Parcă de asta-i ardea lui acum? Ar fi trebuit să-i spună şi cum a căutat să scape cît mai repede de ziaristul care i se părea prea curios şi pisălog. „De ce-ai făcut aşa? l-ar fi întrebat Gică. Ţie-ţi place să fii popularizat la gazetă. Nu ştiu eu că ţi-ai strîns toate articolele în care se pomeneşte şi despre tine, le-ai lipit pe bucăţi de carton şi le-ai prins în perete ca pe nişte foto-

grafii ?“ Mai bine că a tăcut, decît să-i fi dat lui Turculeţ prilej să-i scormonească prin suflet. Cît e de subţire pojghiţa sub care îi clocoteşte amarul gîndurilor, ar fi fost o jucărie să scoată la iveală totul... Mai bine că a tăcut. I-ar fi greu să-şi spună în cuvinte ceea ce simte în inimă de cînd a înţeles că e cineva care-i dă tîrcoale Janei. În imaginaţia lui înfierbîntată, îi şi vedea pe amîndoi sărutîndu-se... Treaz să fi fost, ziua-n amiaza mare şi tot scutura capul, clipind mînios din ochi. Nu putea fi nimic adevărat ! Jana îi e sortită. Pentru că el o iubeşte şi e fruntaş. E de mirare că-l ocoleşte. Iacobina i-a dat să-nţeleagă că e foarte ocupată : lucrează şi învaţă. Se pregăteşte să intre în U.T.M., îndată ce se vor primi noi membri. Toate bune aşadar. De ce să se necăjească ? Aşa l-a îndemnat şi Iacobina : să nu-şi facă griji cu prietena lui din copilărie ; va ajunge departe. O laudă şi meşterul Neghină pe toate cărările, zicînd că e cea mai bună ucenică a lui. Şi-odată, ca din senin, află că cineva îi dă tîrcoale. Şi cine s-a găsit ? Sfrijitul ăla de Păştină, care e un beţiv, de-a speriat — împreună cu Mantu — o lume. Te pomeneşti că de aceea s-o fi înscris şi în cor. Dar pe Jana n-a văzut-o la nici o repetiţie. Şi cum s-ar putea ca ea să se uite la unul ca ăsta ! se mira el întunecat, că dacă ar fi fost pînă acolo şi-ar fi ales unul mai pe sprînceană... Gîndurile îl sfredelesc şi-l împung şi-l doare fiecare în parte.

Acum ce să facă ? se întreabă într-una. Noaptea parcă nu-i vine somnul, alungat de întrebările care-l muncesc. A iubit-o pe Jana ! Ce să facă ! răsună altă întrebare în capul lui, care parcă-i un cioc de oţel : „Ce să fac ? Ce să fac ?“ se repetă aceeaşi dureroasă întrebare. A iubit-o pe Jana. Şi o mai iubeşte. Ca şi-altădată, cînd o întîlneşte i se încălzeşte inima şi-i se moaie picioarele. Îl arde în piept cînd o vede trecînd pe undeva pe departe, în salopeta ei cenuşie. Ar vrea să fugă la dînsa şi s-o întrebe de-a dreptul : „Jana,

tu iubeşti pe altcineva ?“ Nu, nu era ceea ce trebuia ! Ar trebui să găsească alte cuvinte. I se pare că le-a găsit :

— Jana, cu tine s-a petrecut ceva ?

Nu era bine nici aşa. Mai bine să întrebe altfel :

— Jana, tu ştii că eu te iubesc mult de tot ? De cînd mă ştiu !

Ea va tăcea.

Sau poate va răspunde cu un zîmbet de zeflemea :

— Nu Păvălucă, nu ştiu nimic !

Poate că era mai bine să-i zică altfel : „Iubeşti pe altcineva ?“ Sau... sau... Aici Păvălucă se încurcă de obicei. Era mai bine să n-o întrebe nimic pe ea. Pentru că va tăcea ca-ntotdeauna. Parcă n-o ştie el pe Jana ? E mută ca un zid. Nu ca un zid. Pentru el, astăzi, şi zidurile ştiu să vorbească într-un anumit fel. Se urcă în fiecare dimineaţă pe schele la locul lui de muncă, gîndindu-se că el face un lucru minunat : locuinţe pentru muncitori. În apropiere se zăreau siluetele masive ale clădirilor viitoarei fabrici. Aici se năşteau din mîinile şi din inimile zidarilor cuiburi omeneşti. Acum ele erau ticluite doar pe sfert sau pe jumătate, cu mortarul proaspăt aşternut ca o crema între rîndurile de cărămizi ; dar mîine ele se vor umple de viaţa cea nouă...

— Creşteţi, dragele mele ziduri ! Creşteţi mai repede, că n-o să-mi găsesc odihnă pînă ce nu vă ştiu gata încheiate !

— Dar care-i treaba noastră ? cîntă în cor cărămizile, curgînd parcă din mîna lui pe muchia din ce în ce mai înaltă.

— Ne înălţăm ! Ne înălţăm fără istovire ! spun, gravi, pereţii ce năzuiesc spre cer.

În imaginaţia lui clădirile s-au încheiat, el pune în grabă tavanul, tencuieşte pereţii, montează uşile şi ferestrele, aranjează mobile şi tablouri şi la urmă o trece pe Jana în braţe peste pragul cel nou. O ! de cîte ori n-a avut el imaginea asta limpede în faţă !

Zău dacă nu i s-au umplut nările cu miros de lemn proaspăt de brad, amestecat cu var şi cu încă ceva, nedefinit, dar tulburător, poate aroma dulce, neasemuit de dulce pe care o aspiră uşor din părul Janei.

Tînăra femeie se miră de casa *„lor"* : „Cît e de frumoasă !" Îi aude aidoma vocea şi tot aidoma îi simte în jurul gîtului braţele strîngîndu-l, înlănţuindu-l.

Îşi auzea glasul de-atunci rostind :

— Îţi place la noi, Jana ?

Ca un ecou îndepărtat şi tulburător îi auzea răspunsul gîngurit moale, ameţitor :

— Îmi place nespus ! Sînt fericită. Şi-aş vrea să nu mai plec niciodată de-aci.

Pe urmă, Jana va zice că perdelele nu-i plac :

— Vreau din alea subţiri, ca la casele domnilor ăi mari.

Păvălucă o va duce la fereastră :

— Perdelele ca perdelele ! Nu sînt cine ştie ce ! Dar camera asta eu am zidit-o ! I-am făcut ferestre largi cu faţa la răsărit ; ca să ne inunde în fiecare zi lumina...

Faţa Janei se va umbri trecător.

— Dar eu vreau perdeluţe subţiri !

— Dacă tu vrei aşa, după inima ta să fie ! Va înţelege Păvălucă de-atunci, că perdelele cele subţiri nu întunecă lumina. Dimpotrivă, sînt aşa de subţiri că parcă tremură cînd le-atinge raza de soare. Aşa a văzut el la primul-secretar, cînd a fost să-i povestească despre coana Nataliţa...

Acum toate acestea să nu mai fie posibile ? De-aceea-i bine că Gică Turculeţ nu l-a descusut mai temeinic, aşa cum face de obicei. Poate pentru că-l bat şi pe el dorurile. Nu l-a întrebat iarăşi :

— Şi cînd le daţi gata, măi frate, locuinţele astea ? ard de nerăbdare să mi-i aduc pe ai mei !

„Ai mei !" El cînd va putea spune la fel ?

Soarele se înalţă treptat, de parcă ar urca pe-o scară nevăzută, sprijinindu-se de palierul aurit al unor nori. Ritmul echipei e acelaşi dintotdeauna ; frunţile se-nfierbîntă, dar le alintă o boare de vînt. Păvălucă se-opreşte doar o clipă, scos din gîndurile lui de claxonul repetat cu care-l face atent de jos Gică Turculeţ. Îl salută ridicînd deasupra capului mîna în care ţine o cărămidă. Gică îi flutură din cabină braţul şi strigă ceva, şi deşi n-aude prea bine, Păvălucă înţelege totuşi că şoferul îi dă întîlnire după lucru. Parcă nu s-ar duce ! Îi e nu ştiu cum ciudă pe Gică. Aseară mai să se certe.

— Mie mi se pare că zidarii abia se mişcă. Şi-un melc merge mai iute !

— Tu ai vrea să ne punem două diferenţiale şi să alergăm în viteza patra ?! Pune-ţi pofta-n cui ! Aibi răbdare pînă ce s-or împlini toate rosturile zidarilor, ca să iasă lucru trainic şi sănătos !

— Parcă eu îţi cer să dai treaba peste cap ? Dar sînt metode sovietice, rapide...

— Păi noi tot după metodă sovietică lucrăm. Dar casa-i casă : nu poţi pune acoperişul pînă nu-s gata zidurile şi zidurile nu le poţi începe pînă ce nu-i turnată temelia.

— Ce bine-ar fi să se facă acoperişuri prefabricate. Ai terminat zidăria, pac, vii cu acoperişul şi-l pui deasupra ca pe-o căciulă ! visase Gică Turculeţ, turtindu-şi pe frunte şapca. Gestul lui ar fi vrut să spună : Uite-aşa s-ar pune acoperişul gata făcut, dintr-o mişcare !

Păvălucă parcă se supărase şi parcă nu.

— Vorbeşti în bobote ! rostise el. După tine şi căciula ta, e simplu. Dar să nu te-audă Gross baci că nu te-o crede întreg la minte. O cam iei razna cu cauciucurile prin nori !

Gică Turculeţ se supărase însă :

— Iar tu o faci pe deşteptul ! Ar trebui să vezi mai departe decît lungul nasului, ascultă-mă pe mine !

— Văd, văd eu ! Nu-mi purta tu de grijă ! mormăie şi acum Păvălucă, în timp ce aşează cărămizile una după alta cu repeziciune, ca într-o bandă rulantă.

Un hohot de rîs vibrant îl trezeşte la realitate. Se scutură de parc-ar fi nimerit sub un duş rece. Rîd tovarăşii de echipă de el.

— Iar visezi cu ochii deschişi ?

— Şi iar vorbeşti singur ca o babă !

— Ha-ha-ha !

— Dac-o ţine tot aşa, cu atîta vreme pierdută, se duce la sigur drapelul. Ni-l suflă alţii ca pe-un fulg şi-adio locul de frunte !

Păvălucă nu le răspunde. Cere cărămizi. Nu cu glasul, ci cu mîna întinsă. Echipa reintră în ritmul normal. Lucrul înaintează cu repeziciune ; zidurile cresc văzînd cu ochii. Casele devin cu fiecare zi case, dar Păvălucă nu mai simte bucuria şi nerăbdarea de la început. Ştie că apartamentele terminate vor fi predate celor mai buni muncitori, în ordinea greutăţilor şi necesităţilor. Visase odată unul din apartamentele mici, dar acum nu mai spera nimic ! Şi ce frumos se vede-aici, de la fereastra de la etaj, strada largă care-o continuă pe aceea pe care-a copilărit ! Se vede şi piaţa cea nouă, semănînd de pe-acum cu o potcoavă. Acolo întoarce micul şi vechiul autobus al oraşului, pentru a face calea-ntoarsă la gară. Păvălucă nu se mai uită cu jind la treapta dindărăt, de care se leagă amintiri mai vechi, din copilărie, sau mai proaspete. Autobusul vine şi pleacă, hurducîndu-şi caroseria rablagită de ani, purtînd la nesfîrşit călători dintr-o parte în alta a oraşului.

Păvălucă nu se mai uită la el. O vechitură acolo — şi gata !

Îl stăpîneşte gîndul că atunci cînd va fi gata fabrica intră să lucreze acolo.

— Nu rămîi cu şantierul ? îl întrebase Turculeţ.

— Nu.
— Dar va trebui să te califici din nou ?
— O fi pentru totdeauna !

Se gîndeşte el la multe, dar braţele nu-şi contenesc mişcarea. Cînd se termină timpul de lucru, se spală repede şi coboară pe schelele ce dau dincolo. Nu se duce prin stradă, pentru că nu vrea să dea ochii cu Turculeţ. O caută pe Iacobina. O găseşte la baracă. E lîngă Jana. Citesc amîndouă. El bate-n geam. Le salută pe fete cam încurcat.

— Iacobina, te-au chemat la U.T.M. Vii ?
— Viu !
— E vreo şedinţă ?
— Nu-i nimic. Te-am minţit.
— De ce ?
— Vreau să vorbim ceva.

Străbat tăcuţi potecile dintre clădirile şantierului şi ies în cîmp. Se îndreaptă spre unul din dealurile cele rotunde din faţă. Iacobina înţelege că flăcăul are ceva însemnat să-i spună şi cam bănuieşte ce, dar nu spune nimic. De ce să înceapă ea ? Lasă-l să se descurce singur !

În largul cîmpului respiră o boare răcoroasă, trezind arome de ierburi arse.

— Se face cald ! observă flăcăul lovind cu piciorul într-o piatră, care se rostogoleşte cît colo.
— Sîntem în iunie, doar !
— Aşa e !

Iacobina se încăpăţînează să nu-l ajute de fel. Iar Păvălucă nu ştie cum să-nceapă.

— Ai auzit ? îşi mai aduce el aminte de ceva. Au venit nişte aparate de tencuit. Şi cu ele un meşter tencuitor. Dar ce meşter ?! O să vezi ce mutră are. N-ai da pe el doi bani, aşa-i de mărunţel. Şi chel în cap şi fără dinţi în gură. „Aşa sînt eu, ne-a zis el. Toată viaţa am tras la măsea, pînă s-au spart dracului. Acuma sug ca un copil de două luni..." Te prăpădeşti de rîs de el ! Cînd vorbeşte parcă mestecă mămăligă.

Dar e cu scaun la cap, se zice. Şi cînd umblă cu aparatul, parcă-ţi vine să te ştergi la ochi ca-n somn. Are o ţeavă lungă prin care „scuipă" tencuiala pe zid, fără ca meşterul să-şi prea bată capul. Aparatul umblă ca fermecat şi lui îi umblă gura. Vorbeşte şi tot chicoteşte, de parcă-l gîdilă cineva... Tu nu zici nimic, Iacobina ?

— Îl cunosc şi ştiu ce poate. E cam pişicher !

— I se cam scurg ochii după fete, cît îl vezi de prăpădit ! întări şi Păvălucă şi-i gata-gata să aducă vorba de Jana. Dar îl opreşte ceva. O sfială. Oftează şi tuşeşte şi spune ceva ca să se afle în treabă : Şi pe la voi cum merge munca ?

— Bine, cum să meargă ?

Iacobina e zgîrcită la vorbă. Că doar n-o fi chemat-o Păvălucă să-i povestească despre aparatele de tencuit ! Şi-aşa şi e. Ceva mai încolo abia, flăcăul intră în subiect.

— Iacobina ! Ce mai face Jana ? Şi priveşte în altă parte, de parcă întreba aşa, ca să nu zică cineva că nu s-a interesat.

— Ai fi putut s-o întrebi chiar pe ea !

— Da, aşa e ! Păvălucă simte că se sufocă. Ce-ar fi să ne-ntoarcem ? Ne-am plimbat destul !

— Mie-mi place să mă plimb ! tresare Iacobina la gîndul că l-a speriat pe flăcău. Spuse repede : M-ai întrebat de Jana ? E o fată bună.

— Nu-i aşa că-i o fată ca puţine altele ? Şi eu am zis la fel întotdeauna, se însufleţi Păvălucă deodată. Am copilărit împreună. Ne potriveam că eram amîndoi cam sfioşi. Ea îmi spunea : „Zi-mi ceva din muzicuţă !" N-o lăsam să mă roage de două ori. Nu-i aşa că n-ar fi fost frumos din partea mea ?... Stai să auzi cum îi cîntam !

Păvălucă scoase la iuţeală muzicuţa din buzunar, o bătu uşurel în palmă şi-o duse la gură. Era un cîntec pe care şi Iacobina îl învăţase la şcoala primară : Vine, vine primăvara, se aşterne în toată ţara... Se uită la

el mirată, la ochii lui umezi şi sclipitori de sub sprîncenele care se mişcau nervoase în sus şi-n jos ca nişte vîsle. Privirea-i luneca uşor pe apele aducerii-aminte. Iacobina se emoţionă pînă la lacrimi auzind cîntecul naiv al copiilor de odinioară, ascultîndu-şi propriile bătăi ale inimii şi văzîndu-i ochii înrouraţi. Sub un imbold neaşteptat, îi puse mîna pe braţ.

— De ce nu te căsătoreşti cu ea ? întrebă cu o voce în care i se părea că zgîrîie o gheruţă subţire şi ascuţită de răguşeală.

Cîntecul se frînse ca un zbor fulgerat. Păvălucă o privea prostit, neînstare să rostească un cuvînt, iar pe frunte îi răsări o puzderie de stropi de sudoare. Iacobina nu ştia cu cîtă încrîncenare i se încleştaseră degetele pe muzicuţă !

— Cît m-am gîndit şi eu la asta ! reuşi în sfîrşit să şoptească flăcăul şi-n acea clipă se destinse ca şi cînd în el însuşi ar fi plesnit nu ştiu ce resort ascuns. Mîna i se descleştă de pe muzicuţă, pe care o vîrî în buzunar. Simţea un tremur ridicîndu-i-se din genunchi spre piept. Dar... dar eu nu ştiu ce-i cu ea ! adăugă el cu greutate. Totdeauna a fost tăcută şi ciudată... Iar acum ? Trebuia să mă duc într-o seară pe la ei. Aud ţipete. Şi pe Jana plecînd de-acasă. De-atunci nu s-a mai întors, a rămas la şantier. De ce ? S-ar putea să aibă pe altcineva ?

— Păvălucă !

*

Păştină era bătrîn la şaptesprezece ani. În 1946 pe cînd avea doisprezece ani voise să fugă în Australia. Găsit fără căpătîi la Constanţa fusese predat familiei. Tatăl său, fost plutonier de jandarmi, voise să „facă om" din el. Cu centironul său lat, de piele groasă, îl bătuse ca pe hoţii de cai. Gîfîia, dădea şi gemea : „Te-astîmperi, netrebnicule ? Îţi bagi minţile-n cap ? Te omor decît să te ştiu vagabond !"

A fugit de-acasă peste două luni, sătul de bătăi şi a vagabondat un timp pe la Oradea şi Timişoara, pîndind graniţele. Dar se ferise atît ca să nu mai fie prins, încît nu-i reuşise nici una din încercările de a se apropia de ţelul său. La treisprezece ani fuma, ştia să trişeze la barbut şi să golească buzunarele şi poşetele călătorilor din tramvaie. Se muta din oraş în oraş, „cu sistem" ; de la Sibiu la Iaşi, de la Galaţi la Sighişoara ; de la Oradea la Bucureşti. Banii furaţi îi bea. La cincisprezece ani bea „cît zece". L-au prins odată organele miliţiei sociale dormind pe grătarul unei guri de aerisire de la uzina electrică. Internat pentru vagabondaj într-un institut de reeducare, el deveni în scurtă vreme „bulibaşa", jecmănindu-i fără milă pe ceilalţi băieţi vagabonzi pentru ca noaptea, escaladînd acoperişul dormitorului, să se ducă la cîrciuma din apropiere. Bea. În cele din urmă a acceptat să se ducă la o şcoală profesională metalurgică. După cîteva luni a fugit, urmîndu-l pe Mantu, care avea întotdeauna bani şi-i promitea că-i va prilejui „marea aventură" : fuga peste graniţă în Australia. „Dacă eşti deştept poţi cîştiga bani frumoşi dîndu-te drept refugiat politic ! îi cînta Mantu la ureche. Eu aşa am să fac !"

Păştină plescăia din buze :

— Aiurea, şefule ! Eu vreau să mă duc să trăiesc în traista unei canguroaice, ca în sînul lui Avram !

— Să te ia dracu ! După mine poţi să te faci chiriaş şi-n burta unei balene. Numai să mă asculţi !

Păştină a venit după Mantu la şantier. A luat parte la loviturile puse la cale de „haiduc". Era ceva ciudat cu aceste „lovituri" ; Mantu pretindea să fie văzuţi, dar să nu fie prinşi.

— Mai bine o facem pe şestu' ăl mare ! zicea Păştină, gîndindu-se că ar putea fi prins şi „reeducat" din nou în vreo şcoală, cu şanse din ce în ce mai puţine de-a scăpa de-acolo.

— Nu. Să se vadă bine salopeta. Aici e toată şmechereala.

A luat parte şi la atacul autobusului. Atunci l-a cunoscut pe Ursu. Mantu l-a atacat pe şofer ; Ursu pe taxatoare, luîndu-i toţi banii. Păştină a „ginit marginea". Ursu i-a promis că-n trei luni îl trece graniţa. S-au scurs cinci. Păştină şi-a pierdut încrederea în Mantu, care-l duce cu vorba : „Stai, că n-am terminat încă !" Păştină n-a întrebat niciodată nimic ; habar n-are ce au de terminat. Nici nu-l interesează. El închide ochii şi se vede în ţara cangurilor, unde e cald şi bine. Pîn-o s-ajungă acolo, Mantu e bun de plată. Îi dă totdeauna să bea. Şi bine face, căci altfel s-ar supăra !

De-o vreme însă cu Păştină se petrece ceva neobişnuit. Nu-l mai interesează jocul de barbut, e mai totdeauna îngîndurat şi gata de ceartă şi la chef nu mai trebuie să-l roage nimeni să cînte : începe singur. Şi-i zice într-una trăgănat, romanţe şi tangouri care mai de care. Dacă se face haz pe socoteala lui e-n stare să scoată cuţitul. Pe Mantu nu-l mai ascultă ca pînă acum. Fără să-l întrebe s-a dus şi s-a vîrît în corul pe care-l conduce Păvălucă, ajutat şi îndrumat de-un babalîc, cică profesor de muzică.

Nimeni nu ştie, deşi unii bănuiesc că Păştină a descoperit o fată. E prima cu care nu poate fi cinic. Jana e frumoasă şi bună. Ambiţioasă, fără însă să jignească pe cineva. Nu s-ar mai sătura privind-o şi ar sta tot în preajma ei. Tot ceea ce dispreţuia odată, începe să-i trezească interesul. Ce ar fi, dacă şi eu aş fi la fel cu toţi ceilalţi ? se pomenea el întrebîndu-se, cînd vedea pe Jana cît e de atentă la explicaţiile meşterului. Linia pură a obrazului ei, împlinit de cînd stă în soare şi-n vînt, i se pare tot ce şi-a putut închipui mai frumos pe lume. Era nefericit, pentru că-şi dădea seama că Jana nu-i dădea nici un fel de atenţie. De ce i-ar da ? Şi cu ce i-ar putea-o atrage ? Cu trecutul lui zbuciumat ? Cu partea neagră a vieţii lui de fie-

care zi? Păştină căuta o rezolvare în fundul paharului, care se desena în faţa lui ca un cerc din care nu putea ieşi. Nu va putea ieşi niciodată! Îl impresionase de la început încăpăţînarea ei în muncă. Îşi făcea socoteala că o fată frumoasă ca Jana n-ar fi avut nevoie să umble îmbrăcată în salopetă, să-şi acopere ochii ei minunaţi cu ochelarii de protecţie şi să-şi rişte, dacă nu viaţa, dar cel puţin sănătatea, cătărată ca un păianjen pe uriaşul schelet de fier... I-ar fi fost de ajuns o altfel de minte şi mai multă uşurinţă în a se purta, pentru ca bărbaţii să se închine în faţa ei, ca-n faţa unei regine... Atunci i-ar fi fost accesibilă şi lui, care cucerise întotdeauna femeia de la periferia vieţii, din aceeaşi lume nestatornică şi zbuciumată, ca şi a lui. Ciudat însă, că un asemenea gînd îl răscolea, indignîndu-l. Nu şi-ar fi putut-o închipui niciodată zîmbindu-i lui Mantu! Să-l ia dracu' de bandit şi de criminal! Jana era tot aşa de departe de el şi de Mantu şi de alţii ca ei, cum e luna. Oricît ar dori de mult să se apropie de ea îşi dă seama că n-ar reuşi niciodată. Decît poate dac-ar fi şi el ca şi ea... La un asemenea gînd nu se poate opri să nu rîdă. Dar nu vesel şi cu nepăsare ca altădată, ci scurt şi cu un soi de îngîndurare tristă. Cum adică să fie ca Jana şi ca alţii? Mai întîi că nu-i înţelege. Să lucreze în prostie numai pentru că ţi se pune fotografia pe-un panou oarecare? Nici o scofală. Să petreci mult, să fii liber, să cînţi, da! asta era de înţeles!

Într-o zi, după ce se termină lecţia (era în vremea cînd se făceau pregătiri pentru a se începe lucrul la marele schelet de fier) el se apropie de Jana.

— Să-ţi ajut?

— Nu-i nevoie.

— Umbli cu aparatul de parc-ar fi un copil! adăugă el, observînd grija cu care fata punea lucrurile la locul lor.

Jana înţelese observaţia ca pe-o aluzie.

— Ce vrei să zici? întrebă ea, fără să-l privească.

— Mă tot întreb ce te-ndeamnă să fii aşa cum eşti.

— Dar cum sînt ?

— O fată bună, ascultătoare. Te sileşti să-nveţi o meserie care nu-ţi va folosi la nimic. Într-o zi ai să te măriţi...

— Şi ce te priveşte pe tine ?

— Parcă o să-ţi ridice cineva un monument pentru asta ? Cîştigi ca oricare altul.

— Aşa-mi place mie. Dar tu de ce te porţi aşa cum te porţi ?

— Şi cum mă port ?

— Ca şi cum ţi-ar fi totuna ce se petrece în jurul tău.

— Aşa-mi place mie ! exclamă el, cu o ironie învăluită subţire în amărăciune, imitînd răspunsul fetei. Apoi se întunecă şi mai mult la faţă : Tot doi metri de pămînt îmi va fi răsplata, fie că mă port bine, fie că nu-mi pasă !

— Atunci ce mă descoşi degeaba !

— Nu-i chiar aşa de degeaba ! Mă strădui să te înţeleg şi nu pot. Deloc nu pot. Aşa ţi-o fi felul, să fii ordonată în toate ? Că nu cred să fi prins la tine chiar aşa grozav predicile bisericeşti ale lui Neghină. Nu mi te pot închipui vînînd o situaţie mai bună...

— Adică ?

— Adică să ajungi utemistă... sau responsabilă de mai ştiu eu ce. Asta urmăresc : să te-nţeleg. Nu te văd cu băieţi, nu vii la baluri, nu ai gagic. Numai pentru atîta trăieşti ?

— Mie-mi ajunge. Şi încă sînt nemulţumită că nu pot face mai mult.

— Dac-ai avea patru ochi şi patru mîini ai putea face şi mai mult. Dar atunci ai fi urîtă.

O privi cercetător şi atent, de parcă voia să şi-o imagineze în dublu.

— Ai fi urîtă ! repetă el. Şi urîtă nu mi te pot închipui de fel !

— Dar cu două inimi şi cu două minţi n-ai vrea să mă vezi ?

— Alea nu se văd ! Dar ochii, da ! Şi-s frumoşi, să mă ia dracu dacă mint !

— Urît mai vorbeşti !

Se depărtă supărată. Păştină o urmări cu privirea întristată, deşi în minte se răsucise scurt o înjurătură, care pieri imediat fără urmă. În ziua aceea nu se mai duse la cor. Bău la madam Cocoreanu, de unul singur, cu un fel de furie care-o miră chiar şi pe cîrciumăreasă. Mai tîrziu intră în bucătăria plină de muşte şi Mantu cu cîţiva ciraci după el. Se fîţîia pe lîngă Ţunea, un fost profesor de muzică pe care şantierul îl angajase să dirijeze corul. Îl copleşea cu atenţii, ca pe-un oaspe de seamă al său. Bătrînul profesor, scund, bondoc şi buhăit în obraji, se simţea măgulit, îşi freca mîinile şi repeta într-una : „Numai cinci minute, băieţi, cît gust o ţuică. M-aşteaptă corul !"

— Aici, aici, domnule profesor, îl tot poftea Mantu, făcînd cu ochiul celorlalţi. Nu-i aşa că-i simpatic ? Şi are madam Cocoreanu o ţuică, ce n-a văzut Berlinul. Staţi în capul mesei. Da, da, exact, prezident ! Facem şi noi un cor, dacă ne daţi voie... Ia uitaţi-vă, dragilor, Păştină-i aici. Ne-a aşteptat, drăguţul de el. Ştii ce voce are, domnule profesor ?

— Ştiu, ştiu, mormăi acesta. Dar n-am să stau mai mult de cinci minute. M-aşteaptă băieţii. Numai o ţuică ! repetă Ţunea, frecîndu-şi într-una mîinile.

— Numai una, dom'profesor, ce naiba ! Înţelegem şi noi atîta lucru !... Un kil, madam ! comandă Mantu.

Păştină mai avea încă un colţ de minte limpede ; înţelese că Mantu şi-a pus în cap să-l îmbete pe Ţunea şi să-şi bată joc de el. Se ridică brusc în picioare.

— Domnule profesor, să mergem ! Trebuie să-nceapă repetiţia ! Ne-aşteaptă !

— Chiar pe tine, leule, te-or fi aşteptînd ! Mantu rîdea, arătîndu-l cu degetul : Uitaţi-vă, mă, la el : e

chior de beat şi-i arde de cor ! Stai, mă, jos şi drege-te c-o ţuică...

— Eu mă duc, dom' profesor, plec.

— Stai, băiete. Beau o ţuică şi viu şi eu !

— Să mai vină un kil ! zbieră Mantu, după ce primul se împărţi în pahare lăsînd sticla goală...

Păştină ieşi. Soarele după-amiezii îl lovi drept în frunte. Se clătină. Era beat. Dar nu voia să fie. Se duse la cişmeaua din curte, şi-şi vîrî capul sub şuvoiul de apă rece. Îi venea să urle, sughiţa şi strănuta, dar nu-şi scoase capul decît atunci cînd crezu că i s-a limpezit mintea. Îl durea ceafa şi-n ochii ca înţepeniţi se învîrteau cercuri şi puncte, într-o rotire fără sfîrşit. Se aşeză pe-un butuc pînă ce-şi putu aduna gîndurile şi privirile. Din bucătărie se auzea glasul răguşit al lui Mantu. Ţunea n-avea de gînd să plece. Madam Cocoreanu venea repede cu al treilea kilogram de ţuică.

Se ridică cu greu şi porni înjurînd spre şantier.

Păvălucă era furios ; coriştii, adunaţi cu toţii în încăperea mică a clubului, îl aşteptau pe Ţunea. Pînă şi Păştină venise şi stătea mahmur într-un colţ. Păvălucă îi aruncă de cîteva ori ochiade veninoase, dar acum nu-i stătea mintea la asta ; tot ieşea afară scrutînd drumul spre oraş, doar-doar o zări silueta bondoacă, greoaie a profesorului. Se arătase de la început atît de entuziasmat încît era de mirare că azi întîrzia. Păvălucă era în mare încurcătură, neştiind ce să facă. Nu-i vorbă, ştia el de-acum să dea tonul cu muzicuţa, care într-un anumit loc îl cînta pe „la" ; ştia ce-i aceea „diapazon" şi-i şi ceruse lui Mereuţă pentru cor o „furchiţă" aşa cum se cuvine „să aibă orice muzicant", dar cîntecul ce-l învăţau cu profesorul nu-l ştia. Şi de ce nu mai venea odată Ţunea ? Nici gînd să s-arate pe drum. Trecu în schimb pe acolo Gică Turculeţ.

— Azi nu aveţi repetiţie ?

— Ba avem. N-am mai avea! răspunse acru Păvălucă.

— S-a întîmplat ceva?

— S-a întîmplat, că doar n-am sta toţi pe jar ca nuntaşii aşteptînd mireasa. Nu ştiu ce-i cu Ţunea de întîrzie.

— Şi fără el nu se poate?

— Cum o să se poată? El ne învaţă un cîntec nou. Eu nu-l ştiu pe toate patru vocile. Ce să fac? Aştept! Stau pe ghimpi şi aştept, asta-i!

— O fi bolnav! îşi dădu careva cu părerea.

— Bolnav la naiba! se auzi atunci vocea lui Păştină. La ora asta cred că-i beat turtă.

— De unde ştii?

— L-am văzut...

Vestea produse o impresie cît se poate de proastă. Cei mai mulţi erau indignaţi, iar cîţiva rîdeau: Asta chiar ne lipsea; nu erau destui beţivani pe şantier. Au mai adus încă unul chiar ei! Halal! Gică Turculeţ încercă să mai scoată şi alte amănunte de la Păştină, dar acesta nu adăugă nimic la cele ce spusese. Ridică din umeri a nepăsare. Nu ieşi din muţenia lui nici cînd îl auzi pe Pleşa zicînd:

— Nu vezi de unde ştie? Au băut împreună. Duhneşti ca un butoi...

Turculeţ îl trase deoparte.

— Trebuie să faceţi repetiţie. Neapărat. Altfel demobilizăm oamenii. Hai, dă-i drumul!

— Uşor îţi vine: hai, dă-i drumul! Dar cum şi cu ce? Eu am făcut tot ce-am putut. Am ştiut un singur cîntec. L-am învăţat la Bumbeşti-Livezeni. „Porniţi înainte, tovarăşi". Mi-a plăcut mie şi i-am prins toate vocile. Îl ştiu acum şi-ai noştri. Dar s-au săturat băieţii şi ei cîntînd un singur cîntec. Iar începem cu „Porniţi înainte?" Parc-am fi o placă de gramofon stricată! Aşa zic. Eu alt cîntec pe voci nu mai ştiu.

— De ce nu te sileşti să-nveţi notele? Ce, o să stăm toată vremea după un beţivan să ne spună ce să cîntăm?

Păvălucă holbă nişte ochi, cît nişte monede de nichel.

— Tu rîzi de mine?

— Nu rîd de fel. Ai primit sarcină de uteme ca să fii dirijor. Trebuie să faci ce-i şti şi să fii!

— Şi dacă n-am să pot?

— La aşa ceva nu mă aşteptam de la tine!

Păvălucă se sufoca.

— Notele? Că doar n-or veni singure la mine-n cap!

— Tocmai asta zicem şi noi: n-or să vină singure. Trebuie să le-nveţi. Bateţi capul, frate, nu te lăsa pe tînjală. Şi pînă atunci învaţă corul un cîntec popular. Parcă tu nu ştii cum?

— Dar ce să fac cu vocile? Să cînte toţi la fel?

Rămaseră pe gînduri. Mai pe urmă Păvălucă se lumină la faţă.

— Am găsit! grăi el bucuros, plesnind din degete. Or să cînte toţi la fel, dar or să intre pe rînd. Începe tenorii, răspund sopranele şi refrenul îl cîntă şi băşii. Să ştii că aşa am să fac!

— Dar să nu uiţi de note! exclamă vesel Gică Turculeţ. Şi încă ceva. Ai putea să faci un colectiv de muzicuţe.

— Şi asta-i o idee bună! Păvălucă adună băieţii şi fetele. Începem repetiţia. Un cîntec nou: „De-ar fi mîndra-n deal la cruce". Cine îl ştie?

Mai mulţi dădură răspuns afirmativ şi-atunci Păvălucă hotărî că vor cînta deocamdată numai cei care-l ştiau. Pe urmă scoase muzicuţa din buzunar şi cîntă nota „la". O repetă cu vocea sigură, dînd tonul. Cîntecul se înălţă destul de sfios. Păştină cunoştea bine cîntecul şi-l zicea pe „terţă". Ieşea frumos. Era ciudat că atunci cînd se afla alături de ceilalţi băieţi din cor, Păştină îşi înălţa bustul cu un fel de mîn-

drie şi-şi lăsa vocea să cînte puternică şi sigură. În asemenea momente figura lui se înconjura cu o lumină nouă, severă şi tainică. Parcă era un alt om decît cel obişnuit, respirînd odată cu ceilalţi şi simţind alături de ei forţa cîntecului unit.

Repetiţia mergea înainte, cu opriri dese. Aproape toţi prinseseră melodia şi cuvintele, iar baritonii şi başii din jurul lui Păştină ştiau acum să însoţească pe soprane şi tenori cu o terţă mai jos, ceea ce dădea cîntecului o oarecare amploare. În acelaşi timp stabileau ordinea intrărilor, Păvălucă luînd aminte la sugestiile care i se făceau. Tocmai se făcuse o nouă oprire pentru a se mai stabili cine să intre întîi în strofa a treia, tenorii sau sopranele (cineva susţinea să înceapă odată şi başii) cînd de afară se auziră urletele unor voci răguşite.

Bea, bea, nu te lăsa...

Cîntau şi-aceia.

Păvălucă nu reluă repetiţia, curios să vadă ce se întîmplă. „E Mantu!" gîndi Păştină, străbătut de-o bănuială. „Şi vine încoace cu ai lui. Îl aduc cu ei şi pe Ţunea! Ei, drăcie! O să fie tămbălău nu glumă!" În schimb, Păvălucă Pleşa credea că vor trece mai departe. Se înşela însă. Pe uşa deschisă îşi făcu apariţia Mantu, cu haidamacii beţi, buluc după el. Între ei Ţunea, abia ţinîndu-se pe picioare. El dădea din mîini aşa cum fac dirijorii cînd corurile se află în marş. O şuviţă de păr sur, moale, îi cădea pe fruntea asudată. Beţivii urlau: „Bea, bea, nu te lăsa, uită că viaţa e grea!" Păvălucă Pleşa se uita la derbedei fără să-şi poată da seama ce se petrece. Aceştia îi trăgeau cu foc, ţinînd isonul lui Mantu: „Mai daţi-le-ncolo de griji, măi băieţi, daţi-le-ncolo şi beţi!" Şi iar o luau de la început.

Ochii lui Mantu străluceau drăceşte; faţa îi radia triumfătoare. Păvălucă strigă:

— Ieşiţi afară !

Corul beţivilor intona dezacordat şi răguşit : „Bea, bea, nu te lăsa !"

Mantu rîdea batjocoritor. Se întoarse spre Ţunea şi strigă :

— Dă din mîini, bătrîne ! Nu te lăsa.

Cineva din cor ţipă :

— Nu vă bateţi joc ! Plecaţi de-aici !

— Mă ţîcă, mă ! Ce-ai cu noi ? N-avem voie să cîntăm în club ?

Turculeţ ieşi în faţă. El zise liniştit :

— Fiţi oameni de înţeles şi vedeţi-vă de drum ! Aici aveam treabă.

Mantu îi dădu un bobîrnac, dar Gică rămase neclintit în faţa lui.

— Vrei să mă provoci, Mantule ?

Mantu încleştă pumnii, toţi înţeleseră că atît aşteptase haidamacul beat ; avea nevoie de-un motiv, de-un pretext... Dar Gică Turculeţ se întoarse la fel de liniştit şi se apropie de Păvălucă. Mantu îl zări între corişti pe Păştină.

— Ce-i cu tine aici, mă ? Te converteşti la creştinism ? Hai că ne-aşteaptă zeul nostru Bachus ?

Păştină stătea neclintit.

— Vino, mă ! Că tu eşti omul meu ! Vino să cînţi cu noi : Bea, bea, nu te lăsa !

Dădu tonul şi banda din jurul lui începu să urle din nou, urmat de ciracii care-i ţineau isonul. Ţunea avu se pare o clipă de luciditate, căci se îndreptă spre cor. Mantu îl trase îndărăt între ai lui. „Dă din mîini, bătrîne, ca să putem cînta !" În acea clipă, Păvălucă se întoarse spre cor.

— Porniţi înainte, tovarăşi ! dădu el tonul şi adăugă : Tare !

Din treizeci de piepturi izbucni cîntecul, înălţîndu-se victorios şi acoperind cu valurile lui hotărîte hărmălaia dezordonată a beţivilor. Mantu se întoarse spre ai săi.

— Urlați, mă, cît vă țin bojocii, să-i tăiem!

Urlete sălbatice, răguşite se loviră de pereți ca berbecii.

Păvălucă îşi struni corul: valurile parcă se domoliră.

Mantu nu-şi mai încăpea în piele.

— Aşa, mă, aşa; nu vă lăsați! Trageți şi pe coarda subțire!

Ciracii lui Mantu urlau care mai de care, transpirînd, dar porniți să-i învingă pe corişti. Cei de pe margini începuseră să facă haz.

— Vezi, mă, să nu-ți plesnească trompeta!

— Ce faci, piciule, mai poți?

Păvălucă stătea cu urechea la pîndă. Cînd îşi dădu seama că ceilalți au slăbit, că şi-au consumat principalele forțe, înălță brațele cu hotărîre. Rosti stîrnit:

— Cît mai tare!

Porniți înainte, tovarăşi!

Vocile se acordau perfect în tactul vijelios al marşului. Corul îşi dădea examenul forței sale. Sub mîna lui Păvălucă el se dovedi de nebiruit...

Mantu urlă iar:

— Nu te lăsa, mă! Bea, bea, nu te lăsa! Nu te lăsa, Ilie, că-ți dau una peste bot!

— Am răguşit!

— Cîntă!

— Nu mai pot!

Mantu îi dădu un brînci, lipindu-l de perete. Ceilalți mai făcură o sforțare. Mantu urla cîntecul, umflîndu-şi pieptul puternic. I se părea că izbîndesc. Corul tăcuse. Păvălucă zise iar:

— De la început!

Corul reluă cîntecul; parcă răsuna mai tare acum. Întoarse capul să vadă ce se petrece îndărătul său. Mai cîntau cîntecul beţivilor Mantu şi încă vreo doi-

trei. În schimb, coriştii cîntau înfierbîntaţi, cu vocile limpezi şi puternice :

Porniţi înainte, tovarăşi !

Un corist însă lipsea : Păştină.

Neobservat, acesta se retrase lîngă peretele din fund, lipindu-se de-un colţ, după un dulap.

Mantu băgă şi el de seamă că Păştină dăduse bir cu fugiţii. Urlă ca un nebun :

— Uite, mă, că-ţi pleacă urlătoarele. Vino aici, Păştină !

Corul îi acoperea vocea ; lipsa lui Păştină nu se resimţea cu nimic. Mantu voi să-i stîrnească pe ai săi din nou, dar rîndurile bandei se răriseră. Fugiseră unul cîte unul pe uşa care era îndărătul lor. Ţunea rămăsese cu mîinile moi pe lîngă trupul zguduit ca-n spasmele unui plîns cumplit. Mantu scuipă cu scîrbă şi ieşi afară. Aci se întoarse spre cei care se mai ţineau după el :

— Mă, dacă era Păştină cu noi, praf îi făceam !

— A dezertat la inamic !

— E un laş, dă-l în mă-sa ! spuse Mantu, scuipînd din nou...

Şi-n acest timp în club coriştii îl înconjuraseră pe profesorul care ţinea capul în pămînt şi nu i se vedeau decît şuviţele de păr căzute pe frunte. Se cutremura din cînd în cînd de parcă sughiţa sau ofta, rupîndu-şi din sine unul după altul cine ştie ce gînduri chinuitoare.

— Tare mai e beat ! observă careva cu necaz şi-şi făcu loc printre ceilalţi ca să plece de-acolo.

Rîndul de corişti se rări. Păvălucă le făcu semn şi celorlalţi să se ducă. Mai rămăseseră totuşi cîţiva printre care şi Păştină.

— Hai, duceţi-vă odată ! Ce dracu ! nu-nţelegeţi ?!

— Ştiam c-aşa o să se-ntîmple ! rosti aproape fără să vrea Păştină.

Dintr-un salt Păvălucă fu în faţa lui.

— Ce ştiai ? Spune repede ce ştiai ?

— C-o să se-mbete în halul ăsta !

— Ai băut şi tu cu ei !

— Şi ce-ţi pasă ţie ? Beau cît vreau şi cu cine vreau !

— Stîrpitură ! Să nu te mai prind pe la cor, auzi tu ? Nu vreau putoare de băutură aici. Cară-te odată !

Păştină se aprinse de mînie. Altă dată ar fi sărit cu pumnul. Acum, însă, se mulţumi să-l biciuie pe celălalt cu privirile.

— Ascultă, şefule ! rosti el cu dispreţ, mai ştiu pe cineva care-o face pe nebunul faţă de alţii. Corul nu-i al tău. E-al tuturor. Şi eu ştiu să dirijez ! Cunosc şi notele. Am şi repertoriu. Te pot sufla ca pe-un fulg. Sau să-ţi dau un picior să te duci de-a dura !

— Du-te şi-ţi fă corul cu beţivii tăi. Pe noi să ne laşi în pace !

— Eşti un dobitoc !

Întorcîndu-i spatele, Păştină plecă făcîndu-şi loc cu coatele printre coriştii care se adunaseră din nou. După ce el dispăru, se auziră cîteva strigăte : „N-ai făcut bine ! Nu-i bine aşa !“

— E-un beţiv şi-un derbedeu. Voi nu-l ştiţi ? strigă Păvălucă exasperat.

Ceilalţi îi făcură semn spre profesor.

— De la cîntec să nu alungi pe nimeni ! spuse pe neaşteptate Ţunea cu glasul ciudat de limpede. Îşi plimba peste cei din jurul lui ochii holbaţi, cu un luciu bolnăvicios aşternut pe ei. Să nu vă depărtaţi de cîntec, dragii mei ! Şi să nu credeţi că numai unii au dreptul să cînte ! Omenirea va fi fericită cînd toţi, dar absolut toţi vor cînta din toată inima ! De ce l-ai alungat, Păvălucă ? Dacă lui îi place, de ce l-ai gonit ? Păvălucă ?!

Îl strigă pe flăcăul, care făcuse un gest de lehamite, cu un fel de disperare şi se repezi la el temîndu-se

că va pleca de-acolo. Îl prinse de braţ şi-l trase într-un colţ.

— Păvălucă ! se porni el cu patimă ; multă vreme am crezut că beţia e păcatul cel mai greu al unui om. Că-i chinul lui cel mai mare. Nu-i adevărat ! Îngîmfarea, egoismul, invidia, cinismul ! Astea da, sînt blesteme cu mult mai mari. Ascultă-mă pe mine ce-ţi spun ! Stă în urma mea o viaţă de om. Mai bine zis ruinele ei. N-am avut alt dor mai mare pe lume decît să scot la lumină un muzicant de talia lui Enescu, Toscanini, Oistrah... Adică de talie mondială. Voiam să fiu generos, să dăruiesc lumii un cîntăreţ poate mai mare ca toţi ! Eram nebun, dar ce vrei ? Îmi făcusem din asta scop în viaţă ! Mă uitam atent la fiecare copil dintr-o nouă serie de elevi. Eram nerăbdător să aflu dacă există în vreunul filonul de aur pe care-l căutam. Acceptasem să trăiesc în orăşelul ăsta doar pentru că mă gîndeam că toate geniile lumii, atît cît ştiu eu, se trag din meleaguri obscure, uneori foarte departe de oraşele mari în care arta străluceşte. Voiam să descopăr şi să-mi împlinesc prin careva tot ceea ce pentru mine era mai sfînt. Dar degeaba ! Anii au trecut şi eu n-am putut găsi comoara...

Ţunea îşi lăsă din nou capul în pămînt şi începu să plîngă încet. Păvălucă îl ascultase plin de curiozitate ; îi asculta înfiorat tăcerea fără să bănuiască plînsul de dincolo de ea. Şi două simţăminte se născură deodată cu aceeaşi tărie : dragoste şi milă. O dragoste caldă, emoţionantă şi-o milă răscolitoare, aproape îndurerată. Înţelese că profesorul plînsese, doar cînd acesta îşi ridică ochii şi-i văzu umezi.

— Tovarăşe profesor !...

— Nu. Să nu zici nimic. Lasă-mă să termin... Şi să mă asculţi. Că-mi pun mari nădejdi în tine. Ai ureche muzicală şi iubeşti cîntecul. Îmi eşti foarte drag. Mi-e drag şi Păştină ; e un bun bariton. Ar putea ieşi un cîntăreţ adevărat din el. Să nu fii invidios. Şi băieţii ceilalţi sînt minunaţi. Vom scoate din

ei un cor de mîna întîia. Dar să lași la o parte egoismul, îngîmfarea, invidia ; cîntecul impune muzicantului însuși o mare dragoste de oameni. Să nu uiți asta niciodată. Și după ce oftă încă o dată, Țunea continuă cu vocea joasă, apropiindu-se de urechea lui Păvălucă : Să nu bei niciodată, dragul meu ! E o otravă care ucide sufletul, armoniile lui... Să nu bei, Păvălucă. Lasă-mă numai pe mine că-s bătrîn și acru și plin de dureri. Deși nici pe mine n-ar trebui să mă lăsați. Și lîngă voi, poate !... Dar nu, n-am să pot ! Știu eu !...

Păvălucă nu apucă să mai spună ceva ; Țunea se desprinsese de lîngă el și se îndreptă grăbit spre ușă. Din prag se mai întoarse o dată :

— Mîine repetiție la aceeași oră !...

Din ziua aceea Țunea n-a mai lipsit niciodată de la repetiție. Și nici n-a mai venit beat. După ce terminau cu corul, profesorul făcea școală cu Păvălucă. Și tot în vremea aceea se puseră bazele orchestrei de muzicuțe. Păștină în schimb n-a mai venit la repetițiile corului și pentru asta Păvălucă fu aspru criticat de biroul organizației U.T.M.

Gică Turculeț căutase să lămurească situația lui Păștină într-o discuție cu acesta. Fusese respins cu brutalitate.

— Du-te, nene, și-ți vezi de-ale tale. Crezi că de cîntat nu mai pot eu ? Le-am pe-ale mele destule ! Și nu mai stăruiți, că-i degeaba !...

— Ești un laș ! îi spusese și Mantu, cu un bobîrnac provocator.

Păștină nu se temu de el ; se apropie doar mai mult, gata să lovească de-ar fi fost atacat :

— Tu să nu mai zici nimic ! C-or să te găsească spintecat într-o dimineață. Și pe urmă am să spun la miliție tot ce știu. Am să mă apăr cu motivul c-am vrut să scap omenirea de un ticălos !

— Ești tîmpit. Ai sărit de pe linie. Și tocmai de-aia îmi placi. Hai, că dau o țuică.

— De-acuma am să beau singur. N-am nevoie de-o asemenea societate!

— De ce vrei tu să-ţi pui singur gîtul în laţ? Tu ştii mai bine ca mine că ăia de la miliţie abia aşteaptă să pună mîna pe tine. Stai frumuşel alături de mine, că luna asta te dau pe mîini bune să te treacă graniţa... Ha, ce zici, mă? Australia! Cangurul! Dacă nu ţi-ai schimbat cumva gîndurile!

— Eşti un mincinos. Nu mai cred nimic. Şi Australia e o prostie! Să te ia dracu' şi să te fiarbă în toate cazanele lui cu smoală. Asta meriţi!

★

Faza pregătitoare a sudorilor, pînă mai ieri necalificaţi, putea fi considerată trecută de-acum! Ucenicii lui Neghină învăţaseră să cunoască utilajul de lucru, precum şi micile sau marile secrete ale sudurii autogene şi cu arc electric. Mai deprinseseră de asemenea să lucreze nu numai în poziţie orizontală, ci şi verticală, şi peste cap. Meşterul se declara pe zi ce trecea mulţumit. Majoritatea se dovediseră pricepuţi, iar pe cei care nu învăţaseră, lipsiseră sau arătaseră dezinteres îi îndepărtase pe parcurs. Se gîndea de cîteva zile să atace obiectivul principal, pentru că materialele necesare scheletului de fier al halei principale sosiseră în întregime. Îi grăbise pe dulgheri să termine macheta pe care avea de gînd să experimenteze în mic, fazele marii lucrări care îi aştepta. Începuse însă printr-o înăsprire a disciplinei. Cerea punctualitate, precizie în mişcări, siguranţă şi... cap limpede. În fiecare dimineaţă îşi mirosea ucenicii. Dacă vreunul duhnea a băutură, îl alunga.

— Azi nu urci! spunea el cu seriozitate.

Cu toate protestele celui în cauză, meşterul rămînea neînduplecat.

— Du-te, dacă-ţi spun! Sudorul de înălţime nu bea decît sîmbăta seara. Şi numai sîmbătă seara, pen-

tru ca luni dimineaţa să fie limpede la cap cum e apa de izvor !...

Cu încetul asemenea observaţii era nevoit să facă din ce în ce mai rar ; nici chiar Păştină — de care meşterul se temea cel mai mult, ştiind că-i place băutura — nu-i dăduse prilej decît o dată să nu-l primească la lucru. Dar şi-atunci Păştină se ţinuse aproape de şopronul sub care se făceau experienţele pe machetă. Cînd toţi plecaseră, Păştină rămăsese tot acolo, după ce urmărise cu privirea tristă silueta Janei, care de la o vreme încoace nu se mai despărţea de salopetă. N-o văzuse nici cu alte ocazii îmbrăcată în rochiţă.

Cînd în şopron nu se mai află nimeni, flăcăul se apropie de aparatul de sudură cu care mai înainte lucrase fata. Îl mîngîie cu blîndeţe, cu dragoste şi cu dor. Şi sub degetele sale lemnul mînerului părea cald şi viu — ca şi cum ar fi fost chiar braţul Janei...

În toate dimineţile care urmară meşterul nu-i mai putu zice nimic. Iar Păştină căuta să lucreze întotdeauna în preajma Janei. Se agăţa de orice prilej ca să intre în vorbă cu ea şi se bucura ca un nebun dacă izbutea să-i smulgă măcar şi-un zîmbet, cît de mic şi de fugar ar fi fost...

*
* *

Însoţind-o pe Iacobina la şcoală să-şi ia rezultatele la examene, Jana nu îndrăzni totuşi să intre în clădirea a cărei faţadă sobră îi inspira teamă şi respect. Îi era şi frică să nu dea ochi cu Balnojan. Îi spuse prietenei c-o s-o aştepte ceva mai încolo, iar cînd rămase singură îşi zise că i-ar fi ruşine să dea ochii cu *el*. Cum îl mai aşteptase ! Cu nerăbdare şi cu speranţe. Dar el nu se mai gîndeşte desigur de mult la

ea! A înşelat-o? Sau i s-o fi întîmplat ceva? Nu ştie ce să creadă, deşi de multe ori i se luminează în suflet credinţa că n-a însemnat nimic pentru el. Poate numai o joacă, sau o întîmplare. Nefericită pentru ea. Dar pentru el? N-o fi avînd poate nici o însemnătate.

— Iacobina! strigă ea. Sînt aici. Dar ce-i cu tine? De ce eşti supărată?

— Cum să nu fiu? Închipuie-ţi, am pierdut un examen. La limba romînă.

— Şi nu-i bine? întrebă cu sfială Jana.

— Nu-i bine deloc! E primul examen pe care-l pierd de cînd urmez şcoala. Şi mi-e necaz că l-am pierdut din cauza lui Balnojan, un dobitoc de băiat frumos care credea c-o să mă dea gata cu o vorbă dulce, strecurată hoţeşte la un colţ de coridor şi c-o mîngîiere... Ah, ce să-ţi spun, puţin a lipsit să-i dau o palmă. Mi s-a făcut greaţă cum se uita, în toate părţile, să nu-l vadă cineva. Un laş şi-un ticălos!

Dacă n-ar fi fost aşa de agitată, Iacobina ar fi băgat de seamă paloarea Janei şi tremurul mîinilor ei.

— Aş putea să-l reclam... dar mi-e ruşine mie de ruşinea lui! În orice caz am să cer o reexaminare. Să vedem noi care pe care!

Jana tăcea.

Mergeau spre şantier şi fără să vrea Iacobina păşea prea repede, ceea ce o făcea pe Jana ca abia să se poată ţine de ea. I se îngreunase respiraţia şi sudoarea i se îmbrobona pe frunte. De mai multe ori simţi îndemnul să se oprească şi să se aşeze jos, ca să-şi poată trage sufletul. În faţa casei părinţilor ei, aproape că i se tăiară picioarele. Dacă s-ar aşeza pe banca de lîngă portiţă! Îi aducea aminte de *el*. De mama, de tata, de fraţiori. Jana merse mai departe simţind că se sufocă. La baracă se întinse numaidecît pe pat. De altfel acelaşi lucru îl făcu şi Iacobina.

Într-un tîrziu Jana o strigă încetişor:

— Iacobina!

— Ce e?

— Aş vrea să-ţi spun ceva !
— De asta-mi arde mie !
— Iacobina !
— Ah, parcă văd c-ai să-ncepi să plîngi. Ei, lasă acum ! Poftim, te ascult. Dă-i drumul !

Dar o asemenea invitaţie nu ajuta la o apropiere, ci dimpotrivă. Jana se depărtă, atinsă în cea mai sensibilă coardă a inimii. Închise ochii cuprinsă de-o sfîrşeală. Tocmai acum, cînd avea nevoie mai mult ca oricînd poate de ajutorul Iacobinei, ea se purta astfel ! Doar ei i se întîmplase ceva îngrozitor de care se temuse atîta vreme ! O cuprinsese din nou disperarea, deşi undeva, în adîncul fiinţei ei, stăruia sîmburele de lumină al speranţei şi al încrederii. Meşterul Neghină îi repetase prea de multe ori cuvinte de laudă, ca să nu înceapă să creadă în forţa ei proprie. „Eşti un bun sudor acum ! Ai în mînă o meserie frumoasă şi căutată. Or să înceapă acum pretendenţii ! Dar tu să nu te măriţi aşa devreme. Mai aşteaptă !" Primele lucrări la scheletul metalic începuseră. Meşterul găsise un nou prilej s-o laude :

— Îţi aduci aminte, Jana, cînd ai venit la mine cu prietena ta ? Tu sfioasă şi ea îndrăzneaţă. Mi-ai spus atunci o vorbă care mi-a mers la inimă. N-am uitat-o ! *Vreau să devin fruntaşă !* Chiar aşa ! Cred că în curînd dorinţa ţi se va împlini. Să te gîndeşti să-ţi faci o fotografie, de să-i omori pe băieţi. O să fie nevoie pentru panoul de onoare. Dar să nu te laşi pe tînjală, auzi ? Că te-ntrec băieţii şi-i păcat ! Ţin-te bine !

Fericirea trăită din plin în acele zile o făcuse să uite de situaţia ei încurcată ; totul îi apărea de-acum încolo frumos şi neted. Viaţa mersese înainte şi Jana de azi nu mai semăna cu Jana de ieri. Se simţea sigură pe sine, puternică şi începu să viseze cu foc la ziua cînd va ajunge să lucreze la înălţime. Nu era o jucărie şi fata îşi spunea că atunci va da cu adevărat examenul cel mare... Îi era plin capul de gînduri şi pentru prima dată în viaţă simţea răscolitor şi

adînc, cu toată forţa întregii fiinţe, nevoia de a transmite şi altora ceea ce era numai şi numai al ei. Cum poţi să taci cînd toate ţi se par aşa de frumoase şi de bogate, pline de soare şi de aur ? Dar cui să i le spui pe toate, cînd Iacobina e neagră de supărare şi gata de ceartă la fiecare pas ? Poate de-aceea a şi cutremurat-o, ca o lovitură de moarte, mica ciocănitură pe care a simţit-o în abdomen. Mai întîi n-a înţeles tîlcul acelei tainice mişcări, măruntă, abia simţită, dar fiinţa ei a intuit din plin semnalul. Sîngele i s-a adunat tot la inimă şi plămînii aproape că îngheţaseră. Cu greu şi-a putut reface respiraţia. Şi-apoi şi-a plecat urechea înlăuntru ei ascultînd cu încordare ecoul necunoscut al trupului. Nu s-a mai putut concentra asupra lucrului, tot pîndind revenirea semnului care-o tulbura.

S-a apropiat de ea cineva.

— Ţi-e rău ?

Era Păştină.

L-a privit cu ură.

— Te pot ajuta cu ceva ?

— Pleacă ! a ţipat ea. Pleacă imediat !

El nu s-a dus.

— De ce te porţi aşa cu mine ?...

...Jana ţine mai departe ochii închişi, deşi o aude lămurit pe Iacobina zicînd :

— Nu-ncepi odată ? Adineaori ardeai de nerăbdare şi-acuma... Acum dormi ?! Poftim, a dat somnul peste ea !...

O mai aude foindu-se în pat, umblînd apoi la dulap şi la urmă ieşind din dormitor. Oamenii sînt răi cînd au supărări ; atunci parcă se gîndesc numai la ei şi uită de cei din jurul lor. Chiar dacă uneori se întîmplă să le fie şi dragi. Ea se purtase aspru cu Păştină, pe care nu-l putea suferi, deşi cîte o dată i se făcea milă de el, mai cu seamă cînd îl vedea dimineaţa galben la faţă, cu ochii injectaţi şi hainele mototolite, iar Neghină îl oprea să urce pe schele. Cînd

el o întrebase : „De ce te porţi aşa cu mine ?“ ea îi răspunsese cu răutate :

— Ascultă ! Atîta vreme cît ai să fii prieten cu Mantu, numai aşa am să mă port !

— Ce te-a apucat acum cu Mantu ?

— E un om rău !

— Dar ce ştii tu despre el.

— Multe...

— Adică ?

Jana tăcu.

— Ştiu că bea, reluă Păştină. Şi e bătăuş şi scandalagiu. A încercat să-şi bată joc de cor. Da, ăsta e Mantu.

— Fereşte-te de el ! şopti Jana.

Păştină începu să rîdă, dar cu mintea scormonea necurmat, înţelegînd că fata ştia ceva mai mult decît îi înşirase el mai înainte tocmai ca s-o facă să spună şi ceea ce nu voia.

— Nu te lega de Mantu. E mai bine ! adăugă el în sfîrşit. Tu nu-l cunoşti !

— Îl cunosc foarte bine.

— Habar n-ai de nimic. Cît e de rău şi de răzbunător !

— Ţi-o fi frică de el ?

Păştină nu răspunse.

— Mie nu mi-e frică. L-am văzut în parc, uns cu funingine pe faţă...

Jana stă tot cu ochii închişi. Dar printre pleoape îi curg acum lacrimi. Şi inima îi e cuprinsă de-o cumplită sfîşiere...

*

Liniştea înserării le înconjura, ca o mîngîiere de mamă. Răzbătea pînă la ele ecoul corului, care repeta cîntecul cel nou. Cele două fete stăteau culcate pe o pătură, privind cerul întins deasupra lor ca o sticlă dincolo de care ardea o lumină verde, scînteietoare,

ca aceea țîșnită din încleștarea focului de la aparatul de sudat fierul. Iacobina gusta o clipă de răgaz, după ce se zbuciumase atîta cu examenul ei nereușit. Ceruse totuși reexaminarea și azi primise rezultatul, care era pozitiv. Peste două zile se va prezenta în fața comisiei. Nu simțea nici o frică, ci, dimpotrivă, era sigură că va obține o reușită deplină. Bine dispusă fiind, observase paloarea din obrajii Janei și tristețea ochilor ei. Încercase să o descoase, dar nu izbutise altceva decît să se izbească de aceeași tăcere încăpățînată de la început. Se străduise să-i spună lucruri plăcute, care s-o înveselească și s-o deschidă; printre altele că Neghină declara pretutindeni că de-acum încolo n-o să mai lucreze decît cu fete, pentru că băieții sînt niște bețivi — dar rezultatele nu fură prea strălucite. Fruntea Janei rămînea la fel de încărcată și ochii la fel de triști.

Acum încerca din nou să se apropie de ea, la fel ca-n zilele dintîi cînd Jana venise la șantier cu un lacăt mare și complicat pe inimă. Pe-atunci o credea o neputincioasă și-i inspira în mod obișnuit milă. Se convinsese cu vremea că-n ea zăcea o forță deosebită, o voință și-o încăpățînare greu de înghenuncheat. Îi devenise cu încetul dragă, deși mai întîi trebuise să-și înfrîngă gelozia. Acum știa că în fața Janei, Păvălucă nu prezenta un interes mai mare decît acela pe care ți-l poate trezi un vechi prieten din copilărie. În sufletul ei se ascundea altceva, o taină, care din cînd în cînd nu-i dădea pace, făcînd-o să sufere pe tăcute, ca acum, cînd stă cu ochii ficși spre cerul înserării, capabilă să tacă ceasuri întregi.

Iacobina spuse:

— Mi-am dorit întotdeauna să am o soră. De părinți mi-a fost dor într-o vreme. Dar după aceea mi-a fost drag să am o soră. Să nu crezi că nu m-am gîndit și la un băiat care să-mi placă. M-am gîndit dar n-am avut încotro! Cred că acum mi-am găsit

o soră. Pe tine, dacă şi tu ai simţi asta la fel de ferbinte ca şi mine !...

Jana nu zice nimic ; priveşte mai departe cerul, a cărui culoare devine din ce în ce mai densă şi mai mată. Iacobina se răsuci, potrivindu-se foarte aproape de tăcuta ei prietenă. Stătea pe burtă acum, sprijinindu-se în coate. Cu ochii căuta ochii Janei.

— Jana ! Tu de ce taci ?

— Mama zicea totdeauna că-s ca un cărbune acoperit...

— Ţi-e dor de mama ta ?

Pleoapele Janei se lăsară grele asupra ochilor, dar numai cîteva clipe. Iacobina reluă :

— Mi-ai spus că n-ai să mă minţi niciodată ! Nici eu n-am să te mint ! Nici n-am să-ţi ascund vreodată ceva... Jana ! De ce-ai închis iar ochii ? Eşti obosită ?

— Nu. Voiam să mă cufund în mine. Am fost totdeauna aşa de singură ! Spune-mi, Iacobina, tu ce-ai să fii în viaţă ?

— Arhitect, Jana ! Pentru asta învăţ. Poate-ai să te miri că mă gîndesc să ajung chiar arhitect. Dar... tu nu ştii că eu am dus-o foarte greu. Nu mi-am cunoscut niciodată părinţii. Am crescut la orfelinat. Cîteodată îi uram că m-au azvîrlit pe treptele unei biserici. Acum caut să înţeleg adevărul. Poate că erau foarte săraci. Poate că tata a pierit într-un accident de muncă. Poate că a părăsit-o pe mama. Sau poate mama a fost servitoare într-o casă boierească ; înţelegi ? Orice-ar fi fost, însă, îmi dau seama că numai o mare nenorocire a putut-o sili să mă lepede. O neasemuită nenorocire, desigur ! Şi poate c-a plîns, s-a tînguit, a suferit crîncen şi o fi murit, blestemîndu-se pentru fapta ei !

— Poate că şi mie-mi va fi greu ! şopti Jana aproape fără să vrea, ţinînd ochii tot închişi. Adăugă încetişor, ca şi cum şi-ar fi vorbit sieşi. Dar eu am să muncesc. Am să fiu fruntaşă. Nu mă tem de nimic ! Eu n-am să fac niciodată astfel !...

— Jana !

Iacobina zvîcnise şi cu trupul şi cu strigătul ; stătea în genunchi acum, ghemuită asupra Janei. Aceasta încremenise înspăimîntată.

— N-am spus nimic ! îngînă ea şi căscă ochii de parcă se sufoca. N-am spus, zău...

— Ce-i cu tine ? Ce-ai vrut să spui adineaori ?

Glasul Iacobinei se auzea tremurat, trădîndu-i întreaga încordare. Înnebunită, Jana se zvîrcolea ca-n dureri, nefiind în stare să se gîndească decît la un singur lucru : taina ei nu mai era tainã... Taina ei nu mai era tainã ! Gîndul se învîrtea în minte din ce în ce mai iute, ameţind-o. Izbucni în plîns. Era un plîns ca o revărsare, fără suspine ; domol şi abundent.

— Jana, te-ascult. De cîteva zile tot vrei să-mi spui ceva. Ce e ?

— Nu-i nimic. Nimic, crede-mă. Nimic...

Vorbea ca-n neştire, dar în acelaşi timp se înfioră, simţindu-se mică şi neajutorată, pîndită de zeci de primejdii. Iar lîngă ea e Iacobina pe care-a îndrăgit-o atît şi a ajutat-o ca nimeni pe lume pînă atunci. Imputarea care-i străbate glasul o izbeşte drept în faţă ca un vînt îngheţat ; mai bine ar îmbrăţişa-o ca pe-o adevărată soră — sau ca pe-o adevărată mamă, — ar îmbrăţişa-o fierbinte şi strîns ca niciodată pe cineva pînă atunci şi şi-ar descărca inima de tot ceea ce o apasă de atîta vreme. I se usucă lacrimile pe obraz. Şi obrazul îi e fierbinte, iar umezeala plînsului e rece şi parcă o înviorează.

Stă cu ochii închişi şi rosteşte încet ca-ntr-o mare oboseală :

— Voi avea un copil. Aşa e ! Voi avea un copil ! Ca şi mama ta pe care n-o cunoşti. Dar eu n-am să mă despart niciodată de el. E o poveste tristă. Şi eu am rămas fără tinereţe...

— De ce nu te măriţi cu dînsul ? întreabă Iacobina cu inima strîngîndu-i-se dureros.

Cealaltă nu răspunse. Îşi acopri doar ochii cu braţul îndoit. Nici Iacobina nu fu în stare să mai spună ceva. Un timp rămaseră tăcute şi nemişcate. Jana gemu într-un tîrziu stins şi sfîşiat :

— Mi-e ruşine !

*

Odată cu întunericul puse stăpînire pe şantier o tăcere înaltă ca un stîlp de marmoră neagră. Abia dacă mai susurau ca dintr-o depărtare zvonuri stinse de voci sau de muzică de la barăcile care tăiau în pînza deasă a nopţii dreptunghiuri galbene de lumină. Totul părea îndepărtat şi trist. Lipită de Jana, Iacobina află pe de-a-ntregul ce se ascundea în inima acesteia. În timp ce asculta frazele întretăiate de suspine, ea trecu prin cele mai diferite simţăminte : de la compătimire la ură, de la durere la jale, de la milă la revoltă. Jana îi arătă cum a fost „salvată" de *el* (nu-i spuse numele şi nu dădu nici un indiciu care să-i trădeze identitatea). Încleştă dinţii ca să nu strige cu ură : „Cîinele ! Făţarnicul !" În vocea Janei răsună îndîrjirea doar cînd îşi aminti că-l recunoscuse pe Mantu aici, pe şantier.

— L-a fel m-a prins de umeri şi-atunci în parc. Să ştii, Iacobina, că era Mantu. Îşi dăduse pe faţă cu ceva negru, cu funingine poate şi stătea în parc la pîndă... Auzi ? Sînt sigură că el era !

— Dar celălalt... cel care te-a scos din mîinile lor, cine era ?

Jana tăcu deodată.

— Te mai gîndeşti la el, aşa-i ?

Tăcere.

— Îl iubeşti încă ? Spune, Jana !

— Să spun ? Ce să spun ? tresări fata. L-am aşteptat. Mi-a spus *atunci* că va veni. Şi mi-a mai spus şi o poveste cu o ciocîrlie. Ciocîrlia zboară spre soare. Şi nu poate ajunge pînă la el, pentru că pe drum îşi

arde întîi ochii şi pe urmă aripile... Dacă n-a venit, am înţeles că mi-am ars inima!

— Eu în locul tău m-aş fi dus după el. L-aş fi tras la răspundere.

— Eu am vrut să-mi iau viaţa!

— Să nu te mai gîndeşti niciodată la aşa ceva! se îngrijoră Iacobina, şi-şi trecu degetele peste fruntea rece a Janei, ca şi cum ar fi vrut să-i alunge asemenea gînduri.

— Acum mi-a trecut. Dar atunci, la început, cînd mi-am dat seama, a fost primul gînd care mi-a venit. După aceea am vrut să-l lapăd.

— Jana!

— Mi-a fost frică. Şi m-a durut inima. Nu ştiu de ce. N-aş putea să-ţi spun. După aceea am deschis ochii asupra şantierului. Te-am văzut pe tine şi pe alte fete. Mă întrebam: ce-ar face *el* în faţa uneia ca voi? M-am gîndit: dac-am s-ajung şi eu la fel, ce bine-ar fi! Voiam să devin puternică, pentru ca atunci cînd mă voi întîlni din nou cu *el*, să-i pot spune ceva ce-mi stă de multă vreme pe inimă.

— Să-i spui, Jana! Şi să nu-l ierţi niciodată. Să-i spui că s-a purtat cu tine ca un nemernic! Aşa cum făceau pe vremuri stăpînii cu servitoarele lor. Şi asta nu trebuie să se mai întîmple niciodată. Spune-mi, nu-i aşa că nu-i de la noi, de la şantier?

Jana negă. Iacobina avu pentru prima dată în seara aceea un zîmbet.

— E din oraşul vechi? Şi după ce primi confirmarea Janei, ea adăugă: Umblă îmbrăcat frumos şi i se scurg ochii după fete, aşa-i?

Jana răspunse nesigur:

— Umblă îmbrăcat frumos, dar dacă se uită după fete, nu ştiu. L-am cunoscut atît de puţin!

— Nu-i adevărat, izbucni Iacobina cu patimă. L-ai cunoscut bine de tot. Nimeni nu-l cunoaşte aşa de bine ca tine. E un om de nimic!

— Un om de nimic? repetă Jana pierdută.

În acea clipă Iacobina o simți tresărind și ducînd mîna la abdomen. Se alarmă, îngrijorată că i s-ar putea întîmpla ceva, dar Jana îi vorbi cu o căldură neașteptată în glas :

— Am simțit ceva... Aici. Parcă bate cineva cu un ciocănel. Trebuie să fie un picioruș... Îmi dă semn. Vrei să pui mîna ? Uite aici. Nu acolo, puțin mai sus. Simți ceva ?

Palma Iacobinei era rece, lipită pe pîntecul fierbinte și tare, simțind cu înfiorare acel zvîcnet tainic și minunat. Jana continuă :

— E prima dată cînd am putut rosti cu glas tare ceea ce se coace în mine de atîta amar de vreme. Parcă mi s-a dezlegat limba și, dacă vrei să știi, de-acuma numai la el mă gîndesc și ziua și noaptea. Va veni pe lume în curînd. Vreau să fie mîndru de mama lui. Am să muncesc nebunește ca să fie fericit lîngă mine... Îl simți ? Parcă știe că vorbim de el Iar a bătut din picioruș. Drăguțul de el !

Iacobina asculta cu palma bătăile care veneau de pe o altă lume parcă. Rosti cu îngîndurare :

— E ca un deget, care ciocănește la o ușă. Cere să intre. Să-l așteptăm, Jana, împreună. Vrei ?

— Da. Vreau !

*

Jana adormi tîrziu în noaptea aceea și dimineața se trezi limpede la minte și la inimă ; era veselă și mulțumită, de parcă lepădase o greutate chinuitoare. Îi venea să rîdă din nimic și pentru prima dată se arătă gata să-l ia în zeflemea pe meșterul Neghină, care-și controla ca de obicei sudorii. Janei i se părea caraghios felul cum îi punea să-i sufle în nas. Ea știa că dacă nu simțea iz de alcool, meșterul murmura mulțumit : „Bun" și respectivul putea trece la lucru. Iar dacă se întîmpla altfel, el striga furios : „Azi nu urci !" Nu exista argument să-l înduplece ; nici chiar

acela că înălțimea la care se lucra era încă mică. Păștină încercase să-i înfrîngă cerbicia într-o dimineață, dar fără nici un rezultat.

— Am să beau de-acum numai parfum, să miros ca o domnișoară! zisese el, făcînd aluzie la faptul că fetele nu erau controlate.

— Nici atunci n-am să te las. Că alcoolul e și-n parfum!

— Parcă dumitale nu-ți place un păhărel!

— Îmi place! De ce-aș minți? Dar îl beau numai și numai sîmbăta!

În una din diminețile acelea, dulgherii ridicară un nou rînd de schele. Neghină stătea neîndurător de veghe. Jana a trecut rîzînd pe lîngă el:

— Să fii atentă, fată! Pînă acum ne-am tot jucat! De-acum începe lucrul serios.

Ea a făcut un semn cu brațul și-a început să urce potecuța îngustă de scîndură ce ducea spre înălțime Și deodată i s-a făcut teamă. Privi în jos. Sub ea era golul! Și scîndura era așa de îngustă! Imaginația ei aprinsă dubla adîncimea. O tripla cu repeziciune. Pămîntul era undeva, în adînc, tremurînd în lumina soarelui, ca un fund de fîntînă. Iar ea se clătină de parcă atîrna de un fir de păr peste abis.

Coborî înspăimîntată de moarte, amețită aproape și numai după ce simți sub picioare solul tare, se opri, respirînd adînc, de parcă voia să se elibereze de-o greutate care-i stătea pe piept.

— Ce-i cu tine? îi strigă în față Neghină.

— Mi-a venit ameteală.

— Ești slabă de înger. N-am să te mai las să te cațări sus. Asta-i treabă pentru bărbați!

— M-am uitat în jos! îngînă Jana în chip de scuză, simțindu-se inundată de rușine.

— Rău ai făcut. În jos să te uiți numai dacă ai inima tare și te-ai obișnuit. Ție o să-ți dau de lucru aici.

Jana ridică ochii plini de lacrimi spre înălțimi, de parcă vedea ceva, sau se înfrunta cu cineva.

— Hai, du-te, îl auzi pe meșter, dar nu se mișcă din loc. Hai, n-auzi? stărui acesta, dar fata nu se urni nici acum, ci privea mereu în sus. Ce vezi acolo?

Meșterul nu văzu ceea ce vedea Jana.

Fata își închipuia scheletul de fier aidoma machetei, înălțat sus, sus de tot, acolo unde meșterul nu vedea decît cerul albastru și-un nor alb ca o pasăre... Ca o ciocîrlie! Mai sus, spre soare! Ciocîrlia se înalță cu ochii ațintiți spre soare. Ea de ce își întoarce mereu privirea spre pămînt?

— Mă duc la locul meu! zise Jana și făcu un gest de hotărîre.

— Astîmpără-te. Vezi-ți de treabă. Vrei să mă nenorocești?

— De ce?

Neghină își mestecă întîi între măsele răspunsul: „Pentru că ai să te prăbușești și eu am să răspund pentru asta!" Cu toate acestea spusese altceva:

— Pentru că iar ai să te... uiți în jos!

— Nu. N-am să mă mai uit. Îndărăt n-am să mă mai uit niciodată. Numai în sus!

Plecă de lîngă el, ca și cînd nici n-ar fi existat pentru ea. Și de-atunci s-a tot înălțat mereu mai sus, odată cu întreaga construcție a halei. Simțea sub picioare tăria neclintită a scheletului de fier, care i se părea tot atît de sigur ca și pămîntul. În jos nu mai privise multă vreme. Cînd și cînd o încerca teama, strecurîndu-i-se în conștiință ca un firicel rece. Atunci încleșta fălcile și se uita în zarea irizată de deasupra ei. Parcă o înconjurau văpăi albastre. Își simțea întreaga putere — și-n ziua cînd putu să-și arunce privirea în jos fără să-i mai vină ameteală, se simți cuprinsă de o puternică emoție. La picioarele ei se întindea șantierul ca o ființă vie, care trăia intens în fiecare zi o viață clocotitoare, din zi în zi mai puternică și mai frumoasă. Vedea pînă departe,

trecînd peste locul unde lucra echipa de betoniste a Iacobinei ; oraşul se întindea în faţa ei, scînteind în soare...

O îmbătă o mare fericire ! Simţămîntul propriei ei forţe era atît de puternic, încît se pomeni plîngînd. Îi curgeau lacrimile pe obraji, grele, răcindu-se şi uscîndu-se în bătaia uşoară a vîntului. Şi cu cît plîngea, cu atît se simţea mai uşoară, ca şi cum se scurgea din ea, ca un rău, ca un venin, tot ceea ce o apăsase pînă atunci, ţinînd-o lipită netrebnic de pămînt. Se simţea uşoară ca un fulg, plutind peste nemărginirea înălţimilor pentru prima dată liberă şi fericită...

*

Gheorghe Dimineţ o iertase de mult pe Jana pentru plecarea de-acasă ; se-ntîlneau cîteodată şi stăteau de vorbă. Deşi rămînea cu un simţămînt de amărăciune, pentru că înţelegea că între ei se află ceva străin, care-i îndepărta, în loc să-i apropie, el ţinea totuşi la aceste întîlniri, tăinuidu-le însă faţă de Maria. Îi părea bine cînd auzea cuvinte de laudă despre fată şi era în stare să sară la ceartă sau chiar la bătaie cînd se făcea cine ştie ce aluzie care nu-i era pe plac. Mantu în special găsea tot felul de prilejuri ca să-l scoată din sărite. De multă vreme atelierul în care lucrau amîndoi era ca un butoi cu dinamită, gata să sară în aer din clipă-n clipă.

Mantu se supăra dacă i se dădea vreo sarcină. „Tot pe mine mă trimiţi ?“ bombănea el furios.

— Dar ce-ai vrea ? Pe tata ? Pînă acum m-am dus eu şi pentru voi. Dar m-am săturat.

— De aceea ai salar mai mare şi ai răspunderea...

— Asta nu-i treaba ta !

Discuţii asemănătoare se repetau des şi de fiecare dată la o temperatură mai înaltă. Ca să-l înnebunească pe Dimineţ, Mantu lipsi o zi întreagă de la atelier. Gheorghe spumegă toată ziua. Ceilalţi tineri din ate-

lier adulmecară atmosfera încărcată şi erau curioşi să asiste la descărcarea care se anunţa inevitabilă.

În dimineaţa următoare Gheorghe Dimineţ veni primul în atelier. Iar cînd într-un tîrziu apăru şi Mantu, el se aşeză în uşă.

— Nu te mai primesc la lucru ! strigă el. Hai, şterge-o de-aici. N-am nevoie de puşlamale !

— Să nu mă faci puşlama ! Şi să nu-mi ţii calea. Nu s-a născut încă omul care să mă dea afară de undeva. Am să plec cînd oi crede eu de cuviinţă.

— Nici n-ai să mai pui piciorul înăuntru. Şi pentru că ceilalţi începuseră să murmure, Gheorghe Dimineţ strigă peste umăr : Cui nu-i place, n-are decît să se ţină pe urmele ăstuia...

Mantu înaintă spre uşă. Gheorghe îşi încleştă pumnii, scrîşnind din dinţi :

— Dacă mai faci un pas te zdrobesc ! Aici nu încăpem amîndoi ; or unul, ori celălalt.

— Dacă nu-ţi place, n-ai decît s-o-ntinzi ! rînji provocator Mantu, arătînd că-i făcea o deosebită plăcere dezlănţuirea meşterului, distrîndu-se cu pornirea lui. Şi-apoi, puşlama nu-s eu, ci fie-ta.

— Măă ! urlă Dimineţ, văzînd negru înaintea ochilor. Mă ! Să nu te legi de fată, auzi ? !

— Nu m-am legat eu. Au avut alţii grijă ! O să-ţi trîntească un copilaş din flori, de toată frumuseţea !

Gheorghe Dimineţ nu mai fu în stare să îndure. Se repezi cu pumnii ridicaţi spre haidamacul care se apără, dîndu-se la o parte. Mai rînjea încă, dar cînd Dimineţ lovi, ochii îi scăpărară plini de furie. Cu un gest fulgerător smulse din buzunar un cuţitaş. Lama fulgeră. Scurt. Scăpărător. Îndreptîndu-şi ameninţarea fioroasă spre Dimineţ. Acesta îşi dădu brusc seama de pericol. Se feri, retrăgîndu-se cu un pas şi cuţitul hîrşcăi în stofa hainei. În clipa următoare, încercînd să prindă mîna înarmată, Gheorghe simţi o arsură la încheietura mîinii stîngi. Atunci lovi cu sete cu celălalt pumn şi cu palma rănită prinse ca-n cleşte înche-

ietura lui Mantu. Strînse sălbatec, încleştat într-un efort nemaipomenit, paralizîndu-l pe duşmanul care se zbătea să ia iniţiativa. Îi răsuci mîna la spate. Mantu gîfîia.

Pe neaşteptate cuţitul căzu jos.

Unul dintre ciracii lui Mantu se repezi ca să-l facă nevăzut.

Gheorghe Dimineţ mai mult simţi, decît înţelese. Puse piciorul peste cuţit, apăsînd cu asemenea tărie, de parcă ar fi vrut să-l împlînte acolo pe vecie.

Mantu se zbătea sălbatic, căutînd să-l facă să se mişte.

Cu un ultim efort Dimineţ se ţinu neclintit. Dar pricepea că nu va mai putea rezista mult. Să se dea învins ? Nu. În faţa lui şi jos lîngă picioarele lui se zvîrcoleau doi duşmani ! Se scutură de sleiala care începuse să-l amorţească, adunîndu-şi forţele din toate colţurile trupului. Călcă în piciorul cu care-şi ţinea echilibrul, mîna viermelui care căuta să-i smulgă cuţitul de sub talpă. Răsună un urlet groaznic.

Şi-n aceeaşi clipă năvăliră asupra lor ceilalţi băieţi de la utilajul mecanic, pentru a-i despărţi. Pe Mantu îl traseră deoparte. Căutau să tragă şi de Dimineţ. Dar acesta se aplecă cu iuţeală după cuţit. Îl vîrî în buzunar fără să se uite la el. După aceea îl luă de guler pe ciracul lui Mantu, care se văita de durere :

— Ia să te văd ! Cine eşti ? Ca să mi te cunosc de acum încolo !

Şi după ce-l recunoscu îl zvîrli cît colo, ca pe-o zdreanţă. Se urni cu greu din loc. Mergea urmat de-un singur gînd. Şi parcă se afla pe puntea unei corăbii clătinată de furtună, atît îi era de nesigur pasul şi-i tremurau de tare picioarele...

*

Cuţitaşul se afla pe masă între Magori şi Dimineţ. Avea plăsele de os, lama foarte fină şi la capăt n-avea

vîrf ascuţit, ci unul tăiat pieziş, ca la brici. Magori cercetase atent cuţitul tot timpul cît Dimineţ lipsi pentru a fi bandajat şi cît timp acesta îi povestise întîmplarea. După aceea clătină din cap şi se uită cu imputare la rănit.

— N-ai făcut bine!

Dimineţ se întunecă la faţă. Mormăi supărat:

— Ia las-o mai moale! După care adăugă ridicînd tonul: Dar tu ce-ai fi vrut să fac? Să duc muncă de lămurire cu el? Cu un duşman? Că-i duşman, aş putea să bag mîna-n foc.

— Nu-ţi ajunge că te-ai ales cu o tăietură? glumi fără să zîmbească Magori. Continuă cu seriozitate: Aş vrea să înţelegi ce mare greşeală ai făcut! Nu-ţi cere nimeni să duci muncă de lămurire cu un huligan. Dar nici să sari la bătaie. Adică să-i faci jocul. Acum îi înţeleg limpede planul: Mantu voia să te provoace. Tu trebuia să fii mai înţelept decît el, să înţelegi ce urmăreşte...

— E duşman cînd îţi spun!

— O fi. Dar tu i-ai făcut jocul. De ce nu vrei să-ţi bagi odată în cap că trebuie să te porţi cu răbdare şi cu înţelegerea întîmplărilor de care te izbeşti? Ce-o să se zică acum despre tine? Că eşti un bătăuş. Tinerii se vor feri de tine. Noi n-avem nici o dovadă concretă despre ce urmăreşte acest Mantu... Dar noi ştim bine ce vrem şi trebuie să ne purtăm ca atare. Noi sîntem cei mulţi şi puternici! Şi-n jurul nostru trebuie să adunăm tot ce e cinstit şi vrednic. Aş vrea să recunoşti că ai greşit.

Dimineţ se mişcă neliniştit pe scaun. Cînd Magori îl privi întrebător, el îşi dădu drumul revărsat:

— N-o să-mi intre niciodată în cap aşa ceva. N-am greşit! Am să strig asta pînă-n pînzele albe. Am în piept o inimă care nu m-a minţit niciodată. Ba mi-a spus limpede că Mantu e duşman, că ne urăşte. Orice sfat mi-ai da, eu nu pot să-mi găsesc liniştea. Nu

pot sta ca tine pe scaun şi să fiu cuminte ca o fetiţă. Nu pot şi gata !

— Catîr mai eşti şi tu ! Cu toate acestea ai să tragi scurta ! Ai să răspunzi pentru fapta ta. N-ai să mai poţi rămîne, probabil, unde eşti !

Dimineţ se ridică brusc în picioare. Stătea drept în faţa lui Magori.

— N-ai decît să-mi spui să plec de pe şantier. Dacă vrei, n-ai decît să-l iei pe Mantu de turul pantalonilor şi să-l ridici sus, sus de tot ca să-l dai exemplu tineretului ! Dacă atît te taie capul, atît faci !... Dar supără-te o dată şi tu ! Ieşi-ţi din pepeni ! Strigă la mine, nu sta ca o momîie. Haide, n-auzi ? Strigă la mine ! Dă-mă pe uşă afară !

Magori stătea neclintit pe scaun şi-l privea fix pe Dimineţ ; părea concentrat, încleştat în gînduri ! Nu se arăta deloc dispus nici să strige la acesta, nici să-l poftească să plece. Tresări doar cînd sună telefonul. Ridică receptorul şi-n urechi îi răsună glasul cunoscut al lui Florincaş :

— Ce se întîmplă la voi, Magori ? Am auzit c-a fost o bătaie cu cuţite. E-adevărat ?

Magori îi explică lui Florincaş ce se întîmplase anume. Nu se uită nici o clipă la Dimineţ, care asculta mohorît. Înţelese că Magori vorbea cu primul secretar şi se tot întreba cum putuse afla acesta atît de repede de întîmplarea de pe şantier. Boabe de sudoare îl înţepară la tîmple, umezindu-i părul cărunt. Pentru prima dată întrevăzu cît de neplăcute pot fi urmările bătăii pe care el însuşi o pornise. Dar în acelaşi timp îi scăpără în minte un alt gînd : „Nu, n-am greşit. Mantu e duşman. E duşman ca şi Bebei ! Orice s-ar întîmpla cu mine, pînă la urmă se vor convinge şi ei că am avut dreptate !“ Privirea îi coborî asupra cuţitului. Se înfioră, gîndindu-se că lama lui ascuţită i-ar fi putut curma viaţa. „N-am să-l iert niciodată pe Mantu ! Nu, n-am să-l iert niciodată !“ îşi repetă cu tărie.

— Am să iau toate măsurile, n-avea nici o grijă! spunea Magori la telefon.

Iar după ce puse receptorul în furcă, se uită din nou la el, întrebător: „Ei, ai văzut ce se-ntîmplă? Acum ai înţeles?"

Dimineţ îi primi întrebarea şi-i dădu răspuns:

— Puteţi face cu mine ce vreţi. Am să răspund pentru fapta mea. Dar să ştii că Mantu-i duşman! Asta nu mi-o poate scoate nimeni din cap...

Se răsuci pe călcîie şi se îndreptă spre uşă. O deschise şi o închise apoi în urma sa. „N-am să am linişte pînă ce nu-l voi scoate pe Mantu cel adevărat la lumină. De urechi am să-l scot!"

Străbătu grăbit coridorul strîmt al barăcii şi ieşi în lumina vie a frumoasei zile de vară. Nu ştia încotro s-o apuce, căci la atelier se gîndea cu silă; să dea din nou ochii cu băieţii şi poate chiar cu Mantu? Mai bine se duce acasă. Dar îl oprea ceva, care rîcîia cu nelinişte într-un colţişor al inimii. „Disciplina, lua-o-ar naiba!" mormăi el mînios şi porni totuşi spre atelier. Abia făcu cîţiva paşi şi se pomeni faţă-n faţă cu Jana; avea faţa răvăşită şi părul îi ieşea dezordonat din băsmăluţă. Respira greu, semn că fugise pînă aici. Înlemni dînd ochii cu el.

— Tată! gemu ea şi-şi acoperi cu palmele gura, cînd îi zări mîna bandajată.

— Jana! Nu-i nimic, fata mea. Nu-i nimic, înţelegi? E un fleac. Nu trebuie să te sperii! adăugă el, simţind-o tremurînd în braţele sale. Pe urmă, ţinînd-o strîns pe după umeri se depărtă de baraca direcţiunii, vorbind mai departe, moale şi cald. Vino acasă, Jana. Nu-i bine ce facem noi. Nu trebuie să ne dezbinăm, înţelegi? E păcat. Şi lumea vorbeşte...

Fata îşi simţi picioarele moi şi întregul trup fără vlagă.

— Ce vorbeşte? îngînă ea, cu greutate, chinuit.

— Naiba să-i ştie ! Ce se poate trăncăni despre o fată care nu-i cu părinţii ei, înţelegi ? E venin mult în minciunile lor. Aşa că tu vino acasă.

— Tată, ce face mama ? întrebă Jana parcă fără nici o legătură.

— Face ea pe viteaza, dar eu ştiu că-i e greu, înţelegi ? O văd cum se topeşte pe picioare !

— Sărmana mama ! oftă fata.

— Ce-ai zis ?

— Nimic ! Nimic ! Tată, tresări ea, aducîndu-şi aminte de mîna bandajată a tatei, putea să te omoare !

— Cu mine nu-i merge !

— E un om rău !

— E duşman, Jana, înţelegi ?... Dar tu de unde-l ştii că e rău ? S-a legat cumva de tine !

— Nu ! rosti fata îngrozită. I-aş scoate ochii ! Zic fetele aşa ! Eu mă duc, tată !

Ar fi vrut să plîngă. Să se ascundă într-un colţişor şi să-şi lase lacrimile în voie, să nu-i mai apese ochii şi să-i limpezească privirea.

— Du-te, Jana. Dar mai întîi să-mi răspunzi, înţelegi ? Să-mi spui cînd vii acasă.

— Să nu te superi, tată... Îmi sînteţi foarte dragi cu toţii, dar eu acasă nu pot să viu. Nu pot, tată !

*

Întîmplarea cu bătaia de la atelierul de reparaţii produse nu numai vîlvă, ci şi schimbarea lui Gheorghe Dimineţ din muncă. Se simţea nedreptăţit, mai întîi pentru că fusese coborît la încadrare şi în al doilea rînd pentru că nimeni nu voia să creadă ceea ce el susţinea cu tărie tot timpul : Mantu era un duşman ! „Lovind în mine, îşi zicea el, i se dă nas duşmanului !“ Colectivul de conducere fusese în unanimitate pentru pedepsirea actului de indisciplină. Dar Dimineţ — şi nimeni în afară de el — nu putea bănui că Magori primise într-o dimineaţă vizita unui

bărbat în civil, care arătă un alt fel de înţeles întregii întîmplări şi cuţitaşul deveni corp delict.

Aflînd cîte ceva despre aceste întîmplări de la noul său prieten Ioachim Boeru, Grigore Bebei simţi că din nou se pune ceva la cale la şantier. După vizita acelui tînăr care venise la el într-o seară în numele lui Ursu, el se interesase şi aflînd că-l chema Petre Mantu şi era beţiv şi scandalagiu, trase concluzia că la şantier există sau urma să existe un detaşament în plină acţiune, sau pregătind cine ştie ce acţiune. Şi-atunci el ce făcea ? Uneori i se părea aşa de simplu : n-avea decît să întindă mîna ca să prindă chiar momentul prielnic... Dar dacă Mantu acţiona necugetat şi se prăbuşea ? N-ar face el o prostie să se bage-ntr-un asemenea tîrg ? Cu toate acestea nu-şi putea găsi locul şi nici tihnă, nici odihnă. I se părea că timpul trece încet, ucigător de încet. Cîteodată ar fi vrut să acţioneze, să se apuce şi să răstoarne lumea cu susul în jos. Deşi înţelegea limpede că vremea lui n-a sosit. Trebuia să aibă răbdare. El voia să supravieţuiască cu orice chip. Ca să poată lovi cînd va veni timpul, acolo unde trebuie şi în cine trebuie. Cînd îşi pierdea orice nădejde, simţea nevoia să-şi verifice din nou puterea. După ce toţi se culcau şi se convingea că poarta era încuiată şi nimeni nu-l poate prinde, el se plimba de cîteva ori în sus şi-n jos pe potecuţa dintre straturile de roşii şi varză. Acolo, dedesubt, la aproape doi metri adîncime, erau îngropate maşinile care vor forma nucleul viitoarei lui fabrici. Fabrica lui ! Grigore Bebei se simţi puternic : îşi umflă pieptul de parcă se plimba printre maşinile lui şi prin fabrica lui.

Era puternic. Altfel de putere decît a lui Ursu !

Într-o noapte hotărî să scoboare şi la cealaltă taină a lui, ca să se convingă încă o dată că toate erau la locul lor şi aşteptau doar să fie scoase la lumină şi azvîrlite în luptă. După ce se asigură că îl înconjoară cea mai deplină singurătate, că nu există

ochi care să-l poată vedea şi ureche care să-l poată auzi, deschise încetişor uşa de la pivniţă. Luminîndu-şi drumul cu un felinar de mînă, coborî treptele de piatră în adînc. Ajungînd jos ascultă multă vreme cu urechea să prindă zgomotele nopţii. O tăcere grea, ca o piatră de mormînt, îl acoperea. Miasmele închise, rîncede ale pivniţei, îi îngreunau respiraţia, dar asta nu-l supăra. Îşi făcu loc printre vechiturile din fund, scoase din peretele gros cîteva pietre umede şi alunecoase şi în cele din urmă extrase din ascunzătoarea, care i se părea atît de sigură, o cutie de metal, prevăzută cu o încuietoare straşnică. Cheiţa dintre degetele lui Bebei ţăcăni scurt în mecanismul de oţel.

Aşezat pe un butoi gol, el cercetă lacom interiorul care parcă răsfrîngea razele palide ale felinarului cu ascuţişurile mînioase ale unor lame de pumnal. Scurte şi fără seamăn fulgerări! Îl năpădi o bucurie sălbatică, egoistă. Numai el putea să vadă această neasemuită frumuseţe. Aur şi pietre de preţ, cercei şi inele, broşe şi brăţări, cocoşei mărunţi şi veseli... O avere, o forţă care stătea gata să-şi spună cuvîntul! Acum, în întunericul dens al pivniţei părea fără nici o valoare, dar într-o zi — ah, cînd va veni şi ziua aceea! — el va şti s-o transforme într-o armă, punînd mîna pe puterea de care-i era atîta sete!

Îl înfioră o fîlfîire ce trecu parcă de-a lungul şi de-a latul atmosferei apăsătoare. I se strînse inima de-o mare spaimă: să-l fi descoperit cineva? Dar cine? Nici Nataliţa nu cunoştea tainiţa aceasta: nici măcar nu bănuia ce ascunde el acolo. Dar dacă l-a pîndit totuşi cineva? Se auzi un zgomot uşor ca un fîşîit... Şi deodată pivniţa prinse viaţă. Liniştea cea grea se zdrenţui ca o perdea deasă de catifea şi întunericul neclintit de mai înainte începu să se clatine în jurul lui ca o apă frămîntată de valuri.

Grigore Bebei îşi holbă neliniştit ochii înainte şi în lături. Strîngea la piept cutia de oţel — atît de tare că-şi strivea cu colţurile ei ascuţite coastele. Îi venea

să strige, să urle, ca să bage spaima în cel ce era pe urmele lui.

Dar nu făcu alta, decît să şoptească gîtuit :

— Cine-i ?

Întunericul se clătină din nou în alte valuri marunte acum şi ecouri tulburătoare se învolburară din toate colţurile ca un vînt ameninţător. Dar nici o altă mişcare nu se simţi. Pîndi pînă ce-l încercă senzaţia că-i plesnesc globurile ochilor ; ciuli urechile pînă ce timpanele ţiuiră la nesfîrşit şi abia atunci înţelese că era singur acolo, ca-n altă lume şi că tot ce i se păruse că aude şi vede era produsul propriei imaginaţii, biciuită de nervii prea întinşi.

Ieşi afară şi-i păru bine că stelele cerului strălucesc la fel ca şi comoara lui. Aerul rece, curat, cu miresme de plante şi flori îl învioră. Se vedea puternic şi bogat, în faţa lui plecîndu-se supuşi oamenii. Acolo, la sînul pămîntului, domnea forţa lui : maşinile şi aurul. Ehe, se va vedea într-o zi cine-i Grigore Bebei ! Dar pînă atunci nu va face prostia de neiertat de a scoate capul la drumul mare. Nu va ieşi decît atunci cînd vor răsări semnele că vremea lui — adică a lui Grigore Bebei şi nu a altora ! — se întoarce adusă în vîrf de baionete şi de gurile tunurilor, în elicele biruitoare ale uriaşelor avioane de bombardament, în invincibila şi distrugătoarea bombă atomică. Prin foc, omenirea se va purifica, şi Grigore Bebei nu va mai fi nevoit să sape ca o cîrtiţă în adînc, ci va pluti în plină lumină, puternic şi bogat, stăpîn al mulţimilor care i se vor supune fără cîrtire.

*

Peste noapte, la Cocoreanu, Mantu şi haidamacii lui făcuseră un chef grozav. Totul decursese în mod obişnuit — cu vin şi cu cîntece ; toţi se făcuseră criţă, în afară de Mantu şi de Păştină. Primul pentru că avea o rezistenţă extraordinară, iar al doilea pentru

că se lăsase în voia unor sentimente interioare, care-l făcuseră să cînte — cu o voce domoală, trăgănată, suspinată — nenumărate romanţe de dor şi de dragoste. Ceilalţi dormeau de mult cu capul pe masă, sau se bălăbăneau în neştire, dar Păştină încă mai cînta cu vocea plină şi plăcută versurile sentimentale şi triste, care-i uşurau inima.

— Bravo, leule! spuse Mantu lăsîndu-şi mîna pe umărul lui Păştină. I-ai adormit ca pe copii cu nanănani. De-acuma ne punem şi noi pe băut!

— Să bem, şefule!

Mantu izbucni într-un rîs cu hohote, rostogolite ca bolovanii. „Că doar nu vei fi în anul morţii!" zise el la sfîrşit. Îl îndemnă să ridice paharul. Şi după ce băură într-o duşcă, Păştină continuă să se văicărească:

— Mi-e frică, mă! După noi se ţine o umbră! Ssst! Ascultă! Ascultă bine! Nu se aude nimic?

— Ce să s-audă, leule? se miră celălalt, după ce ciuli urechile, ascultînd tăcerea nopţii.

— Un pas, care vine încoa. O mînă care deschide uşa. O gheară care ne-apucă de guler!...

Mantu îşi apropie ochii de faţa lui; îl străpunse cu privirile şi îl zgîlţîi de reverele hainei:

— Tu eşti beat? Sau nebun? Ce ţi s-a năzărit? Sau ce ştii? Ha, ia spune, ai aflat ceva?

— Sînt beat, mă! Şi-aş vrea să rămîn aşa tot timpul. Ce rost are să mă mai trezesc?

— Nu cumva ţi-ai dat drumul la gură, unde nu trebuia? Ai băut cu altcineva zilele astea?

— Cu mine însumi!

— Te pomeneşti că tu eşti umbra!

— Degeaba vrei tu să faci haz! Cineva te-a recunoscut!

— M-a recunoscut? Mantu îi suflă întrebările una după alta în obraz. Cine m-a recunoscut? Şi cum?

— O fată. Ştie că te dădeai cu funingine pe faţă şi umblai prin parc. Şi cuţitul...

— De ce zici că numai eu ? Ce vrei să insinuiezi ? Ia seama ! Ai fost totdeauna cu mine !

— N-aş mai fi fost !

— Cine-i ?

Îl zguduia furios, zbierîndu-i în ureche una şi aceeaşi întrebare, înnebunit că nu primea răspuns şi că trupul pe care-l frămînta în mîini era moale, lipsit de vlagă, neputincios. Şi iar îi puse întrebarea, repetîndu-i-o aproape în neştire. Şi pentru că Păştină tăcea, îl repezi cît colo, lovindu-l de perete.

— Cam bănuiesc eu cine-i *oafa* după care-ţi pică mucu' ! O s-o ucid, mă ! Eu, cu mîna mea.

— Nu ! Dobitocule ! Nu mai vreau ! Nu mai vreau !

— O ucid, mă ! Lua-te-ar dracu' de cîrpă. Că nu eşti bun de nimic ! Parc-ai fi o babă ! Bea, prăpăditule. Nu aşa ! Ciocneşte cu mine, că numai boul bea de unul singur.

Păştină îşi astupase urechile să nu mai audă ; în ochii lui fixaţi pe Mantu scînteie ura.

— Să nu te atingi de ea... Dacă i se întîmplă ceva...

— Scăpăm de grijă ! Bea, cînd îţi spun. Şi bagă-ţi bine la scăfîrlie, nu te juca cu viaţa mea ; cu a ta poţi să faci ce vrei, dar cu mine să nu te joci ! S-a înţeles ? Şi-acum să bem şi să vorbim ca oamenii. Mantu se aşeză alături, aproape, bău pe nerăsuflate şi duse paharul plin şi la gura lui Păştină. Aşa, leule ! În vin stă uitarea ! Acum ascultă-mă. Tu eşti nebun ! Ce vrei să faci ? Crezi că aia o să-ţi dea vreodată ceva ? Nici n-o să se uite la tine, mai ales dacă află cine eşti. O să arunce cu pietre în tine, în rînd cu ăilalţi. Tu mai ai puţină răbdare pînă ce vine Ursu. Îi spun să te ia şi să te expedieze pachet, ştii tu unde şi cum. E bine ?

Păştină nu răspunse : îşi umplu paharul şi-l bău pe nerăsuflate. Înţelegea, cu cîtă minte îi mai rămăsese trează, că Mantu avea dreptate. Jana nu se va uita niciodată la unul ca el ! Odată acest gînd înfipt în

creier, el nu mai crezu de cuviinţă să discute cu Mantu. Îşi umplea paharul şi-l bea de duşcă, dorind să se risipească în aer ca fumul sau ca ceaţa. Ar fi putut fi şi el altfel ? Întrebarea îi trecu prin minte şi zăbovi cîtva, pînă ce mintea i se înecă în beznă.

Dimineaţa nu se prezentă la lucru. Neghină îl înjură în gînd cu ciudă, sigur fiind că iar s-a îmbătat. După aceea ziua de muncă îşi continuă cursul normal.

Jana urmărea cu atenţie acţiunea flacării asupra metalului, care sfîrîia şi arunca mii de scîntei de parcă se apăra. Era linişte în jur şi inima i se umpluse de cîntec. Bucuria muncii şi a înălţimii o lumina ca un soare. O scoaseră din această stare nişte strigăte ; se uită să vadă ce se întîmplă. Pe schele urca greoi cineva. Şi se clătina, de parcă era o frunză bătută de vînt. Opri flacăra şi-şi ridică pe frunte ochelarii de protecţie. Îl recunoscu pe Păştină. Dădea din mîini ca şi cum şi-ar fi ţinut echilibrul şi în acelaşi timp ar fi vorbit cu cineva. Sudorii strigau la el. El însă, parcă nu auzea pe nimeni. Urca mereu. Era de mirare că nu se prăbuşea în gol. Cineva se luă după el. Pe schela de deasupra Janei se auziră paşi ; probabil că un altul voia să-i iasă în întîmpinare. Dar Păştină coti spre ea. Se apropia clătinîndu-se ca un om care merge în echilibru pe o linie de cale ferată. Era acum destul de aproape şi Jana îl văzu oprindu-se brusc. Prinse în braţe unul din stîlpii de fier şi fata abia îşi putuse reţine un ţipăt de spaimă.

Păştină o privea cu ochii micşoraţi, de parcă se uita la ea dintr-o mare îndepărtare. Auzind paşi care se apropiau, el se întoarse spre cei ce-l urmăreau.

— Lăsaţi-mă !

— Mă, Păştină, stai, mă, cuminte. Vreau să-ţi spun ceva !

— Dacă nu mă laşi în pace, să ştii că mă arunc jos ! Auzi tu ? Stai pe loc !

Cei doi flăcăi care veneau să-l salveze încremeniră.

— Să nu faci una ca asta, spuse unul din ei, temător. Ce cauţi aici ?

— O caut pe Jana. Vreau să-i spun ceva. Ce ştiţi voi ?

Păştină se întoarse din nou cu faţa spre fata care-l privea înspăimîntată.

— Jana ! Să nu fugi ! Stai acolo unde eşti. Numai puţin. Vreau să-ţi spun ceva.

Cei doi flăcăi se apropiau unul după altul, umblînd tiptil ca să nu fie simţiţi.

Păştină pornise iar spre Jana. Parcă se clătina mai puţin. Rostea în neştire.

— Jana ! Sosesc îndată. Trebuie să ştii. Acum, acum îţi spun... Să te fereşti... Auzi ? Să te fereşti...

Era la cîţiva paşi de ea. Nu se mai uita pe unde calcă. Jana se simţea inertă, cu gîndurile suspendate. Îl văzu clătinîndu-se. Ţipătul îi îngheţă pe buze. El bătu aerul cu braţele. Se prăbuşi, urlînd înfiorător :

— Janaa !

Fata se lipi strîns de bara metalică de lîngă ea. Îşi încleştase mîna pînă la durere de fier şi nu îndrăznea să privească în jos, acolo unde Păştină zăcea lipit de pămînt, cu o nemişcare nefirească, de păpuşă de paie.

★

Ancheta a început imediat ; mai întîi au iscodit cei de la „Protecţia muncii" şi de la sindicat, iar mai pe urmă a venit şi miliţia. Neghină numai că nu-şi smulgea părul din cap ; le repeta tuturor agitat şi neliniştit :

— Cît i-am păzit ! Numai eu ştiu ce era în inima mea. Dar ăsta era un beţiv fără pereche. A pîndit cînd nu eram eu să veghez şi-a făcut-o lată. Să mă trăsnească sfîntul dacă nu-şi căuta moartea. Era cam apucat în ultima vreme...

Nimeni nu credea versiunea sinuciderii ; lui Bebei îi venea chiar să rîdă de-o asemenea trăsnaie. El era mai degrabă înclinat să creadă că era o treabă pusă la cale cu dibăcie şi sînge rece. O fi fost un complice mai slab de înger ; ai lui Ursu l-au îmbătat şi l-au pus să se cațere pe schele, siguri fiind c-o să se prăbuşească, scăpînd astfel de nenorocit în cel mai elegant mod. Poate că se pregătea cine ştie ce lovitură în stil mare şi tot ce se întîmplase în ultima vreme nu erau decît semnale de alarmă

Miliţianul care ancheta cazul stabilise toate datele anterioare nenorocirii ; unde şi cu cine băuse. Se făcu o descindere la Cocoreanu acasă, căruia i se dresară acte de dare în judecată pentru comerț clandestin cu băuturi alcoolice. Mantu explică în felul lui accidentul.

— I se aprinseseră călcîiele după o fată. S-a îmbătat şi s-a dus după ea sus, pe schelă, ca să-i spuie probabil cît o iubeşte de mult !

Fu întrebată şi Jana în ce relaţii se afla cu victima.

— În nici una !

— Nu aveaţi nici un fel de legături mai apropiate ?

— Nici una. Şi pentru că miliţianul insistă, ea fu nevoită să dea unele explicaţii : Nu mi-a amintit niciodată de simţămintele lui. Aşa că nu ştiu.

Jana era stăpînită de spaimă. Îşi aminti cum stătuse încleştată de bara de fier şi nu îndrăznise să facă nici o mişcare. O cuprindea ameţeala numai cînd se gîndea la ce înălţime se află. Şi nu s-ar fi clintit de-acolo, dacă nu venea s-o ajute unul din tovarăşi. „Ţi-e frică acum, aşa-i ?“ Jana se tîra pe scîndura schelelor, strîngînd cu degetele bara de siguranţă ; îşi simţea obrajii reci, goliţi de sînge. Nu-l putea uita pe Păştină bătînd aerul cu palmele, pentru ca să se prăbuşească apoi ca o pasăre fără aripi... Îşi aminti : „Ce te-ndeamnă să fii aşa cum eşti ?“ „Pentru că nu mi-e frică de înălţimi, pentru că vreau să fiu fruntaşă şi să trăiesc fericită !“ Inima ei parcă vorbea

cuiva care nu mai era Păştină ; să fi fost Balnojan, care era un om de nimic, cum spunea Iacobina ? Sau poate că-i stătea în faţa conştiinţei propria ei umbră ? Cum se va mai putea urca ea sus, la înălţimea aceea ameţitoare, cînd nu-i mai putea ieşi din minte imaginea braţelor care băteau în neştire aerul ?...

Noaptea trecu populată de coşmaruri. Era de ajuns să închidă ochii ca să o înconjoare în horă nebunească, împingînd-o încetul cu încetul spre o prăpastie ce stătea gata s-o înghită. Dimineaţa, Iacobina o întrebă de ce-a gemut tot timpul. Jana spuse simplu :

— De azi n-o să mă mai pot urca sus. Mi-e frică !

Fugi îndată după aceea de lîngă prietena ei. Ar fi vrut să nu se ducă la lucru, dar nu putu face aceasta. Văzîndu-i pe toţi îndreptîndu-se ca-n fiecare dimineaţă în şuvoi, sau în braţe subţiri care se ramificau la infinit, ca apele primăverii, ea îşi dădu seama că nu va fi în stare să facă altfel. Îşi urmă aşadar drumul obişnuit, ajungînd tocmai în momentul cînd Neghină îi mustruluia pe băieţi :

— Măi copii măi, vedeţi voi ce face beţia. Nu vă jucaţi cu focul. Am păţit-o pînă acum de două ori. A treia oară n-o să se mai poată întîmpla !

Trecură toţi băieţii. Nu fu respins nici unul. Cine-ar fi avut curajul să pună strop de băutură în gură la atît de puţină vreme de la nenorocirea cu Păştină ? De data aceasta, însă, Neghină o opri pe Jana, exprimîndu-şi dorinţa de a sta puţin de vorbă cu ea. Cînd rămaseră numai ei jos şi în timp ce deasupra lor începeau să tremure pînzele albastre ale aparatelor de sudură, Neghină se apropie de fată. Îşi răsuci tacticos o ţigară, o lipi, udînd-o cu limba şi cu chibritul aprins în mînă o întrebă simplu :

— Nu ţi-e frică ?

Jana tăcu.

— Îţi mai aduci aminte cînd ai venit la mine ? Te-am întrebat de ce vrei să te faci sudor. Mi-ai spus,

vezi n-am uitat nimic: „Pentru că vreau să devin fruntaşă!" Şi-acum ţi-e frică?

Prin inima Janei se perindară ca nişte vibraţii electrice simţămintele cele mai variate; ambiţia de la început, victoria din înălţime, spaimele fîlfîite de braţele care nu mai găseau reazim nicăieri, şi doruri, doruri multe şi fierbinţi.

— Nu mi-e frică! glăsui încet, încleştînd cu încăpăţînare fălcile.

— Gîndeşte-te bine!

— M-am gîndit.

— Jana, tu eşti o fată bună, silitoare, ambiţioasă. Ai venit aici sfioasă, tăcută, modestă. Nu credeam atunci c-o să iasă ceva. Mi-ai cîştigat încrederea pînă la urmă. Nu doresc deloc să te opreşti aici. Eu, însă, simt prea puternic pe umeri răspunderea. Trebuie să fiu precaut. De azi încolo nu vei mai urca sus! Să nu plîngi! Să nu mă rogi. N-ai să mă-ndupleci.

— Dar de ce? De ce? Nu mi-e frică deloc!

— Nu-i vorba de asta! Cu tine e altceva... Ştii tu mai bine!

Neghină îşi coborîse privirea spre abdomenul destul de proeminent de-acum ca să se observe bine că era vorba de-o sarcină. Jana îngălbeni, o ceaţă deasă o orbi şi, în neştire, se clătină, gata să se prăbuşească. Simţi degetele puternice ale meşterului strîngîndu-i braţul. Îi auzi şi glasul hîrîit:

— Ce-i cu tine? Doar nu-i nimic. De lucru am să-ţi dau, n-avea grijă. E şi jos destul. N-o fi frumos ca sus, dar ce să-i faci? Hai, hai, şi-acum du-te de-aici! Jana îl aţinti cu ochii goi, care parcă nu vedeau nimic. Meşterul tuşi stingherit şi repetă cu un soi de mînie, care ar fi vrut să-i ascundă emoţia: Acum, dacă ţi-am spus să pleci, de ce nu mă asculţi? De ce mă amărăşti degeaba? Hai, du-te, du-te odată. Şi să nu plîngi degeaba, că n-are nici un rost. Nici nu te mai holba atîta în sus. Ascultă-mă pe mine. Aşa se-ntîmplă cîteodată cu inima şi cu viaţa omului...

*
* *

Adeseori pe înserat, Radu Ticulescu făcea o plimbare tihnită pînă în faţa şantierului. În drum observa schimbările intervenite pe cele două părţi ale drumului, pe strada care se înălţa nouă, ca din pămînt, întipărindu-şi în minte tot felul de amănunte şi găsind un fel de distracţie în a constata că un zid mai crescuse cu cîteva palme, sau că dulgherii au terminat căprăria de lemn a unui acoperiş. La ora aceea de înserare toate se pregăteau, dacă nu şi trecuseră, la odihna de noapte ; şantierul se întindea sub soarele apusului învăluit într-o pulbere stăruielnică, întocmai ca o ceaţă. Acolo se plămădea un monument al vremii, aşa spusese odată Florincaş şi probabil că avea dreptate. Ticulescu nu putea să-şi dea astăzi seama de ce proporţii va fi şi cum va arăta (desigur, o fabrică nu putea să fie decît o fabrică), dar începea să-i înţeleagă rolul. O anumită înviorare se simţea de pe acum şi fireşte se arătase îndată criza de locuinţe. Era de aşteptat să se întărească pătura subţire de intelectuali, împrospătată cu forţe tinere şi era de presupus că se va destrăma actuala societate care-şi zicea „bună".

Într-una din aceste plimbări, în timp ce contempla priveliştea şantierului care se învăluia din ce în ce mai adînc în pulberea cu nuanţe violete, pe lîngă el trecu un tînăr cu faţa întunecată care călca apăsat şi grăbit, întocmai ca un om supărat, gata să ceară socoteală cuiva. Păvălucă nu luă aminte la profesor. Acesta se gîndea : Istoria a păstrat monumentele, s-a mîndrit cu ele, le-a cercetat pe toate feţele, dar cît de puţine s-au putut afla despre cei care le-au clădit ! Se pare că totdeauna au fost zbuciume şi lacrimi şi izbînzi şi înfrîngeri. Ce necazuri îl mînau pe flăcăul supărat şi unde ?

Şi ce purta în el ?

Radu Ticulescu n-avea de unde să ştie.

De cîteva zile taina Janei fusese dată în vileag. Se vorbea despre asta. Şi Păvălucă aflase. Mai întîi crezuse că-i o minciună, o bîrfeală murdară, dar uitîndu-se mai bine la mijlocul fetei, i se păruse că în adevăr e prea deosebit de cum îl ştia. Cum să afle adevărul? După mai multe ezitări, crezu că e cel mai nimerit s-o descoase pe Iacobina. O invitase în după-amiaza aceea la o plimbare. Se îndreptară amîndoi spre largul cîmpului; merseră o vreme tăcuţi, umăr la umăr ca doi prieteni, păşind la fel de rar, cu luare-aminte parcă. Fata încerca să se distreze făcînd presupuneri asupra ocolurilor pe care Păvălucă le va face pînă ce-i va pune întrebările cu pricina. Ştia bine ce voia să afle de la ea. Dacă n-ar fi apăsat-o sentimentul de resemnare pe care-l avea în ultima vreme în legătură cu Păvălucă — ce bine i s-ar potrivi: „Pavel-cap-în-nori" — desigur că s-ar fi distrat de minune. Şi pe deasupra, în clipele acelea îşi făcu loc în inima ei o duioşie de soră, sau de mamă, atît de proprie atunci cînd e vorba de un copil infirm.

— Tu ce crezi c-o să se-ntîmple după ce construcţia va fi gata?

— E simplu. Şantierul se va muta în altă parte şi-o s-o luăm de la-nceput cu fundaţii, cu zidărie şi acoperişuri.

— Mai e mult pînă atunci! oftă flăcăul. Tare mult! Şi eu nu mai am răbdare s-aştept! Se pare că sufăr de-o boală foarte rea. M-am săturat de zidărie. Aş vrea să fac altceva. Ce-ai zice să mă vezi metalurgist? Ştiu c-o să-mi fie greu. Nu-i aşa că-i o idee minunată? Tu ce zici?

Iacobina tăcu.

— N-ai nimic de zis? Nu-ţi poţi da nici o părere?... Ştii ce-am să fac? continuă el, văzînd că fata-şi prelungea muţenia. Am să plec de la şantier. Am să mă duc aiurea. Gică Turculeţ spune întotdeauna: „Un om cinstit îşi găseşte loc de muncă oriunde, numai om să fie!"...

— Ce vrei tu să faci ?
— Am să plec !
— Din ce motiv ?
— Păi nu ţi-am spus ?
— Nu. Sau n-am înţeles eu bine... În orice caz aşa te va întreba oricine. Te va întreba tovarăşul Magori.
— Am să-i spun şi lui că plec ca să-mi găsesc liniştea !
— Dar cine şi cu ce te supără ?
— Ţi-am mai spus ! Nu mă mai sîcîi.
— Nu mi-ai spus nimic. Poate-ai vrut numai !
— N-am vrut numai ! Te-am şi întrebat ce-i cu povestea asta cu Jana ?
— Care poveste ?
— Ei, şi tu ! Copilul !
— Şi ce ai tu cu Jana şi cu viaţa ei ? Erai în vorbă cu ea ? Eraţi logodnici ? Ei vezi ? La asta nu-mi răspunzi nimic ! Dac-ai iubi-o, te-ai duce la ea şi i-ai spune : Jana, ţin prea mult la tine ca să te las tocmai într-un moment greu. Hai să fim tovarăşi de viaţă !
— Şi copilul ? întrebă Păvălucă, impresionat de patima cu care vorbea Iacobina.
— Copilul ? îl îngînă fata a batjocură. Copilul se va naşte. El are dreptul la viaţă la fel ca oricare. Tot aşa cum ai şi tu !
— Şi cine e... el ?
Iacobina îi dădu să înţeleagă că Janei i se întîmplase un accident, sau aşa ceva ; o „poveste întreagă", completă fata cu vocea străbătută de compătimire. Copilul nu va avea tată !
— Ah, dac-aş şti cine eşti ! Te-aş căuta şi te-aş face chisăliţă ! se stropşi flăcăul către cineva nevăzut, încruntîndu-se către coasta pustie a dealului. Cine-ar putea să fie ?
— Nu-ţi mai bate capul cu asta. Povestea e alta.
— Iar poveste ? M-am săturat de „poveşti". Tu parcă ştii ce-a însemnat Jana pentru mine ? Habar n-ai ! Ea a fost totul !

— Şi acum ce-i ? Nu e tot Jana ? Nu mai bate cîmpii.

— Nu, nu e Jana pe care-o ştiam eu ! Aceea era altfel. Tu nu ştii, că n-ai cunoscut-o mai de mult. Era o fată şi jumătate !

— Tot aşa a rămas ! rosti cu tărie Iacobina, începînd să-şi piardă răbdarea. E hotărîtă să-şi crească singură copilul. N-are nevoie de ajutorul nimănui ! Nici de-al tău !

Păvălucă se opri în loc ; se opri şi fata. El o privi rugător. Simţise iritarea din vocea Iacobinei şi-i era teamă că-l va părăsi, lăsîndu-l pradă aceloraşi îndoieli.

— Crede-mă ! grăi el mai moale, crede-mă ! repetă, ducîndu-şi mîna la inimă. Aş fugi îndată la ea. Ca să-i spun că nimic nu s-a schimbat din ce-a fost între noi. Dar ce pot să fac ? Între ea şi mine stă acum cineva. Ca niciodată. Nu e numai el. E şi copilul. Tu nu-nţelegi ? Chiar dacă acuma totul s-ar lămuri într-un fel, toată viaţa ar rămîne ca un ghimpe. E un copil care mi-e străin. Nu, nu pot ! Trebuie să-ţi dai seama ! S-au mai văzut cazuri de nenorociri după ani de zile din aceleaşi pricini.

Vorbea tulburat, agitat, nerăbdător parcă să se descarce de povara gîndurilor.

— N-am să pot uita ! N-am să pot uita niciodată ! Înţelegi ? N-am să pot uita !

— Ţie ţi se pare c-o iubeşti pe Jana ! Dar tu eşti aşa de egoist, că nu mai vezi decît fantoma pe care ţi-ai făurit-o.

— Aiurea ! Tu nu-nţelegi nimic ! Mai bine m-apucam să vorbesc cu dealul ăsta din faţă.

— N-ai decît să vorbeşti şi cu ciorile, că-s destule pe-aici ! Dar să ştii că te-am înţeles cît se poate de bine. Te tot plîngi de căsuţa aia că-i moştenire haină. Adevărat e că în inima ta — ciocăni ea cu degetul în pieptul lui, în partea stîngă — şi-n capul tău — ciocăni ea în frunte — zace cea mai urîtă moştenire !

Şi-acum te las cu dealul şi cu ciorile. Şi să ştii că eşti prost şi înapoiat!

Iacobina se răsuci brusc pe călcîie, luînd-o repede-repede spre şantier. Păvălucă mai strigă de vreo două ori după ea şi după aceea tăie cu braţul aerul a mare năduf şi-a mare mînie. După aceea se întoarse spre deal. Dar şi el se îmbrăcase în mantia sură a înserării şi parcă-l privea cu duşmănie.

— Fir-ar mă-sa ei a dracu de moştenire! şuieră cu necaz flăcăul, stînd nemişcat, bătut de gînduri şi de umbrele serii, lungi ca nişte nuiele.

*

În aceeaşi seară se ceartă cu Gică Turculeţ.

— Mai lasă-mă-n pace, că m-ai omorît! Stai în spatele meu ca un satrap de pe vremuri. Eşti mai rău ca o soacră.

— Sînt soacre şi soacre, după cum sînt oameni şi oameni.

— Nu-mi pasă! Eu n-o să am niciodată soacră!

— De ce! Ţi-ai găsit vreo fată fără mamă?

— Nu mă-nsor! Şi să nu-mi mai baţi capul. M-am săturat de tine

— Păvălucă!

— M-am săturat, îţi spun!

— Tu ai băut ceva?

— Vezi că te şi pocnesc!

Abia atunci se supărase Gică.

— Nu s-a născut încă ăla în stare să mă pocnească.

— Dac-o să te ţii mult de capul meu, ai să vezi că s-a născut!

Gică Turculeţ plecase fără să dea bună seara. Ducă-se! Dacă în clipele acelea i s-ar fi tăiat o mînă, Păvălucă tot n-ar fi simţit!

Nu-i trecuse durerea din inimă nici în a doua zi. A fost în stare să rupă ziarul regional, care-l lăuda

pentru intervenţia lui de a nu se mai descărca dintr-o dată cărămizile din camioanele basculante. Parcă-i aduceau vreun folos tăieturile din ziarele atîrnate pe pereţi ca nişte tablouri ?

— De ce rupi ziarul, Păvălucă ? îl întrebă cineva.

— Dar ce-ai vrea ? Să-l pun în ramă ?

— Mai înţeleg, dacă te-ar critica ! insistară tovarăşii.

— Tocmai de-aia ! O mie de laude nu-mi ţin de cald.

— Parcă azi se poate înţelege cineva cu tine !

În adevăr, în zilele acelea Păvălucă nu fu deloc în apele lui, se certa din te-miri-ce şi te-miri-cu cine, iar într-o seară se duse la bufetul „Minerul" şi-şi comandă o jumătate de kilogram de vin. Bău şi se zvîrcoli în sine, bătut de gînduri ca un copac de vînturi, ploi şi arşiţă. Nici n-a băgat de seamă cînd în local a intrat Mantu, urmat de cîţiva din obişnuiţii lui însoţitori. Cînd îl văzu, „haiducul" le făcu celorlalti un semn.

— Ce-o fi cu ăsta ? Era dintre ăi cuminţi. Băiatul lui mămica ! Şi uite la el. Bea la „Minerul". Pe el !

De cînd Cocoreanu era în cercetarea miliţiei economice, Mantu şi ai lui veneau la bufetul din cartier ; erau obişnuiţii localului acum. Se apropiară de masa unde şedea Păvălucă, cu acel aer de familiaritate care se întîlneşte adeseori în asemenea locuri.

— Ne dai voie, tovărăşele !

— Dar ce, n-aţi mai găsit altă masă liberă ? Căraţi-vă !

— Ascultă, puiule, asta-i masa noastră. Tu te-ai aşezat la ea. Aşa că dacă n-ai să vrei să bei cu noi, trebuie să te cari în altă parte.

— Beau şi cu voi şi cu dracu !

Mantu trase cu ochiul către ciraci şi se aşezară la masă, înghesuindu-se în jurul lui Păvălucă. În inima acestuia tresări un fior de nemulţumire, dar care

n-avu puterea să se amplifice şi să pună în mişcare voinţa. Mai bău un pahar.

— Tu ştii să bei, puişorule ! zise Mantu ! Şi noi care ne gîndeam să-ţi cumpărăm de la farmacie un biberon ! Hai noroc, leule !

Păvălucă nu ridică paharul, decît după ce băură ceilalţi.

— Eu beau tot singur ! N-am venit cu voi !

Mantu ridică din umeri a nepăsare şi continuă să golească paharele cu ai săi, ca şi cînd ar fi fost numai ei în de ei. Păvălucă bea mai departe, asculta palavrele şi tăcea. Ar fi vrut să se-mbete şi să cînte... Ah, da ! Şi-a scos muzicuţa din buzunar, încercînd să cînte. Mantu şi-a adus aminte de un lucru anume. A făcut din nou cu ochiul către haidamaci şi-a dat tonul :

Bea, bea, nu te lăsa !
Uită că viaţa e grea !

Păvălucă s-a uitat urît la el. A băgat muzicuţa la loc. Mantu a închinat cîntînd. Păvălucă bău de data aceasta. „Uită că viaţa e grea !“ E grea cînd iubeşti şi cînd n-ai noroc în dragoste. Faţa i se înnegură mai tare şi pe neaşteptate bătu cu pumnul în masă.

— Gura, bă ! strigă.

Toţi tăcură privindu-l curioşi.

Mantu se aplecă spre el :

— Ce-i, puiule ? Tot n-ai uitat chestia aia ? A fost o aiureală. Am vrut şi noi să cîntăm în club. Ce, nu-i voie ?

Tonul întrebării, felul în care se uita fix la adversarul lui şi cum se proptise cu coatele pe masă — toate acestea îl trădau că-i gata de bătaie. Păvălucă izbucni :

— Uită că viaţa e grea ! cîntă el şi ceilalţi îl completară, urlînd : Bea, bea, nu te lăsa !

Mantu rînjea.

— Aşa, puiule! Te dai pe brazdă? Sau ce dracu urmăreşti? Că-ţi dau acum una peste rît de te umplu de borş.

În vacarmul stîrnit nu se mai auzea nimic. Păvălucă nu mai cînta: era din ce în ce mai mohorît şi se făcuse mic, de parcă se topea. Cînd ceilalţi încetară urletele, Mantu se plecă iar spre el.

— Hai, mă, să ne împăcăm! Oameni sîntem şi ne e greu tuturor. Nu te mai chinui ca peştele pe uscat de unul singur...

— Lasă-l, şefule, nu-l mai prelucra cu vorba; prelucrează-l cu paharul! zise unul izbucnind într-un hohot de rîs respingător.

— O fi îndrăgostit! adăugă altul.

— Bea, bea, nu te lăsa! începu să cînte unul chiar de lîngă Păvălucă.

Acesta strînse din pumni şi din măsele.

— Aş bate pe cineva!

— Pe cine, mă?

— Dacă nu-i dintre noi îţi ajutăm să-i tragi o mardeală cum scrie la carte!

Păvălucă se-mbătase.

— Am s-o bat, măăă!

— Pe cine vrei să baţi? Vreo muiere?

— Am s-o baaat! repetă flăcăul lungindu-l pe a, cu un fel de plăcere pe care numai el o putea înţelege. Am s-o bat, mă, poate scap de ea!

— Iote-al dracu de ce-i în stare! mormăi Mantu contrariat. Ăsta-i zurliu rău. Mai dă-ne cîrciumare un rînd, că Pleşa ăsta-i băiat bun. Îl botezăm întru beţie.

Ospătarul se grăbi să-i servească, dar Păvălucă se ridică cu greu şi plecă împleticit, mormăind: „Am s-o bat! Acum am s-o bat, am s-o bat să scap de ea!" În urma lui localul rămase plin de larmă veselă. Flăcăul mergea cu capul în piept, măsurînd strada de la stînga la dreapta. Îi vîjîia pe la urechi un vînt de noapte. Dacă s-ar fi oprit pe loc, ar fi căzut greoi ca un lanţ. Dar nu se oprea. Îl ducea înainte un gînd,

repetat la infinit : „Am s-o bat ! Am s-o bat ! Am s-o baaat, mă !...“

Cînd ajunse în faţa casei se opri locului : se străduia să se ţină drept, dar se clătina într-una. De unde era, din stradă, casa întunecată părea o cocoaşă neagră şi urîtă. Parcă se legăna ameninţător ca un pietroi pe care-l balansezi înainte de a-l arunca.

— Mă, stai locului ! Stai, n-auzi, zgripţuroaico ! Ce, îţi rîzi de mine ? Nu vrea să stea, zgripţuroaica !

Păvălucă văzu stele verzi într-o învălmăşeală cumplită. Se năpusti spre duşmancă. Se prăvăli cu o bucată bună din gard şi-şi închipui că umbra aceea ameninţătoare i-a pus piedică.

— Mai şi rîzi ? se bîlbîi el cu furia năvălind ca un abur din piept. Stai că-ţi arăt eu ţie !

Se apropie de casa tăcută, nemişcată şi neagră şi începu să lovească orbeşte cu pumnii şi cu picioarele. Dădea şi icnea. Durere nu simţea nicăieri. Numai focul mîniei...

Gîfîia :

— Aşa !... Aşa !... M-am săturat de tine ! Ai tras cu ghearele destul din mine, zgripţuroaico !... Apoi se opri, de parcă-i mai răsărise în minte un gînd. Şi-n cap mi te-ai băgat, hîrca dracului. Şi-n inimă. Dar am să te bat şi-acolo. N-am să te iert oriunde te-oi găsi... Na ! Na ! Na !

— Îşi căra la pumni în piept şi-n cap, cu nemiluita, se lovi peste ochi şi durerea îl săgeta pînă-n creieri. Cu ultima putere se repezi cu capul în zid...

Atunci se auzi strigătul disperat al mamă-si :

— Păvălucăăă ! Ce faci ? Dărîmi casa ! Te omori ! Păvălucăăă !

Flăcăul se lăsă pe-un genunchi, apoi pe celălalt şi-n cele din urmă se lungi pe jos, adormind. Leana Pleşa se aplecă după el şi-ncepu să-l bocească...

*

Dimineața îi fu ruşine de tot ce făcuse : avea un cucui în frunte şi-un ochi se cam învineţise. Mamă-sa îl căina, dar el n-o lua în seamă. Stătu toată ziua închis în casă, zăcînd pe pat cu capul ca o piatră, gol de orice gînd şi numai cu un vuiet prelung de parcă jelea un vînt. Nu putu mînca nimic, pentru că i se întorcea stomacul pe dos. Pe seară adormi şi pînă dimineaţa nu se clinti, cum nu se mişcă butucii din pădure. Iar cînd zorile îi luminară geamul el se spălă cu grijă, udîndu-şi părul şi pieptănîndu-l atîta, pînă ce rămase lins de-o parte şi de alta a cărării alese cu grijă. Ceru cămaşă curată şi buchisi vreme îndelungată la nodul cravatei.

— Ce faci tu acolo, maică ? Parcă te-ai duce ginere...

— Ce ştii tu ! mormăise el încruntat.

Îşi îmbrăcase apoi salopeta şi plecase la şantier. Nu se duse direct la lucru, căci mai era destulă vreme, deoarece venise dinadins mai devreme. Se învîrti atîta pe lîngă baraca fetelor, încît Jana, cînd ieşi afară, se lovi abia după cîţiva paşi de el. O salută foarte serios, adăugînd pe dată :

— Aş vrea să-ţi vorbesc !

— Ce-i, Păvălucă ?

— Jana, ştii... Eu vreau să-ţi spun ceva !

Jana aştepta tăcută. I se părea ciudat că-l vedea ca niciodată stînjenit în faţa ei, căutîndu-şi anevoie cuvintele.

— Ştii ce vreau să-ţi spun ? reveni fără rost Păvălucă. Eu aş vrea ca noi doi, eu şi tu, să fim laolaltă pentru totdeauna.

— Păvălucă !

Jana se opri în loc. Neaşteptîndu-se la aşa ceva, flăcăul mai făcuse un pas. Se întoarse spre fată şi acum stăteau faţă-n faţă.

— Ce-ai spus tu ? îngăimă Jana.

— Ce-ai auzit. Tu vrei ?

Jana îl privi lung, dar ochii nu i se umeziră. Înainte de a răspunde, clătină capul.

— Nu, Păvălucă!

— De ce?

Flăcăul îngălbenise.

— Pentru că nu se cade!

— Ai ceva împotriva mea? Îţi jur că n-am să mai beau niciodată. A fost pentru prima şi ultima dată. A fost din cauza ta!

Jana nu zîmbi deloc, deşi flăcăul avea un aer aşa de caraghios! Îi venea să-l sărute, pe frunte, ca pe-un frate.

— Nu, Păvălucă, nu-i asta. Eu trebuie să rămîn singură.

Lui i se păru că înţelege. Se uită cu coada ochiului la pîntecele umflat.

— A! Despre asta e vorba? Să nu-ţi fie frică!

— Nu trebuie să-ţi fie milă de mine. Lasă-mă cu soarta mea. Tu poţi fi fericit!

Păvălucă întinse mîna şi i-o cuprinse pe-a ei. Grăi cu căldură, emoţionat:

— Cu tine pot fi fericit. Tu ştii că mi-ai fost dragă întotdeauna.

— Păvălucă!

— Da, da, chiar aşa e!

— Dar nu mi-ai spus-o niciodată! exclamă Jana. Pe urmă zîmbi şi ochii îi jucară în lacrimi: Mama voia să mă mărit cu tine. Dar eu nu pot. Iartă-mă. Dacă ea te-a trimis, mulţumeşte-i din partea mea. Eu am să rămîn singură.

— Dar nu m-a trimis nimeni! Am venit de la inima mea. Jana!

— Vrei să rămînem tot aşa ca pînă acum, prieteni?

— Jana!

Ce trist sunase glasul lui Păvălucă! Şi-n jur ce dimineaţă de vară era: strălucitoare şi veselă! Dar cei doi n-o vedeau...

*

După-amiază Păvălucă nu se ocupă deloc de cor. Stătea afară, în umbra barăcii şi se gîndea. „Auzi la ea? Cică nu i-am spus niciodată!" Scoase din buzunar muzicuţa şi o privi cu un fel de curiozitate. „Ai auzit-o pe Jana? Că nu i-ai spus niciodată nimic!" Muzicuţa stătea mută în palma lui Păvălucă. „Aşa e! Tu n-ai putut auzi, că erai în buzunar. Dar eu am auzit bine, că nimenea nu mă ţinea în buzunar! Cum s-ar zice, nu mai e nici o speranţă! Parcă mai avem noi vreun rost pe lume?"

— Tovarăşe Pleşa, azi nu-i repetiţie?

— Nu-i, o lămuri el ursuz pe fata care-i pusese întrebarea.

— Ce să-i spun tovarăşului Turculeţ, că el m-a trimis!

— Să mă lase-n pace!

Fata plecă precum venise: fără Păvălucă. Acesta rămase la locul său la fel de îngîndurat. Dar vîrîse în buzunar muzicuţa. Ce va face el de-acum încolo? A visat atîtea lucruri frumoase! El şi Jana, împreună prin viaţă. Împreună, într-una din casele cele noi! Amîndoi şi la bine şi la rău... Şi deodată — nimic! Nimic şi-atîta tot. Nici nu-i venea să creadă că ajunsese aci, la un asemenea rezultat. De-acum ar trebui să se gîndească la ducă! Dar unde? Cum o poate lăsa pe mamă-sa aşa, în voia soartei? Dracu' s-o ia de moştenire, că tot îl ţine între ghearele ei afurisite!...

Se lungi asupra lui o umbră. Ridică ochii. Gică Turculeţ îl privea sever.

— Ce faci tu aici?

— Dar ce te interesează? Nu vezi şi singur? Stau şi mă gîndesc!

— Bravo ţie! Frumos îţi şade! Te-aşteaptă douăzeci de oameni şi te doare-n cot! Să-ţi fie ruşine.

— Azi nu-mi arde deloc de cîntat.

— Ăsta ţi-e răspunsul?

— Întocmai.

— Bine. Am să dirijez eu, dacă tu nu eşti în stare!

— N-ai decît !

— De-am fi fost la Bumbeşti-Livezeni, aş fi chemat puţin afară băieţii ! N-ai decît să te gîndeşti cît ţi-o dori inima. Pentru asta ai să răspunzi !

Gică Turculeţ reintră în sala clubului.

Păvălucă ridică din umeri : „Treaba lui ! Am să răspund dacă vrea ! De ce să nu răspund ?"

Păvălucă îşi făcea tocmai socoteala că Gică habar nu mai are de ce-i aceea dragoste. El îi om căsătorit şi cu copil. Ce-i mai pasă lui de dragoste ? Şi tocmai atunci din baracă răsună duios cîntecul învăţat acum mai la urmă : „De-ar fi mîndra-n deal la cruce !" Se auzea ca dintr-o îndepărtare şi vocile se despărţeau şi se împreunau armonios. Ce frumos cînta corul ! Niciodată nu-l auzise de la distanţă, dar zău că merita ! Tresări. El era dirijorul ? Dar corul cînta fără el ! Aşa ceva nu-şi închipuise niciodată. Dintr-un salt fu la uşa clubului. O deschise şi o clipă rămase năucit în prag. Nu era o părere : corul cînta. Băieţii şi fetele stăteau în rînd cot la cot şi umăr la umăr, aşa cum îi învăţase el şi cîntau cu ochii la Gică Turculeţ, care conducea, mişcînd alene braţele. „Conduce pe dracu ! îşi zise Păvălucă. Corul ştie să cînte şi singur !" Se apropie de grup, alăturîndu-se rîndului de tenori şi cîntă în rînd cu ceilalţi.

Gică Turculeţ lăsă braţele în jos. Corul amuţi. Ultima voce care se stinse fu a lui Păvălucă.

— Nu-i locul tău acolo ! spuse Turculeţ cu o nuanţă de asprime în voce.

Păvălucă trecu în faţa corului. Toţi ochii erau aţintiţi asupra lui.

— Hai, băieţi ! Porniţi înainte, tovarăşi !

Scoase din buzunar diapazonul căutînd nota „la". Dădu tonul la toate vocile şi lăsă brusc braţele în jos.

Cîntecul izbucni vijelios, triumfător, răsunînd puternic, ca o flacără în pădure. Păvălucă îl ascultă pînă la sfîrşit, fără să mai dea intrările. Iar cînd

toţi amuţiră ca la un semn, el se întoarse spre Gică Turculeţ :

— Asta e ! rosti simplu.

— E cam puţin, constată secretarul de U.T.M. Corul trebuie să ştie mai multe cîntece, urmă el, după ce Păvălucă întrerupse repetiţia şi ieşiră afară.

— Te-am supărat alaltăieri. Să mă ierţi ! Sînt un prost şi-ţi cer să mă pui în discuţie la organizaţie. Mi-aţi dat o sarcină şi eu n-am îndeplinit-o pînă acum. Nu mi-a stat gîndul la ea. Vreau să răspund în faţa tuturor pentru că nu m-am silit să învăţ notele. Cred că mi se cuvine o gravă sancţiune şi pentru beţia de alaltăseară ! Şi dacă n-ai s-o faci tu, am să mă duc în faţa biroului să cer asta !

*

Ticulescu puse la cale împreună cu profesorul de geografie o excursie de sfîrşit de an la şantier. Bolnojan nu avu nici o obiecţiune, ba chiar declară că va însoţi şi el excursia. Fură anunţaţi elevii şi într-o dimineaţă plină de lumină, sub un cer senin cu cîţiva nori de vată rătăciţi ici şi colo, coloana nu prea numeroasă, supravegheată de cei doi profesori şi de director, se îndrepta spre marginea oraşului, acolo unde se afla şantierul. O maşinuţă trecînd în goană îi învălui într-un nor de praf. Era „operativul" raionului de partid şi opri ceva mai încolo. Florincaş coborî şi se apropie zîmbind de profesori, după ce mai întîi făcu un semn de salut prietenesc către Coriolan, care se afla în rîndul elevilor.

— Vă salut, tovarăşi, rosti el vesel. Am aflat de la feciorul meu de excursie şi am venit să iau şi eu parte la ea cu voia dumneavoastră. Ce faci, tovarăşe Ticulescu ? rosti el după ce dădu mîna cu profesorul de istorie. De cîtăva vreme tot vreau să aflu noutăţi despre monografia dumitale. Din păcate sînt atîtea probleme de strictă actualitate, încît greu îmi vine

să mă ocup şi de istorie. Profit de ocazie. Cum merge lucrul ? Tot la concluzia cea veche ai rămas ?

— Adevărul e că încă nu mi-am formulat una nouă.

— Apăi, trebuie să te grăbeşti, tovarăşe profesor, glumi primul-secretar. O să-ţi ia istoria cu mult înainte ! Şi cum Ticulescu se mulţumi doar să zîmbească palid, el continuă : Cred că nu mă înşel dacă am să spun că e nevoie să avem concluzia limpede în faţă. De ce ? Doar întregul material trebuie să pledeze pentru ea. Cel puţin aşa cred că se obişnuieşte... Ah, da ! Acum sîntem pe o stradă pavată nu de mult. Iar de-aici încolo... Păcat că n-ai trecut înainte pe locul ăsta. Era un cîmp gol. Ce se vede pe stînga şi pe dreapta, aproape terminat sau neterminat, îi atrase atenţia Florincaş, sînt locuinţele cele noi pentru muncitori. Oraşul se prelungeşte astfel. Se face mai mare... E bine că i-aţi adus pe elevi. Au ce vedea !

— Da, întări Ticulescu în cele din urmă, vor avea ce vedea. Sînt şi acestea un fel de monumente !

Se apropiau acum de-o baracă cu un steag ce va fi fost roşu aprins cîndva, dar care acum pălise, fîlfîind necontenit în bătaia vîntului, a soarelui şi-a ploilor.

— Cred că nu e lipsit de interes să aflăm cum se clădesc astăzi monumentele. O să-i rugăm pe ceilalţi tovarăşi profesori să viziteze cu elevii şantierul, iar pe dumneata te iau puţin cu mine. Ne-nţelegem cu tovarăşul Mereuţă să-i conducă şi să le explice. Şi după ce grupul de elevi se îndepărtă, Florincaş îl prinse de braţ pe Ticulescu. Să mergem, zise el. Directorul e plecat pe şantier. Îl găsim noi. Odinioară, continuă el să vorbească însufleţit, ocolind un grup de barăci, monumentele se clădeau cu sclavi, cu prestaţie, sau cu muncă salariată. Piramidele au fost construite de sclavi pentru faraoni. Nici urmă de sclavi nu s-a mai găsit pe-acolo, dar faraonii supravieţuiesc prin piatră. Iobagii au clădit multe castele în care n-au putut intra niciodată şi au întreţinut multe cetăţi,

de care se leagă însă numai numele unui comandant de oşti. Zgîrie-norii moderni sînt înălţaţi de muncitori, dar nici unul nu s-ar putea considera stăpînul lor. Monumentele noastre sînt de acest fel : o fabrică în care vor lucra majoritatea celor de azi. Neam de neamul lor îşi vor aminti că ei au ridicat-o, pentru ei. E o deosebire, nu ? Să ne oprim puţin aci. E o viitoare hală. Azi se încheie corpul metalic. Uite, sudorii au ajuns la acoperiş. Ce faci, tovarăşe Neghină ? Merge, merge treaba ? Şi după ce acesta-i răspunse afirmativ, primul-secretar întrebă în treacăt, cu o nuanţă de haz : Şi mai ai necazuri cu trăgătorii la măsea.

— Le-a cam intrat frica-n oase !

Ticulescu asculta şi privea ; nu văzuse în viaţa lui un şantier. I se părea că-i pe un alt tărîm şi la fiecare pas remarca intrigat deopotrivă lucrurile foarte mari, ca şi cele complect neînsemnate. Pretutindeni mişunau oameni, fiecare cu o ocupaţie aparte, numai a lui. Avea senzaţia unui amestec ciudat, mai aproape de haos decît de ordine, dar din dialoguri, din întrebări şi din răspunsuri, putea să-şi dea limpede seama că în toate exista o rînduială ascunsă dar precisă şi-un ritm bine definit, ca la o simfonie ; sudorii păreau că stau pe loc, în timp ce dulgherii se grăbeau parcă-n dezordine ; zidarii lucrau liniştiţi şi uniform, iar macaralele cu trupuri lungi şi subţiri marcau notele înalte, înfipte în bolta albastră a cerului. Părţile simfoniei se închegau în ceva foarte viu şi concret, impresionant. Oamenii se opreau cîte o clipă din lucru. Salutau şi intrau în vorbă cu Florincaş, simplu şi direct, ca-ntre vechi cunoştinţe. Ticulescu se simţea stînjenit în faţa lor ; îl priveau cu mirare sau cu interes, voind probabil să ştie cine e. Şi-n mîinile lor descifra o putere şi o siguranţă care-i impuneau respect.

— Să mergem ! spunea într-una Florincaş.

Deşi colinda de mai bine de o oră şi jumătate şantierul, sărind peste traverse de lemn, ocolind camioane

grele care circulau neîntrerupt printre viitoarele clădiri, ferindu-şi capul să nu se lovească de vreun scripete coborît de pe schelăriile ce se înălţau tot mai sus, el nu simţi oboseala. Moleşeala care-l furnica în picioare îl făcea să se simtă ca şi cum ar fi stat pe un fotoliu incomod, urmărind imaginile perindate cu iuţeală prin faţa lui ca la cinematograf. Un camion basculant descărca dintr-o dată, fără nici un efort deosebit, mari cantităţi de nisip. I se părea amuzant ca jcaca unui copil. Şoferul strigă ceva unor fete care-l ameninţau cu pumnii. Ele rîdeau, dar şoferul părea supărat. Cărămizile se urcau sus la zidari, pe nişte ascensoare care nu se odihneau o singură clipă. Sus, se vedeau mistriile întinzînd mortarul. Oamenii păreau că nu lucrează încordaţi şi nici nu dădeau semne de oboseală. Dimpotrivă, se arătau preocupaţi de nişte probleme, pe care le expuneau primului-secretar, dar pe care Ticulescu nu le înţelegea.

— Hai acum să priveşti la cea mai vrednică echipă de betoniste. Să ştii că or să te întrebe de aparatul de fotografiat.

Se apropiară de grupul de fete. Nici una nu-şi părăsi locul de muncă, dar urmăreau pe sub gene pe noii veniţi. De departe lui Ticulescu i se păru că-s greoaie şi urîte aşa cum erau îmbrăcate în salopete. Se întrebă: de ce în salopete? Cînd însă ajunse aproape observă că îmbrăcămintea era ajustată cu cochetărie pe trupurile subţiri, împrumutîndu-le nu ştiu ce soi de ştrengărie drăgălaşă. Băsmăluţele roşii cu picăţele albe le colorau mai aprins obrajii rotunzi, tinereşti, frumoşi. Şi cum mai rîdeau!

O fată cu părul blond, irizat în jurul frunţii ca o aureolă, le ieşi înainte.

— Tovarăşul e ziarist, nu-i aşa? întrebă ea.

— Da! rîse bine dispus Florincaş. Dar un ziarist al trecutului.

— De cînd era vorba să ne fotografieze cineva de la Scînteia ! rosti Iacobina, fără să înţeleagă aluzia primului-secretar, care era doar pentru Ticulescu.

— Facem noi şi fotografia, tovarăşă Suba !...

Fetele rîdeau şi Ticulescu nu mai ştia la care să privească mai întîi. Florincaş se uită la ceas, manifestîndu-şi îngrijorarea.

— Vezi, am întîrziat ! Şi pe director tot n-am reuşit să-l găsim. Cred că n-ai să te superi, dacă am să te las. De altfel s-a nimerit tocmai bine, iată-i pe colegii dumitale... La revedere !

Florincaş îi întinse mîna cu prietenie.

— Îţi mulţumesc ! rosti Ticulescu.

— Dar pentru ce ?

— Pentru că mi-ai arătat şantierul.

— Şi eu îţi mulţumesc ! Bănuieşti, nu-i aşa, pentru ce anume ! Pentru monografia dumitale, pe care sînt sigur c-o voi citi pe curînd...

După ce-i salută de la distanţă pe ceilalţi, Florincaş se depărtă grăbit. Elevii se îngrămădeau în jurul lui Mereuţă, cerîndu-i explicaţii — cu zeci de întrebări — despre betoniere şi beton. Balnojan se apropie de Ticulescu.

— Nici nu bănuiam că eşti aşa de bun prieten cu primul-secretar.

— Nici eu !

*

Jana îl văzuse pe Balnojan de departe. Şi-l recunoscuse. Îşi apăsase mîinile amîndouă asupra pieptului, simţind că i se taie răsuflarea. I se adunase tot sîngele la inimă şi mîinile şi le simţea una de la cealaltă îngheţate. „A venit ! A venit !“ striga în ea un glas bezmetic. De bucurie şi spaimă. „A venit ! Iată-l aici, aproape ! Ar fi de ajuns să iasă de după pilonul metalic, unde se ascunsese în urma primei emoţii ; el ar vedea-o numaidecît ! N-o căuta oare chiar pe

ea ? Nu-i alergau lui ochii în toate părţile ? „Pe tine te caută ! Pe tine te caută !“ ţipa acelaşi glas bezmetic. Şi-o ameţea aceeaşi bucurie amestecată cu spaimă. De ce se ascunsese ? De ce ? Cum o să iasă acum de acolo ? Şi dacă el va pleca ? Poate s-o caute şi-n altă parte ! Îi venea să geamă de necaz că se ascunsese ca o proastă nemafiind în stare să iasă acum la lumină. Îşi duse palmele la gură ; începu să-şi muşte în neştire degetele. Şi durerea îi făcea bine !

I se părea că se lăsase în jur o tăcere uriaşă şi grea. Şi că pe lume nu se mai află decît el şi ea. Era destul să facă un pas, ca să-i apară în faţă. Şi el va întinde braţele ca în seara aceea... I se-mpăienjeniră ochii. Simţi lacrimi fierbinţi pe obrajii reci. Îl va ierta şi-i va cădea la piept... În neştire făcu un pas. Un singur pas.

— A, uite-o şi pe fruntaşa noastră, cel mai bun sudor de înălţime ! Vino mai aproape, Jana ! Vorbele meşterului Neghină găsiră în inima ei o asemenea rezonanţă, încît i se păru că asupra ei s-a prăvălit din înaltul cerului un tunet.

Dar şi lui Balnojan, zguduirea interioară pe care o resimţi în acea clipă, îi întunecă vederea. Jana era la cîţiva paşi, în faţa lui. Chipul îi e livid şi pe faţă-i joacă în umbre nestatornice zîmbetul şi plînsul. La el nu se uită deloc. De parcă n-ar fi existat pe lume. Să nu-l fi văzut pînă acum ? se întrebă într-o străfulgerare. Nu se putea ! Doar de-aceea a stat ascunsă. Balnojan îi vede talia îngroşată. Un nou şoc îl zguduie. Se miră singur cum de n-o ia la fugă. Îl stăpîneşte însă o asemenea inerţie încît are impresia că toate lucrurile din jur au încremenit pentru totdeauna. Îl pătrunse pînă în adîncul fiinţei conştiinţa falsităţii situaţiei sale şi a Janei de asemenea. De ce venise aci ? Ce umbre căuta oare ? Şi cu cît era mai umilit şi mai furios, cu atît devenea mai rigid şi mai distant.

— Despre dînsa îmi vorbeai adineaori ? întrebă el cu o voce uscată. Eu o cunosc puţin. Ce face mama

dumitale, tovarăşă Dimineţ ? Apoi, brusc, se răsuci către un grup de elevi, cărora le strigă : Adunarea, băieţi ! Mergem ! După aceea întinse mîna lui Neghină. Iar pe dumneata, se adresă el Janei, te rog transmite complimente din partea mea, mamei. Întoarse spatele şi plecă în fruntea grupului de elevi.

Jana căscase ochii şi gura. Dar nu fu în stare să rostească nici un cuvînt. Se sufoca. Obrajii îi ardeau ca-n febră. Pe neaşteptate se răsuci în loc şi fugi de-acolo. Fugea undeva departe, în neştire. Balnojan întoarse capul cînd auzi paşii care zdupăiau grăbiţi. Ridică din umeri şi-şi continuă drumul fără să se mai uite îndărăt, ci numai şi numai drept în faţa lui...

*
* *

— Măi băieţi, diseară o facem lată ! spuse Mantu către obişnuiţii lui prieteni. Eu fac cinste ! Dacă e amator vreunul, nimeni nu ne poate opri să facem şi un pocheraş ! Ei, ce ziceţi ? întrebă el umflîndu-se în pene şi privindu-i cam de sus pe ceilalţi. Subsemnatul *supţine !*

— Da' unde-o facem, mă ? se interesă careva.

— La iarbă verde. Că la baracă nu-i voie ! Ne-adunăm aici, în dosul garajului. Duc eu fir şi bec electric şi o să fie ca la chermeză ! Dar grij' ! De data asta nu-i *mucles !* Mai chemaţi-i şi pe alţii. Mandea-i cu aprovizionarea, aşa c-o s-ajungă la toată lumea. Hai, nu mai faceţi mutrele astea de acrituri. Nimeni n-o să moară de sete ! Asta o garantează Mantu, mă ! Mantu în persoană.

El însuşi se agită mult în ziua aceea, făcînd destulă publicitate „chermezei" sale.

— Dar ce-ai păţit ? Ai moştenit vreun unchi bogat ?

— Treaba mea ! Am chef să petrec. Că doar nu sîntem la mănăstire. Prin „bombe" mi s-a urît, vreau

să beau sub clar de lună. Frumos, ca la cinema! Ia să te mai duci tu, ţîcă, să-l anunţi şi pe Pleşa de pleaşcă. Să vină şi el, că-i simpatic dacă bea un păhărel!

Flăcăul trecu să-l anunţe pe Păvălucă Pleşa, dar acesta, în loc de răspuns, mormăi ceva neînţeles. Era indispus şi se gîndea îngrijorat la serbarea de sîmbătă seară. Se organiza la club de către organizaţia U.T.M. „o serbare culturală urmată de dans" şi atît corul cît şi mica orchestră de muzicuţe, ambele conduse de el, vor da un adevărat „examen" în public, cel puţin aşa susţinea Gică Turculeţ, poate numai ca să-i ambiţioneze încă mai tare. Dar şi Ţunea transpira de îngrijorare şi asta-l făcea şi pe Păvălucă să fie nervos. Îndată ce-şi termină lucrul, grăbi spre club. Tocmai sosise de la gară autobusul. Din el coborî un singur călător. Se uită cercetător în toate părţile, ca un om care venea prima dată pe aceste locuri. Îl scormoni cu privirea pe Păvălucă, pentru ca în cele din urmă să se hotărască: se apropie de el, întrebîndu-l moale:

— Eşti de-aici, de la şantier, tovarăşe?

— Da.

— N-ai putea să-mi spui unde-i direcţiunea?

— Îl căutaţi pe tovarăşul Magori? răspunse cu o întrebare tînărul.

— Aşa-l cheamă pe director? făcu acela cu un aer prea mirat pentru ca Păvălucă să nu simtă că celălalt ştia bine pe cine caută.

Îi explică aşadar ce are de făcut ca să ajungă la Magori şi omul se depărtă, după ce-i mulţumi politicos.

În acest timp Mantu meşterea să tragă un fir şi să pună bec electric pentru a lumina în dosul barăcii. De aici începea cîmpul şi Mantu explicase că nu putea fi vorba de-o încălcare a disciplinei pentru simplul motiv că se aflau în afara şantierului. Locul era bine ales, căci era departe de barăci şi de direcţiune. Nu puteau vedea ce se petrece pe şantier şi nici ei nu

puteau fi observaţi. Dacă venea şi Pleşa ar fi fost cum nu se poate mai bine! socotea Mantu, cîntărind în minte detaliile planului său. Flăcăul trimis să-l anunţe, povesti că Pleşa nici nu i-a dat atenţie.

— Cum, mă, n-a zis nimic?

— Nimic, nene. A ridicat din umeri şi-a mormăit în bobote de unul singur.

— Dă-l în mă-sa!

Mantu era furios. Ar fi fost minunat dacă venea şi Pleşa. Ce martor demn de toată crezarea ar fi avut! Aşa, trebuia să adune cît mai mulţi şi să înceapă cît mai devreme pentru ca nici o bănuială să nu-l ameninţe. Cel puţin pînă în ziua următoare cînd se va întîlni cu Ursu şi-i va cere să-l trimită în altă parte. El socotea ca nereuşită acţiunea. Prea se lucrase cu mănuşi şi cu cocoloşeală şi prea a fost sigur Ursu şi şefii lui că Bebei va accepta să intre în combinaţie. Atunci, da! ar fi fost altceva. Dar acum nu mai avea nici un rost; puteau să-l înhaţe în orice moment, cine ştie cum, picînd în laţ în cel mai stupid mod posibil. Dar nu se lasă Mantu! Cel puţin un mic spectacol feeric tot o să dea. Pe la vremea prînzului se întîlni cu unul din ciracii lui, cel mai consecvent şi ascultător. Mai întîi glumiră ca doi oameni fără grijă, dar celălalt era nerăbdător:

— Cum stăm? întrebă el tainic, preocupat.

— Şase! exclamă Mantu. Se convinse mai întîi că nu era nimeni în preajmă. S-au ascuns după peretele magaziei. Abia după aceea şopti: E totul pregătit. Trebuie numai să arunci ţigara chiar pe locul indicat cu scîndura aia albă. Şi nu uita! Pleci de acolo fără să fugi! Auzi tu? Să nu fugi că te-ai dus pe copcă! Umbli încet. Şuieri uşurel printre buze, dacă se poate; dacă nu, să te ia dracu, dar să ţii mîinile la spate. Te duci la baracă şi te culci. Vezi să nu te vîri în aşternut îmbrăcat. Auzi tu? Sub pernă o să ai o sticlă cu ţuică. Să bei cît ţi-o trebui şi să te culci. Dacă faci aşa e fără nici un risc. S-a-nţeles?

— Şi banii ?

— Îi primeşti, aşa cum ne-am înţeles. Şi-acuma : grijă la papagal. Ai băut şi te-ai culcat. N-ai cu nimeni nimic. Nimic, s-a-nţeles ?

— Da.

— Atunci, să fie într-un ceas bun !

— De-ar fi ! mormăi celălalt mohorît.

— Ce, mă, ţi-e frică ? Că nimeni nu-ţi dă ţie bani numai aşa, de florile mărului ! Şi încă o sumă aşa de mare ! Pe un risc aproape de nimic. Băgăm puţin spaima în fete, că prea şi-au luat nasul la purtare. I-o farsă, mă bobocule, şi-atîta tot !

*

După ce se legitimă în faţa lui Magori, străinul se aşează pe un scaun.

— Aşa ! Sper că aici putem vorbi fără să fim auziţi de cineva.

— Exact, tovarăşe locotenent ! Îţi stau la dispoziţie.

Străinul, căruia Magori îi spusese locotenent, zîmbi uşurel. Vorbi cu un ton prietenesc :

— Uite ce e, să lăsăm titlurile la o parte. Sîntem tovarăşi de luptă. Asta e tot ! Să-mi spui dacă aveţi pe şantier, un anume Mantu, Petre Mantu.

— Avem !

— Cum se poartă ?

Magori se gîndi, căutînd să-şi fixeze cît mai exact caracterul lui Mantu.

— În ceea ce priveşte munca, e corect. Îi place să bea şi şi-a adunat în jur pe toţi tinerii cu înclinaţii spre beţie. E turbulent şi obraznic. Şi gata oricînd să se ia la bătaie. Cu un prilej am descoperit la el cuţitaşul ăsta !

Scoase pe masă cuţitul adus de Gheorghe Diminet. Străinul îl cercetă cu interes, tot dînd din cap. Ceru

o mulţime de alte amănunte şi Magori răspunse de fiecare dată, însă din ce în ce mai intrigat.

— Dar ce-i cu Mantu ăsta? întrebă în cele din urmă, nemaiputînd răbda.

— Face parte dintr-o bandă de diversionişti, care se ascundea în munţi. Mîine e 1 octombrie. Trebuia să se întîlnească în gară cu legătura lui, un anume Ursu. Pregăteau un sabotaj pe şantier.

Magori încleştă pumnii:

— Îl strivim ca pe-un vierme.

— Nu-i nevoie. Noi am prins restul bandei, după cîteva lupte prin coclauri. Ursu e în mîinile noastre. Mîine îl vom prinde în gară şi pe Mantu, cînd va veni la întîlnire. Dar poate mai vin şi alţi peştişori la momeală. Aşa că deocamdată nu vrem să facem nici un fel de vîlvă, ca să nu se sperie peştişorii!

— Ar trebui să-l punem imediat sub supraveghere!

— Ideea nu e rea. Dar asta s-o faceţi în aşa fel ca să nu simtă nimic. În noaptea asta eu rămîn pe şantier. Dacă-mi dai voie, chiar aici, în biroul dumitale.

— De ce nu? Vom sta amîndoi, dacă n-ai nimic împotrivă!

Stabiliră după aceea o serie de măsuri care se mai impuneau şi de cîteva ori locotenentul fu nevoit să potolească mînia şi indignarea care izbucneau la Magori. În cele din urmă, străinul schimbă vorba.

— Acum aş mai avea o rugăminte, tovarăşe Magori. Cunoşti dumneata familia Dimineţ?

— Cum să nu. Toţi lucrează la şantier.

— Aş vrea să le comunic ceva din partea fiului, din partea sublocotenentului Ionică Dimineţ. S-a purtat foarte bine în acţiunea de prindere a bandei. Am din partea lui încredinţare să dau veşti familiei. Diseară, cînd sînt acasă, am să te rog pe dumneata să ne faci acest mic serviciu.

— A nu! Eu rămîn la şantier toată noaptea. N-o să am linişte.

Ofiţerul în civil zîmbi cu un aer răbdător şi foarte liniştit îi spuse directorului că trebuie să plece acasă, pe motivul simplu şi logic că totul, dar absolut totul pe şantier trebuie să decurgă în cel mai normal mod. Şi Magori n-avu încotro. Trebui să-i dea dreptate şi să se supună.

*

Gică Turculeţ trebuia să încredinţeze unuia dintre tinerii cei mai buni ai organizaţiei U.T.M. sarcina de a-l supraveghea pe Mantu. S-ar fi dus el însuşi cu dragă inimă, pentru că de mult nu-i era pe plac haidamacul, însă îşi zicea că „pisica cu clopoţei nu prinde şoareci !" Îl luă pe departe pe Păvălucă, amintindu-şi că a mai fost cu Mantu, la cîrciumă.

— Ce mai face prietenul tău, haiducul ?

— Prieten cu dracu, nu cu mine !

— N-ai mai vrea să bei cu el un păhărel astă-seară ? Ai auzit cred de „chermeza" lui. Că şi-a trîmbiţat-o ca găina, numai că invers, înainte de a face oul.

Se aştepta ca lui Păvălucă să-i sară ţandăra. Acesta însă îl privi doar încruntat, rostind hotărît :

— Află că degeaba te pregăteşti să-mi ţii o predică. Ai nimerit-o ca Ieremia cu oiştea-n gard. Astă-seară nu mă duc nicăieri.

— Şi de ce nu te-ai duce ?

— Parcă tu nu ştii ! Ce-o mai faci pe prostul. Mi-e silă de Mantu şi de băutură ! Află că de-atunci, din seara aia nenorocită, n-am mai pus strop de băutură în gură. Îmi dau şi cuvîntul de utemist, dacă vrei. Dar să mă laşi în pace după aceea cu povestea asta.

— Părerea mea ar fi să te duci totuşi !

Deşi Turculeţ vorbise cu seriozitate — chiar cu o nuanţă de gravitate în voce — Păvălucă tot se uita la el chiondorîş.

— De ce-ţi baţi joc de mine ?

— Nu-mi bat joc deloc. Îţi vorbesc foarte serios. Organizaţia U.T.M. îţi încredinţează sarcina de a petrece astă-seară cu Mantu.

— Zău, dacă înţeleg ceva ! exclamă uimit Păvălucă, şi după aceea adăugă revoltat : Nu, n-am să mă duc. În ruptul capului. O fi sarcină, dar îmi iese nume rău. Şi nu vreau !

— Eşti indisciplinat, tovarăşe Pleşa ! vorbi rece Turculeţ. Nu pot înţelege cum de refuzi o sarcină ? Nimeni nu-ţi spune să te-mbeţi. Dar să stai lîngă el şi să vezi ce face !...

Atunci Păvălucă deveni atent, pricepînd că la mijloc e o treabă serioasă. Ar fi dorit el să afle şi alte amănunte, dar nu fu chip. I se dădea a înţelege că tuturor păruse suspectă chermeza asta prea trîmbiţată. Îşi aminti şi el că-i trimisese vorbă să vină, aşa că acceptă sarcina şi porni îndată spre locul indicat. Noaptea spăla pămîntul în apele ei negre, cu sclipiri de aur şi argint. Şi toţi şi toate se pregăteau de odihnă, în afară de cei cuprinşi în arcul de lumină din dosul barăcii-garaj. Cînd îl văzu şi pe Pleşa, Mantu abia reuşi să-şi ascundă expresia de triumf care ameninţa să i se aştearnă pe obraz. Îl primi cu exclamaţii de bucurie :

— Bine-ai venit, Pleşa ! Am adus o ţuică mai bună ca aia de rîndul trecut. Direct de la producător. Poţi să bei oricît, poţi să te-mbeţi cumplit, mîine tot nu te doare capul ! Dă-i, bă, sticla, ce o tot mîngîi şi nu te-nduri de ea !

Sticla circula de la unul la altul. Păvălucă nu bău deloc : o trecu mai departe.

— De ce nu bei, Pleşa ? întrebă cel care-o ţinea acum în mînă.

— Nu beau şi gata !

— Bea, mă, că-i bună !

Mantu interveni :

— Lasă băiatul în pace. O să bea el cînd o avea chef. Băieţi, care *supţine* cu mine un pocheraş ?

Ieşi la iveală un pachet slinos de cărţi. Se adunară în jurul lui Mantu cărţaşii. Sticla circula într-una. Cînd se termina dispărea şi-n locul ei apărea ca din pămînt alta. Se spuneau anecdote murdare. Limbile se împleticiră curînd şi-o veselie nervoasă, falsă, se ghemuia, zbătîndu-se în micul cerc de lumină murdărită de fumul ţigărilor. Mantu bătea cărţile cu o adevărată artă : dar bea puţin şi cu ochii stătea la pîndă.

— Nu mai beţi, bă, atîta, că vă-mbătaţi prea devreme!

Ar fi vrut ca băieţii să nu-şi bea minţile ; avea doar nevoie de mărturia lor. Îl intriga, însă, încăpăţînarea lui Pleşa de a nu bea nimic. De ce nu bea ? De ce stătea numai şi se uita plictisit şi cu scîrbă în jur ? Să fi venit aici cu vreun scop anume ? Dar care ? Cine putea bănui ceea ce pusese el la cale ? Să fi fost prins Ursu, sau un altul de-ai lor ? Îşi amintea că în cincisprezece nu-l întîlnise la gară. Se mai întîmplase şi altă dată să nu poată veni la întîlnire, aşa că nu avea de ce să se alarmeze. Trebuia să ia măsuri numai dacă la două întîlniri consecutive lipsea. Va vedea mîine !

Cu toate acestea, de ce venise Pleşa astă-seară şi nu punea strop de băutură în gură ? Se plecă spre el :

— Dar tu de ce nu bei ? Ce stai aici ca o momîie ? Parcă ne-ai fi paznic, zău aşa ! Bea, bă, cînd îţi spun.

Păvălucă nu se arăta deloc dispus să bea. Cînd îl îmbiase Mantu atît de stăruitor avusese o tresărire interioară. Se dăduse de gol ? Mantu spusese limpede : „Parcă ne-ai fi paznic !" Dar dacă se grăbea să bea, abia ar fi dat de bănuit. Se ridică de pe pămînt.

— Păi, eu mă duc ! Şi-aşa văd că n-ai loc de mine ! zise el, potrivindu-şi pe el hainele.

— Stai, bă ! Cine-a zis să pleci ? Dacă vrei să bei, bine. Dacă nu, treaba ta. Tu rămîi în pagubă !

După o clipă de şovăială se aşeză din nou între ceilalţi. Mantu ceru :

— Cîntaţi, bă, paparudelor. Nu sugeţi ca bureţii. Faceţi chef ! Hai : Bea, bea, nu te lăsa ! dădu el tonul şi toţi începură să cînte într-un dezacord îngrozitor. Păvălucă se trase ceva mai încolo şi privi ciobul de lună atîrnînd pe cer de parcă stătea agăţat de-un cui, pe-un perete. Vraja priveliştii puse stăpînire pe el. Cîntecul beţivilor parcă se îndepărta, pregătindu-se să moară cine ştie unde, în vreun cotlon întunecos.

*

Jana stătea pe patul ei, făcîndu-şi de lucru cercetînd încă o dată zestrea celui care trebuia să vină peste vreo două luni pe lume. Îşi trecea lucruşoarele pregătite dintr-o mînă în alta, alintînd în gînd pe cineva foarte drag : „Puiul mamei, pui ! Pui fără tată !" De la întîlnirea cu Balnojan, în felul ei de a fi intervenise ceva nou : o seriozitate aproape gravă ; rîdea mai puţin, fără s-o părăsească tristeţea îngîndurată a ochilor şi a frunţii.

Aşteptase pînă atunci. Era sigură că în viaţa ei se va întîmpla ceva minunat. Se legănase în doruri şi-n speranţe uitînd cîteodată povestea cu ciocîrlia. Cînd şi-o amintea uneori — era înclinată să zică totuşi că e o poveste frumoasă. De ce să-şi facă atîtea gînduri cu ea ? Iacobina spunea mereu sau îi dădea să înţeleagă că-i un om de nimic. Dar parcă ea îl cunoştea pe Balnojan ? Nu-l cunoştea ! Îi era uşor să spună o vorbă grea pe seama lui ! Alteori însă sufletul i se umplea de scîrbă şi de ură. Auzise că mamă-sa spunea tuturor că ea nu mai are o fată cu numele Jana, iar tata, cînd se întîlnea cu el, avea nu ştiu ce străin şi greoi în glas, în mişcări şi-n priviri. Ce blîndă era Iacobina ! Om de nimic ? Era puţin ! Prea puţin, o nimica toată faţă de ura care creştea în ea cu o forţă interioară de care n-avusese niciodată habar. Îi ucisese tinereţea şi poate viaţa ! Cine se

va mai uita la ea, știind că are un copil din flori. Din flori ? Din ură și disperare ! Din durere și jale !...

— Ce zici, Jana ? Îți place ?

Iacobina se răsuci ca o sfîrlează în fața ei făcînd să se înfoaie rochița ușoară și largă din mătase. Se pregătea pentru balul de sîmbătă seara. Și era frumoasă ca în vis. Așa i se părea Janei, în timp ce frămînta în neștire unul din lucrușoarele celui care va veni !

— Nu-i așa că-i tare frumoasă ? spuse una din fete.

— Da, da ! Iacobina, ești ca la film. Zău dacă te mint !

Glasul Janei tremura. Îi tremurau pe pleoape lacrimile. Iacobina veni și o îmbrățișă.

— O să fie frumos la bal ! Ai să vezi.

— Eu n-am să vin.

— Dar ce te-a apucat ? Vezi-ți de treabă !

— Nu, n-am să vin. N-are nici un rost !

— Jana !

— Tu n-ai văzut că am început să merg ca o rață ?

Jana ar fi vrut să glumească, dar plînsul i se înnodase în gît, deși zîmbea, era nevoită să clipească des din ochi ca să n-o înece lacrimile.

— Hai să ne culcăm, fetelor. E tîrziu ! rosti sever Iacobina.

Jana adună lucrurile cele mărunte, împăturindu-le cu grijă și punîndu-le atent la locul lor, în dulap. În cîteva minute după aceea se stinse lumina. Baraca se umplu de întuneric : era un întuneric țesut cu borangicul diafan al lunei, dar frumusețea și farmecul acesta nu putea să aline durerea și ura fără margini a Janei.

*

După ce se culcară toți ai casei, Grigore Bebei ieși în noaptea tăcută, învăluitoare, caldă. Se simțea

singur ; copiii plecaseră cu soră-sa la ţară, în vacanţă, iar Nataliţa... Nataliţa mai avea de stat la puşcărie încă trei luni.

Gîndurile i se izbeau într-una de frunte, neliniştite şi bezmetice ca fluturii de noapte care dau tîrcoale becului aprins, ciocnindu-se nebuneşte de sticla fierbinte. Mîine e iar o zi în care Ursu vine în gară şi aşteaptă. Îl aşteaptă poate şi pe el, care a fost atît de prost că s-a luat după o jumătate de rîmă, ca să se tragă la o parte din largul drumului. În fond s-a ascuns laş de luptă. De o jumătate de an n-a mai făcut nimic ; nu se mai ştie că el e împotriva regimului. I-a fost frică ? Nu, a fost prudent. El aşteaptă lovitura cea mare. Atunci va lovi cu toată forţa de care dispune : ură, aur şi maşini !

Tentaţia de-o clipă de-a se duce în zori să-l întîlnească pe Ursu se topi. Dar gîndul neliniştitor că el stătea degeaba, nu-i da pace. Poate că temerile lui n-aveau nici un rost. Mantu îşi făcea de cap pe şantier, cu toate acestea nu se lua nici o măsură împotriva lui. Nu cumva el a supraapreciat inteligenţa şi forţa adversarului ? Se părea că nu-i chiar aşa ! Dacă se hotăra să nu mai stea deoparte ? Dacă ar lua legătura cu Ursu, ar putea afla ce vrea acesta în fond şi ce i s-ar cere. Îi convine, se ataşează grupului cu toate măsurile de precauţie, fireşte ! (Ar putea cere, spre pildă, ca de această legătură să nu ştie decît Ursu şi nimeni altcineva.) Nu-i place, se retrage din nou pe urmele jumătăţii de rîmă.

Se ridică de pe butuc cu hotărîrea ca în zori să se ducă în gară, să-l caute pe Ursu şi să pîndească un moment favorabil...

*

Maria Dimineţ scoase un ţipăt cînd află din gura lui Magori că Ionică trecuse la un pas de moarte şi acum zăcea rănit în spital, în timp ce bărbatul ei asculta întunecat, încleştîndu-şi doar amarnic fălcile.

— Ah ! Doamne, Dumnezeule ! începu să se văicărească Maria. Nu ne-ajungea o singură nenorocire ! Spune şi dumneata, tovarăşe Magori, dacă asta-i soartă ? ! Blestemat să fie în veci cel care şi-a bătut joc de noi. Că mi-a ars inima cu fierul înroşit ! Şi cine-a tras în Ionică să-l lovească trăsnetul...

— Taci tu, Marie ! Ce putem face noi ? Aşa a fost să fie. Poate că nici noi n-am fost destul de înţelepţi !

Maria se mişcă de la locul ei, frîngîndu-şi mîinile şi-apoi pe neaşteptate deschise uşa dulapului şi scoase de-acolo rochia cea mai bună. O strînsese la piept, vorbind de una singură : „Dragul de el ! Băiatul mamei ! Ştiam eu că se-ntîmplă ceva rău cu el. Îmi iau ce mi-oi lua şi mă duc la el. Are nevoie de mine. Ştiu eu !"

— Aşteaptă pînă mîine dimineaţă ! interveni Magori. Acum cred că nu-i nici un tren. Noaptea e un bun sfătuitor. Ascultaţi-mă pe mine. Sfătuiţi-vă mai întîi. Nu vă pripiţi. Vestea spune că feciorul vă e în afară de orice pericol. De ce să exagerăm atunci ?

Îşi luă rămas bun, pregătindu-se de plecare. Gheorghe Dimineţ îl conduse pînă la poartă. Magori îi strînse acolo mîna.

— Frate Gheorghiţă, ai avut dreptate într-o chestiune. Atît îţi pot spune astă-seară. Restul pe mîine !

Gheorghe Dimineţ nu înţelese nici tîlcul cuvintelor, nici de ce-i strînsese mîna cu putere Magori. Reveni în casă preocupat de altele. Şi cum nevasta o ţinea una şi bună cu plecarea, el zise cumpătat :

— Nu te ţiu să pleci. Dar trebuie să facem şi asta cu o chibzuială anume. Ne-a lovit nenorocirea din două părţi odată, dar noi trebuie să fim mai tari ca ea şi s-o învingem. Am trecut amîndoi prin multe necazuri şi le-am biruit. Să nu ne pierdem capul. Şi-apoi cum o să mergi la băiat cu mîna goală ? Nu-i aşa ?

Argumentul fu hotărîtor şi urmă după aceea un sfat îndelungat pînă ce hotărîră să se culce.

— Mîine ne aşteaptă destule ! observă bărbatul.

Dar Maria nu putea dormi : nu i se dădea geană de geană. Stătea cu ochii deschişi privind întunericul.

— Gheorghe, tu dormi ?

— Nu.

Maria oftă.

— Ce-i ? întrebă bărbatul. Ai vrut să-mi spui ceva ? Spune-mi !

— Zău aşa ! Mă gîndesc la noi. De cînd a plecat Ionică şi pînă acum noi n-am mai vorbit niciodată aşa de frumos unul cu altul !

Patul în care dormea bărbatul scîrţîi, semn că-l apăsase o mişcare neliniştită. Şi iar se făcu tăcere. După un timp Gheorghe tuşi.

— Mărie, tu dormi ?

— Nu.

— Ce facem cu Jana ? întrebă de-a dreptul bărbatul ; că eu mă gîndesc şi la ea, continuă el, văzînd că femeia tace mîlc. O fi mîndră, dar eu ştiu că suferă, săraca !

Maria tăcea.

Gheorghe se răsuci din nou în aşternut de scîrţîi greoi patul.

Îl auzi mormăind :

— Parcă n-ai avea inimă, ca oamenii !

Tot sufletul i se răscoli. Şi greu de tot se reţinu să nu izbucnească. Ea, n-are inimă ? Parcă el ştie ce e în inima ei ? Cîte a îndurat sărmana în atîţia ani de zile ! Sau poate că a uitat cum a oprit-o să vorbească de Ionică.

Nici numele nu avea voie să i-l rostească ! Ştie el ce-a fost atunci în inima ei ? Sau cît a suferit cînd a plecat Jana de acasă ? Trec minutele lungi ale nopţii şi ea nu poate dormi. O bîntuie presimţiri negre. De ce nu-i scrie nimic Ionică al ei ? Tovarăşul Magori spunea că-i merge bine. Atunci de ce nu poate scrie o scrisoare ? Îi pare rău că n-a plecat aseară, pe loc, în clipa în care a aflat groaznica veste. O fi el vreun

tren dimineaţa. Va pleca neapărat. Acest gînd o împacă. Închide ochii ; ar dormi. Şi parcă un glas din adîncul ei şopteşte : Jana ! Cugetă : cînd va veni îndărăt va vedea ce-i de făcut şi cu Jana. Aşa nu mai merge !

Deschide ochii pentru că i se pare că-n casă s-a luminat cumva. Doar n-o fi dormit între timp ? O perdea roşie, străvezie şi tremurătoare fîlfîia în fereastră ca o limbă de foc. Se ridică în capul oaselor. Privi înspăimîntată perdeaua care i se părea de sînge acum. O fulgeră o bănuială : foc la şantier. Poate la baraca fetelor ! Acolo se afla Jana. Jana !

În aceeaşi clipă clănţăniră clopotele de la maşinile pompierilor. Se zgudui pămîntul de motoarele care băteau greu.

— Arde, Gheorghe ! Scoală !

Maria sări din pat, trăgîndu-şi rochia pe cap. Nu se sinchisea de Gheorghe care se îmbrăca de asemenea în grabă. Ieşi afară, înfiorîndu-se de răcoarea nopţii şi de grija Janei. În direcţia şantierului se vedea o vîlvătaie sîngerie, cu o margine trandafirie, acolo unde întunecimea cerului părea că vrea să acopere totul.

O luă la fugă. Pe lîngă ea treceau umbre fantomatice care o întreceau. Simţea că i se taie răsuflarea şi că o lasă picioarele. Dar fugea într-una ! Jana era în pericol ! Flăcările de la barăci se înălţau spre cer, neliniştite parcă şi ele ! Gîndul la Jana îi dădea puteri nebănuite. Trecu pe lîngă ea, în goană, o maşină care tăia în noapte făşii de lumină. În acea clipă nu lipsi mult ca să se prăbuşească. Încetini fuga : trebuia să-şi apese pumnii la piept, ca să-şi poată domoli respiraţia şi inima.

Şi iar ţipă în ea un glas răscolitor : Jana ! Jana e în pericol ! Jana are nevoie de ea !

O luă din nou la fugă, fără să-şi dea seama că se împleticea. Se împiedica de pietrele drumului şi se poticnea în gropile lui. Dar nu se putea opri în loc.

Parcă o împingea de la spate o putere mai tare ca ea, căreia n-avea cum să i se împotrivească. O orbiră apoi farurile unei maşini. O clipă numai. Maşina trecu în mare viteză pe lîngă ea. Îi deosebi bine crucea roşie de pe caroserie. Îşi duse pumnii la gură. Ţipă :

— Janaaa !

Maşina se topi în întuneric.

O lăsară puterile, de parcă cineva i le-ar fi luat cu mîna. I se muiară picioarele. Se lăsă jos în praful drumului. Şi plînse multă vreme cu trupul zguduit de suspine. Poate pe-acelaşi loc unde, cîndva, plînsese şi Jana. Cineva se apropie de ea şi o întrebă dacă avea nevoie de vreun ajutor, ceva. Nu, nu avea nevoie de nimic. Nu-i trebuia nimic. Omul stărui. Atunci Maria Dimineţ se ridică de jos.

— Spune-mi, la barăci arde ?

— Da.

— La fete ?

— Da.

Plecă de-acolo fără să-l mai bage în seamă pe omul, care rămase nedumerit privindu-i umbra cocîrjată ce se topea în noapte. Maria se apropie de locul luminat cu sînge. Se vedeau conture de oameni în zbuciumare luptînd c-o furtună, parcă. La baraca familiştilor se auzeau strigăte şi se ghicea forfota agitată a oamenilor care îşi scoteau lucrurile afară de teamă ca incendiul să nu se întindă şi acolo. Maria se apropie de baraca ce ardea încă pînă ce pîrjolul îi izbi obrajii. Cineva o trase de mînecă :

— Încotro ? Nu e voie !

Maria Dimineţ ocoli. I se păru că-l vede pe Păvălucă. Îl strigă c-o voce slabă pe care nu şi-o recunoscu. Un bărbat întoarse capul spre ea privind-o cu mirare. Trecu mai departe fără să se ruşineze că a greşit. Parcă-i păsa ei de asta ?

Îşi făcu loc printr-un grup de fete. Nu le privea. Nici una nu putea fi Jana. Pe Jana ar fi simţit-o de la o sută de metri. Pe cine să întrebe de ea ?

— Tovarăşă Maria !

În faţa ei se afla Iacobina. Maria o privi îngheţată. Vru să treacă mai departe. Iacobina i se aşeză în cale.

— O cauţi pe Jana ? Au dus-o la spital. Au apucat-o durerile.

— De ce ? gemu Maria. Ce-a făcut ?

— A rămas în baracă. Nu ne-am dat seama. A ieşit singură. Bine c-a putut !...

Maria se simţi cuprinsă de mînie, dar în aceeaşi clipă cineva strigă :

— Păzea ! Păzea. Toată lumea înapoi.

Iacobina o trase pe Maria şi după cîteva secunde acoperişul arzînd al barăcii se prăbuşi. Pufni greoi şi o puzderie de scîntei se înălţară spre cerul trandafiriu, ca un nemaipomenit joc de artificii.

*

În clipa cînd cerul se făcuse roşu, Mantu ceruse :

— Daţi-mi să beau !

Cineva strigase :

— Uite ! Uite ! Ce se întîmplă ?

Mantu băuse din sticlă cu sete. Toţi ceilalţi tineri din jurul lui se ridicaseră în picioare, privind înfioraţi măreţul spectacol.

— Ce e ? mormăise Mantu. Ce vedeţi voi acolo ? Cine ne strică cheful ?

— Arde !

Strigătul produse panică. O luară care pe unde nimeri ca să ajungă acolo. Mantu adună întîi cărţile. Privea din cînd în cînd geana însîngerată care parcă tremura asupra sa. Îşi îndreptase apoi spinarea, adulmecînd miasmele de ars care răzbăteau pînă la el.

— Parcă răsare soarele ! murmură el în faţa înfricoşătoarei dar măreţei privelişti. Parcă răsare de la apus !

— Ce-ai zis? se auzi o voce aspră din întuneric.

— Cine i? A, tu erai Pleşa? Vorbeam şi eu în prostie. E groaznic acolo, adăugă el, arătînd cu o mişcare scurtă a capului în direcţia incendiului. Mă mir că încă n-ai fugit la faţa locului. Mă aşteptai? Să mergem dar!

Păvălucă abia se putuse abţine să nu alerge la locul incendiului. Şi poate că ar fi făcut-o dacă nu l-ar fi oprit ciudata observaţie a lui Mantu. Se stăpîni. Chiar şi atunci cînd îşi dădu seama că arde la baraca fetelor rămase tot pe lîngă Mantu, deşi îi sfîrîia inima-n piept. Nu-l pierdu din ochi nici după ce intrară în lanţul viu care căra la nesfîrşit găleţi cu apă.

*

Jana tresărise din somn speriată. I se păruse că aude un ţipăt:

— Foc!

Un fum înecăcios plutea prin încăperea luminată roşiatic din afară. Fetele săreau din paturi ca nişte stafii albe. Se înghesuiau la uşă. Ţipau, căutînd să smulgă dreptul de a ieşi cu o clipă mai devreme. Sărise din aşternut şi Jana. O înnebunea spaima. Se repezi la uşă. Celelalte fete luptau încă să iasă mai repede. Simţi o izbitură în pîntec. Gemu. Se rezemă de perete privind îngrozită limbile de foc ce se prelingeau ca nişte vipere cuprinse de-o furie tăcută dar îngrozitoare printre scîndurile podelei. Ici şi colo paturile de lemn se aprinseseră şi ardeau. Era o dogoare şi un fum care îngreunau respiraţia. Cineva sparse un geam. Flăcările se înviorară de parcă jucau un jos straniu, nebunesc.

Jana îşi aduse aminte de viaţa nouă ce-o purta sub sîn. Şi în aceeaşi clipă îi veniră în minte lucruşoarele pregătite şi atît de frumos aranjate în dulapul ei. Din trei paşi fu acolo. Deschise uşiţa şi scoase

cu o singură mişcare a braţului, zestrea celui care trebuia să vină pe lume. O strîngea la piept cu o dragoste aprigă, nepotolită. În acele clipe lucruşoarele acelea erau pentru ea totul!

Ardeau acuma şi pereţii. Trosnete sinistre o înconjurau. Îi era cald şi fumul o sufoca. Părul i se lipise de tîmple şi ochii abia îi mai putea ţine deschişi din pricina usturimii. O apucă o tuse răscolitoare: parcă o mînă nemiloasă scormonea în fiinţa ei. Durerea ascuţită care o fulgeră peste mijloc, îi lumină conştiinţa ca o pară: copilul! Trebuia să se salveze: să iasă afară cu orice preţ!

Îşi învinse slăbiciunea şi porni hotărîtă în direcţia în care ştia că e uşa. Mereu era nevoită să ferească locurile pe unde flăcările ronţăiau cu lăcomie şi în voie lemnul uscat. Fumul o împiedica să vadă mai departe de un pas. Bîjbîia ca un orb cu braţele întinse înainte. Din cînd în cînd se oprea, încercînd să răsufle adînc; căscă ochii şi căută să vadă dacă mai are mult pînă la uşă. Auzi un trosnet înfiorător deasupra ei. Se uită în sus. Ţipă! Ardea şi tavanul. Flăcările o înconjurau acum din toate părţile şi parcă o cereau cuiva, cu braţele întinse, neiertătoare. Ea, însă, nu se va lăsa pradă lor. Strîngînd la piept lucruşoarele copilului porni mai departe. Trebuia să-şi ţină răsuflarea ca să nu se înece. Fumul îi provoca aceeaşi tuse răscolitoare... Gemu, cînd putu adulmeca un curent de aer rece şi curat. Respiră cu nesaţ. Era în apropierea uşii, desigur. Dar curentul pieri şi în plămîni îi pătrunse fumul. Tuşi din nou. Aceeaşi mînă îi răscoli măruntaiele. Peste mijloc o străpunse iar acea durere ascuţită. Aproape că se frînse, gata să se prăvălească în pîrjolul care o înconjura din toate părţile.

Şi din nou i se lumină conştiinţa ca o pară: copilul! Cu un efort căută să-şi revină. Căzu doar într-un genunchi.

— Jana!

Strigătul venea parcă din altă lume.

— Jana!

Glasul parcă venea de aproape. Şi era al Iacobinei. Nu avu puterea să răspundă. Cu o ultimă sforţare se repezi înainte. Orbeşte. Fără să-i pese de ameninţarea flăcărilor. Cu un singur gînd: să se salveze pe ea — şi copilul! Simţi în nări aerul rece şi abia atunci se prăvăli. Conştiinţa îi licărea numai; usturimi arzătoare muşcau din pulpele ei. Şi mai simţi cum o apucă ceva de subţiori şi o înalţă din ce în ce mai sus, de parcă avea aripi. Era acum pe marele schelet de fier privind din înălţimi şantierul care se întindea în faţa ei ca-n palmă!

— Jana! Jana!

Strigătul o trezea ca dintr-un vis. Simţea pe frunte ceva rece, ca un sărut umed, prelung şi plăcut. Deschise ochii. Iacobina, cu urme de funingine pe faţă, stătea aplecată asupra ei.

— Ce te-ai apucat să faci? Era să arzi! spunea prietena de parcă o certa.

Jana strîngea la piept lucruşoarele cele mici.

Ochii Iacobinei străluceau sub pînza lacrimilor.

— Vezi ce faci tu? Şi mie mi-a ars rochiţa de mătase. E scrum. Dar ce-mi pasă. Îmi fac alta! Tu! Tu! Să nu mai faci din astea!

După aceea se revărsase asupra lor un glas bărbătesc:

— Ei, fetelor! Nu aruncaţi cu bolovani ca să stingeţi focul?

Jana privi în direcţia de unde venea vocea. Tresări violent; fu mai mult ca o zguduire complexă a întregii ei fiinţe. Vedea acelaşi chip din parc, mînjit cu funingine. Ţipă — sau gemu:

— El e! El e! Iacobina, el e!

— Cine el? Ăsta-i Mantu.

— El a fost în parc dat cu funingine pe faţă. El mi-a rupt rochia la umăr! Din cauza lui s-a întîmplat c-a venit... c-a venit...

Vorbea agitat de parcă aiura. Şi brusc se întrerupse, chircindu-se din cauza unei noi dureri care-i tăia mijlocul. Scînci.

— Ce-i cu tine, Jana ?

— Mă doare !

— Unde ?

— Aici... aici...

Închise ochii sleită.

Cînd îşi reveni era la spital.

Maria Dimineţ o veghea.

— Jana ! şopti aceasta cu o dragoste nesfîrşită şi îngrijorată.

— Mamă ! îngăimă fata, cu buzele uscate, livide. Mamă !

*

— Ar merita să-l arestăm imediat, rosti obosit locotenentul. Nu dormise toată noaptea şi acum, la ivirea zorilor, simţea că nu mai poate, clipea des din pleoape, cu ciudă, din cauza senzaţiei neplăcute pe care o simţea. Parcă-i aruncase cineva cu nisip în ochi. Cred că dacă l-am da pe mîna tovarăşilor de pe şantier ar plăti cu vîrf şi îndesat.

— Praf l-ar face. Dar eu cred că trebuie să avem răbdare, vorbi şi Magori, în timp ce se plimba prin încăperea strîmtă, ca într-o cuşcă. Să-l prindem cu toţi complicii. Incendiul din noaptea asta este o dovadă de fier. Are complici. Ştiindu-se deochiat şi-a organizat un alibi pe care n-ai cum să-l dejoci. Dar cine or fi complicii ?

— Vom afla în curînd.

Cu cît se gîndea mai mult, Magori era cu atît mai indignat.

— Dar e cu ochi şi cu sprîncene ! Cine l-ar fi putut bănui pe criminal ? Incendiul a izbucnit în timp ce el şi cu haidamacii lui făceau chef. A invitat şi tineri cumsecade, numai ca să fie martori cît mai

mulţi şi mai de crezare. E viclean, banditul! Totuşi ce-a urmărit el cu incendiul ăsta?

Magori deschise fereastra. Aerul tare al sfîrşitului de noapte pătrunse în valuri, scoţînd în grabă fumul de ţigară din cameră. Locotenentul se învioră pe dată.

— Ce ziceai? C-ai vrea să ştii mobilul acestei crime? Probabil voia să-i dovedească lui Ursu la întîlnirea de azi că a depus o „activitate" oarecare.

— Nemernică activitate! scrîşni Magori. Putea să coste vieţi omeneşti... adăugă el îngîndurat. Oare ce-o fi făcînd Jana? Am să dau un telefon la spital! zise el hotărît.

Puse mîna pe aparat şi obţinu repede, la acea oră matinală, legătura. Se interesă la medicul de serviciu ce se petrece cu tînăra femeie adusă, astă-noapte, de la şantier. Ascultă încordat şi pe măsură ce auzea explicaţiile fruntea i se descreţea.

— A născut prematur?... Un băiat?... Ambii sănătoşi?... Mulţumesc, tovarăşă doctor. În timp ce punea receptorul în furcă, el făcu un semn din cap către locotenent, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Ei, ce zici?"

Acesta zîmbi uşor.

— Viaţa curge înainte, filozofă el mai mult în glumă. Merge şi nu se opreşte niciodată!

— E-adevărat! Merge înainte şi nici nu se va opri vreodată! Căci este cineva, este ceva, o forţă minunată care o împinge înainte. Şi nimeni nu i se poate pune în cale, completă Magori.

— Mai avem încă o treabă!

Bărbatul în civil îşi luă rămas bun şi plecă în goană în maşina pe care-o chemase şi-l aştepta afară. În gară nu se prezentă decît Mantu şi atunci fu arestat. Se părea că Ursu nu mai avea alţi complici în oraş...

* * *

Gheorghe şi Maria Dimineţ ţinură în zilele acelea o scurtă consfătuire. Iniţiativa o avu femeia.

— Eu de plecat nu mai pot pleca acum. Trebuie să am grijă de Jana. Pericolul n-a trecut...

— Ce tot vorbeşti tu? Iar pui răul înainte? Doctorii spun că putem fi fără grijă!

Gheorghe Dimineţ vorbea cuprins de o neliniştе, pe care voia să şi-o ascundă. Nu reuşea, din cauza unui tremur în voce şi a unei blestemate de zbateri a sprîncenelor. Poate că altădată reuşea să le ascundă sub cuta-i groasă de pe frunte, formată în decursul anilor, în lupta cu viaţa. Dar acum nimic nu-l mai apăra. Îşi zicea: „Am îmbătrînit, de-am ajuns aşa de molatic!"

— Lasă-mă în pace cu doctorii tăi. Eu pînă n-o văd pe Jana acasă n-am să mă ştiu liniştită. Liniştită pe-o parte, continuă ea, fără să-i mai dea răgaz bărbatului să spună ceva. Tu ai să te duci să vezi ce-i cu Ionică. Şi să-l aduci acasă. Tovarăşul Magori parcă aşa zicea, c-o să-şi petreacă aci concediul!

Maria îi pregăti toate cele necesare pentru drum, coapse în cuptor plăcinte cu mere, cum îi plăcea lui Ionică, pe cînd era doar de-o şchioapă şi-l conduse pe Gheorghe pînă la gară. În autobusul cel mic şi albastru, se ghemuiră cum putură unul lîngă celălalt, pentru că la trenul acela se ducea multă lume.

— Şi dacă n-o vrea să vină? întrebă Gheorghe, înghemuit în partea dinspre geam şi transpirînd într-una. Cugeta „Dar dacă nu mi l-or da doctorii?"

— Dar tu ce-ai să păzeşti acolo? Păi eu de ce te trimit pe tine? Aici să te văd cîte parale faci! Şi să nu te iei după doctori, auzi? spuse ea întorcîndu-se spre bărbat încruntată. Că ei aşa or să înceapă. Tu să le spui că mamă-sa îi e cel mai bun doctor! Şi-o să ajute şi locurile pe unde-a copilărit.

O să prindă viaţă mai repede. Aşa să le vorbeşti! Să nu stai în faţa lor şi să te bîlbîi, de parca-i avea prune în gură!

Trenul sosi şi pînă ce locomotiva luă apă, Maria avu timp să-l aşeze într-un compartiment mai liber şi să-i mai dea o dată în grijă:

— Auzi tu? Să nu-mi vii înapoi fără el?

Urmări apoi trenul pînă ce se micşoră, pînă ce se făcu cît nuca, pînă ce dispăru sub poala alburie a zării. Îi ticăia inima ca o vietate mică şi speriată şi-ntre pleoape parcă crescuse o ceaţă! Îşi împărţi apoi timpul între treburile ei de bucătăreasă la cantină şi grija fetei. Doctorii spuneau că-i merge bine şi Janei şi copilului, dar atunci de ce nu-i lăsau fata acasă? Şi de ce pe băieţel, îl puneau tot în vată ca pe-un cercel?

În ziua următoare se pomeni cu Magori venind la bucătărie. Tocmai spăla, cot la cot cu Paraschiva şi cu încă o fată, feţele de masă. Nu prea era în apele ei şi de cum îl văzu pe Magori, îl strigă:

— Aha! Ai venit să vezi ce mai facem? Foarte bine! Că tot aveam de gînd să viu eu pe la dumneata. Vezi cum ne chinuim? Trebuie să-i dăm zor, de-ai zice că ne ies ochii, ca s-avem mîine curat în sala de mese. Da' de ce, mă rog, nu s-ar putea să avem două rînduri de feţe? Se murdăreşte un rînd, hai cu el la spălat. Îl uscăm, îl călcăm şi-n timpul ăsta în sala de mese toate-s la locul lor. Cînd plouă, îi e drag omului să mai zăbovească la vorbă sau să asculte muzică.

Afară ploua. Magori se scutură de umezeala aşternută pe scurta-i de doc ca o pulbere argintie.

— Chiar că plouă afară fără milă! zise el în treacăt.

— Să vezi ce-o să ne canonim noi cu uscatul acum! Parc-am fi o nevastă tînără fără zestre, fără de nici unele.

Magori îi făcu semn către fetele care nu mai spălau şi ciuleau urechile, pe urmă o trase mai la o parte.

— Las' să ştie şi ele! mormăia femeia înciudată.

— Hai să stăm strîmb şi să judecăm drept. Eu venisem cam pornit încoace. Voiam să-ncep tot aşa cum m-ai luat dumneata pe mine. Şi iată că mi-ai dat apă la moară. De ce nu te mai duci la şcoală?

— De-asta-mi arde mie? Nu-mi ajung necazurile cîte le am? O să-nvăţ eu carte, nu-mi duce grija!

Magori privi afară, pe geam, la ploaia care se cernea statornică, la nesfîrşit, din cerul plumburiu. Vorbi, ca şi cum ar fi amintit în treacăt, despre un lucru fără prea mare însemnătate:

— E greu să ceri de la altcineva să-şi îndeplinească îndatoririle, dacă tu însuţi nu ţi le faci pe-ale tale! Cam aşa cum mi-ai vorbit dumneata adineauri, mi-a vorbit aseară şi tînărul învăţător, care-şi rupe din timpul său, pentru ca neştiinţa de carte să piară! Poate că are şi el necazurile lui, că n-o fi fecior de bani gata, dar cu toate astea n-a lipsit o dată de la datoria sa şi dacă se plînge n-o face pentru a-şi arăta neplăcerile lui proprii.

— Nici eu nu mă plîng pentru mine! Dar de-atîta vreme se tărăgăneză povestea asta cu feţele de masă. Şi toate a trebuit să le capăt aşa, cu anasîna, de parcă i le-aş fi smuls tovarăşului responsabil.

— Poate că are şi el necazurile lui! o zeflemisi uşor Magori.

— Nu mă mai amărî şi dumneata! Lasă că mă duc la şcoală! Numai nu mă mai ruşina!

Magori zîmbi în sfîrşit.

— Nu de hatîrul meu să te duci, că n-ai făcut nimic! observă el cu blîndeţe.

Se pregăti să plece şi-abia atunci parcă-şi mai aminti ceva:

— Te roagă tovarăşul Mereuţă să treci azi pe la el, la ora cinci. Bine?

Maria se întunecă la chip.

— Doar n-o vrea să mă ia şi dînsul la rost.
— Nu. Cred că e vorba de altceva. Să nu uiţi să te duci!

*

La Mereuţă în birou se adunaseră mai mulţi muncitori de pe şantier. Era şi Gică Turculeţ. Cînd îi văzu acolo pe toţi, Maria Dimineţ avu o senzaţie neplăcută, gîndindu-se că poate era din nou vorba despre o şedinţă de prelucrare a treburilor de la cantină. Instinctiv căută din ochi pe Boeru dar cum nu-l văzu se simţi mai uşurată. Se aşeză pe un scaun cu faţa spre uşă, aşteptîndu-se totuşi să apară din clipă în clipă. Cu toate că nu se mai sfia aşa de tare cînd era chemată în şedinţe, astăzi n-ar fi avut deloc chef să se-nfrunte iar cu Boeru.

Privi în jur şi rămase mirată: recunoscu numai muncitori din cei mai buni de pe şantier, din aceia care erau fotografiaţi pe panoul de onoare. Atunci, după ce făcuse sala de mese a cantinei, o fotografiaseră şi pe ea. Îi apăruse şi ei chipul pe panoul acela, care atrăgea privirile tuturor, pentru că era pus chiar la intrare şi aducea întotdeauna cîte ceva nou, care producea frămîntare.

În jurul ei se vorbea şoptit, de parcă fiecare era cuprins de o înfrigurare a sa. Paveloni o întrebă vesel ce mai face şi ea ridică din umeri. Gică Turculeţ stătea liniştit pe-un scaun şi zîmbea unor gînduri ale sale. Numai mîinile care nu-şi găseau locul îi trădau neliniştea.

— Nu ştii de ce ne-o fi chemat aici? se întoarse ea către tînăr, însă tocmai cînd acesta se pregătea să deschidă gura, se auzi zgomotul uşii. Intrau: Magori, secretarul organizaţiei de bază şi Mereuţă. Cei trei se aşezară îndărătul mesei de lucru a lui Mereuţă şi vorbiră ceva în şoaptă. După aceea se ridică în picioare Magori, pronunţînd solemn:

— Dragi tovarăşi, avem bucuria de a ne vedea adunaţi aici pentru a răsplăti munca unor tovarăşi, cu care şantierul se mîndreşte. Răsplata e binemeritată de fiecare din dumneavoastră. De azi veţi intra în o parte din apartamentele cele noi din grupul de blocuri construite de noi. Eu personal şi colectivul de conducere al şantierului vă felicităm cu această ocazie şi vă urăm o viaţă nouă, fericită şi frumoasă!

Izbucniră aplauze. Maria nu putu cuprinde totul dintr-o dată dar bătea şi ea din palme. Spre deosebire de Gică Turculeţ, care strălucea de bucurie şi de nerăbdare, pe faţa ei plutea umbra unei îndoieli: „Oare şi nouă ne vor da o locuinţă nouă?" Parcă ghicindu-i întrebarea, directorul adăugă cînd se făcu linişte:

— Tovarăşul Mereuţă va citi lista de repartizare a locuinţelor. Îi dau cuvîntul!

Mereuţă scoase din buzunar un mănunchi de chei, care zurăiră dulce ca nişte zurgălăi. Se încurcă într-un teanc de hîrtii, şi-n cele din urmă îşi aruncă ochii peste cei de faţă. Mustaţa sură tremură scurt, ca o aripă; îşi drese glasul şi începu să citească lista, fără altă introducere.

— Paveloni Iacob, zidar fruntaş, apartamentul 1, blocul nr. 1. Două camere, bucătărie, baie şi dependinţele.

Se opri, privi în largul încăperii, de parcă-l căuta pe Paveloni, apoi îşi aduse aminte de chei. Lăsă hîrtia pe masă şi începu să zornăie cheile în mîini. Alese una şi privi din nou de parcă-l căuta pe Paveloni.

— Hai, vino şi ia-ţi cheia! zise el deodată, cu vocea răguşită.

Maria Dimineţ încremenise. Se uita fix la Mereuţă, la buzele lui, la mişcările mîinilor. Uneori i se părea că se învăluie în ceaţă, îndepărtîndu-se sub fîlfîirea unui vînt. I se părea atunci că visează. Dar nu, vocea lui Mereuţă răsuna mereu, de aproape:

— Gică Turculeţ, şofer fruntaş, apartamentul...

În urechile Mariei se purtau unele după altele ca valurile: glasul lui Mereuţă, aplauzele, şi cuvintele emoţionate, repetate de aproape fiecare din cei care primeau cheile: „Mulţumesc Partidului şi Guvernului"... Unul din aceste valuri o lovi drept în inimă.

— Maria Dimineţ, muncitoare fruntaşă...

Stătea ca paralizată. Pe faţa ei nu tresări nici un muşchi. Nu fu în stare să se mişte, să ridice un deget măcar. Numai în ochi îi năvăliră lacrimi. Glasul lui Mereuţă parcă tăia urme adînci în inima ei:

— Pe repartizare figurează şi Jana Dimineţ. Tovarăşă Maria, nu vii să-ţi iei cheia?

Maria se ridică înviorată, grăbită, voioasă, descătuşată, apropiindu-se totuşi de masă cam legănat, ca şi cum ar fi plutit pe nişte unde nestatornice. Mereuţă îi întinse cheia. O prinse şi cînd îi simţi între degete prezenţa materială, băgă de seamă c-o cuprinde o ameţeală fierbinte. Cu amîndouă mîinile strînse cheia la piept.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc din toată inima. Vă mulţumesc! Şi mai zise o dată: Vă mulţumesc...

*

Sosi şi ziua mult aşteptată: doctorii încuviinţară ca Jana şi cu băieţelul ei să poată pleca acasă. Jana era nerăbdătoare. Cuvîntul „acasă" avea acum o rezonanţă nouă, necunoscută. Aflase de la mamă-sa de locuinţa ce le fusese repartizată; Maria Dimineţ o luase numaidecît în stăpînire, mutînd toate lucrurile cu ajutorul lui Vasilică şi a lui Păvălucă Pleşa. Acum îi dădea să înţeleagă Janei că n-o mai lasă să stea la barăci.

Şi-n adevăr, cînd Jana ajunse în holul spitalului, mamă-sa era acolo. O privea cum cobora scările albe, strîngînd la piept pruncul bine înfăşat. Cît a oftat de adînc în clipa aceea, Jana n-a observat. Cînd a ajuns lîngă mamă-sa, aceasta zîmbea.

— Dă-mi-l mie. Tu eşti încă slăbită. Hai, dă-mi-l odată.

— Mamă dragă, n-aş vrea...

— Dă-l încoa, dacă-ţi spun!

Ieşiră în stradă. Maria Dimineţ se uita la faţa rotundă a copilaşului, la nasul lui mic şi la gura pe care o ţinea abia ţuguiată. Pleoapele străvezii ca aripile gîzelor tremurau uşor în somn.

— Mamă dragă, dar dumitale nu ţi-e greu cu el?

— Nu, Jana... Ştii tu cine-mi scria întotdeauna aşa: mamă dragă? Ionică. Atunci cînd ne-a scris ultima dată parcă mă seca la inimă. De-atunci am avut presimţirea că i se-ntîmplă ceva rău.

— Lasă, mamă, că vine el acasă cu tata.

— Nu ştiu ce-o fi cu ei. Gheorghe nu mi-a scris deloc. Şi nu mi-a dat telegramă. Ce-o fi cu Ionică, nu ştiu! Dar cît e de mămăligă tat-tu, zău dacă mă aştept la ceva bun!

Maria Dimineţ nu voi să se urce-n autobus. I se părea că e-nghesuială şi se temea pentru cel mic. Mai bine mergeau pe jos. Nu-i era greu să-l ducă pe băieţel în braţe! Şi era mai bine aşa!

— Tat-tu nici nu ştie că ne-am mutat în casă nouă. Ce-o să se bucure! O să se bucure şi Ionică, ştiu eu! El e un băiat aşa de bun! Şi tu eşti o fată bună, adăugă ea, simţind cum se întristează Jana. Aşa a fost să fie! Despre asta să nu mai vorbim!

Merseră un timp în tăcere. Jana observă într-un tîrziu:

— Cît ai albit, mamă dragă!

Trecură prin faţa casei celei vechi. Era aşa de mică şi tristă şi urîtă! Jana se uită la ea cu durere. Banca de lîngă portiţă i se păru strîmbă şi neagră, ca un ciot ars. Îndărăt nu se vor mai întoarce niciodată. Şi nici nu era nevoie să se uite îndărăt. Intrînd pe porţiunea de stradă cu case noi, ea nu se mai sătura privind şi-n dreapta şi-n stînga. Cîteva clădiri erau gata. La altele se mai lucra încă. Dar

la ora aceea de înserare nu se observa aşa de bine deosebirea. La blocurile date în folosinţă se simţea prezentă viaţa. Se aprindeau lumini, răzbătea pînă la ele zgomotul vocilor omeneşti, cu frînturi de cîntece scăpate din aparatele de radio.

— Am ajuns! spuse mai pe urmă Maria. Aci stăm noi!

Era o casă cu două etaje în care se intra printr-o uşă din lemn de stejar, cu un ochi de sticlă mată, ocrotit de-un grilaj de fier în chip de stea. Intrară pe coridorul luminat de-un bec electric.

— Noi stăm jos, explică Maria, dar în aceeaşi clipă rămase înmărmurită. Ionică! gemu ea.

Gheorghe Dimineţ rosti emoţionat:

— Jana!

Tată şi fiică se îmbrăţişară. Ionică făcu un pas către mamă-sa, dar se vede că nu îndrăznea s-o îmbrăţişeze din pricina copilului. Îşi plecă doar fruntea şi Maria Dimineţ îl sărută apăsat, strîngîndu-l pe după grumaz cu braţul stîng, rămas liber. Suspină: „Ionică, Ionică!" Dar i se păru prea puţin. Îl strigă pe Gheorghe, în timp ce Ionică îşi îmbrăţişa sora:

— Ţine aici! Ce stai ca un popîndău. Fă şi tu ceva. Dă-mi o mînă de ajutor.

Gheorghe se pomeni cu copilul în braţe. Îl privea uimit şi nici nu îndrăznea să se mişte, de parcă i-ar fi fost teamă să nu i se risipească din braţe ca nisipul.

— Ionică, mamă dragă! Ionică! Ce teamă mi-a fost. Oh, Ionicăă, bine că eşti viu!

Îl strîngea la piept cu un soi de disperare, amestecată cu bucurie, cu nerăbdare şi nelinişte. Jana, alături, plîngea. Ionică îngălbenise la chip şi nimeni nu observă că se clătinase puţin, de parcă avusese un moment de şovăială.

— Dar du-ne odată-n casă, ce boceşti ca o cobe?

Gheorghe dădea semne de mare nerăbdare. Îşi schimba greutatea corpului cînd pe un picior, cînd pe

altul şi pe frunte îi apăruse spuzeala umedă a transpiraţiei.

— Hai odată, Marie! Tu nu-nţelegi? Sau te faci că nu-nţelegi.

— Tată!

Jana se repezi să-i ia copilul din braţe. Şi-atunci simţi că scutecul era ud. Îl privi pe tată-său cu recunoştinţă, ca şi cum şi-ar fi cerut iertare. Gheorghe Dimineţ îşi ştergea mîinile de poalele hainei şi mormăia ceva neînţeles, ţinînd bărbia în piept.

Maria îşi mai sărută odată feciorul şi abia după aceea băgă de seamă că acestuia îi pierise tot sîngele din obraji.

— Mama mea, Isuse Cristoase! I-e rău băiatului! Repede! Hai, repede!... Jana descuie tu şi vezi de potriveşte o pernă pe pat. Ba nu, pune-le pe amîndouă.

Îl sprijini pe Ionică şi merse pe urmele Janei, care se apropie în grabă de una din cele două uşi ce dădeau în coridor. Îi tremura mîna şi cheia parcă se înţepenise în broască.

— Jana! Ce faci, mamă, acolo? Hai mai repede... Dar descuie odată, că nu eşti de mămăligă.

— Lasă, mamă dragă, lasă! şopti Ionică, înviorat puţin de efortul pe care-l făcea pentru a-şi reveni.

— Pune, Gheorghe, mîna. Nu vezi că fata nu poate să descuie. N-o vezi cu copilul în braţe?

Gheorghe izbuti să descuie şi pătrunseră cu toţii în săliţa îngustă, intrînd apoi în una din cele două camere. Curînd lucrurile se liniştiră; Ionică stătea liniştit pe pat, cu capul rezemat de două perne, mamă-sa îi stătea la căpătîi, veghindu-l, Jana se pregătea să-şi desfeşe copilul, iar Gheorghe se uita în toate părţile, de parcă nu se mai sătura de cîte vedea acolo.

— E o casă frumoasă! rosti Ionică, zîmbind către fereastra largă, prin care năvălea lumina verde a înserării.

— Nu-i aşa? se mîndri Maria Dimineţ. Asta-i camera noastră, a bătrînilor. Dincolo-i a Janei. Nu avem noi lucruri destule, dar ni le-om face!

Se auzi vocea lui Gheorghe.

— Marie, da' nişte apă pe unde ai?

— Du-te şi tu în baie!

Gheorghe Dimineţ deschise prima uşă care-i fu la-ndemînă şi cum nimeri în cealaltă cameră, a Janei, începu să rîdă: „Simplu de tot: du-te-n baie! Parc-a făcut-o mă-sa-n casă de lux şi toată viaţa nu trăise decît boiereşte. Fir-ar să fie, că uşor se învaţă omul cu binele!" Aprinse un chibrit şi căută comutatorul electric. Pe urmă privi cu interes în jurul său. Pereţii erau albi, cu zugrăveală înflorită. Pe jos parchet. Ferestrele mari, cu trei aripi, dădeau spre stradă. Tocmai trecea spre gară autobusul albastru, în care se zăreau cîţiva oameni. Era frumos. „Al dracului de frumos şi de bine e!" îşi zicea el şi deschise o altă uşă. Aici era lumină: se afla din nou în săliţă. Apăsă clanţa uneia din uşi şi se pomeni, aprinzînd lumina, într-o încăpere cu pereţii îmbrăcaţi în plăcuţe albe şi strălucitoare, ca nişte dinţi care rîd. Într-un colţ era plita lor cea veche, neagră, urîtă şi înţelese că acolo era bucătăria. O uşă ducea la cămară şi o alta în baie. Aici se afla în elementul lui: cîte băi n-a reparat el în viaţă! Se apropie de robinetele nichelate şi-l desfăcu pe unul. Se auzi un zumzet pe ţevi şi căzănelul de aramă avu o tresărire îmbufnată. Dar pe ţeavă nu curse nici un strop de apă. Desfăcu mai tare robinetul. Nimic. „Doar n-o fi defect?" îi trecu prin minte şi se aplecă să-l vadă mai bine. Ar fi fost un fleac pentru el să-l repare. Cu atît mai bine cu cît era baia lui proprie. Cazanul mai tuşi o dată şi numaidecît după aceea strănută scurt pe trompa subţire de metal a duşului, răzbunîndu-se pe marele meşter cu un şuvoi de apă rece care-i cuprinse ceafa, gîtul, umerii. „Mă, să fie-al naibii", mormăi cam năuc Dimineţ, trăgîndu-se gră-

bit de sub năvala apei. Prea tîrziu însă : era ciuciulete ! Închise cu un gest devenit de mult obişnuinţă robinetul şi căută ceva cu care să se şteargă. Negăsind nimic, se îndreptă spre uşa din faţa sa, renunţînd să se mai spele. Se scutura de stropii de apă, pufnea pe nas ca o locomotivă şi mormăia : „Ce ţi-e şi cu prostia omului ! Am umblat în viaţă cu atîtea băi şi niciodată n-am păţit una ca asta !“ Deschise uşa şi păşi peste prag. „Şi acuma na-ţi-o frîntă că ţi-am dres-o !“

Se opri brusc în prag. În zăpăceala sa, el deschisese cealaltă uşă, nu pe cea pe care intrase. Se afla acum în camera lor, la doi paşi de Maria şi de Ionică.

— Ia te uită ce drăcie ! mormăi el mai departe, stînjenit de situaţia în care se găsea.

— Ce-i cu tine, bărbate, ai început să umbli anapoda şi să vorbeşti singur... Ia te uită la el ! Eşti ud ca un motan. Ai făcut baie îmbrăcat ?

Maria Dimineţ rîdea : era fericită. Ionică adormise sub ochii ei ca pe vremea cînd era copil. De dincolo se auzea ţîrîind vocea dulce a Janei care-i cînta ălui mic. Sau poate inimii ei ? Iar Gheorghe vorbea de unul singur şi stătea în faţa ei ca un vinovat. Aveau acum o casă frumoasă, erau cu toţii la un loc şi în întreaga fiinţă a Mariei se aprinse lumina unei fericiri copleşitoare. „Totul e neasemuit, e minunat, cum nici în vise nu se poate visa !“ cugetă Maria şi-l privi pe Gheorghe cu ochii strălucitori, tinereşti.

— Nu te mai uita aşa la mine, Marie ! Că n-ai ce să vezi ! Mai bine mi-ai da un prosop să mă şterg odată, că mi-e lehamite.

*

Păvălucă veni să-l vadă pe Ionică. Cei doi prieteni se îmbrăţişară. Ionică se simţea din zi în zi mai bine : liniştea, grija cu care-l înconjura mamă-sa, faptul că

tatăl său se împăcase cu el şi adeseori lăsa să se ghicească mîndria de a avea un astfel de fiu, îl ajutau să se întremeze mai abitir decît cu ajutorul celor mai bune medicamente. Îi plăcea şi vrednicia Janei, care se afla încă în concediu de naştere : chipul ei se maturizase, trăsăturile îi deveniseră mai frumoase. Doar în ochii umbriţi de genele bogate stăruia întunecimea unei îngîndurări, care nu dispărea nici atunci cînd rîdea. O seriozitate prematură se putea vedea în felul cum vorbea şi cum cumpănea lucrurile. Îi făcea impresia că avea o gîndire chibzuită şi că din fetiţa de odinioară nu mai rămăsese prea mult. „Bătrînii" (cum le zicea el în sine) nu aduceau deloc vorba despre copil. Acesta intrase în viaţa familiei de parc-ar fi fost de la sine înţeles să fie aşa.

Jana ieşea puţin şi atunci numai ca să se ducă la şantier, să-şi întîlnească tovarăşii de muncă. Prietenia ei cu Iacobina rămăsese aceeaşi. Păvălucă ar fi vrut să afle adevărul în privinţa copilului, dar pe Jana nu îndrăznea s-o întrebe iar Iacobina îl lua peste picior pînă ce-l făcea să tacă. Începea să bage de seamă ce fată minunată e Iacobina şi muzicuţa avea din nou o taină de tălmăcit. Fata credea că el cînta de dorul Janei şi asta n-o mai impresiona ca altădată. Îl cunoştea bine acum pe acest copil mare şi era gata mai degrabă să-l ocrotească, decît să şi-l dorească tovarăş de viaţă.

— Ţi-e teamă pentru Jana ? îl întrebase ea serioasă cu un prilej, întrerupînd cîntecul duios al muzicuţei.

— De ce să-mi fie teamă ? Ştiu că are un suflet cinstit şi curat. Totuşi mă gîndesc cîteodată că un copil nu pică din lună !

— Se zice că-l aduce barza ! glumise sever fata. Pe mine o barză m-a adus. N-a avut unde să mă lase, continuă cu asprime. Nu e mai bine să nu scormonim astfel de lucruri ? Jana a suferit mult.

Dar a avut o tărie care nu poate decît să-i facă cinste!

Taina rămînea taină pentru el.

Se bucura de întîlnirea cu Ionică, căruia-i putea povesti despre şantier şi despre el.

— Vezi tu, Ionică, această casă eu am făcut-o, cu mîinile mele. Eu cu tovarăşii, adică. Trăgeam un rînd de cărămizi şi mă întrebam: „Oare cine-o să locuiască aici?" Şi-mi venea să cînt. Rîdeau ceilalţi de mine. „Pe ăsta iar l-a apucat pandaliile!" Nu-i luam în seamă. Cînd ajungeam la ferestre mă întrebam: „Oare, vor fi destul de largi? Că poate-n camera asta se va naşte şi va trăi un copil. Să nu mai crească la strîmtoare ca noi!" Îţi aduci aminte, Ionică? La noi ferestrele erau numai cît palma. Dac-am fi avut capul ceva mai mare, doar cu un ochi ne-am fi putut uita pe geam!

Rîdea Păvălucă cu-n fel de îngîndurare tristă. Iar Ionică numai zîmbea.

— Măi Păvălucă, tu nu mai eşti cum ai fost!

— Zău? Dar cum am fost?

— Păi ce, tu ai uitat? Erai mai vesel, mai nepăsător. Treceai peste toate, chiar greutăţi să fi fost, ca-ntr-o joacă! Îţi aduci aminte? N-am avut bani destui pentru mîncare, că tovarăşul Magori n-a ştiut c-o să te iau cu mine. Ne era foame. Dar ce să mănînci? Crăpam de foame şi ni se părea că burta s-a lipit de şira spinării. Nu mai ştiam ce să facem. În dosul gării era o livadă. Mă, tu ai uitat? întrebă Ionică, pentru că de pe faţa lui Păvălucă se stinsese ori ce urmă de veselie. Te-ai dus şi-ai venit cu sînul plin de mere. Ai mai face tu azi aşa ceva?

— Nu! răspunse tresărind Păvălucă. Ce dracu, doar nu mai sînt copil. Şi chiar dac-aş mai fi copil n-aş face-o. Că şi asta-i o moştenire urîtă. Şi eu sînt în mare duşmănie cu moştenirile de orice fel!

— Tu tot mai ai ceva de copil în tine! exclamă bucuros Ionică. (Ăsta era Păvălucă, aşa cum îl ştia!) Adică ai mai moştenit cîte ceva de pe vremea aia!

Păvălucă pufni în rîs. Îşi aduse şi el aminte de o întîmplare de demult. O povesti cu haz şi-atunci Ionică se simţi ca pe vremuri cînd au pornit să ia viaţa cu asalt.

— Dar Iacobina asta ce fel de fată e, Păvălucă? întrebă într-un tîrziu Ionică.

— E-o fată şi jumătate. Taie doi de vîrsta ei. Dracu' ştie cum s-a nemerit cu fustă pe ea.

— Şi ce dacă poartă fustă? Asta nu-i o deosebire. Are minte bună şi-i inimoasă, ce mai vrei? Mie-mi place aşa cum e!

— Îţi place? întrebase mirat celălalt flăcău. Să ştii c-am să-i spun, pentru că sîntem buni prieteni!

— De ce să-i spui?

— Ca să ştie şi ea c-o place cineva. Că n-are pe nimeni. Vezi tu, în privinţa asta parcă-i un arici: nu te poţi apropia de ea.

— Ai încercat tu? intră Ionică la bănuială.

— Eu? uite, asta nu mi-a dat prin cap. Şi după un minut de gîndire, el adăugă. Să ştii c-am s-o întreb odată de ce-i ea aşa!

— Cum adică?

— Uite-aşa: ca un arici!

Veni şi Jana cu copilul în braţe. Îl salută cu bucurie pe oaspete. Păvălucă se simţi tare stînjenit. Nu-i venea să se uite la copil. Îl săgeta la inimă de cîte ori se gîndea că Jana purta în braţe un copil şi că el nu mai putea spera să-i cîştige vreodată dragostea! Mai stătu puţin şi apoi îşi aminti că are o şedinţă la organizaţia U.T.M.

— Mă duc! Dar mai viu eu să te văd pînă pleci! rosti el stîngaci de teamă să nu se bage de seamă că adineauri cususe cu aţă albă povestea cu şedinţa.

Ionică îl conduse pînă la uşă. Îi strînse mîna luîndu-şi rămas bun.

— Şi te rog s-o saluţi pe Iacobina din partea mea ! adăugă el cînd Păvălucă ajunse pe scări.

Acesta făcu un gest vag cu mîna, dar nu se opri. Cine l-ar fi văzut mergînd aşa de iute şi-ar fi putut închipui că-l aştepta cine ştie ce treabă care nu poate suferi întîrziere sau amînare. Adevărul era că n-avea nici o ţintă. Îl goneau din urmă gîndurile. Sau poate că el alerga după ele, fără să reuşească să le ajungă. Într-o vreme îşi aduse aminte că ar fi trebuit totuşi să-i spună lui Ionică, la despărţire, ceva. Ceva însemnat, fără doar şi poate, deşi nu-şi putea da seama ce anume. Poate în legătură cu Iacobina. Da, pentru că ea l-a întrebat zilele trecute ce-o să facă după ce se termină şantierul ; pleacă împreună cu el, sau rămîne aici, la fabrică. Şi el a răspuns : „Nu ştiu". Acum ştia : va pleca împreună cu şantierul. Aşa era mai bine !

*

Jana se frămîntă cîteva zile, dar mai cu seamă nopţile. Nu pentru că i-ar fi părut rău de hotărîrea luată, ci pentru că nu ştia cum să o comunice părinţilor. Îi vedea aşa de mulţumiţi, încît uneori i se păreau de nerecunoscut faţă de cum îi ştia. Păreau a fi devenit alţi oameni, sau că s-au reîntors în tinereţea de odinioară care părea pierdută pentru totdeauna. Niciodată nu şi-a putut da seama ca-n acele zile senine şi fericite ce inimă blîndă şi simţitoare are tatăl ei. Unele din privirile, din gesturile lui drăgăstoase îi trezeau în suflet imagini de demult, din copilărie. Parcă numai atunci a fost blînd şi apropiat, zîmbind cu bunătate şi iubire în timp ce-o mîngîia cu palmele lui aspre. L-a surprins de cîteva ori cu copilul în braţe, momăindu-i ceva ce semăna a alint ; sau ridicîndu-l deasupra capului îi repeta pe-o melodie aspră şi monotonă : „Hopa ! Hopa !" S-a uitat la ea încurcat şi-a trîntit o minciună pe care nimeni nu putea s-o creadă : „Plîngea, fată. Ce era să fac ?"

În acele momente ei îi dădeau lacrimile şi tot el era acela care se mira :

— Ce-ai păţit ? Tu ai de gînd să dai apă la şoareci ?

Şi Maria Dimineţ era altfel. Părul îi era complet alb, încadrîndu-i fruntea cu nişte smocuri de vată. Dar ochii ei străluceau a tinereţe şi-a voie bună. Aşa cum de multă, de foarte multă vreme Jana nu mai văzuse la ea. Fruntea nu-i mai era înnegurată şi parcă şi glasul i se mai îmblînzise.

Cu Jana nu se mai purta ca-n trecut ; cînd puneau la cale vreo treabă gospodărească se sfătuiau amîndouă ca de la egal la egal, ca două prietene. Se împăcase într-o oarecare măsură şi cu ideea copilului fără tată, deşi adeseori cînd vedea de el ofta, iar dacă ştia că n-o aude nimeni, îl căina încetişor cu o tristeţe drăgăstoasă : „Of, of, sărac de tine ! Că n-ai şi tu tată ca toţi copiii, să-i porţi numele. Mînca-l-ar puricii de blestemat pe unde-o fi !"

Venea toamna ; cu paşi furişaţi se apropia din depărtări, şi Jana, stînd la fereastra deschisă îi simţea în nări aromele stinse de ars şi de putregai. În zilele acelea fusese la şantier să se intereseze cînd şi cum îşi va putea relua lucrul. Găsise, printre tineri mai ales, mare fierbere. Se făceau înscrieri pentru perioadele de calificare în meseriile ce vor fi necesare la viitoarea fabrică. I se propusese şi Janei să se ducă şi ea acceptase. Îşi croia astfel viitorul ; va putea munci aşa cum îi place ei, pînă ce va deveni fruntaşă. O va respecta atunci lumea. Fabrica intrase în viaţa ei de pe acum, ca o mare, inegalabilă promisiune. Copilul nu-i putea fi piedică, pentru că — interesîndu-se — aflase că acolo unde se va duce există creşă. Mai greu va fi cu mamă-sa. Cine ştie ? poate că tata o va înţelege mai repede şi mai bine. Şi ar fi vrut să grăbească explicaţiile înainte de plecarea lui Ionică, sigură fiind că el ar putea-o ajuta. Cu toate acestea ştia bine că va produce din nou supărare. Avea ne-

voie să-şi adune mai întîi curajul; nu îndrăznea încă să facă pasul hotărîtor. Se mulţumea deocamdată să numere zilele pe care Ionică le mai avea de petrecut acasă. Număra de asemenea şi zilele care-i rămîneau ei. Erau puţine şi unele şi celelalte. Şi-n fiecare dimineaţă, îşi zicea înainte de a coborî din pat: „Astăzi le spun!" Seara, însă, după ce se culca, îşi punea întrebarea: „De ce nu le-am spus nici azi? Trebuie s-o fac mîine!" Devenise nervoasă, agitată, gata să izbucnească în plîns din orice prilej.

Într-o asemenea stare o găsi într-o seară Iacobina. Cele două prietene se vedeau zilnic; Iacobina luă ca de obicei copilul în braţe şi-l legănă, alintîndu-l.

— Mai lasă-l încolo. Ce tot ai cu el? O să ajungă un răzgîiat de n-am să mai mă pot înţelege cu el.

Iacobina zîmbi cu tristeţe:

— Eu nu-l alint ca să ajungi tu să nu te mai înţelegi cu el, ci din altă pricină. Mă gîndesc la mine. Ştii tu ce vreau eu să zic! Numai că mama n-a putut, sau n-a vrut să mă păstreze. Eu cred mai degrabă că n-a putut, pentru că aşa era pe vremuri!

Jana ridică din umeri. Iacobina începu să povestească altceva.

— Să vezi ce-am păţit cu Păvălucă. Veneam încoace. Mă pomenesc cu el lîngă mine. „Unde te duci?" mă întreabă. Ca să-l necăjesc îi spun că nu-i treaba lui. S-o fi supărat. „Dar eu vreau să ştiu!" stărui el şi-l văd încruntat. Îi răspund că viu la tine. „De ce te duci toată ziua pe-acolo?" îl aud întrebînd iar şi se-ncruntă mai tare. Parcă trebuie să-i dau lui socoteală! Dacă am fi vorbiţi, ar fi cu totul altceva! Chiar aşa i-am şi spus. Şi el de colo, sare ca ars: „N-o mai întoarce şi n-o mai suci. Ştiu eu că te duci la Jana din pricina lui Ionică". „Şi dacă aşa ar fi, ce te priveşte pe tine?" l-am întrebat şi deodată îl aud că mormăie ca un urs: „Îţi mulţumesc!" — se întoarce pe călcîie şi o ia din loc. Tu ce zici de el? Nu ştiu de ce se supără el că vin pe la

voi ? Şi dacă mi-ar place de Ionică, ce treabă are el cu asta ?

Jana rîde.

— Aşa-i Păvălucă. Ar fi fost şi mai şi dacă se-apuca să-ţi cînte cu muzicuţa !

Iacobina lăsă copilul pe pat, se apropie de Jana şi-i cuprinse mijlocul.

— Jana, eu cred că Păvălucă tot pe tine te mai iubeşte.

Iacobina n-a mai stat după aceea. Ieşi afară şi se miră că-n ziua aceea plouă...

*

— ...Şi ţi le-am spus toate astea, mamă dragă, pentru că eu m-am hotărît să plec pe şase luni la calificare.

Jana făcuse în sfîrşit pasul hotărîtor şi spusese mamei ce-avea pe inimă şi-acum aştepta cu fruntea sus torentul pe care-l aştepta dezlănţuit în toată forţa lui. Nu se întîmplă însă nimic ; fata putu citi limpede pe faţa mamei schimbarea ce i se petrecea în inimă : trăsăturile chipului arătau o mare oboseală şi ochii o adîncă şi dureroasă tristeţe. Nu zise nimic. Îşi şterse mîinile de şorţ şi încetişor, cu pasul greu, bătrînesc, părăsi bucătăria. Jana rămase înţepenită pînă ce-şi dădu seama că din ochi îi picură necontenit lacrimi fierbinţi. Trecu în camera ei, începînd să-şi adune lucrurile ei şi-ale băiatului.

Maria Dimineţ ajunsese în camera cealaltă. Se lăsă greoi pe-un scaun şi-şi rezemă fruntea în palmă. Aşa de scurtă a fost fericirea din casa asta ? Ce folos că toate erau atît de frumoase, dacă ea nu-şi putea dobîndi liniştea sufletească ! Ionică a venit şi-acum se pregăteşte de plecare. Jana a venit şi-acum pleacă. Ea şi Gheorghe vor rămîne din nou singuri !

— Mărie ! Unde eşti Mărie ?

O striga bărbatul. Peste un minut apăru şi el în cameră.

— Ce faci tu aici ?
— Stau şi mă gîndesc.
— Jana unde-i ?
— În camera ei. Se pregăteşte să plece.
— Pe vremea asta şi-a găsit ea să se plimbe ?
— Nu pleacă la plimbare. Pleacă de-acasă.
Gheorghe Dimineţ o privi neîncrezător.
— Cum adică : pleacă de-acasă ? Ce, iar au apucat-o pandaliile ? Să facă bine să se astîmpere.
— Se duce la calificare. Zice să e nevoie pentru fabrica ce se clădeşte acum. Eu una nu ştiu ce să mai spun !
Glasul îi era obosit, monoton şi egal. Gheorghe vorbea :
— Aşa nu mai merge ! Trebuie să fie odată rînduială şi-n casa mea ! N-am s-o las să se ducă. Gata ! N-am s-o las ! Am făcut o dată prostia că n-am pus piciorul în prag, dar acum nu mai merge.
Era furios şi cu cît vorbea cu atît mînia îi creştea. Trînti uşa şi Maria Dimineţ îl auzi deschizînd-o zgomotos pe cealaltă.
— Ce faci, Jana ? Tu nu eşti în toate minţile ? Unde vrei să pleci iar ? Mi-a spus mamă-ta ce ştiu eu ce !
— Tată, mă duc pe şase luni la calificare. S-au făcut înscrieri. M-am înscris şi eu.
— Dar pe mine m-ai întrebat ? Pentru că eu nu vreau să te las !
— N-o să te superi, dar eu am să mă duc. E vorba de şase luni. Mă întorc iară. Am să lucrez aici în fabrică pe urmă. Dar mai întîi, trebuie să învăţ.
Jana vorbea potolit, dar cu hotărîre.
— N-ai să te duci nicăieri. Ai avut destule pînă acum. Ai să stai aici, să-ţi creşti copilul. Ai să te poţi califica tot atît de bine cînd fabrica va începe să lucreze.
— Nu, tată. Îmi pare rău că te superi. Dar eu doresc altceva. De aceea vreau să mă duc la calificare !

Vreau să învăţ bine meseria şi cînd va începe fabrica să fiu prima şi să fiu în frunte!

— Jana! Dar la noi nu te gîndeşti?

— Mă gîndesc. Însă e mai bine aşa!

Furia i se preschimbă în tristeţe. Jana stătea nemişcată şi hotărîtă în faţa lui, de parcă-i spunea: „Eu tot mă duc!" Cum ar fi putut-o opri?

— Gîndeşte-te la copil! Ce-ai să faci cu el?

— Îl iau cu mine. O să am grijă de el. Mi-e drag ca lumina ochilor şi doresc să fie fericit în viaţă!

— Jana! Jana! Cine vă poate înţelege? Şi-n Ionică şi-n tine e ca o nerăbdare. Parcă tot fugiţi după ceva. Niciodată nu vă ajunge ce-aveţi! Eu credeam că-n casa asta, aşa cu n-am visat-o niciodată, vă veţi găsi liniştea. Şi ne-o veţi da şi nouă. Dar voi, nu! Treaba ta! Eu îţi spun însă să te mai gîndeşti.

— M-am gîndit, tată! Voi pleca.

Jana îl privea cu dragoste, dar şi cu dîrzenie. Ar fi vrut să adauge un cuvînt cald, duios, dar nu-l găsi. Spuse doar atît:

— Tată!

EPILOG

Un bărbat tînăr, bine făcut şi bine îmbrăcat, străbătea noul bulevard, larg şi scăldat în soare, apropiindu-se de fabrica ce se înălţa semeaţă şi albă spre cerul albastru al primăverii. Avea un mers energic şi se uita cercetător în toate părţile, ca şi cum ar fi vrut să descifreze cine ştie unde şi cum anume semne numai de el ştiute, sau ar fi căutat cu tot dinadinsul pe cineva. Copăceii plantaţi primăvara trecută de către elevii şcolilor din localitate susurau pe-aproape din frunzişoarele lor mici de un verde deschis; şi tînărul îşi închipuia că-l primeşte şi-l însoţeşte un rîs vesel, copilăresc, de o gingăşie nemaiîntîlnită.

Tot ceea ce-i cădea sub ochiul atent îl uimea şi-l încînta! Micul şi vechiul autobus, vopsit de curînd într-o culoare albastră, proaspătă, îi trezi amintiri de demult. Mai apoi sfîrîi din motor marele şi elegantul autobus „Zis", care de cîteva luni făcea şi el cursele gară-fabrică. „Trecutul şi prezentul!" cugetă tînărul bărbat, însufleţit de un fierbinte sentiment de mîndrie. Strada aceasta era odată loc de joacă pentru copii. Cîndva păşteau caprele şi semăna mai degrabă cu o limbă, limba lacomă a cîmpiei pierită azi!

Trecînd pe lîngă casele cele noi, cu aspect de vile,

tînărul bărbat observă un amănunt, care-i trezi un zîmbet de înduioşare. În faţa fiecărei case, lîngă uşa de intrare se aflau cîte două sau trei bănci. „Obicei vechi, de care ai noştri nu se pot dezbăra uşor !“ îşi zise tînărul aţintindu-şi ochii asupra unei fete frumoase, care stătea pe una din bănci, supraveghind un băieţel bălai, foarte vioi, care-şi încerca puterea picioarelor, umblînd de colo pînă colo, uneori şovăielnic, alteori sigur de sine, dar la fel de încăpăţînat de a nu-şi pierde echilibrul, fără să se descurajeze că din cînd în cînd cădea pe fund, întocmai ca un boboc de raţă. Această privelişte picturală îl emoţionă pentru frumuseţea ei, pentru armonia liniilor şi pentru caracterul ei paşnic şi prosper. Se mai uită o dată în jur şi ochii i se opriră din nou asupra tinerei femei cu copilul. E îmbrăcată cu gust. Şi surîde uşor şi dulce pierzînd din ochi pe băieţelul care rîde cînd ea întinde braţele să-l prindă şi, chipurile, nu reuşeşte !

Îl copleşi un simţămînt de plinătate şi bucurie ; pe-aici, pe unde-a fost cîndva cîmpie, înflorea o viaţă nouă, bogată, curată. Tînărul merse mai departe, îndreptîndu-se spre fabrică.

Jana nu se miră de acest trecător. Cîţi nu vin zilnic să vadă schimbările petrecute pe-aici ? Altădată da, s-ar fi mirat, toată lumea de pe strada lor l-ar fi pîndit printre ulucile gardurilor sau printre perdele. S-ar fi adunat fetele în vreun colţ ca să se-ntrebe : Cine-o fi ? Şi ce caută ? Două cute de amărăciune i se săpară în jurul gurii. Îşi aduse aminte de-o fată de demult şi de un tînăr care la fel trecuse pe strada aceea. Îi alergau la fel ochii în toate părţile ; dar pe chipul de-atunci nu se putea vedea încîntarea care-i lumina acestuia obrazul. Şi ea era pe-atunci cu totul altfel ! Rochiţa era veche şi strîmtă, iar în picioare nu avea pantofi ca acum. Se străduise să-şi ascundă sub bancă picioarele, pentru că i se păruseră urîte şi murdare.

Jana întinse din nou mîinile după băieţelul care rîdea cu gropiţe, gîngurind cu glas de porumbel. Pe urmă observă că tînărul bărbat se întorcea pe acelaşi drum. Şi nu ştiu de ce, dar avu siguranţa că venea chiar la ea. Îl cercetă cu coada ochiului ; se vedea limpede că venea de la gară : purta într-o mînă un geamantan, iar pe celălalt braţ avea o manta uşoară de ploaie. Jana de pe vremuri se uita în pămînt, cînd Balnojan s-a oprit în faţa ei. Jana de-acum îl privea drept în faţă pe tînărul care i se opri înainte, dînd bineţe cu un soi de familiaritate, de care ea nu se mira.

— Tovarăşă, vreau să te-ntreb ceva şi cred că nu-i cu supărare. Caut familia Magori. Cred c-ai auzit de ea !

Jana tresări, uitîndu-se intens, cu pupilele dilatate la acest necunoscut, care repeta aidoma nişte cuvinte auzite cîndva şi care se treziseră la viaţă ca un ecou de demult. I se părea că visează, că tînărul bărbat a întrebat-o cu totul altceva, în timp ce ea *auzise* numai glasul amintirii, care-o tulbura în acele clipe. Răscolită, ea retrăi ciudat simţămintele de-atunci : era aceeaşi fată neştiutoare, strîmtorată în rochiţa rămasă mică, topindu-se de ruşine din cauză că era desculţă şi nu-şi putea ascunde nicăieri picioarele goale. Nu fu în stare să răspundă numaidecît.

— Poate că n-ai auzit ?! insistă necunoscutul şi părea dezorientat.

— Am auzit, cum să nu !

— Îmi pare bine.

Tînărul se bucură sincer, într-un mod deschis, prietenesc.

Jana îşi privi picioarele. Fără să vrea. Îndemnul fusese mai puternic decît ea. Îşi dădu seama că Jana de odinioară nu mai există. Pantofii ei erau frumoşi şi-i plăceau. Da, nu mai era Jana de altădată ! Se simţi sigură pe sine. Se ridică de pe bancă, dreaptă şi mîndră.

— Dar dumneata cine eşti? întrebă ea limpede, privindu-l pe străin cu îndrăzneală, cu ochii Janei de-acum, care descoperise în trăsăturile chipului lui ceva cunoscut şi apropiat...

Şi tocmai cînd se pregătea să răspundă răsunară ţipetele băieţelului, care se împiedicase de-o piatră şi căzuse. Jana alergă să-l ridice. Îl ţinea în braţe, căutînd să-l liniştească. Îl alinta, cu voce dulce:

— Drăguţule, ce-ai făcut tu? Ai căzut? Nu-i nimic. Trece. Susura cuvintele aproape de obrăjorii bucălaţi, dar se străduia într-una să-şi aducă aminte, de ce tînărul bărbat nu i se părea deloc străin, ci mai degrabă o cunoştinţă apropiată, de care nu-şi putea aduce aminte. Te-ai lovit? Las' c-aşa creşte băieţelul mamii! Nu mai plînge, puiule! Ia să zîmbeşti tu cum ştii mai frumos. Hai, să te vadă şi nenea. Uite, nenea se supără dacă mai plîngi! Nu-i aşa că te superi dacă nu zîmbeşte? se apropie ea din nou de străin uitîndu-se la el, de parcă aştepta în adevăr ajutorul lui.

Tînărul bărbat îşi dădu osteneala să răspundă chemării mamei, mîngîindu-l pe băieţel cu vorbe gingaşe, rostite cu o voce moale şi caldă. Jana îi putu observa mai bine chipul; fruntea înaltă, uşor bombată, susţinută parcă de arcadele sprîncenelor precise, îi dădea o înfăţişare de inteligenţă şi îngîndurare. Ochii pătrunzători şi atenţi pînă atunci, îşi îndulciseră expresia în timpul cît mîngîie copilul, trădîndu-i astfel sensibilitatea interioară. Nasul drept şi bărbia proeminentă vorbeau despre un tînăr sever cu el însuşi, sincer şi sigur de sine, pe cînd gura cu trăsături moi, frumoase, aduceau o notă de blîndeţe şi duioşie. Cînd băieţelul zîmbi în sfîrşit printre lacrimile care-i scăldau încă ochii şi obrăjorii, necunoscutul se bucură firesc, cu familiaritate. (De unde să-l ia? De unde? se întrebă din nou Jana, tulburată într-un mod neaşteptat.)

— E tare drăgălaș ! observă el cu prietenie. E-al dumitale ?

— Da !

Mîndria sclipi în ochii tinerei mame. Privirea lui devenise din nou atentă, de parcă ușoara tresărire a frunții Janei îi atrăsese în mod special luarea-aminte. Ea îl auzi rostind pe neașteptate.

— Nu cumva dumneata ești Jana Dimineț ?

— Dar de unde mă știi ?

Jana era uluită.

— De la tata. Eu sînt Petre Magori.

Numele lui răsună în sufletul tinerei femei, de parcă îl pronunța cineva străin și îndepărtat. Petre Magori ! „Am fost colegi la Institut !" S-a gîndit vreodată la el ? Cine poate ști ? Iată-l acum stînd în fața ei și zîmbind. Îi spunea cum Traian Magori, tatăl său, i-a scris adeseori despre ea, despre Jana Dimineț ! De-acolo, de departe, de la Moscova, el i-a cunoscut povestea și i-a urmărit viața. „Am căutat să mi te-nchipui și-i ceream tatei noi amănunte !" Vorbele lui o pătrundeau ca un foc, învăpăindu-i obrajii. Inima îi bătea repede și genele parcă încremeniseră : visa, sau totul era aevea ? Dar glasul era de-aproape, răsuna prietenos și dulce. Petre Magori o poftea să stea pe bancă. „Vreau să vorbim, să-mi povestești, să ne cunoaștem mai bine și mai de-aproape !" Petre Magori ! Nu mai era un glas străin ; era propriul ei glas, dar schimbat din pricina surprizei și a emoției !

— Ai spus ceva ? o întrebă el, aplecîndu-se puțin să-i vadă fața. Poate c-a mișcat și buzele în clipa cînd și-a dat seama că ea însăși îi pronunța în sine numele.

— Nu, n-am spus nimic ! răspunse, încercînd să-și învingă tremurul vocii. Te ascultam.

— Spune-mi, ce-ai mai făcut în ultima vreme ?

Căută să se reculeagă, să iasă din gîndurile care-o copleșeau. El insistă :

— Tata mi-a scris despre dumneata pînă ce te-ai întors de la calificare. Fabrica intrase parţial în funcţiune. Afară se lucra la finisare, iar înăuntru textiliştii, textiliştii cei noi, executau primele comenzi. Începuse bătălia pentru plan. Cum a fost ?

— Cînd m-am întors mi s-a dat în primire o maşină nouă. Nu mai lucrase nimeni la ea...

Jana nu va uita niciodată dimineaţa aceea ! Soarele pătrundea din belşug prin ferestrele uriaşe şi maşinile noi străluceau în hala largă, care înghiţea cu lăcomie ecourile vorbelor şi ale zgomotelor. Ea însăşi, ca şi ceilalţi muncitori, aştepta nerăbdătoare, bucuroasă, şi emoţionată momentul cînd se vor porni motoarele. Le cunoştea de-acuma bine zumzetul stăruitor şi vesel. Îl ascultase zilnic timp de şase luni cît fusese la calificare. O stăpînea gîndul că era *prima* muncitoare, care va lucra la această maşină nouă, a ei de-acum încolo ! O cercetase din nou, cu atenţie şi cu grijă şi fu mulţumită că toate sînt în bună rînduială...

Noianul de gînduri parcă o asalta şi ea căuta să explice cît mai limpede cum a fost în prima zi şi după aceea. Povestea simplu, curgător şi abia într-un tîrziu se opri. Niciodată nu vorbise atît de mult ! Încheie scurt :

— Şi de-atunci, asta am făcut : am lucrat !

Atunci, copilul veni şi se lipi de piciorul mamei. Se uita cu ochii lui mari la faţa pe care n-o cunoscuse pînă atunci, intimidat şi înciudat oarecum pentru că nu i se mai dădea atenţie ca altădată. O trase pe Jana de poala rochiei : „Mamă !“ gînguri el.

— Mi se pare că i s-a făcut foame ! rosti ea încetişor. Hai să mergem acum să vedem ce-avem de mîncare. Observînd geamantanul lui Petre Magori, ea îşi aduse aminte că el venea direct de la gară şi voia să ajungă acasă, ca să-şi îmbrăţişeze părinţii. Se adresă tot copilului : Să mergem, puişorule, că dînsul trebuie să se ducă şi acasă !

Petre Magori rîse :

— E-adevărat ! Am uitat că de-aici am pornit discuţia. Acum, vrei să fii bună să-mi arăţi unde stau ai mei ?

Jana îi explică în care dintre case locuia Traian Magori, directorul fabricii textile „Bumbacul" şi tînărul bărbat îşi luă rămas bun de la ea.

— Doresc să ne mai întîlnim, cît voi sta aici. Îmi place cum povesteşti !

Jana îl urmări cu privirea. Şi nimeni nu alergă la ea ca odinioară s-o întrebe cine-a fost necunoscutul şi pe cine căuta. Nu se mai auzi ca odinioară glasul ascuţit al mamei : „Jana ! Ce vrea domnul ?" Păvălucă nu mai veni ca să stea alături de ea pe bancă şi să-i cînte din muzicuţă. Oamenii îşi vedeau liniştiţi şi firesc de-ale lor. Trecuseră destui în sus şi-n jos ; o femeie stropi cu apă muşcatele din ghivecele aşezate în fereastră. Copiii se jucau pe undeva, pe terenul de volei. Se auzea distinct gălăgia lor plină de voioşie şi nepăsare. Răzbătea pînă la ea cîntecul unui aparat de radio. Şi la capătul străzii, sub geana zării creştea maiestuoasă şi albă uzina, răsfrîngînd în fulgerări violete, apusul soarelui.

Era o zi ca toate celelalte, o zi obişnuită !

Numai băieţelul o chemă din nou, cu glasu-i gînguri, amintindu-i prezenţa lui.

Jana tresări din gînduri şi se zmulse din amintiri, îl ridică pe copil în braţe şi spusc cu o uşoară tristeţe :

— Acum, hai să-ţi dau de mîncare pentru c-ai fost cuminte şi-ai ascultat de mămica...

Îşi lipi obrazul de obrăjorul cald şi moale şi plecă încetişor spre casă.

— Jana, o întîmpină Maria Dimineţ, cine era domnul ?

Tînăra femeie o strînse în braţe. Şi rîdea.

— Oh, mamă ! Dragă mamă ! Cît de puţin te-ai schimbat...

Responsabil de carte: V. Gafița
Tehnoredactor: G. Strominger
Corector: E. Vrancea

Dat la cules 17.10.57. Bun de tipar 23.01.58. Tiraj 8150 ex. Hîrtie ediții tip B. de 60 gr. m.2. Format 540×840/16. Coli ed. 19,36. Coli de tipar 25. Ediția 1. Comanda 1292. A. nr. 03896. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 R — 31.

Tiparul executat sub comanda nr. 10.006 la Intreprinderea Poligrafică nr. 1, str. Grigore Alexandrescu nr. 93—95, București — R.P.R.

LEI 6,2